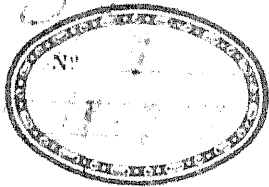

Danzon

22nd

20

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20

1877

74 100

N. 3255

B^e

DECLAMATIO

nes decem & septem, pro Aduentu

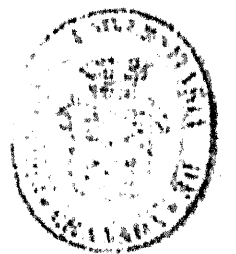
Domini nostri Iesu Christi, vsq; ad Septuagesimam. Autore Fratre Alfonso de Orozco, ordinis Eremitarum sancti Augustini.

Accessit alia Declamatio in festo B. Ildefonsi, Archiepiscopi Toletani. Eiusdem autoris.

Ex tertia recognitione.

*del collegio de la
compañia de seruos
de j. c.*

SALMANTICAE,
Apud Simonem à Portonarijs, A.
1576.
Cum licentia & privilegio.

El Rey.

POR quanto por parte de vos Fray Alóso de Horozco, de la orden de sant Agustín, nos fue hecha relacion, diziendo q̄ vos auia des cōpuesto vn libro de treze Declamaciones del Aduiento en Latin: el qual era vtil y prouechofo, y nos pedistes y suplicastes vos diessemos licencia para lo poder hazer imprimir y vender, o como la nuestra merced fuesse, lo qual visto por los del nuestro consejo, y como en el dicho libro se hizo la diligencia que la pregmatica por nos agora nueuamente fecha dispone, fue acordado q̄ deuiamos mādardar esta nuestra cedula en la dicha razon, y nos touimos lo por bien. Por la qual damos licencia y facultad a vos el dicho Fray Alonso de Horozco para que vos, o la persona que vuestro poder especial para ello ouiere y no otra alguna, podays hazer imprimir y vèder el dicho libro de que de suso se haze mencion en estos nuestros reynos y señorios, por tiẽpo y espacio de diez años cumplidos primeros siguientes, que se quenten desde el dia de la fecha de esta nuestra cedula en adelante. Sopena que qualquier persona o personas que sin tener para ello vuestro poder lo imprimieren o vendieren o hizieren imprimir o vèder, pierdan toda la impresion que hizieren y vendieren, y los moldes y aparejos de ella: y mas incurran en pena de cinquenta mill maravedis por cada vez que lo contrario hizieren: la qual dicha pena sea la tertia parte para la persona que lo acusare, y la otra tertia parte para el juez que lo sententiare, y la otra tertia parte para nuestra camara y fisco. Y mandamos a los del nuestro consejo y a otras qualesquier justicias de estos nuestros reynos y señorios, que guarden y cumplan y executen, y hagan guardar cumplir y executar, esta nuestra cedula y lo en ella contenido. Fecha en camarena, a dos dias del mes de Junio de mill y quinientos y sesenta y nueue años.

Y O E L R E Y.

Por mandado de su Magestad.

Antonio de Eraſso.

Prologus

simus parens, allicere magnoperè cupiens eorum animos, qui in sancta Romana ecclesia Dei populo sponte propinant, Christicolis nectareum manna, de vtroq; te
Danic. 12. tamento, Domino opitulante cōficiunt, per Danielē prophetam clamat. Qui docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti. Et qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ erūt in perpetuas eternitates. Mira res!
Esa. 48. ad iustitiam sectandam, & summi Dei adimplendam legem erudiendus est populus Dei, iuxta illud: Ego dominus docens te vtilia. Signanter ait vtilia, non subtilia, vt philosophi superciliosi in palestris suis sublimia loquētes docebant. At contra euangelicus doctor, qui gloriam momentaneā venari haud vult, nec hominū assentationem capeffere conatur, sed Christū Iesum prædicat, cum frugifera & vtilia ore suo proferat oportet. Talis vt nunc per vatem suum dominus pollicitus est, veluti fidus fulgurans in cælo perpetim splendet.

Eccle. 24. Quid plura? dominus ipse, vtpote munificētissimus rex sic ait: Qui me elucidant vitam æternam habebunt. O stupēdam Dei summi erga nos indulgentissimam caritatem, vitā non quamlibet, sed æternam, suis concionatoribus lubens repromisit, qui illum elucidare voluerint. Perinde dicat. Quisquis candido corde, ac mundo suo ore, potentiam, sapientiam, & bonitatem meam fidelibus prædicāt, qui mirabilia opera mea fideliter nar rant, qui denique inuolucra, & abdita sacræ scripturæ mysteria referant, ijs proculdubio mercedem commeritam

ad Lectorem.

ritam lubēter tribuam. Non quidē argētum, aurūmque, ex humi visceribus extractum, non gemmas vernātes, quæ nimirum rore cæli in conchis generātur accipiēt, eò quòd omnia isthæc tēporaria, & futilia sunt, sed vitam æternam habebunt. Ijs profectò & plerisque alijs pollicitationibus excitatus prorsus & allectus, non valui calamū continere, quominus hæc Declamationes dictarē, de Aduentu domini nostri Iesu Christi. Et vsq; ad septuagesimā. In quibus vt palam omnibus est, tum de sacrarum literarum pœnu, tum etiam ex doctorum sanctorum doctrinis quam multa decerpimus. Volentes hæreticorum ora obstruere, qui heu! hac nostra tēpestate, sanctorum dogmata spernunt, & penitus explodunt. Collibuit in super nonnulla quæ ante annos triginta, & eo amplius in nostris concionibus tractauimus hic inferere. Ceterum si in hoc libro votis & expectationi tuæ lector amice, vt ratio ipsa expoſtulat minus fero fatis, animum meum à pietate non alienū inspice, & si quid annotatu dignum fuerit repertum, Christum Iesum, copiosius lauda, & sanctis reuereri stude. Ego autem fatis supraque me fecisse arbitror si lucubrationes meas qualesquales ipsæ sunt, Saluator mundi gratanter inspiciat. Faxit ipse vt desiderio hunc librum legētium saltim aliqua respondeat vtilitas. Et quàm optime vale Lector catholice.

Hæretici improbi.

✠ Finis Prologi.

Omnia sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ censuræ vltro submitto.

Smmo studio, atque accuratissima vigilantia declamationes istas à doctissimo Fratre Alfonso de Orozco ordinis Eremitarum Sancti Augustini editas, & mihi ad examinandum commissas per consultores regie maiestatis, vidi. Et ipsas semel atque iterum legens, nihil quod non sit catholicum, ac fidei nostræ consonum & sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ, in ipsis prorsus apparet. Quapropter meo iudicio tam exactè, piè, & religiosè traduntur omnia, ut omnino in his quæ tradantur materijs magno virtutum candore positis, nihil addi, aut demi, citra flagitium possit. Continet & opus floridas loquendi formulas inter radiantes calculos dispersas, quæ miro & eleganti artificio sese oculis legentium præstant. Taceo hic, Autoris diligentia in scrutandis scripturarum secretis, & quod non parui momenti legentibus est, solertiam eius, in inquirendis veræ philosophiæ thesauris. Non immemor formidolosæ seueritatis in fugandis scelerum agminibus quæ omnia in signe ac laudabile reddunt opus, & dignum mea sententia ad imprimendum.

F. Ioannes Ponce.

F. Martinus S. Trinitatis.

DECLAMATIO Prima.

Dominicæ primæ aduentus domini
nostri Iesu Christi.

DICITE filie Sion: Ecce rex tuus venit tibi mæfuctus Matth. 21. Audistis (fratres carissimi) dominum imperantem suis præconibus & obnoxie præcipientem: quatenus ne fileant sed clamitent, non taceant, sed vociferentur, clamantes ad filiam Sion, & seruatoris nostri Iesu Christi aduentum decantantes. Sed heu domine rex regum & cunctorum dominantium princeps, quis ego aut quætus, ut tantum ac tale arcanum referare queam? Veris utiq; & non homo: vermiculus, inquam, humi reptans, caput suum ad æthera attollere non valens, quemadmodum ille egregius psaltes de seipso contestatur. Tu autem rex noster idem ipse es, qui sedes super cherubim: quem omnes cæli ciues diu noctuq; collaudant: cui angelorum militiæ incessanter deseruiunt, & exercitus spirituum omnium, gratanter assunt. Nunc vero Pater misericordiarum & Deus totius consolationis, qui affectu paterno nos filios semper consolaris: suggerere mihi licet indigno seruulo quid de te cogitem: doce quibus te sermonibus inuocem: elargire quibus tibi operibus placeam. Fiat deniq; humiliter obsecro duplex in me spiritus tuus: quo nectarea verba tua delibare mens mea primo suppetens, deinde seruistuis queam degustanda conducibiliter propinare. Sed quia insultat regi, qui culpæ obnoxius donari flagitat, indebito brauiio: & dulcem patris affectum stultus exacerbat filius, qui post illatas contumelias ante poenitentiam debitam hereditatis arripit dignitatem. Hoc nempe mitissime Deus

Matth. 21.

Psal. 21.

4. Reg. 2.

A non

nō meis sed intactæ glorioſæ virginis Mariæ meritis & omnium ſan-
ctorum fieri efflagito. Amen.

Matt. 21. ¶ Mirabile quoddam ſpectaculum audiſtis (fratres cariffimi) dum ſa-
Marci. 11 croſancta euāgelij lectio nuper legeretur. Chriſtus Ieſus ſeruator no-

Ioan. 12. ſter paſſionis ſuæ præſtitutum tempus aduentate iam intuens, Hiero-
ſolymam adiit, aſinæ inſidens, humilitatem ſuam nobis oſtendens,
quo iam ciuitati appropinquate, conglomerata ciuium caterua obu-
iam ei confeſtim egreditur. Plerique indumentum ſua proſternentes

Pſal. 117. vno ore pariter declamantes illud vaticinium pſalmi: Oſanna fili Da-
Ioan. 12. uid, benedictus qui venit in nomine domini. Et iterum: Benedictum
quod venit regnum patris noſtri Dauid. Quid plura? dilectiffimi fra-

tres, phariſæi inuidiæ liuore accenſi, hæc laudum præconia nullate-
nus audire valebant, idcirco ora laudantium Chriſtum obſtrudere to-
tis viribus conabantur. Quibus rex manſuetus & benignus Ieſus, hi-
lari vultu reſpondit: Nūquam legiſtis ex ore infantium & lactētium

perfeciffi laudem? Amē dico vobis ſi hi tacuerint, lapides clamabūt.
¶ Sacramenta ingentia hæc ſunt, fratres mei, magna ſiquidem hic la-
tent arcana. Sed quia hodiernum euangelium peculiarem ſibi diem
quadreſimali tempore vendicat, nam Dominica in Ramis palma-
rum iterum decantandum fore nemo eſt qui ambigat, proinde decla-
matio noſtra nūc verba præſumpta Zachariæ vaticinantis duntaxat
perluftrans: de aduentu regis noſtri Chriſti Ieſu tractabit conſq;
diſſertans.

Diuiſio ¶ Duo igitur tractanda in præſentiarum ſe potiffimum offerunt, pri-
declama- mum de poteſtate regis noſtri venientis, necnon de illius mirabili re-
tionis. gno aliqua differemus. Ceterum manſuetudinem eius qua ad nos ve-
nire dignatus eſt, pro noſtro modulo penſitabimus.

¶ Agite obſecro iam filia Sion: inclinate aurem veſtram. Attendite
& uidete regem veſtrum venientem, mirabili manſuetudine præcin-

Vide tum. Egredimini & contemplamini regem veſtrum Salomonem
Bernard. in diademate ſuo quo coronauit eum mater ſua in die ſolemnitatis &
infer. lætitiæ cordis eius. Egredimini, inquam, quia niſi tenebroſa Aegypto

Sermo- relicta, Hur Chaldeorum terraq; ſpeta, ſenſuum etiam veſtrorum
ne. 6. abiectis oblectamētis, principem veſtrum lucem in accēſibilem ha-
bitantem nequaquam intueri poteritis. Sed nūc qualiter vaticinium

Zaca. 9. hoc ſe habeat auditote: Exulta ſatis filia Sion. Iubila filia Hieruſalē,
Ecce rex tuus venit tibi ſaluator: ipſe pauper ſedens ſuper aſinam &
ſuper

ſuper pullum aſinæ. Exulta ſatis felix anima quæ Sion filia nuncupa-
ri promeruiffi. Iubila abūdē, quæ Hieruſalem filia nomen induiſti:
quatenus cū Pſalmographo clames ſpirituali gaudio perſuſa, dicens: *Pſal. 83.*
Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum. Mira res! &

ſtupenda (fratres cariffimi) in hoc exilio tale nos elogium concinere.
In hoc ergaſtulo carnis ſpiritum prægrauantis: ſcintillulas ſupernæ
ciuitatis Hieruſalem aucupari poſſe. Cor meum & caro mea ait exul-
tauerūt ſimul in Deum viuum. Itaq; is qui foris eſt noſter homo cor-
ruptioni obnoxius: & qui intus renouatur, de die in diem, iubilare cœ-

perunt in regem Chriſtum ſuum: pacem ſibi mirabilem nunc conci-
liantes, olim bellum domeſticum alternatim gerentes. Verum ipſe
rex manſuetus adueniens, pax noſtra eſt qui fecit vtraq; vnum. Non

ne, fratres dilectiffimi, (velut experimento ſatis perſpicuum eſt) ha-
ctenus caro cōcupiſcebat aduerſus ſpiritum, ſpiritus autem aduerſus
carnē? ita vt ſæpenumero hæc ſibi inuicē aduerſari & inſidiari, nō de-

ſiſterēt, in cui? Typo Gemelli fratres Iacob & Eſau, adhuc vtero ma-
tris incluſi acerrimum inter ſe bellum gerebant. Mediatore igitur
aduentante omnia peccata, ſubitoq; ſedata miſeſcunt. Iam verbum

caro factum eſt, iam vtiq; habitat in nobis, iam multitudo illa cœ-
leſtis exercitus nato Domino gloriam in altiffimis Deo & in terra
pacem hominibus canere cœpit: quò poſſemus intelligere ineffabilē
fructū noſtri regis naſcētis & in præſepio, ceu in regali folio ſedētis.

¶ Exulta ſatis filia Sion, filia ſpeculi (nam Sion ſpeculum ſeu ſpecula-
tio interpretatur) ſpeculi, inquam, eſt filia, de quo ſapiens inquit: Can-
dor eſt lucis æternæ ſpeculum ſine macula & imago bonitatis illius,
in quo clareſcunt omnia, cuncta virentia viuunt & nunquam ſene-

ſcunt. Iubila filia Hieruſalem pacis ſupernæ ingenua ſoboles: Ecce
rex tuus tibi, rex magnificus princeps pacis, pater futuri ſeculi, meri-
tò te iubilare oportet, nā ſicut rex ſimul & pater tuus eſt, qui etenim
fecit & creauit te, ſic princeps, & ſponſus animarū pariter vocitatur.

Ecce rex tuus venit: Ecce a deſt, qui vocitante Eſaia ſe venturum pro-
miſit, dicens: Ecce ego qui loquebar (videlicet olim per prophetas)
ecce adſum. A deſt rex noſter, fratres, viſibilis oculis noſtris: niſi cali-
gine peccati nos cæcutiamus. Vidimus gloriam eius, gloriam quaſi

vnigenitiā patre ait, qui eum linceis luminibus aſpiciebat. A deſt au-
ribus audibilis. Siquidem olim Deus loquens patribus in prophetis
nouiffimè diebus iſtis loquutus eſt nobis in filio. A deſt manibus tra-
ctabilis, vnde ſcriptum eſt: Manus noſtræ contrectauerunt de verbo

Eſai. 52. *Ioan. 1.* *Hebr. 1.* *1. Ioan. 1.*

- Baruc. 3.* vitæ. Adest vtique rex noster cum hominibus conuersione amica-
bilis, nam in terris visus est & cum hominibus conuersatus est.
- Ezec. 37.* Ecce rex tuus de quo prædictum est: Rex vnus erit omnibus impe-
rans: & non erunt vltra duæ gentes: nec diuidentur amplius in duo re-
gna, ipse est lapis angularis quo vterque paries Iudæorum scilicet &
gentium, bitumine insolubili caritatis compactus est. Ipse est rex pa-
cificus qui pacem omnem sensum exuperantem, ijs qui longè & ijs
Prou. 20 qui propè affatim imperitius est. Ipse denique est rex noster cuius
thronus Salomone teste clemètia roboratur. Nobilitatem cuius insi-
gnem silentio præterire nullatenus decet, sed verbis saltem paucis
Esai. 33. illam ostendamus. Paucis, inquam, quia scriptū est: Generationem
eius quis enarrabit: Quod nimirum tam de humana quam diuina ge-
neratione intelligit Diuus Augustinus. Quare in re tam difficili no-
bis ipsis diffidentes, fidelem & oculatum testem Beatum Ioannem
Apo. 19. in medium adducamus. Ait enim: Ipse reget gētes in virga ferrea, &
habet in vestimento & in femore suo scriptum: Rex regum, & Do-
minus dominātium. & rursus: Agnus vincet illos quoniam dominus
Ibid. 17. dominorum est & rex regum. Quid aliud fratres femur nostri regis
Christi Iesu insinuat, nisi diuinitatem? Nam filius Dei, verbū patris,
splendor gloriæ & virtus ipsius est. Quam virtutem Paulus perpen-
Hebræ. dens de patre loquens sic inquit: Portans omnia verbo virtutis suæ.
Itaq; cuncta tam cælestia quam terrestria super hoc femur tāquam
super basim validissimam firmantur: ò femur potentissimum per
quod omnia facta sunt! in quo mouētur & viuunt, & cui innixa non
labefactantur, sed persistūt. Accingere gladio tuo super femur tuum
Psal. 44 potentissime, orabat propheta, quatenus humanitate assumpta,
quasi rhōphea ancipiti filius Dei accinctus, harum tenebrarum prin-
cipes debellans, & in compedibus alligans, mirabili eos triumpho
prostrernat.
- Atqui in femore hoc (fratres mei) scriptū est: Rex regum & domi-
nus dominantium. Quo titulo insigniri nemo dominantium aut re-
gum totius orbis vnquā promeruit: nisi rex noster sceptrum regnorū
Iudi. 6. 9 omnium gerens. In cuius ditione cūcta sunt posita, nec est qui volūta-
ti eius possit resistere. Eo quippe disponēte, reges omnes regnāt, prin-
cipes imperāt, & iudices decernūt iustitiam. Sed quidnā hoc (fratres
carissimi) quod hoc potētissimum femur, vestimēto indutum appa-
Io. 1. 1. ruit, quam quod verbū caro factum est, veluti idē Ioannes testatur?
Nimirum humanitas nostra verbo vnita similitudinem maximam vesti-

vestimenti gerit. Vnde meritò beatus Apostolus clamat: qui cum in *Phi. 2.*
forma Dei esset, non rapinā arbitratus est, esse se æqualem Deo. Sed
semeipsum exinaniuit formam serui accipiens, in similitudinem ho-
minū factus & habitu inuentus vt homo. Hæc verba Beatus Augu-
gustinus lauculenter pertractans, habituū genera complurima descri-
psit. Quia quædam eorum quæ accidunt, vel accedunt, vt habitum
S. Aug. li. 83. q. 7. faciant non mutantur sed ipsa mutant in se integra & inconcussa ma-
nentia: velut sapientia accedens homini: non ipsa mutatur, sed homi-
nem mutat, quem de stulto sapientem reddit. Quædam verò sic acce-
dunt vt mutant & mutantur. Vt cibus qui amittens speciem suam in
corpus vertitur & nos cibo refecti ab exilitate atque lāgore in robur
mutamur. Quædam autem nec mutant ea quibus accidunt nec ipsa
mutantur: sicut anulus in digito. Quædam denique mutantur non à
sua natura sed aliam speciem & formam accipiunt, vt est vestis, quæ
deiecta atque deposita non habet eam formam quam sumit induta,
quod genus apprimè congruit huic comparationi, Deus enim filius, *Magis. li. 3. d. 6.*
semetipsum exinaniuit, nō formam suam (scilicet diuinitatem suam
mutans, neque conuersus aut transmutatus in hominem, amissa incō-
mutabili Dei stabilitate) sed in similitudinem hominum factus, est
ipse susceptor, veram humanitatem suscipiendo, habitu inuentus est
Hila. lib. de Tri. vt homo. Non transfiguratione in hominem, sed habitu factus est,
cum indutus est humanitatem quam sibi vnicens, quodammodo atq;
conformans, immortalitati æternitatiq; sociaret. Huius mirabilis
vestimenti typum gerebat tunica illa Patriarchæ sanctissimi Ioseph
talaris. Et meritò ad talos vsque pertingens quia omnes nos, et si par-
Ioann. 1. uuli, de Christi plenitudine accepimus gratiam pro gratia. Hanc igi-
tur vestem nostri Ioseph Hædi tinctam cruore intuens pater: intrin-
secus cordis dolore tactus exclamauit: Tunica filij mei est, fera pessi-
ma deuorauit eum. Verum (dilectissimi fratres) supercælestis & sem-
per laudandus pater diu noctuque gratanter vestem homanitatatis fi-
lij sui aspiciens, similiter clamat dicens: Fera pessima, id est phari-
sæorum & scribarum sæua rabies inuida, tunicam vni geniti mei cruē-
Esai. 1. ter dilacerauit: affigens illum cruci. A cuius plāta vsque ad verticem
non fuit sanitas in eo. Sed mirabilis res, dilectissimi, Iudæorum nan-
que inuidia sæ uiente, vestis sanctissimi nostri Ioseph concissa appa-
ruit in cruce, nihil tamen prohibuit quò minus eo resurgente ad im-
mortalitatis fastigium exaltatus curru gloriæ insidens dominaretur
omni Aegypto, præcone acclamante: In nomine Iesu omne genus & *Phili. 10.*
catur

Statum caelestium terrestrium & infernorum. De hac tamen figura nunc sit satis. Videbimus Deo aspirante nonnulla quae hic latitant in declamatione iucundissimae resurrectionis, quam obrem vnde digressi sumus red eamus. Haec denique est tunica inconfutulis desuper contexta per totum quam utique carnifices immanissimi, rescindere non audentes super eam sortiti sunt, eò nempe inconfutulis Christi humanitas asseritur, quo in alio intemeratae virginis mirabiliter concepta est, Spiritu Sancto cooperante quouis consortio viri sublato. O vestem deauratam, tum mira varietate depictam, tum omni fragrantia perfusam, tum denique omni lapide pretioso decoratam: qua nimirum nos terrigenae ob sceleris protoplastorum noxam denudati, tanquam nuptiali veste superinduti: paternae benedictionis confortes efficiamur. Vidistis haec tenus dilectissimi quid femur nostri regis, & quibus titulis insignitum fuerit. Intellexistis vestimentum illius mirabili varietate decoratum, modo refert scriptum huiuscemodi vestimenti non oculis noctuis sed acie aquilina intueri.

- Apoc. 19.* ¶ Habens in femore & in vestimento scriptum rex regum & dominus dominantium: Beatus Ioannes ait. Hic fratres (ni fallor) hebes est omnis intellectus nostri acies. Hic nimirum (vt verum fatear) calligat noster aspectus. Non ait habentes in femore & in vestimento scriptum, sed habens, quò dilucidè appareat, incarnationis opus totam trinitatem operatam esse. Nam cum sit opus ad extra, solummodo filius humanitatem induit, non utique pater; nò paracletus, homo factus est, sed verbum caro factum est & habitauit in nobis. Hoc rationis ordo fratres potissimè depolcebat, hoc alto Dei consilio decretum est, vt plenitudine tēporis adueniēte omnipotens pater filium suum mitteret factum de muliere, factum sub lege, vt eos qui sub lege erāt redimeret, & adoptionē filiorū reciperemus. Nò pater venit sed filius, quia congruentius mitti debebat qui est ab alio quàm qui à nullo est. *Aug. 1. de Tri.* missus est in carnē, sed filius, vt qui erat in diuinitate Dei filius, in humanitate fieret hominis filius. Ideo cautè promissū est (teste B. Aug.) *In conc. Tolet. 8.* ne filij nomē ad alterū trāsiliret, qui nō esset aeterna natiuitate filius. *10. et 11.* Prætereo tū quod filius Dei sapiētia patris est: de quo regius ille propheta inquit, omnia in sapiētia fecisti, qua hominē perditū recuperari oportebat. Non ergo duos filios, sed Deū & hominem vnū filiū manētem in duabus substantijs confitemur. Propterea nò habētes, sed habens in femore & in vestimento scriptum, dictum est.

¶ Scriptum

Scriptum quippè fratres quòd rex noster sculptum in vestimēto humanitatis suae gerebat, idiplum quòd & in femore portabat proculdubio est. Rex regum & dominus dominantium. Intendite iam obsecro mirabilem dignitatē humanitatis nostrae fratres, cui iam rectè ascribitur, quod Deo in aeternitate peculiare est, rex regum & dominus dominantium; de verbo patris paulo superius exposuimus. Cui hereditario iure cōuenire tale schema decebat. Nunc verò vnionis gratia exigēte, ambae naturae dignitatis priuilegia sibi mutuo cōmunicant. Ideoq; rex noster Christus Iesus, tato melior angelis effectus est, quāto differentius prae illis nomē hereditauit. Cui angelorū aliquādo dixit Deus: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Filius inquam aeterni patris Christus est, non adoptiuus veluti nos, qui filij irae nascimur, & extranei peccati mole cōstituti, filiali adoptione indigebamus. Rex utiq; noster Christus Iesus: qui peccatū non fecit nec inuentus est dolus in ore eius, vnigenitus patris & naturalis filius est. Hoc nomē differentius prae angelis hereditauit, rex regū, & dñs dominantium, quibus titulis tā praeclaris homo Christus insigniri meruit, factus obediēs vsq; ad mortē, mortē autē Crucis propter quòd & Deus exaltauit illū, & dedit illi nomē quod est super omne nomen. Vt in nomine Iesu, omne genu flectatur, caelestium, terrestrium & infernorum.

Ecce dilectissimi triplex regum Apostolus hīcē verbis pandit. Quibus Rex noster dominatur. Primum est caelestium ciuium, vbi post finitam conflictationem post inimicos profligatos, diabolum, mūdum, & carnem athletae Christi, triumpho diademata suscipiunt. *2. Thi. 5.* Scriptū est enim, nò coronabitur nisi qui legitime certauerit. Aliud verò regnū est, quod terrestrium vocitatur, vbi inimici tartarai, milites orthodoxae fidei saepenumero infestant, vbi vitia christicolae inuadunt, atq; lacessunt, dicente beato Iob: Militia est vita hominis super terram. Et rursus Paulus exclamat: Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates tenebrarum harum. Tertium deniq; regnum est infernorum occumbentium, de quibus scriptum est: Filij Eifren intendentes & mittentes arcum conuersi sunt in die belli. O miserandam impudentiam! *Nota.* diris & plectēdam supplicijs, in die belli cōuersi sunt, prelio terga dantes, tentationis tēpore vecordes facti, qui ad tempus credūt & in tempore colluctationis, & calamitatis recedunt. At hi omnes siue caelestes, siue terrigenae, siue tetro baratro detrusi, genuflexi, Regi nostro triumphatori, confestim obediunt, volūtatiq; eius velint nolint parēt.

A + Eo

Èò quòd in femore & in vestimento illius scriptum est: Rex regū, & Dominus dominantium. Data est mihi omnis potestas, in cælo & in terra, victoriæ palma suscepta, triumphator noster protulit, vt mirabile scriptum vestimenti sui, omnibus patefaceret, & regiam dignitatem ob passionis suæ triumphum sibi datam lucidius ostenderet.

Perpendite (obsecro fratres) regum omnium Israel sapiētiam, potentatum, & gloriam, qui si bene numerentur viginti tres regali throno sedisse apparebit. Ii sunt Saul, Dauid, Salomon, Roboan, Abia, Afa, Iosaphat, Iorā, Azarias, Athalia, Ioas, Amasias, Ozias, Ioathas, Achaz, Ezechias, Manasses, Amon, Iosias, Ioachat, Ioachim, Ioachim, Sedechias: quorum dignitas si regis nostri sublimitati conferatur, foenum & pulvis minutissimus æstimabitur. Quinimò nō in femore aut in vestimento suo: Rex regum & Dominus dominantium exaratum habebant, sed potius impressum illud Esaiæ: Omnis caro foenum, & omnis gloria eius quasi flos foeni. Nemo vtique illorū dominus dominantium velut noster Rex, omnipotens nuncupabatur, sed homo, putredo, & filius hominis vermis: quod vtique elogium, cunctis terrarum principibus iure adaptari potest, vt pote primorū parētum ob peccati corruptelam, venenosis afflatibus infectis. Sed, vt tanti misterij sacramentum, lucidius appareat: non erit abs re exēplar aliquod adducere, licet in re tam mirabili, tamque difficili, ne

- Origen.* exemplis quidem vti copia est. Tamen absque detrimento dicamus, *Tho. 4. l.* ferri metallum caloris capax est, quod si semper in igne sit positum *2. deprin. c. 6.* omnibus suis poris suisque venis ignem recipiens, totumque ignis efficitur: consimili modo humanitas illa benedicta regis nostri Iesu, *Collatio.* quasi ferrum in igne sic semper in verbo, semper in sapientia, semper in Deo posita est: vnde scaturit, vt omne quod agit, omne quod inteligit, quid diuinum, & numen sit. Ideoque nec conuertibilis & mutabilis dici potest, quæ inconuertibilitatem, & verbi Dei vnitatem, in desinenter ignita possedit. Ad omnes denique sanctos calor aliquis ex verbo Dei putandus est, peruenisse, sicut scriptura testatur: Non est qui se abscondat à calore eius, in hac autem humanitate Christi benedicti, ipse ignis diuinus substantialiter requieuisse credendus est, ex quo ad ceteros calor aliquis dimanauerit. Vnde eūdem titulū sacrosancta illa humanitas fortita est, quæ femur, scilicet, verbū patris hereditario iure perēniter possidebat, rex regū & dñs dominantium. *Sopho. 3.* Vnde lætare, ait propheta, & exulta in omni corde filia Hierusalem, abstulit dominus iudicium tuum, auertit inimicos tuos, rex

Israel

Israel, dominus in medio tui, non timebis malum vltra. Existimo (fratres dilectissimi) dignitatem regiam, necnon & potentatū Regis nostri Iesu, vtcūque vos intellexisse, postquam indagare cœpimus pro exiguo captu nostro, verba illa tot mysterijs referta, quot literis descripta: Rex regum, & dominus dominantium. Nunc vero libet, iuxta Sophoniæ vaticiniū, pauca de Regis nostri aduentus vtilitate delibare. Consultò (dilectissimi) sponsus, & animarum nostrarum paranymphus Christus Iesus hisce verbis talia de pmit, ne obliuioni tradamus eius nobis quàm conducibilem aduentum. E quo instar riuulorum fontis lucidissimi cuncta bona permanent. Ipse namq; dilectissimi, sua potenti virtute infestatores nostros prostrauit, & eos qui totis nisi bus nos incessanter impugnabant, penitus deuicit. Quia dere in omni corde exultare per prophetam nobis præcepit. Ipse vtique quasi vir pugnator iudicium nostrum abstulit, quando per viscera misericordiæ suæ uisitauit nos oriens ex alto, & teste Paulo *Luca. 1.* deleuit cruore roseo, chyrographum quod contra nos erat, protoparentis manu & nomine proprio subscriptum, affigens illud cruci. Ipse denique rex noster esursum nos inuisere dignatus, in medio nostrum degens miracula quam plurima patrauit: sacrosanctum euangelium, cœlum in mare magnum nobis cæcutientibus peccatorum nostrorū caligine reliquit. Suis langoribus nostros pestilentes morbos effugauit & morte sua mortem nostram profus exterminauit. Gaudete igitur fratres in domino: iterū dico gaudete (vt adimonet beatus Apostolus) modestia vestra nota sit omnibus hominibus, dominus enim propè est: longè vtique à nobis erat, priusquam humanitatis nostræ tegumentū assumeret. Nunc verò propè est postquam inter homines tot curriculum annorum vitam egit. Tam diu præcordiali affectu erga nos perseuerans, quandiu elongata seculi huius consummatio fuerit. Vobiscum, inquit, enim sum, vsque ad consummationem seculi. O felicem populum, cui sic caritatis glutine vnitus inhaerēt! O mirandam dignationem! qua cum filiis hominum conuersari in terris libuit, delicias suas existimans dominus, & rex noster (fratres carissimi) nobiscum in hoc exilio, in hac lacrymarū & gemituum valle habitare, peregrinari, & exultare.

Ecce rex tuus venit, filia Sion, idcirco lætetur Israel, in ee qui fecit eum: & filia Sion exultent in rege suo, vt propheta canit. Lætetur Israel, id est, videns Deum, qui speculo radiantis fidei nunc in regmate diuinū numen intuetur: lætetur, inquit, Israel, speculians popu-

lus

lus nostri Regis venientis, quoniã fidere orto noctis tenebris effugatis, vt bellator acerrimus, de concertatore improbo, præclarum obtinuit triũphum. Et filix Sion simul exultet in Rege suo, adoleſcẽtulæ gaudeat, quarũ Salomõ in cãticis meminit, quæ nimis diligunt Christũ quæ totis visceribus diu noctuq; ingemiscũt dicentes: Osculetur me osculo oris sui. Exultet filix Sion deniq; in rege Christo sponso suo, quæ præcordiali affectu dulciq; iaculo caritatis vulneratæ, voci ferantur ad angelos. **Adiuo** vos filix Sion, quæ acie irreuerberata ipsum lumen diuinum contemplantini, vt annuntietis ei quia amore languo. **O** felicem languorem, fratres, quo, carnis tyrannide extincta, & illecebris exhaustis, homo noster interior, qui secundum Deum creatus est liberior, & fortior euadit! **O** nos beatos, dilectissimi, si tali, tam pretiosoque morbo quam primũ lingueamus! **O** inestimabilem ægritudinem, quæ perennem incolumitatem & inuencibilem fortitudinem prouehit! **Lætetur** ergo merito Israel nõ in poculis aureis, nec in cibarijs, quæ ex tẽplõ pereunt, non in indumẽtis bysinijs, aut tegumẽtis fericis, sed in eo lætetur & exultet, qui fecit eum. Cuius gaudiũ tantõ differentius, & eminentius quauis exultatione, est, quãto creator creaturis est potẽtior, quãto artifex opere suo præstãtior. **Petite** nunc obsecro dilectissimi, pulsate instanter, orate indeficiẽter, quatenus gaudiũ hoc vestrũ sit plenu, in rege vestro Christo exultate, vt vinũ lætitix vestræ non mixtũ sit aqua absynthioq; respersum. Vos fratres mei Israel estis, populus peculiaris omnipotẽtis regis nostri. Vos ipsi etiam filix Sion, lætamini in eo qui vos ad imaginẽ suam fecit, & plasmauit. **Exultate** in rege vestro, qui vestimẽta pabulaq; affatim vobis in dies elargitur, qui vos veluti regnum acquisitionis defendit, & custodia peruigili tuetur: nec non & animas vestras è faucibus draconis funestis, velut alter Dauid suas oues extrahit, & potẽter eripit. Sed quia hanc cælestem lætitiã fratres, ad liquidum verbis scribere nequimus: tanti gaudij saltem stilloididuo contẽti, cetera expertis, sanctitateq; præclaris viris relinquamus, & nõnulla de hoc præcellenti regno rimari incipiamus: quibus vnusquisque vtcunque dignoscere possit, an fortẽ huius regni præclarafecum insignia deferat.

Ioan. 19. Regnum meũ ait rex noster Christus Iesus non est de hoc mũdo. **Regnum Christi quale.** Audite ergo Iudæi & gentes. auscultate omnia mũdi regna, nõ impedio dominationẽ vestrã in hoc mundo, nã regnũ meũ non est de hoc mũdo. Nolite metuere innani metu, quo Herodes ille funestus, cum

Christus

Christus natus nũtiaretur expauit, & tot infantes, vt mors ad eũ perueniret occidit, timendo magis quam irascẽdo crudelior. Regnum, inquit, meum non est de hoc mũdo. Quid vultis amplius? aut quid labilẽ gloriolam huius mũdi anhelãter affectatis? Venite ad regnum quod non est de hoc mũdo. venite dilectissimi credẽdo, & nolite seuire metuẽdo. Ego, ait rex noster, cõstitutus sum rex ab eo, id est à patre, super Sion montem sanctum eius. Sed Sion ciuitas illa magna dauitico ingenio cõstructa, mons ille cuius cacumen cælum vsq; pertingens, non est de hoc mũdo. De mundo non estis, inquit rex noster, suos electos admonere volẽs, sicut & ego non sum de mundo. Et rursus spiritu feruido patrem orãs, ait: Non rogo, vt tollas eos de mũdo, sed vt serues eos à malo. Planẽ, fratres dilectissimi, regnũ & principatus nostri regis credẽtes in eum sunt, iuxta quod dictũ est. De mũdo nõ estis, sed ego vos elegi de mũdo. Proculdubio de mũdo erãt, quando regnũ eius non erãt, sed ad mũdi principẽ pertinebant. De mũdo nimirũ est, quicquid hominũ à verõ quidem Deo creatũ, sed ex Adã vitiata atq; dãnata stirpe generatũ est. Factũ est autem regnũ nõ iam de hoc mũdo. Quicquid inde in Christo regeneratũ est. Sic enim nos Deus omnipotẽs eruit de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filij caritatis suæ: de quo nunc asserit dicens: Regnum meum non est de hoc mundo. Adnotatione dignum est, quia non dixit: Regnum meum non est in hoc mundo, sed de hoc mundo non est. Non dixit: Non est hic, sed contestatus est regnum eius non esse hinc.

Quorsum hæc dilectissimi? Nempẽ regnum Christi in hoc mũdo est, & propterea hic est, vsq; in finem seculi, habens inter se cõmixta zizania vsq; ad messẽ: quãdo messorum id est angelorum cæliter veniẽt, & colligẽt de regno eius omnia scãdala. Quod vtique nõ fieret, si regnũ eius nõ esset hic: sed tã non est hinc, quia peregrinatur in mũdo.

Sed quanta sit huius regni iustitia, quantaque pax, & tranquillitas, quantumque illius gaudium beatus Apostolus nobis palam faciat. Regnum Dei (inquit) non est esca, & potus, sed iustitia, & pax: & gaudium in Spiritu Sancto. Animaduertite, dilectissimi, qualiter beatus Paulus, sæpenumero breuis sit in verbis sed insententijs copiosus: qui sic vniuersa luculenter depromit: sic spiritu, & virtute incerta, & occulta nobis pandit: quatenus teste Bernardo in serie ordinem, in sensu plenitudinem, in vtroque connexionem mirabilem ostendat. Regnũ Dei vtique iustitia est quã literis cãdidati virtutem præclarã dixerũt, qua vniciq; redditur quod suũ est. Cuius nimirũ

exerci-

Canti. 1.

Canti. 2.

Ps. 5.

Esai. 1.

1. Reg. 17.

Ioan. 19.

Regnum Christi quale.

Psal. 2.

Matt. 8.

Matt. 17.

Matt. 15.

Nota.

Aug. su-

per Ioan.

tract. 115

Matt. 19

Ad Ro.

14.

Bernard.

ser. 1. &

2. de uer.

Apost.

Tobi. 4.

exercitatio, potissimè è duobus mandatis pendet, vtpotè quod sibi
Matt. 7. quis fieri non vult, alteri non faciat. Ceterum, quod vultis vt faciant
 vobis homines hoc & facite illis. Is enim fratres mei, iustus est, qui
 Deum ex toto corde, & proximū sicut seipsum diligit, qui inexhau-
 stas gratias, Deo creanti, redimenti, & vocanti ouanter reddit. Ve-
 rùm, carissimj, ad imaginem, & similitudinē suam, Saluator noster
Psal. 123. fecit nos: vt memores illius incessanter essemus. Animā verò nostrā
 velut auiculam de laqueo mirabiliter eripuit, captiuam nostram ca-
 ptiuitatem secum ducens, nec non & sanguine proprio, scelera no-
 strorum vincula prorsus deripuit. At qui vocauit nos in spem viuam,
 quibus impudenter dormitantibus Seruator noster ad ostium stat
 & pulsat, clamitare non desinēs: Aperi mihi soror mea, colūba mea.
Vera iu- Hisce mellifluis verbis fortius animam nostram allicere affectat. Pri-
stitia que ma ergo pars huius regni, vt nostis fratres, iustitia est, quam exactè
fit. operamur, dum pro tantis talibusq; beneficijs, ingentes regi nostro
 Christo laudes, gratiasq; rependimus.

Pacem tamen contemnere non oportet, vt Deus pacis nobiscum
 sit, non utiq; qualē mundus mendax exhibere consuevit, quæ inanis,
Ioann. 14. & inconstans est, in ictu oculi euanesceat, & iuge bellum animabus
 exhibet: sed pacem veram (dilectissimi) omni ocio somnoque excus-
 so, diligenter inquiramus, quam Apostolus exuperatē omnem no-
 strum sensum asseruit. Pacem, inquam, fratres mei, toto pectore, to-
 tis conatibus perquiramus, quam velut fructum è cælo allatum esse
 per angelos rege nostro angusto præsepio incluso, nemo est, qui am-
 bigat: Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ vo-
 luntatis, modulatione consona, eadem voce, eodemque conatu, om-
 nis illa angelorum acies nato instauratore nostro concinebat. Si er-
 go (fratres mei) pacis thesaurus sic nobis oblatu est, oportet cunctis
 opibus contēptis, hanc pretiosam margaritā vēdicare ne fortè pacis
 dono turpiter spreto, inimico nostro subrepēdi tribuamus facultatē.

Demum, fratres mei, sicut regnum Dei iustitia & pax est, teste
 Apostolo, ita & principatus formatoris nostri Iesu, gaudium est,
 Sed quod gaudium, aut quale tripudium? Nunquid cuius extrema
 luctus occupat? vbi parum est mellis, magna verò viget quantitas fel-
Prou. 2. lis, draconis & venenati serpentis? Erit ne gaudium, quo gaudent qui
 malè fecerint exultantes in rebus pessimis? Absit, fratres desideratissi-
 mi, tale mortiferum gaudium à regno nostri æterni regis. Regnum
 Dei gaudiū est, & lætitia non quæ cūq; sed in Spiritu Sancto defixa
 ex fonte

ex fonte limpidiſſimo oborta, cuius impetus lætificat ciuitatē Dei.
 Spiritus enim sanctus, fratres, lætitia nostra est, quæ omnē cordis no-
 stri mœstitiam effugare potenter valebit: eamq; vice versā, in maxi-
 mam lætitiā cōuertere poterit. Hoc nanq; gaudio repleti aposto-
 li, vultu alacri, mente robusta gaudentes, ibant à conspectu concilij
Acto. 5. quoniam digni habiti sunt, pro nomine Iesu contumeliam pati. Hoc
 deniq; oleo lætitiæ delibuti, Dei athleta pestilētissimi draconis ago-
 nem spernentes, tyrānorum omnium minas superauēre. Miratus est
Ioan. 1. confestim Architrictinus, vt vinū ex aqua factū delibauit in nuptijs,
 quibus adesse dignatus est Seruator noster Christus Iesus: nec abs re
 cum aspectus nostri regis tam magnæ virtutis sit, vt solo intuitu om-
 nis tristitiæ nostræ caliginem veluti solaris radius possit dispergere.
Exo. 15. En, carissimj, aquam amarissimā Marath, quam noster Moses, mi-
 rabiliter dulcorauit & quotidie in vinum suauē conuertit. Sed prohi-
 dolor! quia velut Architrictinus nō admiratur, eò quod pro nomine
 Iesu probra reportare nolumus. Regnum igitur Dei, gaudiū in Spi-
 ritu Sancto est, non esca, non potus: vbi Apostolus taxat vinolentes
 omnes, & voraces, proinde erubesci- am luxui dediti, cuius Deus
 venter est. Nonne legistis illud Pauli: Esca vētri, & vēter escis, Deus
Corin. 6. autem hunc & has destruet? Audite obsecro, qui laxatis habenis, sen-
Amos. 6. sibus nimium indulgetis. Attendite funestum elogium quod prophe-
 ta vaticinatus est: Vah vobis qui dormitis in lectis æburneis, & la-
 uitis in stratis vestris, qui comeditis vitulum de armento: & bibitis vi-
 num defecatum: & primis vngimini vnguētis. Quam optimè dictum
 est, fratres, vah vobis qui velut oves in inferno locabimini, quos
 mors depascet, semper morientes ad vitam, & ad mortem æternam
 viuentes. O vos miseros qui delitijs & diuitijs affluentes cōfessionem
Psal. 16. expectatis ad mortem, turpitudine vestra, sicut diploide superindu-
 ti! Non est regnum Dei esca & potus: insolentes filij adami, non ves-
 stis purpurea aut byssus: non opulētus victus, quibus diues ille demen-
 tia captus, quotidie vti solebat vnde in puncto animam agens in ter-
 trum chaos miserabiliter descendit: Vsq; quo graui corde filij homi-
Psal. 4. num? vsque quo diligitis vanitatem, & toto conatu mē daciūm quæ-
 ritis? Veritatem quærite, non fallaces diuitias, gaudium verum con-
 cupiscite, quod in Spiritu Sancto tantummodo est inuenire. Quod
 vtique in fine ponitur, post iustitiā & pacem: sed sine fine, vt inquit
 Bernardus. Vos igitur gaudere cupitis iustitia & pace reiecta, in scitia
 propria decepti, præcipiti saltu transilire conantes. Profecto nemo
 est sce-

est sceleratorum qui gaudere contemnat, sed heu quod non est pax
Scotus 1. impijs! proinde nec erit gaudium filijs sceleratis! Verum enim, si cœ-
 2. d. 4. tus angelicos rectè intueamur, primò iustitiam fecisse in veritate per-
 sistentes inuenimus, veritatis Satanam desertorem deferentes. Ce-
Nota teri in pace summa firmati in veritatis via permanserunt, idè peren-
 ne gaudium adipiscentes, letitiam sempiternam possederunt. Grada-
 tim ergo vos conscendere oportet, tum pace, tum iustitia prius ade-
 pta, quatenus spiritali gaudio huiusmodi regni, promereamini per-
S. Tho. frui. Aduertendum tamen, dilectissimi fratres, hoc gaudium regni
 2. 2. q. 28. Dei, haud ipsum essentiale præmium fore, sed quid consequens bea-
art. 1. titudinis brauium, è quo lætitia illa sempiterna super sanctorum capi-
 ta emanat. Agite iam obsecro fratres instanter hoc regum concupi-
 scite, hunc obtestor principatum obnixè deposcite. Veniet optatus
 ille Dies, quando pereamibus gaudijs in ipso diuinitatis oceano pro-
 fundius immergamur, vbi vnda vndam sine intercapedine cōtinuet.
 Sed quādo veniemus, o rex regum, salutis nostræ instaurator? Quan-
 do apparebimus huius luteæ domus sarcina deposita, qua grauati
 quotidie incedimus? Quando, denique, mitissime rex, angeli cœqua-
 les effecti, hoc voluptatis torrente inebriati occurremus tibi in virum
 perfectum? Nunc verò fratres tanti iubili stillicidia pro modulo no-
 stro delibantes, supernam illam Hierusalem, quæ est mater nostra
S. Augu. contemplemur à longè, vt B. August. placuit, conciuēs nostros humi-
 liter salutantes, hoc in exilio ingemiscētes, huc & illuc quodam mo-
 do vagātes ob parētum nostrum facinus exules effecti. Iustitiam fa-
 ciamus, pacem totis viribus inquiramus, vt gaudere in spiritu & læta-
 ri possimus, velut filia Sion lætari consueuerunt in rege suo Christo
 Iesu seruatore nostro.

Ecce, dilectissimi, Rex noster Christus Iesus ad nos venit sanctita-
 te insignis, maiestate præcelsus. Sed vnde obsecro venit, aut quò ve-
 nit? Nimirū à patre exiit ipso asserēte, sicut Ioānes enarrat: Non ve-
 nit qui aberat, sed apparuit qui latebat, in seipso inuisibilis erat, in hu-
 manitate autē nostra nobis visibilē se præbuit. Prodiit itaq; rex no-
 ster, mortalitatis nostræ trophæo præcinctus, à regalibus sedibus ad
 nos vsq; peruenit. Nouit ait B. Aug. vbiq; totus esse, qui tamen nullo
August. termino vel loco clauditur vel finitur. Nouit venire nō recedēdo vbi
ad. Volu. erat, nouit abire, nō recedēdo quo inerat. Verè rex noster magnus, at-
 tingit à fine vsq; ad finē fortiter, disponēs omnia suauiter. Cælū & ter-
Esai. 40. rā adimplēs, & cūcta tribus digitis appēdens, videlicet, potētia, sapiē-
 tia, &

tia, & bonitate sua. Digito nāque potētia suæ omnia creauit, & lu-
 cem edidit. Digito verò sapiētia, vniuersam mundi machinā guber-
 nat: & ordine miro orbem disponit. Digito deniq; suæ bonitatis ea
 quæ semel patrauit, cum sint valde bona, tuetur & conseruat. Vnde
 liquidè cōprehenditur, vbiq; esse secūdum diuinitatem princeps no-
 ster, qui nusquā in clufus est, venire igitur ad nos dicitur, perinde ac si
 clarius diceretur filius Dei, qui in sua diuinitate videri nō poterat, in
 mortalitate nostra visibilis aparuit. De cuius aduētū tot ante secula *Esai. 40.*
 Esaias præcinerat dicens: Videbit omnis caro salutare Dei.

Vidistis hætenus, dilectissimi, qualiter in superabilis imperij no-
 ster rex, à sedibus regalibus venerit è patris sinu prodicens, patre mi-
 nimè relicto. Nunc operæ pretium est indagare, quò dignatus est ve-
 nire. Siquidem, fratres mei, ad nos in hoc exilio oberrantes deuenit,
 per abrupta montium, & concaua vallium ouiculam perditam sedu-
 lō quæritans, scriptum nanq; est: Venit filius hominis saluare quod
 perierat. Nec draco pestilentissimus obstare potuit quo minus triū-
 phator Israel, & pastor egregius, ouem suam inuentam lætabundus
 amplexaretur, suisq; humeris impostam, in ouium suarum caulam
 reduceret. Attendite obsecro fratres, principis nostri eximiam virtu-
 tem, qua fecit nos regnum Deo & patri, vt qui olim regnum eramus
 diaboli modo imperium electum Dei efficiamur. Et in quibus versu-
 tus serpens hætenus, pro libito regnabat, nunc ipse Deus caritatis le-
 ge mirabiliter dominatur. Fecit nos regnum Deo & patri, dilectissimi,
 quatenus è corde nostro scelera radicitus euellamus, & omnium
 virtutum plantaria confestim inserere incipiamus, pellicētes nos vo-
 luptates in desideria carnis, prorsus atteramus. O nos fratres ter qua-
 terq; beatos! si tāti reges regnū quā primū efficiamur, si illius decre-
 ta opere adimplētes, cū regali ppheta totis præcordijs cōcinere pos-
 simus: Dñs regit me, & nihil mihi deerit. Verū princeps noster tūc
 regit nos, cum obnubilatus peccati caligine intellectum nostrum
 supernis splendoribus illuminat: cum fides incerta & occulta sapien-
 tia Dei nobis luculēter explanat. Caritas verò cen ignis cælestis vo-
 luntatem nostram inflamat & liquefacit. Talis nanq; (fratres mei)
 animæ nostræ gubernator strenuus: non modo tranquillo tempore,
 cordis nostri nauiculam in portum deducit tutissimū, sed etiam spu-
 mante æquore, huius mundi sæuitia inundante, tempestate aduersa
 ingrauescente omne præcipitium effugans, cursu pacatissimo, itinere
 recto, in littus supernæ ciuitatis Hierusalē perducit. Foris, dilectis-
 simi,

*Ioann.
Lucæ. 15*

*Ricard. de
S. viro.
super A
poc. c. 2.*

Psal. 22.

Nota.

Chryso. simili eramus sicut qui extra regales aulas vinculis sunt alligati. Nam *ho. 3. ad popu.* qui apud regem pro noxis aliquibus offensam habent huiusmodi, quippe à regali aula foris exclusi sunt. Qui verò voluerit eis veniam *Collatio.* impetrare, minimè eos in aulam regiam primū introducit. Sed ipse foras egreditur ibiq; commiscet sermocinandi negotium, vsq; dum eos correctos & dignos efficiat. Qui meritò regis vultui præsentari mereantur. Ad hanc similitudinem Christus rex noster mansuetus effecit, egressus quippe ad nos dum carnem mortalitatis nostræ assumpsit, alloquutus, decreta diuina nobis innotuit. Et sic nos à peccatis emundans in regalem aulam velut mediator optimus introduxit.

Iob. 41. Animabus nostris dominari incipiēs tyranni regis sceptro diffracto, quo miserabiliter peccatorū corda, rex super omnes filios superbiæ, infestabat, ferreoq; iugo, diu noctuq; premebat. Dominus itaq; regit me, & nihil mihi deerit. Non mundus fallax, non serpens iniquitatis adiuventor, non caro tenax, quæ animæ nostræ inopiam subleuare nequit, sed dominus omnipotēs reget me, vt nihil mihi desit. Nonne *Psal. 112.* rex iste fratres, de puluere elegit inopē, & de sterquilinio erexit pauperem. Quid plura? caritate nimia vulneratus sic ait: Propter miseriam inopum & genitum pauperum nunc exurgam. Et rursus: Vidi afflictionem populi mei, & descendi vt liberarem eum. Si igitur inopiæ vestræ, dilectissimi, subuenire desideratis, huic principi tyncerum & verum obsequium sine intermissione exhibete, scriptum est: Inquirentes autem dominum non minuentur omni bono. Quid boni obsecro, fratres mei, deesse poterit, animæ inherēti summo bono? in rege vtq; nostro Christo veluti in Oceano & profunda abyssu, cōglomerata sunt omnia, quibus mens nostra duntaxat fatiari, & cōquiescere potest. Ipse valetudo nostra est firmissima, ipse bonitas, ipse sapientia & salus nostra. O fratres mei si hanc saturitatem obtinere possemus, diuitiarum huius mundi statim obliuisceremur, dicēte Apostolo: Quæ retro sunt obliuiscetes, ad ea quæ anteriora sunt me extendens. Verum, nihil nobis deerit, si toto nisu regem nostrū diligamus. Nihil omnino deficiet, si illius mandatis parere non negligamus. Si autem æditio affecti, & vecordia quadam implicati hanc exuberantem misericordiam spernamus, nonne sceleris arguemur, & meritò vapulauius? Absit, dilectissimi, à nobis tātum ac tale flagitium. Dominus regat nos & nihil nobis deerit. Ipse est merces nostra, & oblectatio magna nimis, quem videbimus euacuato quod ex parte est. Non iam in ænigmate, aut fidei umbraculo, sed lucidè & in meridiana

no

no splendore, omni caligine fatiscente eū, sicuti est, intuebimur. O felice animam! cui dictū est: Tūc videbis, & affluēs & mirabitur & dilatabitur cor tuū. Quando mirabilia hæc erūt, fratres? Quando optatus ille dies adueniet, nisi cū rex noster Christus Iesus, vita nostra apparuerit? Tunc videbimus scamis peccatorum nostrorum penitus dilapsis, quòd typicè de Paulo in virum alterum mutatum gestum legimus. Tunc affluere incipiemus miro iubilo, ingentiq; gaudio repleti, tunc denique filia Sion stupebit super dignitatem, mirabitur regalem potestatem regis sui. En, fratres desideratissimi, requiem opulentam, pacem præclaram, quam noster rex nobis attulit è cælo veniēs, quatenus peccati regno debellato, regeq; iniquo profligato, regnum efficiamur dignum Deo & patri, qui nos benignè gubernet, paterno affectu corripiat, bona cuncta impertiat, ita vt nihil boni, nihil sancti, nihil denique beati nobis deficiat.

Actu. 9.

ANNOTATIONES QVAEDAM
ex Euangelio desumptæ. Quibus quisque agnoscit filius sit Sion necne, agnoscet inquam coniectura quadam.

Dicite filia Sion: Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, ait S. Mathæus, vatem præstantissimum Zachariam recensens. Vbi aduertendum magnopere est quòd hoc tam excellens ac latissimum nuntium non cuiuslibet factum est sed ijs duntaxat qui hierosolymam inhabitant, quippe quæ visio pacis interpretatur, velut sanctus Augustinus testis est. Vah tamen peccatoribus quibus dictum est! Nunc vastaberis filia latronis, nempe latro pessimus Satanas est, qui superbia inflatus dixit: Ascendam in cælum, & ponam sedem meam in lateribus aquilonis, & ero similis altissimo. En latro fraudulentus gloriam Dei, molitur arripere nolens sese Deo submittere. Non quidē talem eū Deus optimus condidit, quin etiam quicquid fecit, vt optimus artifex, bonum fecit. Dicente Mose: Vidit Deus cuncta quæ fecerat & erant valde bona. Verum qui summè bonus est, quomodo aliquid malum efficere poterat, sanè angelos potenti sua virtute dominus creauit & è vestigio gratiam suam eis impertiuit. Nec sunt demones natura improbi & fallaces sicut Porphyrius autumat insolenter, quem benemerito Sanctus Augustinus, lib. 12. de ciuitate Dei cō-

Micha. 5

2. Dist. 4

B futat.

S. Tho. futat. Imò, vt sanctus Doctor ait, omnes tam angeli quam dæmones
 1. p. q. 62. in gratia creati sunt. Hinc sanctus Augustinus clamat: Deus erat in
 art. 1. eis condens naturam & dans gratiam. lib. 12. de ciuitate Dei. Huc
 pertinent quod Saluator noster afferuit. Ille in veritate non stetit,
 vides quater malicia sua infectus corruit suapte nequitia foedatus,
 in veritate & rectitudine qua conditus erat permanere nolens. Hic
 Genes 3. latro primos parentes in antecessima paradiso expolauit, non iam
 innocentia & sanctitatis qua mirum in modum radiabat surripens,
 & deuorare animas nostras temper molitur, & instar leonis rugietis
 Mich. 2. nos diu noctuque circumiens. Nunc vastaueris filia latronis. Infelix
 anima que tam pessimi patris vestigia sectaris, morte instante vasti-
 tatem hostilè passa in baratrum, cum diabolo, peribis & descendens.
 Tunc diuitias, quas toto affectu diligebas, honores, quos vehemen-
 ter affectabas, voluptates omnes quas immerisa eras, imago cum
 gem. tu amittes. Væh vèh tibi quâdo ingemiscès clamabis: Circûde-
 derunt me dolores mortis, & pericula inferni inuenerunt me: & iterû:
 Circûdederunt canes multi, innumera dæmonum examina me ob-
 Psal. 136. sederunt. Quid plura? quæ nunc latronis filia appellata est, Babylonis
 etiam filiam regalis propheta vocat: filia Babylonis misera beatus
 qui retribuet tibi retributionem tuam, quam retribuisti nobis. Syon
 & Babylon inuicem aduersantur & alterutrum incessanter pugnant.
 Babylô quidem confusionem significat, cui Hierusalê toto conatu
 resistit, filia confusionis misera est, quamuis orbem vniuersum possi-
 deat: quid refert Creatore relicto cunctis creaturis dominari? Satiùs
 est gratiam Dei summi habere, quam mûdi totius monarchiam ob-
 tinere. Audite prophetam post adulterium & homicidium patratû
 Psal. 37. quid dicat: Miser factus sum, & curuatus sum vsq; in finem. Enim
 verò rex potentissimus erat, satellitio stipatus incedebat, mensam
 opiparam habebat, vniuerso regno dominabatur, & cuncti maximo
 honore eum persequebantur: nihilominus conscientia improbae
 dolore cruciatus, inter tot & tanta famulorum obsequia, sese miserû
 toto corde, & ore profitebatur. Timeat filia latronis quæ nunc vasta-
 bitur, formidet filia Babylonis misera, & sitot dimitijs, & delitijs af-
 Zaca. 9. fluat, quoniam ad eam clamant verba Zachariae quæ nunc audiui-
 mus, nisi relictis sceleribus latronem pessimû diabolum abhorreat,
 & Hierosolymam sanctam intret, veram poenitentiam agens.
 Annot. 2. Exultet fatis, & iubilet filia Syon cui tale nuntium decantatur: Ec-
 ce rex tuus venit tibi mansuetus. Huc sanè spectat quod in psalmo le-
 gimus:

gimus: Audiuit, & læta est Syon, & exultauerunt filia Iudæ propter
 iudicia tua domine. Quoniam tu Deus altissimus Rex magnus super Psal. 96.
 omnes Deos. Quandoquidè mēs sancta vbi talia verba audierit exhi-
 laratur, & vehemèter lætatur cū sponsa dicēs: En ipse stat post parie-
 tem nostrum. Paries quidem mundissima cælo ipso lucidior, Christi Canti. 2.
 Iesu humanitas est: post hanc parietem verbum Dei stat, sub velami-
 ne carnis nostræ delitescēs, quò fidei nostræ meritum accrescat. Gau-
 det sponsa sponsum pulcherrimum contemplans eius mellita verba
 audiens. Quamobrem sese continere non valens vociferatur dicens: Canti. 5.
 Anima mea liquefacta est, vt dilectus loquutus est. Ad hæc filia Iu-
 dæ exultauerunt, quippe quæ Christum Iesum Deum & hominem
 confitentur. Sed vnde exultant? Propter iudicia tua Domine hæc in-
 effabilia atque incomprehensibilia sunt, Apostolo teste. Quod Deus
 factus sit homo, vt homo fieret Deus, nonne iudicium Dei est, quo
 nihil sacratius, aut mirabilius? Paruulus nascitur in Bethleem, octauo
 die cultro lapideo circūciditur, in templo deinde præsentatur & Si-
 meonis vlnis portatur. Tyranni Hærodis vefaniam fugiens Aegy-
 ptû adijt, ieiunauit, esuriijt, lassatur itineras, cõpreheditur ab inimicis,
 flagellatur, spinea corona cruciatur. Deniq; crucem baiulat, & inter
 sceleratos agnus innocēs obiijt, & de mausoleo tertia die surrexit spo-
 lians principatus & potestates. O mira & vehemèter miranda Dei
 iudicia! quæ filia Iudæ talia audientes meritò exultant.

Ceterum quod peccatorum contritio tam sit efficax vt in qua-
 cunq; hora ingemuerit peccator, Deus delictorum omnium sit in- Exec. 18.
 memor. Et quod confessione rectè facta, sancta que absolutione à cõ-
 fessore accepta homo quamlibet peccator iustificetur, ita vt sacro-
 sanctam Eucharistiam dignè accipiat: nonne iudicia Dei stupenda
 hæc sunt? quoniam tu Deus altissimus, rex magnus super omnem ter Psal. 94.
 ram, merito dicebat Dauid.

Denique, quisquis in Iesu gaudet, mundi huius gaudijs posthabi-
 tis, is planè vestimentis se spoliat, & ob regis sui amorè immodicum,
 omnia relinquit. Cum Apostolis toto pectore clamans: Ecce nos reli-
 quimus omnia & secuti sumus te. In via sternit vestimenta coram do- Matt. 19.
 mino, cui se deuouit in sacro baptismo, in corde suo conferens sa-
 lutare & admodum frugiferum illud Saluatoris dogma. Si vis per-
 fectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & sequere me & habe- Matt. 19
 bis thesaurum magnum in cælo. Animaduertendum, quod non di-
 xit, da cognatis amicisve, vt ditiores fiant. Sed contra: Da paupe-

ribus, inopes subleua, ne in fluuio aquam effundere videaris, secus fa-
ciens. Quandoquidem qui diuiti bona sua largitur, is aquam in flumi-
ne fundit, nil vtilitatis habens. Mirabile dictu! spoliantes corpus, &
ea quæ fugacia sunt relinquētes, animam imagine Dei infinitam pre-
tiosis induimus ornamentis. Quò pertinet illuc Pauli: Spoliantes ve-
terem hominem, cum actibus suis, & induentes nouū, qui secundum

Col. 3.

Deum creatus est, in sanctitate, & iustitia veritatis. Veterē hominē,
vt affolet, Apostolus appellat concupiscentiam prauam, quippè
quæ nostris membris hæret, & ex peccato primi parentis orta est.
Exuamus ergo nos, carissimi, Saluatore nostro aduentante, ita
vt superbia, auaritia, ira, & alia id genus scelera minimè
in nobis appareant, & sic cum pueris hierosoly-
mitis corde & ore clamare poterimus:

Osanna filio Dauid, benedi-

ctus qui venit in no-

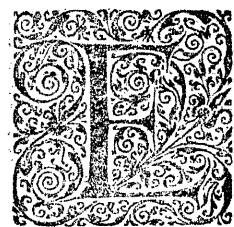
mine domi-

ni.

PARS SECVNDA

Primæ Declamationis.

REX rex tuus venit tibi māfuetus. Vidistis, *Zacha. 9*
dilectissimi, nuperrimè, vt cōiecto, regis nostri
Iesu Christi venientis gratuitam largitatem, re-
gniq; illius inæstimabilē nobilitatem, qui non
anima duertit in nos, quæ admodū eramus cōme-
riti. Sed semetipsum exinaniuit, formā serui ac-
cipiēs in similitudinem hominū factus, & habi-
tu inuētus vt homo, qui virginis aluū nō abhor-
rens, cūnabula præsepj angusti lætanter est amplexatus, quatenus
cælorum aulā amplissimam, nobis impertiret. Intellexistis mirabilē
propinquitatem illius, quæ nou modo rex, verū noster magnificus
princeps est. Non extraneus aut alienigena veluti Hærodes tūc tem-
poris regis partes gerebat. Gaudete igitur, dilectissimi, exultate, gau-
dium meū & corona mea vt Paulinis verbis vtar. Quos gratuita mi-
sericordia Dei in tantam prouexit dignitatem, vt merito Adami elo-
giū concinere possitis. Hoc nunc os de oīsibus nostris, & caro de car-
ne nostra. Planè amoris dulcedine spōsæ inflānescēs, hoc ipsum ef-
flagitabat, & obnoxie de posebat, dicens: Quis det te mihi fratrem *Canti. 8.*
meum suggētem vbera matris meæ, & me iam nemo despiciet: Quæ
vtiq; verba tot ac tantis sacramentis scatent, vt rectè natiuitatis no-
stri regis festo seruāda ducamus. Nempè, dilectissimi, vt paucis agā.
Rex noster Christus Iesus, eò noster est, vt in matris semper virginis
vtero paraclæto cooperāte fuerit conceptus. Illiusq; integritatis clau-
stro obseruato, mirabiliter & natus, illius vbera suggēs alitus, atq; nu-
tritrus. Vnde iure optimo mater intacta eximiā illa benedictionē in-
dudui promeruit: Beatus vëter qui te portauit, & vbera quæ suxisti. Pro-
fecto in lege veteri sancitū erat dño præcipiēte: Non poteris alterius *Drut. 17.*
gētis hominem facere regē, qui non sit frater tuus, sed de his fatis.

Nunc verò secundam nostrae declamationis partem, in qua thematis verba, de modo Seruatoris nostri veniendi dissertant, rimari incipiamus: Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, videte obsecro fratres non carnis oculis duntaxat, sed limpidissimo visu: spiritalique intellectu virtutumque regis nostri opera: filiae Sion introspiciant, si enim externa eius tantummodo aspexeritis, natura humana decipiendi estis. Si autem mirabilia in hoc exilio ab ipso gesta attēditis, virtute diuina saluandi estis. Aug. cōtestate. Christus Iesus informator noster, Deus absconditus & homo manifestus est. Ecce, in qua, rex tuus venit, non austerus, non insigniter seuerus: ecce venit iustus & saluator, mansuetus, patiens, & multae misericordiae & pius. Verum lenitate conciliantur & feræ, & qui austeritate commoueri non solent, comitate aliquando videmus & comitici. Non enim fratres vastam solitudinem in colore coepit, aut locustis, melleque siluestri rex noster mansuetus usus est, aut cibariis a gregebus visitauit, sicut de praecursore sacra pagina manifeste asseruit. Venit autem filius hominis manducans & bibens, omnibus comitatem suam affatim impertiens: quatenus omnia omnibus factus, omnes sacrificeret, dicente propheta: In terris visus est & cum hominibus conseruatus est. Et iterum B. Ioannes in tonat; eodem quasi ore: Verbum caro (inquiens) factum est, & habitauit in nobis. Sed ne sermonis protractio legentium auribus tardum ingerat, audite fratres de mira mansuetudine nostri regis illud Esaiæ vaticiniū: Sicut agnus coram tondente se obmutescet, & non aperiet os suum. Quod verò de mansuetudine acerrimae mortis, nostri mansuetissimi regis verba thematis loquantur, lulesculenter apparet ex subsequentibus. E quibus autore Augustino, verius sacrae paginae elicitur sensus. Ait enim Zacharias: Tu quoque in sanguine testamenti tui, eduxisti vinctos tuos, de lacu in quo non erat aqua. Noli ergo timere filia Sion ubi non est timor, non venit filius hominis ut iudicet mundum, sed ut saluetur mundus per ipsum. Apis nostra argumentosa Iesus, corda hominum diu noctuque amore caelesti alliciens, dulcedinem misericordiae suae in ore suo nobis attulit, aculeum seuerae iustitiae ad iudicij usque diem misericorditer differens.

Sed ut similitudinem mansuetissimi agni immaculati nobis per Esaiam nuper allatam insequamur, audite obsecro dilectissimi, quid beatus Ioannes de mansuetudine nostri regis asserat: Agnus (inquit) vincet illos. Quid per agnum, fratres, nisi mansuetudo nimia designatur, qui utique quantumuis à lupo persequutus, quantumuis

ore

ore cruento dilaniatus, nec dentibus seipsum tuetur, nec cornibus, aut acutis ungibus hostem inuadentem dilacerat. Sed ferè vocem gemibundam aliquando emittens tantum modo iacturam quam patitur gemitibus praestendit. In periculo mortis loco bellicorum armorum, voce quodammodo lacrymabili utitur. Ad hanc imaginem dilectissimi, agnus noster benignus Iesus neminem infestatorum, nullum persecutorum vsquam offendit, aut iniuria quempiam, nec verbo quidem affecit. Nulli reddes malum pro malo. Sed è diuerso, quemadmodum ipse per psalmographum clamat: Cum his qui oderunt pacem eram pacificus, cum superbis humilis cum inuidis caritate feruidus. Rectè igitur fratres dictum est, agnus vincet illos. Quos nempe fratres carissimi, mansuetus noster agnus deuincet, nisi superbos elatos, & igne inuidiae accensos Phariseos, Sacerdotes, & scribas, sanctimoniae insignia duntaxat praeseferentes: hos namque non sicut Dathan & Abiron terrae hiatu deglutitos deuincere decreuit, aut veluti Sodomam & Gomorram Sulphureo igne in fauillam redigere destinauit. Nec velut reges illos barbaros cruento gladio trucidare, atque interimere statuit. Sed nobiliori genere deuincendi adinueto, mansuetudine comite, probra, colaphos, vincula, & sputamina a quam miter sustinens, praclare de inimicis triumphauit. Ecce verus, dilectissimi, mitis, & mansuetus Dauid, qui Saul persecutorem in tentorio suo dormientem, nullatenus Abisai armigero eadem eius efflagitante interire permisit. Sed hasta in terra defixa, cyphoque aquae sublatis, statim voce praegrandi dormientem infestatorem excitauit, quo expers factus exclamauit dicens: Nequaquam amplius contra te aliquid malifaciam, eo quod pretiosa fuerit hodie anima mea, coram oculis tuis. Anima duertite fratres obsecro, ingentem mansuetudinis fructum, ut in praesenti figura perspicuum est. Vbi ex persecutore & perfido inimico, sola mansuetudo potuit reddere fidelem amicum. Itaque dum inimico non rependit vicem carissimum lucratus est fratrem. Vnde clamat regius psalter: Quoniam superuenit mansuetudo & corripimur. O bone Iesu animarum nostrarum solatium, & refugium, vnde delictorum nostrorum correctio, facinorum omnium antidotum, & medela dimanauit, nisi quia superuenit tua benignitas & ineffabilis mansuetudo? Tu nimirum Seruator noster, in tentorio nostrae pravae consuetudinis, in profunda abyssi iniquitatum nostrarum antiquarum dormitantes, somnoque graui consopitos, velut Ionam in nauis profundo iacentem, aut sicuti Saulem humi prostratum,

B 4 quotidie

August.

Nota.

S. Tho.

3. p. q. 40

art. 1.

Baruc. 3.

Esai. 53.

Aug. iib.

de doct.

Christia

na.

Apo. 17

Psal. 119

Num. 16.

Genes. 19

1. Reg. 56

Nota.

Psal. 89.

Ione. 1.

quotidie tam beneficijs, quam flagellis excitare non desinis. Imò ad ostium incessanter pulsas, quatenus peccati graui somno derelictæ: te lumen indeficiens, mentis oculis intueamur. Tu mansuetissime plasmator noster lanceam terræ infixam, id est vires nostras, & fortitudinem terrenis rebus deditam, misericorditer sæpenuero auferre dignaris. Vt multiplicatis infirmitatibus & languoribus continuò, (vt *Psal. 15.* *psal. mista canit*) ad te salutis nostræ subsidium acceleremus, venire. Tu mitissime creator noster, insuper & aquæ cyphum caritate mirabili commotus, à nobis tollere sæpissime non desistis, quando diuitias labiles, velut aqua rapido impetu decurrētes, & ad momētum fumi instar euanescentes, miro ordine altoque consilio deperire permittis. Quo verum thesaurum in cælo situm desideremus.

Agite nunc, dilectissimi fratres, vt correctionem delictorum mereamini suscipere, vos ipsos obsecro excitate, expergiscimini qui soporati hactenus in delictis iacebatis, superuenit enim mansuetudo nostri regis Christi Iesu: vt corripiamur. Et cum Saul dolore cordis intrinsecus tacti clamemus ad vocem Dauid principis nostri respondentes: Nequaquam amplius quicquam mali coram te faciam, eò quæ pretiosa fuerit anima mea hodie, coram oculis tuis. Verba utiq; hæc sunt poenitentis veri, quibus liquidò ostēdit præterita scelera se plangere, & plangenda rursus decernit non committere.

Vtinam & nos fratres, sic toto corde quāprimùm cōuerteremur ad dñm, vt præteritorum scelerum lamēta non respuentes de futuris cautè, atq; circumspēctè prouideremus. Ne recidiuantes, iacula aduersus nos metipfos serpenti callido, inscitia quadam, præberemus. cuius potestas & imperium nullius momenti erit, si contra eum diuina ope adiuuante, ipsi roborati, forti animo insurgere velimus. Hūc debellauit noster rex mansuetudine mira, tentationes, quibus in deserto tentabatur quotidie, ad nihilum redigens. Hunc & Ecclesia eodem pacto debellat, sæuitias tyrannorum & carnificum minas hilariter vultus, spirituq; exultante paripendens, sæuiebat. (ait Beatus Augustinus) ille perfidus hostis, sed Ecclesia, vt columba māfuetissima, non agrè ferebat, sed viriliter sustinebat. Vnde victus est qui sæuiebat, vicit autem & coronā victoriæ obtinuit, orthodoxorū caterua. Quæ non suis viribus fidens, sed tota ab illius patrociniō pendebat.

Ne autem, dilectissimi, virtutem mansuetudinis, quam rex noster honorificare, animisq; nostris infligere quā maximè cupit silentio obnubilare videamur, philosophorum antiquorum sentiam in medium

dium adducamus: fortitudo vera ea nēpè est, quæ aduersis impulsæ nequit succumbere rebus, sed immobilis manens nullis subiacet aduersis, cuius partes præcipuè aggredi & sustinere sunt. Primùm pertinet ad fortitudinem, secundum quod moderatur audacias, alterum atinet ad ipsam fortitudinem, circa timores reprimendos. Vnde optimè sequitur, principaliorem actum fortitudinis esse, sustinere immobiliter pericula mortis, vel quorunvis aliorum damnorum, quàm aggredi difficilia, & ardua. Primò quidem, quia sustinere videtur aliquis ab alio fortiore inuadente, qui autem aggreditur inuadit per modum fortioris. Difficilius autem est pugnare cum fortiore quàm cum debiliori. Secundò autem quia ille qui sustinet, iam sentit pericula imminētia, is autē qui aggreditur habet illa vt futura, difficilius enim est nō moueri à præsentibus quàm à futuris. Tertio deniq; quia sustinere, præ se fert diuturnitatē temporis, sed aggredi potest quispiam ex subito motu moueri ad id quod arduū est. Vnde philosophus astruit, quod quidam sunt præuolantes ante pericula, in ipsis autem facillè discedunt, fortes autem è contrario. Vnde perspicuè apparet, excellentiorem fortitudinis partem esse, sustinere terribilia, quàm motu celeri aggredi inimicos. Erubescant, dilectissimi fratres, mūdi sectatores, confundantur qui cæcutientes vestigia praua seculi huius euanescentis gratanter insequuntur, audiant ethnicum, à vera fide extraneum, qui mansuetudinem, patientiamve, fortitudinis præcipuam partem esse asserit. Itaque non vulnera infligere inimico, non probra auri- bus proximi inferre, non denique alterius sanguinem effundere, partem maximam fortitudinis, ethnicus ille solo naturali lumine illustratus contestatus est, quemadmodum Christi baptisate renati, hac nostra tempestate (proh dolor! quia flens dico) impudentia quadam decepti astruere ausi sunt. Sed quid dogmatibus, fratres, horum infidelium quasi implicatus immoror, hanc eximiam virtutem mansuetudinis superextollere queam? Prophetarum didis nunc vtar, quibus enarratis sole lucidior hæc miranda virtus, semperq; laudanda statim apparebit.

Memento ait regalis propheta, serui tui Dauid & omnis mansuetudinis eius. Magnum quidem, dilectissimi, & insigne munus hic re- *Mansuetudo ur-*
gi nostro omnipotenti Deo existimat se offerre sanctus propheta *tus præ-*
vt, par est. Quis obsecro regi præcellēti aliquid exiguū paruiq; mo- *clara.*
mēti dare aulic? Si regina austri munera quā plurima Salomoni regi *3. Re. 10.*

Ethi. 3.

Tho. 2. 2

q. 123. ar.

6.

Nota de

fortitudi-

ne.

*Psal. 15.**1. Reg. 26**Aug. su-*
per psal.
131.

obtulit, non aliquid commune ac vile, sed pretiosa dona, ut potest aurum & gemmas pretiosas & aromata illi exhibuit. Rursus si magi ab Oriente venientes regemque natum inquirentes, & fide duce ante cunabula procumbunt in Bethleem puerum Iesum adorantes nihil magnificum præ se ferentem, a pertis thesauris suis (ait Beatus Matthæus) obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham. Quocirca planè consequitur: ut quisquis regi magno aliquid offerre instituerit, is non aliquid exiguum afferat, sed thesauris suis a pertis munera non quæuis sed pretiosa offerat. Ad hanc imaginem regalis propheta, thesauros omnium virtutum vndique circumspectans, non quodlibet prælegit æstimabile munus, sed quod dignius, & gratius cognouit esse regi regum & domino dominantium. Vnde (ait) *Psal. 131.* Memento domine David, & omnis mansuetudinis eius. Non efflagitat ut memoretur castitatis, iustitiæ, temperantiæ, aut cuiusvis alterius virtutis, sed quod optimum est præ assumens clamat: Memento domine mansuetudinis meæ. Perinde ac si diceret: Accipe, mitissime Deus pretiosam margaritam, præ omnibus alijs fulgentem, respice vultu placido, & sereno humile obsequium mansuetudinis meæ, oblationem; quam è thesauris mei cordis tibi offerre iam diu concupivi. Aduertat denique obsecro clementiæ tuæ imensa benignitas sacrificium conspectui tuo gratissimum; vbi non aliena caro ferreo gladio trucidatur, aut igne concrematur, sed vbi sensus & caro propria, mansuetudinis rhomphaea, patientiæque iaculo, prorsus transfiguntur, penitus & mortem appetentes cælesti igne in cordis ara consumuntur. Longè igitur melior hæc oblatio in conspectu altissimi est, quam omnium taurorum aut hircorum sacrificia, aut holocausta. Nempè dilectissimi, tanto pretiosius hoc mansuetudinis donum existimatur, quanto ex intimis præcordiorum medullis, istud holocaustum creatori nostro offertur. Sed ut tantæ virtutis pulchritudine & decore animus noster alliciatur, mensque nostra in illius amorem flammescat, mansuetudines huius prophete percurrere, seu enarrare incipiamus.

2. Re. 26. Memento, ait, domine David, & omnis mansuetudinis eius, quam non modo erga regem Saul infestissimum inimicum exercuerim, verum etiam, circa Absalonis fratricidæ superbiam & ambitionem detestabile custodierim. Mansuetudo minima, dilectissimi, illa fuit, quando rex Saul spiritu iniquo præualecente maximè vexabatur, ita ut medicorum omnium peritia ac sapientia nullum medicamē, pro-

inco-

incolumitate illius, vel subleuanda infirmitate aduenire potuerint. Nam vbi Deus vindex est, mortalium ars atque solertia prorsus deficit, *Nota.* atque evanescit. Vnum tamen superat suffugium, ut David citharam suam percutiens coram rege à dæmone infestato. Quo accersito, aula regis ingreditur, & ut fas erat, regi suo licet gratitudine deslituto, famulatum & obsequium offerre iniecit. Mira fratres David citharam suam percutiens, languidum regem statim subleuauit, ita ut sacra pagina affirmauerit, Saulem ex cruciatum, propheta citharizante leuius se habere, id est dæmonē tunc temporis cruciandi vini, protinus amittere. Sed quoniam vir ingratus ad omnem occasionem fit deterior, pro tali ac tanto beneficio accepto, mercedem rependere volens, lancea iracundus arrepta, David corpus transfigere conabatur. Quo tamen in aliam partem declinante, hasta permansit parieti confixa. Quod ægrè non tulit mansuetus David, sed aequaliter ferens persecutionem hanc, regis domum egreditur dans locum iræ, velut beatus Paulus hortatur. Hæc de prima mansuetudine fit satis.

Secunda autem mansuetudo non minus laudibus extollenda quam prima, paulo superius descripta est, Fratres, quando hæc verba sancti David differere coepimus in ipso persecutionis seruore rex Saul, David occidere percipiēs diligenter eum requirebat, quatenus illius cruorem inmanissimè effunderet. De se autē nihil fidens sed ope diuina præmunitus, propheta sanctus obuia regi perfido egreditur, Abisai secū deducto, qui eum inueniret Saulē iacētem, dormiētemque in tabernaculo, ait ad David: Cōclusit Deus inimicum tuum hodie in manus tuas, nūc ergo perfodiam eum lancea in terra semel, & secundo opus non erit. Cui David mitissimo animo respondit: Ne interficias eum, quis enim extēdet manus suas in Christū dñi & innocens erit: Propitius sit mihi dñs, ne extēdam manum meam in Christum dñi. Nunc igitur tolle hastam, quæ est caput eius, & cyphum aque & abeamus. Quid mansuetius, dilectissimi, aut quid benignius hac responsione? Toto corde pepercit inimico ut sibi carum conciliaret amicum. Miranda res satisque laudanda: voce propria aduersarium dormientem excitauit, ut à somno exiliens, mansuetudinis decorem intueri præualens eadem correctus exclamaret amicabilia verba, quæ tunc protulit dicens: Peccaui, reuertere fili mi David, nequaquam enim tibi ultra malefaciā, eò quod pretiosa fuerit anima mea in conspectu tuo hodie. Apparet enim quod stultè egerim. Intellexistis, ut arbitror, carissimi

carissimi fratres, quantum profuerit Dauid mititas inimico Sauli, qui compulsus fuit hisce verbis perucatiã suam fateri, & deinde relipiscere ab inuidencia statuit.

Ne diu tamen, vos fratres, longa sermonis protractione lassatos teneam, præterire libet mansuetudinem regalis propheta, qua patiensissimè sustinuit, per fenestram fugam arripere, domo illius, militibus persecutoris Saulis circumualata, qui præcepto constricti innocentem Dauid comprehendere cupiebant & comprehensum confectui illius præsentare conabantur. Prætereo insuper mansuetudinem & longanimitatem illius, quando in antro oram clamidis persecutoris ingredientis abscondit, nullo vulnere aut vindicta inflicta. Cui par erat quasi insidiatori vicè retribuere. Sileo præterea lacrymas, quas largissimè effudit, tanti persecutoris vocem miserabilem, homine Amalechita enarrante exaudiens. Qui non vsque adeò per semetipsum, deslere infelicem mortem contentus est, sed omnem populi cateruan, cunctumq; coetum Israel, omnes insuper & filias Hierusalem lacrymabili voce excitauit ad lamentum, & gemitibus suspirijsq; plurimis, cunctos vocauit ad plâctum. Taceo, carissimi, Semei conuicia, quibus regi insultabat impudenter, cum Absalon scelestissimus, nefanda ambitione obcæcatus, patrem suum immanissimè persequeretur. Quæ nimirum patientissimè ferēs, militi Abisai ad vindictam eum excitantem mansuetudine victus talibus dictis restitit: Dimite eum vt maledicat iuxta præceptum domini, si forte respiciat dominus afflictionem meã, & reddat mihi dominus bonum pro maledictione hac hodierna. Has igitur mansuetudines omnes in vnum coadunatas, velut gemmas, omni fulgore venustatas, sanctus propheta Dauid omnipotenti regi nostro dicare volebat, dum memorem suæ mititatis ac patientiæ Deum ipsum esse, obnixè efflagitabat: spiritu seruido verba præassumpta, audacia quadã ante faciem supreini numinis proferens, sæpe sepius dicebat: Memento domine Dauid & omnis mansuetudinis eius.

Esaï. 16. Verum eninuerò, dilectissimi, vt paucis agam, huius virtutis venustas, ac maxima conducibilitas exinimum prophetam Esaïam non latebat, dum instanter totius generis humani, vice, cuncti potentem exorabat dicens: Emitte agnum domine dominatorem terræ. Quidnã hoc, fratres carissimi? Vnde hæc cõtrouersia exorata est? Si dominatorem totius orbis, si insuperabilem imperij principem aduenire propheta deposcit, quonam modo, agnum imbecillum & fra-

& fragilem, ac penè roboris nullius insignia (natura ipsa indicante) præ se ferentem, in mundo aparere instanter deprecatur? Eò vtique carissimi, propheta sic orabat, quò dilucidè intelligeremus hoc mirabili paradoxo, vt iūq; necessum esse, Messiam ac Saluatorem totius generis humani, non modo Deum verum, sed etiam hominem mittem mansuetum ac pium, aduenire oportere, dominator quidè mitissime pater sit, quem inmensa benignitas tua ad nos mittere digne tur, quatenus tot debita ac peccata persoluere, ac penitus diluere sit potens. Quod nec angelus, nec principatus, nec totus cherubicus ordo vllatenus valet. Sed duntaxat, is qui vniuersæ mundi machinæ dominator ac iure optimo, & hereditario princeps est. Verum, dilectissimi, si ille qui creator noster est, simul & Redemptor noster non esset, sed alia quævis creatura, potiùs donatio quædam existimanda esset, quàm æqua satisfactio. Nimirum creatura duntaxat, quantum *Nota.* uis perfecta omniq; virtute insignita, quò creatura est, eò nempè totum quod est, totum quod potest, erga creatoris sui famulatum, creationis ratione totum debitum est ei, qui gratis creaturæ unicuique creationis donum impertiuit. Vnde perspicuè comprehenditur, creaturam aliquam ad liquidum creatori suo pro humani generis debito minimè satisfacere posse, nisi ipse Deus optimus dono quodam, sui ipsius caritate urgente, obsequium huiusmodi creaturæ suscipere dignaretur. At verò noster agnus, dilectissimi, cæli & terræ dominator Christus Iesus, quando verus filius Dei est, & Deus de Deo ineffabiliter natus, idè redemit nos à flagitijs nostris, vt non ex dono sed ex iustitia condigna, seipsum patri in crucis patibulo lubens pro nobis offerens à peccati iugo ferreo, nec non à diaboli seruitute, qua infelicissimè captiui tenebamur, nos liberauit. Vnde beatus Apostolus *1. Cor. c. 1.* hoc ipsum præsciens ait: Qui factus est nobis iustitia, sanctificatio, & redemptio. Vnde iustitia, dilectissimi, nobis factus est rex noster, nisi quia nihil æternus pater ei donauit aut pepercit, quando redemptionis mirabile opus in hanc lacrymarum & gemituum vallem deueniens effecit. Imò exactè cuncta nostra debita persoluit, vt vaticiniū adimpleretur dicens: Copiosa apud Deum redemptio. Agite nunc, *Psal. 129.* fratres carissimi, & parumper gaudium figite, copiosam nostram redemptionem intentissimè contemplantés. Rex utiq; noster qui labore minimò totius mundi potuisset delicta delere, noluit quauis anxietate, aut ærumna, nos pristinæ liberati restituere, sed tot millium millia laborum vndiq; sibi coaceruans, à præsepj lacrymis stetitq; exordium.

exordium sumēs, vt gigas magnificus exultauit, ad passionis curren-
dam viam; minimè terga vertēs donec crucis mortem stupēdam, ho-
Dilectio minibusq; ignominiosam, pro salute nostra optaret. Percurrite, vos
Christi in dilectissimi, & sigillatim, hæc omnia interno cordis affectu expendi-
nos. te, & omni librata ratione, singula corde voluentes, & palato sano
ruminantes, vt spiritali suauitate mereamini prægustare quàm dul-
cis ac suavis, agnus māsuetus sit Christus Iesus. Qui nos caritate sua sic
toto pectore dilexit, vt non modo lacrymis, fame, & siti, quibus pro
salute nostra grauissimè cruciabat, redimere dignatus sit, sed san-
guine proprio effuso, corpore flagellato, spinis capite dilacerato, at-
q; cōpūcto manibus ac pedibus, diris clauis, perforatis, latere deniq;
crudeli lācea aperto, pro redēptione nostra ad mortē vsq; peruenit.
Quàm anxie sitiebat, qui sic vitā nostrā concupiuit aeternā, vt suā in
manibus inimicorū ponere non dubitaret. Sanctus igitur Paulus, dile-
ctissimi, pertimescēs, ne ingratitude præcipitiū insolēter incurra-
mus, tātorū donorū immemores effecti, meritō nos hortari conatur
1. Cor. 6. dicēs: Empti enim estis pretio magno: glorificate & portate Deum
in corpore vestro. Ac si apertius diceret. De emptione vestra tā mira-
bili iugis sit memoria, assiduaq; meditatio. Memētote mirabiliū suo-
Exo. 14. rū, quæ fecit in mari rubro, vt admonet Moses, vbi passio Christi fi-
gurabatur. Cuius virtute inæstimabili Egyptios oēs perfidos infer-
ni, omniaq; scelera nostra destruxit, necnō & cruoris vnda, cūcta de-
licta nostra submersit, ex quibus nec vnū remansit, quod hoc salutis
medicamēto, nō possit deleri. Hæc mirabilia, carissimi, recolite, hæc
prodigia inuicē per dies enarrate. Vos ipsos ad dilectionem tāti Re-
demptoris cōmouentes, laudibus inexhaustis Deū glorificantes, qui
Apoc. 1. dilexit nos, teste B. Ioanne, & lauit vlcera nostra, ac cicatrices deli-
ctorum, putredine scatētes, non cuiusuis fontis vnda, aut cuiusuis ri-
uuli aqua, sed pretioso sanguine suo, omne aurum & argentum gem-
masque fulgentes, exuperante. Idcirco, fratres, glorificate Deum in
corpore vestro, vices rependite ei grates debitas indefinēter redden-
tes & spiritu feruentissimo, Christum Iesum collaudantes.
Nota. Quis obsecro, dilectissimi, Christiano nomine insignitus omni die
solum ad horam, agni immaculati acerbissimā passionem, & vitam,
tot ærannis refertam, seorsum clauso ostio cubiculi sui non contem-
Roma. 6 platur? Humanum dico, fratres, propter infirmitatem carnis vestrae,
non impero quod opere adimplere est impossibile. Non præcipio,
quod duntaxat virorum perfectorum est, qui dulcedine quadam
ducti,

ducti, indefesse tanti mysterij contemplationi vacare non desistūt.
Per horam dixi non per diem ac noctem: Quare vos omnes obsecro,
vt nullo die prætermisso, libertatem ac redemptionem vestram, ani-
mo intentissimo, toto cordis affectu pensate. Quod si non gratitudi-
nis ratio, si non pietas ipsa nos mouet, vt tam admirabilis beneficij
semper memores simus, saltem Christiani nominis honos, concitare
nos ac profus cōpellere debet. Si enim compatimur & conregnabi-
mus ait B. Paulus, ergo compati Christo passio in carne oportet, quos
regni diademate, & gloriæ corona decorari instituit rex noster Chri-
stus Iesus. Videtis ne, dilectissimi, qua de re propheta dominatorem
terre venire exposulabat, cui potestas immēsa, fortitudoq; insuper-
abilis adesset. Vt nostra, vt i par erat, perfolueret debita, portas arēas
baratri confringens, ac vestes ferreos, id est, paruas mortalium cōsue-
tudines penitus proscindēs, ab affectibus nostris radicitus euelleret.
At verò, agnū Esaias deposcit, quatenus humanitate indutuū, quod
dammodo mansuescat, æquanimiter inimicorum cōsuetudines su-
stinens, peruicaciam, ac superbiam æmulatorum mirabiliter deuincat.

Aduertendum tamen est, dilectissimi, hoc idem Esaias plurimis *Esai. 11.*
ante seculis precinuisse, quod deprecatione assidua adimpleri mirū
in modū gestiebat, ait enim: Vitulus & vrsus pascuntur, simul requi-
escēt catuli eorū, & leo quasi bos comedet paleas, habitabit lupus
cum agno, & pardus cū hœdo accubabit, vitulus & leo, & ovis simul
morabuntur. Iam fratres diuina incipiunt mysteria, iam vtq; arcana
tametsi à longè apparent. Quæ obsecro societis rapacis lupi cum ag-
no miti? quod fœdus pardi cum hœdo? quæ deniq; insolita amicitia,
vel conciliatio pacis inusitate, vt obseruato fœdere, atq; indissoluto
vinculo amicitia aduersantia hæc simul habitare queant? verū enī
carissimi, incarnationis verbi Dei sacramētū hic præfiguratur. Nūc
verò de mansuetudine bonis paleas comedentis solum modo disse-
rendum cēsumus, ceteris impresentiarum reliētis mysterijs. Bos nē-
pe animal mundum sacrificijsq; aptū, ex lege ipsa dilucide compro-
batur, qui non modo vt camellus ruminat, verum etiam vngulam
findit. Hic collum vltro submittit iugo, hic minimè obsequium aut
obedientiam detrahit domino suo, dicēte domino per eundem Pro-
phetam: Bos cognouit possessorem suum & asina præsepe domini
sui, Israel autem me non cognouit. Hic demum laboribus infudare
per diem nunquā resistit. Hæc omnia Regi nostro māsuetissimo ma-
ximè congruunt, ipse nimirum pulcher & mundus est, omni decore
& pul-

Roma. 8.

Esai. 11.

Nota.

Esai. 1.

& pulchritudine præditum, de quo sapiens: Cador est lucis æternæ,
Scotus. 3. speculum sine macula, imago bonitatis illius. Ipse nanque ruminare
d. 12. nunquam destitit, cuius anima beatissima à creationis suæ exordio
 perspicuè, nullo velamine fidei interposito essentiam diuinam con-
 templantur, qua sua uitate mirabili incessante fruebatur. De mum
 & vngula sinebat, cuncta præordinans ac sapientissimè gubernas,
 tam in doctrina quàm in gestis & miraculis patrandis. Ceterum pa-
 tri in omnibus & per omnia paruit humiliter, etiam in aduersis ei obe-
Ioan. 4. diens. Vnde illd Ioannis: Hic est meus cibus & potus, vt faciam vo-
 luntatem patris mei qui in cælis est. Et rursus: Sicut mandatum dedit
 mihi pater sic facio. Proinde non abs re, illa vox patris intonuit: Hic
 est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui.
Gene. 30. De laboribus nostri regis quid dicam, dilectissimi, quibus velut al-
 ter Iacob diu noctuq; infudabat, & gelu vehementer adustus, dul-
 cedine amoris, nostrarum animarum, collum humiliter humanitatis
 nostre iugo submittens, quatenus in opulentam requiem regni cælo
 rum nos prouheret. Hic igitur leo de tribu Iuda sicut bos comedit
 paleas, bouis instar mansuescens, & præsepio sese admouens, bouis
 pabulo uti cœpit. Sed quas leo noster veluti bos mansuetissimus pa-
Nota. leas comederit, intueri nunc oportet. Quis vnquam mortalium dile-
 ctissimi, quantamuis rudis aut intellectu hebes, leonis cibaria, anima
 lium carnem, & cruorem fore dubitauit? Quo enim animal quoduis
 huius vel alterius naturæ est, eò utiq; hic aut ille cibus ei aptè conue-
 nit. Itaque, neque leoni foenum, nec boui, aut vitulo caro cõgruit in
 cibũ. At noster leo Christus Iesus miro modo sicut bos comedit pa-
 leas, mirabile dictu, fratres, quod leonis fortitudo aut ferocitas, Dei-
 tatis maiestas, scilicet, & æternitatis stupenda virtus, nihil obstiterit,
 quo minus paleas nostre mortalitatis comederit, eisque velut ciba-
 rijs omni sua uitate refertis delectaretur. Quid humanitas obsecro, di-
 lectissimi, quam sibi æternus Dei filius vnire dignatus est, quam pa-
Esa. 40. learum manipulus, vt ita loquar, per prophetam Esaiam nũcupatur?
 Ait enim: Omnis caro foenum, & omnis gloria eius quasi flos foeni,
 verbum autem domini manet in æternũ. Hoc sacrum foenum quasi
 manibus suis tenet omnipotens filius, postquam verbũ caro factum
 est, & habitauit in nobis. Intẽdite iam, obsecro fratres mei, gratuitam
Prou. 30. dignationem, ac supremi numinis inæstimabilem benignitatẽ. Leo
 fertissimus qui ad nullius pauet occursum, sacra testate scriptura, &
 experimẽto id ipsum suadẽte, patris verbum videlicet, cum primum
 virginis

virginis aluum sua dignatione habitauit, confestim vt agnus man-
 fuetus mitescit, & carnem nostrã induens quasi foenum, seu paleas,
 eam mandere non exhorruit. Sed ea vescitur lubens, & delectabiliter
 vnione hypostatica nunquam amplius separãda, sibi conglutinabit.
 Quæ quidem vnio cunctis alijs perfectior ac diuturnior est.

Superioribus enim audistis, fratres, qualiter noster leo in gremio
 christiferae virginis mansuefactus, humanitatis nostre paleis libẽter
 vesci inceperit. Nunc libet palearum aliarum genus alterum per- *Christi*
 tractare. Leo sicut dictum est velut bos comedet paleas, quod utiq; *Iesu labo-*
 satis adimpletum est, quando vitæ nostre ærumnas & calamitates *res.*
 redẽtor noster Christus Iesus primo experiri cœpit. Quid obsecro, *Esa. 11.*
 dilectissimi fratres, in diuerforio bethlemitico natus, arctoque in
 præsepio positus, affluentissimè lacrymas pro nobis effundens, quam
 paleas amaras præsentis exilij seruator noster mandit? Dum octauo
 die ætati suæ tenerrimæ non parcens, cultro lapideo aliorum infan-
 tium more circunciditur, dum Egyptum adiit adhuc pannis inuolu-
 tus fasciaque stricta accinctus feritatem pestilentis Herodis, prou-
 dentia sua declinans, dum opprobria inuidorum hominum paccato
 animo sæpissime sustinuit, dum denique hodierna die Hierosolymã
 petens corda fauciata, veneno pestilentis inuidiæ corrupta pharisæo *Pharisai-*
 rum benignè intuetur, malens vindictam diu differre, quàm extem- *ca inui-*
 plo pernicitiam eorum diris suplitijis plectere. Imò dum illorũ rabiẽ *dia.*
 nectarijs verbis, prædulciq; sermone, nec nõ & aspectu placido erra-
 dicare & penitus euellere exoptat, quid, inquam, nisi foenum rex no-
 noster mansuetus ore pleno ruminare comprobatur? Ne autem hæc
 omnia à persona verbi humanam naturam vniente effecta dubita-
 remus perspicatius ipse propheta alibi, demãsuẽtudine Christi Iesu *Esa. 65.*
 loquens, ait: Leo & bos comedent paleas. Leo vt dictum est, fratres,
 verbum patris designat: bos verò filiũ intemeratæ virginis significat.
 Leo igitur & bos hæc omnia, simul pati meritò asseritur, quia vtraq;
 natura diuina, vtpote & humana integra remanente non duplicem
 personam, sed vnicã in Christo, orthodoxia fides profitetur. Actio-
 nes, ait philosophus, suppositorum sunt. Cum ergo in Christo vnum
 sit suppositum & illud diuinum licet humanitati duntaxat peculiare
 sit lacrymari, esurire, sanguinem effundere, crucis patibulum subire,
 & mortem sustinere, vero eloquio cum propheta astruere audent
 dicentes, leo & bos verbum patris vnigenitusque Dei filius, homo
 Christus Iesus labores & calamitates labentis vitæ, inseparabiliter
 C tanquam

tanquam vno iugo coniuncti, eidemq; præseprio admoti comedunt paleas laborū. Proinde Christo nato, Deū pati & mori nō negamus.

Nota. Ceterum, fratres, adnotatione dignū est paleas igni escam aptam
Collatio. esse, quibus ipse ignis accēditur, & accēsus eis adiectis inualefcit. Nō aliter mansuetus rex noster, instar ignis, passionis suæ paleis visus est magis ac magis flāmescere. Ne obsecro (dilectissimi fratres, vobis tædio sit Christi Iesu acerbissimā passionē & anxietates, iterū, atq; iterū audire, magnoperē quidē anima mea semper cōcupiuit eā animis vestris inferere, tanquā arborē amoenissimā, fructū nimīū afferentē si quoad vixerimus præcordijs insertā ac transfixā gestare omni solertia studuerimus. Vtinā, fratres, sustineretis in hac parte æquanimiter modicū quid insipiētiae meæ. Sed nunc rogo, & obtestor supportate me, sæpenumerō sacrosanctā mortē regis nostri hætenus enarrantē. Nec in præsentiarū silētem nec in futurū obticere profitētem. Præfertim cū omnis nostra valetudo, ac virtus ex ea tāquam riuli è fonte dimanāt, B. Petro, his verbis admonēte: Recogitate eum qui tantā ac talē ab inimicis sustinuit cōtradictionē, ne fatigemini animis vestris deficiētes. Recogitate fratres ait Apostolus, toto corde summoq; conatū Christū passum euoluite, cruciatus illius immanissimos, ante oculos vestros velut quædā monimēta redēptionis vestræ sint vobis, quatenus eius mirabili virtute roborati præsentis vitæ ærūnas, ac imminētia pericula superare possitis. Recogitate, inquā, regē vestrū crucis patibulo affixū, ne lassati animis vestris, præ tot calamitatibus deficiatis. Sed contrā fortes in bello facti, tam inimicorum tetrum profundum cohabitantium, quam domesticorum & clandestinum bellum intra vos assidue gerentium triumphum obtinere mereamini. Sed vt ad rem fratres nunc redeamus. Rex noster mansuetus Christus Iesus, qui ignem venit accendere in terra, vt corda nostra omni gelu ac pruina constricta, amoris sui igne accenderet, atque dissolueret, admodum ignis flagrantissimi paleis aut foeno tormētōrū suorum, visus est magis ac magis flāmescere. Nō me, dilectissimi velut alter Isaac dñs noster super crucis ligna, quæ sacris humeris suis ipse portauit, clavis affixus, acutissimis etiam spinis cruentatus, à plāta pedis vsq; ad verticem immanissimē vulneratus, dum in Caluarie locum deuentum est, flāmas conscēdere inspicimus, ad cælum vsq; pertingentes: imō cælos omnes penetrantes? Quod nimirū palā facit oratio illa, tū humilitate, tū inimicorū miseratione māfuetudineq; referta: Pater ignosce illis quia nesciūt quid faciūt. Nec frustra, dilectissimi,

fimi, hæc oratio facta est, cum extemplo pectora sua percipientes, totius populi caterua, & crucifixores reuersi sunt Hierosolymam re
Matt. 28.
Lucas. 22
 deuntes. Latio clamauit ex patibulo quo pendeat: Domine memēto mei dum veneris in regnum tuum. Centurio, & qui sub illius vexillo erant ore profitebantur, dicentes: Verē filius Dei erat ista. Vnde merito beatus Paulus ait, de huiusmodi orationis flamma ad cælos ascendente. Qui cum lacrymis orasset exauditus est pro sua reuerentia. Intellexistis, dilectissimi, qualiter paleis adiectis, in passionis Christi fornace: caritatis flamma leonis simul & agni Christi Iesu inualefcite, quoniam pacto scintilla è tanto tamque mirabili incendio resiliētes, corda inimicorum lumine fidei illuminabant & præcordia crucifigentium caritatis ardore inurebant. Idcirco tacere nequibant, sed suspiria & gemitus inenarrabiles emittētes, pectora sua corde puncto percutebant.

Tyrannorum tormenta, fratres, omnes & persecutorum ecclesie mi
Nota.
 næ, paleæ quædam sunt, quemadmodum ex superioribus didicistis, quibus corda dilectorum Dei inardescunt, persecutione fauente magis ac magis, in agone Deum & proximum dilectionis ardore diligentes. Si enim ex nube rorida, appositione contrariorum ordine naturali ignis generatur: & fulgur flammæ omnia comburens, tonitruo præeunte egreditur: in corde enim sanctorum cœlesti rore perfusus: quare obsecro calamitate quauis imminente (quæ portissimē nobis amara & aduersa est) nō caritatis ignis gradescet & mirū in modū cōualefcet? hinc B. Iacobus clamatur, ne tribulatiōis frugē magnā amittamus, sed alacri vultu sicut coloni lætatur in messe tētationis tēpore iubilemus. Omne (inquit) grandiū, fratres carissimi, existimate, cū in varias tentationes incideritis, scientes quod probatio fidei vestræ patientiam operatur. Perinde est ac si diceret, nolite ægrè ferre, aut contristari quasuis ærumnas, & conuitia quæque, aut mortaliū comminationes metuentes, paleas hæc & ligna diligite, lubentes & alacres quasi ad epulas inuitati, & ad labores perferendos percurrite, eis quidem creatoris nostri dilectio augetur, illis virtutes omnes quasi aurum in fornace comprobantur, & miro radio nouæ
Tribulatio ualde utilis.
 claritatis lucefcunt. Eis denique scelera & delicta nostra eliminātur. Tantam igitur ac talem, conducibilitatem tanto animo considerantes omne gaudium existinare vos oportet, cum in labentes variasq; mundi anxietates incideritis. Sagittæ paruulorum factæ sunt plagæ eorū, aut propheta, ne timorem trepidemus vbi nō est timor, *Psal. 63.*

Animaduertite, obsecro fratres, infestatores vestros cōtra quos, tum occultam, tum manifestam geritis pugnam, non de genere quidem Gigæteo, sed muscarum aut cinificum instar iētus, & vulnera eorum sunt. Non plures ergo faciamus, fratres, inimicorum infestationes, quam muscas aut culices qui neminem occidunt, sagittæ paruulorū factæ sunt plagæ eorum. Parui & vecordes quidem sunt, non viri robusti, quotquot inuidia concitati, mala reddunt pro bonis; viris sanctitate præditis dicente beato Iob: Paruulos occidit inuidia. Ob id & vulnera quæ nobis infligere possunt non mortifera, sed puerorum & paruulorum, talia eorum sunt iacula. Sed hæc nobis, fratres carissimi, quia tanta est mortalium inertia, inscitia, & intellectus hebetudo, vt non labores & imminentes anxietates, nobis ligna aut stipulæ sint, quibus amor Dei & proximi concresecat magnoperè & flammescat, sed contrà, aqua aut nix, quibus caritas nostra ferè extinguitur, vel saltim tepescit. Quæ quidem obrupta, desidia quam plurima, æmulationes, & murmura, inimicitia, necnō & cædes, quas crebescere quotidie cernimus, confurgunt. Agite iam, fratres mei, Regem nostrum mansuetum inspiciate, leonem veluti bos palæis nostrarum calamitatem vescentem, tota indagine intellectus contemplamini, quatenus eorum vestigia sectari promereamini.

Manfuetudo e-gregia virtus est Quamplurima verò sunt, carissimi, quæ nos ad mansuetudinem comparandam hortantur, tria verò potissimum nobis hoc suadet, vt-pote Patriarcharum gesta. Vt inique testamenti huus virtutis mira præconia, & seruatoris nostri Christi verba simul & exempla. Si benè meministis, fratres, hucusque Dauid prophætæ duntaxat, & Esaiæ testimonia coram oculis vestris statumus, extollendæ māsuetudinis gratia. Nunc vestra magnoperè refert Patriarcharum victorias audire, quas non ferocitate aut iracundia commoti, sed mititare mirabili obtinere potuerunt. Inuenimus prophetas & iustos, omnes qui Christi principis nostri imaginem portabāt, nil magis obseruasse in virtutum laudem, quam quod patientiam, ac mansuetudinem, *Gene. 4.* forti & stabili æquanimitate perfliterunt. Si Abel martyrij agonem initians, primus se dedicans Deo, aduersus fratricidam nō resistit aut *Gene. 22* reluctatus est. Abraham Deo fidens & radicem ac fundamētum nostræ fidei primus instituens, tentatus in filio, non dubitauit nec cunctatur, sed ex templo præcepto Dei, tota mansuetudine obsequitur. *Gene. 28* Iacob fugiens fratris iram de domo patienter descendit, & rediēs, eum *Gene. 42* donis oblatis ad mansuetudinem reuocauit. Ioseph venundatus à fratribus, &

tribus, & in Aegyptū relegatus, nedum illis ignoscit, sed & gratuito frumenta eis venientibus largiter, & clementer impartit. Moyses ab ingrato & perfido populo frequenter cōtemnitur & penè lapidatur, tamen lenis ac mansuetus, pro eis dē licet indignis precatur. Proinde (Dionysio authore) quoniā hic vates mitissimus erat super omnes, *Dionys. ad Demo-philum.* dominus illi tanquam amico loquebatur ore ad os. Ad idem Chrysofomus, Mosem verò quia humanus extiterat, & mitis super omnes homines, ita Deus complectebatur & diligebat, vt præsentem præsentem suam patefaceret voluntatem, & facie ad faciem loqueretur, tanquā amicus ad amicum suum. In dauid ex quo secundū carnem Christi natiuitas oboritur, quam magna & mira, ac Christiana fuit patientia, erga regis Saulis infidias, & Absalonis dolositatem, & versutias? Tot ergo Patriarcharum gestis à mundi exordio clarescentibus, vos dilectissimi, admoniti, tot & exēplis excitati, oportet mansuetos & mites esse omni ferocitate & ira depositis, quatenus perfectionis fastigium quod illi obtinere meruerunt, nos ipsi saltem quouis modo attingere possimus.

Secundum verò quod maximè ad mansuetudinem nos hortatur *Nota.* & allecat, totius sacrae paginæ exhortatio, & huius virtutis multiplex præconium est. Hæc mira virtus, fratres mei, tanquam itineris nostri dux seu nauclerus strenuus, in portū peccatissimum deducit, iuxta illud psalmi: Propter veritatem & mansuetudinem & iustitiā *Psal. 44.* deducet te mirabiliter dextera tua. Hæc potissime Deo placet, vnde illud Ecclesiastici: Beneplacitum est ei fides, & māsuetudo. Hæc *Eccle. 1.* opera nostra ab omni macula eliminat. Quare scriptum est: In man- *Eccle. 3.* fuetudine opera tua perfice. Videtis, fratres, vbi claritatem opera nostra quæcunq; sint venari queant. Hanc nimirum mansuetudinem *Galat. 5.* vas electionis fructum spiritus prædixit omni nectare dulcior: quo *S. Antō.* veluti coelesti condimento tristitia quæuis hilariter māducamus. Hæc *par. 4. ti.* denique virtus non accipit personā hominum ideo ad omnes man- *5. cap. 21.* fuetum & mitem Apostolus fore admonet Timotheum. Non itaq; *1. Thi. 6.* ad magnates modo & diuitijs dignitatibusq; elatos mansuetos decet. Christi sectatores ad oēs, nemine spreto, siue inops, siue diues sit ille. Vultis enim, fratres mei, chronus Dei fieri, māsueti estote, nam mansuetudine se des illius decoratur, & venustatur. Dicente Esaiæ: Super *Esai. 66.* quem requiescet spiritus meus, nisi super humilem & quietum, & trementem verba mea? Humilitas nanque, & quies ad mansuetudinē pertinet, per quam maximè homo sit compos sui, est enim modera-

S. Tho. 2.2. q. 157. tua irarum sicut & clementia moderatiua poenarum, cum ergo ira, præcipuè impediatur ne possit ceruere verum, constat mansuetudinem conducere ad cognitionem Dei qui summa veritas est.

Sapi. 12. Quo enim pacto cernere aut intueri possumus eum, qui omnia iudicat in tranquillitate nisi tranquillo intuitu, sedatoq; animo cuncta ardua & aduersa sustineamus? non fratres mei tam licenter ferocitati, aut iræ indulgentes, feris & leonibus similes effecti mansuetudinem exhorrescamus, quinimo eam summa vi, summoq; nisu perquiramus.

Christi Iesu mansuetudo. Tertio, fratres mei, post Patriarcharum oracula, post sacræ scripturæ quam multa præconia de mansuetudine nuper enarrata, huic virtuti operam dare, nos alliciunt gesta nostri regis mansuetissimi & verba. O Domine Iesu, quis valeat sagaci sensu, tuos mirabiles resonare triumphos, quos non velut Alexander Macedo, qui Monarchiâ ad Græcorum regnum transtulit tyrannide violenta: sed mititate & mansuetudine eos obtinuit? quam obrem eo adhuc viuentem monarchia tot hominû sanguine effuso adepta diuiditur in quatuor regna, scilicet Asiæ, Aegypti, & Macedonia, & Syriæ? & regnum tuum coadunatur & roboratur post amaram crucis passionem & mortem: nam dignus est agnus qui occisus est accipere regnum & diuinitatem.

Apoc. 5. A. a. a. Domine nescio loqui, victorias sublimes mansuetudine acquisite non veluti septem reges Romanorû, videlicet Romulus, Numa, Tullus, Ancus Martius, Tarquinius Priscus, Seruius, Tullus, Tarquinius superbus, qui bellicis armis muniti, cuneis & ordinatis aciebus costipati, patriam auxerunt, sed sanguine proprio effuso, pro nobis mortem oppetens eas reportasti, tamen si elinguis & balbutiens, laudes tuas tacere non queo, bone Iesu saluator mi, non meis viribus fidens sed ope tua fretus fari incipiam, trophea vniuerso orbi stupenda.

Lucæ. 1. Ecce, dilectissimi, rex noster venit mansuetus de quo Gabriel ad Mariam virginem, ait: Et regnabit in domo Iacob in æternum. Quare non in domo Esau sed in domo Iacob, nisi quia ille hispidus & iracundus, hic verò lenis & mansuetus, qui tot seruiens annis, pulchram Rachel sponsam sibi accepit. Qui donarijs quam plurimis ferocitatem fratris sui leniuit penitus & placauit. Quorsum hæc, dilectissimi? Verum noster Iacob, fratres, ecclesiâ sibi copulauit pro cuius amore sudore sanguineo, in agonia positus cooperitur, seruiens annis non septem, sed triginta tribus pro ea elaborauit. O fratres mei si labores omnes, si æruinas quaslibet nostri Seruatoris, munda oculis intueamini: nimirum velut puluerem minutissimum, calamitates peculia-

res

res momentaneas existimaretis. Videte magistrum qui primò cepit facere, deinde docuit, & mansuetudinis dogmata orthodoxis dedit, qui ob id descendisse asserit ut patris voluntatem adimpleret. qui deniq; inter cetera mirabilia suarum virtutum, quibus inditia maiestatis suæ expressit paternam quoq; patientiam, tolerantiam tenore seruauit. Omnes deniq; actus eius mansuetudine dace signantur, ipse de illa sublimitate cælesti ad terrena descendens, non aspernatur (ut iam diximus) quum in forma Dei esset, hominis carnem assumere, & cum peccator ipse non esset nec peccati labes eum tægere potuisset, aliena facinora portauit, & sanguine suo deleuit. Ipse baptizatur à seruo, remissam omnium flagitiorum nostrorum daturus, sine modo, ait, quia sic decet nos adimplere omnem iustitiam. Ecce omnem iustitiam, humilitatem & mansuetudinem vocauit. Vel (ut ait beatus Cyprianus) omnis iustitia est id opere adimplere, quod ore alijs docendo loquimur. Ipse diebus quadraginta ieiunauit, per quem angelus & omnes cæli ciues cunctaq; orbis viuētia saginantur. Ipse cum Zabulo tentante cōgreditur & inimicum blasphemum duntaxat viciose contentus, nil ultra verba conatur, sed citra omnem vindictam patienter in pugna progreditur, in cuius fine ait: Vade Satana. scriptum est dñm Deum tuum adorabis, & illi soli seruias. Ipse discipulis suis non ut seruis, dominica potestate præfuit, imò benignus & humilis fraterna caritate dilexit. Ipse mitis ac humilis dignatus est apostolorum pedes abluere, quatenus exemplo suo doceret qualē erga comparēs & fratres suos oporteat esse conseruum. Nec mirum, dilectissimi, si circa filios obediētes talis extiterit, qui Iudam tranquillo animo potuit usq; ad extremum longa mansuetudine sustinere, cibum cum traditore sumere, hostem domesticum agnitum haud palam ostendere, deniq; traditoris oculum non horrescere. O fratres, carissimi, nonne omni melius dulcius est hæc omnia dinumerare? Nonne omni nequitate suauius Christi Iesu acta describere, & mente pura recolere? Quis obsecro tam ferrei pectoris, adamantiniq; cordis, cuius præcordia mansuetudo Christi non moueat, & emolliat? Sed quorsum nos sic aduersos rapuit per exigua deuotio? Ad rem redeamus. Cum Iudæis æquanimitas quanta & mirabilis caritas? Quam bene ait Augustinus incredulos ad fidem suam adducendo flectere, studuit obsequio ingratos fouere: contradicentibus non sauerè, sed leniter respondere: superbos & contumaces clementer sustinere. Quid plura fratres? Prophetarum interfectores & aduersus Deum semper rebelles, usque ad crucis & passionis horam voluit diligere

Actu. 1.

Gabrie. 3
d. 12.

Cypria.

Christi
mansuetudo
mirabilis.

Deut. 6.

Aug. suadendo
per Ioan.

diligere. Et sicut galina congregat pullos suos sub alas, sic spandit manus ac brachia in cruce & latere aperto in corde voluit eos voadunatos suscipere. Deniq; carissimi, rex noster mansuetus Christus Iesus, inter facinorosos deputatur, iudicatur iudicaturus, & Dei verbum tacens ducitur ad mortem. O verè mitem, & mansuetum regem, qui ecclesiam suam nemini clausit quatumvis facinoroso & iniquo. Quiq; illos inimicos sui nominis, illos blasphemos, si poenitentiam delicti agant, si admissum facinus agnoscant dolentes, non solum ad remissionem criminis, sed ad brauium æterni regni admittit. Quod dilucide intueri quispiam poterit in beato Paulo, quem si tanta Christi longanimitas & patientia ad poenitentiam non expectaret, ecclesia sancta illum non haberet. Quare ergo, fratres mei, tot laqueis alligati immobilamur? Quid obsecro nos sic implicat; & quasi ferreis compedibus retinet? Curramus, fratres, cum sponsa, curramus proinus velut Sanson, cuncta disrumpens vincula, vnguentorum Christi Iesu odore & fragrantia comoti. Qui peccatores non exhorret: pauperes minimè spernit, qui nemini poenitentiae ostium praecludit. Non abhorruit Cananæ clamorem, non peccatricem mulierem lacrymantem, non in telonio sedentem, nec discipulū negantem, non ipsos crucifixores. Vnde clamat Bernardus: Propter mansuetudinē quæ in te prædicatur dñe Iesu currimus oēs post te. Currite iam, fratres, sed ita currite vt comprehendatis, dicente Paulo: Oēs quidē currūt sed vnus accipit brauiū. In vnitatis caritatis currite, quia verè, nisi vnus cum Deo, vnus cū proximo quis fuerit, regni æterni brauium accipere non valebit.

Verum dilectissimi, hætenus, et si succincto sermone breuiq; eloquio iam nostri regis gesta audistis. Nunc verò mansuetudinis eius in signe vnico verbo audite, quomodo mansuetos nos reddere maximè conatur, & suæ mititatis sectatores efficere: Discite à me, ait; quia mitissimum & humilissimum corde. Hic fratres oportet paululum in morari, vbi S. Aug. nobis sese magistrum exhibet seruator noster S. Aug. super hoc verbo ait: Discite à me, non mortuos suscitare, non miracula facere, non super tumētis ponti vndas siccis pedibus deambulare. Sed quid ait? Quia mitissimum & humilissimum corde. Nēpè, fratres mei, magnū exemplar nobis corā oculis proponitur, solerter intueri necesse est si mititatē à tanto magistro accipere cupimus. Sed iā ad vos fratres qui nobiscū idem Cœnobium cohabitatis sese nostra verat oratio: vobis, inquit, o religiosi loquor, qui voce prægrandi quotidie cātare nouistis illud Psal. 43. regalis propheta: Propter te mortificamur tota die, existimati sumus quasi

quasi oves occisionis. Vobis dico qui gladio verbi Dei accincti aduersus mundi rectores & principis tenebrarum harum, diu noctuque orationi vacantes, viriliter pugnat. Qui verè cum Petro clamare potestis: Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te. Qui deniq; vltro, apostolorum normam accipientes castitatem perpetuam, paupertatem spiritus, obedientiam perfectam Christo Iesu regi nostro deuouistis, prorsus & seruaistis. Vobis animo. discite mititatem, & mansuetudinem ab eo qui solus in terra magisterij partes exercere potuit. Non à Socrate nec Platone, sed à Christo hanc eximiam virtutem discere oportet. Quam si philosophi sectari profitebantur, nimirum teste Cypriano, tam illis mansuetudo falsa est, quam & sapientia dolosa. Vnde obsecro, quis sapiens, aut patiens esse potest, qui nec sapientiam, nec mansuetudinem regis nostri nouit? Perdam, ait per prophetā, sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium prouabo. Sapientia huius mundi, fratres mei, stultitia est apud Deū, vt optime predicator gentium admonet. Quocirca planè sequitur, si sapiētia vera illic non est, esse minime potest vera mansuetudo. Rursus si mitis ille est, & patiens, qui à Christo Iesu nō didicit, cur tāto opere mundi gloriam cupiebat? Quandoquidem philosophos nec mansuetos nec humiles agnouimus, quinimo sibi multū placentes & alta sapientes, sciētia supercilio, & fastu quodam superbientes. Quam obrè & euauerunt in cogitationibus suis, vnde quo sibi magis placere uoluerunt, hoc plus Deo creatori nostro displicere compulsi sunt.

Apparet planè, fratres mei, non esse illic mansuetudinem veram, vbi fuerit insolens & affectata libertatis audacia, & exerti ac feminu di pectoris impudentia & iactantia. Nos verò, carissimi, philosophi non verbis sed opere facti sumus, qui mundialibus pro Christi nomine spretis, nudi, cunctis mundi delitijs renuntiantis, nostri regis vestigia sectamur. Qui virtutum magis conscientiam nouimus quam iactantiam, qui denique non loquimur magna, sed quasi Dei cultores viuimus, proinde mititatem quam magistris caelestibus discimus, obsequijs spiritalibus præbeamus. Nonne mansuetudo (autore Basilio) tolerantia malorum mater est? Maxima enim virtus, fratres, mititas est, quapropter inter beatitudines connumeratur. Beati, inquit, mites, quoniam ipsi possidebūt terram. Illa nēpè terra, fratres, ipsa Ierusalem, non fit pugnatum ferro gladio spolum, sed longanimorum & mansuetorum hereditas propōita est. Discite à me quia mitissimum, quia mansuetus valde, nimium & longanimis, id est mansueti estote

Ad reli-
giosos vi-
ros.

Nota.

Cypria-
nus.
Esa. 29.

Roma. 1.

Philoso-
phorū i a
dantia.Basil. su-
per psal.
33.
Matt. 5.

Pfal. 36. *ti estote, ait dñs, quia māsueti hereditabunt terrā, & delectabūtur in*
multitudine pacis, ex me discite, quę res sola veręq; animū trāquillet
& lætificet; nam scriptū est: Audiāt māsueti & letētur, discite ex me
quod mitis sum; & corde miāimē elato. Quid possim, miraculis pate
fecit, tamē nec opes nec honorē affecto, nec quicquam omnino am-
bio, quod erga mūdum labētem præclarū videtur, neminē quātum-
uis flagitiosum fastidio, non conuitia regero, non male precātibus re-
precor, non feriētē referio. Patri cælesti cedo totā gloriā, & illi
omnem sollicitudinē cōmitto, totus ex illius nutu pendens. Contē
dite, fratres mei, per angustā hanc portā intrare quā perpauca inue-
nire meruerunt. Mansuetudo porta est, sed angusta nimis, stricta val-
de. Hęc porta non capit homines huius caduci mundi gloria turgi-
dos, hęc non suscipit fastu elatos, nō luxu distētos. Non suscipit, fra-
tres mei, nisi nudos, & ab omnibus mūdi fallacis cupiditatib⁹ expedi-
tos, ac velut exuti cōporibus in spiritū extenuatos. Subinde fit carif-
fimi vt māsuetudo, & mititas, à paucis inueniatur, quę nō nisi purga-
tis oculis cernitur: quibus solis, perspicua sunt bona spiritualia. Qui-
bus decātare expedit cum Petro: Ecce nos reliquimus omnia, & se-
quuti sum⁹ te. O fratres mei laudes debitas Deo, in defesse agite: quia
omnia reliquistis quatenus eum, qui omnia continet, assequamini:
gratuitū donū agnoscite & seruido spiritu seruatorē nostrū magnifi-
cate, qui vos in manu forti de Aegypti tenebris eduxit: & in terra,
fluēte lacte doctrinæ, & melle deuotionis, id est, in religione locauit.
Vbi māsuetudo maximē utilis est imò per necessaria, qua alter alte-
rius onus portare valeatis & vinculum caritatis seruare possitis. Idcir-
cò mititatē regis vestri inspicite & eā summo labore sectari studete.
Ceterum, fratres, quorsum opus est tot exēplis & suasionibus im-
morari: in rege nostro altius exemplar intueamur, & māsuetudinem
Dei contemplantē qualiter hęc virtus nobis cōmunis sit cum Deo
agnoscamus. Qualis nanq; dilectissimi, in Deo & quanta māsuetudo,
quod in contumeliā suā maiestatis, & honoris, instituta ab homini-
bus templa prophana & terrena, signa idolorum sacrilega, pa-
tientissimē sustinens: super bonos & malos æqualiter solem suum ori-
ri facit: & quando imbribus terram rigat, nemo à beneficijs exclu-
ditur, quominus iustis & iniustis, indiscretas largiatur pluuias. Vide-
amus in super inseparabili æquitate patientiæ, nocentibus & innoxijs
religiosis & impijs, gratias agentibus & ingratis Dei nutu tempora
& elementa obsequi, cælos famulari, spirare ventos, fontes fluere,
gran-

grādescere mēsiū copias, vinearū fructus mitescere, arbutta pomis
 exuberare, nemora amœna frondescere, & præta florere, quatenus il
 lud David verum sit: Suauis est dominus vniuersis. Vnde suauis, fra-
 tres mei, creator noster omnibus, nisi quia longanimis, patiens, &
 multum misericors? Saluberrima nobis ac satis conducibilis res, fra-
 tres, ea est, qua Deo assimilamur. Ideò mansuetudinem illius imitan-
 tes perfecti estote, sicut & pater vester patientia, & mititate perfe-
 ctus est.

Mansuetudo, dilectissimi, omnes Dei electos, tãquam aurum igne
 probatum, in æthera prouexit, & ad summum fastigium tolerantia
 & laudis perduxit. Quę, vt bonum Christi instauratoris est, sic con-
 trā ira diaboli malum. Videte obsecro dissidia & mala, ex ira & fero-
 citate oborta. Zabulus impatienter tuht, brauium regni cælestis à
 Deo creatore optimo suscipere, nolens ei parere, ac inferuire. Vnde
 perijt & præcipitij sui damna sustinere, compulsus fuit. Adam in pa-
 radiso mansuetudine & tolerantia orbatus, lethalem cibum gusta-
 uit, & mortem æternam, nec non & temporalem protinus incurrit.
 Cain inuidus, vt fratrem occideret, sacrificij eius & muneris impa-
 tiens fuit. Esau primatū suum per impatientiam lentis edulio amisit,
 populus ille ingratus, dum Moy si moras cum Deo loquētis ferre nō
 potuit prophanos Deos conflauit. Saul & traditor ille Iudas seipso
 sustinere minimē valentes, ira commoti miseranda, sese interfecerunt.
 Quid plura? Iudæi & sacerdotes Christi miracula & benignita-
 tem erga flagitiosos, & peccatis obnoxios videre, ob ferocitatem
 non valentes, clamabāt: Quid faciamus? quia hic homo multa signa
 facit. Non dissidia plurima, non seditiones in populo aiunt, sed signa
 portenta & miracula facit. Infirmis solo verbo pristinam sanitatem
 largitur, mortuis vitam reddit, & hūminibus orbatos, etiā à cunabu-
 lis illuminat. Quid ergo facimus? mittamus lignum in panem eius, &
 eradamus eum de terra viuentium.

Si ergo, fratres mei, ex mititate & mansuetudine tot scariunt bo-
 na, ex ferocitate & ira, tot oriuntur innumera mala, & mortalium tu-
 multus omnes, plena obseruatione, nostri regis mititatem teneamus.
 Nimirum elatus ac ferox animus sibi fidit, Deo autem parum fidit,
 hinc scitent ambitio pestilens, pecuniæ studium nimium, vindictæ
 libido, luor, seditiones, & impietates in Deum quā plurimæ. Quibus
 quid esse potest scelestius, tumultuosius, ac turbulentius? Audite, fra-
 tres, beatum Paulum quid Collocensibus suadere cupiat. Nunc, ait,
 deponite

Pfal. 144*Sancorū*
mira pa-
*tientia.**Esa.* 14.*Genes.* 3.
Gene. 4.*Ioan.* 11.*Iere.**S. Tho.*
2. 2. q. 157
art. 4.

deponite vos omnia. Quæ sunt hæc omnia? deponite iam iram, indignationem, malitiam, blasphemiam. Anima duertite obsecro, vnde *Contra iram.* Apostolus initium arripit: Deponite iram, inquit, & indignationem è quibus tanquam ex venenatis fontibus, pestilentissimi effluunt rivuli, vtpotè, malitia, blasphemia, cunctaq; flagitia. Atqui è diuerso hoc luteo, turbidoq; fonte obtruso, cetera quam occisimè exiccantur scelera, & dilectorum flumina. Longè igitur sit hæc pestis, lues & intestina pernities, fratres, mansuetus venit rex noster nõ ferox, quare mansuetudinem sequimini ferocitatem deponite, ne tanti patris degeneres filij sitis, & feuerum iudicem aliquando videatis. Horrendum est enim incidere in manus Dei viuentis ait scriptura.

Quid ergo, fratres mei, filia Babilonis dicã? Ecce rex tuus venit tibi mansuetus? absit, nempè, dilectissimi, ei vaticinium prophetae David sanctissimi proferã: Filia Babilonis misera benedictus qui retribuet tibi retributionem tuam. O filia confusions, soboles iniqua, semen nequam non tibi rex noster mansuetus venit & mitis, sed filia Sion. Non exultes sed læges, fac tibi planctum amarum quasi vnigeniti. Vllula, ingemisce, quæ ore reprobo regem tuum verum negasti, & alium regem neminem nisi Cæsarem habere asseruisti. O infelicem Babilonis filiam omni bono destitutam! quam mercedem tibi retribuet dominus, nisi hereditatem patris tui diaboli? Non creationis ratione (veluti Manichæus verus asseruit) sed imitationis gratia. Vos ex patre diabolo estis, ait dominus, & vnde pater eorum diabolus sit, cõfestim ostendit. Voluntatem, inquit, eius vultis adimplere, illius ver-

Psal. 141 rigia sectantes, me occidere cupitis, similitudinem eius induentes, odio habentis nie gratis. Merces itaq; & hereditas tua non in terra viuentium sed potius in terra morientium. Baratrum erit prædium tuum & chaos tetrum, vbi regio Babilonia, & totius confusions vnda non quiescit. Vbi vermis conscientia nunquam moritur, & ignis vorax, quo cruciatur iniqui, non extinguitur. Miror si non miraris, & expa-

Apo. 3. *Treno. 4.* rescit hæc audiens: Filia Babilonis misera & misarabilis pauper nuda, & cæca. O filia Edon quæ habitas in terra Hus ad te quoq; perueniet calix, & inebriaueris atq; nudaberis, vt sacra testatur scriptura. Filia Edon, id est, sanguinis, meretrix obliuioni tradita, quæ sanguinibus tuorum flagitiorum infecta infeliciter corruisti, nisi regis veri Christi Iesu fimbriam tetigeris saltim, cuius virtute infirmitas; escaten quem morbus tuus te derelinquat, ad te perueniet calix. Non vtique ille de quo rex noster ait: Calix meus inebrians quam præclarus

præclarus est, sed calix ille, cuius fex nõ est exinanitia. Calix, inquã, *Psal. 74.* non quem duobus Apostolis promissit Saluator noster. Dicens: Calicem quidem meum bibetis. Quinimo calix ad te perueniet de quo *Matt. 10.* bibent omnes peccatores gehenam, inhabitantes. O calicem absinthio plenum, fellis amaritudineq; respersum, quo vtique indignationis, & vindictæ poculo inebriaberis filia Edon: quoniam sceleris tui musto inebriata regem mansuetum negasti, & superbo, inimo superbiae principi paruisti per omnia. Ipse vtique tanquam fulgur de cælo cadens, proiectus est in lacum miseræ, ideò ad eundem modum, quotquot illius dogmata, & vestigia amplectuntur, velint nolint, pari plectentur incendio.

Vah igitur genti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequam, filijs sceleratis, qui assidue toto corde tam infelici regi exhibet famulatum. Videte obsecro iugum illius ferreum, inspicite tyrannidem qua suos gubernat, vt exactore fevero cognito, quamprimùm delitijs mundialibus abrenuntiantes, diuitias fallaces regis vestri scitissimi cõtemnatis. Regnum itaque Zabuli munitur vitijs, ambitur flagitijs, turres eius sunt crimina, arma vero, quarumcunque turpitudinum molimina huius regis vestri telonearij, pauperum sunt oppressores, cubicularij eius quæstuum aduncatores, tribuni seductores, præfecti iudiciorum peruersores, mercionarij traiectores, linguæ subdole cõsiliatores. In aula huius iniqui regis (vt Cypriano placuit) *Cypria.* sunt qui paludamentis talaribus pauimenta verrentes, dignitatem *ser. de ieiunio.* rilem, non sine magna naturæ iniuria, de honestat. Hic planè, auaras manus cupidi muneribus complicant, hic genuflexo concupiscentia suæ quisq; idolum colit, & propriae libidinis adorat simulacrum. O regem infelicem, o tyrannum scelestissimum, huius inferioris mundi tua est scabies, tua languentis sunt vlcera, hæc scalpis, hæc impubus vitæ tuæ. Vides ne filia Babilonis infelicitatem regni de quo gaudes? Intèdis quomodo nulla societas sit Christi ad behal, nullaq; participatio, nec aliqua iustitiæ potest esse cum iniquitate communitio. Tua nimirum iam refert filia Edon, Cæsare feuerum relinquere, *Transitio per epilogum.* & ilico mansuetum Christum Saluatorem orbis, toto pectore diligere, eiusq; dogmata humiliter accipere, vestigiaq; illius per omnia sectari. Cuius regnum non est de hoc mundo, quantis princeps cæli & terræ, sit cui omnia seruiunt & obtemperant. Cuius clementia & mansuetudo, erga nos mirabilis, affatūq; difficilis, mel & lac sub lin-

DOMINIC. I. ADVENT.

Canti. 4 gua eius, ait spōsa in canticis: Claritatē & dulcedinē doct̄ine Christi Iesu degustās, mititatē & longanimitatē, quibus peccatores reuocat, suscipit, & amplectitur prælibans quodammodo. Solue vincula colli tui captiua filia Edon, iugum ferreum à te proijce, laqueos prauitatis tuę disrumpe, quatenus filia Sion, merito efficiaris, & gaudio nimio iubilans audire merearis verba illa, ad filiam Sion destinata: Ecce rex tuus venit tibi mansuetus.

Zacha. 9 Nos ergo fratres mei gratuita Dei miseratione non Babylonis filij aut Edon progenies, sed filia Sion effecti, iubilemus satis, gaudeamus abunde, aduentum seruatoris nostri contemplantēs. Egre diamur obuiam ei, nam ecce sponsus venit: En dilectissimi rex noster, post parietem nostrum, humanitate nostra velatus, Deus absconditus & homo manifestus cuius regnum non est esca & potus, sed iustitia pax & gaudium in Spiritu Sancto, sicuti benedictus asseruit Paulus. Cuius principatus non est de hoc labili & fallaci mūdo, quia cordibus credentiū dominatur duntaxat, & animabus orthodoxorum solūmodo asidet. Cuius gloria in excelsis non senescit aut deficit,

August. & cuius sceptrum in æternum stat. Nam rex regum est, & dominus dominantium, ideoq; seueritatem eius fratres pertimescētes, qua vindicta ex inimicis in tremendo iudicio accipiet fugiamus, & ne Babylonis calix ad nos perueniat, eius faciem in confessione præueniamus. Sponte pedibus tati regis procumbentes, saluatorem, ac instauratorem nostrum suscipiamus, mitem regem & humilem, totis

Apo. 3. medulis cordis amplectamur, illi obsequia, quam plurima exhibeamus, illi (vt par est) laudes quandiu supererit nobis halitus reddamus, cui est honor & gloria per æterna secula. Amen.

medulis cordis amplectamur, illi obsequia, quam plurima exhibeamus, illi (vt par est) laudes quandiu supererit nobis halitus reddamus, cui est honor & gloria per æterna secula. Amen.

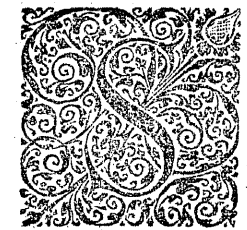
Finis Declamationis Primæ.

DECLAMATIO
Secunda.

Dominicæ primæ aduentus domini
nostri Iesu Christi.

(:)

PONSA sacrosancta Romana ecclesia, vnice à sponso Christo Iesu dilecta fratres carissimi, ne fortè ingratitude noxam incurreret, qua nihil periculosius, nihilque horribilius, in canticis canticorum, scite aiebat: Omnia poma vetera, & noua seruaui tibi dilecte mi. Hac perifrasi verborum, nisi fallor, poma pulcherrima, fragrantia, & quauis mellita dulcedine suauiora, opera summi numinis, & beneficia sibi impesa appellat. Enimvero, pomum sua pulcritudine natiuisq; coloribus vehemēter visum oblectat, necnon olfactum sua fragrantia, gustum insuper innata sua uitate delectat. Vnde in Genesi legimus: Erat pomū pulchrum visu, & suaue aduescendum. Ad eundem modum profecto, si attentius egregia Dei optimi opera inspiciamus, penitusq; ea indagare velimus, externè mirabilem venustatem habet, internè vero, ingentem dulcedinem possident, modo mens nostra palatum non habeat, rudi ac pestilenti cibo Aegypti infectum veluti olim in deserto scilicet filijs Israel degustato manna caelesti contigit. Quippe qui tanquam mirabili illo pabulo indigni dicebāt: Nauseat anima nostra supra cibo isto leuissimo. Quid obsecro fratres, quoduis prodigium à Deo patratū erga populum suum quondam fuit, nisi pomum decorum valde, mira pulchritudine depictum? Mitto lubens decem illa signa per Mosen facta contra rebellem regem Pharaonem, cuius cor adeo obduratum erat, vt populum domini exire nullatenus sineret, donec

S. Tho. 2.2. q. 107. ar. 6.

Canti. 7

Genes. 3. Collatio.

Num. 21.

Exo. 10.

donec primogenita cuncta, ab angelo interempta sunt. Quæ omnia magis ipsis testatibus digitus Dei, hoc est virtus omnipotentis Dei operata est. Ea quidem recensere volo, quæ vel maximè stuporem, & admirationem cunctis gentibus afferunt. Sanè quod mari rubro excicato, atque in diuisiones aquarum decisso, populus domini regis

Exo. 14. versuti, tyrannidem euasit, ipso, necnò exercitu suo submerso. Quod quadraginta annis cibo cælico in deserto Deus optimus filios Israel pavit, ita vt demiratus psaltes regius clamaret: Panem angelorum manducauit homo. Quod lapis bis percussus iubente domino Mosi loquere ad petram & dabit tibi aquam, subinde fluëta aquarum præbuit. Quod tandem ne in imensum procedam, tot regibus debellatis, & Iordane retrorsum conuerso, terram tandiu promissam, lacte & melle manantem peculiaris Dei populus possideret: quid est nisi poma vetera numerare, quæ sua gratuita dignatione totius mundi creator populo suo largitus est? Quandoquidem poma vetera sunt, veruntamen non marcescunt nec veterascunt vnquam. Ceterum sunt & alia poma noua veteribus præstantiora ac pulchriora, quæ nimirum, tanquam lux umbram, veritas ipsa figuram, vetera illa miracula excellunt. Mirabile dictu fratres, quis tam demens, aut rudis, qui

Nota.

Ioan. 1. non obstupescat, si tota indagine intellectus inspiciat, Deum homo factum, ex illibata virgine Maria natum, vagiëtem in præsepio, octauo die circumcisum, in Aegyptum pergentem quo Hærodis cruenti iram euadat? Rursus si fidei oculis contemplerur eundem Christum Iesum in deserto famescëtem inedia quadraginta dierum lassatum, tentatum à diabolo ac multifarie afflictum. A Iudeis omnimoda persecutione affectum. Si Christum Iesum inspiciamus in horto comprehensum, a lapis cæssum, vlceribus faucium, spinis acutissimis coronatum, cruci affixum, inter iniquos reputatum, in cruce mortem obeuntem, tertia die è tumulo suscitatum, cum magna sanctorum caterua, necnò angelorum cuneis super æthera eleuatum, & in dextera patris sedentem quis, inquam, non demiretur & extasim patiatur? Vos obsecro carissimi iam sponsa vestigia sectamini. Vetera poma & noua dilecto Christo Iesu seruate, miracula quæ in veteri testamēto Deus optimus fecit, ne memoria defluant. Quin gratias Deo inexhaustas, diu noctuq; largienti agite. Potissimè noua poma mirabili odore fragrantia ob oculos habete, in corde sedula contemplatione versantes beneficia egregia, quæ Saluator noster, nobis & si immeritis exhibuit, vbi homo factus nos sua morte redemit, & cruore suo

suo roseo nos abluit. Mementote precor nullum animal mundum fore, aut sacrificio Dei accommodatum nisi ruminans. Quo tropo nos Deus monuit, vt beneficia, tum vniuersalia, tum etiam peculiaria, ne quaquam obliuiscamur. Imo, vt par est, gratissimus & iugiter ea recolamus, introrsusq; totis medullis cordis illa conferamus. Exēplo nobis sit alina Dei genitrix, de qua Sanctus Lucas dixit: Maria autem conseruabat omnia verba hæc cōferens in corde suo. Non ore tenus opera Dei narrātes simus oportet, sed meditatione profunda, ea conferamus, meditemur, & degustemus. Sunt planè dulciora super mel, & fauam. Hoc testāte & dicente domino: Spiritus enim meus super mel dulcis. Qua dulcedine vel delibata, extemplo desipit omnis caro vt pulchrè asserit Sanctus Gregorius.

Figura. Leui. 26

Lucæ. 22

Quas ob res sponsa prudentissima Ecclesia, seruans poma noua Christo Iesu, incarnationis mysterium mirabile quod ante. 1560. annos & eo amplius gestum est, hodie recolit & celebrat, aduētum domini orthodoxis coram offerens, & annuatim celebrabit ad finem mundi vsq; Mira res alias solennitates vigiliam breuem secum adferunt, diem vnum duntaxat, hæc magna festiuitas in qua Deus homo factus nascitur, fere quatuor hebdomadarum tempus pro vigilia habet. Ratio, quia tam est ingēs mysterium, vt magna vigilia indigeat, nosq; ipsos tot dierum curriculo ad festa ventura sollicitius præparemus. Hinc omnium sanctorum exhortatio inoleuit, quiq; in suis cōtionibus fideles exhortabatur, & obnixè eos rogabant, vt sacro tempore hoc, frequentius in ecclesiam conuenirent, sanctis ieiunijs instaret sacram exhomologesim, & confessionem peccatorum suorum facerent, absolutionem à confessore accipientes. Nec non sacrosanctam Eucharistiam sumentes, puro corde candidoq; pectore pascha admodum solēne, iucundum, nedum hominibus sed etiam angelis letandum expectarent. Idq; fratres vos ipsi pro vestra virili agatis obsecro. Eo nāq; aduentus domini tendit, vt qui puer paruulus semel natus est de virgine sancta, is gratia eius aduentante quotidie oriatur in cordibus vestris. Natus, sanctis Desiderijs & pijs operibus crescat, nec non & regni sui solium in mentibus nostris collocet. Ipso acclamante: Regnum Dei intra vos est. O nos felices dilectissimi si nobis tam ingens donum contingat, vt non nisi rex regum Christus Iesus in corde nostro regnet, mundi fallacis potentatu, & serpentis versuti demonis regno deuicto, & effugato.

Aduētus domini.

Nota.

Lucæ. 22

Lucæ. 17

Hac planè pertinet, quod nuperrimè in lectione Euāgelica lectū est,

D est,

est, quemadmodum vos fratres carissimi nunc audistis, luculenter de
Summa tremēdo iudicio Sanctus Lucas dicens. Vbi tam mirabili artificio
Euāgelij Saluator noster vsus est, vt nedum peccatores scelera adhuc patran-
 tes vehemēter deterreat, sed etiam pijs hominibus maximū solaciū
 adferat. En totius euāgelij scopus, principio, rebelles ac improbos
 confutat, signa solis & lunæ, necnō stellarū ob oculos ponēs. Subin-
 de viros probos solatur, quibus ait: Incipientibus his fieri, respicite &
 leuate capita vestra, ecce appropinquat redēptio vestra. Nō par est
 perdere iustū cum impio, vt optimē Abraham vir Sanctus cū Deo
 loquens aiebat. Quin & Pharaonē reluctante, & verbo Dei minimē
 Exo. 10. obediēte, in Aegypto tenebræ horrendæ factæ sunt, veruntamen
 Sapi. 14. Hebrais vbi cūq; essent, lux erat. Quo pertinet illud sapientis: Sāctis
 tuis maxima erat lux. Itaq; dum impios meritō crasis tenebris obuol-
 uēs Deus optimus plectebat, Israelitas placida, & mirabili luce perlu-
 strabat. Perinde rex noster Christus Iesus, in hac sacra Euāgelij lectio-
 ne ad eō scelertatis hominibus comminatur, a strorum signa graphicē
 depingēs, vt apostolis vnice dilectis, necnō & cūctis ameis suis ingē-
 tem alacritatē exhibeat, eorum redēptionē appropinquare asserens,
 mundo iam labente, & paulominus deficiente. Iis iactis nunc sum-
 mo numine opitulante, sacrum Euāgelium indagare incipiamus.
Euange- Erunt signa in sole & luna & stellis. Tam est beneficus parens, tā-
lium. que misericors Deus noster fratres, vt antequam vindictam de ini-
 quis sumat, symbola quædam vel signa mittat, quibus commoti pec-
 catores à vita pessima resipiscāt, & poenitentiam veram agētes Deū
 Pfal. 7. infensum paccare queāt. Hinc regalis propheta clamat: Nisi cōuer-
 fueritis gladiū suum vibrauit, arcum suum tetēdit & parauit illum. Et
 in eo parauit vasa mortis. Mira res satisq; mirāda, Saluator noster no-
 striq; amātissimus, nolens aliquos perire sed omnes ad poenitentiam
 reuerti, quemadmodum sanctus Petrus testatur, gladiū suam vibrat,
 veluti in aere, hac & illac commouens, vt saltim dum rhompheam
 bis acutam fulgurantem homo impius intuetur, timore corre-
 ptus, antea actam malam vitam respuat, nouam & laudabilem spon-
 te incipiat. Verum si vitæ antea actæ eum poeniteat, vt fas est, &
 mandata Dei adimpleat, gladium & iram Dei, modis omnibus
 Ioe. 1. expauescēdam, proculdubio effugiet. Expergiscimini obsecro qui
 estis ebrj & non à vino, surgite quāprimum qui somno delictorū so-
 porati, in vtrāq; aurem dormitis, ecce gladius astat, iudiciū extremū
 vobis imminet, arcum suum iudex equissimus tetēdit, parans in eo
 vasa

vasa mortis, sagittas suas acuens, quibus, tum corpus tum animā mor-
 te perenni percutiat, dicente dño: Nolite timere eos qui occidunt *Matt. 28*
 corpus, animam autem non possunt occidere. Illum autē timete qui
 postquam occiderit, potest mittere animam & corpus in gehēnam
 ignis. En bifariam mortē, quæ impios expectat. Eodem attinet quod
 alio loco idem propheta dixit: Dedisti metuentibus te significatio-
 nem, vt fugiant à facie arcus. Ecce signa dat Deus, non modo im-
 probis, vt à peccato resurgāt, sed viris bonis vt timore extremi iudicij
 quotidie non nihil meliores fiant. Quippe qui dum orationibus assi-
 duis instāt, & inedia quotidiana carnis lenocinia frēnāt, dum deniq;
 corpus suum mille modis castigāt, & cum Apostolo in seruitutē spi-
 ritus redigūt, Non tātum gehēnales flāmas euadāt, sed maiorem glo-
 riæ cumulum in æthereis mansionibus percipiant. Vnde liquido cō-
 prehēditur, quāta sit in nos indulgentissima Dei caritas, vbi non tan-
 quam iudex seuerus, imo vt benignus pater ante flagella, signa iudi-
 cij sui indicat. Quod palam videre est, vbi primū parētem punire vo-
 lens, non furtim, non clam, sed vociferans venit dicēs: Adam Adam
 vbi est: O ineffabilis summi Dei dignatio, quis patientiam eius expri-
 mere valeat. Nomen delinquentis non horruit, quin proprio nomi-
 ne eum compellat, quasi nihil indignationis contra eum indicans.
 Quid plura? qui offēsa magna adortus fuerat, offendentem vocat.
 Quem non impium, rebellem, aut procacem, vt commeritus ille fue-
 rat, sed bis & non semel: Adam, Adam, illum vocitat. Quod quidem
 magni affectus, ingentisq; dilectionis indicium esse solet. Alludit ad *Lucæ. 10*
 hoc illud: Martha, Martha, sollicita es. Dubio procul nominis piæ ho-
 spitæ repetitio, symbolum fuit latentis in Christo Iesu amoris. Nec
 alio spectat mira arce Noe olim constructio, quippe quæ annis circi-
 ter centum præcepto Dei facta est. Viro sancto Noe vltionem præ-
 dicāte, & cathac lismum futuram annuntiante, quem Deus optimus
 mittere volebat, quo peccatores nefandis delictis irretitos perime-
 ret. At ipsi increduli, vt cæcucientes, miserè perierunt. Quibus spiri-
 tu veniens quādo Saluator ad inferos descēdit, teste beato Petro, præ *1. Petr. 3.*
 dicauit, eosq; redarguit. Vos, carissimi, nolite illis assimilari, ne cum il-
 lis poenas cōmeritas accipiatis. Quin dū articulū fidei nostræ, pñtemi-
 ni, de iudicio extremo cogitātes, & cōciones de eo audiētes, quid fa-
 cto opus sit expēdite, peccata respuētes & p sacra cū fessionē pectora
 vestra eliminātes, corda vestra præparate. Vñ miseris, qui, vt tēpore *Gene. 19*
 Loth, vindictā Dei agnoscētes, nihilo meliores fiūt. Videbat eis, ait
 D 2 scriptura,

scriptura, sanctus vir Loth, quasi ludens loqui. Quique sic pius, & misericors est dominus noster, ut quondam signa dedit ante ultionem, is sui non oblitus, ante quam iudicare orbem terrarum veniat, multa inditia aduentus sui dabit, quibus inspectis, homines ad penitentiam conuolare valeant. Quæ quidem signa in cælis apparebunt, quo perspicuum sit cælorum dominum aduentare, atque, dum supernè talia inditia fiunt, cunctis terrigenis sint conspicua. Ait ergo Saluator noster: Erunt signa in sole & luna & stellis. Quæret iam quis & meritò, quænam signa hæc erunt: cui sanctus Mathæus. 24. cap. Latius respondet. Scicitantibus Apostolis & dicentibus, quando hæc erunt. domine, & quod signum aduentus tui? Rex noster Christus, primò de miserando Hierosolymæ excidio respondit, & confestim totius mundi consummationem innuit. Statim erit consummatio, nam sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent de cælo. Aduertendum vel maximè hic est, carissimi, quod tribulatio hæc, cuius meminit dominus, qua finita statim erit cõsummatio, nõ ea est, quã ipse narrauit, surget gens contra gentem, & seditiones obuient. Est planè hæc afflictio qua peracta, mundi finis instat, antichristi improbi deaustatio, quippe quæ, vsque a deo magna erit, ut similis nõquam fuerit nec erit, veluti Saluator ipse testis est. Nec obstat quod statim dixerit consummationem mudi adesse, nam scripturæ mortalis est, ut paululum temporis dicat fore, quod temporarium est. Exemplo nobis sit Malachiæ vaticinium de primo messia aduëtu enarrantis. Statim veniet ad vos desideratus, quem vos queritis, & angelus testamenti, quem vos vultis. Veruntamen, post hoc oraculum non pauci anni defluerunt, quibus expletis Deus homo factus est. Huc item attingit, vox illa animabus sanctis clamantibus, cælitus facta. Expectate modicum, donec impleatur numerus fratrum vestrorum. Quod quidem modicum ante annos. 1560. dictum est. Ad eandem imaginem dominus Iesus hanc prophetiam protulit. Post tribulationem hanc, hoc est, antichristi furibunda & cruenta persecutione completa, statim erit cõsummatio. Non quod breuitatem tēporis tam significare velit, quàm rei gerendæ feriem & ordinem. Cuius consummationis signa, exactè iam depromit, nam sol obscurabitur. Quo verbo nos docet, Ioelis testimonium intueri: Magnus enim dies domini, & terribilis valde, & quis sustinebit eum? A facie eius contremuit terra. Moti sunt cæli sol & luna obtenebrati sunt. Et stellæ retraxerunt lumen suum. Videtis (ni fallor) fratres, quàm cõcinnè loquatur vtrūq; testa-

testamentum de tremendo iudicij die. Enimuerò sol non stabit ut tempore Iosue legimus, non per lineas decem retrocedet, velut regnante Ezechia, sed sol ipse obscurabitur. Ratio quia ius est, ut delicto respondeat, commerita pœna. Dilexerunt quidem homines magis tenebras quam lucem, sedati sunt hæc vana & mundi fallacia bona, Christo Iesu relicto, qui lux vera est, illuminans omnem hominem. venientem in hunc mundum. Eam ob rem, ut olim tenebris pharaonis duricia commollita fuit, sic veniente iudice supremo Christo, tenebra sceleratores homines inuoluet. Ceterum, par erat, ut sol, qui saluatore obeante in cruce obscuratus fuit, creatorem suum recognoscens & honorificans, ita eo veniente vniuersum orbè ludicaturò, lumen suum adimat habitantibus in terram. Erubescet luna & confundetur sol, ait Esaias. Et addidit extemplo: Cum regnauerit dominus in Sion. Hoc est, in ecclesia, quæ ritè specula dicitur, tanquam in ænigmate & in speculo fidei, nunc arcana Dei contemplans. Tunc verò cum apparuerit spõsus Christus, videbit omni facie ad faciem, ut apostolus perbellè docet. Erubescet luna & sol confundetur, ut astra rationis expertia doceant homines procaces & inuerecundos erubescere, dum redarguente illorum conscientia, impudica & nefanda sua opera viderint. Erubescet & pudefiet luna, tanquam redarguens orthodoxos impudicos, qui ferarum more carnis suæ oblectamenta habenas laxarunt. Vtinam vel tunc erubescere luna & sole, impij erubescant & pudefiant conuersi ad dominum. Confundantur & erubescant valde velociter, orabat regalis Propheta. Quam precationem vos fratres sæpè sapius toto pectore dicite. Nec siluit beatus Ioannes hoc solis stupendum signum, vbi in sua apocalypsi dixit: Sol factus est niger quasi faccus silicinus. Nempe ut hominis perturbatio potissimè apparet in facie, sic in pulchriori vniuersi parte, id est, in cælo, signa hæc iram summi numinis indicantia apparebunt. Ad hæc Sanctus Chrysostomus obnubilationem tã solis, quàm lunæ & stellarum, admirabilem iudicis venientis splendorem refert. Ita ut quotidie experimento compertum est, quod orto sole, cætera cæli astra obfuscantur, sic gloriosa Saluatoris nostri apparitione sol non dabit suum iubar, luna & stellæ obtenebrescent. Quandoquidem hoc verum est, tamen nihil officit, quominus signa hæc præfagia sint aduentus domini, ut Ioelis Prophetæ & euangelistæ verba ad literam fore testantur. Neminem planè clam est, quod in illo iudicio rex noster, ut iubar fulgentissimum, quasi in nouo secu-

Io fulgebit, cuius tanta erit numinis virtus, ac gloria, vt sol qui nunc longè lateque radiat, luna & omnes stellæ, aduentu maioris luminis occultentur.

Text. Sequitur in euangelio, & in terris pressura gentiũ, præ confusione sonitus maris & fluctuum. Post signa illa ætherea, non vulgaria sed inusitata & miraculosa, verbis ijs Saluator subindicat hominum angorem, & moestitiam ingentem. Equidem non modica eos vexabit tristitia ita, ita vt pallore nimio perfusi vicissim sese aspectantes, nec fari quicquam possint. Quin potius exanimis facti, atque lassati humi prostrati decumbant. **Nota.** O fratres, quanti existimanda est tunc, candida & pura conscientia, siquidem cor mundum in extremo iudicio, quibusuis sceptris & regnis, præstantius & pretiosius erit. Imò quoduis argentum aurum siue vernantes gemmæ vt arena exigua, in die illo apparebunt. Tunc profecto vecors, & inermis erit omnium peccator, iustus verò in fracto animo, ingenti fiducia fretus persistet.

Prou. 28. Dicente Salomone: Fugiet impius nemine persequente, iustus autem vt leo confidit. Nonne imperterritæ mentis vox illa est? Si ambulauero in medio umbræ mortis, nõ timebo mala, quoniam tu mecum es. Ecce secundum signum aduenientis iudicis Christi Iesu, pressura hominum est. Quin & quotidie peccanti cui libet, confestim hoc signum contigit. Indignatio, ira, tribulatio, & angustia, in omnem animam hominis operantis malum. Non vacat cuncta expendere, quantumuis, singula, singularem ac insignem Emphasim habeant. Vos fratres æqua lance, & omni librata ratione perpendite salutem quam miseram phalangem pœnarum, quamq; infelicem cuneum ærumnarum, apostolus nobis indicet oriri ex peccato. Vos pro vestra virili caute malum, à quo velut à pestilentissimo fonte, tot mala dimanant.

Roma. 2. At contra qui Christo Iesu duce, piè viuit, is ouanter aduersa quæq; perferens, exhilaratur, iubilat & lætitia magna affectus incedit. Idq; apostolus non tacuit, sed apprimè probum virum nobis depinxit.

Roma. 2. Gloria, honor, & pax omni homini operanti bonum. Sigillatim hæc tria in corde vestro conferte, carissimi, vt honorem mundi labentis, eiusque gloriam, nec non & pacem subdolan, subinde spernentes, quæ vera sunt bona candido pectore diligatis. Operanti bonum duntaxat, vera gloria, verus honos, veraque pax à Deo optimo promissa est, angustia, & tribulatio mala patranti exhibebitur. Arescent itaque homines, & instar arboris, quæ instante hyeme virorem amittit, propemodum emortui adhuc viuentes videbuntur.

In

In cuius typo, rex impius Balthasar, vasis, quæ eius pater de templo domini abstulerat temerè abutens, confestim vt tres digitos in pariete scribentes, mane, thecel, Phares, inspexit, conturbatus est vehementer. Mirabiliter dictu, in conuiuio illo, astantibus principibus cunctis, & in eadem hora, quando temulentus Deos suos laudabat, bibens in vasis sanctis, tunc facies regis commutata est, & cogitationes eius conturbabant eum, compages regnum eius soluebantur, & genua illius se inuicem collidebantur. Planè hæc historia maxime, ad ea quæ de iudicio tractanda sunt attinet, quam fusius in secunda parte huius declamationis, Deo suffragante exponemus. Eam ob rem transeamus. Sat sit pressuram impiorum agnoscere, quam ne dũ in morte tantum, aut in iudicio experientur, sed in hac vita vbi delictis affluunt, alto Dei iudicio auspicari & delibare incipiunt. Timor & expectatio futurorum vel maxime eos cruciabit, certo certius scientes cælorum signa, & maris rugitus, præfagia esse dolorum. Vnde S. Grego. scitè clamat: Quia in cunctis deliquimus in cunctis ferimur, vt impleatur sermo qui scriptus est: Pugnabit orbis terrarum contra insensatos. Quid æquius, aut quid iustus, fratres? qui plus nimio creaturas diligimus contempto creatore, par est, vt creaturæ ipsæ dilectores suos crucient immaniter, saucient, & infestent. Quandoquidem omnia pius Deus sub pedibus hominum posuit, vt ea spernant, conculcent, & nihili pendant. At eo dementiæ heu homines deuenerunt, vt præposterè agentes seruiant creaturæ potius quam creatori, qui est benedictus in secula. Aduertendum hic est, contra quos pugnat orbis, nempe cõtra insensatos: sensati viri creaturas nullatenus odiunt, sed diligunt, sapienter tamè in creatoris gloriam omnia referentes, pro eis diu noctuq; gratias ei agentes. Insensati verò & stulti corda sua in ijs externis figentes, vt pueri præsentia bona amplectentes, inuisibilia & quæ serua sunt bona floccipendunt, in quos inuehitur Sapiens: Vsq; quo paruuli diligitis infantiam & stulti quæ sunt noxia cupiunt, & imprudentes odibunt scientiam. Videtis ne quibus titulis peccatores taxat, paruulos, stultos, imprudetes, eos appellans? Parua cupientes parui efficiuntur, stulti sunt quia gladio peccati se ipsos vulnerant, minime sibi parcentes. Imprudetes comprobantur, eò qd doctrinã, & sciẽtiam Dei abijciunt, tãquam frænetici salutis suæ medicamina abhorretes. Ecce in quos elemẽta, cælorum astra, & vniuersus orbis insurget: quiq; ore suo in inferno stultè egisse fatentur. Quid profuit nobis superbia, & diuitiarum iactantia, quid con-

D 4 tulit

- tulit nobis? transferunt omnia illa sicut umbra. Et post pauca: Nos in sensati vitam sanctorum existimabamus infaniam, & finem illorum sine honore. En insensatos, in quos orbis vniversus animaduertet, summi numinis nutu: quorum timor tam erit ingens, vt sese abdere entantur: non tamen ab ira tanti iudicis fugere valebunt. Planè, bea
- Apo. 16.** to Ioanne teste, partim magno timore turbati, partim verò horribili maris sono commoti, ad montium prærupta, & vallium concaua tur matim fugient. De quibus vates sacer Esaias vaticinatus ait: Introi- bunt in speluncas petrarum & voragine terræ à formidine domini, & à gloria maiestatis eius, cum surrexerit percutere terrā. Et Ageus clamat: Adhuc modicum & ego mouebo cælum & terram, & mare, & aridam, & commouebo omnes gentes. Hæc & pleraque oracula prophetarum, satis supraq; de hac pressura hominum scripta sunt. Nempe quia spiritus tristis exiccāt ossa, seu Salomō inquit, & experimento quotidie exploratū est, ob id tristitia affecti non vulgari, are- scunt, & magnoperè contabescunt. V lulate, ait propheta, quia propè est dies domini, quasi vastitas à domino veniet. Propter hoc omnes manus dissoluentur, & omne cor hominis contabescet, & conte- retur. Toriones & dolores tenebunt, quasi parturientes dolebunt. V nusquisque ad proximum suum stupebit, facies combustæ vultus eorum. Verè tanta erit hominum mœlilitia, vt nusquam vel leue so- lamen inuenire queant. Talis est peccatoris genius, talis innata angu- stia, vt dum sibi male est conscius, ad omnem conspectum paucaat.
- Gene. 4.** In cuius typum versutus Cain dicebat: Omnis qui inuenit me oc- cidet me. En quo timore impius conficitur.
- Hic adnotare operæpretium erit, quod timor quanquam seruilis sit, non vsque quaque in frugiferus est. Quin & philosopho teste, ho- mini naturale est timere, infani hominis est nihil timere. Atqui cum peccatum sit contra naturam agere, vt sanctus Damascenus testatur
- S. Tho. lib. 2.** Sole lucidius apparet, timorem non esse malum. Ratio ipsa di- cat vt quæ timenda sunt, timeamus. Quando autem appetitus timet quæ sunt fugienda, tūc ordinatus est, ac proinde laudabilis. Alioqui Saluator nō tam feriosè admoneret omnes, vt Deum timeat. Illum timete qui postquam occiderit, potest corpus & animam mittere in gehennam ignis. Eas ob res in concilio Tridentino, sancta Syno- dus anathema vocat, eum qui ausu temerario seruilem timorem ma- lum fore dixerit. Sautius quidem esset & salubrius peccatoribus fi- lialem, & sanctum illum timorem habere de quo psalmographus:
- Timor:

Timor domini sanctus permanet in seculum seculi. Veruntamen vt *Psal. 13.* eo perfectionis attingere possint, interim timorem seruilem non par uifaciant. Dicente propheta: Initium sapientiæ timor domini. Enim verò bonum sit oportet, quod homines etiam perperam agentes à peccato separat, & ad thesaurum sapientiæ domini capessendum transmittit. Ceterum quod hæc omnia vbique terrarum cōtingant, Saluator statim apperit:

Hæc superuenient vniuerso orbi. Quod perinde est ac si dicat: In *Text.* vniuersum, sic cælorum signa quam maris fragor continget, vt nul- latenus quis in toto orbe hunc valeat effugere metum. Quod autem *Matthæus* addit: Stellæ cadent de cælo. Non eas quos nunc intue- *Alphra-* mur decidere intelligamus, est quidem vnum quodque astrum terra *gannus.* ipsa longè maius, si astrologis credimus. Ratio quia stella pars cæli est, ideò cadere non potest. Oportet ergo asserere quod stellæ à suo lumine cadent, nam, vt nuperrimè diximus, tenebra terrigenas oēs inuoluet. Vel stellas cadentes è cælo cōflagrationes quasdā dicemus, seu cometas, vt tēpore æstatis noctu cernimus, scintillarū more, per aerem currere. Quippeq; hoc pacto efficiuntur, Sol sua virtute vapo- res calidos ac siccos sursum eleuat, qui subinde vt sphæram ignis at- tingūt, inardescūt, & à parte superiori ad inferiorē vsq; accēsi, volitā- tes deficiūt, intuētibus autē cadere vidētur. Quæ omnia non paruum hominibus exhibēt terrorem. Nec mirū si homunculi, vermiculi hu- mireptates, terribilem dñi aduentum paucaat, quando Saluator no- ster ore suo benedicto quod nunc sequitur in euangelio de propter.

Nam virtutes cælorum mouebuntur. Has virtutes non abs re spiri- *Text.* tus cælestes Chrysostomus intelligit, quos in secunda hierarchia san- *S. Chryf.* ctus Dionysius collocat. Ob id virtutes nuncupati, quia Deus per il- los mirabilia operatur. Mira res valde, commouebuntur, & concu- tientur, videntes talia tamque insolita fieri. Quò pertinet illud *Iob. 26.* Columnæ cæli contremiscunt & pauent ad nutum eius. Itaq; cōmo- tio illā admiratio quædam est, confurgens ex signorū & iudicando- rum nouitate. Non quod in angelis cadat ignorantia, quam ex pecca- to originali nos contraximus. Est autem in eis nesciētia eò quod pos- sunt aliquid nouiscire, vt Theologi in secundo Sentētiarum abundè *S. Grego.* trastant. Nec defunt qui asserant, hæc virtutes omnes angelos esse, qui videntes tot dæmonia, totq; homines damnari vehementer mira *Psal. 102* buntur, nec de peculiari illo choro virtutum hoc tātum intelligi. Sic in psalmo legimus: Benedicite dño omnes virtutes eius, ministri eius

D 5 qui

facitis voluntatem eius. Deniq; alij virtutes cælorum appellant angelos mouentes cælos ipsos. Ii mouebuntur quidem in aduentu summi regis Christi, ita vt sol & luna & astra cuncta quiescat, iuxta illud: *Abacub. 3.* Sol & luna steterunt in habitaculo suo. Hoc est quicuerunt à quouis *Iob. 38.* motu cessantes. Vnde sanctus Iob stupefactus dixit: Conuentu cæli, quis dormire fecit? Perinde dicat, quis nisi cælorū autor cælorū motus conquiescere valebit? Quis horum germanior & literæ concinnior sensus sit, sapiens lector diiudicet. Hæc sit satis obiter narrasse, quousque, pro captu suo eligat.

Tropologia. Quandoquidem signorum horum tropologia explodenda non est, eam ob rem vel cursim eam recenseamus. Sanè truculento antichristo adueniente, & die extremi iudicij appropinquante, in sole & luna signa erunt, in prælati ecclesiæ & principibus ac regibus Christianis noua delicta videbuntur. Nonne Saluator prælatos suos lucē mundi bene meritò nuncupauit? Vos, inquit, estis lux mundi. Non huius vel illius ciuitatis regnate, sed totius orbis velut sol in cælo estis. Vbi que lucis functionem exerceatis oportet, tum radijs candidæ vitæ, tum etiam fulgoribus salubris doctrinæ irradiantes. Alioquin nisi hoc gemina luce fulgeatis, sol conuertetur in tenebras viciorum. In medio nationis prauæ, ait Paulus, inter quos lucetis tãquam luminaria in mundo. Agite fratres obsecro prælati obedite, luminaria sunt Christi Iesu, nos ad cæli aulam ducentia. In quibus si fortè noxam aliquam videritis, pro eis obnixè orate, & consilia bona, sanamq; eorum doctrinam altius cordibus vestris infigite, mordicus & eam tenete. Ne forsan, sicut serpens seduxit Euam astutia sua, sensus vestri corruptantur, & excidant à caritate quæ est in Christo Iesu. Videte, inquam, quomodo cautè ambuletis ne hæreticorum sermo, qui vt cancer serpit, mentes vestras occidat. Quorum finis interitus, quorum Deus venter est, qui terrena sapiunt. Vt graphicè Apostolus eos delineauit. Quod si prelati recta doceant dogmata, non autem ita viuant, Saluatoris nostri voci attentissimè auscultate. Quæ dicunt vobis facite, secundum opera eorum nolite facere. Atqui luna reges & principes indicat, quæ ab alio lucem suam habet. Verùm summus pontifex in ecclesia Romana vt sol fulget, cui imperatores & reges parere tenentur. Hæc luna in sanguinem vertitur, dum pauperes expillant, & innocētium sanguinem effundunt, æquitatem iustitiæ minimè seruantes. Talis erat impius Nero, talis Dionysius tyrannus, Saul & Achab, & complures alij, quos iudicabit Saluator,

per

per quã reges regnant & principes imperat. Imò, vt sacra testatur pagina, potentes potenter tormenta sustinebunt. Ceterum sole obfucato, luna obnubilata, quid superest nisi stellæ cadat de cælo? Astris quidè ab similes non sunt ecclesiastici & religiosi. Ij profectò vt stellæ in firmamento lucent, ministerio suæ functionis vtentes, quorum dignitas angelis ipsis est mirabilis. Nunquid religiosi quidam, dum habitu professionis relicto, rursus mundum sequuntur & quæ mundi sunt amplexantur, non vt stellæ de cælo decidūt? Siquidè cella quasi cælum est, Bernardo teste. Vx vxoris Loth vestigia sequentibus, qui retrò aspiciētes, veluti canes reuerfi ad vomitum suum, quæq; semel ob Christi amorem spreuerunt, iterum deuorant. Aegypti pabula pessima degustātes. Tūc pressura hominibus in terra oboritur, dum agricolis terram nauatibus, & mercatoribus, alijsq; orthodoxis scādalum exhibetur. Clamant & meritò suspiria iactantes dicunt: Si gna nostra non vidimus, iam non est propheta & nos non cognosceat amplius. Signa caritatis & patientiæ, inditia castitatis & sanctitatis in paucis inspiciamus, aiunt fideles, vt olim splendebant prælati iusti, viri sancti in ecclesia, quã obrem nos propedum nemo agnoscit. Obscuratum est aurum, mutatus est color eius optimus. Denique maris fluctus insonat vulgi superbia tumet, murmura & blasphemiarum resonant, auaritiæ ignis flammescit, & carnis foetidæ luxuria exundat. Computruerunt iumenta, inquit propheta, in stercore suo. O verè iumenta qui iumentorum instar carni inferuiunt, Dalidæ iniquæ manus suas præbentes & velut alter Sâson poenas luentes, cæci effecti, diu noctuq; grauè mollam trahētes & in circuitu ambulantes. Quid plura? virtutes cælorū cōmouentur, vbi prædicatores ob pusillanimitatē trepidātes, vbi non est timor, vt canes muti sunt, non valentes latrare, quæ admodum Esaias deplorat. Enimuerò cuiq; concionatori præceptum est: Clama ne cesses, sicut tuba exalta vocem tuam. Annuntia populo meo peccata eorum, & domui Israel scelera eorum. Vx tamen qui consuunt puluillos sub omni cubitu, & loquuntur placentia populo rudi & vano. Ij sanè non Christum sed seipfos prædicant. Quamobrem in extremo iudicio, Saluator sed seipfos præscet. Amen dico vobis nescio vos. Prophetastis in nomine meo, miracula patraistis, agnosco miracula, vos non agnosco, eò quòd mala opera fecistis. Discedite à me operarij iniquitatis. O tremenda valdeque expauescenda sententia. Et de signis cælorum marisque fati.

Ceterum

Text. Ceterum si cui arriserit allegoria, quam S. Aug. scribit ad Esichium, non nihil utilitatis haurire poterit. Ait enim: Tunc sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum, quia ecclesia non apparebit impijs persecutoribus ultra modum famientibus. Tunc stellæ cadent de cælo & virtutes cælorum mouebuntur, quoniam multi gratia fulgere videbantur, persecutoribus cedent & cadent. Dicente dño: Nisi breuiati essent dies illi, non esset salua omnis caro, & quidem fideles quidam turbabuntur. Hoc autem post tribulationem dierum illorum, dicitur esse futurum, non quod trāta ta persecutione accidant ista, sed quia præcedet tribulatio, vt sequatur quorundam defectio. Nūc sequitur in Luca.

Text. Tunc videbunt filium hominis venientem in nube, cum potestate magna, & maiestate. Genuinus, & literalis sensus est. Apparebo conspicuus omnibus longè aliter quam prius, non infirmitate circumdatus, sed cum potentatu, & gloria magna. Huius mundi potentatus & gloriæ, insigne erit, tum angelorum & sanctorum caterua, tum nubes illa lucida: quippe quæ veluti regalis tronus erit. Sed quia de hoc mirabili aduentu in secunda parte statim nonnulla differemus, euangelium nostrum prosequamur.

His autē fieri incipientibus respicite & leuate capita vestra. Optimus ac beneficus magister Christus, postquam signa sui aduētus apprimè depinxit, nunc per apostrophem, apostolos vnice dilectos alloquitur solatium ingens eis præbens. Ne duntaxat eos consolari conatur, sed nos omnes fideles, quos cruore suo benedicto redemptos è faucibus Zabuli afferuit, commune facit, ne tribulatione quauis fauiente, animum despōdeamus. Quin & virtute & ope tanti regis freti, timorem omnem à nobis depellamus abdicemusq;. Dubioprocul aliò nō expectat quod beatus Petrus scribit: Deus autem omnis gratiæ, qui vocauit nos in æternam suam gloriam, in Christo Iesu modicum passos: ipse confirmabit, perficiet, sola dabitq;. Fas erat cuncta hæc verba sigillatim indagare, habent planè magnam energiam. Veruntamen vos fratres ea in corde vestro vehementer expendite. Considerantes penitus, quanta cura sit Deo optimo perficere, ac roborare suos athletas, quos in agone æquanimitè, ac infraacto animo certare agnoscit. Ipse, vt dux strenuus, & imperator fidelis, nos modicum passos, eo quod momentanea & leuis sit, quauis pressurā, in hac vita admodū breui, ipse, in quā, confirmabit nos in fide, perficiet in caritate, solidabitq; in spe. Quibus fortissimis armis roborati, non modo

modo patienter, sed quod plus pōderis habet, gaudenter, aduersa pro Christo Iesu obeuntes, eum toto pectore laudemus. Respiciete & leuate capita vestra, inquit benignus & pietissimus dominus, nostriq; amantissimus. Ne mœstitia vos obruat, non tristitia vos adoriatur, quemadmodum homines angustia, mœstitudineve affecti capite demisso ambulare consueuerunt. Quin potius lætabundi, facie exhilarata, leuate capita vestra, animæ partes superiores sursum erigite, intellectum fide illustratum, voluntatem ardenti caritate roboratā, memoriam spe sancta sultam, in ea, quæ æterna sunt, bona eleuantes. Nihil triste vobis signa quaeruis, suapte natura horribilia, labentis mundi afferre poterunt. Extat pareneticus ille sermo, cui nulla controuersia obistere quibit vnquam: Qui confidunt in domino, sicut mons Sion, non commouebitur in æternum, qui habitat in Hierusalem. *Psal. 124 Collatio.* Appositissima quidem comparatio, quam rhetores sapientes collationem appellarunt. Haud dubio tanta est virtus animi in domino prorsus confidentis, vt instar montis peculiari pondere, moleq; sua immobilis, vir iustus Spiritus sancti gratia roboratus permaneat. Nō ne vox illa Pauli, hoc palam nobis facit? Scio quia nec mors nec vita poterunt nos separare à caritate Christi. En fratres montis immobilis mira fortitudo. Equidem vir, quem nec terror mortis, nec vitæ præsentis affectus, à Christo non auellit, mōs est, cuius acumen cœlū tangit. Vel, vt verius dicam, cælos omneis penetrat, & visibilibus oblitus, ad ea, quæ anteriora, & sublimia sunt, se extendit. Huic sententiæ apostolicæ, cōcinna est illa Dauidis regis: *Psal. 17.* In Deo meo transgrediar murum. Equidem aduersitas quaerque, vt murus inexpugnabilis animæ nostræ se offert, cælicam viam, & paradisi aditum, prohibere nititur. At strenuus miles Christi Iesu, nihil trepidat, nihil pauet, quominus ultra procedens, Saluatoris ope, murum hunc transgrediat, eumque penitus destruat. Mirabile dictū, vt quondam *Iosue. 6.* muri Iericho etsi validissimi, sacerdotibus tubis clangentibus, & populo vociferante, subinde corruerunt: sic quaerque pressura, quam habet magna appareat, nobis candido corde orantibus, euanesceat & extemplo corruet. Videtisne, carissimi, quā sit vera, nec non & magna alacritate plena regis nostri sententiæ piaque exhortatio. His fieri incipientibus respicite & leuate capita vestra. Perinde dicat faciem exhilarate, oculos tum corporis tum mentis sursum eleuate, & nullatenus mœstitudo vos inuoluat. Denique huius lætitiæ iustorum, rationem subindicans adnectit.

- Text.* Ecce appropinquat redemptio vestra, hoc verbo bifariam redēptionem esse insinuat, quarum altera transijt, & consummata est, Christo Iesu in cruce mortem oppetente, quiq̄ animam exhalare volens dixit: Consummatum est. Quod est dictu, opus redemptionis ad finem vsq̄ peruenit, vbi morte mea mortem, & totius mundi peccata peremi. Quocirca beatus Ioannes ait: Redemisti nos domine in sanguine tuo, ex omni tribu & lingua, & populo, & natione, & fecisti nos de nostro regno. O nimium felices nos fratres qui tali, tantoq̄ pretio redempti sumus, si fide & caritate Christum diligamus, eiusq̄ mandata opere perficiamus. Ecce duplex nobis impensum beneficium, primo nos de Pharaonis diro potentatu eripuit moriens in cruce. Deinde nos regnum patri cœlesti effecit, vt ipse in nobis nosq̄ in ipso, in cœlis regnemus. Eodem expectat, quod Apostolus mirificis illis verbis, tam egregia beneficia nobis immeritis exhibita, velut ob oculos ponens inquit: Nō estis vestri, empti enim estis pretio magno. Glorificate & portate Deum in corpore vestro. Heu fratres, orthodoxi quidam quamuis sui non sint sed Christi serui, & eius sanguine empti, sic se carnis illecebris tradunt, sic mundi & diaboli mancipia lubentes fiunt, perinde liberi essent. Pretio magno empti, nullatenus vestri estis, eam obrem glorificate Deum toto cordis affectu, portate eum in corpore, mortificationem Christi Iesu circumferentes, vt vita eius candida appareat, fulgeatq̄ in vobis. Ecce prima redemptio animarum, quam sua dignatione Saluator noster, mundo impertiuit.
- 1. Cor. 6.* Altera redēptio ea est, quam affuturam speramus, quando mortui surgent, & sepulchra patefcent, quippe quæ in die nouissimo fiet, quando canet tuba illa horrifona, & in voce archangeli, quotquot obierunt resurgent. De qua Sanctus Paulus ait: Saluatorem expectamus dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ: & rursus expectantes beatam spem, & aduentum magni Dei, & saluatoris domini nostri Iesu Christi. O diem lætum, diem votis ardentissimis desideratū, in quo reposita est iustis corona iustitiæ, ita vt nō singulis stollis gloriæ fruatur, sed duplici ornamento gloriæ ornentur, corporis videlicet & animæ beatitudine fruatur in cœlo. At contra. Vñ desiderantibus diē domini, ad quid eam vobis? Dies ille profectō improbis tenebræ & nō lux, vt Amos clamat. Resurgēt quidē impij ita est, sed suo malo magno, nam qui antea in anima torquebantur, tunc induentur

duentur diuide de cōfusione suæ atrocis excruciat. Dñs Iesus in nata sua pietate Apostolos, nec non & posteros suos fideles omnes consolari cupiens, hanc redēptionē corporū ob oculos ponit. Sanē perfecta libertas & felicitas corporis & animæ, iure optimo redēptio nuncupatur. Mirabile dictu, sicut aduētus primus Saluatoris fuit ad redēptionē animarum, sic & secūsus erit ad reformationē corporū. O stupenda & nimium præcellēs hominis dignitas! pro cuius amore bis rex regum Christus aduenire dignatur in hunc mundum. Nec abs re carissimæ dignitatē hominis altius contēplans, Aegyptius sacerdos ille Trimegistus loquutus est dicēs: Homo magnum miraculū in mūdo. Verū sapiens hic absq̄ Christo nōdum audierat axioma illud: Faciamus hominē ad imaginem & similitudinem nostrā. Non utiq̄; legerat, fecit hominem rectū, & reliquit eum in manu consilij sui. Veruntamen audacter, atq̄ sapiēter asserit hominē in hoc mūdo ingens portētum, quasi simulacrū Dei aspiciēs in eo. Haud dubio magnum miraculū in hoc orbe homo est, pro quo redimēdo, & in æthera prouehendo tanta, tamq̄ insolita mirabilia Deus operatus est. Quid obsecro mirabilius, aut quid sacratius fratres, quam quod Deus homo factus est: nedū homo sed inter iniquos reputatus, patibulo crucis affixus Saluator obiit. Surrexit tertia die, vt pollicitus erat, in cælum est eleuatus, angelorum, & sanctorum magno satellitio stipatus, sedetq̄; ad dexteram Patris. Quæ omnia pro nostra duplici redemptioe, animæ & corporis facta cernimus. Sed iam parabola de arbore poma sua procedente intueamur.

Videte ficulneam & omnes arbores, cum producūt iam ex se fructum, scitis quoniā prope est æstas. Ita & vos cū videritis hæc omnia fieri, scitote quoniā prope est regnum Dei. Vt sapientissimus rector metaphora vtitur, quo lucidius suadeat, quæ nuper dixit decorat ac venustat orationem maximè, hæc figurata loquutio, nec non altius auditorum mentibus veritatem figere solet. Quam obrem sanctus Marcus asserit Christum sine parabolis nusquam docuisse. Sic nimirū accommodat rudioribus sublima, & saluberrima dogmata suacōcionatoribus vel maximè normā præbens, quàm obnixè seruare debent, imperitum vulgus alloquentes. Vnde sanctus Gregorius ex acētē verba Christi explicans ait: Sicut ex fructu arboris vicina æstas agnoscitur, ita ex ruina mundi, propè cognoscitur regnum Dei. Hinc palam est quod fructus mundi, eius ruina est. Ad hoc enim germinat, vt quæ germinauerit cladibus consumat. Itaque hac similitudine,

*Theophi.**Genes. 2.
Eccle. 7.**Nota.**Text.
De para
bola.**Marc. 4**S. Grego.*

tudine, qua dominus utitur, potissimè cōmmonescit fideles, ut quæ mundi sunt conculcent, & prorsus contemnant, quibus deficienti-

Collatio. bus optatum regnum cæleste incipit. Quemadmodum arborum gemmæ propinquitatem ætatis indicant, sic signa pereuntis seculi gloriosum Christi Iesu aduentum adumbrant. Nec abs re æstati regnū Dei assimilatur respectu electorum, ratione lucis nouæ, & quietis magnoperè desideratæ, ut meritò omnia desideria eleuare tunc debeāt ad cælestia regna ab eis tandiu cōcupita. In sacra pagina, nemo tam est rudis qui ambigat hyemē ærurnas vitæ præsentis: æstatem verò pacem & felicitatem cælestem præsignare. Experimēto notum est, hyeme recedente ac sole succedēte, dum radios suos mittit, humi cōdita semina pullulant, variumq; virorem induunt. Perinde, fabula vitæ huius peracta, sole iustitiæ Christo aduentate, corpora in puluere terræ dormientia, & velut semina quædam terræ mandata, mirabili Dei virtute viuificabuntur, morte iam expūcta, ac omnino absorta.

Simile. Dicente apostolo: Tunc fiet sermo qui scriptus est, absorta est mors in victoria. Quid multa? Sponsus sponsam vehementer dilectam excitat, ut surgat, eò quòd iam hyems trāsiret, & imber laborum recesserit, turturis vox insonaret, & flores pulcherrimæ apparuerint. Quæ omnia ad regnum cæleste attinent & illius pulcherrima sunt symbola. De quo regno pauca hic dicemus, eò quòd in declamatione sancti Lucæ fusi tractauimus, explicare volentes illud euangelij: Dicite, appropinquabit in vos regnum Dei. Vbi contra commēta neochristianorum nonnulla adduximus hæreticorum pestilētissima dogmata confutantes. Nunc sequitur.

Text. Amen dico vobis quoniam non præteribit generatio hæc donec omnia fiant. Quod perinde est ac si dicat. Verum vobis dico, quia veritas sum, via & vita. Quasi iusurandum inserit, quo firmiter pectori nostro, quæ antehac dixit inscribat: Quænam est hæc generatio, nō æquè omnes senserunt. Alij Iudæorum generationem intelligunt, quæ non deficiet quandiu mundus steterit, ut testes sint Iudæi passionis & mortis Christi, quem patres eorum perperam agentes cruci fixerunt, inuidiæ liuore accensi. Alij de toto humano genere exponerunt. Alij deniq; electorum generationem, aut ecclesiam Romanam asseruerunt, quippe quæ nunquam deficiet, domino testante: *Matt. 16* Portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Et iterum: Ego oravi pro te ne deficiat fides tua. Nempe fides sancti Petri in sacrosancta Ecclesia illèsa manet, stabitq; donec seculum hoc deficiat. Et hic sensus

sus germanior videtur literæ, etsi ceteri nihil erroris habeant. Itaque hoc loco duo se nobis annotatu digna innotescunt. Primū est quod electorum numero consummato, reproborum caterua exterminanda est. Alteram quod finita hac generatione terminanda in mundi conflagratione, non succedet alia media, vsque ad Saluatoris nostri aduentum. Profectò non parui estimare debemus, carissimi, stabilitatē ecclesiæ, quæ non nisi fundamēto innitur, quod Christus est. Fundamētum aliud nemo potest ponere, præter id quod positū est, hoc est Christus Iesus, ait Paulus: ergo labefactari nō potest. Ecce lapis angularis pretiosus, probatus, quem pater cælestis pollicitus est mittere in fundamētis Siō, sicuti Esaias asserit. Vnde volens Saluator *Esai. 18.* velut sigillum appendere ijs quæ dixerat subdidit

Cælum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt. Sen *Text.* sus est: tam sunt seria, & veritate plena omnia quæ ab ore meo profectasunt, ut facilius cælū & terrā in nihilū redigantur, quàm quod verba hæc frustranea sint. Non quod cæli transire contingat, quos æneos appellat Iob. Nec quod terra aliquando desit, quam in æternum stare Salomon asseruit. Sed quod motus cælorum & influētia illorū, mundo hoc finito deficiet, ex qua philosopho teste, pendent omnes generationes & corruptiones in terra. Hinc dñs per Esaiam clamat: Leuate in cælum oculos vestros & videte sub terra deorsum quia cæli sicut fumus liquefcent, & terra sicut vestimentū atteretur, *Esai. 51.* Et habitatores eius sicut hæc interibunt. Salus autem mea in æternū erit & iustitia mea nō deficiet. Quia verbum domini manet in æternum. Sunt & alia multa id genus testimonia in sacra scriptura, quæ vltro reliquimus ne fastidio sumus prudenti lectori. Fidelis Deus in omnibus verbis suis (ait Dauid) & sanctus in omnibus operibus suis. Agite obsecro fratres, pro nostro capti summi numinis imaginem imitemur. Fideles sumus oportet in verbis nostris, quæ in sacro baptismatis fonte protulimus. Vbi Satanæ renuntiauimus, & pompis eius, & sub vexillo nostri regis militare promissimus. Nec fas est cum *Exo. 24.* populo illo rebelli clamare, omnia quæ cūque præcepit Deus nobis faciemus, si confestim ad idola colenda currimus. Auaritia, idolorum seruitus est, ingluuies & effrænata gula, alterum simulachrum semper fuit, cui proh dolor! quam multi inserviunt. Idque Paulo asserente: Quorum Deus venter est. Quæ procedūt de labijs meis non faciam irrita, inquit dominus. Nos hoc ipsum opere compleamus, & ore personemus, cū rege ac Salvatore nostro Christo Iesu dicētes:

E Cælum

Cælum & terra transibunt, nostra verba autē, nequaquam transibūt Non quasi in aera iactata erūt, sed operibus sanctis indefesse instan, *Figura.* tes, vt milites ducis fortissimi Gedeō, manum ori iungamus, & quæcunque ore protulimus, nos Deo sacranes, manibus legem Dei operando adimpleamus. Et de sancto euangelio sufficiant hæc.

PARS SECVNDA

Declamationis.

VNC videbunt filium hominis venientem in nube cum potestate magna & maiestate.

Vide S. Bernard. serm. 15. in psalm. qui habitat.

De iudicio extremo loquuturus, fratres mei quid dicam, aut vnde auspicari incipiam, ignoro. Quis ad eō demens, aut hebes est, qui de tremendo illo die toto corde cōsiderans, non mentis excessum patiatur, & ingenti tremore correptus, non ferē fatiscat? Planē si quis mediocri attentione rem tam arduam, tam ex omni parte expauescendam meditari voluerit, intelliget quā horrendum sit incidere in manus Dei viuētis. Leo rugiet, ait propheta, & quis non timebit? Verū leonis fortissimi de tribu Iuda Christi Iesu vox, vel mortuos ipsos ab origine mundi in mausoleis dormientes excitabit, & audient vocem filij Dei. Quid ni peccatis innumeris vulnerati, & in sepulchro iniquæ conscientiæ confepulti, leone rugiente, Salvatore extremum iudicium prædicante, non ad poenitentiam statim conuolantes resurgent? Enimuerō, vbi hæc horrifona verba mecum altius expendo: Videbunt filium hominis venientem in nube, cum potestate magna & maiestate: stupefactus & elinguis effectus cum regali Propheta clamito: Domine non intres in iudicio cum seruo tuo, quia non iustificabitur in cōspectu tuo omnis viuens. Obseruate mihi nunc carissimi austerissimā poenitentiam, arctissimamq; vitam huius vatis, quo plus admirationis habere possitis. Isidem est qui ait: Induebar cilicio, humiliabam in ieiunio animam meam, & oratio mea in sinu meo conuertetur. En quibus delictijs indulgebat sanctus vir, inedia assidue carnem domabat, nō bysso, sed cilicio induebatur, iocis & verbis frustraneis neutiquam vacabat, qui orationibus vacans hominum commercium fugiebat. Et ni hilominus velut exhorrens & pauens supplex deprecatur: Domine non intres in iudicium cum seruo tuo. Plus iam vobis dicam, & maiora narrabo. Sic vehementer peccatum patratū horrebat & examen extremum

extremum timebat, vt per singulos dies lectum suum lacrymis ablueret, & stratum rigaret. Non semel in anno, aut mense, vel in hebdomada, sed diebus singulis ingemiscebat & piacula sua, vnda lacrymarum diluebat. Et alibi: Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia *Psal. 13.* non custodierunt legem tuam: Ecce non guttatim lacrymæ fluebāt, sed dolore nimio cor eius fauciatum, instar riuulorum largiter decurrebant: Deduxerunt, inquit, oculi mei. Eō quōd non passione vrgente, sed ratione ipsa dictante affatim dimanabant. Quid multis immoror? In lege nature vir ille specimē virtutis, & sanctitatis in signe Iob, ore Dei summi collaudatus, vir quidem rectus ac timēs Deum, post egregia tot pietatis opera, postq; tot sacrificia oblata aiebat: Verē *Iob. 14. S. Grego. lib. Mor. 12. cap. 7.* bar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti. Ad hæc penitiūs de tremendo hoc iudicio excogitans dicebat: Quis mihi det vt in inferno protegas me, donec pertranseat furor tuus, & cōstituas mihi tempus in quo recorderis mei. Ecce vir sanctus omni ex parte perfectus, non suis operibus, tamen si bonis fidit, sed totus à misericordia summi numinis pēdet: nec solum verebatur omnia opera sua, certo sciens quōd Deus peccanti non parcat, id est, qui sponte volutatur in volutabro delicti, sed obnixè deprecatur, vt dñs eum abscondat in purgatorio, donec furor & ira pertranseat, qua iudicabit vniuersum orbem. Mira res & vehementer miranda, Dauid post illud bonum nuntium, quod ex ore Natam Prophetæ audiuit: Dominus transtulit à te peccatum tuum, non morieris, austeram poenitentiam agens, vt iam dudum ostendimus, contremiscit ad vocem leonis fortissimi Christi iudicantis. Iob qui non peccauit labijs suis vnquam, nec ali- *Iob. 1.* quid stultum locutus est, trepidat: nos verò mole peccatorū oppressi, & veluti herinaceus, mille delictorum spinis obfisi, in vtramq; aurem dormientes, iocis & omnigenis oblectamentis indulgemus? En iudex iustat, fratres, velut in valuis est, vigilate itaq; quia nec scitis diem neq; horam. Hunc in maiestate, & potestate venientem aspicient velint nolint, qui mansuetum & pium in hac vita suscipere, & toto pectore diligere renuerunt.

Tunc, inquam, magno suo malo, & in perniciem suam Christum videbunt, qui nunc passionibus ignominie desperantes seipos traderunt. Itaque qui eō demētiæ venientes Saluatoris misericordiam *Rom. 2.* abiecerunt, tunc finali iudicio adueniente, illius seueram sententiam reluctantes experientur. Obseruandum quo titulo seipsum vocauerit, non planē regem præpotentem, non filium Dei, quæ omnia pecu-
E 2 liaria

liaria sibi sunt. Sed filium hominis se appellauit. Quidam rationem indagantes, aiunt solum Christum esse filiū hominis, nam ex virgine intemerata fuit conceptus, Spiritu sancto cooperante, Gabriele ad Ioseph dicente: Quod in ea natū est, de Spiritu sancto est. Nos verò filij hominum sumus quoniam ex vtroque parente propagati. Egre gie, satisque verum hoc dictum, sed quid quod ad Ezechielem dictū est: Fili hominis sta supra pedes tuos. Ergo humilitatis causa sic, se vocare consuevit: Quem dicunt homines esse filium hominis, dixit ad discipulos. Et iterum: Filius hominis tradetur. Quin & Caipha sacrilego interrogate, an esset Messias necne, pius dominus ait: verum tamen videbitis filium hominis venientem in nubibus. Sane carissimi hic totum me stupor complectitur, vbi ipse cōprehensus ac vincus extremum iudicium prædicauit, etiā improbis & crucifixoribus suis, O quam testatissimam voluit esse hanc veritatem, quam de die iudicij futuri credimus quādo sic afflictus in medio luporum consistēs, tam audacter loquebatur. Cōfestim iudicandus erat, & se iudicem affuturum indicauit. Vnde non tam miseris illis astatibus, quā nobis locutus est. Vnde inexhaustas ei gratias agamus, carissimi. Tandem sese filium hominis nuncupat, quo in forma in qua apparebit ostendat. Profectō rationi consentaneum est, vt qui in forma ferui venit nos redimere, cum Deus esset, in forma hominis gloriosa tunc appareat iudicaturus. Itaque qui in primo aduentu ad hoc venit, vt pro nobis immeritis satisfaciat patri, & hoc in infirmitate nostræ carnis, ius est, vt in secundo aduentu veniens iustitiam patris exequi, præ se ferat speciem gloriæ & maiestatis. S. Tho. 3. p. q. 900. ar. 2. Sub hæc, filium hominis collibuit ei se appellare, vt hac nomenclatura vtens latenter nostram superbiā retundat. Nempe vt filij Adæ superbè agentis, maximè gloriamur, & vanè efferimur, de sanguine illustri parentū. Sic inaniter eleuantur Hebræi dicentes: Nos filij Abraham sumus, & nemini vnquam seruiuimus. Quasi non sit inferior seruitus peccati, quam tyranno infideli seruire. Quibus pijsissimus dominus inquit: Si filij Abraham estis opera Abraham facite. Alioqui degeneres filij, fitis oportet, & diaboli soboles facti peribitis. Sed de hac materia in declamatione Deiparæ virginis abundè diximus super illo verbo: Liber generationis Iesu Christi filij David, filij Abraham. Ceterum filium hominis videbunt venientem in nube, nam pater non iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit filio, quia filius hominis est. Nec mysterium hoc latuit sanctū virū Iob, qui sic ait: Causa tua quasi

quasi impij iudicata est, causam iudiciumque recipies. Quid obsecro perspicacius? Quid velucidius dici potuit? Causa tua Iesu bone quasi impij, à pilato improbo iudicata est, quando te ad egerit cruci, & inter duos sceleratos occidit, eam ob rem par erit, vt iudicium omnium accipias, & causam eorū edifferas. Quid quod eius est iudicare, cuius est legem condere? Filius Dei mūdo legem sacri Euangelij condidit, oreque suo benedictō prædicauit, igitur, sicut in forma humana legem sanctam sanciuit, in eadem forma, & secundum illam iudicabit. Hinc sanctus Paulus Romanos hortatur: In hoc Christus mortuus est, & resurrexit, vt mortuorum dominetur. Maximè aduertendum hic est, vt pulchrè sanctus Gregorius notat, quod Apostolus de Christi obitu scribens, mortem dicit non somnum, quia eum resurrexisse à mortuis fideles credebant. Quum autem de nece nostra loquitur, non mortem appellat sed somnum. Primò ne timeamus, nam suapte natura mors timēda est, imò Christus Iesus eam horruit orans in horto, & angore magno lacesitus, sudore sanguineo perfusus, in agonia fuit anxius. Secundò, dormiētes fideles asserit quamuis moriantur, vt spem excitet in nobis resurgendi. Nempe sicut homo dormiens, citius à somno vigilat, ita concitè ad conditoris nutum à morte corporis resurget. Nolo vos ignorare de dormientibus, ait Thes. 4. Ionicensibus Paulus, ne contristemini, sicut & ceteri qui spem non habent. Vnde palam est quod Christus secundum quod homo ob passionem suam meruit vt omnia subdita sint pedibus eius. Ideò duplex potestas iudicandi in illo est, alia in quantum est Deus coequalis patri, & hæc naturalis vocatur: alia verò acquisita, quam recepit apostolus: Factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod & Deus exaltauit illum & dedit illi nomen super omne nomen vt in nomine Iesu omne genuflectatur. Quoniam modo veniet, ne quis ignoret subnequit: In nube, inquit.

Olim in veteri testamento, in nube Deus apparere solebat, & gloria eius in nube fulgebat operiens tabernaculum. Potissimè quando populus lapidare volebat Moysen & Aaron. Qui confugientes ad tabernaculum, à domino protecti fuere, Ad eundem modū vbi, legem daturus descendit, nubes motem operuit. Quo typo sese dominum celorū significauit, huc pertinet quod in psalmo legimus: Nubes & caligo in circuitu eius. Caliginem appellat fulgentissimā lucem & inaccessibile, quam ipse habitat. Mirabile dictu ascēdente Cristo Iesu in cælum, nubes suscepit eum ab oculis apostolorū. Nō curru igneo

euectus est, atque eleuatus, quemadmodum Helias propheta, qui homo tantum erat. Currus quidem humum tangit deorsum gradiens, at nubes sursum volitantes cælo sunt coniunctæ. Ceterum, angeli discipulis dixerunt: Quid hic statis aspicientes in cælum? Hic Iesus qui assumptus est à vobis in cælum, sic veniet quemadmodum vidistis eum ascendentem in cælum. Proculdubio par erat, vt qui nubi velut regali throno insidens ascenderat, perinde nubi mirabili circumuallatus ad iudicandum veniat. Astipulatur huic sententiæ perpulchrè Sancti Ioannis oraculum: Veniet Iesus cum nubibus cæli, & videbit eum omnis oculus. Videte, fratres, exuberantem Saluatoris caritatem, in dextera patris iam sedens, alumnos suos angelos misit, & spondit se iterum venturum. Quo verbo non tantum apostolos vehementer consolatur, verum & nos maximoperè in fide confirmat. Quo cum dilecto discipulo totis medullis cordis indefessè oremus:

Apo. 1.

Veni domine Iesu.

Veniet non tantum in nubibus cæli tanquam cælorum molitor, & dominus, sed cum potestate magna & maiestate. Equidem mortem deuicta, & Zabulo triumphato, mundoque conculcato per mysterium crucis, rex noster ore suo sacro hanc potestatem palam fecit.

Matt. 28.

Data est mihi ait, omnis potestas, in cælo & in terra. Perinde dicat: Adeo potens sum vt humiles ac pie sancteque viuentes, ad cælos usque exaltare queam, & beare illos valeam, superbos, ac perperam agentes, in gehennam projicere possim igne perpetim puniendos. O quanta quamque ingens potestas adsit oportet, in eo qui pauperes & abiectos fideles, imò iustos per tyrannos oppressos, dilaniatos, & omnimodis tormentis afflictos inter angelos collocabit. Adhæc, quis nisi potentia infinita fultus, tot iniquos reges, Neronem, Vespasianum, Herodè pessimum, aliosque complures superbos, deuincet, & manibus ac pedibus eorum ligatis, in baratrum teterrimum demittet? Potestatem magnam rex noster habebit, quoniam si agnus mansuetus, etiam dominator omnium est, ibi habitat plenitudo diuinitatis. Rex quidem regum est, & dominus dominantium, qui que vt

Apo. 3.

misericors est pauperes subleuando, ita iustus iudex comprobatur, superciliosos & turgidos homines deprimendo. Vultis, carissimi, vel cursim audire potestatis magnitudinem hanc? Obsecro intentissimo corde quid de hoc præcellenti iudice vaticinatus sit Dauid audite: Deus Deorum loquutus est, vocauit cælum de sursum & terram. A

Psal. 49.

solis ortu usque ad occasum, ex Sion species decoris eius. Deus manifeste

manifestè veniet, Deus noster & non filebit. Ignis in conspectu eius exardescet, & in circuitu eius tempestas valida. Aduocauit cælum de sursum & terram discernere populum suum. Congregate illi sanctos eius, qui ordinant testamentum eius super sacrificia. Et annuntiabunt cæli iustitiam eius, quia Deus iudex est. Ecce imago viuida extremi iudicij ob oculos nostros sita est, & peculiaribus, & natiuis coloribus depicta. Animus non est omnia recedere quæ Diuus Chrysostomus, & S. Augustinus exactè huc psalmum explicantes dicunt. Ne prolixo sermone candidum lectorè detineamus, cui fastidio esse nullatenus esse cupimus. Ob id vel paraphrasim huius psalmi videam, cernit, ni fallor, vel maxime huic iudicio vniuersali. Ait enim: Deus Deorum dominus loquutus est. Deos hic appellat iudices qui partes Dei gerunt alios iudicantes. Hinc scriptum est: Deus stetit in synagoga deorum. Vel de dijs qui dæmonia sunt hic loquitur Spiritus sanctus. Non quod dii sint, sed sola appellatione tantum, quæ eis vanitas, & hominum inscitia dedit. Vel dii homines sancti sunt de quibus propheta: Ego dixi dii estis & filij excelsi omnes. Deus ergo deorum dominus loquutus est. Nèpè vbi rex loquitur omnes attentionem magnam præstat, & hac in præsentiarum nos opus habemus. Audite voragine & fundumeta terræ ait Michæas, quoniam iudicium est Deo cum populo suo. Vocauit terram, à solis ortu usque ad occasum. Non vocauit Africam tantum, non Asiam, Europamque, sed vniuersum orbem cõparere faciet. Vbi S. Aug. Qui vocat terram à solis ortu usque ad occasum, dominus noster Iesus Christus est: nam (verbum caro factum est & habitauit in nobis) is Deus ac dominus deorum esse comprobatur, eoque omnia per ipsum facta sunt. Quod autem sit Deus euangelium indicat. In principio erat verbum, &c. Et illud: Ego & pater vnum sumus. In hoc vnigena filio Dei tanta splenduit caritas, vt coheredes filios Dei, non natura sed adoptione voluit habere. Quæ quidem hereditas non minuitur copia possessorum, sed tanta est multis, quanta paucis, tanta singulis quanta omnibus. Quod de temporarijs diuitijs minimè fieri potest. Itaque, quoniam dominus vniuersi est, omnes vocat, vt iudicet illos. Sed vnde coepit vocare? Ex Sion species decoris eius. Habet hoc verbum aliquid historicum, habet aliquid propheticum. Planè templum & sancta sanctorum, omnis cultus & legis forma, sacerdotes & sacrificia omnia illinc proficiscerentur, & typus futurorum illic descriptus erat. Postquam autem Christus qui veritas est adfuit, arcana & sacramenta noua ex Sion initiu habuerunt. Iuxta illud: Ex Sion exhibit lex & verbum domini de Hierusalè. Et iudicabit in medio gentium. Hierusalè Iudeorum metropolis erat.

S. Chryf.

Psal. 81.

Mich. 4.

Ioan. 1.

Nota.

Esai. 2.

liserat. Ex qua sacrum euāgelium splendere cœpit, & pulchritudo eius mirabilis conspicua fuit omnibus: Hinc ut equi veloces ac pernicies, apostoli missi sunt in orbem terræ. Inibi coeperūt signa stupenda innumera. Quid plura? in Sion repleti sunt omnes Spiritu sancto, & ut leones flammam spirantes, exierunt magnalia Christi Iesu prædicantes. Quæ omnia & alia multa id genus Dauid contemplans clamat: Ex Sion species decoris eius. Decus Dei est, eius propensa in nos bonitas, benignitas, ac beneficentia. Speciosos formæ præ filiis hominum Christus ex Sion agnoscit, ac prædicari cœpit. Is itaq; Deus deorum ac dominus qui sua dignatione sese dimisit, & sub carnis nostræ velamine latens venit quem perditam quærere, & in caulas angelorum quasi postliminio reuocare, is, inquam, manifestè veniet, & non silebit. Mira res, carissimi, sic latebat maiestas Dei, sub fragilitate carnis nostræ, ut inter homines conuersatus, esuriret, fatigatus, ac nimium lassatus ex itinere supra fontem Samariæ sederit. Vt homo comprehenditur ab inimicis, flagellatur, cruci inter sceleratos affigitur. Mira res sic latuit Iacob sub pellibus Esau fratris sui similitudinem præ se ferens, ut ne ab Apostolis iam suscitatus agnosceretur, pertabant se spiritum videre. Vnde aiebat ipse: Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut videtis me habere. Qui iudicandus occultus venit, in infirmitate carnis apparens, par est, ut iudicaturus in nube corrusca cum potestate veniens, manifestus atque conspicuus sit cunctis. Sequitur in psalmo: Non silebit. Hercle, qui ut agnos coram tondente obmutuit, & sic tacuit, ut miraretur præses, ipse non silebit. Tacui, filii, ait per prophetam, nunquid semper tacebo? Vt parturiens loquar. Hinc beatus Augustinus: Silet & non silet nunc dominus. Silet non iudicando, non silet admonendo, non silet præcepto, silet iudicio. Patitur quotidie peccatores mala facientes. Non eum latent hæc omnia, & in vniuersum omnes admouet quādo aliquos flagellat in terra, admonitio est nondum damnatio. Occultus in cælo est interpellans pro nobis, non exercens iram expectat poenitentiam. Tempore autem præstituto manifestè veniet Deus noster, Saluator noster non tamen tacebit. Quos rugitus emittet leo de tribu Iuda, quando illam terribilem sententiam vehementer expauescendam protulerit, infra patebit. Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit omnia. Olim purgata est terra aquarum vndis, ratio quia luxuriæ concupiscentia regnabat, circa finem mūdi seculo iam fenescente, regnabit tepiditatis malum: dicente domino. Vbi abundauit

dauit iniquitas, refrigescet caritas multorum. Vnde accōmoda purgatio per ignem fiet. Ad hæc ignis nobilissimus elementorum est, & suapte natura proprietates habet similiores proprietatibus gloriæ. Quod videre est in eius luce, & sphaera eius remota à nostra habitatione, nec ita communis est nobis vsus ignis sicut terræ, aquæ, & aeris, ideò non ita inficitur piaculis nostris. Deniq; magnam habet efficaciam ad purificandum. S. Thom. 3. par. q. 74. art. 2. Mira res, ut aqua diluuij, quindecim cubitis ascendit, super cacumina montiū, sic ignis iste tantundem ascendet, beato Petro teste. Et quanquam varij, variè sentiant de specie huius ignis. Communior opinio cum Augustino asserit, quod erit eiusdem speciei cum isto. lib. 20. de ciuitate Dei. Hinc arguit beatus Petrus & parenesim nobis facit, tota animi attentione audiendam. Cæli ardentis soluentur & elementa ignis ardore tabescent. Cum igitur hæc omnia dissoluenda sint, quales vos oportet esse in sanctis conuersationibus, & pietatibus, expectantes & properantes in aduentu diei domini. Nouos cælos & nouam terram expectamus in quibus iustitia habitat. Propter quod, carissimi, hæc expectantes, satagite per bona opera immaculati, & inuiolati inueniri in pace. Et domini nostri Iesu Christi longanimitatem salutem arbitremini. En fratres mei pastoris nostri seriam exhortationem, vñ qui ut aspidis surdæ aures suas ocludentes delicijs se dedunt, diuitijs hinniant, honores fallaces affectant. Saltem verbum illud ob oculos habeatis oportet, hæc omnia ignis calore soluentur, & in fauillam reuertentur, ne impensius ea diligatis precor. Ceterum tempestas valida in circuitu iudicis æquissimi erit, in cuius manu ventilabrum est, & purgabit aream suam, triticum congregans in horreum suum, paleas autem comburet igne inextinguibili. Nunc sequitur iudicium valde tremendum.

Vocauit cælum sursum, & terram discernere populū suum Chrysofost. cælos hosce quos videmus intelligit, quorum mira pulchritudo & ordo allicit nos, ac deducit, ut agnoscamus, atq; Deum opificem glorificemus dicente Paulo: Inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt à creatura mundi intellecta conspiciuntur. Hos cælos vocauit contra populum suum. Nec mirandum, quia ira, indignatio, tribulatio & angustia, in omnem animam hominis operantis malum, Iudæi primū & Græci. Et iterum: Quicūq; in lege peccauerunt, per legē peribūt. At qui sanctus Augustinus, cælos vocat sanctos virtute candidatos, eū quibus Saluator iudicabit populū suum. Vnde in psalmo scriptū est: Cæli

est: Cæli enarrat gloriā Dei. Et subinde in omnē terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorū. Ii sunt senatores de quibus Salomon: Nobilis in portis vir eius, cum federit cū senatoribus terræ. Hoc est ad iudicandum. Discernit populum Christus bonis dicens: Venite benedicti patris mei: & improbis: Ite maledicti, in ignē æternum. Cōgregate illi sanctos eius. Vox ad angelos fiet vt tollat omnia scandala eradicetque zizania cuncta, alligent & in manipulos ea, ad comburendum. Mirum quā longē Chryostomus ab Augustino sentiat in hoc loco. Sanctos hos nomine tenus iustos esse asserit, & ad ironiam verba hæc refert. Cōgregate iudici sanctos qui quāuis multa patrarint peccata, satis existimant si oues, arietes ve offerant, sacrificijs suis tantum fidētes. At, sacrificium Deo spiritus contribulatus, omnia holocaustomata excellit. Beatus verò Augustinus de iustis intelligit, qui veram iustitiam operati sunt, non vt hypocritæ hominū gloriam appetentes, sed Dei gloriam in suis operibus vendicantes. Cōgregate illi iustos eius, eos coadunate qui comparsi sunt inopi, qui intellexerunt super egenum & pauperē. Ii sanē ordināt testamentū eius super sacrificia, id est cogitāt de promissis Dei super illa quæ operatur, quæ vtique opera sacrificia sunt. Dicēte Deo: Misericordiā volo & nō sacrificium. Annuntiabūt cæli iustitiam eius. Vsq; adeo conspicua erit, vt cæli ipsi clamitēt & eam prædicēt. Quoniā Deus iudex est. De quo alibi: Deus iudex, iustus, fortis, & patiens. Profecto iustus, nam reddet vnicuique iuxta opera sua. Nō accipiet personā hominum vnquam, sed in tranquillitate iudicabit, etiam iustitias. Ecce potestas magna, quia manifestabit se omnib⁹, & nō silebit amplius. Iguis præcedet faciem tati regis, qui omnia cōsumat, ac purificet. Tēpestas valida comes eius qua ventilabit arē suā. Congregabit sanctos suos qui misericordiæ operibus instātes, mādāta Dei impleuerūt. Sciētes quoniam Deus Christus Iesus æquissimus iudex est, nihil mali relinquēs impunitum, nihil boni irremuneratum.

Text.

Veniet tandem cum magna maiestate. Hanc maiestatem Regis nostri, fratres, quā multa nobis subindicāt. Verum præter nubē illā candidā, quæ obsequiū mirabile præstabit creatori, gloriā & augustū honorē, cum iam adueniēs apparebit dñs, sanctorū caterua quodam modo augebit. Vnde Esaias ait: Dñs ad iudicium veniet cum senibus populi sui, & Principibus eius. Vbi senes ac Principes vocat viros iustos nō puerilibus mūdī huius rebus deditos, sed pro sua virili fallacia seculi bona spreuerūt. Idq; non latuit Zachariā dicētem: Veniet dñs Deus

Pro. 31.

Nota.

Esai. 50.

Osee. 6

Psal. 7

Esai. 3.

Zaca. 14.

Deus meus, oēsq; sancti eius, cum eo. Cui sententiæ a stipulatur pulchrē S. Iudas in sua Epist. Ecce veniet dñs in sanctis millibus suis, facere iudicium contra oēs impios. O nos felices carissimi, si cum Christo Iesu gaudētes, nobis cōtingat tunc venire. Oremus & obnixē precemur ipsiq; operibus vacemus, lucernas ardētes in manibus tenētes, & expectātes dñm nostrū, regem nostrū quādo reuertatur à nuptijs, sicuti ipse dñs nos quotidie hortatur. Veniet itaq; in maiestate, hoc est tota curia angelorū comitatus, toto sanctorū sanctorūq; virginū agmine stipatus, veniet luce stupēda vallatus, tubarum clāgore insonāte. Sic impij oēs hæretici, infideles, orthodoxi etiā peccatores Christo regē gloriæ intuentur magna tristitia affecti. Hinc Chryostomus in Paulum. Verē magna vox tubæ terribilis, cui omnia obediūt elementa, quæ petras scindit, inferos aperit, portas æreas cōterit, vincula mortis dirumpit. Dicēte apostolo: Canet enim tuba & mortui resurgēt incorrupti. Alibi tubā Dei vocat, quæ planē vox Christi Iesu est, qua corpora mortuorum omniū reuiuiscēt. Quod præstare, vt angelicā excedit virtutē, ita solus potest qui Deus est. In cuius typū, adolescentulū iuxta ciuitatē Nāym, puellā in domo Archisynagogi, Lazarū in monumento quatrīduānū, admirabili sua voce, ac virtute Saluator noster suscitauit. Quo dominum vitæ & mortis sese indicaret.

Hactenus si meministis, fratres, de magna virtute & maiestate iudicis potētissimi, pro modulo nostro disseruimus, nūc opere pretium duxi, de iudicādis deq; sententiā æquissimi iudicis nōnulla tractare. Nō hic multū discruciamur de tempore indagātes, quādo vniuersale iudicium erit. Dicente domino, non esse nostrum scire tempora, & momenta quæ pater posuit in sua potestate. Nostra tantum refert, nos ipsos parare ad iudicium, piē, sanctēque legem domini contemplantēs, eam & opere perficientes: ne subito veniat ille dies, de quo Apostolus inquit: Dies domini sicut fur ita veniet. Vbi per uigiles nos admonet fore, ne forsam peccati mors mēti nostræ irrepāt. Sat sit illud scire, quod sicut tēpore Noe erant homines comedētes, & bibētes, & nutui tradētes, sic erit aduētus filij hominis. Vos carissimi cum diuo Hieronymo vbiq; fueritis, terribilis iudicij diem ob oculos habete sedulaque cogitatione in corde vestro diem illum versate: Siue comedam siue bibam siue aliquid aliud faciam, semper videtur mihi in auribus meis resonare, vox illa terribilis: Surgite mortui & venite ad iudicium. Mira res sanctus vir, qui in illa vasta solitudine, quæ horridum præstat monachis habitaculum,

Iuda. uni.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

Ioan. 11.

Matt. 13.

1. Thes. 5.

Matt. 25.

S. Hiero.

Tempus
iudicij oc
cultum.

culum, qui in eremo scalēti, ieiunijs & orationibus assiduis vacabat, qui tandem senio confectus, sacco indutus humi membra fatiscencia collidebat, is iudicij tremēdi simulachrum coram semper habebat. Nos vero ferē mortis aut extremi examinis semel quouis mēse nedicam quotannis memores sumus. S. Tho. 3. par. q. 88. art. 3.

Ioelis. 3.

Ad eundem modum quo in loco iudicium hoc fiet parui refert, credendum tamen est, in valle Iosaphat fore, veluti Ioelis vaticiniū ostendit: Congregabo omnes gentes, & ducam eas in vallem Iosaphat, & disceptabo cum eis. Erit tamen thronus eius in vertice montis Oliueti, qui præminet valli huic. Nam ex hoc sancto monte, in cælum ascendisse testis est Lucas. Eleuabuntur omnes electi in aera, vt ibi cū Christo Iesu sint, vt refert Apostolus. Impij verò humi prostrati iacebunt, pondere sui infelicissimi corporis grauati. S. Thom. 3. p. q. 89. art. 4. nec deerunt assessores iudices cum Christo iudicantes, nam iudicabunt sancti nationes, & dominabuntur, & regnabit dominus illorum in perpetuum. Verum frustra non dictum est: Sedebitis & vos super duodecim sedes iudicantes. 12. tribus Israel. Sed de

Sapi. 8.

Theologi latius. 4. d. 47. dubio procul oēs sancti tunc alta voce tonabunt, vbi lata fuerit sentētia. Iustus es dñe, & rectū iudicium tuum.

Matt. 19

Et iteram alleluia, laus, & gloria, & virtus deo nostro est, quia vera, & iusta sunt iudicia eius. Sed iam ad formam iudicij explicandam deueniamus. Quam nobis graphicè depingit D. Matth. Ait enim.

Apoc. 19.

Formaiu
dicij.

Cum venerit filius hominis in maiestate sua, & omnes angeli cum eo. Tunc sedebit super sedem maiestatis suæ. Et congregabuntur ante eum omnes gentes. Et separabit eos ab inuicem, sicut pastor segregat oves ab hœdis. Et statuet oves quidem à dextris, hœdos autem à sinistris. Tunc dicet rex ijs qui à dextris sunt: Venite benedicti patris mei percipite regnum, quod paratum est vobis ab origine mundi. Esuriui & dedistis mihi manducare. Sitiui & dedistis mihi bibere, &c. Nisfallor quæ velut dispendio de hoc extremo iudicio in sacra pagina dicta sunt, hic compendio, & per congeriem Saluator noster ob oculos posuit, & propemodum cuncta prophetarum oracula accumulauit. Speciatim singula explicemus oportet, sunt sane magni momenti si omni librata ratione expendatur. Cum venerit filius hominis in maiestate sua. Nuper indicauimus, quã sit humilis corde Christus Iesus, qui cum Deus sit verus se filium hominis appellare non erubescit. Honorat planè quod à nobis accepit, humanitatem suam exaltans, vt nos quod accepimus ab illo, adoptionem

Matt. 25.

videlicet

videlicet filiorum Dei non paruexistimeimus. Filij Dei sumus sed nondum apparuit quid erimus ait beatus Ioannes. Mirabile dictu, ta 1. Ioan. 3. Iem caritatē dedit nobis Deus, vt filij Dei nominemur, & simus. Ad hæc, in sede maiestatis suæ veniet. Non vt prius in ignominia & probro, vbi nos redimere instituit. Oportebat Christū pati & sic intrare in gloriam suam. Vt fideles commune faceret haud aliter, quam per crucem patere aditum ad cælum. Qui non tollit crucem suam & sequitur me, non potest meus esse discipulus. Eam ob rem signum filij hominis in cælo apparebit, iubare ipso splendidius. Velut Saluator recenset. Quo inimici sanctæ crucis pudefiant, electi autem cruce inspecta magnoperè gaudeant. Quam quidem vt sponsam dilexerūt, à iuuetute sua, cum Apostolo dicētes: Absit mihi gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Cruce igitur præeunte, igne cuncta depopulāte elementa etiā homines adhuc vniētes cōburente, & in eis si quid peccati fuerit purgante: electi verò ac omni ex parte perfecti nil purgandum habentes, dolorem non sentient, vt tres pueri in camino ignis nil doloris senserunt. Teste beato Thom. 3. p. q. 84. artic. 8. morientur tamen omnes, vt verum sit illud: Omnes quidem resurgemus. Tunc visendum se exhibet iudex iustus Christus, omnes angeli cum illo veniēt, nec vllus deerit huic mirabili spectaculo. Quin vt paulo superius indicauimus, sancti omnes cum Christo iudice descendunt: Atqui tres angeli qui tempore Abrahæ descenderunt Pentapolim iudicare ac subuertere, trinitatem adumbrant cui peculiare erit iudicium facere. Nec non tres articuli aula regis Babylonæ scribentes, eandem sacram triadem præsignabāt. Dei summi erit appendere in statera singulorum merita, & eiusdem numinis diuidere probos ab improbis, & vtrisque stipendia impertiri. Itaq; iudicare principaliter Christo conuenit quia Deus est. Scotus. 4. dist. 48. Quod sedere in sede maiestatis dicitur, eò quòd nullā adferat absurditatem, ad literā intelligendum est. Strenuus Doctōr Augustinus talem regulam tradidit in exponenda, quæ sacra pagina nobis narrat: Fiet sane thronus Regius & splendidissimus nubibus constipatus cui maiestas incluta insidet tunc, resurrectione omnium patrata.

1. Ioan. 3.

Galat. 6.

Scotus.

4. dist. 48.

Text.

Congregabuntur ante eum omnes gentes. Quandoquidem omnes nos oportet præsentari ante tribunal Christi, ait Paulus, vt referat 2. Cor. 5. vnusquisque prout gessit in corpore, siue bonum, siue malum. Libet hic referre quod sanctus Basilius narrat Homilia. 11. in exameron. Explicans illud: Dic autem septimo quicquid Deus ab omni opere quod

quod patrarat. Verū inquit dies ille septimus typus fuit diei iudicij.

S. Basil. Die illo imminente, eorum quæ in mundo fiunt consummationem accipient. Nullæ celebrabuntur deinceps nuptiæ, nullæ commundandarum mercium nundationes, non item exercebitur agricolatio. Angore corripietur omnis creatura. Ipsi etiam iusti trepidi erunt pro sententia quæ tandem profertur. Veniente è cælis domino dirumpentur cæli, quis non trepidabit? Creatura omnis intremiscet.

Esaï. Vnde Esaïas clamat: Si aperueris cælum descendente te, tremor apprehendet montes. Sui obiuiscetur auarus marsupij, insuper suæ gloriæ erit immemor. Hæc sanctus Basilius. Et Psalm. 33. Si quando

S. Basil. te senseris ad vnum aliquod cieri, ac profilire peccatum, in mente reuoca formidabile illud, nec vlli mortalium tolerabile Christi iudicium. In quo quidem præsidet iudex in alto, & sublimi throno. Cærum quod omnes comparebūt ante Christum iudicem indicat non tantum scriptura, sed opus ipsum. Equidem ex omni natione quod sub cælo est, erant Hierosolymæ in paschate quando rex noster patibulum crucis ascendit. Quamobrem Pilato iubente titulus crucis

Ioan. 19. scriptus erat, Hæbraicè, Græcè, & Latinè. Hac triplici lingua totius orbis indigenæ loquebantur. Si ergo omnes nationes probra crucis Christi viderunt, consentaneum est rationi, & satis æquum, vt omnes videant eundem in gloria maiestatis suæ. Sub hæc, Christus Iesus sua morte benedicta omnes redemit, quoad sufficientiam, quamuis sanguinis eius efficacia in paucis locum habeat. Fas igitur erit omnes exalationem Christi videant in humana natura, secundum quam constitutus est à Deo, iudex viuorum & mortuorum. *S. Tho. 4. dist. 43. q. 1.*

Et separabit eos ab inuicem, sicut pastor segregat oues ab hœdis. Pulchra valde collatio hæc, in qua iusti oues vocantur, impij hœdi dicuntur. Pastor bonus Saluator qui erraticam ouem quærere venit, qui ad nos descendit vt vitam habeamus, & abundantius eam possideamus, is tanquam optimus pastor non amplius patietur secleratos homines inter electos viuere. Hinc *S. August.* Peccator ideo viuit vt cōuertatur, aut ideo viuuit per eum bonus exerceatur. Sed quia die illo instante nec conuertendi, nec exercendi tēpus erit colliget dñs zizania, hoc est impios separabit, quos seminator ille pessimus dæmon inter bonum triticum seminarat. O quantus dolor, quam ingens tristitia inuadet improbos, in illa separatione diuinitus facta. Potissimè videntes electos omnes sole ipso falgentiores eleuatos, ad dexteram

dexteram iudicis potentissimi. Se verò humi prostratos, abiectos & super carbones denigratos. Statim id intuentes, turbabuntur timore horribili insperatæ salutis, gementes & præ angustia spiritus dicentes: Hi sunt quos aliquando habuimus in derisum, & in similitudinem improperij? Nos insensati vitam illorum æstimabamus in saniam, & finem illorum sine honore. Ecce quomodo cōputati sunt inter filios Dei, & inter sanctos fors illorum est. Ergo errauimus à via veritatis & iustitiæ & sol intelligentiæ non est ortus nobis. Quid profuit nobis superbia? Et diuitiarum iactantia quid contulit nobis? Transferunt omnia illa sicut vmbra. Et tanquam nuntius præcurrens. Aut auis quæ tranuolat in acre verberans leuem ventum. Ecce fratres quam mirifica & egregia reprobis dicent, poenitentiam agētes, sed seram & infrugiferam. Videbit pater infidelis filium suū baptisimi lauacro ablutum sole pulchriorem. Mater gehennæ tradita filiam inter angelos collocatam. Et contrà, pastor optimus agnosceus oues suas separabit illas ab hœdis. Mitto nunc multa annotatu digna quæ reprobis nunc profitentur se insensatos appellantes, & merito quidem, quia iumentorum more viuentes quæ æterna sunt bona posthabuerunt, & fugacia mundi, & fucata bona plus æquo dilexerunt, veritatem à se abdicantes vmbra sectati sunt. Eam ob rem hœdi appellantur, qui steriles, imbelles & foetidi sunt. Ruptum acumina ascendunt, vnde aliquando præcipitantur, & hoc est de quo causantur sed frustra. Ambulauius vias difficiles, viam autem domini florigeram, planam, & sine labore ignorauimus. Hæc scripta sunt propter nos carissimi in quos fines seculorum deuenerunt, omni solertia caute eorum vestigia sequamini. At probi, & iusti viri ouibus rectè assimulantur. Quippe quæ mansuetæ sunt, frugiferæ, & valde vtilis. Adeo vt lanis suis nos inopes filios Adæ induant, operianque: & suis foetibus nos alant. Hinc sponsus in canticis: Capilli tui sicut greges quæ ascenderunt de lauacro, omnes gemellis foetibus & sterilis non est in eis. Nempe orthodoxi qui de lauacro sancto ascenderunt in Christo Iesu baptizati, geminos habent foetus, Deum & proximum amantes. Nec sterilis est inter illos, sed pauperibus pietatis opera impendunt, velut ex templo Saluator noster palam faciet. Obseruandum hic est, quod impios hœdis, id est imperfectis animatibus exequat dominus, eò quod perfectionis metam nunquā attingerant, & ob id paruuli in sacra scriptura vocantur. Electos ouibus similes dixit, nam gratia Dei tam est efficax, vt animam è vestigio

Sapi. 5.

Nota.

Sancti
oues sunt.
canti. 4.

Nota.

vestigio perfectam efficiat. Atque parere valeat fructus pœnitentiæ
 Quod videre est in Davide, Matthæo & Magdalena, Catherina, &
 plerisq; alijs sanctis. Est itaq; impius semper hœdus paruulus, iustus
 verò perfecta ovis. Huc pertinet quod Hœbraicè hœdus, seyr vocatur.
 Gene. 27. Seyr autem regnum est Esau. Cuius manus vt hœdi erant pilosæ.

Quare Iacob manus & collum pelle hœdina tegit, quo benedictionem à patre accipiet. Iam ergo in regno Esau vel domo nil Christus habet, sed in domo Iacob regnat Gabriele teste. Regnat in bonis, qui oves sunt, diabolus qui est rex super filios superbię, regnat in hœdis, id est in peccatoribus. Ad hæc oves bene meritò iusti vocantur, quoniam agnum immaculatum genuerunt voluntatem patris adimplentes. Qui fecerit voluntatem patris mei qui in cœlis est, ipse meus frater, soror & mater est. An non magnus ille honor? Quid quod ovis proprium lac alijs largitur abundè, hœdus alieno lacte nutritur? Sic sancti sua impertiunt inopi, auari aliena rapiunt immaniter. Quo honore oves suas prosequatur bonus pastor, audiamus, omni animi attentione.

Statuet oves ad dexteram, hœdos autem ad sinistram. Mira res, valdeq; miranda, quia iusti honorem Christo exhibuerunt in hac vita, eum toto pectore amando, mandatisq; eius obediendo, eam ob rem in dextera sua eos statuet. Quia vt pater ait filio, sede à dextris meis, sic filius dicit, electis, sedete ad dexteram meam. Sanè perbellè Iacob moriens manus cõmutat. Ita redemptor in morte mundi, manus suas commutat, iustos facit dextros, quanlibet pauperes & vulgares fuerint. Impios etfi magnates, reges & imperatores steterint, statuet ad laeuam, quique mûdo dextri erant. Ceterum scelerati qui gloriam Christo non exhibuerunt, mercedem quam meruerant recipient in sinistra statuti. Iuxta illud: Honorificantes me honorificabo, qui contemnunt me erunt ignobiles. Quid plura? quam dispar vtrisq; datur locus in iudicio, tam diuersa erit vox iudicantis.

Tunc dicet rex, his qui à dextris sunt: Venite benedicti patris mei, possidete paratũ vobis regnum à constitutione mûdi. An aduertẽdum quod loquitur electis suis regem se appellat. Eò q; in cordibus eorum regnavit in hac vita, dicente Paulo: Viuo iam non ego viuunt verò in me Christus. At cum loquitur impijs non hoc titulo regali vtitur. Ipsi vt rebelles dixerunt: Nolumus huic regnare super nos. Et iterum: Non habemus regem nisi Cæsarẽ. Benedictos vocat, quos pater in suam tutelam suscepit per vnigenã filium suũ Iesum. Deus erat

erat in Christo reconcilians sibi peccatores, inquit apostolus. Benedicti sunt iusti in omni benedictione spiritali in cœlestibus in Christo Iesu. Benedicti, inquam, iure dicuntur qui cum regali propheta aiunt: Benedicam dominum in omni tempore, & semper laus eius in ore meo. Maledicimur & nos benedicimus dicunt sancti. Hos accersit rex beneficis, hos venire ad se præcipit, vt paratum regnũ obtineãt. Nec ait, accipite, vt Teophilatus notat, sed possidete vobis regnum. Verum reges terræ, sceptra & coronas regni accipiant breui admodum cuneta relicturi. Eò quod omnis caro scœnum, & omnis gloria eius quasi flos scœni. O heredes Dei, coheredes Christi, ò vos benedicti, possidete vobis regnum. Quis obsecro fratres tria hæc verba ex ore Christi Iesu profecta pro dignitate valeat enarrare? Verum enim uerò, hæc gloria est de qua Esaias: Nec oculos vidit nec auris audiuit Deus absque te, quæ præparasti diligētibus te. Eis addidit apostolus, nec in cor hominis ascēdit. Si ergo cogitari non potes, quomodo dari poterit regnum quod præparauit Deus ijs qui se diligunt? O regnum ditissimum, diuitijs omnibus exuberans, oblectamentis cunctis plenum, pace pulchra roboratum, vbi ciues omnes inebriãtur vbertate domus Dei! Gaudium & lætitia erit in te. Gratiarũ actio & vox laudis. Sed quare non dixit paratum est vobis ab æterno. Nam pater elegit nos in Christo ante mundi constitutionem, vt pulchrè alserit apostolus? Nempe fratres electio nostra ab æterno est, at præparatio regni sanctorum ab origine mundi cœpit, quoniam mors Christi præuisa in parentibus primis cœpit operari. Hinc Ioannes in Apocalypsi, Christum Iesum agnum vocat occisum ab origine mundi. Extat omnium sanctorum concursus sententia, quod Christus neutiquam in ortem oppeteret, Adam non peccãte. Rationem tanti tamque immensi beneficij indicans redemptor subnectit.

Esuriui & dedistis mihi manducare, sitiui, & dedistis mihi bibere, &c. Multa sunt quæ hic se offerebant, sed timeo ne lectorẽ detineam, & illi tædium inferam, quã ob rem paucis quæ desunt dicam. Quorsum fratres mei, opera misericordiæ adnumerantur, nisi vt nos rex noster commonefaciat, illis pro captu nostro vacare? Beatus qui intelligit super egenum & pauperem, & vnde beatus? Nempe quia in die mala, in morte, & in iudicio vltimo, liberabit eum dominus. Fratribus Christi Iesu eleemosynas affatim erogate, scientes quoniam Christo Iesu impenditis, quicquid amore illius cuius minimo largimini. Posthac obsecro peccata vestra eleemosynis redimentes, regnum

regnum cæleste comparate vobis. Quod quidem cum impij non fecissent iudicem iratum audierunt dicentem: Discedite à me maledicti in ignem æternum qui paratus est diabolo & angelis eius. Maledictos nuncupat eos, quia dilexerunt maledictionem & veniet eis, noluerunt benedictionē & elongabitur ab eis, vt in psalmo legimus. Maledicti sunt qui steriles & aridi in hac vita fuerunt, nec verbo tenus fratres afflictos consolantes. Hos bene sancta scriptura nominat fontes sine aqua, arbores autumnales sine fructu, sed quo illos mittit? Sane in ignem æternum cruciandos cum Satana & complicibus eius. Vbi maxime cruciabuntur de amissione gloriæ quam poenam damni theologi dicunt. Vermis eorum non morietur & ignis nō extinguetur, inquit propheta. Redarguet illos conscientia eorum, & hic vermis corrodet viscera illorum in æternum & vltra. Ignis autē vrere non cessabit eos, vt par est deuorans, non tamen consumens. Quin mors perpetua depascet eos, vt viuentes moriantur, & semper morientes viuant. Proh dolor, tanta erit reproborum infelicitas vt appetant non esse. Quod est rationi contrarium. Huc attinet illud Ioannis: In diebus illis homines quærent mortem & non inuenient, desiderabunt mori & fugiet mors ab illis. Hic obseruandū est, quod non pro hominibus sed pro dæmonijs infernus factus est. Quia paratus est diabolo & angelis eius, ait dñs. Illis, inquam, gehēna parata est, qui poenitere nequibat post primum delictum patratū. Homines vero qui post lapsum resipiscere queunt, priuilegio singulari poenitentia sunt insigniti. At qui si quis peccare non desinat in hac vita, talis diabolus efficitur, idēo cum diabolo cruciandus mittetur. Nonne duodecim vos elegi, & vnus ex vobis diabolus est ait dñs? Vnde Iudas diabolus efficitur, nisi quia diabolo cōsensit, & peccata peccatis addidit, poenitentiam desperatus spernens? At contra Petrus ter abnegans Christum Iesum, egressus foras fleuit amare, ad alylum, & arcē poenitentia confugit. Itaq; vt homo peccauit succumbens, sed gratia Dei roboratus, se ipso fortior factus, de hoste triumphauit & peccatum vicit. Quid multis immoror? De miserabili vita reproborū, propheta ait: Ignis, sulphur, spiritus procellarum, pars calicis eorum. Ecce tot genera tormētorum, partem calicis damnatorum dicit, nam quod magis, ac magis, illos dilaniat poena damni est, & priuatio diuinæ visionis, quam suapte natura omnis homo desiderat, quamlibet scelestus, & vehemēter iniquus sit. Vos iam fratres expendite & poenitus cōsiderate, qualis sit vita illa, vbi summum malorum & immortalitas,

Psal. 100
Iudæ.
uni.

Esa. 66.

Scotus.
4. d. 50.
9. 1.

Ioann. 6.

Psal. 10.

Infernus

talitas, vbi magna cruciatus pars est dæmonum horrenda visio & impiorum hominum societas. Vbi ignis inextinguibilis adest, ad quem noster collatus, mera glacies est. Adde quod incendium est illic minima dolorum portio, qui tamen tanti sunt, vt ab hominis intellectu comprehēdi non possint, sicut nec sanctorum magna felicitas. In malis licet grauissimæ, licet diutinis aliquid tamē leuamēti adfert spes, veluti stellula quædam procul allucens in densissima caligine: sed gehenna, cum tot innumeris ac summis malis, summam habet desperationem. Ecce baratrum desperationis, & vt Ioānes loquitur mors secunda, quam sit tremenda, ac modis omnibus fugienda. Nempe vbi Saluator ait: Ite in ignem æternum, omnem spem illis adimit exeūdi vnquam. Quo telo vel maximè corda eorum fauciat.

Animaduertendum est insuper, quod si sanctus Matthæus duo tantum iudicandorum genera recenset, in ijs alia duo intelligi oportet, vt optimè, S. Greg. indicat, li. 26. mora. c. 24. alij iudicantur & pereunt, alij non iudicantur & regnant, alij non iudicantur & regnant. Iudicantur & pereunt, quibus dominica voce in damnationem dicitur, esuriui & non dedistis mihi manducare. Eam ob rem, ite maledicti in ignem æternum. Alij non iudicantur & pereunt, vt dæmon de quo dominus: Princeps mundi huius iam iudicatus est. Idque de in fidelibus astruendum. Dicente domino: Qui non credit, iam iudicatus est. Rursus in psalmo: Nō resurgūt impij in iudicio, neq; peccatores in consilio iustorum. Verum omnes infideles resurgent ad penam, non ad iudicium. Non eorum causa discutitur, inò cum damnatione suæ infidelitatis accedunt. Qui sine lege peccauerunt, vtique sine lege peribunt. Alij iudicabuntur & regnabunt, & ij sunt qui poenitentiam agentes delicta sua in sacra exhomologesi aperientes, lacrymis peccata sua diluerunt. Beati quorum remissæ sunt iniquitates & quorum tecta sunt peccata, inquit, regalis propheta. Vultis, fratres, vt delicta vestra cooperata sint: in die iudicij: vos referate ea nunc confessori. Alioqui cunctis gentibus conspicua erunt. Ijs Saluator ait: Esuriui & dedistis mihi manducare. Ob id venite benedicti patris mei, & possidete regnum cælorum. Alij tandem non iudicantur & regnant. Vt ibidem asserit sanctus Gregorius. cap. 25. Quia præcepta legis virtute transcendunt, consilia adimplentes diuina. De quibus dominus dicit: Vos qui sequuti estis me, in regeneratione cū sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos iudicantes duodecim tribus Israel. Et in Esaia: Dominus ad iudicium veniet,

Nota.

Apoc. 20.

Nota.

S. Grego.
in Mora.

Ioann. 19.

Ioann. 3.

Rom. 2.

Matt. 19.
Esa. 3.

Iob. 36. veniet, cum senioribus populi sui. Et in *Iob*: Non saluat impios, pauperibus iudicium tribuit. Ecce paupertatis spontaneæ insignie. O mirabilem summi numinis erga electos suos beneficentiam! Non modo de damnatione peccatorum, quamvis fratres, aut parêtes amici ve sint, non tristabuntur, sed videntes illos cruciari gaudebunt, & ingen-tes gratias Deo reddent. Quo pertinet illud psalmi: *Lætabitur iustus cum viderit vindictam.* Ratio, beati vident poenam damnatorum, *4. dist. 50* que à Deo non simpliciter est volita, sed secundum quid, hoc est propter iustitiam, in quantum natura existens sub culpa ordinatur per poenam. Quia Deus cui proprium est misereri, haud lætatur perditione hominum. Hinc quasi dolendo in *Genesi* volens perimere peccatores dixit, dolore tactus intrinsecus: *Delebo omnem hominem quem creavi.* Et per *Esaïam* iterum: *Heu consolabor de hostibus meis.* Et quoniam quisq; sanctorum vult ea quæ Deus optimus vult, gaudet summe de vindicta reprobatorum. Sed quis nostrum adeo ad amantini peccatoris est, fratres, cuius cor non emolliant verba hæc Dei, quibus sese dolere asserit, quum immensa angelorum lætitia sit, quâdo peccatores poenis cõmeritis plectit? In gemiscit iudex omnipotens clamans: *Heu, ut nos ingemiscamus poenitentiam agentes, & dicentes: Heu quia peccauimus tibi pater cælestis, ne rationem habeas delictorum nostrorum vnquam. Quin etiam parce, parce populo tuo, quem roseo sanguine redemisti.*

Nota. Plura de iudicio finali narrauimus, carissimi, nec mirum, cum latissimum vastumq; mare transfretare contendimus. Fas erit iam finem nostræ declamationi imponere. Quam ob rem vos omnes obsecro, ut effusissimam summi numinis in nos benevolentiam tota animi intentione expendatis. Ex qua scaturit, ut signa in sole, & luna, & stellis apparere faciat, maris fluctus vult resonet, antequam iudex appareat. Quo homines surgant à peccatis suis & respiciant saltim, præsa-gia futurorum horrifona intuentes. Post hæc videbunt filium hominis venientem in nube prælucida, non ut olim in fragilitate carnis quando latuit, & inops factus est, ut eius inopia nos diuities efficeret, eius morte mortem nostram destrueret, vitam æternam lubens præstaret. Conspicius apparebit, cum potestate magna, potentes huius seculi prosternens, humiles spiritu exaltans. Illo attestante: *Omnis qui se exaltat humiliabitur, & omnis qui se humiliat exaltabitur.* Ad hæc cum maiestate veniet, tum angelorum cuneis, tum etiam sancto-
Lucæ. 14. rum omnium caterua, stipatus. Quid erit tribunal iudicantis, cum fu-
perbos.

perbos reges cuna terreat infantis Iesu, clamat beatus Augustinus, Tyranni Herodis verfutiam taxas. Equidem vagientem in præsepio Regem nostrum verebatur verfutus Rex, quanto plus expauescet, videns illam in sede maiestatis suæ sedentem? Ceterum, sanctis magna aderit voluptas ingensq; lætitia dominum gloriæ aspicientes, quæ tantoperè dilexerunt, & vehemèter intueri concupierunt. Tunc oves ad dexteram suam statuet, honore magno eos afficiens. Nam ore suo pollicitus est: *Honorificantes me honorificabo.* Et rursus: *1. Reg. 2.* Vias quæ à dextris sunt nouit dominus. Hædos verò ad sinistram ponet, quasi alter Iacob manus commutans, ita ut superbos deiciat, subleuetque egenos ac pauperes. Et benè ad sinistram locabuntur impij, quia sapiens: *Peruersæ sunt viæ quæ à sinistris.* Tunc vox illa *Prou. 4.* omni mellita dulcedine suauior personabit: *Venite benedicti patris mei possidete regnum, quod paratū est vobis à constitutione mundi.* Subinde infelices reprobi disparem vocem audient: *Discedite à me maledicti in ignem æternum.* Agite iam, dilectissimi, & quam primum demus operam ac toto nisu operibus sanctis in stemus misericordiæ actibus indefessè vacemus, scientes quoniam dominus diligit *Psal. 32.* misericordiam, & iudicium. Primò misericordiam vult nobiscum operari, eò quòd non venit ut iudicet mundum sed ut saluetur mundus per ipsum. Verumtamen tempore destinato iudicium ac vindictam exercet. Ut ergo non audiamus horribilem illam sententiam: *Ite maledicti in ignem æternum, non hædi paruuli simus, quæ verè parua sunt mundi delectamenta amantes, quin potius oves Christi esse contendamus, quò iubilantes sponsi nostri amantissimi vocem audiamus: Venite benedicti patris mei percipite regnum. Quod nobis impertire dignetur rex gloriæ Christus Iesus. Qui cum patre, & Spiritu sancto, regnat in secula. Amen.*

ANNOTATIONES appendices.

INter multa quæ de iudicio extremo sacra pagina nos docet, præcipuū oraculū est illud Danielis. 7. qd sic habet: *Aspiciebam donec throni positi sunt, & antiquus dierū sedit. Vestimentū eius candidū quasi nix, & capilli capitis eius quasi lana alba. Thronus eius flāma ignis, & rotæ eius ignis accensus, fluius igneus rapidis egrediebatur* *1. Annot.*
F 3 à facie

à facie eius, millia millium ministrabant ei, & decies centena millia assistebant ei. Et iudicium sedit, & libri aperti sunt. Et vidi quoniam interfecta esset bestia. Singula adnotatione sunt digna lector prudens singulatim ea expēdat, delineant adamussim iudicium hoc. Antiquus dierum Saluator noster est, qui de seipso loquens dixit: Amen dico vobis antequam Abraham fieret ego sum. Nam in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & verbum caro factum est. Vestis alba sacrosancta humanitas illius. De sponso in

Canti. 5. canticis legimus: Dilectus meus candidus & rubicundus. Candidus in conceptione & natiuitate, rubicundus in passione. Throni sedes sunt ad iudicandum quibus insident Apostoli iuxta illud: Sedebitis supra duodecim sedes iudicantes, hoc est affessorie, duodecim tribus Israel. Vbi sanctus Augustinus: Omnes qui in toto orbe iudicandi sunt. Fluius ignis procedens à facie eius. Verbum illud contra reprobos est: Ite maledicti in ignem æternum. Libri aperti referatio cordium iuxta illud Pauli: Nolite ante tempus iudicare donec

1. Cor. 4. veniat dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum, & consilia cordium. Mirabile dictu! dominus virtute sua, quemadmodum solaris radius fenestram ingrediens atomos, & si plures & exiguos nobis ostendit, sic in illa die referabuntur abdita quæque cordium im-

Collatio. piorum. Sanct. August. lib. 20. de Ciuita. cap. 26. nempe si noctu in antro sedeas vbi serpentes & viperæ adsunt, face accensa adhibita statim vides quæ in antro sunt. Ceterum bestia occisa Antichristus est quem interficiet dominus spiritu oris sui. De apertione librorum & alterius qui est vitæ; beatus Ioânes loquitur, Apocalip. 7. Atqui non solum in genere vno intuitu omnia videbunt, sed singula considerabunt. S. Thom. 3. par. quæst. 87. arti. 3. Tandem Daniel lucidius iudicium depingens subnectit: Aspiciebam ergo in visione noctis, & ecce in nubibus caeli quasi filius hominis veniebat, vsque ad antiquum dierum. Et dedit illi potestatem & honorem & regnum. En potestas humanitatis Christi dimanat à verbo Dei, vt supra tetigimus.

2. Secundò adnotare libet, quo tempore iudicium erit diu, aut noctu. Nempe Daniel in visione noctis nunc dixit se vidisse quæ de iudicio retexuit. Et apostolus, ait dies domini sicut fur in nocte ita veniet. Et iterum dominus: Si sciret pater familias qua hora fur veniret vigilaret vtique. Vbi se noctu venturum insinuat. Lucæ. 12. Sanè hora temporis qua fiet resurrectio & iudicium sciri non potest, vt Ma-

gister inquit. 4. dist. 48. & Sanctus Thom. 3. part. quæst. 77. artic. 3. nihilominus probabiliter à quibusdam dicitur, fore in crepusculo sole Oriente, & luna in Occidente posita. Vt sic circulatio compleatur per reditum ad idem punctum. Vnde Saluator tali hora surrexit. Vt pigritantibus qui in stratis lasciuiunt serè in meridie surgentes, & templum Dei adeuntes, vt rem sacram celebrare audiant. Planè non ita faciunt, quando venationi indulgent, sed summo mane lectum relinquunt.

Tertio, quisquis iudiciū euadere cupit is seipsum iudicet, nã extat *3.* Pauli apostoli sententia. Si nos ipsos iudicarem non vtique iudicare mur. Suam discutiat conscientiam fidelis, frequenter ad confessionem sacram accedat confessori scelera omnia detegat, sacrosanctam *Nota.* Eucharistiam accipiat, denique antequam veniat cubitum, cogitatus, verba, ac opera sua quotidie meditetur, dolens de commissis malis, cauens in futurum ne succumbat. Hic cum Dauide acclamare poterit: Scopebam spiritum meum. Psalm. 76. & iterum fidèter orabit: Domine feci iudicium & iustitiam non tradas me calumniantibus me. Supplex quidem oratio hæc, benedictus qui corde contrito & humili eam protulerit.

Quartò, quis nisi stupeat, vocè terribilem illã audit, ite in igne æter- *4.* num qui præparatus est diabolo, & angelis eius, qui non contremiscat, ante actam vitam malam non deponat & nouam inchoet, per acta poenitentia: Sanè vt gloria sanctorum in caelis perpetua erit sic reproborum cruciatus æternus & nō temporarius erit. Faceat hinc originis error. Non erit suppliciorum finis vnquam, sed peccatores puniendi sunt in Tartaro sine fine. Idq; nobis pandit Saluator, æternum ignem illum appellans. Quod si æternum est supplicium ergo nunquam deficiet. Vt lepide asserit Theophilatus. Ibique omnigenam poenam sustinebunt cum summa desperatione, vt iam pridem diximus.

Neminem fallat sua opinio posthac, iudicij diem morari excogitans, imò beatum Petrum audiat, & eius verba inordicus memoria teneat. Non tardat dominus sicut quidem vestrum existimant, sed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire sed omnes ad poenitentiam reuertit. 2. Petri. 3. Proh dolor, fratres, quam sit vetus hoc malum, quod nostra hæc in tempestate, tot ignaros ac somnolentos peccatores peremit. Dominus meus tardat aiebat seruus improbus, & ideo cœpit percutere conseruos suos. Tardante autem sponso, virgi-

nes stultæ dormierunt, & plus demiror etiam prudentes. Sic populo graui iniquitate semini nequam contigit, falso visum est ei quod moras faceret Moses in monte Synai, quamobrem ad idola vana conuolauit, magno tamen suo malo. Vos fratres non ita, ecce iudex inianuis est, ad valuas pulsat, surgite obuiam ei orantes suppliciter, mandata eius adimplentes. Equidem iudicis iusti ea vox est: Ecce venio cito, & merces mea mecum est, dare unicuique iuxta opera sua. Saluator noster, ipse est meritum, ipse merces nostra, & præmium. Sua merita nobis exhibuit vt opera nostra magni meriti sint. Ipse quotidie clamat: Noli timere ego protector tuus, & merces magna nimis. Bone Iesu rex noster, veni cito vt polliceris, educ de carcere corporis animam meam vt confiteatur nomini sancto tuo. Amen.

Apo. 22

Gene. 15

6.

Quest.

a. Re. 14

Nota.

Sexto annotare collibuit quorsum sancta ecclesia Romana in hac prima dominica Aduentus, vniuersale iudicium ob oculos nostros ponat. Nihil de morte in qua iudicium particulare fit nobis narrat, sed adamusim extremum iudicium in euangelica lectione depinxit? Ni fallor ob id hoc fecit, quia mortem quotidie inspicimus, dum parentes fratres & amicos mori videmus, corporibusque eorum sepulchra probemus. Nil tam vsitatum in hac mortali vita quam mori, & nasci. Hinc veram philosophiam vocauit Plato, iugem mediationem mortis. Quin & nos ipsi mortem ipsam, circumferetes, quotidie morimur & quasi aqua delabimur in terra, quæ non reuertetur. Vbi pueritia, quam amissimus? Vbi iuuentus? Profesto mors omnia consumpsit. Qui ergo tot insignia & simulacra mortis gestamus, mortis memoria recenti non indigebamus. Iudicium vniuersale nunquam vidimus, sed solâ fide illud profiteamur, eam obrem eius prædicatione vel maxime opus habemus. Alia ratio meo videri non aspernanda. In morte anima impij seorsum punitur, corpus vt pote cadauer in mausoleo iacet. Itaque manus raptoris nil sentiunt, oculi impudici hominis, nil doloris patiuntur, lingua & labia maledicentis, blasphemantisve minime cruciatur. Fas ergo erit vt corpora iniquorum eadem resurgant, quorum animæ vbi ea assumpserint poenas dent perpetim simulque animæ & corpora crucientur, nam simul mala opera patrarunt. Idque de sanctis, suo modo asserendum quis ambigit? Præterea sapientissimè Ecclesia sponsa Christi, adfabre hodie iudicium vltimum nobis depingit, vt qui dimidiam mortem non timeamus, ad eò, vt poeniteamus, saltem ve-

ram

ram & ex omni parte absolutam mortem timere incipiamus. Nonne propè dimidiam mortem impiorum dicam, quorum fama & nomen in hoc seculo apud homines, ipsis decedentibus adhuc viuit? Iulij Cæsaris triumphus quinque, Alexandri trophæa, tot laboribus parta, aliorumque tyrannorum facinora, nonne in hominum memoria extant? Pater, quamuis obeat, in filio & posteris quodammodo vitam possidet. Vnde perpulchrè scriptum est. Ecclesiasti. 30. Mortuus est pater, & quasi non est mortuus, reliquit enim filium post se. Quid plura quandiu mundus non finitur viuunt impij in stentationibus suis, in ædificijs, quæ magnis impensis construxerunt. At in die iudicij igne ardenti, cuncta depopulante, nihil horum remanebit. Mors illa integra omnia, in quibus homines nomen suum celebrare conabantur, deuasta bit. Homo ipse, qui vt orbi dominaretur factus, tunc interibit, tantum abest vt opera externa quæ ipse fecit permanent. S. Thom. 3. part. quæst. 74. arti. 2. & 3. Nos ergo fratres ignem illum cuncta exurentem iugi meditatione contemplemur, Sancti Petri vaticinium memoriam commendantes: Cæli ardentes soluentur, & elementa ignis calore tabescent. Ne plus iusto ijs temporarijs rebus adhaeremus. Nam quo impensius aliquid temporale amamus, eo grauatius ab illo deuellimur. Eodem attinet illud Apostoli. 1. Corint. 7. Tempus breue est, reliquum est, vt qui habent vxores tanquam non habentes sint. Qui flent, tanquam non flentes. & qui gaudent, tanquam non gaudentes, & qui vtuntur hoc mundo tanquam non vtuntur. Præterit figura huius mundi. O mirabilem ac cælicam philosophiam! beatum dixerim qui eam pro virili sua seruauerit. En methodus totius perfectionis, ne à domino iudicemur.

Septimò, quâ fit modis omnibus fugienda gehēnalis poena, quippe quæ in æternū peccatores cruciabit, fufius docet S. Bernardus serm. 8. in Psal. Qui habitat. Explicās illud Matthæi. 13. ibi erit fletus & stridor dētium. Fletus quidē ob ignē qui non extinguetur, stridor ob vermem cōscientiæ qui non morietur, vt Esaias asserit. At contra: Læta bitur iustus cum viderit vindictam & manus lauabit in sanguine peccatoris. Non planè inquinabit, sed lauabit, nam vnde ille crucētus, magis inde nitidior iustus apparebit. Vnde ille plus fordet, inde iste pulchrius elucescet. Atqui, quam fit timēdus aduētus iudicis, latius edisserit. Ser. 55. super cantica. Exponens illud: Similis est dilectus capræ hinnuloque ceruorum. Caprea nō modo cursus pernicitate, sed acumine visus eminet. Ad eandem imaginē Saluator adeò acutius cuncta

Eccle. 30

2. Petr. 11

7.

Psal. 57

S. Bern.

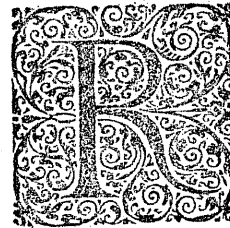
cordis arcana in iudicio videbit. Vt teste Iob, nudus sit infernus coram eo. Cui alludit Apostolus: Omnia nuda & aperta sunt oculis eius, ad quem nobis sermo. Nota, nuda, id est absque omni fuce matitiae patefcent. Nam scrutans corda & renes Christus est. Quin & tunc scrutabitur Hierusalem in lucernis. Hoc est abscondita orthodoxorum patebunt, & religiosorum cogitatus videbuntur. Proh dolor, quid erit tutum in Babylone, quando iudex qui iustitias iudicabit, Hierusalem in lucernis scrutabitur? Eam ob rem ait Sanctus Bernard. inibi profus horreo, incidere in manus Dei viuentis. Iudicabo proinde mala mea, iudicabo & bona, scrutabor ego vias meas & studia mea, quo, is qui scrutaturus est Hierusalem in lucernis nihil in scrutatum in me inueniat. Vtinam & nos sancti viri vestigia sectaremur, ne Christus Iesus iudicem ageret apud nos, sed pater beneficus nobis appareret, transferens nos in regnum suum caelestem.

¶ Finis Declamatio secundæ.

DECLAMATIO Tertia.

Dominicæ secundæ aduentus.

ES nimirum omni admiratione digna, carissimi, hodie ob oculos nostros posita est. Præcursor domini Diuus Ioannes discipulos suos internuntios ad Christum Iesum ablegat, qui interrogent, an ipse Messias sit, tot oraculis decantatus, necne. Quem virgineis clausis visceribus, ipse agnouit & toto cordis affectu iubilans in vtero Elisabeth clausus adorauit, quo nam pacto nunc ignorare poterat? Nonne hic est qui à longe Christum Iesum venientem intuitus, magna voce clamauit: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi? Planè hic homo missus est à Deo, non alio, nisi vt testimonium perhiberet de lumine, hoc est, de Messia Christo Iesu, quiq; optime ministerij sui officio functus est. Vnde, ni fallor, sic in carcere positus duos discipulos destinare, quo Christum interrogent an ipse Messias sit, mysterio nullatenus vacat. Sanè Ioannes Baptista nihil minus fecit quam in re tam nota, & ab eo agnita dubitare, vt subinde Euangelium sacrum indagantes Christo Iesu opitulante aperiemus. In quo potissimè S. Matthæ. duo nobis narrat. Primum est Ioannis interrogatio vehementer ardua. Secundum, saluatoris nostri mirabilis responsio. Necnon & Sanctus Ioannes mira præconia in fine recenset. Sancta ergo euangelij lectio sic habet: Quum Ioannes audisset in vinculis opera Christi, mittentes duos de discipulis suis ait illi: Tu es qui venturus es, an alium expectamus?

Obiter tractanda non sunt verba hæc, Ioannes in vinculis. Quis obsecro vir hic sanctificatus antequam natus, nisi ille est, de quo paraimphus Gabriel, Zachariæ dixit: Hic erit magnus coram dño, vinum & siceram

& ficeram non bibet, & replebitur Spiritu sancto adhuc ex utero matris suae, en egregia encomia huius viri praecellenti, quae velut imago angelica manu depicta, sanctitatem & candorem S. Ioan. subindicant. Mira res, magnus fuit coram eo qui a deo excelsus est ut regalis propheta dicat: Magnus dominus & laudabilis nimis, & magnitudinis eius, sapientiaeque non est finis. Nempe ut eius essentia infinita est, ita gloria, potentia, & sapientia, infinita sit oportet. Et iterum: Magnus dominus Deus noster, & magna virtus eius, & sapientiae eius non est numerus. Imo sic Deus noster magnus est, veluti propheta astipulatur, ut omnes quamlibet regalibus fulgeant coronis, sceptrisque aureis polleant, in conspectu eius quasi non sint. Verum si duces & comites ceterique principes dum astant coram rege suo parvi aestimantur, tametsi, suapte natura, omnes homines sint, quanto magis quaevis creatura, ante suum opificem, erit quasi non sit?

Ioannis dignitas. Ecce magnitudo sancti Ioannis eximia, magnus fuit coram illo cuius maiestas infinita est. Magnus (inquam) sanctus vir fuit coram Deo, non natura sed gratia, ac privilegij multis, meritisque optimis. Non sane magnus habitus est coram rege iniquo Herodes antipa, qui eum vinxit & in ergastulum misit. Non denique magnus fuit, ante Herodiam procacem & impudicam, cuius astu cruentus rex virum sanctum infectatus est. Profecto non castitas magna fuit unquam coram impudicis, & more porcorum in volutabro luti volutantibus. Neque humilitas aut sanctitas apud improbos & turgidos pretiosa esse potest. Dicente Dauide, considerat, peccator iustum & querit mortificare eum. Perinde dicat, ex templo ut sceleratus, virum probum inspexerit, virtutes eius odio habens, nulum non mouet lapidem, ut eum perimat quam ociosissime. Grauis est etiam nobis ad videndum, quia contrarius vis nostris. En mala quae fecit Ioannes, ut in carcerem mitteretur, erat totius virtutis exemplar, & sanctitatis speculum & iustitiae vehemens zelator. Eas ob res, Herodia pessima feniēte, quippe quae Philippum maritum suum reliquerat, & tyranno regi Herodi adhaeserat Ioannes comprehenditur & vinculis ferreis in carcerem clauditur. Hic iam cum Chrysofomo exclamare lubet: Vbi fas? Vbi lex? Vbi homo? Vbi Deus? Funestus rex dominatur, iniqua Herodias libertate utitur, uterque voluptatibus dat operam, vir iustus prophetarum eximius, gratia Dei summi sanctificatus ante quam natus, tetro carceri mancipatur. Male tractauerunt eum, qui a ventre matris consecratus est propheta. Quod non modo

modo de Hieremia dici potest, sed excellentius de sancto Ioanne loqui cum habet. Sed de his in decollatione eius fusius dicemus, domino suffragante. Nunc sat sit causam ob quam comprehensus est beatus Ioannes indicare. Nempe suo ministerio potius veritatem non tacuit, quo minus coram populo concionem faciens audacter regi diceret: Non licet tibi habere uxorem fratris tui. Felix & nimium felix praedicator, qui non contempsit puluiculus sub omni cubitu, nec rude vulgus audit, aut hominibus placere studet, qui quae stultè clamant: Loquimini nobis placentia. Quin, ut dominus praecipit Esai: Annuntiat populo Dei peccata eorum. Hoc absque delectu, non accipiens personam hominum, sed vulneribus animarum mederi studens, increpat arguit, obsecrat, in omni patientia, & doctrina, quemadmodum praedicator veritatis admonet. Nec ab re dominus electos suos pati quam multa in hac vita permittit. Vult teste sancto Augustino, tam pios, quam impios homines erudire. Iustos docet bona mundi fallacis esse meram umbram, & ob id penitus contemnenda. Improbos erudit ut diem iudicij maxime timeant, nam si viros sanctos sic Deus flagellat, degenere & rebelles, quibus afficiet tormentis in tetro baratro? Multa flagella peccatoris, sperantes autem in domino misericordia circumdabit. Hinc beatus Maximus ait. Illos viros sanctos examinat, ut nos erudiat, & eorum cruciatus nostros vult esse profectus. Timeant & vehementer paucae peccatores ubi sanctos viros tot a rumnas pati viderint, nam electorum labor praesagium est veteri iudicij. Huc pertinet illud Saluatoris nostri Iesu crucem suam baulantis. Si in viridi ligno haec faciunt, in arido quid fiet? Ac si diceret, si ego ex peccatis cuiusvis peccati, qui tot egregia opera feci, candidissimamque vitam duxi, sic flagellis fauciatus, spinis oblitus, patibulum crucis humeris meis fero, delicta totius mundi perfoluens: peccator ipse mille delictis oneratus, nisi ut par est poeniteat, quibus cruciatibus erit obnoxius? Ecce Ioannes in vinculis afflictus nobis terrorem diuinae iustitiae annuntias, nec non & iudicij extremi diem praedicat. In quo ipse resurgens regnabit cum Christo, prophanus hostis Herodis immanissimis cruciabitur doloribus cum Zabulo, in aeternum.

Ceterum in ergastulo sic alligatus Ioannes Baptista, audiuit opera Christi. A quibus haec audiuit? Sane a discipulis suis, ut sanctus Ioannes refert. c. 3. liuore inuidiae accensi sic aiebant: Magister qui erat tecum trans Iordanem cui testimonium perhibuisti. Ecce hic baptizat & omnes veniunt ad eum. O pessima & cruenta bestia! o inuidia.

Sapi. 2. ò inuidia Satanæ soboles & heres! Inuidia diaboli mors introibit in orbem terrarum. Tu es infernalis, baratri horrèdi latissima porta.

Gene. 37 Nonne carissimi, hæc est de qua ingemiscens Iacob dicebat? Fera pessima deuorauit filium meum. Sane inuidia fratrum, Ioseph in striginta argenteis venditus in Aegyptum deducitur. Quid plura? Hæc fera pessima occidit filiã sacrosanctæ Mariæ virginis & cruci adegit. Sciebat enim Pilatus (inquit Ioannes) quod per inuidiam tradidissent eum. Tam erat conspicua Iudæorum inuidia, vt etiã Ethnicum iudicem nequaquam lateret. Vos fratres ab hoc serpente vel maxime caute, nam teste Iob. Paruulos occidit inuidia. En quam sit pestilens quoniam occidit animam. Et ideò capitale vitiũ nuncupatur. S. Greg. lib. 10. Morali. Imo inuidia caritati cõtrariatur potissimè. S. Tho. 2. 2. q. 36. art. 3. Est quidem tristitia de bonis alienis. Vt Damascenus ait. lib. 2. Paruulos occidere solet, nam paruulorum est alteri inuidere. Tales erant discipuli Ioannis Christo Iesu mirabilia operanti inuidentes, æmulationem quidem habentes sed non secundum scientiam. Narrant itaq; egregia Christi opera magistro suo inuidia tacti, dolètes quos saluatoris lōge lateq; fama peruolabat, populus pene omnis ad eũ veniebat, salubria eius dogmata affectu mirabili audiens. Talis quidem est nostræ genius carnis.

Nota. Tunc opera Christi auscultas & gaudenter audiens amicus sponsi, duos discipulos misit. Obseruandum quã sit utilis verbi Dei prædicatio, potissimum ijs qui humili corde eloquia Dei audiunt. Nemo est in vinculis peccatorum irretitus, varijsq; delictorum catenis sit alligatus sermonem audire spernat. Audiens doctrinam sancti Ambrosij pater Augustinus, gratia summi numinis illuminatus est, & à plenisq; Manichæorum erroribus liberatus, necnon & strenuus sanctæ ecclesiæ doctor effectus. Verbum Christi audiens Matthæus telonearius apollous & euangelista præcipuus efficitur. Quid multa? Ecclesiæ persecutor & infestator, vno duntaxat verbo Christi, electionis vas admirabile cõflatur ex Saulo. Quam pulchrè intonuit ipse apostolus, quasi experimento verbi Dei energiam agnoscens. Viuus est sermo Dei & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti. Viuus planè & sermo Dei, vitam æternam pollicès fidelibus. Efficax vtq; est corda et si lapidea, tiam adamantina, praua consuetudine obdurata emolliens, iustorum vero pectora oblectans mirum in modum. Vnde statim Baptista intulit, audiens totius populi pium affectum in Christum. Hoc ergo gaudium meum impletum est. Illum oportet crescere,

crescere, me autem minui. O verba fidelitate plena, verba omni annotatione digna, altius nostris pectoribus inscribenda. Vtinam videntes fratres nostros accrescere, eandem sententiam corde & ore dicemus. Hoc impletum est gaudium meũ, fratrem meum oportet crescere, me autem minui. Sed pro nefas, alios prostrare conamur, eosq; deijcere pro virili nostra studemus, vt ipsi ad culmen maioris gloriæ prouehamur, & populi auram capeßere possimus. Equidem obliuisti Saluatoris nostri sententiæ: Omnis qui se exaltat humiliabitur, & omnis qui se humiliat exaltabitur. *Ioann. 3.* *Luca. 14.*

Sub hæc quanta sit afflictionis vtilitas, vel ex hoc intelligi potest, in vinculis Ioannes discipulos ad Christum mittit. Quasi cum propheta dicēs: Ad dominum cum tribularer clamaui, & exaudivit me. Ergo tribulatio instar stimuli, dormientem excitat, vt oret, atque orando opem à Deo accipiat orans, vnde sequitur: Et exaudivit me. Vtpote beneficus parens, qui suapte natura benignus est, & filijs suis humiliter precantibus suppetias elargiri dignatur. Cogitatione duntaxat Moses orabat & dominus ad eum: Quid clamas ad me? In ventre ceti Ionas orauit, & exauditus est. Daniel in lacu leonum precabatur Deum, & confortatus est. Nonne quasi in vinculis erat qui orabat: Domine educ de carcere animam meam, vt confiteatur nomini tuo? Eodem attinet illud apostoli: Desiderium habens diffusui & esse cum Christo. Mittite obsecro discipulos ad Christum quauis pressura vrgente fratres. Nam eatenus tribulatio mittitur, vt tentatione cruciante ad asylum orationis fugiatis. Quam si fide & caritate sustulam miseritis, fieri non potest, quin Saluator exaudiat, vos impertiatque suam misericordiam. Atqui, quod Diuus Ioannes discipulos suos ad Christum mittat, legem antiquam adumbrat, quippe quæ ad euangelium venit. Lex per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Nempè illa umbram habebat futurorum; vt apostolus contestatur. Eam ob rem in sancta ecclesia noua facta sunt omnia. Nouus homo venit in mundum, & noua præcepta dedit mundo, inquit Sanctus Augustinus. S. Augu. Hinc dominus præcepit olim. Nouis adueniētibus vetera proijciatis. *Luci. 26.* Faceßat iam agnorum & taurorũ sacrificia, nam Christiani optimũ habemus holocaustum, quod omnia illa persignabant. Agnum Dei Christũ Iesum in sancto altari quotidie patri offerimus, qui quidẽ tollit peccata mundi, exuberantemq; præstat gratiam dignè lamentibus se. Imò omniũ charissimã dona largiēs suis conuiuiis. Ab eat circuncilio,

Galat. 5. cuncifio, vbi sacrum Baptisma Saluator nobis dedit. Equidem si circuncidamini nihil Christus profuit vobis. Denique cæremonia cuncta abscedant, quibus synagoga gloriabatur. Videtis obsecro quid mysterij habeat, quod Ioannes mittit legatos ad Christum Iesum. Finis legis Christus in salutem omni credenti. Hoc est, perfectio legis Christus, quippe qui legem venit adimplere, eò quòd ipsa neminem ad perfectum ducere quivit. Absque Christo, sanè beatus Ioannes suos discipulos minimè potuit perficere, nec veram de Christo fidè cordibus eorum inferere, donec illos delegauit ad magistrum veritatis Iesum. Vt statim suo loco differemus. At quid Ioannes in ergastulo positus & vinculus astrictus discere enititur, à Christo, nunc auscultemus.

Text. Tu es qui venturus es, an alium expectamus? Sanè tam grauis tãq; salubris quæstio in vniuerso orbe posita non est, in qua totius mundi salus ac libertas, tanquam in cardine versatur. Quid sibi vult in hac quæstione Baptista vendicare, nisi vt dominus palam faciat, nedum verbis, sed miris operibus, an sit Saluator mundi necne. Insignis quidem res, & magni momenti negotium hic agitur. Sed quoniam in secunda parte declamationis, vberius rem hanc explicabimus, iubens nunc paucis aperiam, quorsum hæc tam noua quæstio tendat. Equidem vt sancti Hylarij sententia vtar, non sibi sed discipulis consulere conabatur diuus Ioannes. Qui a deò rudes erant, vt magistro suo mira de Christo prædicanti, haud crederent. Putabant planè, ob insignem humilitatem Ioannis, quod plus iusto seipsum demitteret quàm do excelsa de Salvatore nuntiabat. Quod verò ad literalem sensum attinet, animaduertendum est, quòd illa dictio, venturus, anceps est, ad tempus præsens & futurum, apud Græcos. Perinde dicant, tu veniens, es tam expectatus à prophetis, & magnoperè decantatus? Nec magni refert, si vtroque modo exponamus, nam vbique significatur Messias. Saluator quidè vtpote suapte natura misericors discipulos venientes ad se, non respuit, quanuis in fide cunctantes. Iuxta vaticinium Esaiæ de Messia loquentis: Arundinem cassatam non confringet, & linum fumigans non extinguet. Hoc est, infirmos & in fide fragiles homines neutiquam abhorret Messias, quoniam pius & beneficus vehementer erit. Quod signum præcipuum fore, in Messia nemò est qui ambigat. Vnde Zacharias dixit: Ecce rex tuus venit tibi mansuetus. De qua mansuetudine in secunda parte declamationis primæ, abundè diximus. Hac innata sibi virtute commotus non tacere

tacere potuit, audita quæstione, sed Lucas ait.

Et respondens Iesus ait illis: Euntes renuntiate Ioãni, quæ audistis *Text.* & vidistis. Considerate fratres theatrum illud cateruamque magnam hominum, quibus tuac redemptor noster dogmata salubria prædicabat. A deuntibus tamen discipulis Ioannis, ad eos vertit orationem & colloquium. Stupent interim auditores, expectantes responsum à Christo. Rex dictu mirabilis, in ipsa hora inquit. S. Lucas, *Lucæ. 7.* multos curauit, à languoribus suis, & plagis & spiritibus malis, & cæcis multis donauit visum. Et, vt ego reor, aliquos mortuos tunc suscitauit. Alioqui non diceret, dinumerans miracula quæ fecit: Mortui resurgunt, non ait surrexerunt, vt recordentur filij viduæ, in porta Naim suscitati, aut puellæ duodecim annos natæ, quam in domo parentum suorum de lecto leuauit dicens: Puella tibi dico surge. Sed resurgunt ait, vt mirabilia coram discipulis patrata recenset. Nec officit quod Lucas hoc tacuerit. Nam beatus Ioannes nostræ assertioni vel maximè fauet dicens: Non sunt scripta omnia signa in libro hoc quæ fecit dominus Iesus. Ecce Saluator latenter eos admonet, vt prophetiæ Esaiæ sin memores. Quippe qui signa & portenta Messia retexens ait: Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt. Tunc saliet claudus sicut ceruus, & aperta erit lingua mutorum. Sanè sufficiens Christi Iesu testimonium hoc fuit, quo suapte potestate, tot ac tanta miracula edidit. Quæ quidem velut digito, eum Messiam regem Israel indicabant, nisi homines suis sceleribus, obcæcati forent. Quas ob res velut stomachatus suis ænalis dixit: Opera quæ ego facio, ipsa testimonium perhibent de me. Et *Ioan. 5.* rursus: Si mihi non creditis, operibus credite. Quasi dicat. Si verbis candidissimis, cælestique philosophiæ fidem dare haud vultis, saltem vitam candidatam, & miracula inaudita inspicite. Ea planè factorem suum insinuant esse verum Deum, verumque Messiam. Vbi obseruandum est quod triplex ratio erat in miraculis Christi, quæ maximè eum Deum esse iudicabat. Prima ratio erat, quoniam mira quæ operabatur transcendebat omnem potestatem creature. Vnde scitè, homo ille clamabat: A seculo non est auditum, vt quis aperiret oculos cæcinati. Secunda ratio, ob modum miracula patrandi, præcipiendo & non orando, dæmonia expellebat, & obsessos sanabat. Hinc oborta est illa admiratio. Quis est hic, qui etiam in potestate dæmonij imperat & obediunt ei? Et *Lucæ. 6.* Omnis turba volebat eum tangere quia virtus de illo exibat, & sanabat omnes. *Collatio.*

fontis, aquarum fluentis emittentis, ab eo salutis flumina, tum corpora, tum animarum emanabant. Tertia ratio. Nam ipsa doctrina cælestis erat, & ipsum Deum esse ostendebat. Quippe quæ nisi diuina esset, nullatenus miraculis diuina virtute confirmaretur. Huc pertinet, quod in Matthæo legimus, quænam doctrina hæc noua. Quia in potestate spiritus immundis imperat & obediunt ei. Quid plura? Vbi paralyticum curare voluit dixit: Vt sciatis quoniam filius hominis habet potestatem dimittendi peccata, ait paralytico: Surge & ambula, & extemplo incolumis surrexit. Cum ergo dimittere peccata, peculiare sit Deo, iuxta illud: Ego sum qui deleo iniquitates tuas propter me, Christus talem potestatem habuit, vt miraculum illud contestatur, ergo Christus Deus est. S. Thom. 3. p. q. 43. artic. 4. Ceterum ob duo miracula fiunt. Primo vt doctrina sancta, quæ omnem captum humanum excellit, miraculis confirmetur. Quæ vt figillum regalibus literis fidem faciunt. Secundo, vt præsentia Dei appareat, in homine per gratiam Sancti Spiritus, dum homo opera Dei facit. Vnde Apostolus inquit: Qui tribuit nobis Spiritum sanctum, operatur virtutes in nobis. Ecce quam conueniebat, vt Christus mira opera patraret, vt in eo Deum esse per vniõnem hypostaticam, & eius doctrinam diuinam fore, opera illius indicarent.

Nota. Aduertendum hic magnopere est (vt ad mores doctrinam accommodantes non nihil frugis haurire possimus) quod Saluator non statim afferuit, quod verissimum erat dicens: Ego sum Messias qui venturus est, ne forsân eius æmuli dicerent: Tu de te ipso testimonium perhibes, testimonium tuum non est verum. Quod quidem discipuli intra se excogitare potuissent. Eam obrem mirificis operibus docuit eos, mirabilem suam doctrinam lucidiorem esse. Sanè testimonium quod est à rebus, credibilius ac præcellētius est, eò quod est à verbis: Vt pulchre astruit S. Chrysostomus. Vnde quidam sapiens, quamuis ethnicus, scite dixit: Via ad virtutes per verba, nimis longa est: per exempla verò, satis compendiosa ac breuis. At qui opera, quæ tunc fecit, vt Lucas nobis narravit, à mysterio aliena non sunt. Erat quidem lux mundi, & ideò fas erat vt cæcos illuminaret, ego, inquit, sum lux mundi, qui sequitur me non ambulat in tenebris. Hoc est, errores quosuis & peccata, gratia mea illuminatus euadet. Ambulantibus in tenebris & in vmbra mortis lux orta est eis, de Messia prophetatū erat multis retro seculis. Hinc discipulis Ioannes inquit: Cæci vidēt. Nempe Saluator noster neminem sanauit corpore quin simul eius illuminaret mentem.

tem. Nam scriptum est Dei perfecta sunt opera. Hinc ipse ait: Totū Deum. 32. hominē sanū feci Sabbato. Probat hoc S. Tho. 3. p. q. 44. arti. 3. Vnde Ioan. 7. sole ipso lucidius apparet, incolumitates quas Christus languidis præstabat symbola esse sanitatis spiritualis, quæ ægrotantium mentibus, sua gratuita dignatiõ e affatim largiebatur. Ceterum claudis rectū gressum exhibebat. Sunt qui in duas partes, heu claudicant, in quos inuenitur Helias zelo magno accessus: Vique quo claudicatis in duas partes: Hic similes sunt fideles, qui huic mūdo & Christo placere in casum conantur. Scientes quia scriptum est: Nemo potest duobus dominis seruire. Clamat apostolus claudos hosce taxans. Quæ societas lucis ad tenebras, Christi ad Beliam nullum fedus, nullūve cõmercium esse potest, sapientiæ Dei cū stultitia mundi. Oportet ergo mundū, & ea quæ mūdi sunt à nobis abdicare, vt hæreamus Christo Iesu, qui claudicantes sua virtute sanat. Sed pro dolor, nos sumus Miphiboseth filius Ionathæ, qui decedentes è manibus nutricis nostræ Euxæ, vtroque pede claudi facti sumus. Ignorantia intellectus, & prauitate affectus laborantes, quasi claudi vtroque pede incedimus. Venit autem sapiētissimus medicus ex alto, volēs & potens cunctis infirmitatibus nostris mederi. Et vt alter rex Dauid, ad mensam suam inuitat nos dicens, vniciquē nostro, quod rex ille dixit Miphiboseth. Tu comedes panem in mensa mea. O indulgētissimam, o stupenda Christi Iesu in nos caritatē, quotidie panem cælicum, qui dat vitam mūdi, sacrosanctum eius corpus in altari edimus. Cuius virtute & mirabili gratia roborati, vestigia nostra & gressus rectos faciamus. Mira res quamuis claudi nati sumus, gratia summi numinis fulti, cū Dauide acclamare valemus: Qui posuit pedes meos quasi ceruorum, & super excelsa statuit me. Felix qui velut ceruus, rupes omnes honoris mūdi & quæstus, necnon & carnis agili saltu transiliens, ea quæ excelsa sunt querit, vbi Christus est in dextera Dei sedēs, quæ sursum sunt sapit, non quæ super terram.

Quid multa? Leprosi mundantur Salvatore Christo aduentante, o lepra horrenda, quæ oēs filios Adæ Deo creatori inuisos reddis. Omnes in Adam peccauerūt & egent gloria Dei, ait Apostolus. Et gemibundus multis retro diebus idem regius psalter aiebat: In peccatis concepit me mater mea. En ab vtero matris quam feci, quamque lepra peccati infecti sumus. Iesu bone, & nostramantissime. Quis potest facere mundum de immundo conceptum femine? Nonne tu quis solus es: Solus potens, solus tuapte natura mūdi, cædor lucis æternæ, Sapien. 7.

speculum sine macula, imago bonitatis illius. Qui solus Spiritu sancto cooperante ex alina virgine matre prodijsti, tu solus nos ablueris & roseo sanguine dealbare poteris. Et ob id inexhaustas gratias tibi habemus, quod factus quasi leprosus, fauciat in cruce pendens, nos à lepra peccati mundasti. Qui dilexit nos & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo, ait dilectus tuus Ioannes. Sequitur, in mortui resurgunt. De qua morte Paulus ait: Qui cum essemus mortui peccatis, vivificavit nos in filio suo. En Helias, qui ut suscitaret puerum, mensus est eum illo. Filius Dei nostram induens humanitatem, sese sic incurvant, ut exinaniret semetipsum formam servi accipiens. Plus dicam inter iniquos tanquam eis similis habitus est, patibulum crucis ascendens, quo nos expuncta ac devicta morte, in æthereis aulis vivamus.

Text. Deniq; quintum signū sui adventus subnectens ait: Pauperes evangelizatur. Hoc prædictis nō minus est, ut testatur diuus Hieronymus.

Nota. Vbi pauperes evangelizatos intelligamus oportet, vel pauperes, spiritu, vel certe opibus pauperes, divites autē in fide. Probat se Melsiā fore, eo quod nulla inter nobiles & ignobiles, inter divites & egenos in prædicatione distātia sit. Hæc plane magistri rigorē, hæc præceptoris veritatem cōprobant, quādo omnis qui apud Deum salvari potest æqualis est. Quin & Saluator volumē petēs in synagoga, sedēs legit illud Esaię: Spiritus dñi super me, eo quod vnxit me, euāgelizare pauperibus misit me, & subinde intulit: Hodie completa est prophetia hæc. Admirari nequeo fratres quā dilucidē rex noster se mundo innotuit. Quid lucidius manifestiusve, in re tam serua dici potuit? Pauperibus euāgelizare misit me cælestis pater. Ait eis pertinet, bonum hoc nuntiū audire, arcanaq; Dei addiscere ac degustare.

Theophi. Philatus hoc loco Apostolos intelligit, quippe qui pauperes piscatores erant, quibus hoc munus euāgelizandi creditum est, quamuis audientes Euāgelium Christi, expertes non sint thesauri huius cælestis. Eam ob rem nato domino, non ab angelo dictum est, regi Herodi, aut principibus sacerdotum, non Cæsari Romanorum Monarchæ: Euāgelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo, quia natus est vobis hodie Saluator qui est Christus dominus. Cur ita? Nempe quia ut in suo cantico de ipsa Maria cecinit, Saluator noster, deposuit potentes, & exaltauit humiles. Cui alludit illud

Iacobi. 4. sancti Iacobi: Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. **S. Augu.** Hinc benemeritō S. Augustinus exclamat: Magnum miraculum fratres

tres carissimi, erigis te Deus fugit à te, humilias te Deus venit ad te. quare hoc? Quia excelsus dominus & humilia respicit & alta à longè cognoscit. Aduertēdum, quod non miraculum, sed magnū hoc opus Dei appellauit, humilitatem vehementer cōmendans. Hæc eximia virtus est, eò q̄ magnum gratiæ obstaculum tollit, id est superbiā penitus destruit. Vt S. Thom. asserit. 2. 2. q. 161. art. 5. Itaq; magna virtus est, quoniam expellit superbiā à nobis, cui maximè resistit Deus. Ecce quomodo pauperes euāgelizantur. Notandum, quod Græci dicunt euāgelizo te, perinde dicant: Bonum nūtiū affero tibi, vel bonum nuntium tibi annuntiatur. Similiter tu euāgelizaris, tibi affertur bonum nuntium. Ergo pauperes euāgelizantur, id est, pauperes bonum accipiunt nūtiū. Vt nuper dictū est de pastoribus pannosis, ad quos angelus Christi Iesu natale nuntiauit. Necnon & apostoli piscatores asciti sunt, ut euāgelium acciperent, & ubiq; terrarum illud prædicarent. In seculo hoc annuntiatio incipit à magnatibus, & subinde descēdit ad populum. At regni cælorum prædicatione præposterè se habet, à pauperibus qui non affecti sunt diuitijs, auspicari oportebat, ut deinde veniret ad diuites & principes. Qui nisi obsurdescāt, tam excellentis nuntij participes erunt.

Et beatus qui non fuerit scādalizatus in me. Hoc verbo retūdit tā populi, quam discipulorū Ioānis arrogātiā, & diffidētiā: sciebat sane Christus mortē suā, offendiculum fore, etiā discipulis suis. Quiq; eo relicto fugerūt. Redargutionē e orū latēter induxit, dubitationē illorum consciētiae relinquēs, ne erubescāt coram populo. Est pius parens Christus Iesus honoris nostri maximè cupidus. Vtinam hodie, fratres, non quidam fideles scādalum patiantur in morte Christi, humilitatem & patiētiam eius minimè imitātes. Qui inimicis ob Christi amorem non parcat, sed vindictam sumere studet, nōne scādalizatur in Christo? Felix qui infractō animo aduersa sustinet, orans pro persecutibus se, bene mereri studens de omnibus. Miser qui cū Iudæis scādalum patitur in nece humili Saluatoris. Prædicamus Christū crucifixū, Iudæis quidem scādalu gētibus autem stultitia. Hæc sunt quæ dñs præcepit discipulis duobus nūtiare Ioanni, ut eos acriori suasiōne erudiat, visis tot miraculis. Beatus etiam nuncupāndus est, qui tot hærefes pullulātes, quæ admodum nostra tēpestate videmus, fidē Christi mordicus tenuerit operibus sanctis vacās. Illi adulterantes verbū Dei ad carnis suæ libertatē, nō ad pietatem detorquēt. Cæci quidē sunt & duces eorū se esse iactitāt. Obnixè oremus Christū uni.

DOMINIC. II. ADVENT.

Iesum, vt eorū miseratus, vt Saulo quōdam, è celo eis lumen infundat, commeritam poenitentiam agant vnicæ spōsæ Romanæ adherētes.

Text. Illis autē ab eūtibz cœpit dicere ad turbas de Ioāne: Quid exiistis in desertū videre? Arūdinem vēto agitātam? Satis actū erat quātum ad discipulos Ioannis, ne amplius dubitarēt, Christum Iesum verum esse Messiam. Sed oportebat corda populi sedare, ne minus bene de Ioāne sentiret, audita interrogātionē illa. Eam ob rem apostrophē faciens, ad turbam se vertit, elogia Baptistę enarrās, discipulis discedentibus hoc fecit, ne videatur homini adulari, vt optimē Chrysof. notat. Nec duriusculē loquitur populo, velut Iudæis alibi loquebatur. Quid cogitatis mala in cordibus vestris? Non sic populus ex malitia, sed ex ignorātia malē de Ioāne præsūmebat. Quare de medio suspicionem de illo tollere nititur, ne in carcere vincētum aliter sensisse putent, quam quod in Iordane prædicauit de Messia, quem digito demonstrans dixit: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Inchoat laudes Ioannis à concursu populorum, qui relictis laribus proprijs & ciuitatibus ad eum confluēbant, vt in Iordane dogmata eius audirent & ab eo baptizārētur. Ne ergo velut delusos se existimēt, & aliquid fragilitatis, aut inconstantīæ in viro sancto ponāt, illos interrogat: Num exiistis in desertum videre, quem nunc vos poenitet vidisse? Non equidem arundo vento agitata erat, quæ leui aura afflāte, hac & illac flectitur. Quin (vt Gabriel patri eius vaticinatus est) Spiritu sancto repletus fuit ex vtero matris suæ. Nempe vas aureum, ornatum, omni lapide pretioso, solidum & non cauum Baptista fuit. Solidatum fuit in sanctificatione, & Spiritus sancti gratia plenū hoc pretiosum vas. Itaque quod apostolis post Christi Iesu resurrectionem, & in cælos ascensionem susceperunt, Spiritu sancto veniente quo repleti sunt, hoc puerulus Ioannes intra viscera matris suæ accepit. O priuilegium magnum, nulli prophetarū vnquam exhibitum. Ieremias sacrificatus fuit antequam natus, sacra scriptura dicente: Ante quā exires de vulua sanctificauit te. At de repletionē Spiritus sancti, nulla ibi fit mentio. Quid dicam, fratres, de hoc sacerrimo viro? Verūm præuenit eum amicus eius Christus in benedictionibus dulcedinis, ante cunabula gigantem magnificum illum effecit, vbi insonante Deiparæ virginis salutatione in vtero gliscens ac iubilans, Salvatorem, quem oris sui verbis salutare nequirit, prophético gaudio recognouit. Vidistis firmitatē præcellentē Baptistę, qui velut vas auri solidū fuit, idē sentiens de Christo Messia in cremo, & in carcere.

Lucæ. 1. Sed

DECLAMATIO. III.

52

Sed qualiter ornatum fuit hoc admirabile vas quouis lapide pretioso, hoc est omni virtute decoratum in tertia dominica differemus, domino opitulante. Nunc sat sit intellexisse, arundinem vento agitātam nullatenus fuisse. Arundinem verò significare instabilitatem regum, nos docet historia. Abias contra Ieroboam impium dixit: Percutiet Deus domum Ieroboam, sicut moueri solet arundo in aqua. 3. Re. 14.

Laudat igitur Christus amicum à persona constanti, quod est attingere scopum. Nec absimile est illud Salomonis: Labium veritatis firmum est, in perpetuum. Qui autem testis est repentinus concinat linguam mendacem. Sanè precipuum veritatis præconium firmitas est. Qui verò circumferuntur omni vento doctrinæ pusillanimes, & in voraginem errorum dilabuntur. Nos velut arundo sumus qui quouis vento tentationis tacti, in diuersa mutamur, nodis obstiti, medula vacui, nulla validioris naturæ radice fundati. Vnde si leuis aspiraue- rit prosperitas, vago motu proximos verberamus, in potentes ad suffragandum, sicut baculus Aegypti, faciles ad nocendum. In huiusmodi calamo offerimus vinum myrrhatum domino. Et hac arundine superbiæ, caput eius percutimus impiē. Hanc arundinē, quæ nos sumus, Christus in manu sua tenuit cassatam, & firmam fecit rore suæ gratiæ. Ideo Petro dixit: Ego oravi pro te ne deficiat fides tua. Et hæc de prima laude Ioannis.

Sed quid exiistis videre? Hominem mollibus vestitum? Qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt. Secunda commendatio corporalis vitæ austeritas est de qua rectè laudatur Ioannes. Is sanè eremum scalentem habitans, camelinis pilis indutus, locustis victitans, hostis deliciarum erat, tam veste, quam loco, & cibo. Sic paudit se non inconstantīæ præconem, nec ambitionis cupidum. Quandoquidem, qui aliter viuunt hi magnantibus adulari solent, quo voluptatē magnificē alant, & honoris blandimenta pro virili capessent. Iure ergo dominus laudat in Ioāne vestimentorum vilitatem, tanquā veritatis præcone. Et è regione ostendit neutiquam decere, verbum poenitentiæ, in carne, mundiali voluptate nuntiare. Verum à mūdī amatore, mūdī contēptū prædicari, nedū ridicula res est, sed admodū turpis. Huc pertinet quod gentiū doctor quasi predicator omnibus sui officij admonēs dixit: Castigo corpus meū & in feruitutē redigo, ne cū alijs prædicauerim ipse reprobus efficiar. O satis adnotanda, stupēdaq; sententiā, cūctis orthodoxis valde frugifera, maxime cōcionatoribus! Nō quasi acrē verberās loquor, paulo superius dixerat.

Lucæ. 22
1. Cor. 9.
Nota.

G 4 Qui

Qui verbis tantummodo pœnitentiam peccatoribus suadere conatur, is aerem frangit, non corda audientium, ventum verberat, non pœcordia delinquentium stimulat vt resipiscant. Qui verò ore & opere euangelium pœdicat, is corpus castigat, carnis effrænes motus pœnitentiæ fræno compescit, inferuitatem spiritus sensus omnes subiugans. Quid plura? In eremo mellis dulcedinem, hirsuta veste amictus, Ioannes adinuenit: Quo discamus in austerrima pœnitentia suauitatē coelicā esse sitam, qua degustata subinde desipit omnis caro, & quæ carnis sunt euanescent. Sanè inter voluptatem prauam

Nota.

& honestam hoc interest, quod illa indies amare se atq; marcescit, eò quòd plus habeat aloes quàm mellis. Hæc spiritalis dulcedo indies magis ac magis dulcescit, & ipsa exercitatione omni mellita dulcedi

Deut. 31

Prædica

tor.

ne suauior sit. Ecce oleum de petra, & mel de saxo durissimo semper scaturit, longè felicius, quàm tempore Mosi & Aaron. Enimuero, si pœdicatōr seculi negocia fugiat, & hominum cōfortia respuat, si solitudinem monasterij, & cordis sui vehementer diligat, carnem suam ieiunijs & orationibus, nec non vestimēto rudi castigare nitatur, talis sancti Ioannis vestigia Paulique exemplum imitatur. Vos fratres iam attendite obsecro, en laudat Christus Ioannem quod non byssi-

S. Grego.

nis aut præ scisis vtebatur vestibus, ne quis cogitet, vt S. Gregorius asserit, quod in luxu atq; studio pretiosarū vestium peccatum desit. Alioquin non sic laudasset Saluator Ioanem de asperitate vestimenti,

1. Petr. 5

neque tam seriō se princeps Apostolorum Petrus, à pretiosarum vestiu appetitu compesceret dicens: Non in veste pretiosa, aut margaritis, aut tortis erimibus. Exēplo vobis sit diues ille miser, qui induebatur quotidie bysso & purpura, & tādē in baratrū descēdens flāmis

Lucæ. 16

horredis cruciabatur, guttā aque postulās. Neq; ausim sentētiā precipitare in hac re, cum libido, non vsus in culpa sit vt quàm bene sanctus Augustinus, lib. 4. de doctrina Christiana refert. Idq; fufius tra-

Ethi. 7.

ctat S. Tho. 2. 2. quæst. 169. ar. 1. & 2. Miror ethnicum Philosophum tã

Plin. lib.

11. ca. 23.

xantem eos qui vestimenta nimium longa habent, ita vt terram & puluerem moueāt, quod ad molliciem pertinet. Apostolū audiamus carissimi dicētē: Habētēs alimēta & quibus tegamur ijs cotēti sumus

1. Thim.

ultim.

Vtinā orthodoxi omnes dogma hoc mordicus tenerēt, & seruarent, pro sua virili.

Quid existis videre prophetam? Amen dico vobis & plusquā prophetā. Tertio maiora encomia de Ioāne dñs depromit, nedum prophetā, sed pphetarū principē illū apellās. Quid obsecro honoratius,

aut

aut magnificentius de Baptista dici potuit? Arundo vento agitata nequaquam fuit, sed semper sibi constans. Non mollia gestabat indumenta, sed hirsuta ex camelorum pilis contexta. Neque assentatoris officio sanctus, sed Herodem regem non veritus est, quò minus scelerata eius pudēda taxaret. Alioquin non in ergastulo vinculis alligatus, sed in regia pœcipuus esset. Nunc verò altius tonat elogium mirificum depromens, plusquam Prophetam esse subindicans. Quid ita? equidem sancti Doctores pleraque hic dicunt. S. Gregorius, Ioannes plusquam Prophetam fuit, inquit, eò quòd Christum Iesum, non, vt alij Prophetæ, futurum, sed quod plus excellentiæ habet pœsentem demōstrabit. Beatus Hieronymus ait: Vates quosque superauit, nam dominum suum baptizabit. Diuus Chryostomus, ait: Eatonus prophetas pristinos Ioannes excelluit quatenus angelus, id est, nuntius propinquus Christo fuit. Vnde statim Saluator addidit: Hic est de quo scriptum est: Ecce mitto angelum meum, ante faciem tuam, qui pœparabit viam tuam ante te. Ac si dicat. Pater meus per Malachiā de hoc sancto Vate loquutus est, multis retro seculis. Vbi animaduertendum est ad literā hæc dixisse de Ioanne, alioqui, Saluator testimonium non adduxisset. Nec officit quicquam, quod de Helia

Nota.

itidem dicatur, quiq; ante diem extremi iudicij veniet. Extat verissima illa sentētia sancti Augustini, quod aliquādo sacra scriptura, dupplicem literalem sensum patitur. Quamuis vnus principalior sit. Huc pertinet illud: Os non comminuetis ex eo. Quod ad literam sic gestum est de agno, qui typum gerebat Christi Iesu pendentis in cruce: cuius nec vnū os fractum est. Vnde quia literalis sensus est, quē autor intendit, autor scripturæ sacræ Deus est, quippe qui simul omnia videt & suo intellectu cuncta comprehendit, nihil obstat si etiam secundum literalem sensum in vna litera scripturæ, plures sint sensus.

Ioan. 19.

S. Aug. lib. 12. confes. Et S. Thom. 1. part. quæst. 1. art. 10. ad hæc meri

S. Tho.

tō Ioannes angelus vocatur, tum ob virginalem puritatem, nam angelis est cognata virginitas (teste Diuo Hieronymo) tunc propter eādē illius vitam. Equidem venit non manducans, nec bibens, vt testis est Christus, quamuis parcissimis vtebatur pabulis. Tum deniq; angelus vocatur, quoniam nuntius fuit alumnus Mesiæ, quem adesse indicauit. Imò parauit viam ante Iesum, pœdicans baptismum pœnitentiæ. Et conuertens quam multos, verbo suo, & stupēda vita. Hinc Saluator dixit: Inter natos mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista. Lucas apertius scripsit ne digladiari fas sit, inter quosdā

contētiosos, qui magis suo sensui fauēt, quā deuotioni S. Ioānis Bapti
Luc. 7. stæ. Ait ergo S. Lucas. Dico enim maior inter natos mulierum pro-
 pheta, surrexit Ioanne Baptista nemo. Non Moses, non Helias, non
 Dauid Rex, aut Hieremias maiores fuere Ioanne. Coæquales sibi ha-
 bere potuit: maiorem verò prophetam Ioāne Christus fuisse negat.
 Parauit itaque viam ante faciem Christi, in deserto prædicando, vt
 pectora arentia Iudeorum, & Spiritu sancto vacua, aratro verbi Dei
 excoleret, profcinderet, atque fœcundaret, quò fructus dignos poeni-
 tentiæ proferrent. Et de lectione Euangelica hætenus.

S E C V N D A P A R S

Declamationis.

TVes qui vēturus es, an alium expectamus? In explanatione san-
 cti Euangelij fufius vidimus, quomodo beatus Ioan. nihil minus
 fecit, quam dubitare, an Christus redemptor noster, esset Messias in
 lege promissus. Enimuerò qui inter angustias materni vteri iubilans
 eum agnouit, & gaudio mirabili atque prophetico Saluatorem reco-
 gnouit adorauitq; , tantum abest vt postquam in Iordane eum bap-
 tizauit, vocemq; paternam audierit: Hic est filius meus dilectus, nunc
 in carcere dubitarit. Vnde sole lucidius apparet, quod vehementer
 incredulitati discipulorum condolens, & volēs eorum animabus me-
 deri, illos ad Christum regem nostrum ablegauit. A quo edocti in-
 cunctanter verum esse Messiam agnoscerent. Ceterum quia hæc est
 sacræ nostræ fidei prora, hæc etiam puppis, vt Christum Iesum tan-
 quam Messiam vnice diligamus, eiq; toto corde credamus: imò hæc
 est vita æterna vt cognoscamus patrem cælestem, & quem misit Ie-
 sum Christum, ideo nonnulla Prophetarum oracula de Messia addu-
 cemus, quibus inspectis fides nostra oblectetur, vt deinde quibus te-
 stimonijs nos Christianos esse profiteamur tractem⁹. Faxit Christus
 Iesu optime nostrique amantissime, tu es qui venturus es? Sanè tu
 ille & non alius es, cui omnes Prophetæ testimonium perhibent; re-
 missionem peccatorum accipere in nomine tuo. Quin ab exordio
 mundi Mose autore, te venturum mundus expectat. Primo parente
 dilapso, & versutia Satanæ profligato, te venturum spondidisti. Ini-
 micitias ponā inter te, & mulierem, inter samē tuum & semen illius,
 ipsum

Nota.

Acto. 10.

ipsum cōteret caput tuū. Hebraicè sic habetur. Et septuaginta, astos, *Gene. 3.*
 transfulerunt, nil de Gramatices regula curātes, et si semē generis sit
 neutrius. Quum ergo semē sanctum Virginis almæ filius, tu solus dia-
 boli caput cōterere poteras, quippe solus dominus, solus Deus omni-
 potens es. Sanè tanta erat potestas dæmonis contra homines, vt te-
 ste Iob, non esset super terram qui Leviathan comparari potuisset. *Iob. 41.*
 Eam ob rem nemo iustorum, cælorum aditū inueniebat. Non Abel
 iustus, non Noe, aut Abraham, neq; Dauid vir secundum cor Dei.
 Non est potestas quæ comparetur ei. En Pharao cruentus, populum
 domini iniqua ac laboriosa seruitute opprimens. Cui missus est Mo-
 ses, vt ab eius tyrannide populum captiuum liberet. Ad eundem mo-
 dum tu domine missus à patre, venisti ex alto visitare miseros Adæ
 filios, omni solatio orbatos, ingēti mœstitudine affectos. Nec solum
 dignatus es captiuos inuisere, sed vincula nostra accipiens compre-
 hensus es in horto, eo quod in amœnissima paradiso captiuitas no-
 stra cœpit, versuto serpēte id operāte. Quid plura? tam fuit ingēs tua
 erga nos mira dilectio, ineffabilisq; caritas, vt nō sanguine alieno sed
 proprio, morteq; tua sancta, mortem nostram superares. Mirabile di-
 ctu, subdolè hostis noster in ligno triumphauit, paratamq; victoriam
 obtinuit, & tu rex regum & dominantium dominus, in sacro crucis
 ligno Zabulum superasti. Iuxta illud: Benedictum lignum per quod *S. Tho. 3.*
 fit iustitia. Non potentia tantum inimicum nostrum triumphasti do-
 mine, eiusque caput fregisti, sed iustitia illum vicisti, tot labores, & *p. q. 4 6.*
 angores, tot flagella, clauos & lanceam infracto animo, ardentissi-
 maque caritate obire. Volens vicisti domine malignum spontaneè
 mories, nam teste Diuo Augustino: Non moritur amaritudo nisi in *S. Augu.*
 dulcedine, non moritur frigus nisi calore, non est mortua mors nisi
 in vita. Quis est vita? Christus Deus noster qui dese loquens Mar-
 thæ dixit: Ego sum resurrectio & vita. Hanc præcellentem victo-
 riā visu prophetico intuens, regius psaltes ait: Tu confregisti capita *Ioann. 11.*
 draconis in aquis. Nonne aquarum fluctibus in mari rubro tyran-
 nus rex Aegypti & exercitus eius submersi sunt populo Dei libe-
 rato? Ad eandem imaginem Satanæ cuius typum rex ille gerebat,
 in sacri baptismatis vndis, mirabiliter victus occubuit. Dicente apo-
 stolo: Quot baptizati estis, Christum induistis. Id est veteri homine *Galat. 3.*
 expoliato, quē ex Adamo terreno hereditastis, mirabilè Christi Iesu
 innocētiā, candidaq; eius merita induistis. Mirabile dictu! in laua-
 cro illo sacro qui eram natura filij iræ, adoptionem filiorum Dei
 vendi-

vendicamus, conculcato Satana. Confregisti capita draconis, bone Iesu, quando ex vtero intemeratæ tuæ matris prodiens, vagiens ac flēs lacrymatus es, iuxta illud: Primam vocem emissi plorans similē filijs hominum. Iterum vidēs Mariam Magdalenam, & sororē eius Martham, necem fratris sui plorātes, misericordia motus habens lacrymis dedisti. Rursum inter insignia honoris inter tot lætantes choros, afinæ insidens, Hebræis dulcifona concinentibus cantica, ciuitatem videns, affatim fleuisti, risisti autem nunquam, vt pulchrè sanctus Basilius testatur. Quorsum, bone Iesu tot lacrymarum fluentia, nisi vt capita draconis conteras? Huc quidem pertinet illud Esaiæ Prophetæ: Iugum oneris eius, & virgam humeris eius, & sceptrum exactoris superasti, sicut in die Madian. En quibus calamitatibus eramus obnoxij antequam venires ad nos, Saluator noster. Iugo ferreo nos premebat Satanas, virga seu iaculo nos vulnerabat, & tyrannico potentatu nos infestabat, diu noctuq;. Atqui instar Gedeonis ducis fortissimi, qui lagenis fractis & tubis crepātibus Madianitas deuicit, tu domine flagellis diutissimè fauciatus, spinis coronatus, clauis cruci affixus lagena corporis tui fracta, tubaq; insonante: Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt, te orante Madian occubuit. Nec alio attinet quod ore tuo sacro dixisti: Nunc princeps mundi huius eijcietur foras. Et iterum: Princeps mundi huius iam iudicatus est. Quod profectò gestum scimus, vbi in crucis patibulo lubens, pro nobis immeritis oppetisti mortem. O propensam summi numinis in nos caritatem! ò mirabilem dilectionis vim! Quid retribuemus domino, carissimi, pro tam innumeris donis, quæ nobis ipse retribuit? Nedum nostra, sed nos ipsos dare, dicareq; summo studio, summoq; conatu contendamus, cum apostolo acclamantens: Gratias Deo, qui dedit nobis victoriam per Iesum Christum dominum nostrum. Quam victoriam præbuit: Sanè de iniqua Iezabel carne nostra, de fallaci mūdo, & de serpente lethali, trophea obtinuit, ea que vt est magnificus rex, orthodoxis suis impertiuit. Ecce quam pulchrè confestim, post protoplastorum piaculum Messias fuit promissus, & totius mundi medicamen apparuit, ne homines desponderent animum. Sed pollicitatione illa roborati, & Christo redemptori fidentes, gemitibus, lacrymis & orationibus, illius aduentum deprecarentur.

Est & alia pollicitatio non vulgaris, quam Deus optimus viro sancto Abraham olim fecit, de Messia venturo. Hic planè primus fuit qui promissionem benedictionis accepit. Nam cū eximia fretus fide

iussis

iussis Dei obtemperare haud dubitarit, domino præcipiente, vt Isaac vnigenam filium tuum, quem è Sarra habuerat, & eius nomine promissa sibi fuerat posteritas: decreuit in monte eum factori suo immolare. At dominus, vt pote pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui potius affectum pensat quàm opus, ait illi: Per memet ipsum iuravi, quia fecisti hanc rem, & non pepercisti filio tuo vnigenito propter me, benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli, & velut arenā quæ est in littore maris. Possidebit semen tuū portas inimicorum suorum, & benedicetur in femine tuo oēs gentes terræ, quia obedisti voci meæ. Quis precor non admiratione rapiatur, nisi amens sit, si tota sui intellectus indagine, schema hoc stupendum inspiciat? Volūtate duntaxat Abraham, vnigenitum Deo dicauit, à quo in senectute sua illum recepit, & non voluntate tātum, sed opere simul æternus ac cælestis pater, se daturum filium suū qui totius mundi delicta perfoluat, vltro promittit. Sub hæc inimicorum suorum infestatum triūphum pollicetur, & tādē benedictionem omnium gentium ex femine eius nascituram asserit. De quo semine doctor gentium ad Galatas scribens ait: In femine tuo benedicentur omnes gentes terræ. Non inquit, in feminibus quasi in multis, sed in femine tuo, quod est Christus. Quādoquidem Isaac typum habebat Chri Iesu, ille præter naturæ ordinem quidē natus fuit: Eò quòd mater illius, tum sterilis tum etiam senectute cōfecta, a deo vt muliebria ei deficerent. Vnde nisi ope summi Dei freta nullatenus concipere quibat. Imò vt sacra testatur scriptura, ipsa diffidens, angeli nuntium faustum, iirrisit. Quod planè admirabilem Christi cōceptionem, Spiritu sancto operante, & eius natiuitatem ex virgine Maria futuram præfagebat. Ceterum Isaac mira ac prompta obedientia, quid aliud quam Saluatoris obeditionem, ac mortē crucis præsignabat? Dicente Apostolo: Factus cbediēs vsq; ad mortem, mortem autem crucis. Nec silentio ipse id præterijt sed ait: Vt cognoscat mundus quia diligo patrem, sicut mandatum dedit mihi pater, sic facio. O mirabilem prophetiæ adimplentionem Isaac euadit vita donatus, & aries cornibus inter vepres hærens sacrificium Deo gratum offertur. Quid aries paratus ad immolandum nisi corpus Christi sacrosanctum insinua- bat? Sacrificium & oblationem noluisti, aures autē perfecisti mihi, ait filius ad patrem cælestem. Vbi apostolus. Corpus autem adaptasti mihi: iuxta quod pati, & mori poterat. Vepres & sentes mūdi huius calamitosi afflictiones, fames, sitis, lassitudo, dolor, angor & ple-

Gene. 22.

Galat. 3.

Philip. 2.

Ioan. 14.

Psal. 39.

Nota.

raq;

raque id genus nostræ naturæ incōmoda sunt. Cornua sentibus hæretica, constantiam, patientiam, longanimitatem & tolerantiam, ceteraque præclaras virtutes, quibus aduersa quæque excipiebat, adumbrabant. Ignis quo aries combustus est, quid nisi summam eius erga nos caritatem indicabat? Hac amoris nimia flamma in ligno crucis adustus obiit. Mira satis, & miranda res, aries occisus fuit, & Isaac vixit. Quo inuolucro agnoscamus arcanum magnum, nam corpus Christi mortuum est, diuina eius natura nihil tamē patiebatur. Quod si Iudei excutientes & adhuc velatam faciem, instar Moysi habentes, in hac referant hanc promissionem: In semine tuo benedicentur omnes gentes terræ, videant obsecro quàm nihil benedictionis contigerit gentibus per Isaac. At per Christum Iesum qui ex semine Abræ prodijt, apostolorum officio, vbique terrarum, gentes, muta idola spõte abierunt, quæ summo studio pari que religione colebant, diabolo suggerente. Imò Christi Iesu crucem amplexantes, & sacrum euangelium pectori suo scribentes, maiorum suorum inania dogmata horrentes, superbiam, auaritiam, ceteraque vitia, quæ in eis regnabant spreuerunt. An non fuit hæc summa benedictio Dei super gentes? Verum maiorem nec expectare nec recipere vnquam poterat. Iesus haud dubio benedictionis Dei fuit cunctis gentibus, cui si fide & caritate homines insiti fuerint, participes erunt benedictionis summi Dei heredesque non illius Palestinæ terræ, lacte & melle manantis, quippe quam carnales Israelitæ possederunt, sed cælestis patriæ, vbi angelorum caterua, sanctorumque omnium cunctus ac veri Israelitæ, cum Christo Iesu regnant.

Gene. 42. Nec absimile oraculum, Iacob suis filijs benedictionem imperans, ore suo deprõpsit: Non auferetur sceptrum de tribu Iuda, nec dux de femore eius, donec veniat qui mittendus est. Ipse erit expectatio gentium, Obseruandum, quod non Iudæorum tantum, sed gentium expectationem Christum vocauit. Nam, vt nuper diximus, in ipso benedictio omnium gentium sita erat. Ad hæc proprio nomine Messiam appellat, nam ipse mittendus erat à patre, vt genus humanum redimeret. Et tempore prestitutum insinuās, ait: Non auferetur sceptrum de Iuda, nec dux de femore eius, donec veniat qui mittendus est. Quod procul dubio gestum legimus, nam Herodes Idumæus regnabat & Hebræi Romanæ ditioni obediebant, cui tributum nolentes persoluebant. Extant quam multa prophetarum vaticinia, quæ te domine Iesu verum Messiam ostendunt. Supplex nunc ob-

secro

secro palam facias, an sponsus ille sis, quem maximoperè videre sponsa in canticis affectabat dicens: Veniat dilectus meus in hortum suum, *Canti. 5.* & comedat fructus pomorum suorum. Nempe dilectus meus es dñe per quem viuo, sum, & sapio. Ideo dignus est morte, qui tibi recusat viuere, & qui tibi non sapit desipit. Vt pulchrè sanctus Bernardus narrat, sermo. 20. in canticis. Verum scriptum est: Deum time & mandata eius serua, hoc est omnis homo. Ergo si hoc est omnis homo, absque hoc nihil homo. Dilectus meus es, qui me tot beneficijs affectisti, sed quod me plus vrget, plus accendit, illud est, quod in hunc mundum venisti, & calicem amarum bibisti in cruce obiens. Hæc passio tua, nostram deuotionem auget, blandius allicit, iustius exigit, arctius astringit, afficit vehementius. Iesu sancte, Iesu bone dilexisti me plusquam te, qui mori dignatus es pro me. Equidem dilexisti me dulciter, sapienter, & fortiter, dulcedo amoris tui effecit, vt carnem meam indueres, sapiētia operata est, vbi culpam non assumisti. Fortitudo amoris illuxit quādo pro me immeritò mori dignatus es. Veniat ergo dilectus meus qui me erudiat verbo, & opere doceat, eum vnice amare dulciter, sapienter, & fortiter. Venisti, o Saluator mundi in hortum tuum, Ecclesiam tuam sanctam, in qua vt hortulanus, diuersa virtutum femina, & omnigena arborum plantaria manu tua regia posuisti, vt de horto regis magni Assueri, memoriæ proditum est. Fructus pomorum tuorum comedisti, sponsæ dilectæ precatiōi satisfaciens, vbi carnis nostræ trabem induere dignatus es. Siquidem pomifera ligna inter arbores paradisi voluptatis plantasti, ad imaginem & similitudinem tuam primos parentes creans. Quippe qui fidei caritatis, & spei sanctæ fructus nimios proferrent, tibi obsequia, gratiarumque actiones indefessè persoluerent. At peccato cuncta depopulate aruerunt & ærumnis plurimis obnoxij extorres facti sunt. Veniat & concito gradu, veniat dilectus & frater meus Christus, & horum pomorum fructus edat, esuriat, sitiāt & itineris labore defatigatus supra fontem sedeat: flagella, vepres, & clauos sustineat, sitiens in cruce acetum felle mistum bibat, & sic edendo totius mundi debita persoluat. Vt enim sua egestate diuites facti sumus, qui antea inopes eramus, veluti Apostolus docet, sic esuriendo & sitiendo ipse, nostram esuriem & sitim satiauit, sedauitque. Vel si mauultis, fratres, sponsa dilectum suum aut fratrem venire exoptat, vt veniens fructus pomorum suorum edat, gentesque vt oleaster erant, sua gratia irrigando oliuas frugiferas efficiat. Sponsi ea vox est: Meus cibus & S. Tho.

Nota.

Heser. 1

Nota.

meus potus est, vt faciam volūtatem patris mei qui in cælis est. Quæ nam isthæc voluntas sit, pandit optimè Apostolus. Voluntas Dei, inquit, sanctificatio vestra. Et iterum: Deus vult omnes homines saluos fieri & ad agnitionem veritatis peruenire. Id autem non voluntate absoluta vult. Alioqui semper fieret, sed voluntate quam theologo- gi vocant antecedente. Quæ distinctio non ex parte voluntatis diuina accipitur, sed ex parte volitorum. S. Thom. 1. par. q. 19. artic. 6. vel

S. Tho. (vt B. Augustinus ait) Deus vult omnes homines saluos fieri, quia nullus saluus fit nisi Deo volente. Cibum suum vocat Saluator, vt quàm plurimos ad se conuertat, suosq; discipulos, & amicos reddat. Quorū bona opera, candidas cogitationes, & verba sancta, tanquam fructus suauissimus sponfus edit. Mirabile dictu, ad ficum folia tantum habentem currens, & esuriens venit, cui maledixit, & confestim, ad radicem vsque aruit. Quæ res maximum discipulis attulit stuporem.

Marci. 11. Ad hæc dilectus quotidie in hortum suum descendit & fructum comedit, cum mentes nostras inuisere dignatur, & iustorum operum delectatione satiatur. Eas ob res, sæpè sapius vos fratres suppliciter orantes cum sponsa dicite: Descēdat dilectus meus in hortum suum, & comedat fructus pomorum suorum. Nempè opera nostra, & sua sunt, quia sine illo possumus facere. Mitto nunc breuitatis causa voces omnium prophetarum, quibus instanter Messiam aduentare cupiebant. Moses apud ardentem rubum aiebat: Obsecro domine, mitte quem missurus es. Regius psaltes itidem: Emitte manum tuam de alto. Quasi diceret: Legem quidem sanctam habemus, nihilominus manus deest, quæ eam sua gratia liniat, & opere illā perficiat. Esaias non tacebat: Emitte agnum domine dominatorem terræ de petra deferti ad montem filiæ Sion. Si ergo tu domine sponfus es, & frater noster, in quem gentes sperant, si agnus totius terræ dominator & rex, te ipsum ostende, & quamprimum sub humanitate diuinitatem latentem refera.

Exo. 3. Esai. 16. Ad ortus tot clamoribus, tot & precationibus Saluator excitatus egregijs operibus se pandit verū esse Messiam, tam diu desideratum. Vnde respondit & quidem rectè, renuntiate Ioanni, quæ audistis & vidistis. Auditus ad doctrinam, visus ad opera refertur. En fratres norma, quam obseruare nos oportet, vt omnes sciāt an Christiani simus. Christus Iesus nedum verbis, sed mirificis operibus astruxit se fore Christum, erudiens nos, tum verbis tum operibus sanctis, fidem nostram cōfirmare. Quādoquidem sat non est, fidem integram habere, nisi

non nisi mandata pro captu suo quis opere adimpleat. Frustra Deus optimus digito suo mandata scripisset, si ea tantum in tabulis lapideis exarata extarent. Hinc Mose populum alloquente, atq; dicente: Hæc sunt quæ mandauit ad vos dominus. Subinde vnanimis, vnoq; ore dixerunt: Omnia quæcunque præcepit nobis faciemus. En obedire per omnia mandatis spontè pollicentur. Et iterum Moses exhortās populum inquit: Facies sicut promissi sti domino. Sub hæc irrisor est feruus qui credit regem suū dominari vniuerso regno suo, rebellis tamen sit regis mandato. Is sanè tanquā demens & inobediēs vulgares non dabit pœnas. Huic similis est fidelis quæ in Christum credens, te merè mandata eius transgreditur. Quid pluribus immoror fratres? Nihil est quod magis nobis inculcet Saluator, quam quod fidem nostram operibus sanctis astruamus. Hinc profectō in monte dogmata salubria apostolis exhibens inquit: Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra, & glorificent patrem vestrum qui in cælis est. Quid obsecro lucidius, de operibus bonis, contra infelices Lutheranos dici potuit? Si ore reprobō, fidem quam sanè non habēt, magnificantes, bona opera paruipendunt, adulterātes Dei verbum, in suam ipsorum perniciem sacram scripturam retorquent. Talis quidem est carnis nostræ genius ad malum propensus, vt suo quæstui: suæq; voluptati operam dare contēdat. In quos inuehitur apostolus: Si secundum carnem vixeritis moriemini, si autem spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis. Oportet ergo carissimi vt lux vestra coram hominibus fulgeat, & opera vestra bona conspicua sint hominibus. Confessio peccatorum vestrorū coram sacerdote clam facta, sacramentalis communiō, saltim festiuis diebus, orationes, ieiunia & eleemosinæ, testes sint vestræ sacræ fidei. Nā qui dixit: Iustificati ex fide, sine operibus legis, id est, antiquæ ceteremonijs & vmbaticis sacrificijs vacātis, ipsemet mētem suam aperuit ad Galat. 5. Fides quæ per dilectionem operatur. Hæc sententia, cunctis locis Pauli de fide loquētis accōmodari debet. Equidem sine fide impossibile est placere Deo. Quoniam Apostolo teste, fides substantia est sperandarum rerum argumentū non apparentiū. Substantia autem rationem habet primi, vt perbellè. S. Tho. 2. 2. q. 4. art. 7. eā ob rē ordine generationis fides prima est quæ perficit caritas, quæ per dilectionē operatur. Huc pertinet illud Iacobi: Ostēde mihi fidē tuā ex operib; alioqui fides sine operibus mortua est. Nōne Gedæō & eunee cuius, lagenas igne plenas portabāt manibus & sic Madianitas vincētes victoriā obtinuerunt?

H nuerunt?

nuerunt? Ita & nos fratres, lucernas ardentis in manibus habentes, opera sancta patrantes, Satanam, mundum, & carnem animæ nostræ hostes superauimus. Anima duertè dum est, quod spōsa quæ est Ecclesia Romana, aut quælibet anima fidelis, non flores aut folia sponso Christo vehementer dilecto offert, sed fructus qui opera bona præstignant. Omnia poma vetera & noua seruauit tibi dilectè mi. Cum beato Ioanne iam finem dare volo, quicq; vt erat dilectus Iesu, ideo fidelibus operari suadebat: Non diligamus Deum verbo neque lingua, sed opere & veritate. Non vt populus ille improbus labijs tantum honoremus Deum, nam hypocritarum hoc est, quos odio Deus habet. Opere diligamus, cui totum, quod habemus & sumus, debemus. Nec veritas absit in operibus bonis, nihil gloriæ nobis vendicātes, sed cuncta in Dei laudem dirigentes cum Psalmographo cantemus: Non nobis domine non nobis sed nomini tuo da gloriam. Serui inutiles sumus & quæ debuimus facere fecimus. Obmutescant posthac neochristiani, fidei plus iusto meritum dantes, fidei opera respuentes. Et erubescētes fateantur oportet suam cæcitatē, dicātq; illud Esaiæ: Palpauimus sicut cæci parietem, & quasi absq; oculis attrectauimus. Impegimus meridie quasi in tenebris, & in caliginosis, quasi mortui. Nos felices Christiani, Saluatoris nostri sacra dogmata habentes, sagtagamus oportet: per bona opera certam facere nostram vocationē.

Summa. Summa, fas erit fratres exemplo Ioannis Baptistæ, opera Christi egregia audiamus, etiam delictorum nostrorum catenis astricti. Tam est efficax sermo Dei vt sua virtute soluti ouantes cum propheta concinnamus: Dirupisti domine vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. Discipulos ad Christum oblegantes, cum desiderijs ardentissimis, tum etiam orationibus assiduis illū supplices precemur, vt partes magistri gerat erga nos, à quo edocti in eum tanquā verū Messiam credamus, credentes autem illum, vt par est, candido diligamus pectore. Tandem regem nostrum, vt exēplar viuū vbiq; in corde versemus. Ille verbis & operibus sese Messiam & verū Christum esse pandit, nos item perfectos Christianos ad eandem imaginem subindicemus, fide nostra operante per dilectionem, dicēte domino: Ecce venio cito, & merces mea mecū est, dare unicuiq; iusta opera sua. Quippe quæ si sancta fuerint suos operatores non deserēt, donec eos in caelum euectos deducant ad æternam gloriam. Præstante domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto regnat in secula. Amen.

ANNO-

DECLAMATIO. III.
ANNOTATIONES
appendices.

58

Primò magnoperè obseruandum est, quam sit verum dogma illud apostoli, ne quis ignoret vitam hanc calamitosam, laboribus fore plenam: Omnes qui pie viuere volunt in Christo Iesu, persecutiones patientur. 2. Thim. 3. Non quosdam dicit, sed in vniuersum loquitur, ne aliquis obdormiat, securitatem falso sibi promittens: dicente domino: Si me persecuti sunt & vos persequentur. Non est seruus maior domino suo. Nempe verba hæc emphasim habent & pectoribus nostris sunt figenda. De ijs fufius loquitur S. Basilius lib. Moral. regu. la. 62. Qui verò beatum Ioannem, adeò sanctum, imò ab vtero matris sanctificatum, in vinculis esse audit non scandescat, nec stupefcatur, nam quisquis piè ac sanctè vitam ducere cupit, is necessum est, vt varias patiatur persecutiones. Cum à Satana, tum à mundo, tum denique à carne subdola.

Secundò pastores sanctæ Ecclesiæ, vbi Ioānis curam vident in mendendis discipulorum suorum animabus, quicq; in Christū Iesum minime credebant, donec interrogatione facta tot miracula viderūt, huic vel maximè discant, ouibus suis mederi, certo certius scientes, pro illis strictam rationem, breui admodum reddendam. Nec non & illud Ezechielis ob oculos semper habeant: Ipse peribit, animam autem eius de manu tua requiram. Tremebundi scubias agant, ne, quod domine auertat, vocem illā audire eis contingat: Væh pastoribus qui seipfos pascunt, Ezech. 34. Sed contra, vocem illam faustissimam, & mellita dulcedine suauiore, omnium animarum bonus pastor Christus emittat: Euge serue bone & fidelis, quia super paucos fuisti fidelis, intra in gaudium domini tui. Mira res, quam paruipendat Ioues libertatem, & vincula, & quod pluris faciendum est uitæ propriæ periculum spernat, modo discipulos suos fide & caritate Christi incolumes ac roboratos relinquat. Sanctorum omnium planè vox illa est, superabūdo gaudio in tribulationibus meis. Heu nos tristamur, ingemiscimus, causamur, imò aduersitate imminēte vt pusillanimes succumbimus. Ea propter orandum vbiq; est: Domine ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo.

Tertio Saluator nō verbis tantum, sed operib⁹, se Messiam fore astruxit, quo nos erudiat, mādatorū eius obediētia nomē excellsum Christianitatis, quo insigniti sumus, asserere. Nā qui fidē exigit dixit: Qui

H 2 cre-

crediderit & baptizatus fuerit saluus erit. Is ipse addidit: Ite baptizātes eos in nomine patris & filij & Spiritus Sācti, docētes eos seruari quæ præcepi vobis. Et iterū: Vos amici mei estis, si feceritis quæ ego præcipio vobis. En amicitia & necessitudo, sita est non in fide tantum, sed in operibus, vt peruciatia hæreticorum pereat. Miror autem fideles quosdam qui integram fidem habētes, opera praua operantur. Hi similes sunt effrateis qui non valētes exprimere se bolet, id est spica, quadraginta duo millia vna die ex tribu Efraim occisa sunt. Iudi. 12. Spica quidem fructus salubres præsignat, quos qui non fecerint cum diabolo in gehēnam mittentur perpetim cruciandi.

Nota.

4.

Quarto, quo honore Christus suos electos prosequatur, adhuc in hoc mortali corpore viuentes, palam est, vbi tot encomia ore suo benedicto protulit de Ioanne, constantiam mirabilem eius accerrimam poenitentiam, & dignitatem, stylo subtili explicans. Nos hoc exemplo exortans, quantifacere nos oporteat Dei electos. Huc attinet illud Dauid hæreticos omnes prosternens: Nimis autem mihi honorati sunt amici tui. Deus. Psalm. 38. Verum sanctos orare & precari nostra maximè refert, vt apud Deum intercedere dignetur pro nobis. Verum si adhuc peregrini, & extorres in hac vita, sua caritate commoti pro populo Dei orabant, vt de Mose in monte, & de Hieremia legimus, quanto magis post coronas acceptas, postq; triumphos & victorias adeptas pro nobis orationibus instabunt? S. Tho. 2. 2. q. 83. artic. 11. de hoc latius.

Sancti honorantur sunt.

5.

Quinto adnotandum, quomodo Deus optimus electos suos in hac vita aduersa pati velit. Hinc crebrè illæ prophetarum querelæ: Quare via impiorum prosperatur? Iere. 12. Item: vsquequo clamabo & nō exaudies conculcante impio iustiorē me? Abac. 1. Rursus Dauid: Zelauit super iniquos pacem peccatorum videns. Psalm. 7. Nempe hic opus, hic labor non vulgaris est. Nam singulari diuinæ sapiētiae consilio id contigit, vt pij vel aduersis purgentur, vel plus meriti habeāt, & impij magis ac magis obcæcati poenis maioribus cū Satana crucientur. Quod quidem sancti viri persuasum sibi habent, spiritu Dei afflati. Rudes verò non æquè intelligunt. Vnde

Tobi. 3.

sanctus vir Tobias clamat: Domine in tribulatione peccata dimittis.

¶ Finis Declamatio tertiæ.

DOMINICAE

Tertiæ.

Declamatio Quarta.

MAGNA quidem sunt elogia fratres, quæ de sacerdote magno Simone filio Onie, in sacra *Ecl. 50.* scriptura legimus. Quippe qui quasi ignis effulgens, & quasi thus ardens in igne erat. Insuper sicut vas auri ornatum omni lapide pretioso, ecclesiastico testante, in mundo apparuit. Quæ omnia accumulatis, in beato Ioāne Baptista adinuenimus, si penitus illius sanctimoniam, & omnium virtutum infigne contemplari velimus. Quandoquidem, sicut stella matutina in medio nebulæ, longè lateq; effulsit, quando adhuc in tentorio vterisux matris Christum regem agnouit, ac pro virili sua redemptorem mūdi gliciens, aduentasse proclamauit, vt latius in Declamatione visitationis Deiparæ virginis ostendimus. Sub hæc in medio nebulæ stella hæc fulsit, in eremo scalenti, tot annis, vbi inedia stupendæ, orationi & contemplationi ardentissimè vacauit. Mira res, puerulus tenerimus parentum delicias & diuitias contemnens, hominum confortia abhorrens, desertum petijt, cum Dauid clamans: Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine. Fulsit præ *Psal. 54.* terea vt sidus refulgentissimum in ripa Iordanis, solem iustitiæ Christum Iesum, digito suo ostendens. Quippe quem, scitè agnum Dei appellauit: Quasi luna plena in diebus ius luxit baptizando, & poenitentiam populo Hebræorum suadendo. Poenitentiam agite, ait, & *Matt. 3.* appropinquabit regnum cœlorum. Denique, vt sol refulsit in templo Dei, miro sanctitatis radio sic fulgens, vt populus expectaret, verum esse Messiam, vt sanctus Lucas testis est. O vas admirabile, opus excelsi solidum, decoratum omni lapide pretioso, fide, caritate, & spe roboratum. Ita vt Pharisæi literarum callentissimi, mitterent fa-

cerdotes & Leuitas ad eum, vt interrogarent, an esset Messias. Sicut nunc Euangelica patefecit historia.

Euange- lium. Miserūt Iudæi ab Hierosolymis sacerdotes & Leuitas ad Ioannē vt interrogent eum: Tu quis es? Duo potissimè fratres in hoc Euange-
Ioann. 1. lio sese consideranda offerunt. Primum subdola & omni dolo plena
Marc. 11. Phariseorum interrogatio. Secundum quod magni momēti est, stu-
Matthæ. penda Ioannis humilitas adfabrè nunc describitur, qua eximia vir-
Lucæ. 3. tute roboratus, gloriosè triumphauit infestissimos hostes, & tentato-
 res. Ob id sacrum Euangelium domino aspirante rimantes, in secun-
 da parte declamationis de victoria mirabili quam Ioannes hodie ob-
 tinuit, nonnulla dicemus. Præcedēti dominica ex ore Saluatoris no-
 striaudiuimus, quam fuerit beatus Ioānes laudibus euehendus. Quē
 planè veritatis magister Christus arundinem vento agitatum non
 esse asseruit, nedum Prophetam, sed plusquam Prophetam, illum ap-
 pellauit. Imò angelum à Malachia prophetatum fore astruxit. Hūc
 Iudæi videntes, tum vita candida, tum ardenti doctrina, tū deniq; ba-
 ptizandi ministerio fulgentem, ac remissionem peccatorum per pœ-
 nitentiam pollicentem, magno consilio, delectum agētes ministros
 mittunt, vt interrogent esset Christus necne. Ecce quid Iudæos ad-
 git hoc tētare. Nempe cōuersatio eius inaudita, austeritas singularis,
 flammea doctrina, & feriosissima pœnitētiæ annuntiatrix, cōmoue-
 runt illos vt legatos mitterent ad Ioannem. Ad hæc fortissima erat
Origē. suspitio in populo, ne fortè ipse Messias esset. Aduertendum hic est,
 quam sit insignis hæc legatio vbi mittētes apprimè sunt eruditi, nam
 teste Origene, quos Ioannes Iudæos vocat pharisæi erant. Sub hæc
 qui missi fuere sacerdotes & leuitæ, legisperiti erant, nō ex quauis vil-
 la aut pago, sed ab Hierosolymis veniētes, vbi profectò, tēplum & sa-
 crificia, necnon magna sciētiarum peritia vigeat. Itaq; religio pha-
 risæorum, sapiētia sacerdotum & Leuitarum interrogantium, ciuita-
 tis sanctæ maiestas, legationē hāc mirū in modū nobilitabāt, & plus
 pōderis habebāt Ioānem præcipitādi, ni Spiritu sancto esset plenus,
 cuius virtute & opera victor euasit, vt sacra recenset historia.

Ceterum, admirari nequeo, quorsum Iudæi literis sanctis cādidati,
 Ioannem Christū fore existimarent, de vulgo rudi & imperito, non
 æquè miror, prophetarū oracula, minimè callebat. At scribæ, sacer-
 dotes, & pharisæi sacrā scripturam perscrutātes quotidie, quonā pa-
 cto hoc, quod interrogāt, ignorabāt? Sanè Ioannē non esse Messia ex
 tribu, ex matre, ex ciuitate, ex nomine, ex miraculis satis nosse pote-
 rant.

rāt. Equidem Christus ex tibu Iuda erat nasciturus. Vnde Iacob be-
 nedicens filijs suis ait: Non auferetur sceptrum de tribu Iuda, neque
 dux de femore eius donec veniat qui mittendus est. Et rursus: Iuda
 te laudabunt fratres tui. Huc pertinet illud psalmi: Iurauit dominus
 Dauid veritatem, & non frustrabitur eum, de fructu ventris tui, po-
 nam super sedem tuam. Ex matre sterili & annosa Ioānes filius erat.
 Christus verò oriundus erat ex virgine sancta. Esaias clamante: Ecce
 virgo concipiet, & pariet filium. Ex ciuitate, quandoquidem Ioan-
 nes in montanis Iudæ ortus est, Christum vero in ciuitate Bethleem
 secundum Micheæ vaticinium. Ex nomine, quoniam Baptista Ioan-
 nes vocabatur, Messia autem celebrius nomen est, Emanuel, hoc
 est nobiscum Deus, vt Matthæus interpretatur. Imò ipse erat, ma-
 gni consilij angelus, Deus fortis, princeps pacis. Ex signis & portētis,
 Ioannes Messias non admodum agnosci poterat. Dicente beato
 Ioanne euangelista. Ioannes nullum signum fecit. At contra, Mes-
 sias miracula stupenda erat factururus, vt Esaias vaticinatus est. Quam
 prophetiam Saluator opere impleuit, discipulis Ioannis respōdens,
 cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, &c. Cum ergo
 res ita se habeat, quorsum nuntios sciscitatuos ablegant pharisæi ad
 Ioannem, sit ipse Christus tantoperè desideratus an non? Profe-
 ctò versuti Iudæi non hoc interrogant vt ignari, sciebant nimirum
 prophetias, quas adduximus, & alias id genus, sed subdolè interro-
 gant vt præcipitare eum possint, & tanquam blasphemum lapidare
 valeant, quasi nomen & officium Messia falsò usurpantem. Suadet
 mihi hoc, primo quod sacrificia & oblationes paulatim labefactabā-
 tur, eò quod omnis Iudæa & maritima, confluebant ad Ioannem, vt
 cælestem eius doctrinam audirent, baptizareturque ab ipso. Vt in
 Euangelio legimus. Ecce quæritus Sacerdotum penè deficiebat.
 quem vel maxime ipsi affectabant. Præterea, Ioānes genimina vipe-
 rarum eos vocabat, duriusculè illis loquens, quod sanè illi ægrè fere-
 bant, vt pote superbi. Vera est sapientis illa sententia, & controuer-
 siam non patitur. Argue insipientem, & adijciet vt odiat te. Vehem-
 enter oderant Ioānem ob hanc causam, idè modis omnibus eum
 insectabantur, vt occiderent. Deniq; populo applaudere, in omni-
 bus cupiebant, cuius laudem & gloriam venari studebant. Qui sanè
 (vt Lucas nobis retulit) expectabant quod Ioannes esset Messias. O
 mundum fallacem, & omni dolo plenum, talis est genius tuus, talis-
 que peculiaris conditio. Exaltas tuos, vt deprimas, magnificas, vt
 statim

Heft. 16 statim in gehēnam illos projicias. Quod videre est in Amiam Regis Assaeri Principe, quem omnes adorabant, iussui eius cuncti parebāt. Nihilominus in cruce affixus, miserē periit. Antiochus tyrānus, Herodes cruentus, qui Baptistam decollavit, percussus ab angelo ver-
Acto. 12. mibus deuoratus, angore ingenti afflictus obiit. O vos carissimi nolite diligere mundum neq; ea que in mundo sunt. Totus in maligno positus decipere vos nititur, nullum non monens lapidem, quo vos in baratrum mittat. Is est, qui Ioannem exaltare vult, vt confestim interficere queat. Quandoquidem, versuti infestatores, haud ingnorabant periculum capitis quod contigit, Iudæ Galileo & theodæ
Acto. 5. Mesiæ nomen vsurpantibus. Ipsi & omnes qui eos sequebātur, quā ocysimè interfecti sunt. Idque contigisset Ioanni, subinde, vt rapinam arbitratus, Christi nomen sibi vendicaret. Proh nefas! verum Christum Iesum, cui omnes Prophetæ testimonium perhibuerunt, quiq; signis & portentis, se verum Mesiā probavit, coram Pilato abnegarunt, dicentes: Non habemus regem nisi Cæsarem. Imò eum cruci affigentes interfecerunt, tantum abest vt Ioannem tanquam Mesiā haberent & honorarent. En quo tendebat eorum machina & fictio, nolent talem Mesiā qui malefacta eorum obiurgaret, & fauciatis conscientijs illorum mederetur, sed perimere contendebat Ioannem sanctum & iustum. Ipse autem afflatus diuino numine, agnoscens corda fauciata ipsorum, non tam ad verba quam ad iniquam intentionem respondit: Non sum ego Christus. Sic confessus est & non negavit. Nempe tardis responsio humilitati Ioānis minime conueniebat, nisi cælica luce illuminatus, corda eorum praua penetraret. Nam si quis prætor noctu excubias agens, super ciuitatem suam euigilans, quempiam interrogaret: Quis es tu? Ille vero dicat: Non sum rex, aut princeps, superciliosa videretur responsio. Eodem pacto nisi agnita nequitia, Phariseorum & Sacerdotum, humilis Baptista hoc modo, neutiquam responderet seiscitantibus. Ceterum scientiæ Chrysolomi temerè contradicere non audeo. Fieri potest, vt Iudæi contemntes Christum quem filium fabri vocabant, quiq; vitā communem, vestitum & victum accipiebat, iuxta illud: In terris visus est, & cum hominibus conuersatus est, quod quidem effectum incarnationis expediebat. S. Tho. 3. p. q. 40. artic. 1. Eam ob rē Ioannē hoc honore prosequi volebant, tum quia nobilis & ex prosapia sacerdotali natus, tum etiam ob eius austeram, & propemodum cælicam vitā. Sed, vt erant ipsi superbi & improbi, tam humilē Christum

stū, & omni ex parte perfectū virū, nequaquā dominari sustinebāt. Quod verò Euāgelista inquit. Confessus est & nō negavit, Ioannem indicat veritatē dixisse, & eā nō negasse. Vel sic: Cōfessus est, qd nō esset Christus, & postea nō negavit se vocē dñi fore. Nēpe, si Christus diceret veritatē negaret, & nō mēbrum Christi, sed tanquā Antichristus nequā haberetur. Vidistis, vt reor, diaboli astutiā, suorumq; filiorum horrēdam cautelam, nunc audite illorū pertinacē furorē.

Quid ergo? Helias es tu? Et dixit nō sum. Hic liquidò comprehenditur, quod interrogatio, an esset Christus fuit. Nam statim aliter interrogare ceperunt. Deprehētos nunc se agnoscunt, quare non rursus de Mesiā percontantes alio se vertunt, & an sit Helias scire volunt. Iamdiu legerant in Malachia Deum promittentem ac dicentem: Ecce ego mittam vobis Heliam, antequam veniat dies domini magnus, & horribilis, & conuertet cor patrum ad filios, & cor filiorum ad patres eorum. Id est vnam & eadem patrum & filiorum fidem in cordibus omniū restituet. En cecitas Iudeorum speratū Mesiā, qui iam venit, duos aduentus in vnū conflāt, preposterè intelligentes scripturas. Nēpe vt nos redimeret, māfuctus & pius venit, dicente Zacharia: Ecce rex tuus venit tibi mansuetus. Hic mansuetudinem suam palā faciēs Saluator dixit: Nō venit filius hominis, vt iudicet mundū, sed vt saluetur mūdus per ipsum. Horribilis verò dies dñi de quo loquutus est Malachias dies extremus est, quando veniet in maiestate sua & omnes angelicum eo, vt fufius in secunda declamatione ostendimus. Sanè si hūc duplicem aduētum Christi, Iudæi inteligerēt: subinde ad Christū currerēt, credētes. Querūt ergo de Helia qui curru igneo euectus raptusq; fuit, Eliseo aspectate, quiq; aduētū Christi ad iudicādum præuenturus est, in scitia sua decepti, & à toto exlo errātes. Ioānes scopum, & eorū finem cōsiderās, optinè respondit: Nō sum Helias. Nēc obstat quicquā Christum dixisse de Ioāne, si vultis eū recipere, ipse est Helias. Gabriel angelus hāc questionem vno verbo soluit dicēs: Ipse Veniet in spiritu & virtute Helie. Nēpe spiritu Dei roboratus Helias pseudopphetas Baal occidit & zelo ac census regē Achab reprehendens, nihil veritas est. Nihilō ferius Iezabel fragili muliere sæuiente, Helias fugit, & in desertum conuolauit, vt sacra testatur historia. Ecce mortem timuit vt homo, qui virtute summi numinis fretus tot egregia opera patrauit. Atqui Ioānes, spiritu sancto plenus, in virtute & spiritu Helie venit, regem Herodem & iniquam Herodiam taxans. Verumtamen, persecutione

imminente non trepidat, non deserta petit, sed infracto animo, imò gaudenter sustinet vincula, & carcerem, & quod plus est, colla submittit gladio. Non adhuc quiescunt tentatores infestissimi, sed ultra procedentes instant.

Text. Propheta estu? Tertio iam interrogant, nec deficiunt inquirentes. Vtinam & nos sic in bono opere stabiles essemus, vt iniqui in malo perseverantes esse solent, sed heu, quã vera est sententia illa Christi.

Lucæ. 16. Iesu: Prudentiores sunt filij huius seculi filijs lucis, in generatione sua. Sanè erubescēs hæc loquor, videns quotidie avarum pro questu exi-

Nota. guo Maria transfretare, climata inaccessa inuisere, & prætextu cuiusvis honoris, itineris longuissimi intercapedine, varia regna perlustrare. Nos verò diuitias cælestes, regnumq; æternum nihil independentes, stertimus, torpemus & ferè pedem mouere volumus. Tenaces ergo Sacerdotes ac Leuitæ, post tot responsa à Ioanne data non deficiunt. Quò minus eum questionibus propemodū innumeris adorantur. Nū propheta es tu, aiunt? Græcè non sine articulo habetur, **To** prophetis. Ille Propheta: Stupor me cõplectitur, cæcitatē horū vidēs. Quãdoquidem legētes vatū oracula, nō intelligebāt. Nec mirū, quoniam cæcauit eos malitia eorū, praua volūtas obnubilare solet intellectū. Huc attinet quod de ijs Saluator asserit: Sinite illos cæci sunt, & duces cæcorum, Sanè Messias non alius ad hoc Propheta est, de quo

Deut. 18. Moses: Prophetā suscitabit vobis dñs. Textus sic habet, prophetā suscitabo eis, de medio fratrum suorum similē tui. Et ponā verba mea in ore eius. Loqueturq; ad eos in nomine meo, quæ præcepero illi. Qui autē verba eius audire noluerit, ego vltor existā. Planè Christus similis fuit Moysi, nam vterq; legifer. Ille legē operū fert, Christus legem gratiæ dedit. Lex per Mosem data est, gratia & veritas per Iesum

Ioann. 1. Christū facta est, ait Iōānes. Moses præfuit synagogæ, Christus caput est sanctæ ecclesiæ, dux doctor, ac rex. Adhæc quicquid docuit patris cælestis fuit. Mea doctrina non est mea, sed eius qui misit me, ait filius. Hunc prophetam se esse rectè Baptista negat, vt negauit se fore Christum, paulo superius. Eò quòd nō alter Christus promissus, & alter ille propheta erat, de quo Moses vaticinatus est. Quod autē Zacharias pater eius spiritu Dei afflatus dixit: Tu puer propheta alt-

Leui. 2. tissimi vocaberis, & dominus inter clogia Iuannis asseruit, Amen dico vobis prophetam & plusquam prophetam, imò inter natos mulierum nō surrexit maior propheta, statim Saluator intulit, nihil officit sententiæ Iōānis. Saluator quidē alijs prophetis illum exæquauit,

Ba-

Baptista verò de illo magno propheta Christo venturo respondit. Quãdoquidē prophetia ad cognitionē pertinet, iuxta illud: Qui hodie propheta dicitur, olim vocabatur vidēs. Vbi S. Isidorus lib. Ety- **1. Reg. 9** mo. Ob id olim vocabantur propheta, seu videntes, quoniã videbāt quæ in mysterio abscondita erāt. Ideò ethnici eos appellabāt vates, à vi mentis. Primitus prophetia consistit in cognitione, secundariò in eloquutione. Et in hoc ministerio Iōānes singulari privilegio ditatus primas habuit, adhuc in aluo suæ matris agnoscēs Saluatorē, gaudio prophético illū iam iã aduētasse proclamauit. Mirabile dictū, omnes filii Adæ exules, à lacrymis vitæ hęc, mille ærūnis refertam auspiciamur. Baptista autē cõtra, in vtero existens miro iubilo exultauit.

Ceterum carissimi altius rem indagantes, tota animi attentione **Nota.** inspicite quam sit verum, quòd angelus nuntiavit Zachariæ: Replebitur spiritu sancto adhuc ex vtero matris suæ, vinum & siceram non bibet. Sanè quia anima eius benedicta gratia summi numinis erat plena, mūdialis honoris, haut capax erat. Sed quid magnum laudatur in Iōāne, vino & sicera nō vtēte? Primò eum Nazareū hoc indicat, & Nazareorū legē quo ad vixit seruauit. Secundò, vinū in sacra scriptura magnum honorē siue laudē præsignare solet. Vnde scriptum est: **Prou. 31.**

O Lamuel, noli vinum dare regibus, ne fortè inebrientur, & obliuiscantur iudiciorum. Obseruandum quod non semel, sed iterato hoc sapiens commendat: Noli vinum dare regibus, noli vinum dare regi **Nota.** bus. Perinde dicat: Vt vinum bibentem inebriare potest, si plus nimio bibat, sic nimius honos, nimiaque Laus, nocet regibus, & magnatibus. Hoc sanè mero inebriatus rex Balthasar, Herodes, & plerique alij, velut inebriati perierūt. Date siceram merentibus, & vinum ijs qui amaro sunt animo. Quid ita? Vt bibant & obliuiscantur egestatis suæ, & doloris sui non recordentur amplius. Afflictis & angore conturbatis, honor & laus largiendā est, ne fortè animum despondeant, & prorsus succumbant. Nazareus noster Deo optimo sacratus Ioannes, hodie vinum & siceram bibere noluit, eò quòd Nazareus erat. Sanè vinum satis fortè honor Messias est, quòd nimirum vel degustare renuit dicens: Non sum ego Christus. Rursus dant ei Hebræi siceram, Helix præstantissimi vatis dignitatem offerentes, horret itidem illam respondens, non sum: O nos beatos fratres si præcursoris vestigia posthac sequatur, vinum, aut siceram nec delibantes. Gloriam mūdi magnam siue parū, toto nisu fugientes, laudes hominum nullatenus aucupari volentes. Nonne omnis caro foenum fra-

Esai. 40.

gile

gile est, & omnis gloria eius quasi flos fœni? Floris instar profectò, carissimi, regalis corona, sceptrum principum indices arefcunt, dilabuntur ac labefactantur. Nazarei sumus baptismatis vnda Christo Iesu sacra-
crati, cãdidam agamus vitam oportet, mudi honores spernentes, cum apostolo clamantes: Absit mihi gloriari, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. En vbi gloria nostra, honor & gaudium situm sit. Nepe

Thren. 4. in cruce, & probro Christi Iesu. Nec absre de huiuscemodi fidelibus scriptum est: Cãdidiore niue Nazarei eius. Cuius eius? Sanè Christi Saluatoris nostri, cui nos totos deuouimus obtulimusq; , sacri baptismi

Honor mundi. latice ablutos. O vinum lethale, mundi honor, osydera veneno plena ac pestilentissima, tu primos parentes fœcinebiaisti, vt verborum Dei oblitum infeliciter occumberent. Tu fallax & inanis gloria Luciferum & complices eius, in gehenam ignis detractos precipitasti, & nunc Ioannem vincere vehementer laborasti. Non autem, ope summi Dei adiuuante, illum tuæ ditioni tyranicè subiugare quiiisti. Oremus

Psal. 35. fratres, & instanter oremus, regalis prophetae verbis vtentes: Domine Deus, non veniat mihi pes superbiæ, nec me conculcet vquam. Non precor pientissime, ac potentissime Deus meus, sinas me in hanc abyssum, profundamque voraginem ruerè. Nunc sanctum euangelium prosequamur.

Text. Dixerunt ergo ei, quis es, vt respõsum demus ijs, qui nos miserunt? Quid dicis de te ipso? Satis supraq; , Ioannes legatis fatifecerat, negando se non esse Christum, neque Heliam, nec prophetam. Nihilominus ipsi adhuc vrgent instantius. Siccine quiescere nequit liuor iniquorum, donec vel capiat, vel capiatur suo laqueo. Verum quò benignius eis respondebat Ioannes, eò grauius semper ipsi illum adoriebantur varijs quæstionibus, extorquere cupientes ab eo, vt aliquid de se sublimius prædicaret. Aduertendum hic est, plus laborasse in hoc agone, quam in carcere vinculis ferreis astrictum. Nempe viri sancti & athleta strenui Christi, nihil minus trepidant quam

3. Re. 19. corporis mortem, animæ autem necem maximè horrent. Imò enixè orans cum Helia: Tolle quæso domine animam meam, non melior sum quam patres mei. Rursum cum Dauide clamant: Domine

Psal. 141. educ de carcere animam meam, vt confiteatur nomini tuo. Potissimè postquã Christus Iesus venit in mundum, vt mortem moriendo destrueret, etiam antequã patibulum crucis ascenderet, vt nos proueheret in cælum. Simeon iustus igneo amoris affectu Salvatorem preca-

Luc. 2. batur: Nunc dimittis seruũ tuum dñe, secundum verbum tuũ in pace. Ioannes

Ioannes verò non Iesum puerum, sed virum triginta annos natum vidit, suisque manibus baptizauit in Iordane, quanto ergo maiori, ac feruētiori affectu cupiebat mori, vt priscis patribus in limbo nũtiaret agnum Dei Christum aduentasse, quem hominibus iam nuntiatat. Atqui legatis hisce interrogatibus, an Christus esset, nitebantur sum moperè eũ separare à Christo. Quæ res vt erat ardua maximum angorem, magnam & anxietatem attulit dilecto spõsi. Dolebat sanè, & supra modum dolebat, videns Iudæos cæcucientes, & verum Christum spernentes, aliumque tanto studio quæritare. Vnde discipulis non sine lacrymis dixit: Illum oportet crescere me autem minui. Per inde dicit: Tanto amore Iesu Nazareno sum alligatus, vt votis ardentissimis cupiam deiectionem meam, vt ipse magis ac magis sit agnitus, à cunctis dilectus, & honoratus. Itaque, fratres, quodam modo conflictum hunc, durius appellarem martyrium, eo quod ab Herode iniquo passus fuit. Proh dolor! quã præposterè nos ipsi agimus, mortem corporis quæ iam transitus ad perennem vitam facta est, toto nisu fugimus, eamque vehementer horremus, separari autem à Christo, paruipendimus quotidie delinquentes, mandata eius sancta, pro nihilo ducentes, imò scelera sceleribus passim accumulantes, iuxta illud: Sanguis sanguinem tetigit. Sed quam humiliter, quamque modestè præcursor domini respondeat videamus.

Ego ait, vox clamantis in deserto, parate viam domini, sicut dixit *Text.* Esaias propheta. Ecce vbi confessus fuit se non esse Christum, nunc non negat suum ministerium. Cõfessus est & non negauit. Prius euellere radicibus conabatur è cordibus eorum fallacẽ opinionem quam habebãt, subinde veritatem figere nititur illorum pectoribus. Primò sentes erradicandæ sunt de agro, & deinde optimum seminadum triticum, alioqui, incassum ac frustra esset seminare. Ad eundem modum *Collatio.* vos carissimi delicta ante acta per sacram exhomologesim euellite, vt verbum Dei è cælo allatum altas radices mittere posset. Iuxta illud: Nouate vobis nouale, & nolite serere super spinas. Et iterũ: *Iere. 4.* Quiescite peruerse agere & discite benefacere. Non quod satis sit à peccato cessare, vt neochristiani falso dicunt, contritione opus habemus, confessione & satisfactione indigemus, quæ quidem partes sunt integrantes poenitentiam nostram. *Magister. 4. diff. 14.* sed causa subest, non exigua quare principio hoc non dixit Ioannes, sed negando ter respondit. Verum talis est sanctorum genius, talis est & consuetudo, vt si quid dignitatis habent pro virili abscondant, fallacem mundum, homi-

hominumq; laudes, nihili pendentes. Haud dubitantes sicuti iam diximus, omnem carnem foenum vilissimum esse, omnem & gloriam eius, foeni floribus fore perfimilem. Huc pertinet quod Paulus quatuordecim annos tacuit, mirabilem illum raptum, quem passus fuit, quādo audiuit arcana Dei, quae non licet homini loqui. Oblata vero occasione, spiritu Dei tactus recensuit mysterium, scribēs Corinthis, vt eius doctrinā cælitus datā agnoscerāt. Ad eundem modum beatus Ioannes ministerium suum non reuelauit, nisi velut coactus, inter nuntijs interrogātibus. Heu quam sunt longē ab hac perfectione, hypocritæ, qui fūco, & mendacio prae se ferre indicant sanctitatem & virtutem, quam nullatenus habent. In quos inuehitur apostolus. Speciem pietatis habentes, pietatem autē abnegantes. Et iterum: Qui latetis est particeps, expers est sermonis iustitiæ. Lac puerorum est honor, siue humana laus, quam tanto perē superbi suggere contendunt. Omnia opera sua non ob aliam causam facientes, quā vt videantur ab hominibus, ab eisq; laudem extorqueāt. Quo nihil inanius, nihilq; stultius esse potest vniquā. Notandum, qua periphrafi verborum vsus est, vocē clamātis in deserto se vocans. Non sese iactat de illustri profapia, quamuis heres sacerdotis sancti Zachariæ esset. Quo exemplo superbiā eorum taxat, qui de nobili genealogia frustra efferuntur. Nobilitas Christiana in sanguine regis nostri Christi Iesu, in fide & caritate & spe sita est. Non in stematibus parentū, aut tropheis, triumphisve illorum. Honorantes me honorificabo, qui contemnunt me erunt ignobiles, ait dominius. Mancipium diaboli se fateatur oportet, qui quis peccato obnoxius est, quamlibet imperator, rex, vel vulgaris sit. Sed de hoc latius tractauimus in præsentatione, & annuntiatione Deiparæ virginis Mariæ. Ceterum vocem se appellauit, non quamcunque, sed illius qui clamat in deserto. Phrasis Hebraica est, & alludit ad illud: Filius iniquitatis, non apponat nocere ei. Hoc est filius iniquus. Sic vox clamantis, id est vox clamans in deserto. Quomodo vox & verbum res sunt admodum affines, & se mutuo respiciunt, vt de Cherubin super arcam domini positus legimus, ad eō vt nec verbum planē sit operatoriū sine voce, nec vox sine verbo, vt in quarta dominica aduentus differemus. Quod autem vox hæc cælica personat, dirigite viam domini. Sicut dixit Esaias propheta, alij euangelistæ aiunt, parate viam domini, quod idem est. Hic palam. Luc. 3. Ioannes docet se non solum vocem esse, quæ in auribus sistere solet, Matt. 3. sed præcursores, qui humanas mentes ingreditur, corda præparans vt aula

vt aula regalis Christi sint. Sic oportebat vt lucifer ante solis ortum, vox ante verbum præiret.

Et qui missi fuerant erant ex Phariseis. Pharisei quidem religionis & sanctimonie symbolis, alijs sanctiores habebantur, & vitæ austeritate eminebāt. Necnon & in sacra scriptura versabantur. Vnde dñs dixit: Super cathedram Moysi, sederunt scribæ & pharisei. Moyses in tēplo non fuit vnquam, sed quia eius legē docebāt, dicit eos sedisse super cathedrā Moysi. Ostendit euangelista verbis ijs, quātā auctoritatis sit legatio hæc, vbi viri literis candidati & religiosi, sacerdotes & Leuitas miserunt ad Ioannem. Pharisei quidem, immortalitatem animarū, vitam æternā, necnon & resurrectionē credebāt. Saducei autem non ita. Nihilominus, eorum ambitio praua, auaritia pessima, inuidia dira, iā fecerat sui iuris. Hos non semel sed sæpe Saluator noster non nihil duriuscule reprehēdit, hypocritas illos appellans.

Quid ergo baptizas, si tu non es Christus neq; Helias nec propheta? Videte stultos vt lunā mutari, verū bonorum ocores, qui paulo antè honorē detulerāt Ioanni, in calūniam vertuntur. Quid ergo præripis tibi hunc honorem non vocatus à Deo, baptizans populum in remissionem peccatorum? Vbi Cyrilus, in terrorem hoc dixerunt, qui antea sciscitabantur eum, inuidētes gloriæ Christi, nūc in iram versi deterrent illum. Perinde dicant: Qua fultus potestāte id præsumis, quod nullus prophetarum, cū ex ore tuo afferas, quod vnus eorum non sis. Temeritatis & audaciæ eum arguere contendunt, mysteriū absconditum nesciētes. Eam ob rem aperit secretum, illis infrugiferum nobis orthodoxis satis vtile, & accommodum.

Ego baptizo vos in aqua, medius autem vestrū stetit quē vos nefecitis. Baptisma suū, typum dedit baptismi Christi, sic in figura olim mundata est lepra Naaman lauantis se in Iordane, Eliseo præcipiente. Longē melior figura erat baptismus Ioannis, eō quod in nomine vèteri Messie baptizabat. Præstat etiam baptismi illo, de quo Paulus: Omnes baptizati sunt in nube & in mari. Nempe aqua maris Hebræos transeuntes non tetigit, quod de necessitate baptismi esse, nemo est adeò rudis qui ambigat. Huc attinet illud Pauli: Accedamus cum vero corde, in plenitudine fidei, aspersi corda à conscientia mala, abluti corpus aqua munda. Trina autem immersione opus non est, nisi ex quadam pia consuetudine. S. Thom. 3. part. quart. 65. artic. 8. Lubens mitto nunc de baptismi fluminis, qui fit per affectum contritionis, & de baptismi sanguinis, qui alijs excellentior est. iuxta

Text.

Eccle. 27

S. Cyril.

Text.

Nota.

Hebr. 10

10. 11. 15. Iuxta illud: Maiorem hac dilectionem nemo habet, vt animā suam ponat quis, pro amicis suis Sanctus Thom. vbi supra. arti. 12. In præfentiarum sat sit scire, baptisma Ioannis vmbriticum fore, & non verum baptisma. Alio qui baptizati ab illo non iterum à Paulo baptizarentur, sicut in Actis apostolorum memoriæ proditum est. Cap. 19. Sacramentum baptismi iterari nequit, eò quòd characterem imprimit, & quia est quædam regeneratio spiritualis. Character militaris non repetitur, vt optimè probat S. Augu. contra epistolam Parmeniani. Ad hæc baptismus principaliter datur cõtra originale, & quia peccatum originale nõ iteratur, ita nec baptismus. Medius vestrum stetit, quem vos nescitis. Messias verus Christus Iesus inter vos ambulat, qui verum baptismum vobis dabit. Et huc ob humilitatem suam magnam nescistis, vt pote superbi, & turgidi, quiq; nõ nisi quæ mundi sunt excelsa cupitis.

Text. Ipse est qui post me vêturus est, qui ante me factus est. Cuius non non sum dignus corrigiam calciamenti soluere. Aduertendum, quòd alij tres euangelistæ addiderunt: Ipse vos baptizabit in Spiritu sancto. Ioannes ostendit hic baptismi sui imperfectionem & superabundantem gratiā baptismatis Christi. Post me vêturus est, ait, baptizans do, prædicando, & à langoribus suis plurimos sanando. Ante me factus est, quia præcellentiore me, & dignior ab omnibus haberi oportet. Ego præcursor, ipse rex ego creatura, ipse totius mundi creator est. Et ob id non sum dignus, vt soluam corrigiam calciamenti eius. Quod alij euangelistæ dixerunt: Non sum dignus portare calciamenta eius, idem est. Nec magna vis facienda est, in verbis, vbi constat de intentione loquentis, vt sapientes aiunt. Vtraq; sententia eo tendit, vt humilitatem Baptistæ intelligamus, & maiestatem Christi Iesu non ignoremus. O altitudo diuinitarum sapientiæ, & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius. Nabuchodonosor rex Babylonis super astra ascendere volens, è regno eiicitur & cum bestiis septennio herbas carpit. Ioannes vero se indignum dicens, vt minimum obsequium præstet Saluatori, eum baptizauit, & verticem eius tetigit, imò quia se ad pedes Christi dimittebat, pedum obsequio puellæ saltatrici, martyrij palmam meruit obtinere. Cur ita? Quoniam Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Nec explodenda est beati Gregorij sententia quâuis à literalis sensu remota. Venit ad nos diuinitas calciata, quando verbum caro factum est. Iuxta illud: In Idumeam extendam calciamentum. At qui cum vnio illa hypostatica, sit ineffa-

ineffabilis, quippe quæ seu corrigia vtrâq; naturâ, humanâ & diuinâ connectit, & perpetim permanebit, nunquam dissoluenda eâ ob rem Ioanes se indignum dicit. Quis verbis valeat explicare, quod affatu impossibile est? Hinc sanctus Augustinus, quis poterit sua intelligentia attingere super naturale, & antehac inauditum miraculum Dei, vbi Deus homo factus est, & homo Deus? Sed hæc ad spiritalem sensum spectant.

Hæc in Bethania facta sunt trans Iordanem, vbi erat Ioannes baptizans. Postquam Euangelistæ narrabit testimonia egregia, quæ Ioannes protulit de Christo, se indignum profitens, vt minimum obsequium illi exhibeat, nec corrigiam calciamenti soluat, nunc locum indicat vbi hæc omnia gesta sunt. Non in Bethania Lazari de qua legimus Christum Iesum in domo Simonis leprosi māducasse, sed in ea quæ trans Iordanem sita est. Nā ibidem Baptista baptizabat, suum ministerium exercens. Et quoniā in lege sancitum erat, quod propinquus vxorem fratris sui acciperet, quando absq; liberis decederet alioqui accederet mulier coram omnibus, tollereturque calciamenta nolentis eam ducere, & in faciem eius spueret, essetque sibi in opprobrium sempiternum. Ideo Mose sine liberis mortuo quia lex sterilis erat, & neminem ad perfectum duxit. Successit Christus verus sponsus vt per gratiam suscitaret semen ex synagoga. Quod Ioannes adamusim intelligens spiritu Dei illuminatus, indignum se indicat, vt soluat calciamenta sponsi Christi, sponso vero detrahens honorem iure ei debitum. Vnde se amicū sponsi alibi vocauit, spōsum ecclesiæ indicans esse Christum. Hoc mysterij Ioannes occultius, per calcemētorum solutionem voluit significare. Eodem tendit quod in rubo loquente domino Mose, deliberate populi sui, iussit illi calciamenta deponere. Nam sponsus synagoga Deus erat.

S E C V N D A P A R S

Declamationis.

NVper carissimi audistis, quomodo Ioannes vehemēti tentatione tactus, fortiter in agone laborans, suffragante domino legatos tentatores prostravit. Nempe vt diabolus semel in cælo tentauit, dicens: Ascendam in cælum & ero similis altissimo, & sicut per serpētem tentata est Eva in Paradiso, vt sese compararet Deo, ita hic in deserto Ioannes tentatur, vt similem se faciat Deo, Messias honorem

& dignitatem affectans. Ipse vero elegit solide subsistere in se ne humana opinione raperetur super se. Sicuti S. Gregorius notat. Vbi miram constantiam tanti viri admirari nos oportet, eò quòd tot arietibus concussus, tot telis acutissimis circūvallatus, tot denique machinis diaboli cructi obitus, à veritate abduci non potuit. Quam pulchre Saluator post partam hanc victoriã, dum esset in vinculis, cum tot encomijs euexit, vt præterita dominica explanauimus. Vbi vos omni librata ratione expendite, an non iure optimo iam datus est locus Ioanni in cælo, ex quo superbus Lucifer deiectus, ac præcipitatus fuit? Sanè qui in summa tentatione forti animò pugnabit ac gloriosè vicit, par est vt eo sit euectus, vnde Lucifer ob insignè arrogantiam suam succubuit. Mira res fratres, & satis miranda, Ioannes sanctificatus antequam natus, qui vt iam meminimus, vas auri solidum erat & omni lapide pretioso ornatum, is qui omnia reliquit, parètum confortium, pueriles delitias, diuitias omnes quæ hæreditario iure sibi debebantur, qui eremum & vastam solitudinem impense dilexit, hominum contubernia horrens, & belluarum nẽmora inhabitans, nec in deserto tutus fuit, quominus, mundus illum infestaret, honorè illi offerens fallacem. Pro nefas in solitudine Baptista austerrimam vitam agens, à tentatione liber non est, & nos in meditulo degentes, inter turbas commorantes, immunes ab omni perturbatione esse volumus. Nusquam vera & perfecta tranquillitas, quandiu in hoc mortali corpusculo habitamus, nusquam omnibus numeris absoluta pax adinuenitur. Dicente Iob: Militia est vita hominis super terram. Obseruandum, quod si desit diabolus, si mundus absit, vita ipsa militia est, & quemadmodum septuaginta transtulerunt. Vita tentatio est. O nos infelices Adæ filios, qui post parentum nostrorum lapsum, bellum intestinum habemus, dissidia varia nobiscum portamus, nam caro concupiscit aduersus spiritum, spiritus aduersus carnem. Quod quidem apostolus quamuis ad tertium cælum vsque raptus, vltimis suspirijs ingemiscebat. En Rebeca in aluo geminos adhuc portat, qui in duello iugi versantur. Caro Esau homo ferus est, Iacob lenis & pacificus domi perseuerans, tranquillusspiritus. Veruntamen sæuiat dæmon. vlulet mūdus, scandescat caro, trepidare autem quoquo modo, animam despondere neutiquam oportet. Non in multitudine exercitus, sed de cælo victoria. Vicit Saluator mūdi Satanam in cruce moriens, domino clamante: Nunc princeps mundi huius eijcietur foras. Vicit ac penitus prostravit mundū, nam vox huius triumphi

phica est, tyrones suos confortans dux robustissimus. Nolite timere, ego vici mundum. Vicit tãdem carnis nostræ tyrannidem, eam pro nobis immeritis cruci affigēs, quo & nos hoc ipsum faciam⁹ quotidie crucē nostram, pro captu nostro baiulantes. Virtute Christi Iesu fratres Ioannes terribilem hanc tẽtationem expugnabit & eadem gratia freti nos palmam victoriæ captare poterimus. Ita vt toto pectore clamare possimus cū apostolo: Omnia possū in eo qui me confortat.

Veruntamen, nẽ in hoc bello succubamus, operæpretium erit, vt vnusquisq; nostrum se interroget, nō semel sed sæpius, tu quis es? Sanè sapiētissimè respōdebimus. Ego vermis sum & nō homo, opprobrium hominum & abiectio plebis. Vermis homo est humi reptans, imò esca vermium, nec habet vnde sibi blãdiatur, aut efferatur. Huc conuenit illud: Homo putredo & filius hominis vermis. Quin, vt testatur Dauid: Homo vanitati similis factus est, & dies eius sicut vmbra prætereūt. Et rursus: Vniuersã vanitas omnis homo viuens. Cū ergo homo vermis sit, mūdo fallaci honorem offerenti, statim respōdeat, nō sum ego Christus. Saluatoris mei gloriã, mihi arrogare nolo, fideliter ei seruiam, spōsam dñi mei tãgere non audeo, ne in æternum pudeam, & peream. Omnia subiecit meis pedibus, cuncta mihi cõtulit quæ fecit, vtpote magnificus rex. Verũtamẽ gloriã suam, & honorẽ, nequaquã in manus meas posuit, ipso cõtestante, ac dicẽte: Gloriam meã alteri non dabo. Et in euãgelio, cū feceritis omnia, quę præcepta sunt vobis dicite: serui inutiles sumus. En quã humiles nos esse cupit Saluator, adeò vt seruos nos infrugiferos profiteamur. Nec aliò spectat illud apostoli: regi sculorũ immortalis & inuisibili, soli Deo honor & gloria, in secula seculorũ. Qui ergo sunt Christi, honorẽ eius nō appetūt sibi, sed probra & ignominiã vehemẽter desiderāt pati ob illius amorẽ. Inò, vt mēbra Christi, capiti suo oẽm gloriã & honorem deferre conantur, internè, & externè. Sanè qui dixerit, ego sum Christus, rapinam arbitratur, & antichristus est.

Adhæc, dicat fidelis quod sequitur: Nō sum Helias, honorem tanti vatis temerè vsurpare nolens. Helias amore Dei flagrabat, ita vt diceret: Zelo zelatus sum pro domo Dei. Is planè ascendit sicut ignis, & verba eius sicut facula ardebant. Videre est quosdã æmulationem habentes, sed non secundum scientiam, ceu apostolus inquit, nec regibus, nec prælatis, neque religiosis parcentes, quominus regulam viuendi omnibus conscribere audeant. Aliorum piacula horrent, & omni solertia inquirunt, seuerèque reprehendunt. Peculiaris scelera

non ita, sed tuentur, totoque nisu defensare conantur. Quæ omnia fuco zeli, cooperire, vehementer laborant. O stultiam stupendam, o cecitatem modis omnibus execrandam! Alios virtute & sanctitate candidatos efficere frustra studet, & se ipsos peccatis irretitos volunt. Hoccine est Helicæ vestigia sequi? Absit, quicumque zelo Dei flagrat, cum propheta quotidie clamat, tot delictis plenum mundum hunc cernens: Zelus domus tuæ comedit me. Opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me. En zelus verus, qualis fuit Helicæ, & in quibusuis iustis, instar ignis est. Qui quidem, habentem illum prius vrit, purgat, ac inflammat, subinde proximos illuminat & incendit. Alio qui zelus non est, sed passio, & ira execrabilis. O Iesu bone quam paucos sancta ecclesia tua habet vt Heliam, quam verò sunt multi qui emulationem habentes, non secundum verum zelum æmulantur. Imò festucam in aliorum oculis linceo oculo prospectantes, magnam trabem in oculo suo haud vident.

Psal. 68

Zelus uerus.

Nota.

Luce. 12.

S. Basil.

1. Cor. 4.

Tandem Ioannes dixit, non sum propheta, peccator quisque contra respondet, propheta sum. Ne inpe qui sibi plurimos annos promittit, qui sibi mortem quietam & pacatam depingit, is prophetae ministerium temere usurpat. O quot homines decepti, hic seudopropheta qui longam vitam inaniter expectantes, repente mortui sunt. Diues ille, fratres, vobis exemplo sit, qui aiebat: Anima mea habes multa bona Indies congregata, comede, epulare, bibe, requiesce. Mirabile dictu! angore magno anxius, destruere horrea excogitabat, maioraque construere instituerat, ad recondendos fructus, in annos plurimos, reconditofq; cogitabat. At vox de celo intonuit: Stulte hac nocte repetent animam tuam à te. Quæ congregasti cuius erunt? Vnde perpulchrè sanctus Basilus inquit: Bene stultus, qui sibi in annos plurimos vitam promittebat: cum breues dies hominis sint, & numerus mensium eius apud Deum maneat. Stultus quidem rectè appellatur, qui temporalia tantum amans, æterna bona posthabet. Quin (& teste Iacobo,) vita hominis non aliud est, quam vapor ad modicum parens. Sanè qui propheta non est, de crastino nil curat, iuxta consilium Christi, sed oem sollicitudinem iactat in Deum, cui cura est de omnibus nobis. Prophetam hic appello, eum qui falso sibi usq; ad senectam temporarijs rebus frui instituit, quibus velut in transitu, oportuit vti, quem admodum admonet apostolus: Reliquum est, vt qui habent uxores tanquam non habentes sint. Et qui flent tanquam non flentes, & qui gaudet tanquam non gaudentes, qui emunt tanquam non possidentes, & qui

& qui vtuntur hoc mundo tanquam non vtantur. Tempus enim breue est, paulo antè dixerat. Profecto magna pars philosophiæ Christianæ hæc est, quæ nos, tum omnia contemnere facit, tum etiam facilius morti aduenienti præparat, vt contemplatione rerum æternarum, discamus terrenarum contemptum. Age nunc homo peccator, ne tardes conuerti ad dominum: nec differas de die in diem. Subito veniet repentina calamitas, & in die vindictæ disperdet te. Ecce cominatio terribilis, ideo iram summi Dei timeamus, confestim. Ne obsecro post hac fratres, in perniciem animæ nostræ prophetare velimus. Vita nostra stadium, aut cursus est ad mortem, usq; ad modum breuis. Imò qui in stadio currunt, vident quantum spatium à tergo reliquerint, quantum super sit ad metam. Et olim qui iubilium expectabant, sciebant ex legis præscripto quantum frui licebat rebus emptis. At nemo mortalium est qui certo norit se postredie victurum. Itaque currimus, sed mortem in pedibus habentes, imò toto corpore eam nobiscum circumferimus, velimus nolimus.

Quas ob res cum Ioanne baptista vltro fateamur, nec Christi gloria mullatenus querere, nec temere Helicæ zelum habere, nec prophetas esse frustra plurimos vite annos nobis ipsis promittentes, vt impij temere, & magno suo malo facere consueuerunt. Quid ergo sumus? Equidem vox clamans in deserto. Etenim creaturæ omnes cælestes, siue terrestres, voces sunt creatoris sui, tum potentiam, tum sapientiam, tum denique bonitatem eius clamantes. Nonne cæli enarrant gloriam Dei? Peccator homo solus inter electos Dei, ceu mutus est, in cuius ore massam plumbeam diabolus ponit, quem admodum, quondam Zacharias vidit. Vel vt coruus inter Philomenas & auiculas bene cantantes, arboribusq; virentibus insidentes, sic impius coruinam vocem male sonantem emittit dicens: Cras, cras, & tamen nunquam illud cras venit, in quo resipiscat, & fructus dignos poenitentiae faciat, quia ipse non vult. Colubina voce mirum in modum Deus optimus cupit audire, coruinam verò abhorret. Vnde in canticis clamat: Veni sponsa mea coluba mea, ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus. Nam vox tua dulcis & facies decora est. Talis erat vox Ioannis baptistæ, melos suaue dans, vbi opere, & ore, poenitentiam omnibus prædicabat. Sed iam tempus ad est, vt explicemus quibus armis in superabilibus, infestatores subdolos potenter vicerit, fortis hic Christi Iesu athleta.

Quando quidem armatura Dei roboratus, diaboli cuneos, spiritibus armis communiter triumphauit. Arma militiæ nostræ non carnalia

fed spiritualia sunt, quibusuis ferreis, aut æreis armis potētiora: veluti
 1. Ioan. 5. apostolus ait. Quin vt in canonica Ioannis legimus. Hæc est victoria
 quæ vincit mūdum fides nostra. Fides hæc nō alia est, quàm illa quæ
 per caritatē operatur. Cui adest spes firma, quam B. Petrus viuā, &
 incōtaminatam, ac immarcesibilem iure vocitat. Huius fidei scuto
 quāuis nostrapte natura fragiles sumus, omnia tela ignea nequissimi
 extinguere valemus. Variæ quidē tē tationes, quas Satanas, mundus
 & caro excitāt aduersus nos, quid aliud quā iacula sunt, eaq; ignea,
 concupiscētiæ nequam igne accēsa: Veruntamen sagittæ paruulorū
 efficiūtur, modo hoc scutū vbiq; manibus portemus. Vidimus mon
 fra de genere gigāteo, quibus comparati quasi locustæ videbamus.
 Num. 13. Hoc exploratores inermes populo Dei narrabāt, atqui Iosue & Ca
 14. leph milites robustissimi, populū roborātes aiebāt. Nolite timere ne
 q; rebelles sitis cōtra dñm, quia sicut panē, ita possumus eos deuora
 re. Sanē gigātes sunt, & fortissimi hostes nostri, sed ope diuina adiuti,
 illos deuorare valebimus, si armati incedamus, hisce armis, quibus
 Baptista roboratus, sacerdotes & Leuitas verbo tenus prostravit.
 Adhæc, vas hoc auri, omni lapide pretioso ornatam, quāuis cunctis
 virtutibus emicuit, vna tamen potissimè effulsit; quam summoperè
 nos oportet imitari. Ea est humilitas ingens, qua sese adeo deiecit, vt
 Humili- nec dignū se agnosceret, qui corrigiam calceamēti Saluatoris solue
 tas. ret. Ecce propemodū omnis lapis pretiosus, quo decoratus fuit sacer
 rimus hic vir. O mira, vehemēter & mirāda humilitas Ioannis sancti
 ficatus præcursor, tāgere verticem Christi non audet, nec corrigiam
 calciamētorum soluere præsumit. Vos fratres discite quo timore ac
 Eucharis- cedere ad altare oportet, vt sacrosanctam Eucharistiam accipiat, la
 stia. bijs & lingua tangētes, eum qui ad dexteram patris sedens, ab angelis
 diu doctusq; laudatur: O nos beatos sacerdotes, si, vt par est, quotidie
 sacra mysteria celebrātes manus nostræ cōtrectauerint verbū vitæ,
 Figura. Christum Iesum. Planē si olim tangētes carnes animalū Deo obla
 Exo. 30. tas, sanctificabantur, quāto magis qui corpus Christi benedictum di
 gnè pectore suo exceperit, sanctitatem & omnigenā virtutem, imò
 omnū charismatū dona recipiet: Quādoquidem humilitate vel ma
 ximè opus habemus, de qua S. Hieronymus, ad Celantiam: Nihil ha
 S. Hiero. ad Celan- beat humilitate præstātius, nihil amabilius. Hæc præcipua est cōser
 uatrix, & quasi quidam omnium virtutum custos. Propter quod scri
 ptura dicit: Quāto magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo
 inuenies gratiā. Verba sunt omni adnotatione digna, vos illa cordi
 bus

bus vestris insigite. Quid plura carissimi? S. Basilius, humilitatem vo
 cat, veram imitationē Christi. At si quis insolētius se gerat, is diabolo
 similem se facit. Et rursus de vita monastica ait: Humilitas omniū vir S. Basil.
 tutum thesaurus est tutissimus. Hæc insignē virtutē toto corde appe
 tentes, vicissim, vt Apostolus suadet, nos deiciamus. In humilitate Philip. 2.
 superiores inuicē arbitrātes, agnoscentes in proximo aliquid boni ef
 se, quod nos nō habemus, vel aliquid mali nobis adesse, quod in alio
 non est. Vt sanctus Doctor disertè tractat. 2. 2. q. 161. artic. 3. S. Thom.
 Summa. Vidistis fratres Phariseorum lethale inuidiam, & subdo
 lam malitiam cōtra beatum Ioānem. Legatos ab Hierosolymis ad
 eum mittunt, non vulgares, sed sacerdotes & Leuitas. Qui interrogā
 tes eum, esset Christus an nō, cōfessus est nequaquā se esse Messiam.
 Rursus rogant sit Helias nec ne, asserit non esse Helīā, quāuis in spiri
 tu & virtute Helix ipse venerit. Deniq; prophetam se non fore testa
 tur, quem Moses prophetarat venturum, non alium intelligens nisi
 Christum. Instant adhuc palam faciat, quis sit, quo respōsum dare va
 leāt illis, qui eos miserūt. At vir sanctus, velut coactus vocē clamātis
 in deserto se appellauit, vt dirigat viam dñi aduētantis. Sic confessus
 est & nō negauit. Confessus est, non sum ego Christus, & nō negauit
 se vocem ac præcursorē Christi. Admonēs nos, Christi honorem ze
 lare, non nobis quicquam gloriæ eius arrogare. Alioqui vt Satanas,
 & parētes primi arrogātes peribimus, gloria Dei sponsa est, vnice ab
 illo dilecta, ita vt fas nō sit vel eam tāgere. Quod vir sanctus Ioseph, Gene. 29.
 olim in Aegypto præfagiebat, nolens tangere spōsam dñi sui. Cete
 rum quorsum audeat baptizare in Iordane Ioānes legati rogāt, cum
 nec Christus neq; Elias, nec Propheta sit. Ille verò aqua dūtaxat ba
 ptizare profitetur, nam Saluator Christus Iesus, quē non agnouerūt,
 eos baptizabit in Spiritu sancto, & lauacro vitæ. Quamobrē in actis
 Apostolorum legimus, quod Paulus baptizabat illos, qui baptismo
 Ioannis abluti erant. Deniq; vt fortis athleta dñi, honorem mūdi fal
 lacem spernēs, Christū miris præconijs exaltat, sese demittēs tātope
 rē, vt nec dignus sit corrigiam calciamenti, tanti, tamq; potentissimi
 regis soluere. Nos ergo fratres fidem firmam, caritatemq; flāmigerā
 beati Ioānis sedula meditatione considerātes, mūdiale honorem,
 qui instar fœni floris est, spōtē abdicemus, toto affectu Christum Ie
 sum magnificantes, totisq; medullis cordis diligamus. Diligentes &
 spiritu ferentes seruiamus. Cui sit gloria & imperium, cum Patre, &
 Spiritu sancto, per secula. Amen.

DOMINIC. III. ADVENT.
ANNOTATIONES
appendices.

Annot. 1. **P**rimò notandum, quàm ingens argumentum Hebræi aduersus suum errorem habeant, adhuc expectantes suum Messiam in lege promissum. Sanè vel maximè fides nostra sancta hac legatione roboratur, eò quòd pharisæi alioqui doctissimi, sacerdotes & Leuitas, apprimè eruditos misserunt ad Ioannem, sciscitatueros, an esset Christus. Nempe vt erant in scripturis versati, tum ex prophetia Iacob, tum ex Daniele, qui hebdomadas septuaginta numerauit, vt cõfumeretur peccatum, & adderetur iustitia sempiterna super populũ, *Danic. 9* palam agnoscebant Messiam venisse. Veruntamen egregios viros intuentes, Christum & Ioannem, legatos mittere decreuerunt, vt de Messia interrogent. Et quoniam austeritate vitæ in qua Iudæi maximè sanctitatem locabant, plus Ioannes fulgoris habebat, non ad Iesum verum Messiam, sed ad Ioannem internuntios suos miserunt. Quippe qui, cum mira de Christo præconia protulerit, ob eorum superbiam non crediderunt, imò verum Messiam cruci addigerũt, cæcutientes. Vnde causatur, & quidem rectè dominus: Ego veni in nomine patris mei, & non suscepistis me, alius veniet in nomine suo, & illum suscipietis.

2. Secũdò, Ioãnes noluit alienos titulos vsurpare, sed humilitate magna, seruũ regis regũ Christi Iesu, se profiteri, minimè erubescit. Certo certius sciẽs quòd seruire Christo Iesu, regnare est. Vbi docet principis & prælatos, non alienis titulis gaudere. Quin potius peculiare parui pẽdere, ne forsan cõtra illos scriptũ sit: Vocauerũt nomina sua in terris suis. Et iterũ: Perijt memoria eorũ cũ sonitu. Hoc est, morte in stante. Quam ob rem ob oculos habeãt oportet: Omnis qui se exaltat humiliabitur, qui verò se humiliat exaltabitur. Idque, in beato Ioanne humilitate insignito gestum, non ambigimus.

3. Tertiò, videre est, quàm mundus fallax æstimet, venereturq; , eos tantum quĩ externè nitẽt, pro sapia illustri, austeritate vitæ, hominũ fauore, etiã si re ipsa, nõ a deo sint digni. Sic ad honores accersentur, nõ qui virtute, sed qui nobilitate, potẽtia, aut diuitijs pollẽt, quãuis stupidi sint, pauper autẽ, vbiq; iacet cõtẽptibilis. O mirãdam cæcitatẽ, ò demẽtiam execrãdam, quæ interna sunt nõ prospiciũt impij, in quibus potissimè probitas & virtus sedẽ habẽt. Vnde qui ædificatis Syõ in sanguinibus, velut iratus ait dñs. *Abac. 2.* Non absimiles erãt Pharisæi

risæi abijcetes Christum dñm, eò quòd communem vitam tam in vestitu, quam in victu, sequebatur. Ioannem verò camelotum pilis vestitũ, cuius esca mel & locustæ maluissent pro Messia. In quo vel maximè decipiebantur, oportuit, Christum per omnia fratribus affimilari. Nec decebat eum, vt austerã vitam duceret, quin omnibus omnia factus est, vt omnes lucrificeret. *S. Thom. 3. p. q. 46. art. 1.* *1. Cor. 9.*

Quartò mirum est, quàm ex candescãt, cum per oblatam gloriam nihil extorquere à Ioanne potuissent. Ob id iam nõ blandicijs alliciunt, sed aggrediuntur minis, vt saltim minando eum exterrcant, & ab officio abducant. Ideò de baptismo interrogant, quare sine auctoritate baptizare audeat, sciebãt sanè, præ clara testimonia de baptismo Messia. Nam Ezechiel scripsit: Effundam super vos aquã mundam, & mundabimini ab omnibus iniquitatibus vestris. *Cap. 36.* Nec ignorabant, in exordio mundi spiritum super aquas fouentem, vt eas viuificaret *Gen. 1.* Item in Esaiã pollicitus est Deus hoc ipsum: Abluet dominus sordes filiarum Sion, & sanguinem Hierusalem, in spiritu iudicij & spiritu ardoris. *Cap. 4.* Vbi sanctus Hieronymus: Quod leue est lauatur, quod graue exuritur. Alludit ad illud: Ipse baptizabit vos Spiritu sancto & igni, vt Ioannes dixit. *Matth. 3.* *S. Hiero.*

Quintò notandum, quomodo Iudæi cæci, imaginem habeant hæreticorum omnium. Si tot signa Messia habentes Christum Iesum contẽnunt, nouum cõstituere conantes, tanquam filij eorũ qui Deos in deserto adorauerũt, vero Deo spreto. Eam ob rẽ ad Ioãnem accedunt, qui vox erat non verbum Dei, seruus non rex, præco sicuti ipse profitetur, nõ Messias in lege promissus. Tales sunt Lutherani, & reliqua fex neochristianorũ, qui doctrina sancta, & vera abiecta, Christo Salvatore neglecto, aliam doctrinã lethalem, aliumq; Christum sibi impudentissimè, ausi sunt comminisci. Cõtra quos dñs ait: Populus enim ad iracundiam prouocans est. *Esai. 30.* Et alibi, domus exasperans est. Haud absimiles orthodoxi sunt, qui interdum suis delictijs vacantes, re vera Christum, & eius dogmata sancta contemnunt. De quibus apostolus: Confitetur se nosce Deum, factis autẽ negant. *Esai. 30.*

Sextò quamquã, fide caritate, & spe, alijsq; virtutibus, vtpote armis insuperabilibus, gigas strenuus Ioãnes in hoc acerrimo agone pugnarit, & hostiles incurius inimicorum superauit, vna est potissimè virtus, qua omni gẽna vernãti cãdidior effulsit. Nempe humilitate superbos infestatores debellans, os eorũ obtrudẽs erubescẽtes abierrũt. Est sanè humilitas, tã ex omni parte pulchra, atq; grata Deo, vt

Canti. 1. sponsa in canticis dicat: Cum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum. Vbi sanctus Bernardus, perbelle inquit, humilitas nardus est amore candens, deuotione vicens, opinione redolens: quin & ipsa virtus magna est, eaque rara, super cantica. sermo. 43. Satius ergo nobis erit, cum Ioanne humiliari, vt prouehamur in æthere, quàm cum dæmone exaltari, vt deiciamur in tartarum flammis perpetuo puniendi. Ceterum, si quis roget, quid sit humilitas? respondet sanctus doctor: Est proprie directiua, & moderatiua motus appetitus. Itaq; vestis pannosa, aliq; id genus externa, symbola tantum sunt humilitatis, quippe quæ non penitus contēnenda S. Thom. 2. 2. 161. ar. 2. quæst. 161. arti. 2.

7. Septimò, non abs re baptista dixit de Christo loquens. Fortior me est. Matth. 3. Non sanctior, cum vtrunq; verum sit. Profecitò accommodauit se opinioni Hebræorum, qui plus nimio externis dabāt rebus. Et quoniam Saluator austeram vitam nō elegit, eò quòd non decebat, vt iam tetigimus, de potētia Iesu tractans, sanctitatis eius non meminit. Et hoc ipsum est dicere ante me factus est, potior, excellentior, & longè maiori honore dignus. Fuit sanè Christus potens opere & sermone, vsque adeò fortis, in patrandis miraculis, in verbis vitæ. Quo ibimus, quoniam verba vitæ æternæ habes? Dicebat sanctus Petrus. Fortis erat in sustinendis iniurijs. Iesus autem tacebat, ita vt miraretur præses. Fortis deniq; in diligendis inimicis, ita vt cum lacrymis obiens in cruce, pro suis crucifixoribus orauerit, exauditusq; est, pro sua reuerentia, veluti S. Paulus contestatur.

Quam violentus & improbus sit hic mundus, noruat qui serio conantur piè viuere in Christo Iesu. Nosq; id intelligimus altius considerantes, quam hostiliter sacerdotes & Leuitæ, cum Ioanne pugnarunt. Quid obsecro non fecerunt vt funditus, eius caritatē erga Christum extinguerent? At ipse, ope Dei roboratus, ceu cum Paulo clamans: Quis nos separabit à caritate Christi? Technas & anfractus eorum frustra, ac profus delusit, magis ac magis, sese dimittens. Extat mirabile documentum, ne forsitan dormiamus & aliquando nos tuos fore existimemus. Fili accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Iis armis, iustitia, & timore Dei, brauium arripuit Ioannes, & iisdem nos ortho doxi triūphalem regni cælestis coronā vendicabimus.

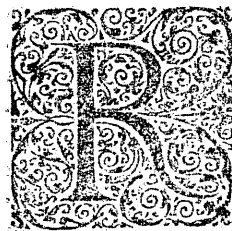
DO-

DOMINICAE

Quartæ.

Declamatio Quinta.

RE GALIS propheta, fratres carissimi, ante annos mille, & eo amplius, sacra nostræ religionis Christianæ mysteria prospiciens, utpote, cui Deus optimus sua gratuita dignatione, incerta & occulta sapientibus huius seculi, reuelauit, veluti coram habens futura, sic clamauit: Vox domini super aquas Deus maiestatis intōnuit, dominus super aquas multas. Vox domini in virtute, vox domini in magnificentia. Vox domini confringentis cedros, & confringet dominus cedros Libani: & commouebit dominus desertum Cades. Vox domini reuelabit cōdenſa, ac præparabit ceruos. Et in templo eius omnes dicent gloriā. Quænam vox domini hæc tam dulcis, tamq; sonora nisi ea est, de qua sacerri-mus vates Esaias scripsit: Vox clamantis in deserto parate viam do-
mini? Quandoquidem, Ioannes de se ipso prophetiam illam explana-
uit, ceu præterita dominica latius vidimus. Hæc vox mirabilis super
aquas intōnuit, veniens in omnem regionem Iordanis, prædicās ba-
ptismum pœnitentiæ. Dominus super aquas multas, nam aquæ po-
puli sunt & gentes, aquarum in morem decurrentes, & in mare ama-
rum mortis intrantes. Vox domini in virtute. O quanta virtus, quan-
taq; efficacia erat in verbis Baptistæ, opere & verbo Christū Iesum
venisse nuntiabat, non quasi aerem verberans, sed corpus suum casti-
gabatur, tum cilicio redimitus, tum etiā inedia stupēda. A deo vt Salua-
tor abstinentiam illius valde cōmendans dicit: Venit Ioānes non mā-
ducans neq; bibēs. Idq; dictum esse per hyperbolem, nemo non scit,
nam vulgaris in sacra scriptura est, edebat sanè Ioannes mel Sylue-
stre, & locustas. Tamen ita parè, vt quodammodo esset non come-
dere.

Psalm. 28

Esai. 40.

Apo. 7.

dere. Cū ergo verbo, & exēplo prædicaret mirū in modū suadebat, & ad poenitentia quā multos alliciebat. Vox dñi in virtute. Nam poenitentia virtutem docebat, quæ in contritione & satisfactione potissimè posita est. Nostra vero poenitentia, quæ sacramentalis appellatur, confessionem omnium peccatorum & absolutionem à cōfessore facit amplectitur. Sequitur vox domini in magnificētia. Sanctus Augustinus: Hoc est magnifica faciens. Quid obsecro magnificētius, quam filijs iræ peracta poenitētia ætherea regna largiri? Hoc magnificentissimū opus Dei, Ioannes pro sua virili prædicabat dicens: Poenitentiam agite & appropinquabit regnum cælorum. Vox hæc cælica confringebat cedros, vbi pharisæis & saduceis ad Iordanē venientibus, vt baptizarentur dicebat: Genimina viperarū, quis docuit vos fugere à ventura ira? Ecce vehementer eos deterrēs, minis hæc illos redarguebat. Quid plura? vox hæc domini preparabat ceruos, vt iam desides, & otiosi gliscētes, conuolarent ad poenitentiam obeūdā. Ita vt milites & publicani acclamarent: Quid faciemus? Deniq; vox hæc cælestis reuelauit condēsa, & opaca, digito suo agnum Dei Christum Iesum ostendens, quomodo occultius fuit in mundo. Deus absconditus & homo manifestus ait: Diuus August. Eam ob rem in templo Dei, hoc est in ecclesia Romana, omnes dicūt gloriam. Non iam idola lignea, aurea, seu lapidea colentes, sed Christum Iesum totius orbis conditorem, & dominatorem, vt ius est, toto corde adorantes. En carissimi tota euangelij hodierni summa. In quo sanctus Lucas, primò de tempore, in quo beatus Ioannes cœpit prædicare & baptizare, narrat. Subinde, de fructu eius prædicationis differit. Nunc de largitate summi Dei confisi euangelium indagare incipiamus.

Anno quindodecimo imperij Tyberij Cæsaris, procurante Pilato Iudæam, tetrarcha autem Galilee Herode: Philippo autem fratre eius tetrarcha Ituræ: & Traconitidis regionis: & Elifania Abilinæ tetrarcha: sub principibus sacerdotum, Anna & Caypha, factum est verbum domini super Ioannem Zachariæ filium in deserto.

Mira res! q̄ seriose, q̄ & luculenter sanctus Lucas retexere enitatur tempus prædicationis Ioānis Baptistæ. Idq; vt lucidius subindicet, auspiciatus est, ab vtriusq; principatus, videlicet ciuilibus & ecclesiasticis proceribus, è quibus autoritate in desumit. Primò ab imperatore Romano, qui tunc temporis dominabatur Iudææ. Enimvero vt Iosephus est autor, Tyberius successor fuit Octauiani Augusti, sub quo natus est Christus, totius mundi salus, anno eius imperij. 42. Mortuus

tuus idem fuit anno suæ ditionis. 57. Vnde successoris Tyberij annus fuit. 15. Quando Christus & Ioannes, annū trigessimū agebant. Quod quidem à mysterio alienum non est. Noluit in re tā graui Saluator mundi legem abrogare, & euangelium prædicare antè perfectam ac virilem ætatem, nè forte, infantia suspecta conditio, aliqua ex parte derogaret veritati. Siquidem lex illa vetus paruulorū erat, nostra autem virorum ac robustorum, eò quòd lex amoris & gratiæ, ex ore Christi Iesu perfecta est, dicente apostolo: Cum essem paruulus loquebar, vt paruulus, sentiebam, vt paruulus. Id est, quādiu in Iudaismo versatus sum, pueri partes gerebam, cæremonijs & sacrificijs vmbriticis obnoxius. Nunc vero Christi apostolus effectus factus sum vir, & subinde euacuauit ea, quæ sunt paruuli. Imò lex pedagogorū elementa continebat, euangelium verò perfectam doctrinam Dei habet, vt maximè viros decet. Ad hæc beati Ioannis ætas hic ostenditur perfecta, quiq; vt Gabriel sacerrimæ virgini nuntiauit, sextum mensem natus fuerat, quādo angelorum rex Christus cōceptus est, Spiritu sancto cooperante. Nempe iuuenilis ætas, non æquè ad prædicationē conducit. Hinc Paulus ad discipulum suum scribēs: Vide nemo contemnat adolescentiam tuam. Vnde liquet, illam suapte natura contemptibilem fore.

Procurante Pontio Pilato Iudæam, hoc est prædidente Pilato in Iudæa, quem misit Tyberius Cæsar, sublato Archelao & in exilium misso ad Vienam Gallia ciuitatē, Iudæa tributaria facta est, & iuncta dispensationi Siria. Nec amplius per principem, sed per procuratorem, ceu præsidem gubernata. Hinc Pilatus missus fuit à Tyberio, ad gubernandam Iudæam. Quod autem tres filios Herodis Ascalonitæ, qui infantes occidit, hic refert Lucas, qui in tribus tetrarchijs regnabant, eò tendit, vt diuisum regum Israel intelligamus, & propè interitum. Nam omne regnum in seipsum diuisum desolabitur, & domus supra domum cadet, vt Saluator noster testatur. Atqui tetrarchia, nomen est principatus, vnde tetrarcha nomen principis est, sicut rex, quanuis regali titulo non gaudeat. Plinio libr. 5. cap. 18. Nec mirum si aliquando appellatur reges. Tetrarchia dicitur quarta pars principatus. Nam Romani vt regnum Iudæorum minus validum esset, in quatuor tetrarchias illud diuiserunt, rebellionem timentes Hebræorum.

Sub principibus sacerdotum Anna & Caypha. Annas sedem tenebat quando Ioānes prædicare cœpit. Cayphas autē sacerdotium summum

1. Cor. 13

Gala. 4.

1. Tim. 2

Text.

Text.

summum gubernabat, quando Saluator noster passus est. Itaq; annuatim, ac vicissim sacerdotioungebantur, quod emerant ab imperatore. *Exo. 28.* Quamuis sacerdotium ex lege vni dabatur, nihilominus ambitione, & avaritia dominante, venale ac diuisum est. *Deut. 7.* Quod praefigium insigne erat imminentis exitij. Vtinam in sancta ecclesia Romana, nihil horum hodie inuētum sit. Nempe Saluatorem nostrum nusquam legimus flagellum fecisse, eoq; optimo zelo, accēso vendentes columbas in domo domini foras misisse, nisi in templo Salomonis. Ecce quam ingens scelus sit, quod agnus mansuetus Christus, cui iratus ē domo Dei auferre voluit. O mores Christianos, vtinam Anas & Cayphas vsque nunc, heredes non habeant, posterosq; non reliquerint. Sub ijs principibus, quos melius dixerim idolos, aut abominations in tēplo dñi. *Acto. 8.* Vel Simonēs, qui oblata pecunia Spiritus sancti dona emere ausi sunt, dum ministerium sacrum, sanctumq; sacerdotium venale fecerunt. Sub ijs, inquam, factum est *Origē.* verbū dñi super Ioannem. Obseruandum, vt Origenes ait, quod in prophético sermone solis Hebræis prædicato, tātum Iudæorū regnū describitur, die ēte Esaia, visio Esaia in diebus Ozia, loathā, & Achā regū Iuda. At in euāgelio, quod lōgē latēq; erat prædicādū vniuerso orbi, imperiū describitur Tyberij Cæsaris, quippe qui totius orbis dñs videbatur. O ineffabile summi Dei caritatē, quonā euāgelium cūctis nationibus in salutē nuntiādum erat, ob id gētium & Hebræorum regna recēsentur à beato Luca. Quid plura? Regnū Romanorū veniente Christo describitur, quod in pedibus ferreis statuē, quam vidit Nabuchodonosor figurabatur. Nam iā caput aureū, pectus argēteum, vēteraneus trāsierant, atq; perierāt Romanorū imperio remanēte. Tamen lapis paruus absq; manibus præscissus ē mōte, Christo Iesu nato ex virgine alma Maria, statuā deleuit, creuitq; in mōtem magnū, ita vt in omnem terram exiret prædicatio apostolorū, & Romæ vbi tot idola colebātur, beati Petri fides maneat. Sub hæc, gētium vnus princeps adnumeratur. Iudæorum verò duo sacerdotes, nam vnitas fidei potissimē in populo gentili erat futura.

Nota. Hoc ergo tēpore, factū est verbū dñi super Ioannē in deserto. Cōpēdio vsus est Lucas, & vno verbo multa indicat. Super quē verbū Dei factū fuerit, sui iudicio nō eget. Verbū Dei mādatum eius est, vt *S. Chryf.* Chrysofomo placet, quia nō à se venit sed à Deo ipsum mouēte. Sūt multi, qui nō asciti, sed vltro se ministerio prædicationis ingerūt, prætextu honoris, quæstusve, quæ pestis latē vagari solet. Contra quos velut

velut iratus dñs ait: Ipsi currebāt, & ego non mittebā eos. Et iterū: Ecce ego ad prophetas, q; furabātur verba mea, & dicūt: Hæc dicit dñs, qui somniātes mēdaciū, seduxerūt populū meū. Ecce graphicè depictos nostræ tēpēstatis hæreticos. Fures sunt, & verba Dei rapiētes antichristū prædicāt. Somniātes mēdaciū seducūt populū Christi Iesu, eosq; ad infernum pertrahūt, perdulces sermones & salutationes, veluti apostolus cōtestatur. At S. Hierennias, etsi à dño ascitus, clama- *Iere. 23.* bat. a. a. a. dñe nescio loqui. Ad quē Deus optimus: Noli dicere quia *Iere. 1.* puer sum, ego ero tecū. Felix prædicator, qui à dño mittitur, fieri nō potest quin exuberātem fructū faciat. Nam quomodo prædicabūt nisi mittātur? Talis fuit S. Ioānes, missus fuit à Deo, vt testimonium *Rom. 10.* perhiberet de lumine Christo Iesu. Ceterum à Deo missi sunt, qui legitima ecclesiæ cōstitutione, verbū Dei populo prædicāt, ad candidā vitā, & honestos mores alliciūt audiētes. In quibus autem nihil horū inuenitur nullatenus fides habēda est. Si autem roget quis, vbi iussio isthæc facta est Ioāni? Euāgelista aperit vbi, in deserto quidem viginti quinque annis eremū scalētem habitās, cōuersatio eius non in terra sed in cælis erat. Ibi dē vsq; ad sui ostēsiōē occultus māsit, hominibus incognitus, angelicis spiritibus notus. Idq; Deo optimo auctore actum est, vt nulla suspicio hominibus innaſceretur, quod affinitatis grata vel cōuersationis causā, de Christo Iesu magna testaretur. Vnde ipse Hebræis dicebat: Ego nesciebam illū, sed qui misit me baptizare, ipse mihi dixit. Super quem videris spiritū descēdentem & manētem super eū, hic est qui baptizat in Spiritu sancto. Quā ob rem ad tantum diuinarum gratiarum eleuatus est apicem, vt plūquam prophetis sibi gratia infunderetur. Nec absre, cum suū desiderium à principio vitæ suæ vsq; ad finē diuinis aspectibus obtulit. Felix carissimī qui solitudinem amat, mundi cōsortia fugiēs, vt soli Deo vacet, is cum sponsa decantare poterit iure optimo: Dilectus meus mihi & ego illi, inter vbera mea commorabitur. O quoties verba hæc omni melita dulcedine foecūda, Ioānes in illa vasta solitudine, tum corde, tum etiā ore repetebat: Dilectus meus Iesus qui me in vtero matris meæ sanctificauit, & oleo suæ gratiæ vnxit, præcursoremque suum instituit, is mihi amabilis & vehementer desiderabilis. Inter vbera mea commorabitur, in corde meo sedem ei dabo, toto pectore eum diligam, qui tantoperē dilexit me, & tot charismatum donis ditauit. Ijs nimirum, fratres, qui teste Iob, ædificāt sibi solitudines, ijs, in quā, cælestis rex Christus loquitur, eisq; arcana sua reuelat. Hoc spū affla- *Ioann. 1.* *Canti. 2.* tus

tus desertum vnum reliquit, & in aliud desertum se recepit.

Text. Venit in omnem regionem Iordanis prædicans baptismum poenitentiae, in remissionem peccatorum. In hac regione Iordanis sacrum euangelium habuit initium, nam dogma salubre Ioannis, & Christi *Matt. 4.* Iesu hic coepit, iuxta Esaiæ vaticinium, quod non tacuit sanctus *Esai. 9.* Matthæus: Vt impleretur, ait, quod dictum est per prophetam Esaiam: Terra Zabulon, & terra Neptalim, via maris trans Iordanem Galileæ gætium. Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam. Siquidem aptus locus hic erat, ad ministerium eius, ut qui de peccatis suis doleret statim baptizatus in Iordane, abiret ablutus. Notandum quare baptismus poenitentiae appellatur baptismus Ioannis, sane ille tantum baptizabat in aqua, ut in tertia dominica diximus. At si ergo in illo baptismo remissio peccatorum non dabatur, quorsum baptismus poenitentiae in remissionem peccatorum vocatur? Profecto sancti doctores varij sunt in hoc loco. Sanctus Gregorius de baptismo Christi Iesu hoc exponit. Prædicabat utique; Ioannes Baptisma verum, quod Saluator erat daturus mundo. Ipse vos baptizabit in Spiritu sancto, aiebat, de Christo Iesu loquens. Atqui alij non de baptismo Christi sed de baptismo Ioannis, id intelligunt. Itaque ibi qualitas baptismi significatur, eò quod baptismus Ioannis erat baptismus poenitentiae. Hoc est, quodam initium poenitentiae, ut magna sit disparilitas, inter baptismum Christi & Ioanis. Nempe in baptismo Christi absque poenitentiali satisfactione præuia delicta omnia merito Christi delentur & hæc maxima dignitas, & excellentia baptismi est. Quod autem subditur, in remissionem peccatorum, non ad baptismum refertur, sed ad poenitentiam. Perinde dicat, prædicans baptismum poenitentiae, propter quam remissionem peccatorum datur. Poenitentia autem quæ vocatur virtus non à Ioanne coepit, sed à primo parente exordium habet. Et hic sensus plus arridet, & literæ germanior apparet. Potuissimus quodammodo baptismum Ioanis, vocare baptismum in remissionem, non effectiue sed inchoatiue, siue dispositiue. Disponebat namque ad poenitentiam obeundam. S. Tho. *S. Tho. 4.* *d. 2. q. 2.* 3. par. q. 38. art. 4. valde conueniebat, ut Ioannes prædicaret Christum baptizando. Primum quia Christus venturus erat ad baptismum, ut consecraret aquas. Secundò, ut turbis ad baptismum conuolantibus, prædicaret Christum Iesum adesse. Tertio, ut assuesceret homines ad Christi baptismum. Hæc & alia pleraque commoda, ex hoc baptismo Ioannis dimanarunt. Vnde perspicuum est, nisi quis stupeat, illum esse

esse à Deo, & instinctu familiari Spiritus sancti, Ioannes sic baptizabat. Quod pharisæi confiteri noluerunt, Christo Iesu eos interrogante sed erubescerent tacuerunt, nec proprio gladio se interimerent, veritate profitendo. Erant quidem baptizandi baptismo Christi, quotquot baptismum Ioanis susceperunt, eò quod ex aqua & Spiritu sancto renati non erant, sed aqua tantum diluti, dicente domino: Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non potest videre regnum *Matt. 3.* Dei. Hæc sententia sancti doctoris est. 3. part. q. 38. art. 6. Quæuis magister. 4. d. 2. Aliter sentiat, sed hæc ad scolas, maximè attinet.

Prædicans baptismum poenitentiae. Verba eius ea sunt, ut Matthæus *Text.* narrat: Poenitentiam agite appropinquabit regnum caelorum. Ecce *Matt. 3.* sacrum euangelium rectè à poenitentia facienda exorditur. Lex namque peccatum indicabat, non debebat nec poterat, imò occasionem præstabat, ut fortius libido accresceret. Teste apostolo, euangelium, *Roma. 5.* id est bonum nuntium infirmitatem ostendit, peccata palam facit, & medelam præbet simul. Eò quod Christus factus est nobis à Deo sapientia iustitia sanctificatio & redemptio. Res dictu mirabilis, Saluator noster factus est nobis iustitia, & nos iustitia Dei efficiuntur in illo. O nos beatos fratres, si ut ius est, mandata Dei seruemus, eumque fide, & spe, ac caritate veneremur. Nempe regnum caelorum appropinquabit, & regnabimus cum Christo perpetim. En præforibus est Dei regnum caelorum, adest quæ pater promissit. Verumtamen intra vos esse non poterit, nisi antea facta mala vitæ desicatis, bonaque posthac age revelitis. Agite vos carissimi obsecro poenitentiam, alioqui nec Christi aduentus, nec baptisma, crux aut sanguis Christi aliquid proderit, nisi quis voluntate, ac sponte sua poeniteat. Nemo sibi bladiatur, aut felicitatè sibi promittat in delicto perseverans, nec confidat in verbis mendacij dicens: Templum domini, templum domini, templum domini est. Sic *Iere. 7.* Iudæi olim cæcucientes dicebant: Frustra sperantes veniam, ob id quod in templo, tot sacrificia & holocausta offerebant, nihilominus spontè peccabant, & in peccatis perseverabant. Cæterum corroborat suam prædicationem testimonio Esaiæ, beatus Ioannes dicens.

Vox clamantis in deserto, parate viam domini, rectas facite semitas eius Ioannes rectè appellatur vox, eò quod non scripturæ suæ prophetiam comendabat, ceu alij prophetæ, sed missus erat, ut viva voce tantum prædicaret. Clamataque hæc vox solum magnitudine affectus quod præcipuum est in concionatore, sed publica declamatione, nil priuatim docens. At contra, hæretici latebras quærentes sua dogmata

venenata explicat, dicite dño: Qui male agit odit lucē, ne arguatur opera eius. Vnde suā doctrinam laudans Saluator, præsidi funesto **Ioan. 19.** dixit: Ego palā loquutus sum mūdo. Ego semper docui in tēplo, & in synagoga, & in occulto loquutus sum nihil. Quid me interrogas? Ecce euangelij primatus, iubare ipso lucidius est verbū Christi Iesu, eā ob rem lucem amat, omne tenebrosū vehementer horret. In deserto clamat, quia derelictē, ac destitutē Iudæā, solatiū redēptionis annūtiat, vt pulchrē sanctus Gregorius ait. En vox dñi super aquas resonās, vt iam diximus, & quidē super aquas Iordanis intonuit. Vox dñi in virtute & magnificentia, pollicēs delictorū veniam adesseq; Messiam subindicās. Sed quid clamat? Nimirū parare viā dñi admonet, & semitas eius rectas facere hortatur. Ecce quam malē Hebræi prophetiā hāc Esaiæ, de reditu à captiuitate Babylonica exponūt. Euangelistæ ad literā illam de aduētū Messiaē allegāt. Sed de via paranda Christo veniēti fecūda parte hui⁹ declamationis tractabimus. Iamq; de effectu, ac fructu saluberrimo aduentus Messiaē differēs adnectit.

Text. Omnis vallis implebitur, & omnis mōs & collis humiliabitur. Et erūt praua in directa, & aspera in vias planas. En quatuor deformitates, quæ viā cōtingere solēt. Vel vallis est, in quam oportet descēdere nō sine labore, vel mōs ad quē non ascēdimus absq; infudatione. Aut obliqua est via, aut aspera. Vaticinatur ergo Ioānes tantā esse virtutē Christi adueniētis ad nos, vt potēs sit sua gratia omnes hāc deformitates ab animabus tollere. Significatur igitur ijs quatuor metaphoris, tollenda quæuis deformitas morū. Auferēda quidē erat Christo nato **Esai. 35.** omnis pusillanimitas, iuxta illud Esaiæ: Dicite, pusillanimes, cōfortamini, & nolite timere. Deus ipse veniet & saluabit nos. Quod quidē de Messia venturo ad literā dictū est, nam statim sequitur: Tūc aperietur oculi cæcorū, & aures surdorū patebūt. Mōtes superbos præfignāt, super quos, ros nec pluuia diuinę gratiæ cadit. Dicite propheta **2. Reg.** regali: Mōtes Gelboę, nec ros, nec pluuia descēdat super vos, vbi ceciderūt fortes Israel. Iniustitia viā obliqua est, tendēs ad baratrū. Nā in circuitu impij ambulāt, quorū typus Sanfon ob cæcatus fuit, **Sapien. 5.** uem molā trahēs. Deniq; viā improborū aspera fatis, ipfis magno cū gemitu acclamātibus. Ambulauius vias difficiles, viam autē dñi ignorauim⁹. Aut si quis mauult, cum Beato Gregorio dicat: Vales gentes humiles, mōtes superbos designari. Et quia Saluator noster, deponit potēs de sede, & exaltauit humiles. Hebræos prostrauit, & gentiles in sublime euexit ceu alma virgo Mariā cecinit, ideō omnis mōs

lumi-

humiliatur, & vallis gratia Christi Iesu impletur.

Et videbit omnis caro salutare Dei nostri, Ac si dicat: Deus homo factus, adeo cōspicuus veniet, vt in terris cum hominibus cōuefatus, omnis homo, siue Hebræus, siue gentilis, aut barbarus, eum intueri possit, nisi suapte malitia in tenebris delictorum, delitescere quis voluerit. Plurimq; facere tenebras, quā lucem cælicam maluerit. Hanc sententiā sanctus Gregorius de vltimo aduētū explanat, vbi à cūctis rex noster Christus in gloria sua videbitur, eo dicēte: Tūc videbūt filium hominis veniēte in nube, cū potestate magna & maiestate. **Lucæ. 21.** Ce-terum, Lucas Iesum appellauit salutare Dei nostri, veluti exponens, quod propheta dixit: Et videbit omnis oculus quod os dñi locutum est. Sanē Saluator noster salutare Dei iure vocatur, eō quod venit nobis ægotantibus salutem spiritalem afferre. De euangelio sit satis.

SECUNDA PARS Declamationis.

Vox clamantis in deserto parate viam dñi. Audistis, ni fallor, fratres, in prima parte huius declamationis, Ioannem clamātem in deserto iuxta fluuenta Iordanis, vbi baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum, turbis ad se confluentibus, feruido spiritu prædicabat. Ascendit sanē vt alter Helias sicut ignis, & verba eius sicut facula ardebant. Imō Gabriele teste, Ioannes venit in spiritu & virtute Helia. Hunc eximius prophetarum Esaias ante annos. 750. Vidit in spiritu & vocem clamantis in deserto appellauit. Et quidem rectē, nam suapte natura vox præcedit verbum. Idq; ex nostra locutione agnoscimus, nam prius vox sonat, vt verbū post modum audiri possit. Ioānes ergo vox est, quia verbum præcedit, vt beatus Gregorius testis est. Sicut enim vox pectoris nuntius, angelus mentis, & intellectus nostri dicitur interpres, ita Ioannes nuntius & angelus fuit Christi, verbi æterni patris. Quippe qui, ex substantia sua ineffabiliter erudit hoc verbum bonum, quod est Oceanum mare, seu fons ex quo omnia bona, scaturiunt. Mira res, vt in mēte mea prius fuit cogitatio seu verbum, vox autem prius ad aures venit, sic verbū patris, in æternitate est, nihilominus per Ioannem, tāquam per vocem hominibus patefecit. Præuenit Christum, prædicando & baptizando, & eum digito demonstrando, dicēs: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Adhæc, vox citō trāsit, verbum remanet in pectore, & sic, quam

K 2 totius

totius Ioannes transfuit obiēs, Christo Iesu crescēte, totum orbē adimpleuit, veluti Daniel de lapillo, absq; manibus de mōte præscisso, multis retrō seculis prophetarat. Hinc Ioannes discipulis suis liuore inuidiq; tactis dixit: Illum oportet crescere me autē minui. Idq; factū est, vt S. Augustinus cōtestatur, quādo Ioānes minutus est in capite, Iesus salus nostra, creuit in cruce. Quāquam de fama illustri, & æstimatione magna, quam oēs de Christo habebant, ob insignē eius doctrinam, & stupenda prodigia, quæ operabatur, ad literā intelligēda sit Ioānis sententia. Deniq; sicut vox sine verbo nil prodest, ita nihil sine Christo Iesu Ioannes. Quin & baptismus Ioannis nihil valeret, nisi ascendente verbo velamine carnis nostræ velato. Videtis quam meritō propheta, & ipsemet Ioannes se vocem appellarit.

Vox hæc non tacet, idē vox clamantis nuncupatur. Quis ille est qui clamat per Ioānem? Sanē Christus Iesus, qui in quouis prædicatore clamare solet. An experimētum quæritis (ait apostolus) eius qui in me loquitur Christus? Hinc ipse dñs ait: Si separaueris mūdum a vili, quasi os meū eris. O quam cādidum, quam nūdum, & sanctum oportet esse os cōcionatoris, quo ad loquēdum populo, Deus optimus vti tur! Vox clamantis erat Ioānes, vox Christi Iesu in tēplo clamātis:

Iere. 17. Si quis sitit veniat ad me & bibat. Rursus Saluator clamitat: Omnes

Ioann. 7. qui laboratis, & onerati estis venite ad me, & ego reficiā vos. Obseruandum, quod Christus clamat voce sonora tonās, quia euangelium veritatis prædicat. In lege veteri velut submissē, & humiliter omnes loquebātur, vt potē qui nondum venerāt, ad seculū aureū, id est, ad tēpus euāgelicæ veritatis. Quod quidē adūbrabat vox illa Mosi, rudis & exilis. Sanē quia lex vmbatica erat & obscura, non per orbē vniuersum resonabat, vt sacrum euāgelium, sed intra lares Hebræorum audiebatur tantū. At Christus rex noster in deserto vastissimo, in toto mundo per apostolos & prædicatores suos clamare non cessat.

Nota. Quorū vox in omnē terram exiuit. Vos carissimi hinc elicite, quanti æstimare debeat cōciones, quas auditis. Nō prædicator vobis loquitur, sed Christus Iesus in ore eius clamat, & quæ Spiritus sanct⁹ ei fugerit propinat auribus vestris. Extat Saluatoris egregia admonitio: Qui vos audit, me audit: & q; vos spernit, me spernit. Votis factis, affectu pio, verba Dei audite, & ea mordicus tenete, pectonibusq; vestris illa figite. Quō eū propheta cōcinere valkatis. In corde meo abscondi eloquia tua, vt nō peccē tibi. Clamauit ig; vox Christi, prædicauit in deserto adesse tātop cre desideratū Meisā, clamauit in alio deserto,

Psal. 75. hoc

Psal. 118.

Psal. 118.

Psal. 118.

Psal. 118.

Psal. 118.

Psal. 118.

Psal. 118.

Psal. 118.

Psal. 118.

Psal. 118.

Psal. 118.

Psal. 118.

Psal. 118.

Psal. 118.

Psal. 118.

Psal. 118.

Psal. 118.

Psal. 118.

Psal. 118.

hoc est in Iudæa sterili, & omni dono & fauore Deitam destituta. Legite Iosephum lib. 7. de bello Iud. c. 26. & videbitis quā desolatum Iosephus. erat templum Salomonis. Imò post tot deuastrationes, per ipsos Perfas & Babilonios reges, quæ pretiosa erant in templo, Titus & Vespasianus, Romam detulerūt. Mensa aurea, candelabrum, vasa argentea, & cuncta vtenilia per Romanos sublata sunt, vnctio regalis defecerat, vt in psalmo quodā extremis suspirijs regius psaltes deplorat. *Psal. 73.* O desertum omni cultura scālēs, omni fructu destitutum. Iudæorum pectora arida erant, omni gratia Dei arentia, idē Ioannes clamat velut aratro verbi Dei, terram incultam profcindens, quo in Christum Iesum credētes, eumq; candido corde amantes, fructus vberimos, operaq; sancta facere queant.

Clamat etiam Ioannes ad nos fratres, qui somno graui obdormiētes ac supini, in lectulo peccati iacemus, vt surgentes Christum Iesum honore debito suscipiamus, in cordibus nostris hospiciū ei præstemus, fide, spe, caritateq; omnigenis & virtutibus ornatum. Rege ipso Christo Iesu pullante & dicente: Aperi mihi soror mea colūba mea, speciosa mea. O stupendam & indulgentissimam filij Dei erga nos caritatē, quis pro dignitate eximiā ac præcellentē dilectionē hāc valeat enarrare? Stupēt angeli, mirantur Seraphim, vbi tota sui intellectus indagine summi numinis ingētem amorē in filios Adæ patefactū contēplantur: Sororem vocat ecclesiā hanc Romanā, cuius pars quilibet fidelis anima est. Et perbellē hac nomēclatura eam honorat, postquam angelos non apprehēdit, sed semē Abrazæ apprehēdit. Frater vtiq; noster est filius Dei Christ⁹ Iesus, caro de carne nostra, os de os sib⁹ nostris, ne interficiam⁹ Ioseph, aiebat Rubē, quia frater & caro nostra est. O fratres mei ne obsecro fratrem nostrū Iesum in corde nostro occidamus, legē eius contēnendo, Deus noster est qui nos ex nihilo creauit, & ad imaginē suam animā nostrā insigniuit. Hic viuit in corde nostro per fidem & caritatē, iuxta illud: Viuit verò in me Christus. Nō obsecro adeo immanes & feri sim⁹ occidentes eum qui vita nostra est. Alioqui illū interficiētes, nos ipsos leonibus crudeliores interficim⁹. Si ergo ita est, quod frater noster vocatur, anima nostra soror eius, re ipsa, ipōsaq; appellatur: vnde tāta ingratitude, quod ostia cordis ipso pullante non ei referātur? Ego, inquit, sto ad ostiū & pulpulo. Omirabilem hominis dignitatē lo inenarrabilem liberi arbitrij potestatem! Creator ipse creaturā suam rogat, blandis verbis deinceps, & suadet nobis, vt ei aperiāmus, versuto leoni diabolo, &

Nota. serpenti lethali mūdo, cordis nostri portas claudam⁹. O fratres saltim vt nri misereamur, vltro Christū Iesum suspiciamus. Nam, vt corpus sine anima, vitā habere nō potest, sic anima absq; Christo viuere minime valet. S. Augustino testāte. Alioquin ipse dñs de seipso nō diceret: Ego sum via veritas & vita. Et iterū: Ego sum resurrectio & vita, qui credit in me etiam si mortuus fuerit viuet.

Text. Sed nūc, quid dicat vox hęc in deserto, intētissimo audiamus animo, nostra vel maxime refert, nedū audire, sed obaudire. Ait enim, parate viā dñi. Quā viā hęc sit, quā pręparare nos admonet vox dñi, vita nostra est, quæ sentibus peccatorū exuberat. Hinc B. Basilii, in psalmū primū, egregie explanās illud: Beatus vir qui non abiit in cōsilio impiorū, & in via peccatorū non stetit. Via enim ait, vita dicitur, p quā quilibet natus properat ad finē. Quē admodū qui trās-fretātes in nauigijs dormiūt, a vēto in portum deducūtur, & siue sentiāt, siue nō, per virgēte cursu, ad finē optati portus applicāt: sic & nos vitæ nostræ tēpore properāte, veluti quodā motu irrequieto ad pro-

Hebr. 13 priū terminū, occulto vitæ nostrę cursu properamus. Itaq; oēs in via sumus neq; habemus ciuitatē manentē, sed futurā inquirimus, S. Paulo teste. At qui, quoniā via hęc nostra non est, eō q̄ in volūtate Dei

Nota. sita, meritō via dñi appellata est. Rectē quidē vita nostra via dicitur, nam modo hūc, modo illū fortitur statū. Sanē via peccatorū, vt sapiēs inquit, tā est sentiosa, & praua, vt cōplātata sit lapidibus. Quin & hęc lata est, quæ ad perditionem deducit, mortēq; perpetuā in ea ambulātibus adigit. Felix ergo vir, qui in illa nō stat. Hic nimirū arctam viā amplectēs, Christū ducē sequitur, & vt fidelis athleta, cru-

S. Augu. cē suam spōte baiulat. Ad hęc, S. August. inquit. Beatus vir qui in via peccatorū non stetit. Ille non stetit in hac via mala, qui quāuis natus

Origenē. sit in peccato, eum illecebra secularis nō tenuit. Eodē planē pertinet quod Origenes loquitur. In corde nostro parāda est via dñi. Magnū est cor hominis & spaciosum, si tamen fuerit mūdum, nec in magnitudine quātītatis, sed sensuū intelligamus oportet. Alludit hoc, ad illud tēplum Dei estis, & Spiritus sanctus habitat in vobis. Nēpe vbi tanta maiestas habitat, toto mundo maius sit necesse est.

Psalm. 118 Alij & non abs re, viā hęc intelligunt mādata Dei esse, hanc viam planē paramus, vt quotidie veniat ad nos, suam gratiam impertiens, dum legem vltro seruamus, Dauide dicēte: Viā mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meū. Currit orthodoxus viam hanc, cum hilari corde, quæq; Deus optimus pręcepit implet opere. Sed quidni

quidni currat? Imō & volet? Qui sperant in dño mutabunt fortitudinem, assumēt pennās vt aquilæ, current & non laborabūt, ambulāt & non deficient. O mirabilē summi Dei gratiam, qui antea, nec pedem mouere quibant ad bona patranda, ope Dei fulti, mutant fortitudinem, bella hostilia destruentes, & Satanam, mūdum, & carnem subiugantes spiritui. Nedum ambulāt, quod ad incipientes attinet, sed currunt, quod proficientium est. Et tandem, aquilinis alis super omnia volitat, quod perfectis peculiare est. Mira res! currētes nō deficient, volātes minime lassātur, aut fatiscūt. Hos faustissimos dixerim viros, qui vt filij Dei, spiritu eius agūtur. Et instar sanctorū animalū, quæ propheta in spiritu vidit, vbi est spirit⁹ impetus, illuc gradiūtur, nec reuertūtur, retrorsum aspiciēte vnquā. Ceterū Lutherus & eius cōplices, obmutescāt hic, oportet, quiq; hoc verbo Ioānis explodūtur, tāquam noui Arriani liberum arbitriū abnegātes. Parate viā do mini & rectas facite semitas eius. Quandoquidem, si iubemur pręparare viam domini liberi sumus, dicente Salomone: Hominis est pręparare animum. Hoc ariete omnium dogmata pessima hæreticorū dilabuntur. Sanē, gratia Dei pręueniente, naturalibus nostris bene vti possumus. De qua David: Misericordia eius pręueniet me. Quod autem Ieremia inquit: Sciō domine quod non est hominis via eius, nec viri, vt ambulet & dirigat gressus eius, sine auxilio diuino intelligi oportet, quod profectō non destituit nos. Manus Christi Iesu, vt in canticis optime depictæ sunt, tornatiles, auræ, plenæ hyacinthis dicuntur. Quam ocyssimē mouentur, vt petentibus, diuitias suas largiantur. Plenæ hyacinthis semper extant, quo virtutes omnis poenitentibus impendant. Quin & ipse bonorum omnium largitor, ad ostium stat & pullat, corda nostra habitare maximopere cupiens. Audiamus vocantem fratres, pullantem regem nostrum aperiamus statim. Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra, clamat Christus extra, per ea quæ visibilia sunt, clamat intra, loquens pacem in plebem suam, & in eos qui conuertuntur ad cor. Ne obsecro quis vt aspidis surdę, obturet aures suas, & pereat. Rex Salomon rex pacificus Christus venit, sedeat in throno patris sui & firmetur, vt de Salomone legimus. Anima iusti sedes est sapientiæ, & thronus regalis cor nostrum est. Non obsecro regnet peccatum in mortali corpore vestro, alioqui rex regum Christus, ad vos non veniet. Vox eius ea est: Fili prębe mihi cor tuum. En au- la regia, & sedes regis altissimi. Da cor tuum & cuncta ei dedisti. Da

Nota.**Ezech. 1.****Lutherus mendax.****Prou. 16.****Iere. 20.****Canti. 5.****Apoc. 3.****Psalm. 114.****3. Re. 2.****Prou. 25.**

omnia quæ habes & hoc donū tolli, nihil regi tuo obtulisti. Fili præbe mihi cor tuū, hoc tibi dedi, vt reddas spōte, quod gratis accepisti. Quādoquidem vt homini satis non est, si Deus omnia quæ fecit illi exhibeat, nisi seipsum præbeat ei, ita si cūcta dederit homo Deo, sat non est, nisi seipsum hostiam viuam, sanctam Deo placētem, impendat. Vnde Sanctus Augustinus: Domine si dederis seruo tuo omnia quæ fecisti, non sufficiunt, nisi te ipsum dederis.

Collatio 1. Reg. 7. Præparate ergo fratres corda vestra dño, & seruite illi soli, ait scriptura. Seruiētes illi, mundo & omnibus, quæ mundi sunt, renūciate. Nemo potest duobus dñis seruire. Ne sanctis prophana admisceatis, mundo, & Christo Iesu placere volentes. Nonne scriptū est: Qui timēt Deum; preparabunt corda sua; En rursus liberi arbitrii insigne. Et iterum Hieremias: Bonas facite vias vestras, & studia vestra, & habitabo vobiscum. O, vere magnam & vehementer appetendam Dei nostri pollicitationem. Habitabo in vobis, modo bonas vias vestras faciatis, ait. Probeamus igitur nos ipsos, carissimi, expēdamus solerter conscientias nostras, ex homologesim integrā faciamus, absolutionē peccatorū nostrorū, a sacerdote saluberrimā accipientes. Ieiunijs & orationibus nos exhibeamus, vt sacro aduētante paschate, Christum Iesum in benedicta hostia altaris, pectori nostro recōdamus. Sic ipse habitabit in nobis, vt rex præpotens in suo regno, nosq; regnabimus in illo perpetim.

Summa. Audistis, ni fallor, fratres, quādo Ioānis Baptistæ coepit prædicatio, regnāte Tyberio Cæsare, Pilato procurante Iudeā, Ana & Caypha sacerdotij partes gerētib; Nam ius erat, vt gētes & Iudæi adnumerarentur, quādo euāgelium illucere coepit, quia non modo Saluator Hebræos venit docere, sed omnes gētes. Factū est verbum Dei super Ioānem, cui Spiritus sanctus præcepit ad obeūdum laborem sui ministerij, in desertū Iordanis cōuolare: vbi vox dñi super aquas, miro modo resonabat: Poenitētiā agite & appropinquabit regnū calorū. Parare viam dñi hortabatur oēs, & semitas obliquas, ac tortuosas, rectas facere docebat. Per illas coluber tortuosus ambulabat olim, ideo rex omnipotēs Christus eas horret, vehemēter. Detestatur humilis princeps, omnē arrogātiā, innocēs puer Iesus execratur oēm versutiā, & malitiā. Pareat vt præparem⁹ corda nostra, desiderijs sanctis, operibus bonis, ac precationibus pijs, pro virili studeamus. Sic fanē preparatis cordibus nostris, rex noster Iesus in nobis habitabit, dono lute gratiæ mētes nostras ditādo. Cui sit gloria per secula, Amen.

A N N O -

A N N O T A T I O N E S
appendices.

Primò adnotādū, quā sit magnū prædicationis munus, quāmq; fugiēdum, donec Deus optimus ad functionem tanti ministerij se legat quos vult. Mirabile dictū! Ioannes in vtero matris sanctificatus, in eremo, 20. annis, & eo amplius austerissimam poenitētiā agēs, non est ausus sumere sibi hunc honorem. Quid ni Ioannes homo tantum, alioqui sanctus, & virtute omnigena decoratus id expauescat? Saluator noster prædicationem suam auspiciatus non est, antequam Spiritus sanctus duceret eum in desertum, vbi ieiunio vacans, tentatus est à Satana, Spiritus dominus super me, ait humilitatis doctor, eod quod vnxit me: euāgelizare pauperibus misit me. Ecce ad eundem modū amicus sponsi Ioannes, quādiu super eū non factum verbum Dei fuit, tacuit, & eremum incoluit. Vtinam & nos eius gestus sequeremur. Nam quomodo prædicabūt (inquit Paulus) nisi mittantur? Et itidem, nemo sibi sumat honorem, sed qui vocatur tanquā Aaron.

Secundò obseruandum est, quā paratum, & morigerum se præbuit hic sanctus, quippe qui subinde, vt facta fuit iussio illa cælica, ad Iordanem venit tranquillitatem suam deferens, qua in eremo fruebatur. Non responfat aut reluctatur, vt Moses dicens: Obsecro domine mitte quem missurus es. Neque ait non sum eloquens, sed confestim vocationi paruit, cum Esaia dicens: Dominus aperuit mihi aurem, & ego non contradico. Non vtique velut Helias dixit, A. a. a. Domine, nescio loqui quoniam puer ego sum. Vbi suo exemplo nos docuit, vt mādatis Dei nos morigeros præbeamus. Iuxta illud diuini citharocdi: Vt iumētum apud te factus sum, & ego semper tecum. Appositissima collatio, strenuum & optimum virum obediētem indicans. Vt iumentum onus à domino suo lubens suscipit, perinde ego non reluctabor voluntati tuæ, domine Deus meus.

Tertiò, vtrumq; populum Euangelista Lucas non frustra connumeravit, de prædicatione Ioannis iustus differēs. Nam a lapis ille probatus, pretiosus, quem pater cælestis promiserat mittere in fundamētis Sion, Esaia testante, iam aderat. Christum Iesum dico, quem reprobauerunt & edificantes, cui ipse de se ipso contestatus est. Is profecto, ob suam insignem humilitatem, factus est in caput anguli, ad glutinans vt trumque parietem, vocans ad se, tum gentiles, tum Iudæos,

K 5 pacem

Annot. 1.

Nota.

Lucæ. 3.

2.

Esaï. 50.

Psal. 72.

3.

Esaï. 28.

pacem faciens ijs qui propè, hoc est, Hebræis, & pacem ijs, qui longè id est gentibus. Ii propè erant vnum Deum coeli & terræ molitorem adorantes, illi longè qui idola colentes, diabolo seruibāt. At contrā, Esaiā Prophetante, Reges Israel duntaxat computantur. Nam prophetia data est Hebræis, sacrum Euangelium cunctis nationibus erat nuntiandum. Huc pertinet illud: Euntes in vniuersum mundum, prædicare Euangelium omni creaturæ. Marci vltim.

4. Quarto, anima duertendum est, quam mirabilis facultas liberi arbitrij sit, quod à nullo de lege potest cogi. Vnde pulchrè scriptum est: Fecit Deus hominem rectum, & reliquit eum in manu consilij sui.

Eccle. 15. Quod quidè cum ita sit, hominem oportet cooperari Deo, ad sui conuersionem. Iuxta illud: Conuertimini ad me in toto corde vestro. Ioelis. 2. Et multa id genus sunt oracula, in sacra pagina cōscripta. Non tamen se potest disponere ad gratiam gratum facientem, sine auxilio Dei, dicēte Paulo: Deus operatur in nobis velle & perficere, pro bona volūtate. Phil. 2. & iterū: Nō quod simus sufficētes, cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis, omnis sufficientia nostra ex Deo est. Sed de his Scotus. 2. dif. 28. q. 1. Huc pertinet, quod Ioannes admonet: Parate viam domini. Eam ob rem, funesta hæreticorum dogmata ex plodantur, oportet.

5. Considerandum magnoperè est quòd christianum sobrium oportet esse, & ad studia, per quæ Dei gratiam possit mereri semper paratum. Agnoscat planè operæpretium erit, quantum imminet periculi, si longas traxerit moras. Vnde Saluator nos omnes hortatur nolens aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam reuertit: Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris, Luca. 12. Perinde dicat: ad pugnam vos ipsos accingite, nam cruēti hostes adsunt, excubias agentes, vt vos perimant. Quam ob rem arma lucis arripite, sancta opera patrantes. Sic fiet, vt fractis lagenis, corporibus ieiunij & orationibus afflictis, spiritus triumphare possit inimicos, vt in die Madian olim contigit. Ecce quo pacto nos præparare oportet, vt sponsum Christum dignè excipiamus. De hac præparatione latius Sanct. Basil. in Mora. reg. 13.

6. Sextò denique, adnotatione dignum est, quod non semel, sed bis regalis propheta se paratum profitetur. Paratum cor meum Deus (ait) paratum cor meum. Psalm. 56. Vbi sanctus Bernardus in paruis sermonibus sermone. 43. inuenire est hominem semel paratum, non tamen secundò. Est qui vltro iubente Deo abijciat omnē corpoream voluptatem,

voluptatem, egrediens de terra sua, & de cognatione sua. Veruntamen spiritali iucunditate æquanimiter fraudari, dilectum Isaac interficere, quando aut obediētia cogit, aut fraternæ caritatis ratio postulat, hoc planè maximoperè gratum Deo sacrificium est. Memenote tamen, fratres, non tamen in hoc sacrificio, Isaac, sed arietē contumaciæ iugulari. Bis paratum cor habeamus, declinantes à malo & facientes bonum, bona externa, & internā iucunditatem ob Dei amore abdicantes, vbi proximi nostri necessitas deposcit, cum Paulo dicentes: Omnibus omnia factus sum, vt omnes lucrifacerem.

Septimò adnotandum est, quòd baptisma Ioānis peccatorum remissionem non dabat absq; pœnitentia. Quam ob rem, ritè appellatur baptismus pœnitentiæ. Hinc S. Hieronymus contra Luciferanos. Ioānis baptismus, non tam peccata dimisit, quam baptismus pœnitentiæ fuit, in remissionem peccatorum, id est in futuram remissionem peccatorum, quæ esset postea per sanctificationem Christi, futura. Itidem Origenes, in epistola ad Roma. lib. 5. cap. 6. Baptismus Christi alius fuit à baptismo Ioannis, nam baptizabat Ioannes baptismate quod erat in lege, quare Christus dixit: Sine modo, sic decet nos adimplere omnem iustitiam. In quo ostendit quòd baptisma Ioannis, expletio erat veterum, non inchoatio nouorū. Tandem beatus Augustinus contra Petilianum. lib. 2. cap. 34. Petilianus temerè dixit, non alium esse baptismum Ioānis quàm Christi, sed vnum baptismum tribus gradibus consecratum. Quorum trium graduum, aquam Ioannes, spiritum Christus, ignem paracletus dedit.

8. Octauò, baptismus Christi Iesu adeò efficax est, vt tam adultis quàm paruulis, regni cælorum aditum præbeat. Vnde conciliū Carthaginense, occisorem paruulorum Pelagium vocat, qui paruulos absque baptismo saluari, pernitiōsa doctrina asseruit. Quò pertinet illud sancti Augustini, episto. 105. Sicut pauulos renasci per ministerium baptizantium, ita & eos etiam credere per corda & ora gestantium confitemur. Sic planè hæc pertinent ad sententiam domini dicentis: Qui crediderit & baptizatus fuerit saluus erit. At baptismus Ioannis suapte natura, nec adultis, nec paruulis salutē dabat. Et hæc potissima ratio est, inter vtrunq; baptismum, Ioannis, & Christi Saluatoris nostri. Ille vmbra

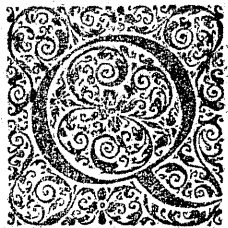
erat, hic autem lux & veritas.

DECLAMATIO

Sexta.

In vigilia Natiuitatis Christi.

QVAM sint vera verba summi Dei fratres, ne
mo non videt, nisi lubens cæcutiat, & veluti in
luce meridiana oculos suos claudere maluerit,
quàm tantæ luminis fulgorem intueri. Quando
quidem Dei maximi verba extant, quiq; per os
facerrimi vatis Esaiæ sic ait: Sicut exaltantur cæ
li à terra sic exaltata sunt viæ meæ à vijs vestris,
& cogitationes meæ à cogitationibus vestris. Sa

Esai. 55.

nè omnipotens Deus, vtpotè qui sapientia infinita est, dicente pro-
pheta regali: Magnus dominus & laudabilis nimis, & sapientiæ eius
non est finis. Nos vero vermiculi humi reptantes, ignari, & vehemen-
ter rudes sumus. Quid ni cogitationes Dei plusquam cæli à terra di-
stent? Nos vt parui parua cogitamus, parua & humilia atque vulga-
ria diligimus, eisq; hærentes plus nimio amamus. Deus optimus,
vtut magnus est, magna cogitat, & magna operatur. Iuxta illud: Tu
es Deus solus qui facis mirabilia: Quam ob rem necessum est, vt cogi-
tationes eius longè separatæ sint, à cogitationibus nostris, viæ illius
absimiles per omnia appareant vijs nostris. Nõne demitatus aposto-
lus sese continere non valens exclamauit? O altitudo diuitiarum sa-
pientiæ & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius,
& inuestigabiles viæ eius. O rem dictum mirabile, quis vnquam ex eo
cogitare poterat, nisi Deus ipse sua dignatione, prophetis reuelaret,
Deum nasciturum ex muliere, vt hominem perditum liberaret: Quis
obsecro virginè foetam opere Spiritu sancto à seculo audiuit: Ioseph
iustus à Deo electus quasi stupéfactus tantum mysterij nescius, volebat
dimittere Mariam Deiparam videns eam foetam. Idque fecisset, nisi
angelus infomnis arcanum hoc ei patefecisset. Sed iam vias Dei inex-
crutabiles

Psal. 76.

Rom. 11.

crutabiles rimari incipiamus, aggredientes expositionem euangelij
cuius sacra lectio sic habet.

Cum desponsata esset mater Iesu Maria Ioseph, antequam conue-
nirent inuenta est in vtero habēs de spiritu sancto. Mirabile sanè hoc
est carissimi, quod Maria virgo nubat, cum ex virgine nasciturum nun-
tiaret Esaias Messiam, tot retro seculis: Ecce virgo concipiet, & pariet
filium, & vocabitur nomen eius Emanuel. Quid ergo virgini & con-
iugio? Quæ nã societas, lucis ad tenebras? Sanè si rem hanc penitiùs
inspiciamus, alto Dei cõsilio id actum est. Non modo decebat Chri-
stum Iesum, sed matrem eius sacram, necnon ad fidei nostræ firmita-
tem, sic fieri oportebat. Profectò nisi ex muliere, virata nasceretur Sal-
uator infideles vehementer insultarent, dicentes quod ex nefando
concubitu natus esset Christus. Huc pertinet illud Ambrosij. Quid
Iudæis, quid Herodi possit ascribi, si natum viderentur ex adulterio
persequi? Quasi nihil sceleris eis esset irrogandum. Adhæc moris erat
apud Hebræos genealogias scribere, nõ nisi per viros, quod Mattheus
ad amussim feruauit, retexens prosapiam Christi Iesu. Tãdem ad tu-
tellam pueri nati vel maximè conueniebat, vt despõsaretur alma vir-
go Maria. Secundò decebat, ita fieri ex parte virginis. Nam alioqui,
vt bene refert sanctus Hieronymus, à Iudæis iuxta legis edictum la-
pidata esset, ceu adultera. Quid quod filius Dei, qui honorare præce-
pit parentes, non venit, quicquam infamiæ sacerimæ suæ matri dare.
Imò magno honore eam prosequutus est semper, vt par erat. Mirabile
dictum, maluit de ortu suo, quam de matris sanctissimæ puritate dubi-
tari. Sciebat sanè, & optimè norat, quam fuerit tenera virginis vere-
cundia. Ne ergo intemperatæ virginis adureretur infamia quando al-
uius eius videretur corruptionis insigne præferre, eam ob rem sum-
mus Deus qui potenter attingit à fine vsque in finem, & nihilominus
disponit omnia suauiter, sub hac vmbra honorabilis connubij, abs-
condit arcanum hoc sacrum. Depiq; sic oportebat vt sacra virgo nu-
beret, vt medela similis esset morbo lethali. Ex viro & vxore, ex Ada
mo & Eua corruptio, & infirmitas oborta est cunctis mortalibus, eò
q; omnes in Adam peccauerunt, & egent gloria Dei, fas est vt ex vir-
gine vxorata prodeat salus totius mudi Christus Iesus. Quippe quæ
spiritu sancto operante concepit, vt statim ex euangelio audiemus.
Ioseph autem, vt nutritius accersitus est, vnde pater à virgine sacra
vocatur, legalis tamen non naturalis. Decebat insuper nostræ fidei
firmitatem, nã Ioseph vir sanctus vt testis adhibetur virginitatis Dei
paræ.

Euange-
lium.

Esai. 7.

S. Ambr.

S. Hiero.

S. Ambr.

Nota.

Ecclesia paræ Mariæ, sancto Ambrosio cōtestate. Sub hæc ex virgine despō
Christi lata Christus nasci elegit, vt virginem sanctā ecclesiā Romanā subin
sponsa. dicet, de qua quotidie nascitur, vbi per gratiam in corde fidelium ge
 neratur. Virgo quidem est, ob fidei integritatem mirādam, & simul
 desponsata, cuius vir rex regū Christus dicēte Paulo, despondi enim
 vos vni viro virginē castā, exhibere Christo. De quo testimoniū red
 dens Baptista ait: Qui habet spōsam sponsus est. Quid quod versutus
 dæmon dolo protoplastos in paradiso decepit, & ideo decipiendus
 erat, ne tam abditum tamq; sacrum mysterium agnosceret. Delusus
 itaque est, sub velamine connubij, & veluti desperatus abiit, intelli
 gens, virginem grauidam viro autem desponsatam, quam ipse cæcu
 tientes corruptam existimabat, & à Ioseph cognitam. S. Thom. 3.
 S. Thom. 3. par. 3. part. quæst. 29. arti. 2. plurima annotatu digna super hoc tractat.

Hic velim carissimi iam altius inspiciamus tum sanctitatem exi
 miam, tum etiā dignitatem præclaram sanctissimi Ioseph. Hic
 sponsus sacratissimæ matris Dei efficitur, & Christi Iesu filij Dei nu
 tritius constituitur. Quid obsecro præcellentius, aut quid altius ex
 cogitari potest? Stupent angeli, mirantur Seraphin, intuentes celsi
 tudinem tanti muneris in hoc Benedicto viro Nempe Elegit eum ex
 omni carne, selectus est ante mundi exordium, vt tam mirifico mi
 nisterio fungeretur. Hæret intellectus profectò, obmutescit lin
 gua, huius præclarissimi sancti volens aliquid affari. Vt Balbutiens
 non nihil dicam: sanè de illo Ioseph castitatis speculo, qui sponsam
 domini sui in Aegypto tangere non fuit ausus, memoriæ proditum
 est, quod fidelis fuerit seruus regi suo, quin & dominus eius consti
 tuit illi possessionem domus suæ. O principem magnum Ioseph, cui
 pater cælestis dedit, atque confidit possessionem totius domus suæ!
 Filius Dei & mater eius in manu & gubernatione Ioseph positi sunt.

Ei paret rex regum, cui angeli omnes gratanter obediunt imò pa
 uent ad autum eius, veluti testatur Iob. Idque non ex nostro sensu
 sed testimonio euangelistæ asserimus. Descendit cum eis puer Iesus
 duodecim annos natus, & venit Nazareth & erat subditus illis. O
 detestabilem superbiam nostram, insuperabilis imperij rex Chri
 stus, subditur Ioseph nutritio, & nos creatoris nostri mādatis obe
 dire nolumus? Quid superbis terra & cinis, homuncio putredo &
 vermis? Nedum puer sanctissimus in tenera sua ætate obediuit Ioseph,
 sed regina cælorum & domina angelorum vtpotè vera spon
 sa, subdebatur ditioni ac mandatis sponsi. Nec abs re, veram spon
 sam

sam Ioseph vocarim Mariam sacram, cum perfectio matrimonij in
 forma eius sita sit, hoc est in consensu vtriusque. S. Tho. 3. par. q. 29. S. Th. et
 art. 2. Quas ob res Lucas & Matthæus virum Mariæ beatum Ioseph Scotus.
 appellarunt. Hoc enim exēplo magnificè insinuat fidelibus con- 4. dist. 30
 iugatis, etiam seruata, pari consensu cōtinentia posse permanere, vo- q. 2.
 carique coniugium non permisso corporis sexu. Hæc S. Aug. lib. de
 consensu euangelistarum. Quid plura fratres? Verbis exprimi nulla
 tenus potest, quam debitores simus omnes, potissime orthodoxi, vi
 ro sanctissimo Ioseph. Nempe Aegyptij patrem & redēptorem Ioseph
 illum qui nostri Ioseph typum gerebat vocitabant. Eo quod fa
 me ingruente triticum eis sapiēter seruauit septennio. Quod nomen Gene. 12.
 longe melius spōso Christiferæ cōuenit: quippe qui in Aegypto, sæ- S. Ioseph.
 uiētē bellua illa immanissima Herode, Christum Iesum panem vi
 uum qui de cælo descēdit, vigili ac solerti cura nobis custodiuit. Huic
 sancto omnes honorem deferamus oportet, & quem tanti fecit Deus Nota.
 optimus, votis ardentissimis honoremus; quo precibus eius dignif
 simis Saluator noster, maxima dona nobis impertire dignetur. Ve
 rùm si Sanctus Ioseph princeps magnus fuit in terra, & in corpore
 mortali domus Dei possessionem obtinuit, quanto præcellentius re
 gnabit in cælo honore & gloria laureatus? Sed nunc miram sancti
 tatem illius paulisper gradum figentes, opus est contemplerur.

Antequam conuenirent, inuenta est in vtero, habēs de Spiritu san- Text.
 cto. Vidimus quomodo consultum fuerit famæ Christiferæ virginis
 nec non & pueri Iesu honori, ne fortè putarent eum spurium si natus
 esset ex muliere non virata. Et tādē consulebatur educationi infan
 tis, quando virgo sancta desponsata fuit Ioseph, quæ triplex ratio lite
 ralis est. Vbi magnoperè velim, vt mirandam almæ virginis humili
 tatē animaduertatis, spōsa Spiritus sancti, filia summi patris cælestis,
 mater vnigeniti Dei, & nihil osetius sponsum fabrum sponte accipit. Caieta.
 Quid plura? Ex regia Dauitici profapia orta, non senatore, aut prin- Humili-
 cipem potētatu præcellētem querit, vt nōnullæ virgines hodie quæ tas Ma
 rere solēt, vltra statū suū & infimā conditionē, virū illustriorē se cu- riae.
 piētēs ducere. At contra humilima Maria nihil insolentiæ, nihilque
 seculi huius arrogantiæ præ se ferēs, spōte summo numine disponēte,
 & parētibus eius sic ordinātibus, subinde nupsit faber lignario. Quod
 quidem haud mysterio vacat, quoniā in ligno crucis Saluator mūdi
 p nobis mori instituerat. Quo in ligno demō vinceretur. Quippe qui
 in ligno sciētie boni & mali, primos parētes deuicera, potēterq; triū
 p harat.

Text. pharat. Sequitur nunc: Antequam conuenirent, inuenta est in vtero, habens de Spiritu sancto. Verba hæc antequam conueniret, omnes penè doctores explicat de congressu. At quia in virgine pudica etiã hoc nominare horrorem quendam habet, nullatenus concionem faciens orthodoxis, nisi de cohabitatione virginis & Ioseph in domo vna explanare volui. Eloquia domini, ait propheta, eloquia casta. Et rursus apostolus, periculi imminentis nos admonens ait: Omnis fornicatio aut immunditia nec nominetur in vobis. Eam obrem malui cū beato Augustino. lib. de Concordia euangelistarum, & cum viro ap primè docto Remigio dicere: Antequam ventum esset ad solennia nuptiarum. Sed à quo obsecro inuenta? Sanè à Ioseph qui licetia maritali omnia nouerat, non autem ab alio vt refert S. Hiero. Mira res, quàm disertè euangelista, Valètinum cōfutat, cum ait in vtero. Falso ille assererat Christum à cælo adduxisse corpus suum. O vehemèter execrandã blasphemiam, alma virgo mater Dei est, in vtero concepit Iesum filium Dei, & hoc Spiritu sancto cooperante, velut pulchre euangelista recensuit. Cui alludit illud Pauli: Misit Deus filium suum, factum ex muliere, factum sub lege, vt eos qui sub lege erãt redimeret. Inuenta est in vtero habens de Spiritu sancto exacta quidem locutio. Inuenire dicimus gēnam in via, de qua nihil cogitabamus. Sic Ioseph quod minimè cogitabat inuenit. O felicem hominē, qui thesaurum in agro absconditum inuenit, verbum patris carne indutum, in agro fertili Maria virgine adinuenit. Sanè in Christo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei absconditi sunt. Ceterum ne euangelistam, quis quæstionibus adoriri velit, compendio mirabili, opus ineffabile expediuit, habens de Spiritu sancto. Perinde dicat, de hoc mirabili arcano nemo mihi molestus sit posthac, sat fuerit scire Mariam concepisse opere Spiritus sancti, alludit ad illud Gabrielis: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Nemo tamen adeo rudis sit, vt de substantia Spiritus sancti Christū conceptum putet. Neutiquã Spiritus sanctus pater Christi est. Sed quia opus incarnationis ex ineffabili Dei amore ortum fuit, amor Patris & Filij, Spiritus sanctus, idè Spiritus sancti opus appellatur. S. Tho. 3. par. q. 32. art. 1. Atqui sanctus vir tanti sacramenti ignarus, vehementer stupefactus timuit. Vnde sequitur.

Text. Ioseph autem cum esset iustus & nollet eam traducere, voluit occultè dimittere eam. En maxima laus qua effertur sanctitas beati Ioseph. Iustus quidem erat, legē domini pro sua virgine seruabat. Alioqui

si pec-

si peccaret in vno, factus esset omnium reus, vt rectè sanctus Iacobus *Iacobi. 2.* asserit. Equidem si iustum quempiam dixeris, omnia dixeris, & nihil supra. Iustitiæ propriū est, vnicuiq; pro merito reddere quod suum est, teste B. Basilio. Hinc Deus optimus iustus dicitur passim, in sacra pagina, quoniã reddit vnicuiq; iuxta opera sua. Benemeritis regnum cælestè donat malemeritis gehēnam ignis tribuit. Si ergo Ioseph vir *Abacub. 2.* Mariæ iustus erat, necesse est vt omni virtute decoratus incederet. Iustus meus ex fide viuit, ait dñs. Talis erat B. Ioseph, qui fide, spe & caritate fretus, per omnia Deo placebat, proximis verò offēdiculo minimè erat, sed adminiculo. Hac planè iustitia instigatè, vidēs spōsam sacram scētã stupet vehemēter, intuēs suam humilitatē, patientiam, orationē seruētissimam, assidua ieiunia, audiensq; sancta illius verba plus admiratione raptus scādeſcebat. Bonè Deus visitaſti facerrimã *Iob. 7.* tuam matrē diluculo, & subito probas illã? En turbatur Ioseph, moerore conficitur, ingemiscit, suspiria plurima iactat, in agone hoc calamitoso positus. Quem alma virgo aspiciens sic inestitia affectum, nonne vehementer ipsa tristabatur? Nonne lacrymis habenas laxabat? At ipsa vt reor, orationi instabat, sæpenumero illud *Lucæ. 1.* Dauidicum dicens: In te dñe speraui, non confundar in æternum. Semel *Not. 4.* tibi dicaui me, vbi respōdi paranimpho Gabrieli: Ecce ancilla dñi, fiat mihi secūdem verbum tuū. cesu bone, fili Dei altissimi tibi fido, tibiq; totam me cōmitto dedoq; Ob id non timeo, nec pauescere fas est, & si sponsum meum turbatum, suspitioneq; laborantem videam. Domine Iesu, vim patior respōde obsecro pro me. Nempe, vt quondam *Danie. 3.* Susana mulier sancta, eleuatis oculis in cælum cor eius fiduciam magnam habens in domino, virgo facerrima Deū precabatur. Eius oratio, vt erat humilis, instar incensi suaue olentis, omnes penetrauit cælos. Quin cælōrū rex puer Iesus, qui in vtero eius delitescebat matrē benedictã exaudiuit, & sancti Ioseph pias preces non spreuit.

ANCEPS ERAT VIR IUSTUS, & suspitione laborabat nō vulgari, nec inani coniectura motus, vt iam diximus. Hinc sanctimoniam sacre virginis considerabat, illinc insignia prægnantis cernebat, & vterus eius magis ac magis intumescebat, puero Iesu indies crescente. Quiq; suadignatione fastidia infantum propter nos lubens sustinuit. Eam obrem intra se dicebat, haud absq; ingēti angore. Quid faciam? quo me *Prout. 18.* vertã? Prodo spōsam meã Mariam aut taceo? Scio scriptū esse, qui tenet adulterã stultus est, & insipiēs: Si prodiero, adulterio non confentio, sed vitium crudelitatis incurro, nam secundum legē Mosis lapid-

L dan-

dandam esse agnosco. Sit ac uero, malo consentio & cū adulteris por-
tionē meā pono. Quoniā ergo tacere malū est, adulteriū prodere pe-
ius est, dimittā eam occultē. Hæc S. August. sermone de Natiuitate
dñi. Ecce quid iustus vir instituerit. Nomine iustitiæ maximē vitur
scriptura, quia vniuersalis virtus iustitia est, vt pulchrè notat D. Hie-
ronymus. Cum esset iustus, hoc est benignus, & pius, ac mitis, noluit
præcipitare sententiā aduersus innocētē virginem, rem tam nouā
remittens summo Deo. Idq; fecit quasi supra legē viuens, quæ breui
admodum per Christū abolēda erat. Vt enim sol ceu quotidie vide-
mus antequam oriātur, radijs suis mūdum illuminat, sic & Christus
sol iustitiæ de quo propheta ait: Orietur vobis timētibus nomē meū
sol iustitiæ, & sanitas in pennis eius, antequam in Bethleē nasceretur
multa signa apparere fecit, suisq; fulgoribus, mētes hominū illustra-
bat. Quod in Elisabeth prophetate, & in Zacharia, nec non in puero
Ioāne iubilāte palam est. Videāt hic oēs viri, ne crudeles sint in vxo-
res suas, mala cogitātes, zelotypo amore cōcitati, prudentia magna
hic opus est, ne scādala oriātur. Sanē cauēdum summē est, ne diabo-
lo locū dederint vxorati, nam inimicus ille homo super seminare zi-
zania adhuc molitur, veluti Saluator in parabola illa hortatus est.
Vosq; oēs, carissimi, iusti Iosephi sanctissimi gestus sequimini, cauē-
tes summo perē, temere alios iudicetis, quāuis nonnulla appareāt pec-
cati insignia, dicente Apostolo: Nolite ante tēpus iudicare, donec
veniat dñs, qui illuminabit abscondita tenebrarū. Et iterū: Quis es tu
qui iudicas seruū alienū? Huc spectat sententia Saluatoris ortho-
doxos oēs admonētis: Nolite iudicare & non iudicabimini. In quo iudi-
cio iudicaueritis, iudicabimini. Quē nisi amens fuerit, non terrēt hæc
verba? Vos ipsos iudicate, cogitatus & verba, operaq; vestra æqua
lance appēdite, aliena verò facta minimē iudicetis oportet. Ioseph iu-
stus æstuat ab adulterij suspitione afflictus, verū tamen quia ipse dun-
taxat sciebat, diffamare sponfam suā noluit, sed clam dimittere il-
lā decreuit. Ecce magnū testimoniū puritatis Mariæ, Ioseph nesciēs
mysterium, silentio rem vsq; adeo abditā celat. Videbat grauidam,
quā nouerat castā, ob id in meliorē partē declinare sapiēter insti-
tuit. Norat planē virginē fore Mesiā pariturā. Dicēte Esaiā, egredie-
tur virga de radice Iesse, vnde Mariā duxit originē. Legerat itidem:
Ecce virgo cōcipiet & pariet filiū, & vocabitur nomē eius Emanuel.
Nihil profecto tam frequēter rabini in templo, & synagogis disere-
bant; quā hæc prophetias & alias complures, id genus. Quam ob
rem

S. Augu.

S. Hiero.

Nota.

1. Cor. 4.

Lucæ. 6.

Esai. 11.

rem nemo erat, tam rudis, aut stupidus qui hoc ignoraret, inter Hæ-
bræos.

Sed nunc obsecro fratres, mihi obseruate, quātum doloris res hæc Virgo
attulerit cordi tenerrimo sacrosanctæ virginis. Vix cogitari potest, *sanctæ.*
quam ingēti mœrore alma virgo fuerit confecta, tantū abest, vt ver-
bis dici possit. Equidem grauissimi martyrij genus hoc fuit Christife-
ræ Mariæ. O super omnes ignara delicti, o angelorū imperatrix, cui
cōparabo te, aut cui assimilabo te, & cōsolabor te? Nepe magna est
velut mare mœsticia tua. Exequabo te, ni fallor, sponsæ dicenti: Ma-
nus meæ plenæ sunt myrrha, & digiti mei stillauerūt myrrhā proba-
tissimā. Quādo in presepio arcto pānis inuolutū Iesum filiū tuū vnice
dilectum, reclinasti vagientēq; vidisti, mōne manus tuæ benedictæ
myrrham præcellētē destillauerūt? Fugiens in Aegyptum, tyranni
regis iram deludēs, quem dolorem pattebatur pectus tuum? Deniq;
octauo die lapideo gladio carnem illam, quam ope Spiritus sancti ge-
nueras laceratam prospēctans, vulnus illud tuis manibus alligās, nun-
quid viscera tua sauciata non erant, & eodem cultro vulnerata? Agi-
te vos fratres, agite, inquam, viriliter & confortetur cor vestrum, en-
tenerrima virgo à Christo valde dilectā, per arma iustitiæ transit, à 2. Cor. 6.
dextris, & à sinistris, per infamiam & bonam famam; vos suo exem-
plo armamini, ne in stadio huius vitæ despondeatis animum. Vide-
tis sanē quoniam modo, magnæ dignitati, magnum onus, & ingens
crux sit cōiuncta. Mater Dei est, & nihilominus infamiam non mi-
nimam patitur. A deo vt sponsus eius eam desolatam ac derelictam
efficere non timeat. Mitto nunc iubens Origenem virum doctissi-
mum, qui asserit, Ioseph ob id sponsam dimittere voluisse, quoniam *Origenē.*
indignum se putabat cum illa cohabitare. Sanē verbum, tradu-
cere, exemplificare, seu alijs eam exemplum facere, illam accu-
sando adulterij significat. Ceterum pietissimus Deus in se con-
fidentes nunquam deserens, quique vt propheta canit adiutor
in oportunitatibus, in tribulatione. Is ipse qui per angelum tres
pueros in fornace Babylonica ad se clamantēs liberauit, qui Su-
fannam innoxiam per Danielelem ne lapidibus obruta periret de-
fendit, non defuit suæ matri patienti, nec Ioseph fluctuanti. Ideo
sequitur.

Hæc autem eo cogitāte, ecce angelus domini apparuit in somnis *Text.*
Ioseph dicens: Ioseph fili Dauid, noli timere accipere Mariam con-
iugem tuam. Quod in ea natum est de Spiritu sancto est.

Mira res! quantam curam habeat Deus, de ijs, qui ab illo pendēt, totamque fiduciam in Christo collocauerūt. Dominus sollicitus est mei, aiebat regius psaltes, & quidem rectē. Ioseph rem hanc cogitante, angelus affuit, vt è cælo doctus, rem iniustam non faceret, quāuis proposito iusto. Vbi aduertendum quod hæc angeli apparitio præstantior fuit cunctis apparitionibus patrum antiquorum, nam dum Abrahæ Iosua, & Zachariæ angelus dñi locutus est, non nihil dubij remāsit. Quare signa promissionis sibi factæ poscebant, vt indubita tam fidē darēt. At angelo loquēte ad Ioseph, nec signū petit nec vestigiū aliquod dubij remāsit. Si verò quis roget, quā ob causam angelus hæc non dixit Ioseph, ante Christi Iesu conceptionē mirabilem? Sanē sic decebat, ne forsità dubitaret, de re tā insolita vt Zacharias de Gabrielis oraculo cūctatus est. Quandoquidem sterilē concipere satis vilitatū fuerat, vt de Sarra vxore Abrahæ, de Rebeca, & Anna vxore Phanaelis memoria proditū fuerat. At virgo absq; viri cōsortio cōcipere, & parere, à seculo auditū non fuerat, nisi vbi alma Dei genitrix Maria Saluatorem mūdi genuit. Adhæc in somnis angelus apparuit Ioseph, eò q̄ sensus vel maximē obsēt, ne mēs nostra æquē perfectē sacramenta diuina percipiat. Vnde apostolus de raptu suo scribens, fatetur se nescire, an in corpore, an extra fuerit, dñs, inquit, scit. Eò planē ferri potest mēs nostra sensibus sopitis, vt essentiā diuinam videat, per modū transeūtis tantū. Quod de Paulo, & Mose S. Augustinus incunctanter profitetur. Hinc dñs ait, si quis propheta fuerit inter vos, in somnis apparebo ei. Ecce quare in somnis angelus apparuit Ioseph. Fusius hæc explicat S. August. lib. de vidēdo Deū ad Paulinam. Et S. Tho. 2. 2. q. 175. art. 3. Ceterum vt sanctitatē & puritatem sacre virginis intelligamus, in qua planē, nec nodus originalis, nec cortex venialis culpæ fuit, non in somnis ei Gabriel apparuit, & incarnationis filij Dei arcanum locutus est. Non quiequam sensus eius obsēbant, quominus diuina sacramenta agnoscere posset. Inò plurimum iuuabant, in nobis non ita, nam in peccatis concepti sumus. Et ob id sensus & cogitatio nostra prona sunt ad malum ab adoleſcentia nostra.

Notandum quidē est, quam fuerit prudens Ioseph, intra se duntaxat rem hanc cælicam versabat, nil cognatis, aut vicinis, amicisve loquens. Hæc eo cogitatē ait Lucas. Vñ qui detrahunt fratribus suis, cogitationes suas iniquas narrantes. Hos graphicē depinxit sapiens, quo ab illis causamus. Sagitta infixā in femore canis, verba in corde stulti.

stulti. Vt canis vulneratus in murator obganit, delicta proximi etſi occulta prodians. Quid de humilitate & paciētia Christiferæ dicam, quippe quæ sacramentū optimē sciēs nihil referauit sponſo suo? Equidem cum Esaiā clamabat: Secretum meum mihi, secretum meū mihi. Nēpe vultu, oculis, incessu, gestu, sermone, nihil aliud spirabat nisi conuersationē cælestem. Eam ob rem, si ipsa Ioseph mysteriū patefaceret, haud dubiē illē crederet. Sed nō est garrula vera humilitas fratres, tacere scit vsque ad tēpus. Sacramētum regis abscondere bonum est. Et illud Salomonis salubre documētum ob oculos habete: Laudet te alienus & non os tuum. Rursus Paulus: Non, enim qui se ipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commēdat. Res dictū mirabilis, regina cælorū & domina angelorū tacente, angelus domini ad maiore gloriæ illius cumulum, pro ea loquitur spōſo. Discite vos fratres, discite precor tacere, nā in silentio & spe erit fortitudo vestra, clamat dominus. Sit omnis homo velox ad audiendū, tardus ad loquēdum, inquit sanctus Iacobus. Nunc autem quid angelus dicat attentius auscultemus: Ioseph fili Dauid noli timere accipere Mariā. En patet quod nondum acceperat eam, alioqui angelus non sic locutus esset. Blādientis affectu loquitur, proprio nomine eum cōpellans. Cogitationibus eius per pulchrē respōdet, vt agnoscat missū esse à Deo, quippe qui solus nouit abscondita cordiū, iuxta illud: Ego dominus scrutans corda. Timorē eius primò ex plodere nititur, nam trepidabat timore, vbi non erat timor, volēs relinquere innocentem Mariā Deiferam. Filij Dauid appellat ipsum, cōmonere eū promissionis Dei Dauid factæ olim volēs: De fructu ventris tui ponā super sedē tuā. Ecce pollicitatio Melsiæ. Vel quia Dauid vir erat secundū Deum, audax, & fortis, tum gigātem mōstrotum, tum cuneos Philistinum, summi numinis patrociniō proſternēs. Cuius egregia facinora Ioseph vtpote filius tanti regis tenebatur imitari, noli timere, sed valde exulta, equidē Maria spōſa tua sancta immunis est à peccato, imo mater Dei facta, tantum abest vt traducēda, aut lapidanda sit. Haud morte iudiciali digna est, quæ mundo genuit salutē & vitā. Quod in ea natum est de Spiritu sancto est. Natum dicit puerū Iesum conceptum, eò quod iam vir erat, & anima eius benedicta visione Dei fruebatur, subinde vt creatā est. Alludēs ad illud vaticiniū Ieremix. Nomen creauit Deus super terram. Quod nouū hoc? Mulier circūdabit virum. Hunc virum Maria circūdedit, vtero gremij sui, confestim vt protulit mellita illa verba: Ecce ancilla dñi fiat mihi secundū verbum.

Esai. 24.

Thob. 12

Esai. 30.

Iacob. 1.

Hier. 17.

Psal. 131.

Nota.

S. Tho. 3.

p. 9. 15. ar.

tic. 10.

Iere. 31.

bum tuum. De spiritu Sancto est. Paulo antè explanauimus quomodo opera Trinitatis ad extra indiuisa sunt. Veruntamen, quia opus amoris, fuit opus incarnationis, & amor spiritui Sancto tribuitur, nã ipse est patris, & filij amor eatenus de Spiritu Sancto conceptus dicitur Christus. Aduertendum tamen quod non qualiter, sed à quo in carnatio operata sit indicat angelus. Nequis curiosius modum ineffabilem rimari audeat. Taceat curiosi in ecclesia Dei, superuacanea inuestigare desistant, laudentur quæ nobis concredita sunt, vt bene admonet Sanctus Basilius. ferm. de natali domini. Opus diuinum hoc est, ope Spiritu sancti beata virgo Iesum concepit, fatis sit hoc scire. Ne qui scrutator fuerit maiestatis, malo suo magno opprimatur à glõria. Prosequitur angelus suum faustissimum nuntium, & ait.

S. Basilius.

Text.

Pariet autem filium & vocabis nomen eius Iesum. En Ioseph reuelat lucidius alumnus cælestis Messiam esse, quem virgo sancta gestabat in vtero. Non ait pariet tibi filiũ, vt Gabriel Zachariæ dixit, tanquam parenti Ioãnis loquens. Nec, vt angelus Abrahæ promisit, Sarra vxor tua pariet tibi filium. Sed tãquam nutritio inquit, pariet filiũ, non tibi qui nihil in eo habes, vt pater, sed vniuerso orbi datur, quo illum eripat è faucibus draconis. Fugeris autem patris officio in nominis appellatione. Nomen eius aliud nõ erit nisi Iesus. De quo salutarifero nomine in circumsisione, domino opitulãte tractabimus. Iesus sermone Hebraico, saluator ducitur. Vnde veluti hoc sacrosanctum nomen exponens addidit.

Text.

Ipse saluum faciet populum suum à peccatis eorũ. Latenter Christi Iesu diuinitatem insinuat, nam Dei peculiare est dimittere peccata. Vnde per Esaiam ait: Ego sum, ego sum, qui deleo iniquitates tuas propter me. Et iterũ: Deus posuit in eo iniquitates omnium nostrum. *Esai. 43.* Verũ caper emissarius peccata totius populi portans Christum Iesum adumbrabat, qui nostra delicta pertulit super lignum. *i. Petri. 2.* Imò eius liuore sanati sumus, quos virulentus serpens immaniter sauciauit. Hinc admiratio illa apud Iudæos oborta est, dicente Iesu Magdalenæ, remittuntur tibi peccata tua. Quis est hic qui etiam peccata dimittit? Saluum faciet populum suum, inquit, nõ à iugo Cæsaris, vt nonnulli excutientes somnia bunt, sed à iugo peccatorum omnium grauissimo. Notanter ait populum suum. Hoc est eos qui in eum crediderint, eiusq; legem penitus seruarint. Non saluat Christus ne peccent fideles, nam liberum arbitrium gratia neutiquam tollit, saluat à peccatis redimendo, & quotidie per pœnitentiã liberat eos qui conuertuntur

Nota.

uertuntur ad eum. Saluat itaq; salutis nostræ author, non à visibilibus hostibus, sed ab inuisibilibus. Saluat non armis ferreis pugnãdo, sed peccata relaxando, quod longe illustrius vincẽdi genus est. Quo quidem spectat vaticinium regalis citharœdi dicentis: Ex vsuris & iniquitatibus redimet animas eorum, & honorabile nomen eorum coram illo. Miror Iudæos expectantes Messiam, qui libertati temporali eos reddat, cum de spiritali redẽptione tam Dauid, quam alij prophetæ perspicatius loquantur, a deo vt nec expositione opus sit. Et hæc de sacra euangelij lectione dixisse sit fatis. Nunc verò operæ pretium erit aliquid de præparatione, qua nos pro nostra virili disporre oporteat dicere quo regem regum Christũ Iesum nasciturum, vt par est, omnigenis virtutibus ornati suscipiamus.

Psal. 71.

S E C V N D A P A R S

Declamationis.

Pariet autem filium, & vocabis nomen eius Iesum. Verba hæc, *2. Pars.* carissimi, vt paulo superius audistis, ex ore angeli, Dei alũni, profecta sunt, & beato Iosepho almæ virginis spõso dicta. Nedum viro huic Iusto nuntium hoc è cælo allatum est, sed cunctis fidelibus, quo omni solertia, & vigilantia, sese præparantes dominum dominatium breui nasciturum excipiant. Enimuerò, vt magno rege aduentante, nuntij ac cursores præcedere illum solent, ne forsitan ciues somno, & desidiæ indulgeant, scaldiq; coram principe suo appareat. Ita imperatore nostro in hunc mundum veniente, prophetas suos ablegauit, quippe qui vociferantes, homines obdormientes excitarent, & excitati, obuiam regio Christo Iesu exiret. Quorum vnus voce magna clamauit. Præparare in occursum Dei tui Israel. Mira res, fratres, non omnibus hæc mellita vox insonat, nec cunctis tam faustissimum, tãq; mirabile, ac iucũdissimũ nuntiũ missum est. Israel sit oportet quisquis hoc oraculũ audit. Diuus August. in psal. 49. Explicans illud: Audi Israel & cõtestabor te. Sic ait, Israel, hoc est, videns Deũ. Nam ibidem Iacob dixit, lueta illa mirabili cum Deo peracta: Vidi Deum facie ad faciem & salua facta est anima mea. Tunc datum est ei hoc nomen Israel. Nos, inquit apostolus, Israel sumus. Et ad Romanos, inquit: Non omnes qui ex Israel, sunt Israelitæ. Sanè orthodoxi qui fide integra Deum optimum videmus, eumque vnice amamus, veri Israelitæ sumus, non carne, nam id paru refert, sed spiritu.

Collatio.

Amos. 4.

Psal. 49.

Nonne credere videre quoddam est? Alioqui apostolus nō diceret: Videmus nunc per speculum in ænigmate, postea autem facie ad faciem. Ecce quomodo visio quæ erit in patria, quando videbimus Deū sicuti est, succedet fidei nostræ, quippe quæ, ænigmatica visio in hoc exilio est. Nec aliorum theologi hanc virtutem per necessariā, in intellectu collocant, nisi quia suapte natura mēs nostra per intellectu videt. 3. d. 23. & S. Tho. 2. 2. q. 4. art. 2. Ad hæc B. Hieronymus longē aliam interpretationem dat: Israel, inquit, id est fortis in Deum. Ratio quia angelus cum quo luctabatur Iacob dixit: Si contra Deū fortis fuisti, quāto magis contra homines præualebis. Perinde dicat. Quando victoriam de omnipotenti Deo vendicasti, quorū fratrem tuum Esau times? Attendite carissimi quid Iacob egerit, antequam hoc celebre nomen acciperet. Non frustra Israel appellatus est, nec gratis nomen cælicum hoc obtinuit. Orāuit plane ad dominum in via, dum rediret in patriam suam, armentis plurimis, vxoribus, & filiis, multaq; familia ditatus. Obsecro domine, ait, libera me de fratre meo Esau, timeo eum valde. Quorū hæc dicta sunt, fratres, nisi vt vos timeatis feritatem mundi huius, & diaboli immanitatem? Sanè quotidie bella hostilia excitant cōtra nos, quibus nisi summi Dei suffragio freti, nullatenus obistere possumus. Nec nō & cruētum Esau, quē nobiscū gestamus, valde timeamus oportet. Corpus hoc terreū dico, aut carneum ergastulum, in quo anima, creatoris insignita imā gine, veluti in carcere tetro habitat. Hæc caro inimica aduersus spiritum technas parat innumeras, retia plurima pandit, & modis omnibus illaqueare eum contēdit. Quas ob res, cum viro probo Iacob indeffese oremus: Domine libera me de fratre meo Esau, timeo eū valde. Verū nisi Apostolus suum Esau timeret, non corpus suum castigaret, ieiunijs, & orationibus, & alijs id genus exercitijs, petulantiam illius retunderet, in seruitutem illud redigens, nedum alijs verba Dei propinabat ipse reprobus efficeretur. Nō quod ipse tam pro seipso timeret, qui iam iam audire meruerat, sufficit tibi gratia mea. Vnde se amore dignum certo certius agnouit, sed nos docere voluit vt timeamus superbū hūc hostem, qui que (proh dolor!) nescimus an odio vel amore digni sumus. Quid plura? Ingemiscētis vox ea est, & in agone præliantis: Infelix homo, quis liberabit me de corpore mortis huius? Vehemēter expauescamus fratres, iugi oratione clamātes ad Deum nostrum, ne nos deserat, & in hac quotidiana militia succumbamus: Beatus homo qui semper est pauidus, clamāt sapiens.

Non

Non quod Deus vecordes homines diligat, cū Gedæoni Duci Israel præceperit, vt omnes timidos è suo exercitu expelleret, quasi indigni essent Amalechitarum victoria. Ille pauidus est, ac perinde beatus, qui suis viribus nihil fidit, fidit autē gratiæ Dei omnipotentis, qui cū propheta incessanter clamat: In te dñe speraui, non cōfundar in æternū. Et rursus: In Deo meo trāsgrediar murum. Atqui cum Apostolo ait: Omnia possum in eo, qui me cōfortat. Vos carissimi mi, o viri religiosi, hūc Esau vehemēter timentes, vbi iam mundum spreuistis, Aegyptum deserētes, terram hanc promissam, lacte & melle manantem, Deo auctore intraistis, spiritu Dei acti, in sanctam religionem cōuolastis vos (inquam) vehementer obsecro, hunc fratrem Esau valde timeatis, non vita comite quicquam carni fidatis. Quandoquidem sua versutia protoplastos prostrauit: sanctū vatē Dauid, Sanson fortē, leones lacerātem, Salomonē sapiētia cādīdatū, miserē deiecit, infeliciterq; superauit. Deinde Iacob vir iustus, postquā orauit, & valde fratrem suū pertimuit, cū dño luctatur: Ecce vir luctabatur cū eo vsq; mane. Seriem verborum fas est vt inspiciamus, post timorē sanctum, lucta cum Deo subsequitur. Sed iam obsecro quis roget, & rectē, si vox præpotētis Dei sic exterruit parētes primos in paradiso illa amoenissim (quod vmbra quæritantes, se abscondere nitebantur, dicēte Adamo, Audiui vocē tuā in medio paradisi & timui.) quonā pacto cum ipsa maiestate luctari poterimus? Iterum, si eo descēdente in mōtem Synaitonitrua personabāt, & buccinæ crepabāt, fulgura coruscabant, adeo vt populus perterritus Mofi dicere: Loquere tu nobis, non loquatur nobis Deus, ne fortē moriamur, qua temeritate audebimus cū omnipotēte manus cōserere, qui inermes, & vermiculi humi reptātes sumus? O carissimi parūper hic sistamus, & summi numinis dignationē vel cursam tota animi intētionē cōtēplemur. Non corporis brachijs, neruis, & ossibus, carneq; compactis, lucta hæc geritur, nec laceratorum robore fretus huius victoriæ coronā quis capescere poterit. Deus spiritus est, & ideò spiritalibus brachijs pugnemus oportet. Quænam ea sint? Sanè Esaias nobis indicat: In silentio & spē erit fortitudo vestra. Perinde dicat, vultis palinam victoriæ vindicare vobis, & de rege omnipotente gloriosē triumphare, silentium obseruate, & spē infractam habete. Animaduertite fratres. O quā fortē brachium, taciturnitas, si orthodoxus illam habuerit! Fieri nō potest, vt quis hominibus multū loquatur, & Deo. Quin (vt pulchrē S. Basilii testatur) silētes audit optimus Deus libenter.

L 5 Homil.

Exo. 14. Homil. 13. Sanè Moyses feruido orabat spiritu et si tacès, cui dominus: Quid clamas ad me? Anna Samuelis parens tacita loquebatur, cuius labia duntaxat mouebantur, vox penitus non audiebatur. At beneficentissimus Deus preceationem eius ex alto prospectas, benedictionis fructum ei contulit. Quid plura? Lingua ignis est, & vt experimèto agnoscimus, parua ignis scintilla, magnā filuam cōburit. Quorum ignē S. Iacobus linguam vocauit, nisi vt sollicitius eam custodire studeamus? Siquidem nisi sit magna custodia adhibita, ignis totam domum accendit, & cuncta in fauillam redigit. Ad eandem imaginem qui multiloquio indulgent, siquæ bona habuerint linguæ vitio cōmaculant. Ex lingua effrāni, similtates innumeræ scaturiunt, per iuria oboriuntur quam multa, probra, maledicta, & plurima id genus cōsurgunt mala. Hinc scriptum est: Mors & vita in manibus linguæ sunt. Mira res, si quis pietor linguam allatam depingeret, omnes iriderēt, & tanquam stultum eum iudicarem. At sapiens Salomon, imò Spiritus sanctus, hominis linguam adfabrè delineas, ei dedit manus. Cur ita? Nempè quia lingua acutissimis vnguibus proximorum famam dilacerat, absentium opera, vt timea corrodit, & leonino dente præsentium vitam fauciare contendit. Quid multa? Subdola ac maledica lingua, nedum viuis, sed nec mortuis parcat. Mausolea euoluit, scelera antiqua innouat, & defunctorū spurcitas attrectans, eorum ossa corrodere non subescit. Ceterum, vt mors animæ in manibus linguæ est, sic & vita eius in ea sita cōsistit. Quandoquidem amantissimi fratres, dum laudes inexhaustas Deo optimo offeritis, tum corde, tum ore encomia eius personantes, dum proximis afflictis, verbis sanctis solatiū exhibetis, dum deniq; agitis exhomologesim omnium peccatorum, coram sacerdote, absolutionē sacram accipientes, tunc vita in manibus linguæ vestre posita est. Huc pertinet quod Basilus monachis suis suadet. Silentij decorum, ex tēporis opportunitate & personaspēctatur, quemadmodum ex sacris literis docemur. Prudēs Amos. 3. in tēpore illo tacebit, quia tēpus malum est, ait Amos, & regalis propheta: Posui ori meo custodia, consisteret peccator aduersum me. 1. Cor. 14. Psal. 38. Ex persona vero, vt illud Pauli: Mulieres in ecclesia taceant. Et iterum: Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat. Ephe. 4. Hæc Basilus interrogatione. 208. Sed nunc ad vos, fratres mei, sese vertat oratio. Proculdubio, in religione silere pars magna perfectionis, quam quis nostrū prætere tendere tenetur, est. Nam si monachus ex omni parte absolutus, & perfectus non fuerit, saltem tēdere ad perfectionem.

tionem pro sua virili tenetur. S. Tom. 2.2. quæstio. 184. artic. 7. Secus de episcopis asserendum, quippe qui, perfecti sint oportet, dum tantæ dignitatis apicem accipiunt. Verum quoties illud sancti Iacobi dogma confidero, vehementer contremisco. Religiosus non refrænans linguam suam, huius vana est religio. Animaduertite carissimi, hoc ad oēs fideles dictum est, qui sacro baptismatis fonte abluti, Christum Iesum verum Deū & hominem profitētur. Quiq; nisi petulantiam nō coecerint, linguam sancti silentij fræno nō cohibuerint, eorum vita & opera frustranea erūt. Quātò ergo melius de quouis monacho asserendum est, quod vigiliæ, ieiunia, preceationes, atq; disciplina, ceteraq; alia bona in Cœnobio patrata euanescent, nisi sanctum silētium religiosus seruarit: Enimuerò, vt doliū optimo mero plenū, si paruū foramē habeat, euacuatur quātocyus, sic religiosus nō refrænās linguā suam, inanis relinquitur & vacuus. Quāpulchrè Ieremias ait: Bonū est cū silētio præstolari salutare Dei. Vbi S. Bernard. ferm. de natiuitate virginis. Bonū silētium à iactātia, bonū à blasphemia, bonū à murmurare & detractione. Sileat ergo lingua magniloqua & maledica, quoniā bonū est cū silentio præstolari salutare Dei. At qui omnino nō est tacēdum quin Esaias ait: Qui reminiscimini dñi ne taceatis, nec detis silētium ei, donec stabiliat, & donec ponat Hierusalē laudē in terra. Laus Hierusalē, iucūda & decora laudatio est. Vos religiosi Sancti qui memores estis dñi, & beneficiorū eius indefesse recordamini: vos inquā, ne taceatis vnquā, nec Deo silentiū detis. Laudate dñm de cælis: laudate eum in excelsis, laudate nomē eius quoniā suauis est dñs, gratias inexhaustas ei agite vbiq; & semper. Quippe qui sic vestris oblectatur colloquijs, vt clamet: Sicut vitta cocinea labia tua eloquiū tuū dulce. Verba nimirū igne caritatis flāmantia, ceu vitta cocinea sunt, quæ magnoperè Deo placent. Et iterū: Sonet vox tua in auribus meis, ait sponsus, quia eloquium tuū dulce. O nos felices carissimi quorū vocib; delectatur rex altissimus, dū hymnos, cātica, et psalmus cum corde, tum ore personamus, dicente diuo August. Hoc versetur in corde quod profertur in ore: Ecce quam sit magna res silentium, quanti; illud fecerunt prisca patres eremi cultores. Scientes quod in silētio et spe fortitudo animæ nostræ posita est. Et de primo brachio animæ hactenus.

Alterum brachium quo luctari nos oportet cū Deo, spes ipsa est. Equidem spes firma, fide & caritate fulta, magni momenti sit oportet. Hanc egregiam virtutē Apostolus anchoram animæ nostræ fir-

Collatio.

Thren. 3

Esai. 66.

Canti. 2.

S. Augu.

Hebr. 6.

mam,

nam, & tutā vocat, etenim rectē. In hoc vastissimo mari corda nostra, velut naues fluctuāt vndiq; vndis calamitatis circūallata. Spe autem vt anchora in obsequio diuino firmamur, & mira stabilitate subsistimus. Verum vbi non est spes, adsit desperatio necessum est, quippe quam summum malum fore nemo ambigit, qua Satanas, & qui cum eo in baratro cruciatur maximē laborant, laborabuntq; in

Rom. 12.

eternum. Spe gaudentes, inquit Paulus, inter pericula & labores vitæ huius spem, vt stellam fulgentissimam aspiciamus, ne in Scillam aut Caribdim incidamus. Opprimat paupertas, sæuiat mūdus, rugiat tyrannus, serpens fuscus sibilet, anchoram spei ne amittamus, imō spe gaudeamus. O mirabilem & modis omnibus laudandam virtutem, totisq; cordis medullis affectandam & amplectēdam! Spe roborati prisci patres, mundum & ea quæ mundi sunt spōtē reliquerūt, in cauernis terræ delitescētes, soli Deo insinuerunt. Spe virgines sese propter regnā cælorum castrantes carnis blandimenta, etiam licita contempserunt. Martyres rogos & sartagines succensas, carceres & vincula vltro spreuerūt. Quid ni, spe gaudeāt fideles, maximē viri religiosi, quando mūdi dilectores falsa spe, tot calamitates gaudentes subeunt? Maris pericula varia, belli labores ingētes, hilari fronte non nulli sustinent, quo diuitias fallaces, volaticos honores, execrandas voluptates obtinere valeāt. At contrā, nos scim⁹ cui credidimus thesaurum nostrum, eleemosynas, orationes, ieiunia & alia opera bona, certiq; sumus quia potēs est, Christus Iesus depositū nostrū seruare vsq; in diē illū, in quo merces exuberans electis Dei dabitur. Spes vt

2. Tim. 1.

literis cādidatis visum fuit, certa expectatio beatitudinis est, ex gratia Dei & operibus cōsurgēs. Magist. 3. d. 23. & S. Tho. 2. 2. q. 19. art. 4.

Magist. 3. d. 23.

Quin & Salvatorem nostrū expectamus dñm nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratū corpori claritatis suæ. En quis Israel sit verus & quāta infudatione, quātoq; labore, hoc nomen Iacob vir sanctus acquisiuit. Timuit fratrem suum Esau valde, deprecatus est Deū cæli, vt eum liberaret. Demceps luctans cū Deo vsq; manē, benedictionē meruit accipere. Ad eandem imaginem, nos qui Israel sumus, valde timeamus corpus nostrum, & orantes dominum precemur, nequādo in tentatione succumbamus. Silentio & spe cum domino luctantes ne deficiamus, vsq; mane perseverantes, dabit & ipse benedictionē suam athletis suis legitime certantibus, gratiam magnam eis impertiens.

Israel præparare in occursum domini Dei tui. Vidistis fratres qualiter

qualiter vos præparare oporteat in silētio & spe, præstolantem salutare Dei. Nunc in occursum eius exire debetis iuxta illud: Ecce sponsus venit, exite obviam ei. Sponsus quidem est non iudex, qui ad nos venit, amator hominū non vltor. Iam iam in via ambulat, in vtero sacratissimæ matris itinerat, ipsa vtiq; pariet suum filiū. Sanè pariet eō quæ vera genitrix, veraq; mater Dei est. Quo verbo execrandum dogma Arrianorum statim dilabitur, & labefactatur. Non quidem filius Dei phantasticum corpus assumpsit, sed veram carnem ex vera matre Maria induit. Verbum caro factum est & habitauit in nobis. Sed de his in sequenti declamatione fusius. Qui regem suum excipere cupiunt iisdem indumentis se ornare nitantur, quibus rex eorū indutus est. O rex regum, o bone Iesu quem in Bethleem video vestitum paupertate, castitate, & obedientia. Ecce carissimi quibus ornamentis vos induere decet. En quantam inopiam patitur Iesus in diuersorio natus, in arcto præsepio reclinatus. Nunc opere dixit, quod postea ore suo benedicto depromsit. Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet. Diuites huius sæculi domos amplas possident, marmore & auro fabricatas, volucres, vtpote superbi, nidulis non carent. At totius mūdi faber, & orbis moderator, in stabulo nascitur, qui cum diues esset inops factus est, vt eius inopia vos diuites essetis, teste apostolo: Væh vobis diuitibus qui hic habetis consolationem vestram, quibus nihil curæ est de ijs, qui inopia & egestate laborant. Castitate induitur Iesus, ex matre virgine natus. Ipsa nanq; peperit filium suum vnigenitum, absq; omni dolore & corruptione. Germinās germinabit sicut lilium, lætabunda & gaudens, vt de ipsa prophetarat Esaias. Flos Maria florem Christum edidit gaudio ineffabili exhilaratā. Denique veste pretiosa ornatus apparet, factus obediens patri vsque ad mortem. Nedum patri cælesti paruit in omnibus, sed quod maiorem admirationem facit, matri & Ioseph erat subditus, ceu Lucas astipulatur. O insignem mortalium superbiam, en seculorum rex, angelorum dominus in cuius ditione cuncta sunt posita, creaturis suis obediuit, vos autem creatori, plasmatori, ac redemptori vestro colla submittere non vultis, mandata eius sancta transgredientes. Maius quid dicam? non solum patri cælesti & sanctissimæ matri, sed tyrannando imperatori obediens fuit Iesus. Exeunte edicto à Cesare Augusto, vt describeretur vniuersus orbis, ascēdit Ioseph in Bethleem cū uxore sua prægnāte, & vt impleti sunt dies vt pareret, peperit filium suum.

Lucæ. 1.

Ioann. 1.

Lucæ. 9.

Esai. 53.

Lucæ. 2.

Nota.

Lucæ. 2.

suum. Ecce triplex vestimentum, quo rex noster indutus apparuit in ciuitate David. Vos carissimi, vt placere possitis ei, paupertatē sum-
Matt. 2. moperere diligite, nam beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est re-
 gnū cælorū, inopes cleemolynis vestris subleuate, posthac castitatē
 & munditiā amātes, corpora vestra, quæ Spiritus sancti templa sunt,
 ab omni spurcitia custodite. Adeo vt nec fornicatio aut immūditia,
 nec verbo tenus in vobis nominetur. Tādē subditi estote omni huma-
1. Petr. 2. næ creaturæ propter Deum. Potissimè Christo Iesu obediētiam per
 omnia exhibete, quiq; vt nos rebelles mādatis Dei, obediētes humi-
 les efficeret, nō tātum patri supercælesti, & facerrimæ matri, sed etiā
 nico Romanorum Imperatori vltro paruit.

Nec oportet maiestātē veniētis timere cuius vox perterrit in pa-
 radiso primos parētes, en Deus n̄ vt carnis n̄c velamē accepit frater
 noster est factus. Olim Deus omnia verbo suo creans in sua maiestate
 māsit, ita vt totus suus esset. Nūc verò sic suus est, vt noster sit frater &
Esaï. 9. redēptor. Etenim paruul⁹ natus est nobis, & filius dat⁹ est nobis. No-
 stra sunt cūcta merita eius, sanguinis illius & vita, diuitiæ n̄c quib⁹
 ditemur, & liberemur sunt. Nonne nūc audistis? Iesus Christus filius
 Dei nascitur in Bethleē Iudææ? Vox exultationis & salutis in taber-
 naculis, non tantū iustorum sed peccatorum. Fidelis fermo fratres &
 omni acceptione dignus, quis tā lapidei cordis cuius anima nō lique-
 fiat? Quid dulcius annūtiari poterat, aut quid delectabilius, salubrius
S. Bern. ve? Ait S. Bergardus. serm. Huius festi. O breue verbum de verbo
 abbreviato, sed cælesti suauitate refertū. Iesus Christus filius Dei na-
 scitur in Bethleē, non in Hierusalē ciuitate opulenta, sed in parua ci-
 uitate, paruulus nascitur qui suapte natura magnus est, & laudabilis
Psal. 109 nimis, & sapiētiz eius non est finis. Paruis & humilibus natus est, nō
 ijs qui ambulant in magnis & in mirabilibus super se. Is planē est qui
Iaco. 4. emittit fontes gratiarum in cōuallibus, is superbis resistit, humilibus
 autē dat gratiam. Efficiamur quamprimum, vt paruulus iste, alioqui
 non intrabimus in regnū cælorum. Non efferamur, vt primus homo
 de terra terrenus, sed humiliemur imitantes secundum de cælo cæle-
Leui. 20 stem. Scientes quoniam qualis terrenus, tales & terreni. Qualis autē
 cælestis, tales & cælestes. Sanctificamini rogo hodie fratres & estote
 parati, die enim crastina videbitis maiestatem Dei in vobis. Parati
 estote non vestibus purpureis fericisve, non margaritis aut auro capi-
 ta ornātes, sed, vt decet mulieres sanctas, quemadmodum princeps
 Apostolorum Petrus admonet. Hæc prophana & mūdialia sunt, nō
 expediunt

expediūt vobis. Fallax gratia & vana est pulchritudo, mulier timēs *Prov. 31.*
 Deum ipsa laudabitur. Et iterum: Gratia super gratiā mulier sancta
 & pudorata. Agite carissimi sanctificamini magis ac magis, eūtes de
 virtute in virtutem donec videatis Deum Deorum in Syon. Qui san-
 ctus est sanctificetur adhuc, ait Apocalipsis. Perinde dicat, scalam *Apoc. 22*
 Iacob tangentem cælum paulatim conscendamus, de virtute in vir-
 tutem gradientes. Sic videbimus Christum Iesum, nō in præsepio va-
 gientem sed in dextera patris regnantem. Idque nobis ipse imperti-
 re dignetur. Qui cum patre & Spiritu sancto viuit in secula. Amen.

ANNOTATIONES
 appendices.

QUam fuerit fide cādidas sanctus Ioseph, & ex omni parte ab- *Annot. 1.*
 solutus, atq; perfectus, vel ex hoc perspicuum est, quod an- *S. Basil.*
 gelo in somnis loquēti fidem præbuit. Zacharias verò Gabrieli nun- *ser. nati.*
 tiantis de filio nascituro, in vigilia haud credidit. Imò signum pollici- *domini.*
 tationis postulans, in lingua illud accepit. Eris mutus, ait Gabriel, do-
 nec hæc fiant. *Lucæ. 1.* Hæc Chrysostomus, in sententia.

Secundò notandum quod angelus dicens, ipse saluum faciet po- *2.*
 pulum suum à peccatis eorum, non de populo Iudæorum affatur, de
 quo Daniel prophetauit: Non erit populus qui negaturus est eū. Hoc
 est Messiam. *Danic. 9.* Quin & Saluator comminatus est eis dicens:
 Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Quod ad literā de tem-
 pli destructione intelligendum est. Ergo populus hic fideles sunt. De
 quo in psalmo: Populus qui creabitur laudabit dominum. *Psal. 101.*
 Præmiserat paulò antea: Scribantur hæc in generatione altera. Per-
 inde dicat, adueniet generatio longè perfectior, & erit populus à
 Christo Iesu creatus, & ipse verè laudabit eum, in spiritu & verita-
 te, effugatis caremonijs & sacrificijs, quæ inuolucra, & vmbatica
 erant.

Tertiò aduertendū, quam vera sit illa sentētia regalis propheta: *3.*
 Dominus sollicitus est mei. Sanè suos nō deserit vnquam Deus. Armo, *Psal. 39.*
 quo maior instat necessitas, maius subsidium eis suppeditat. Quod ni-
 mirum de tribus pueris in camino ignis ardentis, iussu regis Babylo-
 nis missis, de Daniele in lacu leonum, de Iōna in ventre ceti orante,
 necnon de Susanna muliere sancta conspicuum est. Sic Ioseph iusto
 prouidentia diuina affuit, per angelū eum erudiēs de sacro mysterio
 abscondito,

absccondito, vt cælitus illuminatus sciat, quid facto opus sit. Vnde in
Thob. 3. Thobia optimè scriptum est: Post tempestatem tràquillum facis, &
 post tribulationem exultationè inducis. Quæ omnia in iusto Ioseph
 adimpleta nouimus abundè.

4. Quarto, rex noster mutauit habitum & ingressus bellū, vbi filius
 Dei homo factus est, què nobis alma virgo Maria manè pariet. Quā
 ob rem propheta Isahel filius Zachariæ clamat: O Iudæa & Hie-
 rusalem nolite timere, nec paucatis. Cras egrediemini contra eos, &
 dominus erit vobiscum. Non est enim vestra pugna sed Dei. 2. Para.
 20. vbi sanctus Bernardus. ser. 2. Huius festi: Nolite timere veri cōfes-
 sores qui non solum ore, sed toto corde domino confitemini. Indui-
 mini confessionem sicut vestimentum, inò quorum omnia interio-
Psal. 85. ra domino confitentur, & omnia ossa dicunt: Domine quis similis ti-
 bi? Non sicut hi qui confitentur nosse Deum factis autem negant.
 Multos habetis hostes, carnem, præsens seculum nequam, princi-
 pes tenebrarum, qui viam vestram obsident. Attamen nolite time-
 re, quia cras egrediemini & dominus erit vobiscum. Gigas magnifi-
 cus puer Iesus, dux vester erit, & ipse coram vobis infestos iniucos
 vestros prostrabit sua potenti virtute.

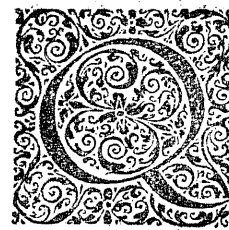
5. Quinto, in silentio & spe erit fortitudo vestra. Esa. 30. Nam verba
 vt capilli Sanson sunt, in quibus fortitudo eius sita erat, modo sancta
 & non vana fuerint, dicente scriptura: De fructu labiorum suorum
Prou. 12. vnusquisq; replebitur bonis. Ecce verba bona fructus sunt mirabiles
 quibus mens nostra repletur. At qui, spes nostra fide & caritate robo-
 rata, vel maximè corda nostra cōfirmat. Quæquidem spes, in ijs qui
 peccato mortali obnoxij sunt inuenitur. Ratio, quoniam non gratiæ
 habitæ nititur, sed diuinæ omnipotentiæ & misericordiæ. Per quam,
 etiam qui gratiam non habet, eam consequi potest, vt sic ad vitam
 æternam perueniat pœnitèdo. De omnipotentiâ Dei & misericordia,
 certus est quodammodo qui fidem habet, quamuis illa mortua sit.
 Hæc exa & explicat S. Tho. 2. 2. quæstio. 18. artic. 4. ad secundum ar-
 gumentum. Christus autem eo venit in mundum, vt regeneraret nos
 in spem viuam, immarcescibilem, & incontaminatam, conser-
 uatam in cælis. 1. Petri. 1. Spes autem impij quasi lanugo

quæ à vento tollitur inconstans est, vt sapiens
 benè testatur.

IN F E S T O I V
 cundissimæ Natiuitatis
 domini nostri Iesu Chri-
 sti.

DECLAMATIO. VII.

VID dicam, fratres mei, in hac sublimi cele-
 britate? aut quò me verè profus ignoro. Quæ-
 mens excogitare suppetit, aut quæ lingua pro
 dignitate narrare, tam mirabile, tamq; ex omni
 parte inæstimabile munus, à Deo nobis impen-
 sum? Sanè noua gaudia cælitus nobis nuntian-
 tur, superi gloriã in altissimis concina voce can-
 tant. Nox hæc sacri partus cōscia nouis illustra-

tur fulgoribus: angeli, cum sublimes sint, pastores rudes, & infirmos
 non aspernantur, quin lætates ac iubilantes gratiæ diuinæ præconia,
 per æra modulātur. Nos vero carissimi quāuis pusilli tacere non de-
 cet, ne forsitan ingratiitudinis execranda noxa, corda nostra inuol-
 uat. Quique, cum leprosis ciuitatis Samariæ, haud temerè clamare
 par erit: Dies magni nuntij est. Si tacuerimus & nūtiare noluerimus, 4. Re. 7.
 sceleris arguemur. Profectò, si ciuitas illa tot inimicis vallata, & fa-
 me afflictæ erat, vt matres filios suos occiderent, carnibusque eorum
 vescerentur, quando optimus ac beneficentissimus Deus hostium
 victoriam impertiuit, non minorem calamitatem mundus patieba-
 tur, donec panis viuus, qui de cælo descendit, Christus Iesus, in diuer-
 sorio Bethlemitico aparuit. Ibi que sacerrima Deipara facta est quasi *Prou. 31.*
 nauis infitoris, de longè portans panem suum, quem ipsa Spiritu san-
 cto cooperante concepit, nobis & fame pereuntibus dedit. Nec alio
 spectabat, qui conceptus fuit in ciuitate Nazareth, nasceretur in alia
 ciuitate Bethleem: Quippe quæ domus panis interpretatur. Nato
 itaq; domino, & mutato habitu, ingressoque bellum, veluti de rege
 M Israel

3 Israel legimus, infestissimi Afsirij hostes fugam capiunt, daemones inermes facti, trepidantes fugiunt, & sic populus Dei summi numinis ope liberatur. Vnde angeli ad pastores, annuntio vobis gaudiū magnū, quod erit omni populo, quia natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus. Ecce quam magni nuntij dies hæc lætabunda est. Eas ob res si tacuerimus, non cuiusvis, sed insignis sceleris arguemur, plagisque multis, iure optimo vapulabimus. Nec me clam est,

Esaï. 53. Elaiam vatem egregium de Messia olim prophetante dixisse: Generationem eius quis enarrabit? Idque non abs re, sanctus Leo papa, tam de Christi Iesu æterna natiuitate, quam de tēporali intellexit. Sanè utraq; affatu nedum difficilis, sed impossibilis est, nisi quis auspicio diuino, cælestiq; virtute fretus sit. Est autem Saluator noster Iesus sapientia patris, qui aperit os mutorum, & linguas infantium facit disertas, in cuius gloriam & honorem, de hoc mirabili mysterio, retrò multis seculis abscondito, non nihil fari affectamus. Ideo illius misericordiæ & gratiæ maximoperè fidentes, vel balbutientium more loqui incipiamus. In sacra euangelij lectione audistis beatum Iannē de duplici Christi regis nostri natiuitate differentem, tam mirabili stillo, vt rectè filius tonitruī nuucupetur, ad cuius vocē omnes mūdi philosophi vehementer pertimescunt, et stupent. Sed iam aquilam per medium cælum volātem & euangelium portantem, ceu ipse de seipso in Apocalypsi dixit, intētissimo corde audiamus vociferatē.

Apoc. 9.
Text. In principio erat verbū, & verbum erat apud Deum & Deus erat verbum, hoc erat in principio apud Deum.

Lubet hinc fratres, exclamare nec immeritò. Ioannes piscator qui non introierat Atheniensium scolas, nec Aegyptiorum palestras cōtrouerat: is qui non cognouerat literaturam, intrauit potentias domini, ascendens super pennas ventorum volauit super æthera, imò volauit super Cherubin. Quis obsecro homo iste est, qui verbis depingere audeat, & penicillo terreo, æternitatem, Deitatem, sapientiam, & potentiam verbi Dei? Apostolum Paulum video, et si vas electionis à Christo appellatum, sic gratia Dei euectum, postquam est vir effectus, et euacuauerat ea quæ sunt paruuli. Intueor, inquam, cum raptum vsq; ad tertium cælum, vbi vidit mirabilia, audiuitque arcana verba quæ minimè licet homini loqui. Esaïas prophetarum maximus, videns dñm sedētem super thronum excelsum & eleuatū, nil nobis pandit, quàm quæ plena erat domus maiestate eius, & quòd Seraphim duo canentia audierat: Sanctus, Sanctus, Sanctus dñs Deus exerci-

Esaï. 6.

exercituum. Plenaque erat omnis terra gloria eius. Quid plura? Moses, cui dominus loquebatur tanquam amico, balbum se fore fatetur, *Exo. 3.* ac sermone tardum se appellat. At noster theologus, qui nauiculam & retia ob Christi Iesu amorem reliquerat, postquam supra petrus domini in coena recubuerat, ceteris altius de ipso sacro domini pectoris fonte bibens, præcellentius volauit. Et ea, quæ vidit, vt aquila prædam pullis suis afferens, verbis ijs nobis patefecit. Suscipiant montes pacem populo, & colles iustitiam, ait regius psaltes. *Psal. 72.* Vbi S. Augusti. tracta. 1. super Ioannem, montes excelsi sancti sunt, qui spiritu Dei afflati, quæ sunt Dei nos docent. At colles populi vocantur, qui iustitiam suscipere debent, id est fidē qui iustificat, sicut scriptum est: Credidit Abraham Deo, & reputatum est ei ad iustitiam: & alibi: Iustus meus ex fide viuit. Quod quidem quasi inuolucro, Deus significare volens, præcepit olim, vt Leuitæ vtensilia tabernaculi, nec non & sacra vasa, velaminibus obuoluta portarent, è manu sacerdotum illa suscipientes. Ita & vos qui colles estis, iustitiam suscipite fidem mordicus tenete, vsque ad sanguinem & mortem pugnantes, & quæ summus pontifex Christi Iesu vicarius, prælati & sancta concilia decreuerint, ea è cælo allata ne utiquam dubitetis, dicente domino: Vbi cunque duo vel tres fuerint congregati in nomine meo, in medio eorum sum. Vasa sancta à sacerdotibus inuoluta sponte accipite, fat sit quod ipsi nostræ fidei arcana intelligant: vos verò captiuantes intellectum vestrum in obsequium Christi, duntaxat ea credite. Suscepit monstic excelsus Ioannes pacem hanc, generationem verbi æternam contemplans, ideò sese continere non valuit, quominus voce grandi tonaret: quod tonitruum totus orbis audiens contremuit: In principio, inquit, erat verbum, & verbum erat apud Deum.

Scopus huius euangelistæ est, quamplures hæreticorum sectas pro sua virili funditus euertere, quippe quæ tunc maximè increbuerant, prope modum totam Asiam degrassantes. Ioannes autem zelo optimo tactus, Asianorum impulsu persuasus, indito ieiunio, votis feruentissimis Christum Iesum suppliciter deprecans, aduersus Marchionem, Cherintum, & Ebionem, ac reliquos antichristi huius sodalitiij proceres, diuina hæc scripta edidit. Quibus nimirum inimicorum tela, subtili artificio in eorum capita detorquens, lucem veritatis orthodoxis omnibus detulit, Christum verbum patris ab æterno genitum, ei que coræ qualem, atque consubstantialem mani-

Matt. 18.

*Scopus.
Ioannis.*

festans. Octonarius scripsit, triginta decursis annis, post Saluatoris ascensionē mirabilem ad cælos. Sedulo aliorum euangelistarum scripta perlegit, quos cum reperisset, quasi humi repere, in humanitate Christi explicanda subsistere: instituit primò de eius æterna natiuitate differere, ne erroris, & perditionis filij, venenata sua dogmata feminarent, dicentes Christum Iesum ante Mariam virginem non fuisse. Atqui de diuina generatione Christi tractans haud intactam, illius incarnationem dereliquit, ceu in hoc euangelio statim videbimus, domino opitulante. Neq; alij tres de Saluatoris nostri Deitate dicere neglexerunt, sed illius memoriam parcius fecerunt. Vnus erat spiritus qui scribentium animos ciebat, profectò, tamen singulis distribuit, veluti apostolus probè contestatur, vt vult. Nunc igitur qui habet aures audiendi audiat. Nam animalis homo non percipit ea, quæ Dei sunt, inò qui statuerint oculos suos declinare in terra, & tanquã mulier illa à dæmone possessa, in æthera aspicerè nō valent, sed deorsum, heu, sicut pecora incuruati incedunt, ij velut oculi noctuæ ad lumen huius solis fulgurantis obcæcantur. De verbo æterno, nifalior, tria potissimè quis quærere potest. Quando erat? Vbi erat? Quid erat? Si ergo roget quis quando erat? Responsum est, in principio erat verbum. Perinde dicat à principio erat. Etenim quod à principio est, eius omnino nullum tempus adiuuenitur quando non erat. Sed quòd in principio, & à principio esse, idem sit, audiamus eundem Ioannem in Canonica sua se explicantem. Quod fuit ab initio, quod vidimus, & audiuius, & manus nostræ cõtractauerunt de verbo vitæ. Videtis fratres quam dilucidè seipsum interpretatur Theologus noster. Sanctus Cyrilus nunc ait. Quid impudèter Christianæ fidei aduersarij dicunt, Christum Iesum à matre benedicta Maria cœpisse? Ioannis verba auscultent: In principio erat verbum. Nec non & Saluatoris sententiam audiant, & audientes obmutescant. Antequam Abraham fieret ego sum. Nempe in principio filius Dei erat, principio aut nihil antiquius sit oportet. Huc spectat illud sapientiæ: Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quicquam faceret à principio. En designatur verbi cum patre æternitas, & hisce verbis liquido comprehendi potest, quod excutientes pseudo Christi perperam negabant.

Aduertèdum tamen quod nō absq; mirabili sacramèto filius Dei verbum appellatur, quod apud angelos, & apud nos mentis conceptum, seu animæ nostræ intrinsecum illud quod exteriori verbo indicamus

dicamus designat. Vnigenè filio Dei verbi nomenclatura aptius cõgruit, quàm rei exterius prolata, vtpote cum illius causa existat. Itaque sermo in ore, & verbum in mente est, verbum autem ratio & si similitudo rei intellectæ est, eam ob rem, illud in omni natura intellectuali necessum est ponere. Miror Platonem ponètem verbum in Deo, quo omnia sapienter ipse operatur. Nec dubito legisse sanctam scripturam, potissimè Mofi Genesim, ex qua etsi ethnicus potuit decerpere, quæ de Ideis scripsit, vt Diuus Augustinus testis est. Ne igitur lectorem detineam in re hac. Verbū quasi proles mentis & filius cordis est. Ceterum verbum in angelo aut in nobis, accidens quodam est quod potest adesse & abesse præter subiecti corruptionem, quia non de natura intelligentis potest esse. In deo autè esse & intelligere idè sunt. Vnde accidens nequit esse, sed quod ad illius naturam pertinet. Dei nanq; essentia adeò simplissima est, indiuisibilis & in composita, vt quicquid in Deo est, Deus sit. Vnde rationi cõsentaneum est, quòd verbum Dei, Deus ipse sit, de Deo. Ceterum, vt mens nostra absq; sui iactura verbum habet internum, sic pater sine sui vlla læsione, verbum suum ab æterno generat ac possidet. S. Tho. 1. par. quæst. 27. arti. 2. Nempe altiora sunt hæc, quàm indago nostri intellectus capere queat suapte natura, verumtamen ad præceptum domini eleuata aquila nostra Ioannes, & in arduis ponens nidum suū, super omnes angelorum choros volitans, mentes nostras in altum euexit, ita vt fide duce quæ sunt intima Dei attingere, degustare, atq; fari possimus, dicente Propheta: Credi propter quod locutus sum. Nos ergo credimus propter quod & loquimur, donec adiuuante Deo post exhalatam animam dicere valeamus: Sicut audiuius, sic vidimus, non in hoc exilio, sed in ciuitate Dei nostri. Ecce pro captu nostro diximus quando erat verbum Dei. Sanè in principio quod est ab æterno. Vel in principio, id est, in patre à quo procedit, tanquam ab vnico principio. Et quia pater æternus est, sic & verbum illi cõæternum sit oportet. Da solem æternum ait sanctus Augustinus, & radiuseius erit æternus. Sed quia æternitas creaturæ minimè conuenit sed Deo, ideò verbum domini æternum est. S. Tho. part. 1. q. 10. art. 3. Hinc perspicuum apparet qualiter suam Genesim inceperit Moses à principio tēporis. In principio, ait creauit Deus cælum & terram, A tempore auspiciatus est, vt creaturam initium inhiaret. Notauit de verbi generatione dicitur, erat, quæ dictio amplectitur esse & permanuisse semper. De mundi creatione tempus præteritum nominamus.

Nota.

S. Thom.
1. p. q. 13.
ar. 5.

Iob. 39.

Psal. 115.

Psal. 87.

Collatio.

Gene.

tur, significans creaturarum successionem, dicēte regali Propheta: *Pfal. 101.* Ipsi sicut vestimentum veterascēt, tu autem idem es, & anni tui non deficient. Et iterum Divus Iacobus: Apud quem non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio. Ad hæc, ipsa tamen diuina nature perfectio exigit, vt sit discrimen inter verbum, & cuius est verbum, inter intellectum & intelligentem, sapientiam & sapientem. Ideo optimè sequitur in textu.

Text. Et verbum erat apud Deum. Dictio Græca articulum habet. Illud verbum, ne in genere de verbo videatur loqui, sed de excellenti, & insigni verbo æterno patris. Et quamuis dictio hæc, verbum, sermonem & rationem apud Græcos significet, longè melius conuenit filio Dei nomen verbi, quàm sermonis, significatius quidem verbum in singulari ponitur, & si hoc verbum plenum sit rationibus, aut est. Ita vt sit verbum omnium Dei, & omnium rerū visibilium, & inuisibilium, & intelligibilium, atq; possibile esse. Et illud verbum erat apud Deum. Ecce distinctio personarum patris & filij. Nam nihil dicitur esse apud seipsum. Verbum erat apud dicentem illud, hoc est apud patrem. Apud distinctionem realem personarum indicat, eò quod alius pater, alius filius, alius Spiritus sanctus, inquit, S. Athanasius. At quoniam Deus simplicis perfectionis est, verbum non alter Deus, sed idē Deus qui & pater. Hinc subnectitur, & Deus erat verbum. Allusio est ad illud: Tres sunt qui testimonium dant in celo, Pater, & Verbum, & Spiritus sanctus, & ij tres vnum sunt. Perinde dicat, essentia vna est Deitatis, quanquam personæ tres sint. Pater à quo filius, & Spiritus sanctus à patre & filio procedens, eum ab vno principio. Et Deus erat verbum. Non Deus participatiue, vt nos per summi Dei gratiam dij appellamur. Ego dixi dij estis & filij excelsi omnes, sed natura Deus est. Hinc de se contestatus est: *Ioan. 10.* Ego & pater vnum sumus, & rursus: Ego in patre, & pater in me est. *Ioan. 14.* Sub hæc, nequis patrem sine filio esse vnquam suspicari possit, aut quoquomodo patrem filio antiquiorem, addidit: Hoc erat in principio apud Deum. Compendio subtiliquæ dicta sunt, cuncta fore æterna, hac collectione significat. Nunquam profectò Deus potuit esse, quin se cognosceret, nec se vnquã cognouit, nisi se exprimeret, *Pfal. 2.* ideo nunquam fuit, nisi filium generaret: Huc pertinet illud psalmi: Dominus dixit ad me filius meus est tu, ego hodie genui te. Perpulchrè dictum est hodie. Quoniam in Deum non cadit mutatio, nec vicissitudinis obumbratio, vt nuperrimè ostēdimus, & iterum: Ante luciferum

ferum genui te. *Pfal. 109.* Eam ob rem filius principium est, vt pater, *Ioan. 3.* alioqui non diceret, ego principium, qui & loquor vobis, & in Apocalypsi: Ego sum alpha, & O. principium & finis. Obseruandum tamen est, quod intellectus noster lumine naturali illustratus, sola essentialia Dei agnoscere valet. Puta, quod Deus est actus purus, intelligens seipsum & omnia alia in seipso. Quod est volens, summè felix, à nullo pendēs. De quibus abundè Aristoteles in sua methaphisica, & Plato, alijq; sapientes locuti sunt. Eò quod inuisibilia Dei, per ea quæ facta sunt à creatura mundi, intellecta conspiciuntur, eius quoq; sempiterna virtus atq; diuinitas. Ita vt sint inexcusabiles. Alia trāflatio habet. Ad hoc vt sint inexcusabiles, Deus enim reuelauit illis: id est, docuit eos ita esse per visibilia hæc. Nā effectus manu ducit nos in causam à qua procedit. S. Tho. p. 1. q. 12. ar. 12. Ideo insipiens ille dixit, eo dementia veniens, vt in corde suo assereret non esset Deum. O dementia execranda! o stultitiam extremis supplicijs plectendam! Si Deus non est, quo pacto miser & infelix tu ipse es? Nempe ethnicus ille dixit: In ipso viuimus. Quibus verbis rectè vsus fuit Paulus quasi ex fonte luminis naturalis obortis. Veruntamen sola fide distinctio personarum sacræ triadis agnoscimus. Ob id beato Petro dicente: Tu es Christus filius Dei viui, subinde saluator respōdit: Beatus es Simon Bariona, quia caro, & sanguis nō reuelabat tibi, sed pater meus qui in cælis est. Ecce fide, & reuelatione cælesti dūtaxat notiones in Deo, siue personas agnoscere quis poterit. Audistis quando verbum sit quia ab æterno, vbi erat, nam apud patrem, quid erat, quoniam Deus de Deo, lumen de lumine. Hactenus tria hæc, vt potuimus, expediuimus, nūc mirabilem virtutem & operationem verbi Dei intueamur.

Omnia per ipsum facta sunt: & sine ipso factum est nihil. *Text.* Destructis hæreticorum commentis, scilicet, Ebionitarum negantium filij Dei æternitatem, nam in principio erat verbum, id est in æternitate. Et Sabellianorum confitētium æternitatem in Christo, non autem diuisionem personarum patris & filij, contra quos dixit, & verbum erat apud Deū. Vbi personarum distinctio ostēditur. Ad hæc Eunomius improbus dissimilē asseruit filiū patri, contra quē ait: Et Deus erat verbum. Arius tādē ore versato, minorem patre filiū fore dixit. Ideo Ioannes inquit: Hoc erat in principio apud Deum. Nunc virtutem magnam verbi delineās subdidit: Omnia per ipsum facta sunt. Itaque quatuor primis verbis, velut quatuor fortissimis

M 4 arictibus,

arietibus, quatuor arces, aut turre munitas hæreticorum, miles strenuus Ioannes funditus evertit. Ceterum si omnia per verbum facta sunt, hoc est, condita, ergo ipsum verbum non est factum. Fieri non potest, ut sit aliquid causa, aut principium sibi essendi. Quod si verbum non est factum, ergo patri consubstantiale est. Hæc S. August. contra Arrium. Sensus igitur est. Omnia pater per verbum suum fecit. Idq; in psalmo, lucidius legimus: Omnia in sapientia fecisti. Ecce pater in filio suo, velut in arte & exemplari cuncta fecit, quæque in cælo, & in toto orbe sunt. Nec ideo verbum minoris est potestatis, quia per ipsum pater omnia condidit, eadē maiestas, deitas & sapientiæ qualis est utriq; Sed quia à patre filius generatur & habet esse, ideo pater per filium hæc omnia fecisse dicitur: Quin & tota Trinitas creavit mundum, quia opera eius ad extra indiuisa sunt, ut scola theologorum, & fides orthodoxa confitetur. Vnde S. Dionys. lib. de diu. nomi. c. 2. mi. communiæ totius Trinitatis sunt omnia creabilia. Dicimus patrem creare omnia per verbum & Spiritum sanctum, ut originem ostendamus. Pater à nullo est, filius verò à patre, Spiritus sanctus ab utroq; Itaq; pater origo seu principium est diuinitatis, S. Tho. part. 1. q. 45. arti. 6. Hinc regalis propheta ait: Verbo dñi cæli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum, & de filio, apostolus inquit, quem constituit hæredem vniuersorum per quem fecit, & secula. Itaq; omnia, quæ fecit Deus, fecit in intellectu, virtute, & sapientia, quod verbum eius est. Quo, omne quod diuinitatis est, velut viuua naturalique imagine exprimit. Quam ob rem, candor lucis æternæ, speculum sine macula, imago bonitatis patris, iure appellatur. Cui sententiæ apostolus ad stipulatur. Qui est imago Dei, & alibi, qui cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ eius. Et rursus: Qui est imago Dei inuisibilis, primogenitus omnis creaturæ, quoniam in ipso condita sunt vniuersa, in cælis & in terra, visibilia & inuisibilia, siue throni, siue dominationes, siue principatus, siue potestates. Ecce Paulus expressius, quam Ioannes id ipsum confitetur. Nempe pater omnia per verbum suum condidit, quæ omnia hæc sunt, compendio indicauit apostolus. Visibilia & inuisibilia, quæ in cælis & quæ in terra sunt, per verbum creata fuerunt. Vnde planè Moses, Spiritu sancto afflatus, suâ Genesim auspiciatur, dicens: In principio creauit Deus cælum & terram. Quod tripliciter exponitur ad dissipandos errores tres, qui non exiguam iacturam attulerunt quondam. Alij mundum semper fuisse, & tempus initium non habere autumarunt. Contra quos,

quos, sic explicatur sententia Mosi: In principio temporis creauit Deus cælum & terram. Quidam temerario ausu dixere, duo esse principia, aliud malorum, aliud verò bonorū. Et hic Manichæorum fuit pessimus error. Ideo dicendum in principio, id est in filio creata sunt omnia. Sicut principium effectuum patri appropriatur propter potentiam; ita & filio principium exemplare propter sapientiam. Et huc attinet illud: Omnia in sapientia fecisti. Quin & ipse Saluator noster de se loquens ait: Ego principium, qui & loquor vobis. Alij tandem asseruerunt corporalia creata à Deo, mediante spiritali creatura. Et ad hoc explodendum, est tertia expositio. In principio creauit Deus omnia. Id est, antequam quicquam esset. Notandum quidem, quod quatuor ponuntur creata simul. Cælum impireum, natura angelica, materia corporalis, quæ nomine terræ intelligitur, & tēpus, Sanctus Thomas, part. 1. quæst. 46. artic. 3. Nihil ergo à creatura creatum est, ut Arrij blasphemiam dicebat: Sed ab eo qui orbem vniuersum condidit, moderatur, suaque prouidentia gubernat. Hinc pulchre sequitur: Sine ipso factum est nihil. Grece habetur, extra ipsum factum est nihil. Alludens ad illud: Sine me nihil potestis facere. Ex quo omnia, hoc est ex patre, per quem omnia, id est, per filium. In quo omnia subsistunt, videlicet in Spiritu sancto. Hæc ex mente Augustini.

Quod factum est, in ipso vita erat. Beatus Augustinus sic legit. Text. Quodcūque per verbum factum est in ipso vitam habet. Ut artifex antequam domum externè extruat, in mente illam habet viuentem, nec interna domus, habens esse per intellectum, esse desijt, quia externa edificatur, sic antequam mundus fieret, in mēte diuina erat, in qua lapides ligna, & alia creata vitam habebant & nunc habent. Planè, ut sacra Romana canit ecclesia, Deo nostro regi potentissimo omnia viuunt. Hinc scriptum est, domino Deo antequam crearentur omnia sunt agnita. Ea quomodo omnia vita sunt in verbo. A quo non solum esse creaturæ habent, sed etiam viuere. Sicut pater habet vitam in semetipso sic dedit & filio vitam habere in semetipso. Hoc verbo retunditur stultitia Hæbræorum, adorantes vitulum in Oreb, suo magno malo, & dicentes: Si sunt dii tui qui eduxerunt te de terra Aegypti. Confunditur dementia gentium lapides, & ligna, cælum & stellas adorantium. Nam omnes dii, gentium dæmonia, dominus autem cælos & terram, & quæ in eis sunt, fecit. Quern toto pe-
store adorare & laudare, totis & medullis cordis amare debemus, ut

potè creatorem nostrum, qui nos plasmauit mentemq; nostram ad sui imaginem creauit. Generatio praua & stulta popule insipiens, hæcine reddis domino? Nonne ipse est pater tuus, qui fecit & creauit te? Audiât inuectiuam hanc orthodoxi miseri, qui eo infelicitatis deuenerunt, vt quæ mundi sunt, magnificiètes, legem domini transgrediuntur, creatorem suum nihil faciètes. Ceterum Plato, triplicem mundum posuit, æternum, idealem, artificialem. De hoc tertio Ioannes ait: Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, quod factum est. Chrysostomus autem & Hylarius aliter explicant hunc locum, quod factum est in ipso vita erat. Verbum æternum non est expers vitæ, quin & filius via veritas & vita est. A quo velut à fonte vitæ, plantæ, animalia, & homines, atque angeli, tanquam riuuli dimanant. Ideo omnia per ipsum facta, in ipso viuunt, mouètur & subsistunt. Sequitur nunc.

Text. Et vita erat lux hominū, & lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Verbum diuinum in quo omnia viuūt nam in eo sunt rationes omnium, quas ideas theologi appellant. Vita hominum & lux dicitur, non vt lux sensibilis, aut corporea, sed lux hominū secūdū quod homines sunt, & intellectu habēt, ex quo homo est homo. Non ait, lux est angelorum, quoniam non angelis sed hominibus scribebat. Nempe angelos illuminat in cælo, & eos beat. Nec venit è cælo angelos redimere, aut eos illuminare, sed iuxta prophetam Zachariam, filius Dei, per uiscera misericordiæ suæ, in quibus viuitauit nos oriens ex alto, illuminare. venit ihs qui tenebris, & in vmbra mortis sedent. Vel ideo angelorum non meminit, sed hominum vt Origeni placet, quia in homine omnem rationalem creaturam ostendit. Ad hæc explodere veluit dogma fallax illorum qui negant, primam lucem extendi per seipsam ad intellectum humanum falso putantes quod ab infimo angelo, vel intelligentia homines illuminantur. Quorum vox ea est, per cardines cæli Deus ambulat, nec nostra considerat. Notandum quod non dixit, vita erat lux hominum piorum, sed hominum, quoniam vtrisque lumē naturale indidit, eod quod signatum est super nos lumen vultus eius, quo agnoscamus bonum, & malum, sanctum, & prophanum. Sic planè lux est Christus tam bonis quam malis, non denegans lucem suæ gratiæ alicui, modo seipsam præparet poenitentiamque agat. Quo sanè spectat illud: Ioan. 8. Ego sum lux mūdi, qui sequitur me nō ambulat in tenebris, sed habet lumen vitæ. En mundum, homines in vniuersum appellauit, quibus

bus sese lucem sua dignatione præbuit, vt tenebras viciorum depellentes lucem cælicam sequantur, lumineque vitæ in cælo potiri perpetim mereantur. O Christe Iesu nostri amantissime, illumina oculos nostros, ne quando obdormiant in morte, ne forsitan inimicus noster Satanus efferatur dicens: Vici & præualui aduersus Christicolas. Lumen ad reuelationem gentium Simeon iustus te confessus est reuela precor oculos nostros, & veluti colūna ignis populama tuum duxit per desertum, in portum optatum, & stationem desideratam, nos ducere pietate tua indulgentissima digneris. O lux hominum, qui lucem habitas inaccessibilem. Trahe nos post te. Nonne vel maximè hac luce egebamus fratres, postquam primi parentes in tenebras delictorum impingētes, omnes nos declinabimus, & simul inutiles facti sumus? Hanc iacturam infelicem lamentabatur Dauid dicens: Non est, qui faciat bonum, non est vsque ad vnum. Quin & Apostolus homines Deo destitutos, meras vocat tenebras, & quos hæc lux sacra illuminarat, lucē appellauit. Eratis aliquādo tenebræ, nunc autem lux in domino. Quandoquidem lux hæc beatissima, ne dum lumine naturali quod mentibus nostris indidit, sed per varias mundi huius creaturas, homines illuminare consueuit. Ad eod vt cæli ipsi enarrent gloriam Dei, & opera manuum eius annuntiet firmiter ait scriptura. Quid plura? Per sacram scripturam populum suum illuminauit, ne in caligine peccatorum periret. Quin & sapientia Dei in animas sanctas se transfert, & amicos Dei, & prophetas constituit. Denique lux æterna vnigena filius Dei oculis nostris se obtulit, vt tenebras quasuis depellens, suam in nobis lucem reformet. Vnde vehementer Sanctus Petrus gratulatur. Qui vocauit nos de tenebris, in admirabilem suum lumen. Vbi singula emphasim habent.

Et lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non cōprehenderunt. Nō desunt qui literalē sensum huius sententiæ dicant fore, si de creaturis præter hominem hoc exponamus. Perinde dicat. Verbum Dei, vita & lux hominum est, nihilominus in suis creaturis ratione egentibus, lucere non dignatur. Lucet quidem in eis, nō autem ipsæ illuminantur, eod quod huius diuinæ lucis capaces non sunt. Quare sequitur, & tenebræ eam non comprehenderunt. Id est, non intelligendo non attingerunt filium Dei. Sed nos sanctorum doctorum viam, regiumque iter sequentes, cœptum iam sensum sequamur, potissimè B. Augustinum tract. i. super Ioannem, non de alijs creaturis, sed de hominibus

Oratio.

Psal. 23.

Roma. 3.

Sapi. 13.

Sapi. 7.

1. Petr. 2.

Caieta.

hoc

- S. Augu.* hoc exponit. Tenebræ, vt diximus, homines improbi sunt, erga quos beneficus ille pater Christus Iesus pietatem suam vel maxime ostendit. Is sanè quamlibet scelerati sint, ab hac luce illuminantur. Et hoc est lux in tenebris lucere. Incipit ergo Ioannes hic de secunda Natiuitate Christi differere, postquam de æterna & prima profundo ac subtili sermone narrauit. Media nocte nascitur salus nostra Iesus: et nox illa faustissima est illuminatio nostra in delicijs nostris. Quippe qui vt alter Moses Dux populi Dei expoliavit Aegyptum, & locupletauit nos. Non auro argenteo, aut gemmis vernantibus, sed suis lacrymis, suo sanguine, & vita, mortem nostram destruxit. Et nox, ait *Psal. 138.* regius psaltes, sicut dies illuminabitur. Quin & iuxta *Esaïam.* Habitantibus in tenebris, & in umbra mortis lux orta est eis, populus qui ambulat in tenebris vidit lucem magnam. Lucet itaque in tenebris, scintilla illa quæ sinderesis dicitur viuentis. Lucet in magnitudine, & pulchritudine huius mundi, quem ipse filius Dei fecit. Lucet in facta doctrina se ostendens. Quid plura? Miraculis innumeris fulsit, ita vt demonia per æra clamarent, quid nobis & tibi fili Dei benedicte venisti ante tempus torquere nos? Nec id eum cognouerunt, alioqui in corde Iudæ, & Phariseorum non intrarent, vt eum crucifigerent. Si dominum gloriæ cognouissent non utique crucifixissent, ait apostolus. Quod de demonijs & sacerdotibus, atque phariseis dictum est. Et tenebræ eam non comprehenderunt, tanta fuit cæcitas Hebræorum, tam ingès superbia, vt Christum Iesum non agnoscerent, vt pote, pauperè, & humilem corde. Neq; cum Dauide precabatur: *Iob.* Deus meus illumina tenebras meas. Imò, vt testis est *Iob,* ore improbo dicebāt: Recede à nobis scientiam viarum tuarum scire nolumus. Certè vides fili hominis quæ seniores domus Israel faciunt in tenebris. Vnusquisque in abscondito cubilis sui, dicunt enim, nō videt dominus. Ecce vorago tenebrarum in qua degebāt sacerdotes, qui Saluatore a se abiecerunt. Non videt dominus, aiunt. Quasi ipsi non impleat cælum & terram. Fieri nequit, vt quis lucem hæc mirabilem videat, nisi affectus impios relinquens, ad pietatemq; se conuertat. Atqui lux veniens in mundum: homines eo stultitiæ deuenerunt, vt magis diligant tenebras, quàm lucem, quod Saluator noster, vltimis suspirijs lamentatur.
- Nec abolenda omnino est tropologica illa expositio, vita erat lux hominum. Vita Christi Iesu lux nostra est; & exemplar, ita vt scopus totius vitæ Christianæ sit, quicquid ipse pro nobis instruedis

operatus

operatus est. Alioqui non cunctis Christicolis diceret, postquam discipulorum pedes procliu genu lauit: Exēplum dedi vobis, vt quem admodum feci vobis, ita & vos faciatis. Et iterum: Mandatum non do vobis, vt diligatis inuicem sicut dilexi vos. Eodem attinet illud: Discedite à me quia mitis sum, & humilis corde. Felix & nimium felix, qui tale tamque limpidissimum speculum, ob oculos in desinenter habuerit. Vt pro virili sua, caritatem, mansuetudinem, & humilitatem Christi ceterasque virtutes id genus, imitari contenderit. Enimuerò Saluatoris nostri vita adeò ex omni parte fuit absoluta, & prorsus perfecta, vt nihil supra. Hinc sanctus Gregorius ait: *S. Grego.* Omnis Christi actio, nostra est instructio. Ceterum vita cuiusuis pastoris, prædicatorisve, lux est hominum qua Deum agnoscant, eiq; per omnia obediant. Maius pondus habet vita dicentis. Et, cuius vita despicitur, restat vt eius prædicatio contemnatur, inquit *Diuus Gregorius.* Paruifert si quis loquatur magna, delictis autem varijs sit obnoxius. Vnde perpulchrè dñs noster, tum prælatis, tum etiam concionatoribus ait: Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videat opera vestra bona & glorificet patrem vestrum qui in cælis est. *Matt. 5.* Ecce vitam nostram luci compurauit, nam vt sol suis radijs indicat iter, sic splendor candidæ vitæ optimi pastoris & prædicatoris, cæli viam palam facit. Extat sententia Christi Iesu toto pectore amplectenda: Qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum. Talis sanè Baptista in mundo apparuit, quippe qui, instar magistri sui ac nostri Iesu, coepit facere, & deinde docere. De quo nunc euangelista subnectit.

Fuit homo missus à Deo, cui nomen erat Ioannes. Hic venit in testimonium, vt testimonium perhiberet de lumine, vt omnes crederent per illum. *Text.*

Singula verba tanquam in statera posita vigilanter attendamus & pensemus, cum de sapientiæ thesauris prodeant. Nempe aquila grandis magnarum alarum, venit ad Libanum & tulit medullam cedri, & asportauit eam in ciuitatem negotiatorum. Ioannes euangelista, vt aquila super acumina montium eleuatus, medullam cedri, hoc est verbum patris, generationemque eius æternam indicans, in hunc mundum detulit contemplandam atque credendam, vbi orthodoxi vt negotiatores seduli quarunt bonas Margaritas, virtutes omnes capefere affectantes. At velut aquila quæ in sublimi eleuata diu volitauit, quiescere solet in rupi vel monte eminenti, sic euangelista postquam *Collatio.*

de

de Christi Iesu diuinitate, & æterna natiuitate retexit, de Baptista viro sanctissimo narrare incipit. Vbi dignitas Baptistæ velmaximè apparet, nempe mons eleuatus est, cuius vertex cælum tangit. Adhæc, Ioannes euangelista, vtut humilis erat ac prouidus, de re tam sublimi pertractans alium testem accersens, Baptistam verbis ijs
 Exo. 17. depingit. Sciebat nanque sancitum fore in lege: In ore duorum vel trium erit omne verum. Eam ob rem alterius à se testimonium citat. Quem nec Iudæi improbi reprobare potuerūt. Digna siquidem sanctorum dualitas, tum ob authoritatem legis, tum ob claritatem & vtriusque sanctimoniam mirabilem. Nonne duo Cherubim ex auro
 Exo. 25. fabricati iuxta arcam domini erant, propitiatorum aspiciētes, sese ex aduerso intuentes? En profectò duo viri sanctissimi hi, qui auro caritatis fulgentes, ambo propitiatorum Christum Iesum conuentur. Alter in ripa Iordanis testimonium de Christo protulit beneficium, ac propitium nobis eum iudicās: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. En sacrificium vnicum quod totius orbis peccata delet. Agnus est, qui parcere venit, & non vt leo peccatores interficeret. Sed iam alter Cherubim euangelista loquatur de Christo Iesu. Siquis peccauerit aduocatum habemus apud patrem Iesum Christum iustum, ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non tantum nostris, sed totius mundi. Mirabile dictu! Euangelista proprias laudes silentio præterijt, sciens scriptum esse: Laudet te alienus & non os tuum. Sic obstruit os superborum mira de se loquentium, veruntamen Baptista encomia, non prætermisit, quo validius eius testimonio de Messia roboretur. Hic homo par angelis, nō vi intrusit se, non vltro ad testandum de Messia venit, sed à summo Deo mittitur. De qua missione latius Lucas locutus est, quod anno quintodecimo Tyberij Cæsaris, factum fuit verbum domini super Ioannem. Et venit in omnem regionem Iordanis, prædicans baptismum poenitentiae.

Tria notatu digna euangelista narrat de baptista, dignitatem eius mirabilem, quoniam à Deo missus est. Vtilitatem stupendam, nam eo venit, vt testimonium præbeat de Christo vero Messia. Tertiò distinctionem eius à verbo indicat. Dicēs non erat ille lux, atq; ob eius insignem dignitatem, à Malachia angelus vocatur: Ecce ego mitto angelum meum, qui præparabit viam ante faciem meam. Quod vaticinium magister veritatis Christus, de beato Ioanne ad literam exposuit. Hic est de quo scriptum est: Ecce ego mitto angelum meum. Suapte natura homo erat, legatione verò angelus, id est, nūtius. Vel

ob id

ob id homo vocatur, ne quis ob nimium vitæ illius cædorem angelum putaret. Notandum quod vbi de æternitate verbi euangelista loquebatur dixit, in principio erat, eo quod semper erat & est. Quando autem de creatura loquitur ait, fuit. Nam more fluētis aquæ, quæ tēporaria sunt prætereunt. Iuxta illud: Omnes morimur, & quasi aqua delabimur in terra, quæ non reuertetur. Nempe appositissima cōparatio hæc est, nisi homines cæcutientes, magna sibi promississent, fragilitatem suam ignorātes. Hinc rex quidam dixit: Precessa est velut à texete vita mea, & dū adhuc ordier succidit me. O quot hominibus in hac vita hoc cōtingit, sanè dū adhuc ordiuntur succidantur, breui admodū mors foribūda illos rapit, dum lōgam sibi promittebant vitam. Verbum dñi manet in æternum. Ob eam rem dictum est: In principio erat verbum. De viro sancto Baptista qui iam obierat appositè dicitur, fuit homo. Profectò non oportebat vt angelus e cælo veniret, qui testimonium de lumine Christo daret, sed homo, quia iā Deus homo factus, per hominem sanctū & pium hominibus ostenderetur. At quoniam omnis homo mēdax est, à Deo missus dicitur, qui est verax, imò ipsa met veritas. Nec ideò missus dicitur quasi antea anima eius fuerit, quàm esset cōceptus, simul creatur & corpori organizato infunditur. Probat hoc apostolus disertè vbi ait: Cum adhuc non aliquid boni aut mali egissent, & nōdum nati fuissent, Iacob elegit, Esau autem odio habuit. Ecce animæ paruulorū nunquā fuere, ante cōceptionem eorum, quoniam demerita aut merita non habuerūt. Missio Ioannis vel ex eo quod in mēte diuina electus fuit dicitur, aut q̄a in deserto reuelatio facta est illi, vt veniret in Iordanē, suoq; ministerio fungeretur. Fidelis testis & omni acceptione dignus, qui nō ab hominibus sed à summo Deo doctus, & selectus fuit, quiq; cū Paulo dicere potuit: Nō ab hominibus euāgelium accepi, sed à dño.

Cui nomen erat Ioānes. Id est in quo est gratia. Nomen secundū philosophum diffinitio rei est. Non ergo à cognatione hoc nomen accepit Baptista, imò mater eius forti animo cognatis resistens aiebat: Non sed vocabitur Ioannes. Non quidem ab euētū, sicut Ioseph vocauit primogenitū suū Manasse dicēs: Oblivisci fecit me Deus omnium laborū meorū. Sed diuinitus ab angelo Gabriele hoc nomen delatum est. Nomina autem diuinitus collata, semper significāt aliquod donū gratuitū in eis quibus data sunt. S. Tho. p. 3. q. 37. art. 2. Id quod palam est, in Abraham, & in Petro. Ioannes sic vocatus est ob abundantem gratiā, quam habuit. Repletus est Spiritu sancto adhuc

ex vtero

Nota.

Esai. 38.

Roma. 9.

2. Cor. 11.

Meth. 4.

Gene. 25

Gene. 79

ex utero matris suæ, secundum Gabrielis pollicitationem. Vel quia illū indicare venerat, qui fons & plenitudo gratiæ est. De cuius plenitudine omnes accepimus gratiam pro gratia. Vel tandem, Ioānes appellatur, quia in eo cœpit lex gratiæ in mundo illucescere. Regnū cælorum à diebus Ioannis Baptistæ vim patitur, & violenti rapiunt illud. Et iterū Saluator noster ait: Lex & prophetæ usq; ad Ioānem. Per spicacius intueamur virtutem huius nominis, postquam Zacharias quamuis mutus, statim ut scripsit: Ioānes est nomen eius, nedum vinculum linguæ eius solutū fuit, sed plenus Spiritu sancto, mira prophetauit, tam de Christo, quàm de præcurfore eius Ioanne. Quid obsecro maius, aut sanctius, de Baptista dici potest? Non ergo ex illius meritis selectus fuit, ad obeundum hoc inigne munus, sed ex gratia dicente apostolo: Gratia Dei sum, id quod sum. Rectè igitur nomen eius est Ioannes.

1. Cor. 15.
Text.

Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine. Et ut omnes crederent per illum.

Nuper dixit lucem, nunc lumen vocavit filium Dei. Nam lux in suo fonte esse solet, lumen in alieno corpore. Est verbum Dei lux æterna in se, lumen autē in humanitate assumpta. Miserat sanè Deus optimus hunc testem insignem in mundum, pietate & gratia decoratum, ut præcursoris officio fungeretur. Et testimonium præberet de lumine quod in humanitate nostra propalandum erat. Iuxta illud: Paravi lucernam Christo meo. Quænam lucernam hæc est, nisi illa de qua dominus dixit, ille erat lucerna ardens & lucēs? Vbi paucis verbis, Ioannis flammigeram caritatem, & prædicationem depinxit. Ardebat nimirum ut facula, & ut rogos magnus flammam emittēs loquebatur. Nihil tamen ex hoc testimonio accreuerat Christo, nec ipse eo indigebat. Ego, inquit, ab hominibus testimonium non accipio. Sed infirmitati nostræ consultum fuit, ut Ioannes qui lucerna erat ostenderet solem iustitiæ Christum. Vnde Sanctus Augustinus: Qualis est iste, qui testimonium perhiberet de lumine? Magnum aliquid iste Ioannes, ingens merito, magna gratia, magnā celsitudo. Verum quia oculos lipos mundus habebat, & tam ingentem lucem intueri non poterat, venit lucifer ante solem, præcursor ante regem gloriæ. Non ergo Christus indigebat Ioanne, sed nos quorum oculi caligarent ante solem Christum, nisi lucerna ardens esset mediatrix. Verum enim vero, ut oculi Nocturæ ad lumen solis, sic mens nostra se habet, ad ea quæ sunt natura manifestissima, Philosopho teste. Sequitur

S. Augu.
tracta. 2.
super Ioā.

tur: Ut omnes crederet per illum. Vbi notandum est, quod non omnes crediderunt, Ioanne prædicante: & indicante Messiam Christū, quāvis voluntate antecederet Deus optimus, qui vult omnes filios fieri, & ad agnitionē veritatis pervenire, id voluit, & ad hoc misit Ioannē. Quoniam homo liber est suapte natura, nisi velit, non credit. Antecederet aliquid velle est, quātum in se est velle. Et sic Deus & Ioannes, omnes volebant credere in Christum; Nihilominus non sic evenit. Eam ob rem ad gelus sapienter loquutus est, Zachariæ dicens: Multos convertet ad Deum ipsorum. Non dixit oēs, vox non crediturum ea est: Palpavimus sicut cæci parietem. Omnes quibus occiderat sol in meridie, ut ait Amos. 8. Notanter dicit, per illum crederet, non in illum, quia fides nostra sancta, primæ veritati tantū ianitur. Eam ob rem dicimus in Symbolo: Credo in unum Deum. Et iterum: Credo in Spiritū sanctum. Et statim: Credo unam sanctam catholicam Ecclesiam. Non credo in eam, quia creaturam est, sed eam fore unā columbam dilectam, sanctam, uniuersalem, ut est sancta Romana Ecclesia. Quare non in Baptistam credendum est sed in Christum per Ioannem, quod euangelista non tacuit.

Non erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet de lumine. Græcè: Non erat ille illa lux. Hoc est, non erat lux illa æterna filius Dei, sed eo tantum venit ut testimonium præberet de lumine Christo Iesu. Sed si ita res habet, quorum Saluator Apostolis dixit: Vos estis lux mundi: Sanè lux illuminas & non illuminata Deus est: sancti lux sunt sed à Deo illuminati. Hinc lunæ comparatur Ecclesia; quæ à se lumen non habet, sed à sole eam mutuatur. Pulchra, ut luna, in canticis appellatur, & rectè: Sol autem Christus est illuminans, tum angelos, tum etiam suos electos. Valde timebat Euangelista ne seruum susciperet pro domino, nūtiū pro rege magno. Eam ob rem notāter ait: Non erat ille lux illa suprema filius Dei. De quo rursus apertius addidit:

Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Stultitiam phariseorum retundens, qui ablegarunt sacerdotes, & Leuitas, ut interrogaret Ioannem, tu quis es hæc dicit. Etiam populū dementiam taxat, qui existimabat quod præcursor Messias esset, ut Lucas narrat. Ideo vbi asseruit Ioannem non esse lucem illam æternam, nunc excellentiam huius lucis apertius indicat: Erat lux vera, Græcè habetur: Erat illa lux, illa vera. Et ne quis mysteriū putet, vbi verè non est; quod aliquando euangelista dicat, lux, ali- quando lumē, nihil refert. Græcè ipse scripsit, & apud Græcos, phos, N lumen

lumen & lucem significat. Aduertendum quod est lux falsa qualis fuit scientia phyllophorum, qui cum Deum cognouissent, non ut

Rom. 1. Deum glorificauerunt. Quia obscuratum est insipiens cor eorum, dicentesq; se sapientes stulti facti sunt. Est lux figuralis, & hæc in lege, & prophetis inuenta est. Lex per Moysen data est, gratia & veritas,

Hebr. 5. per Iesum Christum facta est. Et apostolus: Lex umbram habens futurorum. Lux vera Christus est non figuralis, vnde ait: Ego sum lux

Rom. 4. 1. mundi. Hæc lux vera, falsam sapientiam perdidit. Iuxta illud: Perdã sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobabo. Umbraticam lucem euacuat, ideo ait: non veni soluere legem sed adimplere. Adimplendo legem, umbraticam eam effugauit. Huius lucis veræ functio est, illuminare omnes, tũ lumine naturali, quam omnibus etiam Barbaris non denegat, tum etiam lumine fidei, qua saluifiant. Non sic illuminat omnes, vt iam tetigimus, quin plerique non maneant hebetes, & amentes persistant. Proh dolor alij permanent

Rom. 2. Deum nescientes, & sacramentorum ignari ob suam duritiam. Alij autẽ in vacuum gratiam Dei recipientes peccatores sunt, & secundum pertinaciam suam, thesaurizant sibi iram in die iræ. Veruntamen perditio sua ex se oritur, ex hac autem luce, quæ nulli deest, omnium auxilium & salus. Sanẽ natia suapte clementia, Deus omnes

Osee. 13. vult saluos fieri. Equidem si sole illulcente quis oculos claudat suapte malitia in tenebris erit, nec de sole poterit causari. Deus huius seculi, ait Apostolus, excæcauit mentes eorum. Itaq; lux hæc vera verbum Dei est, splendorem suum passim diffundens ad omnes, qui ambulantes vt cæci, nesciunt quò vadant.

Text. In mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mūdus eũ non cognouit. In propria venit, & sui eum non receperunt.

Nempe verbum in hoc vniuerso erat non tamẽ inclusum, sed tanquam exemplar in exẽplato. Intra omnia, ait Augustinus, Deus est, & non inclusus, extra omnia non exclusus. Huc pertinet illud: Ego cælum & terram impleo. Hic erat & huc venit, erat vt dominus, venit formam serui accipiens. Non poterat antea videri, quia Deus spiritus est, factus est homo vt homines eum videntes, illum sequantur, & toto corde diligant eum, qui tantoperẽ eos dilexit, vt inuisere eos dignatus est. Aduertendum quam sit abditum Trinitatis sacramentum, quod naturali ratione, nec homines, nec angeli agnoscere poterant. Vnde Saluator: Nemo nouit filium nisi pater, & patrem quis nouit nisi filius, & cui voluerit filius reuclare? Mundus per ipsum

factus

factus est. De vniuerso orbe intelligendum erat, nam vtrosq; tam homines quam angelos latuit, hoc mysterium Trinitatis, donec filius Dei illud reuelaret. Et hoc sibi vult quod sequitur: mundus eum non cognouit. Dicendum erat vt integra reddatur grammatica, mundus ipsum verbum non cognouit. Vel cum primo, & secundo mundus dicitur: In mundo erat & mundus per ipsum factus est, de hac mundi

machina intelligamus, cum vero tertio, mundus eum non cognouit addidit euangelista, ibi mundus dilectores mundi præsignatur. Hinc

Ioan. 19. dominus ait: Quia ego elegi vos de mundo, ideo mundus odit vos. Perinde dicat. Eatenus superbi avari, & mundi amatores vos insectantur, quatenus mei discipuli facti, pauperes spiritu, humiles, & omni

virtute candidati estis. Nam si de mundo essetis, mundus, quod suum esset, diligeret. Nempe, ait sanctus Augustinus, angeli Christum cognouerunt, astra & cæli creatorem suum agnouerunt, imò dæmonia ipsum laudant, & filium Dei benedicti illum vocauerunt, omnia

vndique testimonium de Christo dederunt. Illi tamen non cognouerunt Saluatorem, qui amando mundum, dicti sunt mundus. Tract. 2.

super Ioannem. Nempe qui mundum diligunt, corde in mūdo sunt. Qui verò eum non amant, etsi corpore versentur in mundo, corde tamen in cælo sunt. Sicut dicit apostolus: Nostra conuersatio in cælis est. O felices viros, quibus hoc munus cæleste contigerit, quiq; cum

Philip. 3. David acclamare poterunt: Stantes erant pedes nostri in atrijs tuis Hierusalem. Pedes animæ effectus sunt, quibus mouemur quocunq; incedimus. Sit corpus terreum, in terra, animi affectus hæreat cælo, sic hic erit requies & pax, si ibi fixa sint corda nostra. Mundus itaq; eum non cognouit, nam mundus & tenebræ, quæ lucem hanc comprehendere non potuerunt, idem sunt. Mundus odit me quia ego testimonium perhibeo de illo, quia opera eius mala sunt, ait dñs. Vx

Ioan. 7. mundo, qui Spiritum sanctum accipere non valet! Vos nolite diligere mundum nec ea quæ in illo sunt. Sanẽ totus in maligno positus est, *Ioan. 14.*

Ioannẽ teste. Vulgò dicitur domus mala, etsi pulchra & bene fabre facta, eò qd viri scelerati eam inhabitant. Sic malum, subdolum, & iniquum mūdum vocamus, quoniam improbi in eo degunt, ea quæ mundalia sunt, vehemẽter amant. O execranda cæcitas! o vehemẽter in

Nota. grata demẽtia! Mare, cælũ, & terra, dæmones, mors ipsa obediuit auctori suo, eũq; cognouit, tot mortuos, suo verbo suscitando, homines autẽ propter quos Deus homo factus est, eũ nõ cognoscere voluerunt. Quid plura, iumenta muta, & crassa Deum laudant, homines iumentis

peiores

N 2

peiores

peiores facti, illū non cognouerunt. Cognouit bos possessorem suū,
Esaï. 1. & asina præsepe domini sui, Israel autē non cognouit me. En quanta
 sit brutorum gratitudo, quāmq; insignis hominum erga Deum insci-
 tia. Vnde alibi pater beneficētissimus clamat: Filios enutriui, & exal-
 tau, ipsi autem spreuerunt me. Quomodo venientem solem iustitiæ
 agnoscerent, qui dorsum ad sanctuariam verterant? Contra quos do-
 minus velut iratus multa Ezechieli locutus est. Nedum eum mundus
 non agnouit, sed quod execratus est iam sequitur.
Ezech. 8. In propria venit & sui eum non receperunt. Suos hic homines vel
 maximē appellat, quos sic nobilitauit, sic propemodum innumeris
 donis ornauit, & super cuncta visibilia euegit, vt sua imagine & simi-
 litudine magnificē insigniret; ratione & intellectu mirū in modum
 decorauit. Hæc ob hæc famē Tob stupē factus ait: Quid est homo quia
Tob. 7. magnificas eū, aut quid apponis erga eū certium? Quis verbis enar-
 rare valeat, quam magnificeret Deus primos parentes, in amoenissi-
 ma paradiso illos collocans, & principatum animalium, auium, & pi-
 sciū illis præbēs. Insuper & corpus erga hominē posuit, vbi amo-
 re eius sic allectus fuit, vt carnē indaret factus homo. Ceterum, pro-
 pria Christi populam Hebræorum vocat Ioannes, de quo dominus:
 Primogenitus meus, Israel. Et rectē quidem, nam hunc populum tot
 portentis patris de Pharaonis in quo liberauit imperio. Trophæa
 plurima de regibus barbaris exhibuit, pane cælico quadraginta an-
 nis illum paut. Insuper & legem sanctam, ac prophetas ei præbuit.
 Nihilominus in propria veniens, de hoc populo profapiam ducens,
 sui eum non receperunt. In quos inuehitur ipse dominus dicens: Fi-
Esaï. 1. lios enutriui & exaltavi, ipsi autem spreuerunt me. Sanè nisi quis pe-
 ctora ferrea habeat lacrymet necesse est, verba paterna hæc audireus,
 igne amoris erga nos flāmantia. Nèc contra Hebræos ingratisimos
 verba illa militāt tantū, sed etiā aduersus Christicolas, rursus in semet
 ipsi, Christum crucifigētes. Sanè vbi augentur dona, rationes dono-
 rum accrescūt: nos qui maiora dona suscepimus manus iudiciū expe-
Matt. 21. ctat. At qui parū est, vt Christi non susceperint, in super, & eiecerunt
Luce. 4. extra vineam & occiderūt. Duxerunt illū ad supercilium mōtis vt
 præcipitarent, Barabam facinorosum hominem elegerunt, & Mes-
Esaï. 5. siam verū cruci affixerunt. Ipsi spreuerūt me. Ecce vinea electa con-
 uersa est in amaritudinē, vt Esaias vitibus suspensis deplorat: Vix gē-
Esaï. 1. tipes erat iniqui graui populo iniquitate, semini nequā, filijs sceleratis,
 blasphemauerunt sanctum Israel, dereliquerunt dñm, alienati sunt retrorsum.

trorsam. Pater cælestis filium suum Ioseph misit, cuius typum quoad
 dam ille gerebat. Qui veniens, vt videret rectē ageretur circa fratres
 eius, ne eue, at ipsi tunica polituta eum spoliantes, id est, debitum sibi
 ab hominibus honorem, & promeritam gloriam auferentes, probris
 affecerunt. Denique in cisternam mortis proiecit, qui de mortis
 imperio venerat nos liberare. O stultę & insipiens popule, hæc tunc
 reddis domino tuo, redemptori tuo? Popule meus quid fecisti tibi aut
Mich. 6
 in quo molestus fui? Responde mihi. En Hebræorum scelus & ingra-
 titudo magna. Vtinam cōtra orthodoxos quosdam hæc querimonia
 non sit. Nos vtiq; genus electum, gens sancta populus acquisitionis
1. Petr.
 iure à beato Petro appellamur. Verumenimvero, non vnde quaque
 à cunctis Iudæis seu gentilibus, Christus dominus noster ignoratur,
 & abijcitur. Imò omni tēpore asseruauit sibi aliquot millia virorum,
3. Re. 19.
 quippe qui genua sua non curuauerunt ante Baal, sed memores sunt
Psal. 102.
 mandatorum Dei ad faciendum ea. Multi fidei feruore accensi, eum
 susceperunt, quāuis extra synagogam fierēt. De quibus sequitur nūc.
 Quotquot autem receperunt eum, potestatem dedit eis filios Dei
 fieri, is qui credunt in nomine eius.
 Nunc exuberantem fidei fructum ostēdit sacerrimus euangelista.
 Sancti Ioannis qui illibata fide Iesum excipit in corde suo, & sacri bap-
 tismi sacris latibatur, is ad optionis filiationem recipit, & hæc est
 potestas magna, quā filius Dei prebet spōte fidelibus suis. Is, inquam,
 de numero stellarum est, de quibus dñs ad Abraham: Respice cælum
Gene. 15.
 & numerastellas si potes, sic erit semen tuum. Viri sancti vt stellæ ra-
 dijs virtutum fulgent, & in alto cælo versantur, quæ sursum sunt quæ
 renes, non quæ super terram, quippe quæ futilia & vana sunt. Videte
1. Ioann. 1.
 qualem dedit nobis Deus caritatem, vt filij Dei nominemur & fide-
 mus: Quod si filij, & heredes quidem Dei coheredes autem Christi,
 vt optimē arguit sanctus Paulus. Quid hæc potestate præclarior?
Rom. 8.
 aut quid obsecro præcellentius & vtilius? Ex filiis ita filij altissimi ef-
 ficimur, & perinde atque soboles regis Christi Iesu, heredes regni cæ-
 lestis sumus. Mirares, Spiritus sanctus reddidit testimoniu spiritui no-
 stro quod filij Dei sumus, & ipse est pignus & arrābo hereditatis no-
 stræ. Vah qui hæc potestate spernūt, & dura ceruice Spiritui sancto
Act. 7.
 resistunt. Nisi sanè non, vt filij Adæ, ex carnali generatione pronasun-
 tur, sed ex spiritali renascuntur. Vnde dominus ad Nichodemū:
 Amen dico tibi, quia nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto,
 non introibit in regnum cælorum. Ad hæc, quodammodo quæstio
Ioann. 3.
 1310 N 3 renaf.

renascimur, quoties de carnis natiuitate triumphū obtinemus. Agē-
dū itaq; vt facta carnis oratione, & operibus sanctis vincamus. Alio-
qui mors imminet exhorrenda. Ecce post natiuitatem æternam ver-
bi nostram spiritalem natiuitatem Ioānes recensuit, nam incarnatio-
nis opus cō tendit, vt homines filij Dei per adoptionem effecti, re-
gni cælorum sint heredes. O quam immensa, nec satis commendanda
Christi in nos benevolentia. Vnicus patris natus est, sed nec vnus
manere statuit sed coheredes accersuit, quod in hac vita non contin-
git, imò qui vnicus est, totam hereditatem sibi vult soli. O nimium in-
felices qui tam inclitam generationem contemnunt, & malunt filios
Satanæ quàm Dei fieri. De quibus Saluator: Vos ex patre diabolo
estis, & voluntatem eius vultis adimplere. Nos verò fratres ex Deo
nati, & gratia eius regenerati patris nostri cælestis, quæ in mādatis eius
sanctas conspicua est, voluntatem impleamus, in omnibus suppliciter
orantes: Fiat voluntas tuā, sicut in cælo, & in terra. Quandoquidem
euangelista rem tam eximiam valde quæ difficilem volens persuade-
re fidelibus, quod filij Dei sunt & heredes cælestis regni aliquid ma-
ius protulit.

Ioan. 8.

Text.

Et verbum caro factū est, & habitauit in nobis. Perinde dicat, ne
miremini, si nobis optimus Deus, quæ sua sunt, nobis largitus est, &
dono gratiæ suæ adoptionis, filios nos fecit, Audite quid mirabilius,
& longe maius, ipse filius, verbum patris, ipse, inquam, quem consti-
tuit heredem vniuersorum, per quem fecit & secula, sua dignatione
sic exinaniuit se homo factus, vt assumpserit quæ nostra sunt, parua
& exigua. Magnum sanè donum nobis impēsū est ab eo, vt ex illo
nati filij eius nominemur & simus, longè maius imò maximū, quod
ipse homo sit factus. Vnde beatus Augustinus, factus est Deus ho-
mo: vt homo fieret Deus. Duobus ferè verbis mysterium incarnatio-
nis absoluit subtilissimè quidem. Caro in sacra pagina passim pro ho-
mine ponitur: Omnis caro foenū, dixit Esaias, id est, omnis homo foenū.
Videbit omnis caro salutare Dei nostri, hoc est, omnis homo. Et
iterum Saluator ad Petrū dixit: Caro & sanguis non reuelauit tibi
Perinde dicat: Homo non te docuit quod de me confessus es, sed à pā-
tre cælesti didicisti. Verbum caro factum est, non carneum sed carō

S. Augu.

verbum Dei fuit factum. Hoc est verbum quod erat & est, hyposta-
sis diuina, factum est, hypostasis carnis, siue hominis, quem sibi vni-
uit, in vnitatem suppositi, qua vnione nulla maior aut præcellēti-
or.

S. Thom.

p. 3. q. 2.

art. 3.

Scotus. 3. d. 5. Quandoquidem, fratres, tam est hæc lectio suauius, vt de
cics

cies vel millicies repetita fastidio nō sit animabus nostris. Quin magis
ac magis dulcescit. Animal ruminās secundum legem, mundū erat, & Deut. 14
accōmodū sacrificio. Sic & mēs quæ diu noctuq; versat hoc mellitū
verbum, quod Ioannes nobis protulit. Verbum caro factum est, &
habitabit in nobis. Sed de ijs in sequenti declamatione latius. Sat sit
nūc considerare, quam venerit filius Dei amore nostro captus, quip-
pe qui non celeriter, non cursim gradu concito, pertransiuit, sed mo-
ras trahens triginta tribus annis, in hoc calamitoso mūdo vixit, cum
Salomone clamans: Delitix meæ cum filijs hominū, vobiscum sum Prou. 31.
vsq; ad consummationem seculi ait. Id quæ in sancto altari cernimus
adimpletum, nam in Sacrosancta hostia illa, Christum Iesum habe-
mus toto corde adoramus; nec non & in hospicium pectoris nostri
collocamus. Inibi videmus eum quotidie oculis fidei, gloria & hono-
re coronatū, plenum gratiæ & veritatis. Vnigenitus patris est cœ-
lestis, in quo erat à principio apud Deum, Deus de Deo lumen de lu-
mine. Vnigenitus etiam est sacerrimæ matris Mariæ: quippe quæ nobis
eum peperit in Bethleem. Vbi pastores iubilantes eum adorauerūt,
& reges procumbentes dona sua, paruulo vagienti Iesu, sponte obtu-
lerunt. Hunc regem nostrum quæramus, fide, & spe, & caritate,
& vnicè diligentes amplectemur. Vt in cunabulis nunc re-
cumbentem illum considerātes, vita hæc consum-
mata, adoremus in cælo regnantem. Cui

fit honor & gloria, cum patre

& Spiritu sancto. A-

men.

N. 4.

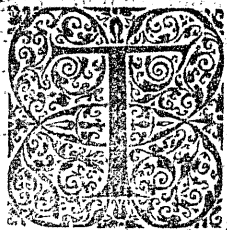

INFESTO IV

cundissimæ Natiuitatis

domini nostri Iesu Christi.

DECLAMATIO. VIII.

IAM est pacis amator, & largitor Saluator noster, fratres carissimi, vt princeps pacis, ab Esaiate facerrimo sit appellatus. Sanè vt Satanas qui rex est super omnes filios superbiæ, seditionibus, bellis, & discordiis delectatur, sic Christus Iesus rex pacificus, quiq; pax nostra est, qui fecit vtraq; vnum, Apostolo teste, vehementer vnitatem, cõcordiam, atque pacem diligit. Si quidem pulchrè pacis princeps nuncupatur, qui solus potest pacem veram cordibus nostris inferere, & corda nostra tranquillare. Pacem habete ait Apostolus & Deus pacis erit vobiscum. Mira res, nihil magis gratiam Dei nobis conciliat, quam si pacem vicissim habeamus. Huc tendit quod paccatissimo tempore seculi nasci voluit, vt pacem querere nos doceat, & pacis sectatores inuifere dignetur. Non est Deus dissensionis sed pacis, inquit Paulus. Quam mirabilem & insolitam pacem in toto orbe, tum Michæas, tum Esaias multis retrò seculis, prophetarunt, tanquam signum ostendens aduentus Messia: habitabit lupo cum agno, & pardus cum hoedo accubabit. Vitulus & leo, & ovis pascetur simul, & puer paruulus minabitur eos. De quibus sigilatim in prima declamatione aduētus, fusiùs tractauimus. Explicantes illud: Ecce rex tuum venit tibi in auctus. Et alibi idem propheta eandem concordiam insolitam describens ait: Conflabunt gladios suos in vomeres, & lanceas suas in falces, non elabit gens contra gentem gladiũ, nec exercebuntur vltra ad prælium. Idq; factum B. Lucas nobis narrat, in præsentis Euãgelio, vbi descriptionem hanc à Cæsare

à Cæsare Augusto factam recen sult. In qua primo de tempore & loco, deinde de angelorũ cantico & pastorum gaudio ingenti nato domino, exactè scribitur. Lectio sancti Euãgelij sic habet.

Exijt editum à Cæsare Augusto, vt describeretur vniuersus orbis. Hæc descriptio prima facta est à Præside Sirie Cirino.

Morè prophetarum, nec non & aliorum scriptorũ, qui tempore insinuare solent, Regesq; indicare, quando aliquid egregium contingit, Euãgelista Octauiani Imperium recēset, quo dominatè Christus salus nostra natus est. Is ethnicus superbia ductus talem titulum sibi vendicarat, vt dominus totius orbis vocaretur. Nihilominus nec ipse nec alius, vniuersi princeps vnquã fuit, sed totius mudi Imperiũ solus habet qui creauit illũ, dicēte dño: Ego dominus & non est alius. Esai. 45.

Edictum ergo Octauiani, eõ tendebat vt describeretur maior pars orbis, nam Romanorũ dictio, longè lateq; diuagata erat. Quam quidem descriptionem, Cirinus Syriæ præfes antea fecerat. Iam latenter indicat Lucas impletum fore illud: Non auferetur sceptrum de Iuda

nec Dux de femore eius, donec veniat qui mittendus est. Ipse erit expectatio gentium. Erat tunc Hebræorum populus imperio Romanorum subactus, & regia dignitate orbatus. Idq; Daniel non tacuit, sub certo hebdomadarum numero exponēs tempus, quod peccatum erat auferendum & factus sanctorum vngendus, qui Christus est, iuxta illud: Spiritus domini super me, eõ quod vixit me. Euangelizare

pauperibus misit me. Quod Saluator de seipso palam exposuit. Miranda res, quoniã non venerat ministrari sed ministrare, qui fortunam ferui acceperat, cum sit dominus, omnium, sub ipsa feruitatis voluit professione nasci. Ceterũ quia pacificus veniebat ea quas in caelis, & quæ in terris sunt, inuadant imperij vnitatem, pacem quam allaturus erat voluit significari. Orietur in diebus eius iustitia & abundantia pacis, dixerat olim regius psaltes, de aduētũ Messia loquens. Ecce scopus in quem tendebat exuberans pax imperij Romani. Obseruandum quod Rex David populum suum enumerans, non vulgare

piaculum commisit. Vnde dominus valde iratus, stragem magnam fecit in populo. Nam in quo quis peccauerit, in eo punietur, teste scriptura sacra. Veruntamen hic ethnicus enumerãdo populum suum, nil passus est. Ratio, quia quos amat dominus, arguit, & castigat, nec cum hoc mundo damnetur, vt Apostolus asserit.

Et ibant omnes vt profiteretur, singuli in sanitate. Ascendit autè Ioseph à Galilea de ciuitate Nazaret, in ciuitatẽ Dauid quæ

Iob. 41.

Mich. 4.

Esai. 11.

Esai. 2.

Gene. 49.

Esai. 61.

Psal.

Nota.

2. Reg. 24.

Text.

vocatur Bethleem. Eò quòd esset de domo & familia David, vt proficeretur cum Maria desponsata sibi vxore prægnante. Professio hæc non verbo tenus fiebat, sed vnusquisq; exhibita obedientia imperatori denarium soluebat. Vnde annuntium tributum mansit

Matt. 17. in Iudæa, quod dominus noster soluit pro se & Petro. Ascendebant quidem omnes, & ascendit Ioseph cum beata Maria, in natium locum Ioseph, id est in Bethleem. Nam in quibus legi

1. Petr. 2. Dei non officiant, principibus parere debemus. Siue regi tanquam præcellenti siue ducibus tanquam ab eo missis, ad vindictam malefactorum: ad laudem vero bonorum, admonet Sanctus Petrus, & dominus. Qui vos audit me audit. Mirabile dictu, in hac humili obedientia Ioseph natum vidit Saluatorem & virgo sancta, quem tantopere videre, lactare, & brachijs amplecti cupiebat, iurare ipso fulgentiorem adorauit pannisque inuoluit. Quam pulchrè dictum est: Vir obediens narrabit victorias. Nos ergo fratres regi nostro Christo Iesu obediamus, qui edicto suo iubet nos ascendere in ciuitatem nostram Bethleem, nam in hac vita quasi in Nazareth sumus, in florida Sacrosancta Ecclesia Romana, peregrinamur. Nec habemus ciuitatem manentem, sed profectò futuram inquirimus, teste Apostolo. Ascendamus, inquam, & sursum corda habeamus, quæ sursum sunt, vera bona totis medullis cordis amantes. Felix qui cum Maria, & Ioseph ascendit in Bethleem Iuda, vt adoret Christum Iesum videatque, ad dexteram patris regnantem. Vel, vt

S. Bern. sanctus Bernard. ait, sermone. 1. Vigiliæ natiuitatis domini, nos ipsi sumus Bethleem Iuda, Bethleem domum panis, Iuda, confessionem significat. Erimus domus panis, si omnigena deuotione, & reuerentia panem illum qui de cælo descendit Christum Iesum in hospiciu pectoris nostri excipiamus. Confessione tamen peracta omnium peccatorum nostrorum, & absolutione sacra suscepta, dicente Apostolo: Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Sic in libro vitæ conscripti erimus, de quo Esaias: Sanctus vocabitur, omnis qui scriptus fuerit in vita in Hierusalem. Idque Daniel asserit, capi. 12. gaudete, inquit Saluator noster, & exultate quia nomina vestra scripta sunt in cælis. Nec aliò spectabat dominum nasci quam do descriptio orbis fiebat, nisi quòd iam venerat in carne, qui

suos

suos ascriberet in æternitate. Vñ autem reprobis de quibus David: Deleantur de libro viuentium, & cum iustis non scribantur. Qui peccauerit in me delebo eum de libro meo: O carissimi, tanquam à facie colubri fugite peccatum, ne forte Deus optimus deleat vos de regali suo libro, in quo nomina electorum suorum conscripta sunt. Ore & opere profiteamini Christum Iesum imperatorem angelorum oportet, nam corde creditur ad iustitiam, oris confessio fit ad salutem. Denarium offerite sponte, cuncta Dei mandata seruantes, quippe quæ decem sunt. Alioqui si quis deliquerit in vno factus est omnium reus, ceu beatus Iacobus hortatur. Adhæc in Bethleem virgo alma ascendit, vt qui de semine David erat venturus homo factus in ciuitate David nasceretur. Sanctus Thomas, partit. 3. quæstione. 35. articulo. 7. nec fas erat, vt iota vnum aut vnus apex de sacra scriptura deficeret, dicente domino: Quæ procedunt de labijs meis, non faciam irrita. Dixerat ipse per Micheam, Messiam in Bethleem nasciturum, ergo alto Dei consilio gestum est, vt Ioseph, & sponsa sua benedicta, ascenderent in hanc ciuitatem. O Bethleem non parua sed magna, & à Deo magnificata, quia in te paruus natus est, magnus ille, cuius magnitudinis non est finis. Quænam ciuitas vsque adeo magna & opulenta, non posthac inuidebit tibi? Aduertendum fratres quod humilis magister in paruo oppidulo nasci elegit, inibi que ab angelis adorari, & à regibus ac pastoribus voluit venerari. In Hierosolyma vero ciuitate opulentissima, voluit tot ludibria, & crucis ignominiam pati. At superbia nostra coram omnibus honores quærunt, & reprobra ob Christi amorem nec clam obire vult. Sed iam mihi altius rem hanc expendite carissimi, & videte quàm sit obedientiæ amator filius Dei, quippe qui, iubente Octauiano ethnico nascitur in Bethleem: præcipiente Pilato improbo, mortem, vt agnus in cruce obiit, & eo volente deponitur de ligno, & in Mausoleo sepelitur.

O mirabilem ac modis omnibus, laudibus euehendam, nec non toto conatu sectandam Saluatoris nostri humilitatem & obedientiam. Quid obsecro post hac hominatio terra & cinis superbis: Quorsum reluctaris, & volutati summi numinis obstitis? Dominus angelorum parere dignatur hominibus etiam discolis, disce iam obedire creatori

creatori tuo, nec non & prelati sacrosanctæ ecclesiæ. Imò subiectus esto, omni humanæ creaturæ propter Deum. Sequitur in euâgelio. **Text.** Et factum est dum essent ibi, impleti sunt dies, ut pareret. Et peperit filium suum primogenitum, & pannis eum involuit, & reclinabit in præsepio. Quia non erat locus in diuersorio.

Brevi admodum compendio Lucas rem gestam recensuit, relinquens animæ fideli quam plurima contemplanda, quæ ipse sileter præterijt. Cui esset ibi impleti sunt dies, ut pareret. In qua domo, in matris colūnis, fabricata? Vel in qua aula, laquearia habente deaurata? Dum essent ibi, ait, in stabulo iumentorum, in diuersorio ubi bruta pascentur. Iesu bone, quære quæ quæris, dragma est pretiosa homo, quæ tua imagine insignisti, qui cum in honore esset, non intel-

Psal. 48. lexit, propterea comparatus iumentis insipientibus; & similis factus est illis. Eo namque stultitiam dedit, ut in stabulo iaceat, carnis oblectamenta quærat; & ijs se sibus inhaerens spurcitijs duntaxat vacet. Quod extreme suspirans deplorans propheta ait: Computruerunt iumenta in stercore suo. En ut alter Iob, homo pessimis plagis fauciatus in sterquilinio sedet, sana vulnera eius, medere, piensissime, medice nostris languoribus. Accendi tibi lucerna in humanitatem nostram, ut ducas e vertice domum, nec quiescas donec iniucias dragmam, quam perdidisti. Peperit filium suum primogenitum. Fac esset pestilens, & lethalis error dicens, uirginem sacram alios edidisse filios post Christum. Verum in lege pro primogenito, parentes ablationem in templo dabant, quamvis mater eius aliam non genuisset. Primogenitus vocatur, hoc est uirginis, tam à patre in æternitate, quam à matre in tempore generatus. Primogenitus omnium creaturæ est, ut in omni genere primatum teneat. Imò de primogenitus in multis fratribus dicitur, quibus hereditatem æternam non deægabit. Peperit filium suum sacra virgo, ut uera mater filij æterni patris, quæ expurissimas suis sanguinibus Spiritu sancto concepit operante. Erat Mariæ purissima, ait Cyprianus, sermone de uirginitate Christi, quod nulla mulierum, nec ante nec deinceps meruit obtinere, nam erat simul mater, & uirgo singularitatis insignita. Unde & mater plenitudo gratiæ designatur, & uirginitas abundantia gloria; quæ cunctis ceteris integritate signis; spirituali & corporali, utis & boni Christi prædicatæ fructuatur. Ornamenta quæ decant etiam aeffent, non habebat oculos in speciores. Quia præsentia paruuli se, sic conserui, qui ager non a quo, ob cuparat, sic illuminarat animos, sic corda prorsus allegerat, ut in hoc

summo

summo bono omnium bonorum unita collectio uideretur. Nec opus esset vagari, & mendicari per partes, quod simul in se uno fidelibus omnipotens infantia præselebat. Dabio procul carissima ubi parera sacra enixa est angelorum regem, Esaiæ uaticinium impletum cernimus: Egredietur uirga de radice Gesse, & flos de radice eius ascendet. Gesse. Dauid fuit pater, de cuius prosapia una uirgo orta est. Ex hac uirga pulcherrima, uirgo uigilante, quam multis retro seculis uidit Hieremias, uigilat quidem ut uera mater super nos inopes & exules filios Adæ. De hac, inquam, uirga, flos pulcherrimus Christus prodijt, & floris instar matræ sacram nihil læsit, sed mirum in modum honorauit decorauique. Ego, inquit ipse in canticis, flos campi, & lilium conuallium. Et benedictio campi, qui rore caelesti duntaxat, hoc est spiritus sancti operis, in utero matris genitus, uiri consortij expertus fuit. En lapis paruus atque manibus excussus de monte excelsis; id est, de uirgine sancta. Descendit, ut monstrosam statuam Nabuchodonosor regis Babiloniæ in fauillâ conuertat. Omnesque superbos, & turgidos nomines sua potētī manu præcipitet, & humiles in sublimē prouehat. Veluti Deipara perbeliæ in suo canticō personauit. Cre-

Esai. 7.

Canti. 2.

Danie. 2

Luca. 1.

Exc. 44

Nota.

Exo. 3.

Text.

Eccle. 36

S. B. m.

sem. 4. u.

g. u. u.

Apo. 5.

nam

nam legem, noua sacramenta, nouum sacerdotium, nouamque in-
 uit matrem, quæ cum conciperet sine pudore, pareret sine dolore,
 S. Tho. mater quæ simul & virgo persisteret. O vere noua & inaudita mira-
 2. p. q. 35. cula, noua & quauis nouitate plena mirabilia. Nunc fratres obsecro
 art. 4. audite de puero Iesu, quomodo diuitias omnes, & delicias paruife-
 cerit. Ad literam hic ostenditur nullum obsequium obstetricis, aut
 alterius mulieris adfuisse, sed solis maternis manibus fuit inuolutus
 puer facerrimus, & omnis sanctitatis fons. Græcè habetur: Esparga-
 nosena, id est fasciis inuoluit. Ecce liber inuolutus quem vidit pro-
 pheta quondam. Liber est in quo sunt omnes thesauri sapientiæ &
 Exec. 2. scientiæ Dei absconditi. Cuius caput primum illud est: In princi-
 Joann. 1. pio erat verbum & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum.
 Videte quàm defatigata quamque lassata regina cælorum mansit,
 post partum benedictum, vbi suis sacris manibus puerum Iesum te-
 nuit, statim & pannis inuoluit. Sanè magno iubilo affecta edidit Sal-
 uatorem, maledictionem Euxæ euadens, ad quam dictum est: In dolo-
 re paries filios tuos. Reclinauit eum in præsepio. Veniat nunc regi-
 na Sabba, apprime erudita, & demirata non habeat vltra spiritum.
 Videat Salomonem regem in throno regni sui sedentem, imo ecce
 3. Re. 10. plusquam Salomon hic, creator & magister Salomonis Iesus Dei fi-
 lius est. Consideret ordines ministrantium, & bos asina adfunt. Sa-
 nè virgo mater Dei regina angelorum & hominum hic estasim pas-
 sa est, dominum orbis in angusto præsepio collocans. Nos fideles
 vna miremur cum Deipara gratias inexhaustas dantes Christo, qui
 tantopere nos dilexit, vt tanta pro nobis obiret, quo suas diuitias
 nobis daret.
 Ceterum quamuis in præsepio latet, in cælo fulget & cuneis angelo-
 rum conuolantibus præsepium cælites mentes circumeunt, & lau-
 dantes dulcisona carmina concinunt. Quandoquidem opere tunc di-
 10. Ann. 19. cebat quod Pilato interroganti respondit: Regnum meum non est
 de hoc mundo. Diuitias omnes spreuit, omne quod mundus glorio-
 sum falso putat, conculcauit noster Emanuel, sciens reprobare ma-
 lum & eligere bonum. Idque nos docere conatur, in diuersorio na-
 Lucæ: 6. tus, & in præsepio collocatus. Væh vobis diuitibus, qui hic habetis ve-
 stram consolationem, ait puer Iesus ihs, qui delicias plus æquo dili-
 Amos. 6. gunt. Et iterum: Væh qui in lectis eburneis dormitis, lasciuientes in
 1. Job. 28. stratis vestris. Sanè teste Job, sapientia non inuenitur in terra sua-
 niter viuentium. At contra: Beati pauperes spiritu quoniam ipso-

rum

rum est regnum cælorum. Sed iam rationem mirabilem rei huius au-
 dite. Non erat ei locus in diuersorio, ait Lucas. Mirabile dictum non
 aderant virginis brachia & sacrum pectus eius, vt in eo quiesceret
 paruulus Iesus? An tam erat ponderosus, vt mater benedicta, fu-
 stinere illum non posset, Planè carissimi dicam hoc, vt potero, non
 quidem vt sentio, balbutiens est quæuis lingua, vt diuina myste-
 ria exactè loquatur. Ita est quòd iumentis diuersorium erat plenum,
 vt Euangelium recēsit, nec era tibi locus in quo infans sanctissimus
 poneretur. Loquatur autè in præsepio ipso volente imo iubete, blan-
 dimèta materna contemnens, vt in præsepio vagitus emittens nobis
 loquatur: Pauper sum ego & in laboribus à iuuetute mea: exaltatus
 autem & humiliatus. Verba sunt regalis Prophetæ, ceu in Christi
 Iesu persona loquentis. Pauper sum ego ait Saluator, & pauper-
 tatis amator, ita vt matrem inopem non diuitem delegerim. Pau-
 perem locum quæsiui, & in diuersorio malui nasci quam in aula re-
 gali. Quid plura? Adeò pauperiem dilexi, vt cum diues essem,
 inops factus sim, quo mea inopia electos meos ditare possim. At qui
 in laboribus enutritus sum à iuuentute mea. Eam ob rem in hoc ar-
 cto præsepio procubere volo, in quo moras traham donec pastores
 pauperes, audito angeli nuntio vagientem me inueniant adorentq;
 Ad hæc exaltatus sum & humiliatus. O mirabilem Christi Iesu exal-
 tationè & deiectionè. Angeli instar examinum apum ex alto ad præ-
 sepe volitāt & inibi verbum patris, Deum & creatorem suum trepi-
 dantes adorant. Vnde S. Cypria. ferm. Natiuitatis domini. Glorian-
 tur in cælestibus superi, pax in terra hominibus bonæ volūtatis cō-
 S. Cypri. firmatur. Adfunt angeli, nec dedignatur loqui pastorib⁹ humilibus,
 cum ipsi sublimes sint, caritas quidem infimos non aspernatur. Sub
 hæc humiliatus est Christus fasciis obuolutus virgineo lacte nutri-
 tus, qui lilia & flores natiuo colore depingit, auiculas mira varietate
 vestit, cælos tot astris ornauit, is pānis inuoluitur. Et q. dat escā omni
 carni, qui angelos in cælo beat, quiq; pullis coruorū inuocātibus eū,
 pabula nō denegat, paruo lacte passus est, per quem nec formicæ in
 cauernis terræ, nec pisculi in profundo maris, aut passeruli non esu-
 riunt. Benè ergo dictum est, exaltatus autem & humiliatus. Quātum
 doloris virgo Deipara passa est, quādo ipso inspirate in præsepio illū
 collocauit, vos fratres mei, in corde vestro recogitate attētius, & pa-
 rūrper in hac contemplatione gradum figite, precatu virginis almæ fen-
 tire poteritis, quod verbis ipse loqui non valeo. Feruentissimo eum
 diligebat

diligent amore. vepote vara parens; bñm illi vnerabatũ effe-
 ctũ, tanquam creatorem & bñius mundi dñpificerã adorans. Hic ad-
 monendi sunt pauperes, vt si non gaudeat, saltim leges suam
 patienter ferant, ob oculos semper habetes Christi Iesu inopiã, nec
 non & mente se pius repetentes dogma illud adeo frugiferum: Bea-
 ti pauperes spiritu, quoniam iporum est regnum cælorum. Vbi vo-
 luntaria paupertas, vehementer commendatur & laudatur. Rursus
 monendi sunt diuites, ne sicut Bethleem imitentur, qui agnoscentes
 Mariã virginis & Iosephi illi paupertate in eis hospiciũ denega-
 runt, quam ob rem in diuersorum venientes rex cælorum natus est.

Math. 5

Thob. 4.

Text.

S. Basil.

Esai. 31.

Luce. 1.

Facite vobis amicos, ait dominus, de mammona iniquitatis, vt cum
 defeceritis, suscipiant vos in æterna tabernacula. Sanã mortẽ aduen-
 tante, honor & mundanis fastus emiserunt; diuitiã fallaces deficiẽt,
 & auri aurum, & argentiã affectantes in baratrum descendunt.
 Quam sit vtilis elemosina paucis indicauit sanctus vir Thobias fi-
 lio suo. Elemosina a morte liberat, ipsa que extinguit peccata, & fa-
 cit inuenire vitam æternam. Eũ triplex comodum quod in elemo-
 sina situm est. Ceterum Iesus alius nostra quisam moperẽ pauperta-
 tã dilexit, primo pauperes ad se vocauit, quibus hoc admirabile my-
 sterium reuelauit.

Et pastores erant in regione eadem vigilantes, & custodientes vi-
 giliã noctis super gregem suum. Et ecce angelus domini stetit iuxta
 illos, & claritas Dei circumfulsit illos, & timuerunt timore magno.

Singula mysterijs plurimis scitent: verum non vacat omnia profes-
 qui. Timeo, ait sanctus Basilus, hominẽ super illud in principio orati
 verbum, & non possumus semel vobis omnia docere. Ne forẽ ora-
 tionis legitudinã, que studiose selecta sunt, inutiliã reddamus. Obser-
 uanda vtiq; verba, & maxime concionatoribus verbi Dei adnotã-
 da. Ne prolixitate sermonis infrugifera fiant que dicta sunt, & audi-
 toribus fastidio sine verba Dei, que suapte natura dulciora sunt, su-
 per mel & fenum, regali prõpheta teste. Quãuis hoc in scribendo
 nonaque vt prædicãdo obtingere potest. Ad rem veniamus: Pasto-
 res erant propẽ Bethleem, eo quod paupertas non longẽ est a Chri-
 sto, veluti nuper tetigimus. Exultate pauperes, nã in eadem regione

in qua Christus natus est vos estis. Vnde Esaias ait: Et pauperes nomi-
 nes in sancto Israel exultabunt. Quis obsecro sanctu. Israel, sanctifi-
 catis animas, nisi Christus Iesus? De quo Gabriel ad Christiferã Ma-
 riam: Quod enim nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Equi-
 dem

dem non diuites avari, non mundi diuitijs opulenti, sed pauperes pa-
 stores, in sancto Israel Messia exultauerunt, exultantque hodie viri
 religiosi, & omnes qui sponte omnia reliquerunt quo expeditius, re-
 gem Christum Iesum sequantur, quocumque ierit. Sanctus Hierony S. Hiero.
 mus qui in Bethleem habitauit iuxta præsepe domini, cuius corpus
 cum præsepio deinceps Romã trãflatum est, is refert mille passibus
 ferẽ a Bethleem turrim esse Ador nomine, quã interpretatur turris
 gregis, iuxta quã pastores custodiebãt gregẽ suum: Et tu turris nebu Mich. 4.
 losa Syon, vsq; ad te veniet, & veniet potestas prima, regnũ filia Hie-
 rusalem. Quod vaticinium præci patres de natiuitate Saluatoris no-
 stri intellexerunt. Nam ibi Michas, turrim gregis illam vocat. Sed
 quid pastores ij aiebant? Num fomno indulgentes, in lectis sterte-
 bant? Absit, erant vigilantes ait Lucas, ne fera pessima, aut lupus ra-
 pax aditum inueniret, ouesq; dilaceraret. Ecce omni solertia ex-
 bias agunt, qui animalia bruta duntaxat custodiunt, vt pastores san-
 ctæ ecclesiæ vel ab ijs pastoribus discant, inuigilare super oues sibi
 creditas quippe quas princeps pastorum Christus, roseo cruore suo,
 in cruce mortem appetens redemit. Beatum dixerim animarum cu-
 stodem, qui more Iacob pastoris optimi, noctes ducit infomes, ne
 leo rugiens Satanas, aut improbus hæreticus, gregem domini inua-
 dat. Lupus non dormitat neque dormit, imo circuit quærens quem
 deuoret, cui resistendum magnoperẽ est, ne fortẽ oues Christi iugu-
 lare possit. Alioqui vt in Ezechiele scriptum est: Ouis peribit, & san- Ezech. 3
 guinem eius de manu pastoris exquiret dominus. Hinc Sanctus Gre S. Grego.
 gorius dogmata egregia in libro pastorali, prælatis reliquit. Quippe li. pastor.
 quã literis aureis scribenda forent. Ecce ego, super pastores clamat Exe. 34.
 bonus pastor, qui animam suam dedit pro ouibus suis. Ipse sanẽ stri-
 ctam rationem exiget de singulis etiam minimis ouiculis. Quas ob
 res opus est vigilia, & labore nimio, in re tam seria. Vt gebar gelu & Gene. 31.
 æstu aiebat Iacob, quod longẽ melius pastor noster Christus in præ-
 sepio iacens dicere potest. Vah tamen pastoribus, ait dominus, qui
 seiplos pascunt. Qui magno satellitio stipati incedunt, mensam opi-
 param, aureis & argenteis poculis ornatam possident. Vigilantibus
 pastoribus cælestia reuelantur, ijs angelus loquitur & faustissimum
 nuntium narrat. Benẽ pastores vigilant, ait diuus Gregorius, quos S. Grego.
 bonus pastor Christus informat. Nempe prælatis dormitibus, ini-
 micus homo superfeminauit Cizania, vt Saluator noster recẽset, dæ-
 mon tot hæreses excitauit, potissimẽ in hac nostra tempestate. Erra-
 O dicet

dicet illa piētissimus, ac potentissimus agricola Christus Iesus, vt optimum triticum euangelij sacri iactum accrescat, rore gratiæ irrigatum. Agite vos fratres mei vigilate & vos super gregem vestrum, familiam vestram custodite, filios & seruos in timore Dei educate, ne truculentus lupus dæmon, quem leonem rugientem iure optimo Petrus appellat, iacturam inferat Christicolis sub tutela vestra degētibus. Sobrii estote & vigilate, sobrietati orationem addentes iugem, dicente domino: Vigilate & orate, ne intretis in tentationem. Christus Saluator noster lux est, & ob id vigilantibus vigilat, dormientibus obdormit. Tametsi scriptum est: ecce non dormitabit neq; dormiet qui custodit Israel. Sanè vox nostri pastoris vehementer suauis ea est: Qui mane vigilat ad me, inuenient me. At quid pastoribus vigilantibus euenerit nunc videamus.

Text. Et ecce angelus domini stetit iuxta illos, & claritas Dei circumfulsit illos, & timuerunt timore magno.

Obseruandum maxime hic est, quod Saluatore nato, non principibus terræ, non sapientibus seculi, non denique sacerdotibus legis antiquæ, aut inter pocula conuiuātib; sed agrestibus & rūrātib; pastoribus, simplicitatem festantibus mysterium, à seculis absconditum, angelicis nuntiatur præconijs. Hinc apostolus ad Corinthios clamat: Videte vocationem vestram, quia non multum nobiles, non multum sapientes. Sed quæ infirma sunt mūdi elegit dominus, vt confundat fortia. Et ea, quæ non sunt, vt ea, quæ sunt, destrueret, vt nō gloriatur omnis caro in cōspectu eius. Hinc Saluator in Spiritu sancto exultās gratias egit patri, quod abscōderit arcana sua à sapientibus & prudentibus, & reuelarit ea paruulis. Et statim rationem indicans ait: Quoniam sic placitum est ante te: ne quis scrutator sit maiestatis, & profundi consilij eius. Sed quid causæ subest, vt non propheta aut patriarcha iustus, id muneris acciperet, natiuitatem domini nuntians? Equidem Dei perfecta sunt opera, & quoniam angelorum rex natus erat, par fuit vt angelus hoc sacramentum hominibus referret. Potissimè quia legem acceperat populus ille in dispositione angelorum. Acto. 7. Ad hæc S. Aug. serm. Epipha. cælos angeli habitāt & sydera ornant, vtriq; cæli enarrant gloriam Dei, vt regalis psaltes prophetarat. S. Tho. 3. p. q. 36. ar. 5. Quid quod scala Iacob terram & cælum tangens in Bethleem sita erat, nam Saluator homo & Deus in præsepio recubebat. Vt homo humilis terram tangebatur, vt verbū patris cælos omnes penetrabat. Descendant & ascendant angeli oportet,

oportet, alij vt hominibus euāgelizēt regem suum natum, alij ascendentes nouem choris spiritum, reuelent prodigiū prodigiosum nunquam auditum, quoniam verbum caro factum est. Ceterum nō modo angelus stetit iuxta illos, vel vt Græcè habetur, eminens super illos, sed claritas Dei eos circumfulsit. En singulare priuilegium natiuitati Christi reseruatam. Sæpe angeli apparuerunt patribus antiquis, nō autem luce fulgurātes: nempe nato Messia, qui erat lux vera, quæ illuminat omnem hominē veniētem in hunc mundum, par erat, vt angelus fulgurans natale eius referret. Sic sanè nimio splendore irradiās visus est, Saluatore fuscitato, & etiā in carcere Petri. Vt in actis legimus. Vel claritas Dei, non solis lunæve, pastores circumfulsit, quoniam nā legis vmbra iā declinabāt, sole iustitiæ radiāte in diuersorio illo. Lex per Moysen data est, quæ vmbra habebat futurorū non imaginem rerum, gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Vbi veritas lucem euāgelij præsignat, vnde nouam lucem intuentur illi, & noctem illam sanctam instar diei illuminatā, vt propheta iam vaticinatus fuerat, contemplantur: Timuerunt valde. Nempe horror hic ex humana insurgit fragilitate, quæ peccatum insequitur. Id profectò miserabile est, vt posteri Adæ, plerunq; timemus ea, quæ spiritalem consolationem nobis adferunt. Proh dolor, humana infirmitas suæ beatitudinis, quam expectat, non sustinet claritatē. Hinc apostoli in monte faciem domini resplendentem vt sol videntes, & patris de nube vocem audiētes, in facies suas ceciderūt. Nec non & Saulus, in apparitione lucis cælestis, excæcatur & extemplò corruit. Daniel in visione mirabili concidit. Idq; de Ezechiele, memoriæ literis proditum est. c. 2. Oremus supplices carissimi vt Christus Iesus, lucis suæ radium nobis mittat, quo cum pastoribus ineffabile mysterium hoc, pro modulo nostro indagare possimus. Iesu bone, lux vera lucē habitans inaccessibilem, emitte nobis lucem tuā & veritatem tuam. Reuela obsecro oculos mentis nostræ, vt considerare valeamus mirabilia, quæ pro nobis immeritis patraisti. Nec angelus domini sustinuit quominus corda eorum sedaret. Idcirco sequitur.

Ait angelus illis, nolite timere, ecce euangelizo vobis gaudium, magnum, quod erit omni populo. Quia natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus dominus, in ciuitate David.

Blandiētis affectu eos alloquitur, veluti infirmitati eorum ex peccato obortæ condolens, sic angelus ad Danielem affatur blādè, profestratū illum vidēs. Noli metuere vir desideriorū pax tibi, cōfortare.

O z & esto

& esto robustus. Vtinam hanc claritatem Saluator nostris impertiat pastoribus, quatenus inuigilent super gregem suum, nec non, fulgore gratiæ illustrati, oues suas ad caulas cælestes ducant: Ecce euangelizo vobis gaudium magnum. Serpens ille versutus in paradiso Euxæ apparatus, non gaudium sed ingentem moestitiam, non læticiam sed lethalem tristitiam præ se tulit, nuntiauitq; idè in serpētis figura horrenda loquebatur, quia mortem afferebat vniuerso orbi. At contrā, angelus domini lætum nuntium profert. Nam sicut aqua frigida sitienti, sic bonus nūtius de terra longinqua. Exacta quidem comparatio, & nimium decora retulit sapiens. Nuntius de terra propinqua mundus, diabolus, caro inimica, vos ab ijs cauetis, equidem narrant confabulationes, & non vt lex Dei docent. Narrauerunt mihi fabulatio-
Prou. 25. nes sed non vt lex tua. Tales sunt pessimi hæretici, ore improbo venena sua auribus hominum effundentes. Veruntamen nūtius bonus de cælo veniat oportet, non de terra, terrena docēs & venenata dogmata seminans. Ecce Euangelizo vobis gaudium magnum. O mirabilem sacri Euangelij dignitatem, angeli primi prædicatores eius ex-
Psal. 118. titerunt. Ecce quod munus vobis commissum est, qui in populo, fidelibus verba Dei propinatis. Quandoquidem angelica dignitas, angelicam vitam exposcit, candidaq; opera extorquet. Nec dedignatur angelus pannosis & agrestibus pastoribus tam sublime mysterium prædicare. Verè superbiam eorum retundit, taxatque vehementer, qui nisi magnatibus & principibus, nisi in curijs & ciuitatibus, de
Notæ. Christo Iesu loqui, nec volunt, nec valēt. Audiant ij q̄ sapiētia Dei, ore suo in synagoga deprōpsit, oraculum Esaiæ legens: Spiritus domini super me, eò quod vnxit me, euangelizare pauperibus misit me. Hodie completa est prophetia hæc in oculis vestris. O caritatem stupendam! o humilitatem Christi Iesu non satis laudandam! Non regibus purpuratis, nec magnatibus huius seculi euangelizare se dicit,
Lucæ. 22. sed pauperibus, humilibus, quales erant pastores quos alloquebatur angelus. Gaudium quidem nō vulgare, sed magnum annūtiatio vobis, quod omni populo erit, quod cæles & angelorum choros, & viros iustos in terra, nec non & p̄scos patres in limbo lætificat. Siquidem angeli gaudent in cælo super vno peccatore pœnitentiam agente. En quantum gaudij habebunt superi, vbi nato domino omnes peccatores ad pœnitentiam accersuntur? Non sic mundi gaudium magnum est, sed paruum, & exiguum, quod parum habet mellis, multum verò
Lucæ. 15. aloes & fellis. Gaudium hypocritæ, ait Iob, ad instar pūcti. Christus
Iob. 20. Iesus

Iesus gaudio fuit Ioanni etiam in tētorio vteri matris suæ clauso. Simeō in vlnas suas eum tenens, mirum in modum fuit lætatus. Discipuli gaudentes viso domino. Quin & sacrilegus Herodes gaudens est valde, *Nota.* postquàm eū vidit ligatum. Desiderabat eum videre. Iesu bone, nostri cupidissime, qui etiam facinorosos homines tua præsentia lætificas, supplices precamur, tua exuberante beneficentia, corda nostra lætificat, vt in lætitia & exultatione tibi seruiamus, teque exultantes vnice amemus, aduersa quæq; ob tui amorem ouanter obeūtes. Sed *Questio* quid est hoc, erit gaudium hoc omni populo? Nōne in propria venit & sui eum non receperunt, ceu in præcedenti declamatione adnotauimus? Verum omni populo tam Hebræo quam Gentili Christus natus est. Nunquid Iudæorum Deus tantum? Nōne & gētium ait apostolus? Non est distinctio Græci & Hebræi, sed idē dominus *Rom. 10.* diues in omnes qui inuocant illum. Hæc quippe dies est, quam fecit dominus exultemus & lætemur in ea. Non fas est locus esse tristitiæ, *Psal. 119.* vbi natalis est domini, ait Leo papa, nemo ab hac alacritate secernitur, gaudeat iustus quia vocatur ad palmam gloriæ, lætetur peccator qui accersitur ad veniam. Filisthim tantummodò ingemiscūt dicentes: Heu quia nō fuit heri & nudius tertius, tāta lætitia in Israel. Hoc *Figura.* de arca domini aduentante, & introeunte in Castra Hebræorum dicebāt illi. Planè arca domini iā venit in castra, Saluator mūdi iam iā apparuit, qui infestissimos inimicos prosternat, & sua potētī virtute victoriam nobis præbeat. Non quidem tanta lætitia fuit in lege naturæ, nō heri, id est in lege scripta, sed hodie in lege gratiæ, arca fœderis dñi, in qua est plenitudo diuinitatis nos inuifere dignata est, gaudeamus. Vnde tā ingens gaudiū emanarit nūc apertius ostēdit angelus.
 Quia natus est vobis hodie Saluator. Ni fallor, rerum dicendarum obruium copia, cuncta hæc verba magna emphasim habent. *Text.* Obiter dicam, natus est Christus, quia verè carnem nostram assumpsit, & nō apparuit, sed nascitur ex Maria virgine. Idque pulchrè in Symbolo profiteamur quotidie dicentes: Qui conceptus est de Spiritu sancto, natus est de Maria virgine. Vbi cathecismus Romanus, perbellè sic ait. Sicut ab Eua nascimur filij ire, sic à Maria *Cathecif.* Christum Iesum accepimus, per quem filij gratiæ generamur. Euxæ *mus.* dictum est: In dolore paries filios tuos, Maria verò hac lege soluta est, vt quæ Saluatorem mūdi Deum & hominē peperit. Cetrum vobis natus est, non nobis angelis, quia nusquā angelos apprehendit sed semen Abrahæ apprehēdit. Non est redemptor angelorū sed homi-
 num.

num. Hodie natus est vobis, nobis verò ab æterno ex patre nascitur, quãuis in æuo nos creauit & eius essentia fruimur. Saluator est, nõ vt Moses aut Iosue, ceterique populi saluatores, qui corpora tantum à feruitate tyrànica liberabant. Hic Saluator est animarum, nam ipse saluum faciet populum suum à peccatis eorum. Saluabit & corpora in resurrectione, quando mortale hoc induerit immortalitatem. Qui est Christus dominus. Verus Messias promissus, & multis retrò diebus desideratus ipse est, vnctus rex & sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Qui est paruulus oculis carnis videatur, dominus est omnium, quiq; cælum & terram implet sua essentia, atque sua præsentia. In ciuitate Dauid est in Bethleem natus apparuit. Ibi velut sanctissimum rorem in aream siccam effudit. Maria suum edit filium, vt corda nõstra rore gratiæ madefacta, exuberantem fructum proferant. Inibi concha illa diuina, deipara virgo protulit margaritum pretiosum Iesum, omnium electorum brauium. Non in ciuitate Dauid quæ Sion vocatur, quam ipse construxit, sed in Bethleem, in qua dominus rex ille, nasci dignatus est, noster Dauid manu fortis. Et, vt Saluatorem hunc facilius inuenire valerent, ait.

Text. Hoc erit vobis signum, inuenietis infantem pannis inuolutum, & positum in præsepio.

O signum omni admiratione dignissimum, pãnis inuoluitur æterni Dei filius, in præsepio iacet qui orbẽ implet. Sanè oculos carnos claudamus oportet, & aures præbeamus oraculo angeli, Christus dominus est hic paruulus gigas magnificus, qui exultauit vt potenter currat viam hanc senticosam, & tribulis plenam. Quam ob rem cum ecclesiastico ait: Primam vocem emisit plorans similem filijs hominum. En Moses in fiscella iuncea iacet, pauper ille quondam fuit & pauper Iesus in præsepio, nihilominus dux ille fortissimus, populum domini de Aegypto liberauit, portentis multis patratis. Ad eundem modum noster Moses assumptus ex aquis laboriosis, ex vsuris & iniquitate redemit animas nostras. Non in sanguine agni occisi, sed sanguine proprio suum populum vltiò redemit, è faucibus Zabuli. Hoc erit vobis signum. Vbi sanctus Bernardus, serm. 4. Natalis domini. In signum positi sunt pannitui domine Iesu, sed in signum cui contradicitur à multis vsq; hodie. Multi vocati sed non multi electi, & ideò nec signati. Agnosco certè Iesum magnũ sacerdotem sordidis operum vestibus, dum altercaretur cum diabolo, vt Zacharias refert. Exemplum dedit nobis, vt & nõsita faciamus, ecce Symbolum certum

tum quo in se & feruis suis agnoscitur Christus, vexilli sui hoc vnicũ signum est humilitas. Quotquot elati sunt & tument, ij verum Christi habitum & vestitum haud circumferunt, subiecti potius diaboli vexillo, vnde & contradicunt, humilitati Christi. O quanta hodie exercetur insolentia, etiam cum infantibus, & pueris. Humiles autem signum illud agnoscunt Christi, & placide suscipiunt, atque cum gaudio dicunt: Fac mecum domine signum bonum, vt videant me qui me oderunt & confundantur. Expleto iam suo ministerio angelus canere coepit, non seorsum sed cum magno angelorum exercitu.

Et subito facta est cum angelo multitudo militiæ cælestis laudantium Deum & dicentium: Gloria in altissimis Deo & in terra pax, hominibus bonæ voluntatis.

Vnus locutus est, sed multi laudant Deum, quos non abs re milites vocat. Nam vicerunt malignum, dum factum est prælum in cælo, & Michael præliabatur cum dracone. Multitudo angelorum affuit, eò quòd rex ille natus erat, cui ministrant millia millium, & decies centena millia assunt, vt bene refert Daniel. Sed vos ordinem mirum huius cantici attendite. Primò gloriam Deo cātant, nam verba summi Dei ea sunt, gloriam meam altari nõ dabo. Et Apostolus: Soli Deo honor & gloria, in secula seculorum. Ob hanc Dei gloriam cuncta operatus est Christus potissimè: Ego honorifico patrem meũ ait. Et iterũ: Si ego glorifico meipsum, gloria mea nihil est. Tametsi pro nostra vtilitate laborauit & passus est. Omnia ergo fratres in gloria Dei faciamus, siue parua, siue magna sint. Pax hominibus datur, non omnibus, sed ijs qui bona desideria habent, dicente Esaia: Erit opus iustitiæ pax. En fons pacis nostræ, vtique opus iustitiæ. Alioqui non est pax impijs, dicit dominus. Neoterici legunt. Hominibus bona voluntas. Quod in idẽ redit, iisdem est pax per Christum, quibus & bona voluntas. Si autem perspiciat angelorum cæticum tã præcellens cõsideramus, tria beneficia magna ex incarnationis mirabili opere exorta intelligere poterimus. In altissimis, hoc est in cælo gloria datur Deo optimo, cui soli gloria de quibusuis bonis patratis exhibenda est. In terra pax hominibus, & bona voluntas. Quibus maxime indigebant. Pax, vt ait sanctus Augustinus, & tranquillitas ordinis. Vnde impij concordiam habere possunt, non autem pacem, quippe quæ concordiam includit & aliquid addit. Sanctus Thom. 2.2. quæst. 19. art. 1.

Matt. 10 Nec mirum si Saluator dixit: Nō veni pacem mittere super terram. Erat pax subdola inter iniquos, vt illa quam Ioab ostendit Amassa, fratrem eum appellans, & statim gladio illum interfecit. Pax quam Saluator nobis attulit vera est, quæ exuperat omnem sensum & omnem intellectum. De qua in *Psal.* Pax multa diligentibus legem tuam. Vbi multa, emphrasim habet magnam. Pulchrè ergo angeli, hoc dulcissimum canticum concinunt, compendium scitentes trium bonorum, quæ ex incarnatione filij Dei consurgunt. Olim dæmoni versuto in dolis gloriam dabant homines cæcutientes, nunc honorificam Deū verum: antea belligeri erant, vt de Cain occidēte fratrem suum iustum Abel legimus: nunc vno corde & ore fraternitatem, caritatemq; obseruant in Ecclesia sancta. Pravam volūtatem & ad malum propensam sequebantur, delicijs fræna laxātes, iuxta illud: Sensus & cogitatio humani cordis prona sunt ad malum ab adolescētia sua. Nato autem domino & eius gratia fulti, sibi vim inferunt, ita vt cum paulo dicāt: Castigo corpus meū, & in seruitutem redigo. Agite obsecro fratres cum angelis & nos melos demus gloriæ Deo nostro, gratias agentes Christo Iesu Saluatori nostro, qui tāto perē nos amauit, vt trabe carnis nostræ indutus nos inuisere dignatus est. Quam ob rē, diu noctuq; corde & ore personemus: Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Et hæc de lectione Euan gelij sunt dicta.

SECUNDA PARS
Declamationis.

Luce. 2. **T**Ranseamus vsque Bethleem, & videamus verbum quod factū est. Quod fecit dominus, & ostendit nobis. Confestim vt ab angelo edocti fuere pastores, de re tam seria, & insolita, pertractare cœperunt, & ijs verbis inuicem loquebantur: Transeamus vsque Bethleem. Transeamus cūcta obliuiscētes, diuitias, honores, & quæ oblectamenta carnis sunt posthabentes, vt in domus panis, quod Bethleem interpretatur nos recipere possimus. Domus panis sancta Ecclesia est, vbi in sacra regali mensa altaris, quotidie panem illum cælicum manducamus, qui ore suo benedicto ait: Ego sum panis viuus *S. Bern.* qui de cælo descendit. Viuus est panis, non vt ille quo vescimur, sed *in uig. nat. domi.* adeo viuus panis Christus Iesus est, vt det vitam mundo. Inō ipse est resurrectio & vita. Transeamus, aiunt pastores, sed vsque Bethleem.

Ierem. S. Bernardus. Non Bethleem pertranseamus. Quin & ibi vita comite in morem oportet. O quam multi veniunt ad Bethleem fratres, & extēplo vt vidēt paupertatem Christi & matris eius, dum vagitus audiant pueri Iesu, transeuntē contēnunt. Venire credere est, iuxta illud: Nemo venit ad me nisi pater meus traxerit eum. Vnde Sanctus Augustinus, nihil aliud est venire ad Christum, quam credere in Christum. Videre est quā plurimos Christicolos, heu sic in hære diuitijs, sic honores voluticos seculi huius quærere, quasi Christū Iesum non viderint inopia afflictum in præsepio, & lacrymas eius ignorent. Non absimiles sunt illis qui præteribant, & videntes Christum Iesum in cruce pendentem, illudebant ei dicentes: Vah qui destruis templum Dei & postriduum reedificas illud. Si filius Dei est descendat nunc de cruce & crederemus ei. Ecce illudores improbi seipso decipientes, paupertatem domini & labores spernentes. Vos carissimi animaduertite obsecro, non modo filius Dei carnis nostræ velamē induit, vt nos eriperet ex tyrannide diaboli, iuxta illud: *Esai.* 53. Langores nostros ipse tulit & infirmitates nostras ipse portauit, cuius liuore sanati sumus. Sed etiam, vt nos erudiat, & suo exemplo, ad virtutis fastigia prouocet, & accendat. Hinc Diuus Petrus clamat: *1. Petr.* 2. Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius. En scopus aduentus domini, & quō tendit eius candida vita & passio. Nempe vt eius vestigia sequamur & heroicis illius virtutes pro modulo nostro imitemur, ipso dicente, qui nōn baiulat crucem suam & sequitur me, non est me dignus. Hæc fusius Sanctus August. *ser.* 4. Natiuitatis domini. Si ergo, carissimi, cum pastoribus luce fidei circumfulsi in Bethleem deuenistis, & Aegyptum relinquētes Christum Iesum terram lacte & melle fluentem adorastis, hanc ciuitatem Dei Bethleem nullatenus pertranseat. Nam teste regio Propheta: Gloriosa dicta sunt de illa. Ceterum videamus hoc verbum quod factum est, dicunt pastores sancti. Vbi verbum, rem gestam significat, vt ibi: Quod est verbum quod factum est? Nuntia mihi. Perinde dicat Rex Dauid *2. Re.* 1. tæ redeunti de bello. Quod nuntium affers? aut quid euenit in prælio, enarra mihi. Hæc ad literam, nihilominus rem magnā, & sapienter viri hi loquuntur, & si rudes & agrestes. Videamus verbum quod factum est caro. Dei filium videamus, qui pro hominibus factus est homo. O mirabile commercium! O stupendam commutationem, & versam vicem moralium! Ecce qui hominem fecit ad imaginem suam,

suam, in initio mundi nascentis, in hac die Deus ipse omnipotens, in
 imagine & similitudine nostra apparuit. Sanè hæc mutatio aliunde
 non prodijt, nisi ex dextera Dei excelsi. Hinc Sanctus Augustinus
 S. Augu. sermo. 5. Natiuitatis Christi. In primis, Deus de suis meliora contulit
 hominibus. In secundis, de nostris inferiora suscepit. Tunc homo sol
 licitante diabolo, Deus esse voluit per superbiam, & nunc Deus ho-
 mo factus est, propter misericordiam. Adam ex terra virgine forma-
 tur tunc, nunc verò filius æterni patris ex alma virgine Maria nasci-
 tur. Nec mirū quod sine corruptione nascitur, qui opere Spiritus san-
 cti concipitur. Non enim dicebat, vt qui nobis afferebat salutem, &
 dolores nostros auferebat, soli matri præriperet dignitatem virgina-
 lem. O dies dierum omnium noua, dispēdium cæcitatē, in quo æter-
 nus de summa altitudine patris descendens, vteri Mariæ aditum
 referuauit, & totius mundi caliginē fulgida coruscatione repressit,
 Videamus fratres, & linceis oculis sacre fidei, intueamur verbū quod
 Esai. 40. factū est caro. Quid obsecro fratres caro ipsa est? dicat propheta: Om-
 nis caro fœnū & omnis gloria eius quod flos fœni? En fragilitas nostra
 graphicè depicta. Instar fœni nascimur infirmi fragiles & nullius
 roboris vt fœnum morte imminēte marcesimus, & arefcimus. Quo-
 niam fallax gratia & vana est omnis pulchritudo. Imò homo sicut
 Psal. 102 fœnum, dies eius tāquam flos agri, sic effloruit. Quemadmodum te-
 status est regius psaltes. Quid ergo fragilius fœno? Ceterum quid ver-
 bum patris? Planè in principio erat verbum, & verbum erat apud
 Ioann. 1. Deum, & Deus erat verbum. Omnia per ipsum facta sunt. Maiestas
 æterna Deus verus, factus est fœnū, verbum quod manet in æternum
 nostram, & si infirmam sponte induit naturam. Vnde S. Augustinus
 ser. 23. de Natiuitate domini. Filius Dei de patre sine matre, filius ho-
 minis de matre sine patre, magnus Deus angelorum, paruus in die ho-
 minum. Verbum Dei ante tēpora, verbum caro opportuno tempore.
 Cōditor solis, conditus sub sole, effector cæli & terræ, sub cælo ex-
 ortus in terra. Sic qui attingit à fine vsq; in finem fortiter disponit cū-
 Sapi. 8. eta suauiter. Magna & satis mirabilis mutatio, filius Dei factus est ho-
 mo, & gentiles qui lapides erāt & lapidū cultores, facti sunt filij Dei.
 Sed iam Christum Iesum loquatur vt Deus: Ego & pater vnū sumus.
 Ioannis. Vbi vnitatem essentia, & diuisionem personarū patris & filij, subti-
 S. Tho. li sermone indicauit, & rursus: Antequam Abraham fieret ego sum.
 3. p. q. 16. Loquatur etiam vt homo: Pater maior me est. Obmutescat nunc Ar-
 art. 6. rianorum pestilens dogma, nos verò Deum & hominem Christum
 Iesum

Iesum toto corde profitemur. Qui verò aliter temerè afferit anathe-
 ma sit. Nam, vt verus homo in deserto esuriijt ieiunans, vt verus Deus
 Matt. 4. quinque panibus saturauit quinque millia hominum. Vt homo in
 cruce pendet inter iniquos, vt Deus latroni facinoroso clamanti re-
 spondet: Hodie mecū eris in paradiso. Quasi homo suscepit mortem,
 & quasi Deus superat ipsam mortem. Hæc sanctus August. sermo. 2. S. Augu.
 Natiuit. domini.

Ceterum pastores venerūt festinantes, & viderūt de verbo, quod
 Luca. 2. dictum erat illis de puero hoc. Festinare nos oportet carissimi, vt Ie-
 sum adorare mereamur, non morosè, non cum tædio in via Dei am-
 bulemus. Nempe sancta animalia, Ezechiele teste, vbi erat impetus
 Ezech. 1. spiritus illuc gradiebantur nec reuertebantur cum ambularent. Ad-
 uertendum quod non impetus iræ, non carnis improbæ, sed impetus
 & virtus Spiritus sancti ducit electos Dei. Hinc Apostolus ait: Qui
 spiritu Dei agūtur, ij filij Dei sunt. O felices homines qui afflatu diui-
 Roma. 8. no alleciti in omne opus bonum ducuntur. Agunt sponte operantes,
 & quasi aguntur amore Dei summi rapti. At cōtra, auari & superbi,
 & quotquot spiritu malo mouētur, ij filij diaboli sunt. In quos inue-
 hitur dominus dicēs: Vos ex patre diabolo estis, & voluntatē eius vul-
 tis adimplere. Nō natura filij daemonis, sed vestraq; malitia heredes
 Ioan. 10. miserè illius estis. Agite fratres spiritu feruētes dño seruiētes, nedum
 ambulemus sed festino gradu incedamus oportet. Brauiū in hoc sta-
 dio ob oculos nostros positū est, sic curramus vt illud cōprehenda-
 mus, veluti Paulus admonet. Festinemus ingredi in illā ciuitatē cæle-
 stē, quoniā nō habemus hic ciuitatē manētem. Interim autem cum
 pastoribus iter agentes, non gradu testudineo ambulemus, quoniam
 nescit tarda mollimina Spiritus sancti gratia. Obseruādum, quod pa-
 Neta. stores nō vt crederēt videre cupiūt Iesum natū & vt Thomæ postea
 contigit, credentes nuntio angelico, iter arripiunt. Imò angelus eis
 præcepit vt irent in Bethleem, & adorarent Principem pastorum
 S. Chryf. Christum. Nec non, ceu Chrysofomus, ait, vt primitiæ forent popu-
 li Iudæorum in Christum Iesum credētium, quemadmodum magi
 gentium principes in fide extiterunt. Notādum quam sit res magna
 quamq; modis omnibus amplectenda paupertas sancta. Pastores eō
 Paupertas
 iustans. q̄ inopes expeditiūs & agilius ad Iesum currūt, nam hoc sibi vult ver-
 bū hoc. Venerūt festinātes, de magis nil huic simile lego. Erāt quidē
 reges thesauros auri & thuris ac myrrhæ portarāt. O beatū pauperē
 spiritu, quoniā ipse regnū est cælōrū. Huc accedit qđ nihil periculi
 in via

Theophi. Prelati. in via inuenerunt, non Herodem versutum offendunt, non superbos scribas & sacerdotes legis, qui ore tenus Christum Iesum profitebantur, non corde. Adhæc pastores ij conuolantes ad Iesum, typum & imaginem gerūt pastorum animarum, quibus curæ sit semper vigilare in agro domini, & incessanter, vt tuba clamare, dogmata sancta populo propinare. Quo lupos immanes, dæmoues & hæreticos arcere valeāt, ne fortè oues Christi periculum patiatur. Sed iam operæ pretium erit indagare quid inuenerunt intrantes Bethleem.

Text. Inuenerunt Mariam & Ioseph, & infantem positum in præsepio.

Mariabe mediata. Miro ordine Lucas recensuit thesauros, quos reperiunt pastores, post paruū itineris sui laborem. Inueniunt primo Mariam, & postea infantem. Experto iam credite fratres, fieri nequit, vt quis Christum Iesum inueniat, nisi matre beatissima eius deprecante. Ipsa regina est cælorum, angelorum domina misericordiæ parens, peccatorum omnium aduocata. In quibusuis negotijs, in ærumna & angore Mariam inuocate eam totis medulis cordis laudate. Sidus fulgentissimum in alto cælo situm est, quisquis inter tumentes vndas huius equoris, & inter scopulos mundi transfretat, oculos in Mariam figat. Alioqui naufragium patitur oportet. Nempe Bersabe Regina, cuius precatu Salomon diadema regni accipit, sacra virgo Maria est. Ipsa diu noctuque precatur Christum Iesum, vt nobis sua gratuita dignatione regnū cæleste impertiat quod hereditario iure, eò quòd filij iræ eramus nobis non debebantur. Sanè Salomon maior natu non erat, tamen volente ac iubete Dauid regnavit in Israel. Mirabile dictu, quia nō morati sunt sed festināter venerūt, & quæ tātoperè videre affectabant, inuenerunt. Felicē dixerim, qui cum Dauide clamare poterit:

Nota. Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum. Verum corpus quod corrumpitur aggrauat animā, nihilofecius, qui sperant in domino mutabunt fortitudinem, assument pennas vt aquilæ, current & non laborabunt, ambulabunt & non deficient. Singula annotatu digna sunt. Sat sit scire hoc, qui fidit in Deo mutat fortitudinem corporis in roborem anime. Vel sic. Mutat humanam vim in fortitudinem Dei, qua roboratus dicebat apostolus: Omnia possum in eo qui me confortat. Attentius considerate fragilem hominem quasi omnipotentem, non in se sed in Christo qui omnia potest. Inuenerunt Mariam, & sanctum Ioseph sponsum eius, & infantem. Sa-

Psal. 18. Exo. 25.

Esai. 40. nē inuenerunt arcam fœderis de lignis siccis fabricatam, quæ carnem minimè sentiunt, opertam auro caritatis, intus & foris. Cuius

artifex

artifex habitator & sanctificator ipse Deus. Ipsa dicēte deipara. Qui *Eecl. 24.* creauit me, requieuit in tabernaculo meo. Inuenerūt thalamū sponsi benedicti Christi Iesu, quippe qui ex ea processit tanquam sponsus de thalamo suo, nā in ea posuit tabernaculū suū filius Dei. Ad hæc infantē in præsepio iacebat. Ne posthac mugiat esuriēs bos, iuxta illud *Iob:* Nūquid mugiet bos habēs præsepe plenū? O quā exuberās, *1 ob. 6.* quāq; plenū erat præsepiū illud benedictū. Infans Deus & homo est angelos in cælo satians, homines fideles in terra esuriētes replens bonis iuxta illud: Qui replet in bonis desideriu tuū. Non amplius ingemiscat animal mundum, ruminans & fidens vngulā. Bos posthac nō *Psal. 102.* mugiat, habet iā præsepe plenū, Iesus inibi iacet, tota trinitas adest nam trium personarum vna est essentia, sapientia, bonitas, & potentia. Ibi est Christi humanitas verbo Dei vnita. O thronum regale, ò cælum impireum, ò sedem veri Regis Salomonis, ò præsepe benedictum, quouis eburneo vel aureo throno gemmis vernantibus ornato præcellētius. Iesu sancte & totius sanctitatis fons, vt iumentum *Nota.* apud te factus sum, non mea posthac sed tua in omnibus fiat voluntas. Ad te confugi doce me suppliciter obsecro facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu, nifallor, vt video domine, homines, & iumenta saluabis, quem admodum multiplicasti misericordiam tuam. Ne ergo despondeant animum qui more iumentorum vixerunt, in *Psal. 25.* præsepio collocari voluisti, inexhaustas tibi pro ijs omnibus repēdimus grates.

Et vidētes cognouerūt de verbo, quod dictū erat illis de puero hoc. *Text.*

Equidem videntes pulcherrimum infantem, in quem desiderant angeli prospicere, statim cognouerunt ita esse, vt angelus eis prædixerat. Natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus Dominus. Ipsi propius accedentes clara luce agnouerunt, post carnis retia spōsum respiciētem omnia. Et post parietem nostrum latitātem Deum. Vnde cum sponsa dixeret: En ipse stat post parietem nostrum prospiciēs *Canti. 2.* per cancellos, respiciens per fenestras. Et cum *Esai.:* Vere tu es Deus absconditus, rex noster Saluator. Non vt olim Moyses, Iosue, Sanson, sed longè aliter saluabis nos, iuxta illud *Oseæ. 1.* Saluabo eos in domino Deo suo. Græcè habetur: Videntes notum fecerunt, siue diuulgauerunt. Veruntamen quia eorum corda Deus non tetigerat, audiētes quæ pastores affabantur, mirati sunt, non tamen conuersi in Christum Iesum crediderunt: Non enim omnium est fides, ait *Apostolus. Luc. 2.* Pastores verò reuersi sunt: glorificantes & laudantes Deum pro ijs, quæ

quæ audierant, & viderant. Nos carissimi transeuntes, ea quæ retrò sunt obliuiscetes, in Bethleem pergamus, ad quam festinantes Christum Iesum inquiramus, quo inuento humi procumbentes corde candido & ore laudemus. Deiparam & salutates, gratias agamus, quippe quæ nobis Saluatorem edidit, vt nos de ore leonis Satane eripiat, peccata omnia nobis remittat, & sua gratia, aditum regni cælorum præbeat. Cui sit gloria in secula. Amen.

APPENDICES

Annotationes.

Annot. 1. **Q**UAM sit admirabilis hæc solēnitas, multis retrò seculis Propheta, subindicauit, veluti stupefactus dicens: Domine audiui auditum tuum & timui, consideraui opera tua, & expaui. In medio duorum animalium cognosceris. Abach, tertio. Quis obsecro pueri Iesu vagitus audiat, & non stupeat, lacrymasque non effundat, ni faxeum aut ferreum pectus habeat? Vel quis homo tam insolens, qui non pertimescat, videns filium Dei nostra peccata deslentem, & in diuersorio natum nimio frigore algentem? Orat beatus Bernardus *Ezec. 11.* & quidem rectè. Iesu bone vtinam sicut verbum caro factum est, ita cor meum carneum fiat sicut pollicitus es per Prophetam, auferam à vobis cor lapideum & ponam cor carneum. O duritia cordis mei, lacrymæ Christi pudorem mihi pariunt & dolorem, serm. 3. natiuit. domini. Ceterum cōsideraui opera tua, & expaui. O miranda opera! Deus homo factus est, alma virgo eum peperit singulis titulis insignita, nam mater & virgo permanlit. Pastores festinantes ad præsepe veniunt. Magi ab Oriente, vt aquilæ conuolantes Bethleem ouantes intrant. Consideraui opera tua domine & expaui. De hoc S. Augu. sermone vigilæ Natiuitatis domini latius.

Annot. 2. **N**O T A N D V M quomodo angelus domini nō principes terræ, non diuites, nec sacerdotes legis alloquitur sed homines rudes, agrestes, & pannosos. Sanè Rex Regum Saluator noster, humilitatem & paupertatem magnificiens, humiles & pauperes asciuit. Iam *Matth. 5.* opere docens, quod subinde ore suo benedicto deprompsit: Beati *Matth. 19.* pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Idem: Si vult perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus & sequere me. Hisce verbis Diuus Hieronymus, confundit Vigilantij blasphemiam, qua funditus euertere conabatur improbus, voluntariam

tariam paupertatem. Miror ethnicum Philosophum dicentem, abundantiam diuitiarum, corruptio fuit. *Ethi. 4. lib. c. 1.* Quam efficax sit virtus paupertatis, ad perfectionem capesendam ostendit. S. Tho. 2. 2. q. 186. ar. 3.

Deinde magnoperè aduertendum est quam sit mirabilis, & proinde laudabilis, summi numinis prouidentia. Nō modo elicere potest bonum ex bono, sed quod plus admirationis habet, sepe peius elicit bonum ex malo. Equidè descriptio illa facta, Imperatore Octauiano iubente, vel ad ostentationem fuit, vt olim tempore David Regis gestum legimus vel quæstus & auaritiæ prætextu. Deus autem rem hæc vertit in sui obsequium & gloriam, & sic Michea vaticinium impletum est. Nam de Bethleem egressurus erat Dux qui regeret Israel. Ad eandem imaginem ex lapsu Adæ incarnatio verbi Dei, oborta est, & ex iniudicia fratrum, Ioseph potētatus super omnem Aegyptum innascitur. Et tandem ex truculenta Pharisaorum & sacerdotum persecutione in Christum Iesum, totius mundi salus & redemptio orta est. Huc attinet quod dictum est, quanuis à seruo nequam: Domine metis quod non seminasti. Vnde perspicuum est, omnia gubernationi diuinæ subiacere. *Lucæ. 19.* Hinc Sapien. 14. Tu autem pater omnia tua gubernas prouidentia. Idque, tam est consentaneum rationi, vt etiam sapientes absque Christo, Aristoteles Plato, & plerique alij Philosophi, hoc ipsum pro sua virili assererent. Quod nimirum attingere potuerunt, ex miro ordine vniuersi, qui absque direttore & gubernatore subsistere minimè possent. De hoc S. Thom. p. 1. q. 103. art. 1. Non tantum cælum & terra, angeli & homines, sed nec exigua quæque, nec herbarum, flosculi, sine gubernatione Dei est ratio ordinis omnium in finem, S. Tho. p. 1. q. 23. arti. 1.

Notandum vel maximè est, quam rectè angelus diuisionem in cantico suo fecerit, gloriam exhibens Deo, hominibus verò pacem. Nempe tria sibi optimus Deus seruauit. Primò gloriam, quæ iure optimo illi debetur. Vnde ipsemet illam exposcit dicens: Gloriam meam alteri non dabo. *Esaï. 42.* Secundò vindictam nemini tribuit. Quò attinet illud Moysi: Mihi vindictam & ego retribuam eis in tempore. *Deuterono. 32.* Et ad Roman. 12. Tertiò denique iudicium: Cum accipero tempus ego iustitias iudicabo inquit. Et rursus: Ego testis & iudex. Vnde Apostolus admonet. Tu quis es qui iudicas seruum alienum? *Roma. 14.* Cum ergo soli Deo sit danda gloria & honor, pulchre angeli concinunt dicentes: Gloria in altissimis Deo. Idque pastores angelos imitantes fecerunt, vt Lucas testis est. Vñ filijs Adæ superbis quæ posterè

Lucæ. 19.

Prouidentia Dei.

4.

Psal. 29.

Hier. 29.

posterè agūt, gloriam totis nisibus in hac calamitosa vita vindicare conantur. De pace cum proximo, deque tranquillitate cōscientiæ, nihil curæ habent. Vnde alto Dei cōsilio sæpius contingit, vt vtrūq; amittant, confusionem & ingens bellum inuenientes. At viri probi cum Dauidè indefessè clamant: Non nobis domine nō nobis, sed no-

Apoc. 4. mini tuo da gloriam. Ii, instar beatorū, quos Ioannes in Apocalypsi vidit, si quid boni cogitant, loquuntur & operātur, coronas suas ante pedes agni Iesu mittunt, laudātes & magnificantes regē suum, cuius ope & virtute operati sunt bona. Magnū documētum est hoc.

5. Anima duertendum est, quod artificio subtili Ioannes vsus est dicens: Verbum caro factum est & habitauit in nobis. Paulò antè verbum lumen & lucem appellauit, quorsum ergo non dixit, lumen caro factum est, aut lux caro facta est? Sanè lumen & lux nomina sunt

1. Ioan. 1. quæ toti Trinitati conueniunt. Vnde Ioannes in sua canonica: Deus lux & tenebræ in eo non sunt velle. Atqui, verbum filio Dei tātum cōuenit. Nam verbum in diuinis proprie importat rationem formæ exēplaris quia ars est. 2. d. 12. S. Tho. Imò respectu patris imago Dei est, respectu creaturarū exēplar. Quam ob rem v̄ lucidius appareat quod non Pater aut Spiritus sanctus, sed solus filius nostrā assumpsit

S. Basil. humanitatem, sic loquitur: Verbum caro factum est. Quæ verba ex-
S. Aug. ponit quam optimè Sanctus Basilius. tom. 1. homi. 16. & *S. Aug. ser. 2.*
S. Bern. nati. domini. Et *Diuus Bernard.* serm. 2. nati. domini.

6. Quantum vigilare debeant animarum pastores, vel ex eo discāt, quod non dormientibus, sed scubias agentibus super gregem suum angelus domini apparuit, eosq; de tam mirabili mysterio instruxit.

Vnde pastor Ecclesiæ quidam clamat: Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo posuit vos Spiritus sanctus Episcopos regere Ecclesiam Dei, quā acquisiuit Christus sanguine suo. Singula verba emphasim habent, & spiritum inspirant, quippe qui in Paulo loquebatur. Haud dubiè prælatos decet maximè vigilare, vt thesaurū hunc custodiant, non auro vel argento emptum sed sanguine filij Dei. A loquin speculatoribus dormientibus, luporum rabies truculenta, eas omniū in uadēs, eas deuorabit. Simon dormis? Non potuisti vna hora vigilare mecum? Tres Apostoli simul dormiebāt, & Saluator Petrum taxat tantum, eo quod futurus pastor Ecclesiæ erat, iuxta illud: Tibi dabo clauēs regni cælorum. Qui habent aures audiendi audiant, scientes qua durissimum iudicium fiet ijs qui præstant. Vigilent pastores in ecclesia veniant ad Bethleem, Christū Iesum in pauperibus suis hono-

Matth. 16.

nerent, elemosynis eos subleuent, nam hoc munus suum est. Auctoritas pastorū cœpit ab Abeli iusto, & Abraham. Cyprian. serm. nati.

Inuenerunt Mariam & Ioseph & infantem positum in præsepio. Perinde dicat, matrem sanctam & filium eius in diuersorio, ceu cupiebant adinuenerunt. Aduertēdum, quod alma virgo statim vt peperit, flexis genibus Saluatorem adorauit, nec dubito, sed mihi persuasum semper habui, quod tunc in raptu lōgè melius quam Paulus essentiam diuinam vidit sub corpusculo illo latitantem. Quandoquidē in si Moses qui legem attulit Hebræis essentiam diuinam intuitus est, beato Augustino teste, super Genes. ad literam. lib. 12. ca. 4. Et ad Orosium. q. 63. & Paulus, vt ad Corinthios ipse scripsit, raptus fuit ad tertium cælum vsque, ignorans an in corpore an extra corpus fuerit, tunc, quid prohibet vt mater sacerrima, quam peccati noxa non tetigit, vt nato Christo saltim per modum passionis transeuntis, essentiam verbi Dei non viderit? Sanè in bilo magno rapta deipara tunc denuo cecinit: Magnificat anima mea dominum. Et exultauit spiritus meus in Deo salutarī meo. Videnstamen filium suū tanta inopia affectum, vagiētem, & nostra delicta desistentem, non potuit non tristari & flere cum Iesu vnice dilecto flente. Siquis autem scire cupiat quando Saluator noster natus fuit: secundum Hebræos, anno ab initio creationis mundi. 3962. Vt septuaginta volunt, Anno. 5201. A di-
Junio. 2306. Ab Abrahæ natiuitate. 214. A Moyse. 1500. A Davidis vnctione. 1032. Ab vrbe Romana condita. 751. Quando pax abundabat Octauiano Cæsare Imperante, tunc natus est Iesus, iuxta *Mi-*
Mich. 5. *cheæ & Daniels vaticinium* *Danic. 9.*

Octauo annotare collibuit, non nihil de protoni martyre sancto Stephano, cuius natiuitas gloriosa hodie in Ecclesia Romana celebratur. Sanè vt pia parens filios suos Ecclesia, velut parturiēs ad cælum emittit. Vnde natale sanctorum appellat obitum eorum. Verūm si angelum appellauerim hunc martyrem Christi, ab scopo minime errarem. Videbant Iudæi infensissimi, vultum eius tanquam angelis. Erat quippe Spiritu sancto plenus, qui beat in cælo omnes angelos. Quid ni, facies eius instar angeli fulguraret? Moses ex cōsuetudine dei, descendit de mente adeo splendens, vt neutiquā populus faciem eius intueri poterat, nisi velamineposito, quo faciem operiebat. Tamen ille in tabulis lapideis, instrumentum mortis literis deformatum portabat. Vt optimè apostolus indicat. Stephanus verò Christum legislatorem, eiusq; mandata, cum corde, tum ore gestabat, ostendens il-

III V *aliam hanc* P lum

lum fore verum filium Dei, verumq; Messiam quem tantoperè patres prisci, ac Prophetæ venturum pollicebantur. Equidem vnus angelus pastoribus vigilantibus gaudiū magnum euāgelizauit, & Messiam pannis inuolutum in præsepioque iacentem subindicauit. Atqui alter angelus Stephanus nobis Christum Iesum non pannis inuolutum, non vbera virginea lambentem, nec in stricto præsepio vagientem, sed ad dexteram patris stantem indicat: Vidi alterum angelum ascendentem ab ortu solis, habentem signū Dei viui, dixit Diuus Ioannes. Sanè ab ortu solis ascendit Stephanus, quando sol iustitiæ Christus eum splendore fidei illuminauit. Signum Dei viui crux benedicta est, quam nedum in corde, sed in ore habebat Stephanus forti animo Christum Iesum crucifixum verum Dei filium prædicans. Ecce inquit video cælos apertos, & Iesum statem à dextris virtutis Dei. Equidè rex noster athleticis suis certantibus astat, vt adiuuet, suaq; virtute roborat. Nec frustra sese galinæ cōparauit, quæ inter omnes aues sollicitior erga filios est. Eos circuit tota die, infirmatur cum infirmis, quæ omnia iure optimo Saluatori conueniunt, nam ipse, miserus nobis est filiis suis. Quin & ex ore suo grana mittit ad nutriendos pullos, vt pulchrè Diuus Augustinus notat. Mira res inter saxorum crepitatium idus, cælos referatos intuetur, nam regni cælorum clauis, tribulatio ipsa est. Huc pertinet illud Ezechielis, qui iuxta fluuium Cobar cælos apertos se vidisse astruit. Et rursus beatus Ioannes in insula Pathmos relegatus, ostium cæli apertū vidit. Denique hic angelus cælitus, tam fuit, mitis & mansuetudine fretus, vt flexis genibus Christum Iesum orarit dicens: Domine ne statuas illis hoc peccatum. Sane vt belluarum, taurorum & leonum est vindictam fumere de persecutoribus, sic angelorum est malum pro malo non reddere, sed inimicos corde diligere, pro eisque exorare dominū, & benemereri de omnibus. Donātes vobismetipsis ait Paulus sicut Christus donauit vobis. Parcite vicissim alter alterius onera portantes, & adimplentes legem Christi Iesu, in quo vir sanctus oratione hac perfecta obdormiuit. Nos carissimi, huius angelici viri gestus & vestigia per omnia sectantes, morte aduentate cum propheta decantabimus: In pace in idipsum dormiam & requiescam.

Psal. 4. Paxit Christus Iesus, vt hæc omnia opere impleamus, quò cum Christo in cælis regnante regnemus. *Finis Declamatio. VIII.*

INFESTO SAN

cti Ioannis Euangelistæ.

DECLAMATIO. IX.

DILECTI Iesu Saluatoris nostri, hodie festum celebramus carissimi, cuius priuilegia tam sunt magna, & innumera, vt humana lingua ea non possit enarrare. Beatus Ioannes tantoperè à Christo Iesu dilectus, non potuit non titulis egregijs, meritisque opimis decorari. Quadoquidem ipse est de quo stupefactus S. Iob dicebat: Nunquid ad præceptum tuū eleuabitur aquila, & in arduis ponit nidum suum? In petris manet, in præruptis filicibus commoratur, atque inaccessis rupibus. Inde contemplatur escam, oculi eius de lōge respiciunt. Non hic aquila persecutorem significat vt in Hieremia legimus. Persecutores nostri velociores sunt aquilis cæli. Nec potestas terrena nunc per aquilā ostenditur, vt in Ezechiele rex Babyloniz appellatus est, aquila magnarū alarū. Sed hoc loco aquilæ nomine subtilis sanctorū intelligentia, & sublimis eorū contēplatio figuratur. Veluti S. Gregor. li. 31. Moral. c. 34. Optimè exponit. Cunctarū quippe auiū visum a cæcis aquilæ superat, ita vt solis radius fixos in se oculos eius, nulla lucis suæ corrūscatione reuerberandus claudat. Quod pulchrè Ioanni dilecto Iesu conuenit: is sanè inter quatuor animalia sancta, quæ Ezechiel vidit, aquilæ imaginē sortitus est. Quiq; sublimius ceteris tribus Euangelistis volauit, de generatione verbi subtilius edisserens. Quin & ipse de seipso ait: Quartum animal simile aquilæ volanti. Profecto singula ad vnumquēq; Euangelistam rectè cōueniunt, dū alius humanæ natiuitatis ordinē, alius per mūdi sacrificij oblationē, quasi veluti mortē, alius potestatis fortitudinē quasi leonis clamorē insinuat. Ioānes verò natiuitatem verbi æterni intues, quasi ortū solis velut aquila aspectat. Hæc aquila præcepto Christi Iesu tam est hodie eleuata in sublime cælū, vt angeli ipsi merito in admirationem rapti, videntes filiū piscatoris supra pectus Regis sui, dignationē & affectū domini erga

*Iob. 39.**Hier. 4.**Ezech. 7.**Apoc. 4.*

homines miris præconijs collaudet. Ecce aquila celestis in petra manet, & ibidē posuit nidum suum. Petra autē erat Christus, in quo solo, pax, gaudium, & felicitas nostra posita est. De quibus in secunda parte declamationis fuffus, domino opitulante dicemus. Nunc primo, nonnulla de sacra Euangalij lectione explicemus.

Euāgelii
Ioann. 21.

Dixit Iesus Petro sequere me. Ioan. 21. Si tempus quæramus quando hæc contigerunt, post resurrectionem Christi morte iam expuncta, Zabuloque superato, & inferno expoliato, omnia gesta sunt. Tunc bonus pastor qui vitam suam exposuit pro animabus nostris, oues suas imminente dilectas, inuisere dignatus est, & solita benignitate cum Apostolis valescens, quo certior redderetur eius mirabilis resurrectio. Tunc sanè Petrum ter interrogat an diligeret eum plus ceteris, & ipse humiliter respondit: Domine tu scis quia amo te. Eam ob rem tāquam idoneus ad pastorale officium audit à Christo. Pascere oues meas. Sane qui Christum non diligit, dignus non est tanto munere. Fieri non potest vt quis gloriam Christi Iesu quærat in omnib⁹, nec in eius grege fidelis seruus sit, qui toto corde Saluatorem haud diligit. Tandem, quod ad optimum pastorem attinet, dominus Petro, referauit, videlicet mortem, qua erat glorificaturus Deum. Cum scerneris ait alius cinget te & ibis quò tu non vis. Ostendens planè dominus, quod in vnoquoque pastore requiritur dum opus fuerit, vitam suam pro omni salute exponat, ex empla boni pastoris Christi Iesu commotus. Equidem pastoris munus extendit, vt necdum sua, sed semet offerat, ne forte animæ subditorum in præcipitium incidant. Ait ergo dominus Petro, sequere me. Idq; non tam de gressibus corporis, quàm de simili morte obeunda dixit. Ego crucis patibulū spontè ascendi, ne mūdus periret, tu quem caput ecclesiæ meæ, constitui eandem mortem sustine amoris mei causa. En quasi viā, se esse profiterur dominus, extra quam errabundus est, omnis qui iter agit. Ego ait alibi sum via, veritas, & vita. Via quidem est absque præcipitio, veritas sine errore, vita sine morte, te

Ioan. 10.

S. Augu.

Ioan. 8.

Matt. 11.

Eccl. 23.

ste diuo Augustino. Et rursus: Qui sequitur me non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vite. Imo scopus totius vite Christianæ candida Saluatoris nostri vitæ est. Alioquin te non diceret orthodoxos oēs alloquēs: Discite à me quia mitis sum, & humilis corde. Verum, vt sapiens asserit, gloria magna est sequi dominum, longitudo enim iterum assumetur ab eo. Quid obsecro honorabilius? quid v. salubrius, quàm dominum ac regem nostrum Christum, per omnia imitari

tari ac sequi. Asylum tutissimum, turris inexpugnabilis, in quā nos oportet cōfugere, immaculata Christi vita est. In hac fortissima arce, tum apostoli & martyres dñi, tum cōfessores, omnesq; Virgines animæ quiores facti, triūphalem coronam gloriæ acceperunt, & Satanam, mūdum, & carnem potenter vicerunt. Quid ergo est, sequere me, quod nobis quotidie ait Saluator, nisi palā significare, Christianam vitā absque labore non esse. Qui vult venire post me abneget semetipsum, & tollat crucem suā, & sequatur me. Quotus quisque nostrum est, qui regnare non appetat cum Christo? Si ergo cōpatimur ait apostolus cōglorificabimur, conditionem apposita notare oportet. Siquidē seruus non est maior domino suo. Dicamus igitur, & nos cum Iacob, precedat dñs meus, & sequar ego, prout videro paruulos meos posse. En præcessit frater noster Christus, nō est quod despondeamus animam, ipse belligerās, vicit principem huius seculi, superauit mūdi fastum, & gloriam, postrauit carnem nostrę superbiam, vt nos armis eius vincamus. Ecce dux robustissimus & verus Moses, cuius typum olim ille gerebat, Christus pugnat pro nobis Phraonē insolentem: & cuneos illius euertens. Ipse per medium maris mūdi fluctuantis, iter ostēdit per quod intrare possimus ac possidere terrā viuētium, votis omnibus optandā, in qua psalmographus suam hæreditatem locauit, dicens: Portio mea in terra viuētium. Non in terra moriētium, aut in hac lacrymarum valle, vbi omnes morimur, & quasi aqua delabimur in terra, quæ non reuertetur vnquam. Audiēs ergo Petrus quoniā Saluator eum ad martyriū vocarit, cœpit de Ioanne inquirere, quid de illo fieret. Vnde sequitur.

Nota

Gene. 33.

Psal. 118.

Text.

Acto. 3.

Ioann. 20.

Conuersus Petrus, vidit discipulum quē diligebat Iesus sequentem qui & recubuit in cœna super pectus eius, & dixit: Domine, quis est qui tradet te? Hūc ergo cum vidisset Petrus dixit Iesu: Domine hic autem quid? Dubio procul, duo apostoli hi se vicissim diligebant, eratq; magna inter eos necessitudo, vt ex sacra scriptura cōstat. Petrus & Ioannes ascēdebāt in templum ad horam orationis nonā, & rursus. Petrus & Ioannes ad monumentum currētes venerunt, vt experimēto agnoscerent, verum esset sanctarum mulierum nuntiū de resurrectione Christi necne. Ecce quos dilectionis vis coniungerat, etiam ambulare simul cōpellebat. Hinc diuus Petrus Iesum rogat: Domine hic autem quid? Hoc est, quid passurus est? Aut quā mortē sustinēbit? Hic mihi obseruate carissimi, quāta sit vis & efficacia vniuersæ potentissimæ

Petrus in coena ante casum illum & negationē triplicem, non audeat interrogare quod sit traditor, nunc verò postquam egressus foras fleuit amare, lacrymis scelera sua diluens, audeat de morte Ioannis dilecti, Iesum interrogare. Non internitium mittit uti in coena fecit, sed ipse omni terroreposito, magistrū adoriri hac quaestione non metuit. **O** prae-cellentem, & modis omnibus exoptādam, & amplexādam poenitentia! Facite obsecro fratres fructus dignos poenitentiae, ut praeco Dei Baptista facer clamat. Certo certius sciētes, quod nisi poenitentiam egeritis omnes simul peribitis. Ecce dñs cōminatur gehēnam improbis, qui poenitere cōtemnunt. Quod si lapsi estis, ut Petrus, surgite, flete, integram exhomologesim coram sacerdote dñi facite. Expoliantes vererem hominē, & induentes nouum, qui secundum Deum creatus est. Nunquid plumescit acipiter expādens alas suas ad austrum? **Acipiter** orthodoxus quisque est, quippe qui dum in cōfessione sacramentali sua delicta cōfiteatur ad austrū, qui ventus calidus est, & spiritum sanctum significat alas expādit, ut pennis veteribus depositis inuenitur virtutes omnes in anima. Verū inuenero, homo noster qui foris est quāuis corrūpatur, & orationibus, ieiunijs, & poenitentia fatiscat, intus tamen est qui renouatur de die in diem. Per sapiētiam Dei plumescit acipiter: id est anima, in poenitentia, vetera delicta abiciens, & virtutibus egregijs nouum hominem induēs. Mitto lubēs nomen illud mirificū sceptris omnibus preferēdum, quo Ioannes seipsum vocat, dilectum Iesu benemerito se appellās. De quo in secūda parte.

Text. Iesus autem solita clemētia & māfuetudine, respondit: Sic eum volo manere donec veniam, quid ad te? Tu me sequere.

Theoph. Quaestione superuacaneā taxat, & se curā habere de Ioanne dilecto subindicat. Quid tua Petre? Tu munus tuū exerce, vicariū in ecclesia te relinquo, vices meas gere, sequere me, tū officio, tū etiā crucis morte. Aduertēdum hic est quod graece habetur. Si volo eū manere, quid ad te? Ioānes autē graecē scripsit, & ad graecanica exēplaria, velut ad fontes recurrendū est, vbi ambiguitas adest. Ecce carissimi quā sit in firmitas nostra antiqua, imò vetus insipiētia eorū hic ostenditur, qui plus sollicitudinis habent de vita aliena, quā de cādore suae cōscientiae. Proh dolor! oculos linceos erga dicta, factaq; proximorū habentes, caecutiētes sumus ut propriā vitam exploremus. Hypocrita, ait Saluator noster, eijce primò trabē de oculo tuo, & deinde eijcies festucam de oculo fratris tui. En quā caeci sint nōnulli, trabē versantes in oculis, id est magna scelera habētes, nō vidēt, & leuiuscula peccata fra-

Nota.

Matth. 7

fra-

fratrum suorū magnificiētes super astra exaggerant. Quid ad te? Si reges tyrānicē imperāt, ait Christus: Per me reges regnant & ego illorum iudex iustus ero. Si pastores ecclesiae meae, opiparā habēt mentem, seipfos pascūt, & non oues meas, si in curijs vagātur gregē suum dimittētēs, quid ad te? Ecce ego super pastores, & requirā oues meas suo tēpore. Si clerici, si magnates, si deniq; religiosi, non ut decet ambulāt, nihil tua. Tu me sequere teipsum respice, aliorū curā dimitte, nisi tuo ministerio incubat. Dogma salubre hoc est, vos cordi vestro infigite illud, & vita comite obliuioni ne tradatis regulā, quā magister noster Christus omnibus tradidit. Sunt pleriq; velut oculi, qui cum omnia videāt sese nūquam vidēt. Vt notat Sanctus Cyprianus. Sic planē, qui ut Petrus de alijs solliciti sunt, nullū nō mouēt lapidē, ut eorum vitā inquirāt, suae vitae nequā obliuati, adeo ut ab alijs facinorosa sua audire aegre ferāt. Rursus curiosius nemo inquirat, quid subit causa, quod optimus Deus, tres pueros in camino ardētī illaefos seruauerit, Machabaeos autē diris cū matre sancta cruciatibus obire reliquerit. Iacobū gladio ferire cōsensit, Ioānem in feruētis olei dolio non permisit mori. In his & similibus nulla homini quaerēda est ratio, sed iudicio Dei relinquēda sunt omnia. Nā inuestigabiles vitae eius. Cunctis ergo curiosis maiestatis scrutatoribus vna est respōsio: Quid ad te? Tu me sequere, mirabilis historia illa Esdrae. 4. c. 3. & 4. Huc pertinet cui dixit angelus Vriēl: Si ea quae tecū sunt ab adolecētia tua agnoscere nō potes, quomodo poterit vas tuū capere viā altissimi? Ex hac Christi respōsione perperā tū intellecta rumor exoritur inter fratres.

Exijt sermo inter fratres quod discipulus hic nō moritur. Et nō dixit Iesus nō morietur. Sed sic eum volo manere donec veniā. Quid ad te?

Discipulorū errorē Ioānes ipse correxit, quia nō dixit Iesus nō morietur, cū propheta clamat: Quis est homo qui uiuit, & nō videbit mortem. Quin & inter philosophos nota est haec sentētia: Omne generale est corruptibile. Atqui diuus Hieronymus, li. 1. cōtra Iouinianū sic ait: Si eum sic volo esse quid ad te? Vnde sequitur non mori, sed manere cum Christo, & dormitionem eius transitum esse non mortem. Alioqui si virgo non fuit, cur praeter ceteris amatur à Christo? Imò nisi Petrus senior foret, Ioanni cōmendata esset ecclesia. Denique ut breui sermonem multa comprehendam, doceamq; cuius priuilegij sit in Ioannē uirginitas, à domino uirgo mater uirgini commendatur. Haec ille. Nec solus beatus Hieronymus ita legit, sed Cyrillus etiam non, sic, sed si eum volo manere donec veniam, scripsit.

P 4 Vnde

Ezech. 34

Collatio.

Danie. 3.

Esdr. 4.

Text.

S. Hiero.

Vnde constat librarij inertia, magis quā interpretis factū esse. Quod autē de morte Ioānis dubiū non sit, quā multis rationibus suadet. *S. Aug.* uus Aug. tract. vlt. in Ioannē. Nam si quis asserere voluerit eū adhuc *Apocal.* viuere donec antichristus veniat. Verum in Apocalypsi sua, Helix & Enoch tātum meminit, quos duō cādelabra & duas oliuas nūcupauit, tum ob doctrinā suā praeclaram, tum etiā ob ingētem fructum, quem ex prae dicatione colligēt. Quorum alter de lege naturae, alter *Gene. 5.* de tēpore legis scriptae cōfurret cōtra belluā immanissimā antichristū. *4. Re. 2.* De lege gratiae tūc viri egregij persistent, & idē Ioānes ob hoc viuus nō seruat, quia opus est. Adhuc, si ob id quis dicat, quod Ioānes nō obiit adhuc, eō q̄ sacrū eius corpus nō reperitur, eadē ratione dicēdum, quod Moses nō mortuus est, cuius corpus nusquam inuenitur. Veruntamē ex sacra pagina perspicuū est, Moſen obiisse, in mōte Nebo. Quid pluribus immoror? Equidē non esset magnū dare dilecto Ioāni nō mori, cū (apostolo teste) longē melius sit mori & esse cū *Philip. 1.* Christo, vt egregiē *S. Aug.* probat. Perſuaſum mihi ſemper habui dilectū Ieſu ē corpore migrasse. Imō, vt nōnulli ſenſere, ſubinde vt nōnagenarius obdormiuit in dño, cum eſſet Epheſi, corpus eius benedictū ſuſcitauit. Vnde *D. Hieronymus* nihil addubitāt de morte eius, quippe ſicut vita, ita & mors Ioānis ſine corruptiōe fuit. Nec obſtat quicquam verbū illud: Donec veniā, nam hoc de aduētū mortis cuiusuis apoſtoli doctores explicāt. Iuxta illud: Iterū veniam ad vos, & aſſumā vos ad meipſum, vt, vbi ego ſum, & vos ſitis. Atqui circa omnem dolorē exhalasse animā, argumēto eſt, quod non lecto decubuit, ſed lubēs maſoleū intrauit, populo aſpectante, & ibidē hilariter emiſit ſpiritum. Nec mirū ſi in morte vexatus non eſt, qui iuxta crucem dñi ſic doluit, vt pluſquā martyr euaserit, videns Chriſtū Ieſum pendentē in cruce mori, quē maximopere diligebat. Nepe dura eſt, *Canti. 8.* velut infernus, & mulatio, vt in canticis legimus. Sanē quicquid in corpore Saluator n̄ eſt paſſus, id in corde patiebatur dilectus eius Ioannes. Et quod ſacerrimae virgini pphetauit iuxta *Symeō*, dici poteſt de Ioāne, tuā ipſius animā pertrāſibit gladius. Deniq; niſi poſt exhalatam animā ſtatim corpus eius ſurrexiſſet, quam ob cauſam, nō oſſa ſanctiſſima eius in terra honorē à chriſticolis accipiunt, vt corpus *Pe* tri & *Pauli*, aliorūq; ſanctorum, quarū reliquias tāti facimus? Quandoquidē corpus Moſi, iure optimo nō adinuētum eſt, nā populus *He* braeorū aliāſ procliuſ ad idolatriā, idolatrādi anſam acciperet. Nempe qui vitulū aureū, & ſerpētem aeneū, quē Moſes fecit, adorauerat, nil

nil minus faceret, si ducis sui corpus ob oculos haberet. Quod periculum profecto non imminebat, apud orthodoxos, qui Deū solum adorāt in spiritu & veritate, quāuis Ioānis corpus poſiderēt. Maſit hic Apoſtolus in Iudaea vsq; ad excidiū Hieroſolymitanū, per Titum & *Ve* ſpaſianū, & venit in Aſiam, vbi poſt Traiani perſequentiōē, in ſenectute bona dormiuit in pace. Summa. Iſs verbis, ſi cum volo manere, *Summa.* quid ad te? voluit dñs ſanctū Ioānem non per tormēta, aut agones diros, non manibus carnicū dilaniari, aut per ſanguinis effuſionem ad aetherea praeſentia trāſire, ſed in ſpiritus tranquillitate; & in vtriuſq; hominis dulcedine, in diuinae ſuae bonitatis cōtemplatione, quam de petore ſuo ſacro hauserat inſtituit manere, donec de hac valle calamitosa multarū aērinarum reſerta tranſlatus, conſummatae redderetur *Iudi. 8.* fructioni. Quod quidē per ſonnū mortis vsque ad eō placidum ac ſuauein, nonaginta expletis annis geſtū eſt. De quo longē melius quam de Gedzon aſſerere poſſumus. Mortuus eſt in ſenectute bona. Ille Dux erat populi Dei & Madianitarū cuneos, dño adiuuante proſtrāuit, hic autē ſpiritu dñi Chriſti Ieſu fretus, Ebionitarū Cherintorū, aliorūq; hēreticorū Saluatoris diuinitatē negatiū, gladio ancipiti, exercitus iniquos deuicit, ſacrū euāgelii ſcribens. Quo planē perlecto, oēs hēreticorū phalāges extēplo ſuccūbūt. Deniq; ſequitur in Euāgelio. Hic eſt diſcipulus ille qui teſtimoniū perhibet de iſs. Et ſcimus quā *Text.* verū eſt teſtimoniū eius. Non vt Lucas & Marcus quae audierunt ab alijs, qui cum Chriſto fuerūt ab initio Ioannes ſcripſit, ſed, vt teſtis *Luc. 10.* oculatus euāgelium & epiſtolas ſuas dictauit. Alludit hoc ad illud quod in canōnica ſua ipſe dixit. Quod ſuit ab initio, quē audiuimus, quod vidimus, & manus noſtrae cōtrectauerunt de verbo vitae. Et *vi-* *Ioan. 1.* ta manifeſtata eſt, & vidimus & teſtamur, & annūtiamus vitā aeternā, quae erat apud patrem, & apparuit nobis. Ecce ſe vidisse quae nobis narrauit de vita aeterna Chriſto Ieſu, imō & manibus ſe cōtrectaſſe dicit, quod verbis cōteſtatur, quod plus certitudinis aſſerre ſolet. Nihilominus minoris authoritatis nō ſunt, quae ſpiritu ſancto aſſante Lucas, & Marcus ſcripſere. Credimus euāgelij quatuor, eō q̄ ſancta Eccleſia Romana ſponſa Chriſti Ieſu ſpiritu ſponſi ſui aſſata, ea nobis tradidit credenda. Aduertendum autem eſt, quod Ioannes loco totius eccleſiae hic loquitur dicens: Scio quia verū eſt teſtimoniū meum. Et haec tenus de lectione ſacri euāgelij.

2. Pars. **V**idit Petrus discipulum quē diligebat Iesus venientem, qui & supra pectus in coena recubuit. Ecce carissimi duo eximia privilegia Sancti Ioannis, ē quibus quā plurima alia scaturiunt dona. Dilectum Iesu sese nominavit, & ita dilectū à Christo se asserit, vt in signe amoris illi ostēderet pectus suum ei præbens super quō in coena vehementer dilectus discipulus requiescat. Res fanē dictū mirabilis! quā multos, & præcellētes titulos euāgelista noster habeat. Nē se prophetam appellare rectē poterat, quo nomine mirū in modū sacra scriptura Mosem, Heliam, aliosq; vates dñi honorare solet. Huc pertinet illud: Surrexit Helias propheta, sicut ignis, & verba eius sicut facula ardebat. Quod, ni fallor, de Ioāne multo melius dicere oportet. Vt ignis ipse arsit, amore Christi Iesu accēsus, adeo, vt ipse solus inter apostolos inuentus sit cum rege nostro, in monte Caluario, quando moriēs in cruce, qui est via, veritas & vita, absorpta est mors in victoria. En quā tum veritatis habeat, quod spōsa in canticis loquitur. Fortis est vt mors dilectio, dura velut infernus & mulatio. Lāpades eius lāpades ignis atq; flammarū. A quā multa non potuerūt extinguere caritatē. O fortissimum regis regū Christi militem, qui nec Pharisaorum aut sacerdotū rabiem truculētā, nec Pylati cunctōs timēs, ad crucē vsq; Saluatoris deuenit, cupiēs mori cum dño suo magis, quā viuere sine illo. Fortis quidē vt mors, est vera dilectio Christi. Imō morte ipsa fortior, ita vt: a quā multa inundātes in Iesum, nec caritatē apostoli qui uissent extinguere, quominus cōstanter, infra cōq; animo, iuxta crucē sanctam staret. Ascēdit Ionathas manibus & pedibus reptās, & armiger eius secutus est eū. Contra Philistin Christus Iesus ascēdit, affixus cruci quasi manibus & pedibus reptās, vt expoliaret principes tenebrarū, eosq; triumpharet in carne sua. Quem sanē nō deseruit armiger eius B. Ioānes, sed secutus est eū, nedū vsq; ad crucē, sed vsq; ad sepulchrū, in quo suis manib⁹ corpus magistri collocauit. Vidistis quomodo instar Helie prophete surrexerit noster ppheta Ioānes. Nūc verba eius ardētia inspiciate. Quid obsecro euāgelii & epistolae eius spirāt, nisi caritatē, nisi Dei summi, & proximi amorē. Diligam⁹ Deū ait quoniā ipse prior dilexit nos. Sermone Christi Iesu in coena factū solus ipse exarant, cuius verba, vt rogius ingēs ardēt, ni nostra pectora adamantē duriora sint, & quouis gelu frigidiora. Qui nō diligit

ligit manet in morte, inquit. Mortuū se existimet necessum est, qui caritatē nō habuerit. Sed roget quis, vbi se propheta ostēdit? Legite suā Apocalypsim, & vaticinijs exūdantē eā inuenietis. In qua nedū oīa quæ vëtura sunt aduersa cōtra ecclesiā militatē insinuat, sed quæ post hanc vitā eueniēt patefacit, describēs graphicē ciuitatē sanctā Hierusalē, quæ libera est mater nostra. Idest vitā illā beatam sanctō rū, subtili stylo depingit, ac si oculis proprijs eā intuitus foret. Vnde nō semel, sed sæpe Apocalypsim prophetiā vocauit. Beatus qui legit & qui audit verba prophetiæ huius, & seruat ea, quæ in ea scripta sunt. Obseruādum quā sint vtilia opera nostra, nō ait beatus erit qui legens, aut audiēs legē dñi sed qui etiam fecerit, quæ dñs præcepit nobis. Obtumescāt iam improbi hæretici necesse est, quippe qui totum meritū fidei dantes, opera bona contēnunt. Ceterū in fine Apocalypsis, prophetiam esse dicit, cui qui addiderit vel minuerit, plagis multis vapulabit. Proculdubio propheta, quasi præfators dici possunt, teste S. Iudoro. lib. etymo. Eō quod à remotis fantur, & de futuris vera prædicūt. Eam ob rē scriptū est, qui hodiē vocatur propheta, olim vocabatur vidēs. S. Tho. 2. 2. q. 17. ar. 1. Imō vt diuus Hieronymus contestatur, prophetia est quodam signum diuinæ præficiētiæ. Quam ob rem ei non potest subesse falsum. S. Tho. ibid. ar. 6. Vnde clarum est, Ioānem fortitum fuisse propheticam dignitatem, quam in hoc euāgelio hodierno silentio non præterijt.

Rursus martyris nomen sibi iure optimo vindicare poterat. Non modo quia in fruentis olei dolio missus ob fidem Christi Iesu, nec tyrannus defuit, nec volūtas moriēdi, sed sola Dei voluntas. Ideo athletæ dñi nō victus, sed vnctus euā sit. Mira res, semper creatura sui creatoris famulatur imperio. Nisi homo improbus q̄ suapte malitiā rebelis est factori suo. Sed Ioānes nobilius martyrij genus, quā ceteri apostoli passus est, quādo Christi Iesu obire in patibulo crucis, tot angores pati vidit. Sanē si ita est S. Augustino testāte, quod anima plus est vbi amat, quā vbi animat, anima sancta Ioannis, plus erat in manibus & pedibus, & corpore Christi Iesu, quā vnice amabat, quā in corpore proprio. Amore capt⁹ ait quidā sapiēs, in corpore proprio mortuus est, viuit in alieno. Vñ liquet qđ lacea, qua miles latus Christi aperuit post mortē, cor discipuli sauciauit, qđ in pectore Saluatoris latebat. O nimium felix martyrij genus, qđ sanct⁹ hic adeptus est! Quandoquidē vox illa Chri etia Ioānis est: Vulnerasti cor meū, foror mea. Verū nisi dilectus Iesu in corde ipsius esset, aquam à sanguine nullatenus distin-

Ioan. 19. distinguere possit. Continuo ait, exiuit sanguis & aqua. O aquilam sagaci visu vigentem, si parū sanguinis in magna amphiora aquæ quis mittat, amplius aquam non videbit. At beatus Ioannes, sic acumine oculorum rem hanc mysterijs plenam intuebatur, sic absortus in Iesum pendentem in cruce totus erat, vt sui oblitus prorsus penderet à Christo. Dubio procul etsi de lege ordinata ad perfectā martyrij rationem, requiratur, quod quis mortem sustineat propter Christum, nihilo secius D. Hieronymus in serm. Assumptionis Deiparæ Mariæ sic ait: Recte dixerim, quod Dei genitrix, virgo & martyr fuit, quam uis in pace vitam finierit. Idq; suo modo de Ioanne dici nihil vetat, dicente dño: Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.

Matt. 5. S. Tho. 2. 2. q. 124. ar. 4. Cum ergo tot pericula mortis spõte sustinerit ob Christi amorem, tantum abest vt martyrij corona sit orbatus.

Ad hæc apostolica dignitas tam est magna, vt apostolus ad Romanos dixerit: Paulus vocatus apostolus segregatus in euangelium filij Dei. Ecce apostolū se appellat, titulū illum magnificiēs. Est quidē apostolorū status ita perfectus, vt nihil supra. Hunc pro virili sua sancti patres imitari conantes sanctas religionis instituerūt, vbi viri religiosi paupertatis, castitatis, & obedientiæ vota seruant, quos **S. Diony.** B. Dionysius, de cælesti Hierar. ca. 5. Monachos vel triparentes, id est Deo famulantes vocat, S. Tho. 1. 2. q. 184. artic. 5. Nec abs re apostolis dictū est: Sedebitis & vos super duodecim sedes, iudicabitis duodecim tribus Israel. Ecce quātū gloriæ, & honoris datū est apostolis Christi, & eorū sectatoribus, dicētē Iob: Pauperib⁹ dedit iudiciū. Est & alius titulus non cōtemnēdus, euāgelista, quiq; paucis cōtigit. Quatuor tā tū sacrosancta ecclesia delegit, quorū dogmata nobis credēda, & toto pectore amplexāda proposuit. Inter quos aquila nostra Ioannes, vt principio dicere cœpimus, eminuit. Atq; ceteris præcellētiore habetur, qd̄ perspicuū est, si quis sacrū euāgeliū eius penitiūs expēdat.

Quid quod virgo fuit à Christo Iesu electus, & in nuptijs vocatus, vt B. Hieronymus & D. Augustinus, in prologo super illius euāgeliū citra omnē controuersiam asserūt. Verum virgines dū taxat cāticiū illud cōcinere possunt: Deo & agno, quod nemo alius cātare poterat. Imò virgines tantū modò sequuntur agnum Dei, quocunq; ierit. Nōne ij sunt equi albi, qui inter mirteta sequebatur eū, qui in albo equo sedebat, vt Zacharias narrat? Saluator mundi ex virgine sacra natus, velut equo albo insidens, vitam suam perfecit opere, & sermone suadēns nobis virginalem castitatem: Beati, inquit, qui se castrauerunt

uerunt propter regnum cælorum. Tales erunt in hac vita, vt angeli Dei, qui suapte natura virgines sunt. Ij plane in albis equis militant carnis illecebras, lethalesq; delectationes horrētes. Inter mirteta ambulat, quippe quæ semper vident, adorentq; nimio fragrant. O mirum virginitatis odorem, o vigorem omni Smaragdo pulchriorem. Nōne virginitatis fragrantia, & pulcherrimus eius viror, filium Dei in sinu patris cælestis allexit, ita vt recūberet in vtero purissimæ suæ matris homo factus? Equidem qui hanc eximiam virtutem puritatis adamauerit, integer permanebit. Quoniam qui cum vxore est diuisus, & sollicitus est quomodo placet vxori, quemadmodum Apostolus clamatur. At qui cælebs manserit, is perfectus & integer est, totū se Deo dicauit. Nec aliorum tēdebat, sacrificiū quod olim Abraham Deo obtulit, in quo diuidēs animalia; aues tamen haud diuisit. O felices qui mundo corde & corpore, quasi duabus pennis in sublime volitant, cum Paulo dicentes: Conuersatio nostra in cælis est.

Quorum tot titulos magni honoris, in Ioanne glorioso adnumera uimus fratres? Nempe vt toto corde eum honorificetis, secteminiq; illius tam excelsas virtutes. Ad hæc vt intelligatis quomodo, quasi omnium oblitus, se dilectum à Christo vocari. Mira res; nō Propheta tam, aut Martyrem: non Euangelistam, aut Apostolum: non deniq; virginem à Christo Iesu selectum, sed quod plus ponderis habet, plus & meriti continet dilectionem Christi erga se patefacit. Discipulus quem diligebat Iesus, inquit. Quid prodest prophetare vt pessimus Balam, qui tam mirade populo Dei vaticinatus in baratrum descendit: Quid iuuat cum illis clamare in die iudicij, nōne domine in nomine tuo prophetauimus? Et in nomine tuo demonia eiecimus? Sine caritate tradere corpus vt ardeat, nihil prodesse testatur Paulus. Virgines erant illæ stultæ & quanquam lampades ardentes manibus portabant, clausa ianua ait spōsus, nescio vos. Nimirum nisi Christus diligat nos miseris sumus, & infelices. At si nos dilexerit locupletes, & beati erimus. O ter quaterque beati quibus Rex regum Christus ait: Iam nō dicam vos seruos sed amicos. Et iterum: Pater amat vos, quia vos seruos me amastis, & credidistis. Nec fieri potest, quin Saluator dona propemodum innumera impendat suis dilectis, omnium virtutum charismatibus eos ditans, potissimè caritatem cordibus suis infundens, quæ ceteris virtutibus præcellētiore est. Imò illarum speciem & formam. Vnde recte Theologi asserunt, quod aliarum virtutum actus per caritatem ordinatur in suum finem, S. Thom. 2. 2. q. 23. arti.

1. Cor. 7.
S. Thom.
2. 2. q. 152.
ar. 5.

Matt. 7.

Ioan. 15.

arti, & Nec aliò tendit quod potissimè Saluator noster, omnis & sacra pagina hanc excellentem virtutem passim nobis inculcat. Hinc apostolus, caritatem excellentissimã virtutem benemeritò appellat.

1. Cor. 13. Nunc manèt fides, spes, caritas, sed horum maior est caritas. Vbi aduertendum, quod virtutes Theologicæ quia consistunt in attingēdo

Notã. regulam primam, id est Deum, longè meliores sunt moralibus aut intellectualibus virtutibus, quippe quæ regulã rationis dũtaxat attingūt. Ideò oportet, q̄ ea virtus theologalis potior sit quæ magis Deũ

S. Tho. attingit, & hæc est caritas. Nèpe fides & spes Deũ ipsum attingūt, se cū dum quod ex eo nobis prouenit cognitio veri, vel adeptio boni.

art. 6. At caritas ipsum attingit, vt in ipso fistat, non vt ex eo nobis aliquid proueniat. Quam ob causam caritas præcellētiore est fide & spe, & alijs virtutibus. Hanc Christus impertiuit affatim beato Ioãni, & ob id maximè gloriatur de Christi Iesu amore, dilectum Iesu se dicēs, quibusuis alijs titulis honorificis, veluti possiditis. Demus ergo operã fratres vt à Christo diligamur, cuius dilectionē profectò facile assequemur si eũ, vt par est, toto corde, totoq; affectu diligam⁹. Ego ait ipse, eeu fidelis amator, diligētes me diligo. Sed iam signa ingētia præcipui a moris Christi erga Ioãnem ostēsa, propēsius inspiciamus.

Qui supra pectus dñi in cœna recubuit. Quid dicã fratres, aut quomē verã prorsus ignoro. Stupet mēs, lingua obmutescit, dũ intucor discipulũ adeò honoratũ, adeoq; exaltatũ & supra pectus cæli & terræ dñi recubentē. O immēsam Christi Iesu in discipulũ suũ caritatē! O modis omnibus laudãdã summi numinis beneuolentiã. Moses vocatus de rubo ardēti in deserto, statim audit: Nè appropies huc. Ioannes verò nec ascitus, sic audet accedere vt recubat in pectore Saluatoris. Baptista alias sanctificatus & plenus Spiritu sc̄to adhuc ex vtero matris, pauet, & tremit tãgere verticē dñi ad baptisma aduētantis.

Mat. 3. Imò subinde, vt veniētem vidit, clamat: Dñe ego debeo baptizari à te, & tu venis ad me? Apostol⁹ autē nō veretur, sed fidēter accersit nihil trepidās. Quid plura? Vt populus quòdam legē accipiat, nedũ in mente ascendere audebat cum Mose, nec tangere radicem mōtis poterat, pcena mortis imminente. Diuus Ioannes forti animo ipsum legiflatorem tangere haud expauescit & in ipso requiescere præsumit.

2. Reg. 6. Deniq; Oza extemplò morte repētina mulctatur, tangens arcã fœderis dñi bobus recalcitrantibus, quippe quæ ex lignis sc̄ctim fabrefacta,

Notã. facta, m̄ana in vrna aurea, & tabulas legis digito Dei scriptas portabat, & Christi humanitas vera pacis nostri arca, in qua habitat plenitudo

do diuinitatis, sic à Ioãne tãgitur & contrectatur? Manus nostræ ait ipse, contrectauerūt de verbo vita. O mirabilem sancti amoris audaciam, nempe, vt testis est Bernardus, amor dignitatem nescit, amātes æquat. Videte carissimi præcellentem gratiam, quam nobis largitus est filius Dei, postquam se fratrem nostrum effecit & nostræ carnis cinctorium induit. Olim, vt dñs maiestatem suã indicabat, quo terror illius esset in corde seruorũ suorũ. Tunc vt leo vindictã sumebat de improbis hominibus, nũc vt agnus m̄luctus, verbũ caro factũ est & habitauit in nobis. Cui sentētiæ alludit illud propheta: Post hæc in terris visus est, & cū hominibus cōuersatus est. Et egressus eius à dieb⁹ æternitatis. Ad stipulatur huic sentētiæ D. Paulus dicēs: Apparuit benignitas, & humanitas Saluatoris nostri Iesu Christi. Apparuit filius Dei homo factus benignè se gerēs erga homines, vt benignitate allec̄tet, quos olim timore ingēti deterrebat. Ecce aquila magnarum alarũ plena plumis, & varietate, venit ad Libanũ & tulit medullã cedri, & asportauit eã in ciuitatē negotiatorũ. Quæ etsi de rege Babylonis dicta sunt, qui adeò potens fuit vt ciuitatē sanctã destrueret, & regē ac magnates captiuos duxerit in Babylonē, melius de B. Ioanne hæc omnia dici possunt. Grãdis aquila fuit qui dilectus à Christo, & electus magnus effectus est. Magnas pēnas habuit, qui sic volauit vt super Cherubim ascēderit, & Trinitatis sacrum mysteriũ, nedũ vidit, sed nobis prædicauit. Vt aquila diuidens escã suis filijs, in nidulo corporis huius degētib⁹. Varietate colorũ hæc aquila decoratur, dũ tot priuilegijs dilectũ suum dñs insigniuit, vt iã nuperrimè diximus. Sane illum fecit Saluator prophetam, apostolum, euāgelistã, & martyrem, necnō & virginitatis pulchritudine eum decorauit. Hæc aquila ad Libanum, id est ad cãdidam eius humanitatē exaltatus, in pectore illo sacro recumbēs, medullam cedri tulit, verbum patris contemplatur dicens: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbũ. En facies aquilæ desuper ipso quatuor, sc̄ptam excedēs. Vbi S. Aug. tract. super Ioannem. Tam altum sumpsit in exordiũ quod si Paulò altiùs sumpsisset, trãscenderet omnia cacumina mōtium, terrarum, & omnes choros angelorũ. Nisi omnia creata trãscenderet, ad eũ qui omnia creauit nō perueniret. Ecce medullã cedri, filius Dei altissimi est, cui pater suã potentiam æternitatē, & deitatem cōmunicat ab æterno. Hanc medullã in ciuitate negotiatorũ posuit aquila nostra grãdis, quãdo diuinitatē Saluatoris ostēdens in sacra ecclesia mysterium, tã abditũ, tãq; multis retrò seculis obsecundatum

1. Ioan.

Ioann. 1.

Baruc. 3.

Iere. 17.

S. Aug.

in Ioann.

ditum referauit. Tres sunt, inquit, qui testimonium dant in cælo, pater, & verbum & Spiritus sanctus & ij tres vnum sunt. Non probat rationibus, quæ fide indigent, & omnem rationem superant. Quas ob res intellectus captiuus est in obsequium Christi Iesu. Negotiatores in ecclesia fideles ipsi sumus, qui que optimas quærimus margaritas, virtutes omnes capere affectantes. Quibus dominus ait: Negotiamini dū venio. Veniet utiq; Saluator, ut mercedē electis præbeat.

Deut. 33 Ecce fratres vaticinium Mosi impletum. Benjamin amantissimus domini in eo habitabit confidenter, quasi in thalamo tota die morabitur, inter humeros illius requiescet. Bone Deus quam optime cuncta dilecto discipulo accommodantur. Vos sigillatim cuncta expendite, nobis in præsentiarum minime vacat omnia explanare. Benjamin filius erat Iacob minor natus, & ob id tenerius eum pater amabat. Hinc Rachel peperit, & in illius partu obiit. Fuit binomus, nam mater angore magno affecta vocauit eum benoni, id est filius doloris mei. At pater appellauit illum Benjamin. Hoc est, filius dextræ. Ad eandem imaginem Saluator noster filium dextræ vocat Ioannem quem tantoperè ipse exaltauit, & donis maximis honestauit. Filius dextræ fuit qui infra cto animo iuxta crucem assistit cunctis apostolis recedentibus. Atqui Rachel pulcherrima virgo sancta Deipara, nominat eum beoni. Quia filius doloris eius fuit Ioannes, & tempore angustia, sibi à Christo Iesu datus: Mulier ecce filius tuus. Vbi partim alma virgo vehementer gauisa est, audiens vocē dilectissimi filij sui in cruce pendētis, partim vero nimia moestitia fuit affecta, audiēs tam insolitā & imparem cōmutationem fieri. Filius altissimi quem ipsa concepit tollitur, subrogatur autem filius piscatoris. Seruum pro domino accipit, creator pro creatura commutatur. O beoni fili doloris mei, anxietatis & laboris maximi. Is ergo Benjamin habitat cōfidēter in pectore Iesu quiescēs, inter humeros omnipotētis Dei commoratur, quo nemini apostolorum cōcessum fuit vnquam. Demiratus regalis propheta de hac stupenda se aiebat: Ibi Benjamin adolefcentulus in mentis excessu. Quid est ibi sanè supra regis nostri pectus pro cervicali habens cor diuinum. Ibi adolefcentulus Ioannes erat. Sed quonā pacto se habebat? Equidē in mentis excessu. Soporē misit Deus in Adam, & tūc adduxit ad eū omnia, ut videret quid vocaret ea, imposuitq; nomina reb⁹. Præcellētius in hac parado. an. cōmissima vbi nullū, serpētis versuti vestigiū in pectore Christi obdormiēs Ioānes, nedū omnia nouit, sed super omnia euertit, omnium rerū molitorē

molitorē ac moderatorem, acie irreuerberata inspexit. Nomina peculiararia rebus indidit Adā, Ioānes tribus personis nomina propria imposuit, patrē & filium & spiritum sanctum, Trinitatem illam ineffabilem appellās, in vnitatem essentia coadunatam. Ii tres ait vnum sunt, nō tres dii sed vnus Deus, nec tres dñi, sed vnus & idē dñs. Hinc Saluator noster recē illud cāticorum ore suo benedicto profert: Dilectus meus mihi & ego illi, inter vbera mea cōmorabitur. O verba amoris igne flagratia, quis nisi amore Dei tactus ea poterit indagare? Dilectus meus Ioannes mihi carus, & à me præ ceteris apostolis vnice dilectus est, & ego illi magister, frater, & amicus. Eas ob res inter vbera mea requiescet in cœna. O fratres, si nos ut columba Noe inter vndas huius diluuij volitantes, non quicquā inueniremus vbi pes affectus nostri quiesceret. Vtinā ne in honore seculi labētis nec in diuitiarū amplitudine, nec in carnis fallacis voluptate requiē inueniamus, nempe mala, quæ hic nos premūt ad Deum ire cōpellunt. Ad arcem nostram cōuolantes fugiamus cum Ioāne. Ecce pectus Christi Iesu adest, imò ostium apertum nobis datur quia modicā habemus virtutem, ut dñs in Apocalypsi clamat: Fugiamus Satanæ technas & tendiculas, fugiamus mundi anfractus, fugiamus deniq; nos ipsos, ut in pectore Christi tanquam in nidulo trāquilla sit mens nostra, cum psalmographo decātates: In pace in idipsum dormiā & requiescam. Et iterū: Hęc requiēs mea in seculum seculi, hic habitabo quoniam elegi eam. Nōne petra refugium est herinacijs, ut in psalmo legimus? Petra autem solida Christus est, nos verò herinacij mole delictorum onusti, & spinis peccatorum obsiti, petrā tutissimā ad eam fidēter. Quin & ipse instar gallinæ nos vocare nullatenus cessat dicēs: venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiā vos. Iesu bone, nostri amantissime, sub vmbra alarum tuarum protege nos, à facie eorum qui nos afflixerunt. Audiēs Ioannes pressuras & labores plurimos, quos Christus Iesus erat passurus, breui admodū, tristatus valde Ioānes, veluti ad arcē tutissimā cōfugiens, ad brachia Saluatoris cōuolauit, cū rege Dauid, dicēs: Sub vmbra alarū tuarū sperabo, donec trāseat iniquitas, & iudæorū seuera persecutio. Admonēs nos, ut in quauis calamitate, ita & nos faciamus. Nōne populus Christianus filius doloris est Deiparæ Marię, quē sub arbore crucis angore ingēti afflita peperit? Nec alio attinebat illud, qđ Saluator ei dixit ostēdēs Ioāne: Ecce filius tuus. Sed pater piētissimus Christus filium dextræ orthodoxos vocat, quos ut oues in die iudicij statuet ad dextera-

Q ram,

rā, benedictos eos dicēs qui digni sint regno illo felicissimo æ thereo.
 Sed forsitan rogabit quis. Quorsum Ioannes præcipuè dilectus sit
Ioan. 15. vocatus, cū dñs oēs apostolos dilexerit? Iam non dicā vos seruos sed
Sapi. 11. amicos ait ad eos rationēq; tāæ necessitudinis subinde adnectens in-
 quit. Quoniā quecūq; audiui à patre meo, nota feci vobis. Quid plu-
 ra? De⁹ inapte natura omnia diligit. Diligis omnia, ait sapiēs, & nihil
 odisti eorū quæ fecisti. Imò oēs creaturæ ideò sunt quia Creator eas
S. Aug. vult esse, S. Tho. 1. p. q. 20. art. 2. Ad hoc respōdet S. Augustinus quod
 Deus omnia quæ fecit amat, magis aut rationales creaturas. Et de ijs,
 amplius eas quæ sunt mēbra filij sui. Multo magis ipsum vnigenitū
S. Diony. suū. Vnde S. Dionysius. 4. de diui. nomi. audēdum est, & hoc pro ve-
 ritate dicere, quod & ipse omniū causā per abūdantiam amatiuæ bo-
 nitatis, extra se ipsum fit ad omnia existētia prouidētis. Multi multa
 dixerūt super hac quæstione, nos obiter nōnulla dicemus, remittētes
 sapiētē lectore ad diuū Aug. tracta. vlti. super Ioānem, vbi pleraq;
Scotus. 3. annotatu digna explicātur. Etiam beatus. Tho. 1. p. q. 22. art. 4. ad ter-
d. 32. q. 1. tium. Vnde operæpretiū est: it notare quod Deus magis diligere me-
 liora nihil est, quàm eis velle maiora bona. Volūtas Dei est causa bo-
 nitatis in rebus, nostra verò voluntas non ita, sed amat bonum quod
 est. vel apparet in rebus ipsis. Itaq; Christus, quò plus dilexit Ioānem,
 eò maiora dona illi voluit ac exhibuit. Diligit piētissim⁹ Deus in no-
Osce. 14 bis bona quæ ipse contulit sponte, iuxta illud: Sanabo cōtritones eo-
 rum, diligam eos spōtaneè. En primo sanat mētem nostram, omnem
 infirmitatem tollēs, & subinde vltro nos diligit, cū cetera charismatum
 dona lubēs nobis largiens. Quis autem duorum fuerit melior, Petrus
 an Ioannes, præsumptuosum est iudicare vt optimè sanctus Tho. di-
Prou. 16. cit. Dicente Salomōe, pōderator spirituum Deus est. Idque de bea-
 to Ioanne Baptista & Euāgelista dicendum, nemo est qui ambigat.
 Satius nobis esset salutē nostræ consulentes, præclaras sanctorum vir-
 tutes, mansuetudinem, pietatem, tolerantiam, caritatem, pro captu
 nostro imitari, quā curiosius, de eorum sanctitate & gloria indagare.
Nota. Ceterum quod dñs præ ceteris beatum Ioannem dilexerit, eiq; ma-
 iora amoris inditia ostenderit, primo lenitas & mansuetudo eius cau-
 sa fuit. Sanè Petrus magis concitus mouebatur, vnde increpauit dum
 de morte sua prædicātem, & dixit. Absit à te nō erit tibi hoc. Adhæc
 in comprehensione Christi Iesu, euaginato gladio auriculā serui pon-
 tificis abscidit. Quod ægrè ferēs mitissimus magister sanauit illū con-
 festim. At cōtra Ioānes mitis planè & māsuetus erat, cui melius quā
Mos

Mos conuenit encomiū illud: Erat mitissimus vir super oēs homines **Num. 12.**
 qui morabatur in terra. Nèc aliò tēdit laus illa mirabilis regis Dauid,
 inueni virū secūdum cor meū, nisi quia valde māsuetus fuit, tū cum
 Saule superbo, tū etiam cū Absalone filio suo pessimo. Quinimo de
 hoc vate sancto scriptū est. Dauid sedet in cathedra sapiētissim⁹ prin-
 ceps inter tres, ipse est quasi tenerrius ligni vermiculus. Huiusce-
 modi māsuetudine decoratus fuit diuus Ioānes. Legite eius mellissuas
 epistolas, & videbitis quātam amoris Dei & proximi dulcedinē præ-
 se ferāt. Sanè si omnes vtriusq; testamēti libros euoluamus, nullū in **Nota.**
 uenimus in quo tantū de caritate scriptū sit. Omnia ad caritatem re-
 fert, & si quid aliud loquitur, illo statim reditū facit. Quid quod vo-
 cabulis vsus est, amorē tenerriū ostēdentibus: Filioli mei hæc scri-
 bo vobis vt nō peccetis. O viscera pietatis & caritatis plena ex qui-
 bus talia profecta sunt verba. Quādo igitur Ioānes māsuetus adeò fuit,
 mitis atq; benignus tenerius à Christo Iesu dilectus est nā ipse agnus
 Dei, suauissimus & māsuetissimus extitit inter filios hominū, adeò,
 vt pro crucifixoribus in cruce pēdens orarit, abūdeq; lacrymas pro
 eorū salute effunderet. Vos carissimi si à Christo diligi cupitis māsue-
 ti estote, proximis vestris parcite vltro, donantes eis sicut & ipse dñs
 donauit vobis. Sic māsuetos ipse vehemēter amat, vt in extremo iudi-
 cio oues & agnos ad dexterā suā cōstituat, hœdos verò ad sinistram, **Matt. 26.**
 quos mittet in gehēnam ignis.

Secūdo Saluator noster maiora dilectionis symbola ostēdit cum
 Ioāne, quia virginitatis mūdissimæ priuilegio enituit. Quādoquidem
 virtus hæc vel maximè Deo grata est. Vnde extat oraculū annota-
 tione dignissimū: Qui diligit cordis mūditiā, propter gratiā labio-
 rum suorū habebit amicū regē. Quis enim rex is est, qui tāto perē mū **Prou. 12.**
 ditiam cordis amat, nisi rex regum & dñs dominātium Christus Ie-
 sus, qui ex virgine sacra nasci dignatus est? Munda sindone voluit in-
 uolui, mūdumq; mausoleū elegit & nouum, in quo nōdum quisquā **Matt. 26.**
 positus fuerat? Equidem hæc gemmā synagoga nō meruit possidere,
 quin omnes nuptui tradebatur. Vbi sanctus Hieronymus lib. 1. Con-
 tra Iouinianū, qui ore improbo matrimonium æquabat virginitati.
 Inibi doctor egregius exponit illud cāticorū: Symilitudines auri fa- **Canti. 1.**
 ciemus tibi vermiculatas argēto. Synagoga similitudines auri habe- **S. Hiero.**
 bat, nō aurum virginitatis. Argētum matrimonij tātum possidebat.
 Vbi ergo vetū est ad Deiparā Mariā ecclesia sancta aurū optimum
 habet, Margaritū virginitatis possidet. Exclamare iā licet cū sapiēte:
 Q 2 O quam

Sapi. 4. O quā pulchra est casta generatio cū claritate. Immortalis est enim memoria illius, quoniā & apud Deū notā est, & apud homines. Et in perpetuū coronata triūphat. Quid præcellētius? Aut quid salubrius, vtiliusve, de castitate dici vnquā potest: Pulchra quidē est virginitas & sole ipso clarior, quā sic adamavit rex noster Christus, sic laudavit, & suis Christicolis commēdavit: Beati mundo corde, ait, quoniā ipsi Deum videbūt. Et rursus: Beati qui se castrauerūt propter regnū cælorū. Id est, qui à se abdicarūt lethales voluptates, & carnis spurritias horrore habēt, virginitatis pulchritudinē amātes. Hinc diuus Ambrosius. lib. de virginitate. Pulchritudinē quis potest maiore æstimare de core virginis, quæ amatur à rege summo, probatur à iudice, dicatur dño, cōsecratur Deo? Et S. Tho. 2. 2. q. 152. ar. 5. excellētissima pulchritudo attribuitur virginitati, quippe quæ omnē venereā cōtemnit voluptatē. Hæc nota est apud Deū, qui sic integritatē etiam corporis dilexit, vt mulieres in statu illo felici Innocētiæ virgines cōciperēt, & parerēt. Sic theologorū sentētia extat. Ergo in poenā peccati corruptio data est. Nota aut apud homines etiā ethnicos, vnde tēplū virginum vestalīū Romani erexerūt. Ob hāc cælicam virtutem sic Ioannes placuit Christo, vt etiā matrē suam virginē illi commēdaret. De dilectō; ei primatū ecclesiæ & non Petro, nisi iunior foret, vt author est diuus Hieronymus. hb. 1. contra Iouinianum.

Tertiò, ni fallor, Saluator in Ioānē præcipuum amorē habuit, ob acumē intellectus, quo dono vltra alios ipse pollebat. Hoc sanè vel solo suo experimur euāgelio, quemadmodum paulò superius tetigimus. Ipse de diuinitate, deq; triadis sacræ mysterio altius ceteris conscripsit. Vt magistri cariores babēt, qui ante alios studiosiores sunt, sic magister noster Iesus discipulū hūc tāto perē dilexit propter subtilitatē intellectus. Huc spectat illud Salomonis: Regi acceptus est seruus intelligēs. Quin & de Platone memorię proditū est, quod Aristotelem discipulū suum præ alijs diligebat, eo q̄ maiori intellectus acumine erat præditus. Vnde factū est, vt die quodā cathedrā ascendens à lectione abstinuit, nō adesse vidēs Aristotelē. Tūc Plato ait, intellectus abest. Sic cōfestim de cathedra descēdit. Ceterū sic Deus rudes & insipientes abominatur, vt lege sancitū est, quod asinus nūllatenus in sacrificio poneretur, imò oue redimeretur. Alioqui occidēdus erat ex præcepto domini. Vos carissimi nolite fieri insipientes sed intelligētes, quæ sit voluntas Dei, bona, beneplacēs & perfectā. Ceu Apostolus ad monet. Ecce seruus meus, ait dñs, intelliget, exaltabitur

tabitur & eleuabitur & sublimis erit valde. Quod si de populo illo ru di, hoc dictum est, quanto magis de populo Christiano id locum habet? Nos reuelata facie non velata (vt Moses illam habuit) gloriam domini speculantes in eandem imaginem transformamur. Imò nobis datum est nosse mysteriū regni Dei. Seruus intelligēs populus orthodoxorū est, exaltatur & eleuatur à Christo Iesu, & sublimis erit valde super æthera collocatus. Quæ omnia de beato Ioanne explicāda forēt, nisi onerosum esset, singula explanare. Exaltatus est dum in sinu Saluatoris requiescit. Eleuatus dum ad arcanū Trinitatis fuit euectus, sublimis valde, vbi obdormiuit placidē animam exhalās, suscitatus ab angelis sublatus fuit ad gloriam.

Sūmatim dicā quædā, quæ in laudē tāti opostoli nūc tractauimus. *Summa.* Equidē fas erat vt à Christo Iesu ceteris plus diligeretur, qui māsuētudine magna pollebat, nā omne simile diligit sibi simile. Mansuetissimus agnus discipulos mites valde diligit: iratos, & feros odio habet. Sub hæc, cādore virginitatis Ioānes erat decoratus, & ideò regis altissimi Christi amicitia sibi cōcilauit. Enimuerò puritatis amator Christus est, ad eò vt nō ex qualibet muliere sed ex virgine Maria nasci dignaretur. Hæc mirabilis virtus angelis cognata semper fuit, vt testis est S. Hieronymus. Nā quod angeli suapte natura habēt vt sint mundi ac puri, id virgines gratia summi numinis vēdicant, in carne præter carnē viuentes, quod, ni fallor, plus meriti habet. Tandem dilectus est à dōmino valde apostolus Ioannes, eo quod sagaci intellectu dotatus fuerat, veluti sua scripta patefaciūt. Aquila grādis est in pectore Christi cōquiescens, tanquam in rupi eminenti, & nido sublimi, nos volumus Ioannem sectantes, visibilia omnia trascendamus, & volantes non deficiamus, donec ad pectus Christi Iesu venientes, inibi requiescētes iubilando concinamus: Hæc requies mea in seculum seculi, hic habitabo quoniā elegi eam. Et iterum cum sponsa lætitia magna perfusi decātemus: Tenui eum nec dimittam, donec introducā eum in domum matris meæ. Inueni thesaurum diu desideratum, neutiquam dimittam illum. Nempe omne argentum & aurum, omnesque gemmæ vernātes, arena exigua sunt, si ei conferantur: Inueni sponsum speciosum præ filijs hominum, etiam præ omnibus angelis: eam ob rem brachijs fidei sincera, caritatis flammigeræ, & spei indiuisæ eum tenere enitar. Introducā illum in domū matris, quæ fide sancta agnoui affectu voluntatis sponte amplexabor, intra viscera mea, & in medio cordis, regem meum Christum collocabo. Velut carceris custos illum

illū obseruabo, vincula non ærea aut ferrea, sed ijs fortiora adducam. Gemitus, singultus, lacrymæque abundè effundam, toto corde efflagitās, ne me deserat vnquam. Compedibus & manicis ipsum alligās iugi orationi instabo, ne vel leui piaculo illum offendā. O carissimi in hoc pectore Iesu, obsecro requiescamus, vbi corpus illud sacrum, *Matt. 24* ibi aquilæ filij sint diu noctuque, iuxta illud: Vbi fuerit corpus, illuc cōgregabātur & aquilæ. Infideles & hæretici, talpæ instar cæci sunt vt vespertiones & noctuæ tenebras amplexātur errorū. Nos aquilæ fide sincera solem Christum Iesum intuentes, eum in sacra eucharistia quotidie omni reuerētia & deuotione adoremus, sæpius communicantes in hospicio pectoris nostri excipiamus. Congregentur illuc aquilæ, vbi cunq; fuerit Christus Iesus, quiq; ad dexteram patris regnat in gloria honorificatus ab angelis. Cui sit honor & imperiū in secula. Amen.

ANNOTATIONES

Appendices.

Annot. 1. **P**rimò notandum, quam sit laudandus, quantoque honore prosequendus Deus noster, qui ob id homo factus est, vt homines vestigia eius sequerentur. Olim dicere non poterat cuiquā, sequere me, *Exo. 33.* eo quod videri ab hominibus minimè poterat. Ipso ad Moysen dicente: Nemo videbit me & viuēt. Et illū: Deum nemo vidit vnquam. At vbi verbum caro factum est, & habitauit in nobis, iure optimo in clamat & Petro ait: Tu me sequere: idque nobis inculcat mirum in modum cupiens, vt eius virtutes Heroicas, sanctæque illius opera sectemur. Huc attinet illud Iacob ad fratrem suum primogenitum Esau: *Gene. 33.* Præcedat dominus meus & sequar ego. Præcessit Christus Iesus Saluator noster, & statim secuti sunt eum tot examina martyrum, cunei confessorum, & caterua magnā virginum. Quin & Ioannes ac frater eius Andreas relictis retibus & patre secuti sunt dominū. Quod non vulgare portentum fuit.

2. Secūdo, quantum Christo Iesu placeat, vt vnusquisque nostrum sui ipsius curā habeat, ministeriū sibi commissum impleat, vel ex hoc perspicuū est, quod Petro respondit. Si eum volo manere, donec veniam, quid ad te? Tu me sequere vbi sanctus Chrysostomus. Munus tibi commissum exerce, oues meas pascē, quas tibi pascēdas dedi, mortis meæ normā sectare in cruce obiens. De nece Ioannis dilecti mei nil tua refert. Hic sanè exclamandum erat: O curas hominum quam

tum,

tum est in rebus inane. Plane talis est genius carnis, talis & execranda cōsuetudo, vt plus curæ habeamus de alijs, quam de ijs, quæ nobis vel maximè incumbunt. Nō ergo in hoc imitandus est Petrus qui superuacane locutus est, sed omnem curam, & solertiā habeamus, vt Christum Iesum in omnibus, & per omnia ouanter sequamur. Ipso asserente qui sequitur me nō ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ ait Saluator.

Tertiò, anima duertēdum. Vbi aquila nostra Ioānes nidum suum locarit. Quippe in pectore filij Dei recubens, velut alter Benjamin amatissimus dñi, inibi erat stasim patiens. Iuxta illud psalmi. Ibi Benjamin adolefcens in mentis excessu. Verū dum sic recumbebat datus ei calamus mēsuræ, similis virgæ vt ipse fatetur. *Apocal. 11.* Cur ita? nepe vt metiretur altare, tēplum, & eos qui adorabāt in illo. Quid altare nisi diuinitas est? Quare in lege Deus præcepit: Nō facietis mihi altare cū gradibus. Hoc est in Trinitate nulla persona maior, nulla minor, sed totæ personæ sibi sunt cōæquales, vt Athanasius inquit. Hoc altare metitus est Ioannes vbi dixit: Et Deus erat verbum, hoc erat in principio apud Deū. Mēsus est tēplum, id est corpus Christi, quādo dixit: Hoc dicebat de tēplo corporis sui. Denique mensus est orantes in templo, vbi ait: Fratres filij Dei sumus sed nondum apparuit quid erimus. Cū apparuerit, similes ei erimus, & videbimus eū, sicuti est. O nos beatos si tantum bonum nobis post hanc calamitosam vitam contingat. Vigilandum tamen ne spurij sed filij Dei, mandatis eius obediētes simus.

Quartò, Quamuis Ioannes præ cæteris fuit à Christo Iesu dilectus, qui mitissimus erat, nec non acumine intellectus præ alijs vigeat, ceu scripta illius palam faciūt, virginitas eius & puritas vel maximè Christo placuit, quippe quæ eximia virtus est. Matrimonium, secundum naturam, ad hoc propensam, non naturales vires superat, at virginitas quiddam eximium opus est, naturæ leges vincēs. Sanctus Basilus, lib. de Vera virginitate, in quo mira de hac cælica virtute loquitur. Vnde factum est, vt Saluator mūdi virginem matrē suam, Ioanni virgini cōmēdaret. Ecce, ait, mater tua. Perinde dicat: Do tibi partem vnā ultra fratres tuos, quam acquisiui arcu & gladio, de manu Amorrhæi. Nonne alma virgo absq; peccato concepta, & passione Christi præuisa immunis est seruata & eam velut gladio suo filius Dei defendit, ne amorrhæus Satanas, nec per instās ei dominaretur? Hanc summi Dei hereditatē luctator Christus dedit Ioāni, quo præ

Q4 alijs

alijs apostolis eū ditaret, honoraretq;. O singulare priuilegium quouis imperio terreno dignius, salubrius & præcellentius.

5. Quinto, notandum, quam sit vera pollicitatio illa centuplum accipiet in hoc tempore, & in futuro vitam æternam. *Marc. 10.* Sanè Ioannes ob Christi amorem retia & patrem suum reliquit & Iesum secutus est. Atqui loco patris sui Zebedæi piscatoris datur ei mater Dei, cui seruiat, & reuereatur, vt matrem. O mira commutatio non nisi dexteræ excelli. Ceterum si Helias propheta orante discipulo suo Eliseo, duplicem spiritum suum illi reliquit, simul & palliū dedit: quid ni Saluator mūdi curru igneo euectus, cruce illa exaltatus, non Ioanni pallium suum daret, benedictam genitricē suam illi præbēs? *Nota.* Sanè quod filij prophetarum clamantes dixerunt, nos longē melius de beato Ioanne asserere possumus. Remansit spiritus Heliz super Eliseum. Quieuit profecto Christi Iesu Spiritus super dilectum discipulum in cuius rei signum possidet pallium, quo filius Dei se operuit nostram induens humanitatem.

6. Sexto, obseruandum, quod sicut pater cælestis primogenitum habet quem ex se generat ab æterno, & cū introductus est in orbē terræ omnes angeli adorauerunt, ad Hebræo. i. nihilominus habet & alios adoptiuos filios: sic alma virgo primogenitum habet Christum quē genuit, & peperit. Veruntamen omnes orthodoxi filij adoptiui Marię sunt, quos magnoperē ipsa diligit. Inter quos primas tenet beatus Ioannes, cui à Christo Iesu dictum est: Ecce mater tua, & continuò accepit eam in suam. Ecce quantum honoris dominus exhibuit dilecto suo Ioanni commonefaciens nos, vt illum toto cordis affectu veneremur, & venerantes, suffragia eius in defensē imploremus. Est profecto hic apostolus filius virginis Marię, ac subinde Christi Iesu frater.

IN F R A

I N F R A O C T A

uas Natiuitatis Domini.

DECLAMATIO. X.

IN hoc sacro Euangelio fratres, potissimè tria adnotanda sunt. Primò admiratio Deiparæ virginis, & S. Ioseph. Secundò benedictio, quā Symeon vir iustus dedit vtriq;. Tertio encomia quæ Anna prophetissa protulit de benedicto puero Iesu. Sacra lectio sic habet.

Erant Ioseph & Maria mater Iesu mirātes, super ijs, quæ dicebantur de illo. *Lucæ. 2.* *Euangelium.*

Admirari non sufficio, vnde virgo alma admirabatur, nempe Philosopho teste admiratio de re noua & insolita oboritur, sacra virgo sacram scripturam optimè sciebat, & pollebat ingenio & scientia super omnes vates, vt asserit Origenes, quorsum miratur quæ se concepisse filium Dei virginitate seruata haud ignorat? Dicere possumus, quod mirabatur agnoscens experimento, quod nouerat ex reuelatione. Sicut Saluator miratus est vidēs centurionis fidem. Vel ceu S. Thom. vult, non ex ignorantia admirata est Maria virgo & Ioseph, sed ex magnitudine rei. Denique mirati sunt, non tam ex ijs quæ dicebantur, tum à pastoribus, tum à magis, tum denique à Symeone & Anna, quam de ijs, qui mirabilia Iesu personabāt. Verum eis non fuerat reuelatum de aduentu pastorum, aut magorum, donec ipsos viderunt coram puero, mirificis laudibus eum efferentes, nec de Symeone & Anna, qui erant in templo. Hæc admirationem vaticinatus est Esaias dicens: Tunc videbis, & afflues, & mirabitur, & dilatabitur cor tuum. Quādoquidem si agricola, vel puer aliquis, egregiam sententiam proferat mirantes ad alterutrum interrogamus: Nonne audistis quid puer loquutus est? Nil nouitatis audistis, sed quod sciebatis, in ore pueri prolatum admirationem peperit. Ad eandem imaginem alma virgo & Ioseph, melius callebant mysteria, quæ audierant in tēplo de puero sacerrimo Iesu, nihilominus mirabātur, quod

Q 5 beni-

benignitas Dei arcana hæc reuelarit Symeoni & Annæ viduæ. Nos
Psal. 138. fratres cū Dauide dicamus admiratiōe rapti: Mirabilia opera tua, &
 anima mea cognosceet nimis. Quæ nā opera hæc? Planè quod verbū
 caro factū est, & habitauit in nobis, quod Spiritu sancto cooperāte
 Christifera Maria cōcepit, & virgo citra omnē dolorē gaudēs pepe-
 rit. Quod pastores & magi in cunabulis adorarūt eū, & verū Mesiā
 esse agnouerūt. Mirabilia opera hæc, ideō omnia nostra agnoscat ni-
 mis, penitus confiteret, iugi meditatione expēdat, toto pectore diu
Abac. 3. noctūq; contēpletur. Imō cū Abacuch canere oportet: Dñe audiui
 auditū tuū & timui, cōsideraui opera tua & expaui. Quis nō contre-
 miscat angelorū lætitiā, beatorū gaudiū, filiū Dei vagientem in præ-
 sepio vidēs? Consideraui opera tua, quæ pro hominibus redimendis
 patraſti Iesu bone, & expaui. Mirātūr angeli, stupeſcunt cælum, quid ni
 nos cum matrē alma, & Ioseph iusto miremur? Vtinā admiratione
Psal. 38. rapti in extasim euecti, meditatio hæc cordi nostro infixā semper
 maneret, nimirum cum propheta statim clamare potuissemus: In me-
 ditatione mea exardescet ignis, caritatis scilicet, & amplioris dilectio-
 nis. Mirabantur ergo Maria, alioqui prudentissima & Ioseph, vt nos
 admirari doceant. Admirabātur, inquam, & stupebant, conferentes
 cuncta quæ dicta erant, à rudibus pastoribus, ab exteris viris regibus,
 quippe qui regem appellabant, puerum tredecim dierum, quem pro-
 cumbentes adorarunt, donaq; mystica obtulerunt. Hæc omnia cōfe-
 rentes cū ijs, quæ in tēplo sancto à Symeone Spiritu sancto pleno au-
 diebant, qui canticum nouum cecinit puero benedicto, breue admo-
 dum verbis, refertum autē mysterijs, nō poterāt non admirari. Quis
 non miraretur videns, quam linceos fides sancta habet oculos? Sanè
Eſai. 41. hic infans ille erat de quo Eſaias: Vere tu es Deus absconditus, rex no-
 ster saluator: O quam absconditus Deus verus sub trabe nostræ car-
 nis deliteſcens, angelorum gloria latens sub paruulo corpusculo. Vi-
 detis carissimi quam merito mirantur Christi Iesu parētes, de boni-
 tate Dei, qui sic ordine mirō paulatim voluit innotescere mortalibus.
 Nunc audite mirabilem benedictionem quam Simeon illis dedit.
Text. Et benedixit illis Simeon. Et dixit ad Mariam matrem eius: Ecce
 hic positus est in ruinam, & in resurrectionem multorum in Israel.
 Et in signum cui contradicetur.
 Mirabile mysteriū, maior meritō, & excelsior angelis Maria, ab
 inferiorē & minore benedicitur. Hoc tamen non imperandō, aut ali-
 quod donū largiēdo, quod peculiare est Deo, qui benedixit creaturis
 suis,

fuis, subinde vt orbem creauit. Sed benedixit eis enuntiando, quod
 omni laude digni erant, quos tanti dominus fecit. Sic angelus ad Ma-
 riam dixit: Aue gratia plena dominus tecum, benedicta tu in mu-
 lieribus. Sic Elisabeth, quāuis inferior, collaudauit virginem glo-
 riosam propalando mirabilem dignitatem & insignes eius virtutes,
 Vnde hoc mihi ait vt veniat mater domini mei ad me? Benedi-
 ctu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui. Sed quid
Luce. 1. mirum si Mariæ benedixit Simeon, qui benedixit Deum, & di-
 xit: Nunc dimittis seruum tuum domine secundum verbum tuum
 in pace? Quin & nos hortatur regalis propheta dicens: Magnifi-
 cate dominum mecum & exaltemus nomen eius in idipsum. Et ite-
 rum: Benedicam dominum in omni tempore, & semper laus eius
 in ore meo. Itaque Deus optimus sua benedictione virtutem mirabi-
 lem impertit creaturis. Iuxta illud: Aperis tu manū tuam, & implet
Psal. 114. omne animal benedictione. Ministri tamē Dei, idest sacerdotes nouę
 legis, nos benedicēdo ministerialiter spiritualia dona conciliant. At
 anuntiativę, sine per modum prædicandī, minores benedicunt maio-
 ribus. Ecce fratres adumbrata est hæc benedictio, in illa quæ data
 fuit Iudich mulieri fortissimæ, alioqui sanctæ, & Deo optimo vehe-
 menter dilectę. Cui post victoriam partam de cruento ac funesto ty-
 ranno Holopherne, tum sacerdos, tum etiā vniuersa Bethulia, voce
Iudi. 15. grandi clamabant: Benedicta tu filia à domino excelsio, quia viriliter fe-
 cisti. Quanto melius nos orthodoxi, in laudem Christiferae Mariæ ho-
 die decantare oportet, benedicta tu filia Dei patris, sponsa Spiritus san-
 cti, mater sacrosancta altissimi Dei filij, benedicta tu & milies bene-
 dicta, quia viriliter fecisti, caput Satanæ confringens, vbi conceptio
 tua singularis nil labis peccati agnouit. Sic multis retrō seculis de te
 vaticinatum fuerat: Ipsa conteret caput tuum. Quod non vulgarem
Gene. 3. terrorem præbuit serpenti infelici Satanæ. Viriliter fecisti quādo vt
 altera Dalida Sāsonem robustissimum, verbum patris, vinculis non
Iudi. 16. æreis sed nostræ carnis alligatum nobis miseris filijs Adæ præbuiti.
 Tunc nō vna ciuitas tatum sed vniuersus orbis ab impio Holopher-
 ne liber euasit, laudēt te oēs cæli ciues, o virgo præclara, omnes crea-
 turæ tonent tua magna præconia: Benedicta tu ait rex David ad hu-
 milē Abigail, quia prohibuisti me, ne irem ad sanguinē. Quod ver-
1. Re. 25. bum quotidie profert Deus noster matrem suam sacram benedicēs.
 Tu pia parens iram meam sedasti, tua humilitas & caritas cor meum
 sautiauit, ne vindictam sumerem de mundo Nabal superbo. Sed iam
 homo

Ioan. 10. homo factus in hunc mūdum veni vt hominēs vitā habeāt, & abundantius habeant. Functus est Simeon iustus suo officio, & quoniam sacerdos erat benedixit eis. Nempe in templo nemo audebat dare benedictionem populo, nisi sacerdotio fungeretur. Imò hæc benedictio pars erat cæremoniarum, quæ in oblatione puerorum fiebant. Quod si verba quibus vsus est Simeon audire cupitis, planè ea sunt quæ dominus præcepit sacerdotibus proferre, dicēte domino Moysi:

Num. 6. Loquere Aaron & filijs eius, sic benedicetis filijs Israel: Benedicat te dñs & custodiat te. Ostendat dominus vultum suum ad te, & det tibi pacem. Conuertat dominus faciem suam, & misereatur tui. Sic benedictionem protulit sacerdos benedictus, & vates sanctissimus. Quam nimirum euangelista filuit, eò quòd in sacra scriptura benedictio illa sancita erat.

Ceterum quoniam vir sanctus Ioseph testis locupletior erat virginitatis Mariæ & nutritius Christi Iesu tatum, eam ob rem ad veram matrē Simeon spiritu Dei tactus se vertit, & ait: Ecce hic positus est, in ruinam & resurrectionem multorum in Israel. Breui verbo profundissima mysteria referauit, quæ à prophetis prædicta fuerunt, &

Roma. 9. ab apostolis referata, maximè à beato Paulo. Is vberius hæc pertrahat scribens Romanis. Ecce rem sanè satis mirandam, ideò quasi stupefactus loquitur. Nempe ab omnibus Israelitis, Messias expectatus erat & ipse ob salutem omnium venerat vt Paulò ante diximus. At suapte malitia homines, beneficentiā Dei respuentes, medicamē verterunt sibi in lethale venenum. Fuit Saluator mundi, ceu Chrysostomo placet, vt lux solis, quippe quæ oculos incolumes oblectat, ægros verò excruciat. Oculis ægris odiosa est lux, quæ puris valde est amabilis. Hinc Esaias Christū vocat lapidem offensionis & petram scandali. Superbi offendentes in eius humilitatem conuertes perierunt, humiles in sublime prouecti, & gratia Dei roborati surrexerūt. Idq;

Chrysof. virginem sacram nullatenus latuit, sed in suo cātico palam fecit: Deposuit potētes de sede, inquit, & exaltauit humiles. Ceciderūt Christo aduentate potentes pharisæi & principes sacerdotum, ob suam insolentiam, surrexerunt autem apostoli, & Paulus spirās minarum & plerique alij. Et in signum cui contradicetur. O quanta contradictio facta est, contra miracula Christi Iesu contra euangelium eius, & sanctam crucem, vt optimè expendit beatus Augustinus. Signum crucis erectum est ait, sed contradicentibus eius inimicis: Prædicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum gentibus autem

Lucæ. 1. virginem sacram nullatenus latuit, sed in suo cātico palam fecit: Deposuit potētes de sede, inquit, & exaltauit humiles. Ceciderūt Christo aduentate potentes pharisæi & principes sacerdotum, ob suam insolentiam, surrexerunt autem apostoli, & Paulus spirās minarum & plerique alij. Et in signum cui contradicetur. O quanta contradictio facta est, contra miracula Christi Iesu contra euangelium eius, & sanctam crucem, vt optimè expendit beatus Augustinus. Signum crucis erectum est ait, sed contradicentibus eius inimicis: Prædicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum gentibus autem

I. Cor. 1. virginem sacram nullatenus latuit, sed in suo cātico palam fecit: Deposuit potētes de sede, inquit, & exaltauit humiles. Ceciderūt Christo aduentate potentes pharisæi & principes sacerdotum, ob suam insolentiam, surrexerunt autem apostoli, & Paulus spirās minarum & plerique alij. Et in signum cui contradicetur. O quanta contradictio facta est, contra miracula Christi Iesu contra euangelium eius, & sanctam crucem, vt optimè expendit beatus Augustinus. Signum crucis erectum est ait, sed contradicentibus eius inimicis: Prædicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum gentibus autem

tem stultitiam, nobis autem vocatis sanctis virtus Dei est. Noli scribere, rex Iudæorum dicunt improbi, sed Pilatus etſi ethnicus respondit: Quod scripsi scripsi. Potest & sic exponi vt idē peccator sit qui *Ioan. 19.* corruit & resurgit. Ideò dicitur, verte impios & non erunt. Erunt tamē quod nō erāt. Ita legimus de Niniue ciuitate subuersa triduo, nō quidem in moenibus sed in moribus. Contradicitur Christus ab hæreticis qui contra legis edictum agrum seminant diuerso semine, venenatam doctrinam effutientes. Contradicitur, heu, in Israel Christus Iesus, hoc est inter fideles, dum orthodoxi perperam agunt Dei mandatis posthabitis. Quotusquisque nostrum est fratres, qui corde candido dicat cum apostolo: Omnia arbitratus sum, vt stercora, vt *Roma. 8.* Christum lucrifaciam? Et rursus: Scio quod nec mors nec vita poterunt me separare à caritate Dei. Per pauci vtique tales inueniuntur.

Et tuam ipsius animam pertransibit gladius. En quam magnus & *Text.* terribilis fuerit cruciatus Mariæ, videntis filium suum Christum Iesum tot probra, flagella, & mala pati. Hūc dolorem atrocem *Origen.* Origenes intelligit gladium, quo martyr effecta est Dei genitrix. Sanctus Ambrosius verò, verbum Dei asserit gladium hūc fore, quod viuum est & efficax, & penetrabilius omni gladio ancipiti, diuidens vsq; ad animam. Hoc verbum instar rhomphæ acutæ illud fuit: Mulier ecce filius tuus. Si quidem res hæc tam est seria, tamq; spiritu plena, vt *Ioan. 19.* contemplatione indigeat, nō allocutione. Faxit Christus Iesus carissimi, vt saltim stillam doloris, quem alma virgo passa est in passione filij sui, corda nostra fax ea sentiant, vt reuelētur ex multis cordibus cogitationes. Reuelata sunt mala quæ inimici Saluatoris excogitabant quādo multis quæstionibus eum sunt adorti, quādo coram *Ioan. 19.* Pilato instabant vocibus, clamantes: Crucifige, crucifige eum. Reuelantur hodie salubriter cogitationes nostræ dū ex hominologesim facientes coram sacerdote, mala quæ cogitatione tenus patramus, pandimus. Quasi illud domini audientes: Quid cogitatis mala in cordibus *Matt. 9.* vestris? Quid ni fratres ad salutem animæ capeſſendam, corda nostra in cōfessione sancta referemus, quādo Christus Iesus in cruce pēdens viscera sua nobis pādīt? Per vulnera carnis, ait diuus Augustinus, patent mihi arcana cordis Saluatoris, patent viscera caritatis, in quibus *Lucæ. 1.* visitauit nos oriens ex alto. Variæ cogitationes patefactæ sunt Christo Iesu nato, nam subinde pessimus Hærodes seuire coepit, & ira de *Ioan. 9.* bacchatus magna tot innocētes peremit. Magi verò, qui antea idola vana colebant, regem regum Christum quærītāt, quærītantes inueniunt,

Marc. 4. niūt, & inuētum fide integra, ac caritate flāmigerā adorāt. Huc spe-
Ioan. 9. ciat illud: Ego veni vt nō vidētes videāt, id est vt gētes quæ hæcænus
 cæcutiētes errabāt, fidem accipiāt, & qui vidēt cæci fiāt. Hoc est vt
 Iudæi qui se videre putabāt, & sciēcia ac sanctimonia se pollere dice-
 bāt, ad eō excæcati sint vt suū Mesiā & regē persequaretur, & patibu-
Nota. lo crucis affigāt. Vos carissimi expēdite altius, quā fuerit Christi Iesu
 atrox mors, quā gladiū Simeō ore prophetico vocauit. Quiq; nedum
 virgineū cor pertingeret, sed prorsus pertrāsierit. Hinc vox illa Chri-
Thyen. sti Iesu moriētis, in aures suorū dilectorū iugiter insonat: O vos om-
 nes qui trāsitis, videte & attēdite si est dolor, sicut dolor meus. Quan-
 do quidē in re tā seria magna attētionē opus est. Ideō inquit, attendi-
 te, & videte. Is gladius tenerā virginis animā, suprā quā dici potest,
 dolorū sentibus & stimulis repleuit. Vbi notādum quod verbū hoc,
 ipsius, referri nō potest nisi ad Mariam, nā græce, aftes, quasi dicat,
 tuammet, vel tuam ipsam animā. Sed de hoc in declamatione purifi-
S. Hiero. cationis Mariæ, vberius dictū est. Sat sit scire illud Hieronymi. Quia
 virgo Maria mente passā est, plusquam martyr fuit.
Text. Et erat Anna prophetissa filia Phanuel, hæc processerat in diebus
 suis, & vixerat cū viro suo annis septē à virginitate sua. Et hæc vidua
 vsq; ad annos. 84. Quæ nō discedebat de tēplo ieiunijs & obsecratio-
 nibus seruiens die ac nocte.
 Ecce quales eligat Deus vt sua proferant arcana, videte egregia
 quæ de vidua hac sancta Lucas proferat. Vtinam hodie tales viduas
1. Tim. 5. haberet omnes, ecclesia nostra Romana. Viduas quæ veræ viduæ
 sunt, ait apostolus, honora, eleemosinis paupertatē earū subleua. At,
 quæ nomine tātum viduæ sunt nō hoc honore sunt dignæ. Semel nu-
 pfit Anna nō sæpe, cōtinēs fuit quoad vixit marito orbata ieiunijs &
 orationibus vacās, à templo sancto nō recedēs. Gratissimū Deo habi-
 taculū corpus mūdum & ieiunū. Oratio sobrietatē & puritatē affe-
1. Cor. 7. clas, & affines habet. Vnde Paulus cōiugatis cōsulit adiuuicem conti-
 neant, vt orationi se dedāt. Sanē carne reluctāte mēs in Deum eleua-
 ri nequit. Habeāt ergo in hac muliere benedicta exēplar viuudum si-
 deles viduæ, habeāt & vxoratae tāquam lucidum speculū. Talis erat
 Iudith quæ olim superbū tyānum suo gladio trucidauit, talis & san-
S. Moni cta Monica beati Augustini pia parens, cuius ieiunijs elemosynis,
64. ac precibus, nec non & lacrymis, tum maritus, tū filius ad Christum
 Iesum sunt conuersi. Quid plura? in veteri testamento prophetissæ
Exo. 15. suere Maria soror Mofi, Debora foemina sancta, Olda, & alia: ta-
 mea

men Anna hæc, omnes superat, tū sanctitate, tū dignitate, quia Mes- *Iudi. 15.*
 siam agnouit toto corde amauit, encomijs mirificis eum prædicauit.
 Non paucis sed cunctis qui optabant redemptionem Israel. Verum
 hæc erat vna de mulieribus quæ obseruabat ad ostium tabernaculi,
 vt in regum libro legimus. Vos nūc obseruate mecum, quam sit alie *1. Re. 2.*
 nus Deus à personarum acceptione. Sanē vt mūdici iactura per virum
 & mulierem oborta est, sic per mulierem Mariam virginem & ho-
 minem Christum Iesum salus hominū apparuit. Et qui fecit mulie-
 rem & hominem ad imaginem suam, vtrūq; sexum honorauit, non
 modo Simeoni reuelans mysterium incarnationis absconditum, sed
 etiam Annæ viduæ sanctæ. O mirabilem Christi Iesu dignationem!
 qui se mulieri huic hodie manifestauit, is peccatrici Samaritanæ dixit:
 Ego sum Messias, qui loquor tecum. Omnis ætas, vterq; sexus Sal *Ioan. 4.*
 uatorem agnouit, qui cum in forma Dei esset mutauit habitum & vt
 quondam rex Israel, ingressus est prælium pugnaturus pro nobis. Pa-
 stores mirantur, Magus adorat, Simeon exultat, inter prophetā dum *3. Re. 22.*
 vidua sancta Anna profitetur mira, de puero benedicto. Væh viduis,
 quæ vestigia Thamar improbæ lectātur, illa meretricio cultu Iudam
 focerum decepit suo magno malo, hæc Messiam magnificè laudauit
 prædicauitq;. Proh nefas, Romanæ viduæ claudebāt ianuas domus, *Romanæ*
 scindebant velum capitis, nudis pedibus ambulabant, solitariae ede- *viduæ.*
 bant, collum sanguine herinacio vngebant, scaldæ incedētes, ancil-
 las tondebant, at nonnullæ viduæ Christianæ nec signum aliquid vi-
 duitatis præ se ferunt. Quod autem textus ait nō discedebat à tēplo,
 hoc est frequēter limina templi terebat. Et bene Anna, id est gratia,
 eò q̄ in oculis Dei gratiosa erat valde, & gratiā in cōspectu eius inue-
 nit. Eas ob res, spiritū propheticū illi Saluator largitus est. Sequitur.
 Vt perfecērūt omnia secūdum legē dñi, reuersi sunt in Galileam
 inciuitatem suam Nazareth.
 Quia perfecti erant & ex omni parte absoluti perfectè, ea quæ le-
 gis erāt, expleuerūt virgo Maria & Ioseph. Nos cōmone faciūt Chri-
 sti Iesu parētes, vt nec iota vnū legis Christi relinquam⁹. Sciētes, quo *Iaco. 2.*
 niā qui peccauerit in vno, factus est omnium reus. Hoc est, qui quod-
 uis mandatū Dei præterierit, supplicium patietur eternū, nisi poeniteat.
 Vel sic factus est omnium reus, nā gratia Dei sublata propēsus est vt la-
 batur in scelera omnia. Dicēte Dauide abyssus abyssum inuocat. Et *Psal. 41.*
 alius propheta. Vlutabit Moab ad Moab. Roborat hæc sentētiā diuus *Esa. 16.*
 Gregorius dicēs: Peccatū quod per penitentiā mox nō deletur, statim
 ad

ad aliud trahit. Quod quidem perspicue in Dauid cernimus, qui post adulterium in homicidij scelus dilapsus est. Perfecerunt omnes legis antiquæ cæremonias, humilitatis causa, & ut exemplū alijs darent. Saluator verò idè factus est sub lege ut eos qui sub lege erant redimeret, & adoptionem filiorum reciperemus, veluti asserit apostolus. Qua in re mirabilem erga nos caritatem innuit.

Gal. 4.

Text. Puer autem crescebat, & confortabatur plenus gratia, & sapientia, & gratia Dei erat in illo.

Signatè ait puer crescebat, perinde quid nouum sit pueros indies crescere, ut hæreticorum iniquum dogma funditus euertat, qui quæ ore improbo carnem in diuinitatem esse consumptam vel cõuersam dixerunt. Crescebat, ut verus homo, veramque humanitatem habens, & crescendo confortabatur membra tenerrima. Græcè habetur, confortabatur spiritu id est roborabatur ad exequenda officia corporis. Plenus sapientia,

Collo. 2.

tum diuina, tum humana infusa. Erant quippe in eo omnes thesauri sapientia & scientia Dei absconditi. Et tandem gratia Dei erat in illo. Imò, ut Ioannes testis est, non est ei datus spiritus ad mensuram. Nempe in eo fuit gratia vnionis, capitis & particularis personæ, ut theologo gi verè aiunt. Quin & ipse Christus fons exuberans & totius gratia

Ioann. 1.

est. De cuius plenitudine omnes accepimus gratiam. Ecce quomodo caput est ecclesie, nosque eius membra sumus. Aduertè dum maximè est, quod secundum essentiam eadem est gratia particularis personæ

S. Thom.

in Christo, & gratia capitis, quippe quæ in nos deriuatur. S. Thom. 3. p. q. 8. artic. 5. Adhæc, Saluator crescebat quia mons erat, & lapillus propter nos factus est, veniens in hunc mundum. Creuit autem in montem magnum adeo, ut iam sedeat in dextera patris, vbi aduocati partes gerit, interpellans pro nobis. Oremus toto corde ut crescat in nobis quotidie puer Iesus, sua gratia nos roborans, ut crescamus de virtute in virtute eutes, donec videamus Deum nostrum in Siõ. Idque nobis quanquam immeritis ipse impertiat, qui cum Patre & Spiritu sancto

Danie. 2.

viuit & regnat in secula. Amen.

ANNOTATIONES

Appendices.

Annot. 1.

NOtandum primò quod vita iustorum in patria, quædam admiratio est, nam videntes, pulchritudinem, maiestatem, & summum numinis potentiam, & alia id genus, stupore magno commoti dicunt: Magnus

Magnus dominus, & laudabilis nimis & sapientia eius, ac magnitudinis non est finis. Verum si regina Sabba, alioqui sapiens, audiens sapientiam Salomonis, adeo demirabatur in extasim rapta quod non habuerit ultra spiritum. Quid de vnoquoque sancto dicemus, qui in felici illa vita videt Deum sicuti est? Nempe Salomoni dictum est, vicisti famam virtutibus tuis. Et agnoui quod verus est rumor quem audiui in terra mea, & intellexi quoniam dimidia pars non est nuntiata mihi. Quæ quidem omnia alludunt ad illud Pauli: Ex parte enim cognoscimus, & ex parte prophetamus. Sed cum venerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est, itidem. Videmus nunc per speculum in ægumate, postea facie ad faciem. Tunc planè gliscetes omnes dicemus: Verus est rumor quem audiui in terra mea, vera sunt omnia quæ fides orthodoxa nos docuit, in terra calamitosa illa, & laboris, ac doloris plena. Tunc inquam videbimus, & affluens mirabitur & dilatabitur cor nostrum, veluti Esaias testatur. Nihilominus oportet nos nunc opera Christi Iesu tota animi attentione considerare, & magis ac magis ea inspiciendo admirari, & cum regio citharædo de cõtare. Tu es Deus solus, qui facis mirabilia. Et hoc est manna quod Deus optimus pollicetur victoribus. Vincenti dabo manna absconditum, quod nemo nouit nisi qui accipit. Hebraice, man, seu mâhu. Id est quid est hoc. Ecce admiratio iustorum in hac vita mortali, in manna quouis fauo suauius. Quid est hoc quod externè intueor, dum cælos & elementa considero nisi opus summi Dei, in quo potentia, sapientia & bonitas opificis clarescunt? Quid hoc est, quod vnigena filius Dei carnem meam induit, & frater meus factus est, ut coheredem me faceret vitæ æternæ? Quod tantoperè me dilexit, ut mortem in cruce oppeteret, quo mortem & peccatum destrueret? Quid hoc est? Manna absconditum est, quo degustato, desipit omnis caro. Admiremur cum sacra virgine opera Dei contemplantes in hac labili vita, ut facie ad faciem regem nostrum Christum, in cælo videntes admiratione rapti eum collaudemus in æternum.

Psal. 47.

3. Reg. 10.

2. Cor. 13.

Esai. 60.

Apo. 2.

Secundò, notandum quanta fuerit Hebræorum duritia & ingratitude, quorum multi dilapsi sunt in lapidè Christum Iesum impingentes. Maxime dolendum quod in Israel, non inter gentes quæ Deum ignorabant, sed in populo Dei quæ maximis beneficijs prosequutus fuerat. Cui legem cælicam dederat, cui tot vates ante se miserat, in hoc populo sibi delecto nec esset agnitus, nec ut ius erat susceptus. Vnde cõqueritur & quidè rectè. Quis cæcus nisi populus meus? Esai. 42. Mo-

Esai. 42.

R lecta

Iesta quidem res & valde onerosa, vt post hac Israel hoc est orthodo-
xorum caterua, Christum Iesum non brachijs extentis excipiat. Il-
licei ingrati miserè occiderunt, nos resurgamus nouâ vitâ inchoan-
tes, & mādata Dei opere exequamur. Sic alma Dei mater & Ioseph
postquam perfece-
runt legis mādata reuersi sunt in ciuitatem suam.
Cauemus ne ingrati-
tudinis noxa nos inuclat vnquam, quin gra-
tias agentes Deo pro tot impensis nobis donis, Deiparæ virginis hu-
militatem, fidem & caritatem imitemur.

3. Tertiò animaduertamus oportet, quāti Deus faciat opera nostra,
ieiunia, orationes, & alia id genus. Sanè nisi Deus illa magnificeret,
non tam exactè Anna prophetissa in euangelio esset commendata.
Quippe ieiunijs & obsecrationibus seruebat Deo optimo. Respon-
det huic sententiæ diuus Paulus. Non quasi aerem verberans, sed ca-
stigo corpus meum, & in seruitutem redigo. Cur ita? Ne cum alijs præ-
dicauerim, ipse reprobus efficiar. Aerem verberare est tantum dice-
re, & non facere. Itaque hæretici omnes, opera bona horrentes ae-
rem verberant, & ideo reprobi habebuntur. Si hæc scitis beati eritis,
si feceritis ea, ait magister verax Christus. Sin verò minus, peribitis
& miseri eritis. Quid quod Saluator noster ora imprudētium obstru-
xit dicens: Non omnis qui dicit mihi dñe domine, intrabit in regnū
cælorum, sed qui fecerit voluntatem patris mei qui in cælis est, ipse
intrabit in regnum cælorū. Quid obsecro lucidius dici potuit? Hæc
vel sola sententia omnium hæreticorum commenta destruit, nisi fu-
ror eorum pertinax foret.

4. Quartò fas erit notare, quod Christus in signum nobis datus est à
patre, vt resurgamus, tum eius sancta dogmata, tum etiam illius can-
didam vitam sectantes. Mirabile dictu, Mosi signum victoriæ in vir-
ga datur, quæ conuersa fuit in serpentem. Gedeoni in rore, qui in vel-
lus descēdit, Abrahæ in igne, qui deuorauit sacrificium, nobis autem
longè melius, ac præcellētius signum ob oculos ponitur, Christus Ie-
sus filius Dei, in quem aspicientes aberrare minimè quibimus. Quin
vt quondam à serpentibus fauciati, æneum serpētem intuentes, sub-
inde incolumes abibant, ita credentes in Iesum pendentem in cru-
ce, & caritate toto pectore eum amantes, spiritualem salutem extern-
plò recipient. Ecce scopus totius vitæ nostræ, in quem cogitationes
omneis, verba, & opera nostra dirigamus. De quo signo vates Esaias
dixit: Leuauit dominus signum in nationibus, & congregabit profu-
gos Israel. Quasi extones & exules omnes eramus donec Saluator
crucis

crucis patibulum ascendit, at vbi mortuus est ad eum conuolantes,
per fidem & dilectionem, cōglomerati, perinde vt milites sub vexil-
lo regis certamus, Satanam cruētum mundum fallacem, carnem sub
dolam patrocini-
o illius profligantes, & profus expugnantes.

Quintò annotatu dignū est, qualiter Christus vnice dilectos cru-
ciet in hac vita. Sanè matrem sanctissimam, vehemēter amatam gla-
dio suæ passionis vulnerauit. Vnde sanctus Bernardus. Posteaquam
dñs spiritum emisit in cruce, ipsius planè non tetigit animam crude-
lis illa lancea: quæ nec mortuo parcēs, cui nocere non posset, aperuit
latus. Sed animam virginis vtique penetrauit, vt plusquam marty-
rem meritò prædicemus. In qua nimirū corporeæ sensum passionis,
excessit cōpassionis effectus. Nec inter tot agones defuit solamen cæ-
lestis, quo roborata Deipara Maria stabat iuxta crucē filij sui, vt fan-
ctus Ioannes narrat. Quin vera est illa sentētia diui Pauli: Sicut abun-
dant passionis Christi in nobis, sic per Christum abundat consolatio:
cui cōcinit illud psalmi: Secundum multitudinem dolorum in corde meo,
consolationes tuæ lætificauerunt animam meam. Quis
trepidat post hac fratres labores effugiēs? Gaudeamus pro
fecto cum tribulatio instat, omne gaudium existi-
mantes cum in varias tentationes inci-
derimus, vt pulchrè admo-
net sanctus Iaco-
bus.

INFESTO CIR cuncionis.

DECLAMATIO. XI.

Mirabile mysterium fratres sacrosancta ecclesia hodie ob oculos nostros posuit, tota nostri intellectus indagine contemplandum. Sanè non tam Dei filij quam nostrum agitur festum carissimi, nã ipse subiit legis antiquæ graue iugum, nos verò liberamur. Dolet puer Iesus, vt nos gaudeamus. Denique piensissimus medicus vulneratur, vt nos sanemur, circunciditur carne, vt nos purificet & circuncidat mète. O exuberantem summi

Philip. 2. Dei erga nos caritatem, nõ fat fuit, formam serui accipere, qui erat in forma Dei, patri coæqualis, nisi exinaniret se hodie, peccatoris imaginem induens, medicamentum peccati nostri suscipiens? Iesu bone & nostri amantissime, cum Sephora Mosi sponsa iam clamare posthac non desinam: Sponsus sanguinum tu mihi es. Non auro argenteo, non gemmis vernantibus animam meam emisti, sed cruore roseo tuo, me decorasti, & è faucibus draconis versuti redemisti. Eas ob res inexhaustas tibi gratias ago, agamque quandiu vixero, te adiuuante. Nos ergo fratres ad explicandum sacrum euangelium accingamur, cuius vt audistis nunc, breuissima lectio est, verütamen maximis ac multis diuinis mysterijs copiosa. Vbi potissime duo annotatione dignissima Lucas narrat. Primum Christi Saluatoris nostri circuncisionem, deinde quemadmodum è cælis per angelum Gabrielẽ nomen mellitum Iesu, fuerit allatum. Euangelij historia sic habet.

Euangelium. Postquam consummati sunt dies octo, vt circũcideretur puer vocatum est nomẽ eius Iesus. Quod vocatum est ab angelo priusquam in vtero conciperetur.

Ioan. i. Puer Iesus octauo die aduẽtante ad circũcisionẽ ducitur. Sed quis obsecro puer iste est? Sanè ille de quo B. Ioannes intonuit: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deũ, & Deus erat verbum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Ecce puer quam

quam magnus quia Deus ab æterno genitus à patre. Quem cõstituit *Hebr. i.* heredem vniuersorum, per quem fecit & secula, vt perbellè ait Apostolus. Vere tu es Deus absconditus, rex noster Saluator. Cum propheta clamare oportet: Deus æternus sub paruo corpusculo dies octo tantũ nato, latitat, fortitudo sub fragilitate, & tenera ætate, immanis saque maiestas pãniculis inuoluitur. En fratres Sanson robustissimus *Esai. 45.* alligatur, quẽ Dalida nostra, virgo sancta nobis obtulit, fasciis vincitum. Mira res, Filistim gaudentes eum suscipiunt, quando pharisæi & sacerdotes crucifigendum in Caluarie locum ducunt, quasi molam ponderosam humeris eius imponẽtes, dum baiulat sibi crucem, & tanquam athleta fortis lanceam gestans suis manibus, qua triumphũ de inimicis captet. Vt pulchrè sanctus Athanasius notat. O dnẽ *S. Atha. 1.* tu es solus qui facis mirabilia. Non modo ait Cyprianus, mundi huius structurã admiror, non stabilitatem terræ, cum eam cõplectatur volubile firmamentum, non singulos dies, non lunæ defectum & incrementum, non solem semper integram & laborem perpetuum, non *S. Cipria. ser. nati.* tẽporum vicissitudines in quibus, quædam virent, & quædam arent, quædam mortua videntur deinde reuiuiscunt. Miror sanè Deum in vtero virginis, miror omnipotentem in cunabulis, miror quomodo verbo Dei caro adhæserit, quomodo incorporeus Deus corporis nostri tegumẽtum induerit. Totus me stupor cõplectitur, dum intueor medicum nostræ salutis antidotũ peccati nostri, absq; peccato libenter accipere. Miror denique, proh dolor, fratres in hac dispensatione tanti dispendia temporis & tam lentos ad obediẽtiam Saluatoris nostros processus. In breui poterat patrari negocium, & abbreviari labor tantus, ad solum Christi verbum sicut factus est mundus. Iuxta illud: Ipse dixit & facta sunt. Sed elementario mundo dignior est homo rationalis, quod ex eo quod in eius seruitium facta sunt omnia facile creditur. Quin & hæc sunt noua mira quæ prædixerat Ieremias. Nouum creauit Deus super terram, mulier circũdabit virum. Et rur *Iere. 31. Esai. 28.* sus Esaias clamat: Vt faceret opus suũ peregrinũ est opus eius ab eo. Ecce paruulus noster Iesus infans octo dierum, & vir potẽs vocatur, quem fragilitas foeminea suo vtero Spiritu sancto operante conclusit, quem hodiẽ virgineis brachijs Maria portat, vt lapideo cultro vulneratus, omnium nostrum vulnera amputet. Vere langores nostros *Esai. 53.* ipse portauit, cuius luore sanati sumus. Opus suũ profecto fecit, quod creauerat saluans quod perierat, ad vitam reuocans quod mortuum fuerat. At peregrinum opus fuit in Deo, quod verbum caro factum

Eze. 1. est ex auro diuinitatis, & argēto humanitatis, quasi species electri ap-
parens, vt Ezechiel stupefactus vidit, quod factus est visibilis & com-
prehensibilis, passibilis & mortalis, peregrinum quidem opus à ma-
iestate Dei est. At, quod puer fuggens vbera, panniculis inuolutus
sanguinem sponte effundat, conuicia sustineat, & cōscēdens crucem
inibi mortē oppetat, peregrina res est. En puer octo dierum, & gigas
omnipotēs exulcauit, vt athleta fortis ad currendam viam vehemē-
ter arduam ac laboriosam redemptionis nostræ.

Vt circūcideretur puer, ait Lucas, dies octo impleti sunt. Obseruā
dū quod pius parēs creator noster, post infelicē protoplastorū calum
hominibus originali culpa infectis semper medicamen tribuit, quo
mundarentur, & mūdati non prorsus perirēt. Vnde in lege naturæ
Magist. 4. d. 1. sacrificia & oblationes pro infantibus Deo offerebantur. Ita vt san-
guine animalium aboleretur foeda illa lepra, de qua ingemiscēs pro-
pheta ait: In peccatis concepit me mater mea. Et Apostolus: Omnes
Psal. 52. in Adam peccauerunt & egēt gloria Dei. Ceterum tēpore Abrahæ
Gene. 17. cū quo Deus foedus percussit, cuius amittitæ signum circūcisio fuit
Infans cuius præputij caro octauo die circūcisā non fuerat peribat
Iosue. 5. de populo tuo. Idq; in lege rursus innouauit. Leui. 12. Fiebat namque
lapideo cultro, vt internē animæ duritiæ remotionem adumbraret.
De quo signo Apostolus valde egregiē differens inquit: Signum ac-
cepit Abraham circūcisionis signaculum iustitiæ fidei, quæ est in
Rom. 4. præputio, vt sit pater omniū credētium præputium. Perinde dicat,
Deus optimus Abrahæ dedit circūcisionem, nō vt inde iustus fieret,
sed vt iustitiæ, quam iam fide adeptus erat, claresceret notaque esset
hoc signo. Nec soli Abrahæ, verum etiam omnium qui eius imitaren-
tur fidem, quibus æquē vsq; ad legis ablationē hoc signū præcepit.
Quamuis peregrinationis tēpore dispēfatione Dei fuerit intermissa.
Vbi viscera pietatis summi nominis vel maximē patefcunt. Vt vt
vehemens erat dolor die tertia post circūcisionem, iter agere non va-
lebant hebræi in deserto, ob id tunc temporis circūcisio cessauit. Est
quidem Deus noster pater misericordiarum & fons totius cōsolatio-
nis. Atqui, Christus Deus noster hoc signo minimē eguit quum esset
ipsa iustitia, verūtamē oneri tam graui legis, se subdere voluit. Quin
& ipse dedit signū hoc Abrahæ, magna ei promittēs, videlicet, quod
esset pater multarum gentium, & reges plurimi nascerētur ex illo, &
quod plus pōderis habebat, pollicitus est illi, dicēs: In femine tuo, be-
nedicentur omnes gentes. Vnde Apostolus exactē hoc explicās ait

Non

Non in feminibus quasi in multis, sed in femine tuo quod est Chri-
stus. Par ergo erat vt promissione impleta ipse signum tolleret, qui il-
lud dedit. Nonne iam Abraham pater multarum gentiū effectus est,
vbi fides eius longē lateq; mirum in modum accreuit? Nunquid non
plures reges prodierunt ex femine eius in Israel? Quid plura? Messias
illi promissus in mundo apparuit, quem ille quondam oculis fidei vi-
dit, & vehementer gauisus est. Valeat iam circūcisio quam mordi-
cus Hebræi tenent frustra, quippe quæ vt salutaris erat olim, æquē le-
thalis & mortifera est, vbi sacrū baptisma Christi Iesu apostolorum
prædicatione sufficienter fuit hominibus propalatum.

Mirum tamē est quod Christus Iesus circūcidi voluerit, cū S. Gre *Quest.*
gorius dicat: Omnis Christi actio nostra est instructio, imò ipse domi-
nus teste Ioanne ait: Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego *Ioan. 13.*
feci vobis ita & vos faciatis. Quorsum ergo ipse fecit quod nos ortho-
doxi execramur? Verum fratres Saluator mundi circūcisionem ac-
cepit tempore illo, quo sub præcepto erat. Quam ob rē actio eius in
hoc nobis est imitāda, vt obseruemus ea quæ sunt nostro tēpore præ-
cepta, tum à Deo optimo, tum etiam ab ecclesia sancta, quæ spiritu
Dei afflata præcepit, quæ nobis salubria sunt. Nonne scriptū est: Vni *Eccle. 8.*
cuique negotio est tempus & opportunitas: Hinc pulchrē Origenes
ait: Sicut mortui sumus cum illo moriente, & confluximus Chri-
sto resurgente, ita circūcisi sumus spirituali circūcisione per Christū,
& ideo carnali circūcisione nō indigemus. Quo pertinet illud Apo *Colo. 2.*
stoli: In quo circūcisi estis, circūcisione non manu facta, in expo-
sitione corporis, sed in circūcisione dñi nostri Iesu Christi. Itaque
fufcipiendo figuram, Saluator impleuit veritatem. Sanē quod tan-
toperē sponsa in canticis desiderabat. obnixē & deposcebat, ad-
uentante Christo impletum cernimus. Dilectus meus mihi & ego il- *Cantic. 2*
li, qui pasceitur inter lilia, donec aspiret dies, & inclinentur vmbra. Id *Eccl. 4.*
que non semel sed iterato dixit. Verum sole orto vmbra paulatim
euanescent, sic Saluatore nato quæ vmbatica erant in lege veteri
abolita sunt, & paulatiuē labefactata. Dicēte domino in throno glo-
riæ suæ sedente: Ecce noua facio omnia. Hinc S. Augustinus. Nouus *Apo. 21.*
homo veniens in mundum, noua præcepta dedit mundo, nouaque
sacramenta instituit. Sunt sanē quamplurimę rationes, ob quas domi-
nus circūcisionem accepit. Primò operæ pretium erat, vt carnis suæ *Nota.*
sanctissimæ veritatem ostenderet. Sciebat namque Saluator, vt po-
te sapientia patris cælestis, homines futuros qui eo dementiæ, & in-

R 4 gratitudinis

gratitudinis deuenirent, idq; diaboli suggestu, vt verā humanitatem in Christo negarent. Vah dementiam hominū iniquorum, ne gratias agerēt, & toto pectore amarent eum, qui tāta perpeffus erat pro eis, dæmonis commēta inuana sequi maluerūt, quam veritati fidē dare.

Hereti. Impius Manicheus asserere haud erubuit, Christū phātaficum corpus habuisse. Appolinarius contra corpus Christi diuinitati consubstāiale dixit. Valētinus improbus ore improbo profitetur dominū è cælo corp^o attulisse. Planè cæcauit eos malitia eorū, & dicētes se esse sapiētes stulti facti sunt. Vt ergo tres cuneos hosce lapide vno proferneret, noster Dauid manu fortis Christus, Goliathq; gigāte monstrosum fuditus prostraret, octauo die vt in lege sancitū fuerat circūciditur, lapideo cultro vulneratur, sanguinē effundit, vagit, lacryma tur dolore nimio cōfectus. Quę omnia veri corporis, vera inditia sunt.

Matth. 5. Secūdo, par erat, vt legem quam ipse tulerat comprobaret, & à Deo datam esse insinuaret, ipso dicēte: Non veni soluere legē sed adimplere. Tertiō, ius erat vt qui Abrahæ promisit se nasciturū ex illius prospāia, Abrahæ filiū se ostenderet, quiq; legē circūcisionis à Deo acceperat, vt nūc tetigimus, in signum fidei. Huc attinet illud Pauli: Nusquā angelos apprehēdit sed semē Abrahæ apprehēdit. Quid plura? Vt legis onus graue nimis tolleret à nobis, legi obnoxii se fecit. De

1. Petri. quo iugo ait beatus Petrus: Quare imposuistis eis iugū, quod nec nos nec patris nostri portare potuimus? Nō vulgarem emphasim habent hęc verba, quę maximè Hebræos taxāt. Hęc rationem egregiē tangit Apostolus, dicens: Vbi venit plenitudo temporis misit Deus filiū suū factum ex muliere, factū sub lege, vt eos qui sub lege erant redimeret. En duplex donum modis omnibus existimandum, nedum nos redemit Saluator è manu Pharaonis tyranni, sub cuius imperio, heu astricti tenebamur, sed de maledicto legis nos liberauit beneficē tissimus Saluator, iugum ferreum illud ex omnium nostrum colo auferens. Sit per omnia ipse benedictus qui sic vnictē nos dilexit. Huc at

Ose. 11. tinebat vaticinium Oseæ, per quem dominus pollicitus est: In funiculis Adam traham eos, in vinculis caritatis & ero eis, quasi exaltās iugum super maxillas eorum. Equidē exaltauit iugum & abstulit, vbi legem ipse adimplens, iugum suaue nobis reliquit, legem gratiæ con-

Matth. 11. dens. Vnde pulchrè ipse clamat: Tollite iugū meū super vos. Iugum meū suaue est: & onus meū leue. Mira res, si rub^o ardēs nō cōburebatur, eò qd Deus ibi erat, quid mirū si onus legis nouæ leue sit, & iugū suaue, quod nobiscū filius Dei quotidie portat? Extatilla sententia

omni

omni consolatione plena: Cōputrescet iugū à facie olei, Oleū gratiæ quod sua gratuita dignatione Christ^o abūde nobis largitus est id operatur vt nedū patiēter aduersa sustineamus, sed quod mirabilius est, gratanter atque gaudenter. Quod videre est in Apostolis de quibus Lucas inquit: Ibant Apostoli gaudentes à cōspectu concilij, quoniā digni habiti sunt, pro nomine Iesu cōtumeliā pati. Videte obsecro fratres, videte aquas Marath suapte natura amaras, per manū Moisi lignū mittētis dulcoratas. Crux Christi lignū salubre, quotidie mirabilia hęc operatur, dū in quavis calamitate clamamus: Dñs dedit dñs abstulit, sicut Deo placuit, ita factum est, sit nonen dñi benedictum. *10b. 1.* Venit ergo Christus Dei filius homo factus, suscepit antiquæ legis iugum ponderosum, vt illo ablato aliud suauitate plenū præberet suis orthodoxis, ita vt pueris condolens, puer ipse circūcisionē accipiens graue onus ab illis abstulit, de hoc fufius Sanctus Thom. 3. p. q. 37. arti. 1. Vbi septem rationes adducit, ob quas Saluator circūcisus est. O iugum suaue & omni suauitate plenum, circūcisionis loco, quæ duntaxat ex opere operato gratiam conferebat ad deletionē culpæ originalis, datum est nobis baptisma sacrum, vbi abundantius & locupletius gratia nobis confertur, tā ad abolēdam quamlibet culpā, *Scotus. 4. d. 1.* quā ad aperiēdam cæli ianuam, quod sanè circūcisio nunquā potuit, nec martyrium, ante Christi Iesu aduētum & benedictam mortem.

Ceterum sciēdū est, quod Saluator populū suum à circūcisione carnis liberans, aliam spiritalem eis inuexit, de qua Apostolus ad Romanos ait: Nō enim qui in manifesto iudæus, neq; qui in manifesto in carne circūcisio, sed q in abscondito Iudæus est, & circūcisio cordis in spū, nō litera. Cuius laus nō ex hominibus, sed ex Deo est. Verba hęc planè ita nota sunt vt nullatenus expositione indigeāt. Quibus maximè Christicolis spiritalem circūcisionem commendat. Itidem alibi: Nos sumus circūcisio qui spiritu viuimus Deo, & gloriamur nō iam in carne, sed in Christo Iesu, qui iustificatio nostra est. Neq; hęc spiritualis circūcisio adeò noua est, vt nō quōdam eā præceperit Deus. *Phili. 3.* Quādoquidem mysticā hęc circūcisionem Moses Iudæis prædicauit. Circūcidite, ait præputiū cordis vestri, & ceruicem vestram ne induretis amplius. En circūcisio quæ fit à peccatis abstinēdo, quam fit antiqua. Et Esaias quāuis alijs verbis, id suadet lucidiūs: Auferte malū cogitationū vestrarū ab oculis meis. Cogitationes præuę & superuacaneę, veluti præputiū cordis sunt, quas execratur ve hemēter dñs. At *Deut. 10.* qui, quoniā opis nostrę non est auferre peccata, & corda mūdare sed *Efai.*

R 5 Dei,

Deut. 30 Dei, clamat Moses: Circūcidet dñs Deus tuus cor tuū ex toto corde tuo, & in tota anima tua, vt possis viuere. Notādū quā sit proficua, imò pernecessaria hęc spiritualis circūcisio, sine qua anima viuere nequit. Vt possis viuere inquit. Quod est dictū. Alioqui morieris. Nec sanctificatus Hieremias silentio rem tam feriam præterijt. Hęc dicit dominus viro Iuda & habitatori Hierusalem: Circuncidimini domino, & auferite præputia cordium vestrorum viri Iuda. Ne fortè egrediatur, vt ignis indignatio mea, & succendatur, & non sit qui extinguat. Audistis quidem quanta mala interminetur dominus, nō ijs qui incircuncisi sunt corpore sed corde. Posthac fratres mei oportet dare operam, vt tam cordis prauos affectus, quā etiam corporis omnes sensus mortificātes, quasi Petrino gladio ob Christi Iesu amore quicquid noxium est, subinde amputemus. Tempus putationis venit ait spōsa. Vineam dñi fumus, palmites refecādi sunt, & purgandi vt fructus vberiores ferāt. Certo certius sciētes quod de omni verbo otioso quod locuti fuerint homines, reddent rationem in die iudicij.

Esai. 1. Sicut iudex ipse æquissimus commonefacit. Et quoniam à planta pedis vsque ad verticem in nobis non est sanitas, iuxta illud dauitium: Non est sanitas in carne mea, hęc expoliatio vniuersalis sit oportet, non in parte vna vt illa carnalis circūcisio facta erat. Vnde pulchrè Apostolus ait: Expoliantes veterem hominem cum actibus suis, & induentes nouum. Equidem veterem hominem expoliat, qui superbiam, qui auaritiā, gulam, & alia id genus piacula à se prorsus abdicat. Nouumque hominem induit, qui humilitatem Christi Iesu, inopiam, caritatemque pro sua virili consecratur. Quod verò die octauo, vt Lucas recensuit, Christi circūcisio facta fuerit mysterio non vacat. Resurrectionem mirabilem hoc indicat, in qua absterget Deus omnem lacrymam, famem, sitim, & labores, quibus nūc vel maximè homo lacesitus, & afflictus incedit. Hinc colligitur, quoniam pacto nos spiritualiter circūcidamus in omnibus viribus nostris, idque tam internè quam externè. Sanè si manus vel pes putrefcere incipiat, statim refectio vel adustio fiat oportet, ne pars synce ra inficiatur. Quod maximè rationi cōsentaneum esse, nemo tam stупens est qui ambigat. Peccatum autem nil est quā putredo, eaque non sola sed aliam ex alia producens, ergo peccatum penitentię cultro, dicto citius rescandum est. Alioqui vt cancer vsquequaq; serpit, assumens omnia, omnes virtutes corrumpens. Abyssus abyssum inuocat. Abyssus vnus sceleris, abyssum alterius parit. David ex adul-

terio

terio in præcipitiū homicidij cecidit. Iudasauarus, sacrilegus fit sacramentum indignè accipiens, vendidit Christum Iesum vili pretio, tandem infelix sese laqueo suspendit. Ecce putredo peccati in eo vsq; adeo circūserpēs omnia cōsumpsit in traditore. Iam S. Bernardum S. Bern. tantisper audiamus: Nos quoque fratres circuncidi necesse est, & sic serm. cir- nomen salutis accipere, circuncidi sanè non litera, sed spiritu, & veritate. Circuncidi non vno mēbro, sed toto corpore simul. Licet enim cun. i. magis in ea parte, qua mādāta est Iudæis circūcisio regnet additamētū Leniathā, qd à malo est, & amputari debet, vniuersam tñ occupat carnē ita vt dicere possimus: A plāta pedis vsq; ad verticem nō est in nobis sanitas. Quod quidē malū magnū, adūbrabat ille homo descens ab Hierusalem in Hierico, qui à latronibus spoliatus & vulneratus relictus est femiuinus. Pius autem Samaritanus filius Dei descendit, & eum intuēs sauciatum, oleū & vinū gratiæ suæ infundens peccatorē sanauit. Memēto fratres quod nemo incircūcisus possedit terram illā optatā lacte & melle manātem. Imò dñs ad Iosue ait: Circū Iosue. 5. cuncide populū secūdō. Vt intelligamus vitam Christianā nō aliud esse quā diuinā circūcisionē, alioqui patriam cęlestem, cuius typum terra illa pmissa gerebat, nemo corde incircūcisus intrabit. Si oculus Nota. vel man⁹ tua scādalizat te, abscinde eā & projice abs te. Videte terribilē circūcisionē oculorū, manū, necnō & pedū. Quorsū carissimi in die circūcisionis Abrahæ, nomē eius, & Saræ vxoris illius innouātur? Profectō quia in generatione spiritali quæ fit in baptismo, & in circūcisione spiritali, vox ea insonat: Ecce noua facio omnia. Hęc S. Aug. Apoc. 21. gustinus. lib. 19. de ciuita. cap. 27. & 28. Nos igitur signati sumus fratres nobiliori signo, dicente apostolo: Nolite contristare Spiritum Ephc. 4. sanctum in quo signati estis. Hoc sigū in sacro baptismo accepimus plus valiturum, quam Iudæorum circūcisio. Quique temerè leuauerunt quod in sua circūcisione Deus eos agnosceret in iudicio. Ita vt quisquis illud signum non habuerit, eum afferant damnatum iri. Fabula hęc est, nam teste Theophilato, portionem illam benedictam Theophi. carnis Christi, illæsam ipse serauit, & in die resurrectionis resumpsit, quo integrum corpus ascenderet in cælum. Vnde etiam ipsi Hebraei præpuciati assurgent, vt nullus defectus remaneat. Erit sanè 2. Cor. 8. tunc perfecta in nobis circūcisio, svt Paulus hortatur nos, prouideamus bona, non solum coram Deo, qui internam conscientiam intuetur, sed coram hominibus, ne quicquam scandali præbeamus, etiam infirmis, Dño ipso cōminante: Vñ illi per quem scandalum venit. Ceterum

Ceterum fratres, si quis desiderio pio scire affectat, quantum doloris hodie passus est puer Iesus, altius rem consideret, domino opitulante. Alioqui tam sumus fragiles, vt dicere non possimus, dominus Iesus nisi in spiritu sancto, vt Apostolus contestatur. Duplicem dolorem contemlemur in Christo Iesu hodie, alterum mentalem, alterū corporalem. Equidem si quis iam doli capax, & vir ætate perfectus, brachium haberet adeò infectum, vt medicorum cōsilio esset mane refecandum. Infirmus subinde vt hoc scit, intelligens gravitatem futuri doloris, internè dolet antequam caro eius sit vulnerata. Dum ergo nouacula corpus vulnerat duplici illo dolore affligitur. Saluator mūdi confestim vt in virginali vtero suæ benedictæ matris conceptus fuit, vir perfectus factus est, iuxta illud Ieremiæ: Mulier circumdabit virum. Et in euangelio legimus: Quod in ea natum est de Spiritu sancto est. Vbi S. Basilius ait. Ecce quam perfecta fuerit Christi conceptio, vt natiuitas appelletur. Anima illa gloriosa vidēs verbū, omnia præterita, præsentia & futura agnouit. Maximè pressuras & labores, ac mortē suā contēplata est. Nec modo, vt alij martyres suos agones ex reuelatione sibi facta agnouerūt, ita & anima Christi anguores peculiare intellexit, sed quantum doloris erat passurus optimè sciuit. Vnde ob oculos cruciatus & si futuros habuit, ex vtero sacerrimæ matris. Cuius vox gemibūda ea est: Dolor meus in conspectu meo semper. Sensit dolorem circuncisionis mētalem, ex quo conceptus est, corporalem verò die octauo, postquam alma virgo eum peperit. Magnus dolor prior, magnus & secundus. Si ergo viri Sichimitæ robusti corpore, die tertia post circuncisionem sese tutari non valuerunt cōtra filios Iacob certantes, vt sororem suam Dinam liberarent, imò interfecti sunt ab eis dolore nimio circuncisionis confertati: quid de puero Iesu dicemus, cuius corpus sacrum omnium erat tenerrimum, & delicatissimum, quando cultro Petrino fuit vulneratum? Dubio procul tūc clamauit infans sanctissimus, si non ore, saltim mente: O vos omnes qui transitis per viam attendite & videte si est dolor sicut dolor meus. Attentione magna opus est carissimi in re tam seria tamque nobis frugifera. Eam ob rem, ait attendite & videte. Toto cordis affectu inspicite, & oculis fidei illustrati contemplantini, si est, aut fuit vnquam tam vehemens dolor, vt est hic meus. Quid de alma virgine dicā fratres, cuius viscera pertransiuit gladius ille, quo filius eius vulnus accepit, vos obsecro mente hæc reuoluentes, gratias agite vtrique filio sacerrimo & benedictæ matri.

Deiparæ

Deiparæ almæ verba illa sunt quæ superius adduximus, quæ Sephora sponsa Moy si ore suo protulit, quando filius suus Petrino cultro circuncisus fuit. Sposus sanguinum tu mihi es. Mirabile mysterium, si filius, quomodo sponsus? Si verò sponsus qualiter & filius? Equidem Christus filius Dei spōsus fuit Mariæ, & etiam filius ipse nanq; tanquam sponsus processit ex ea, virginitatem illius seruans, dolorem ei nullum præbens. Vnigena filius eius, fuit, quem ope Spiritus sancti concepit & peperit. Dicamus & nos fratres, Iesu bone, spōsus sanguinum tu nobis es. Quiq; tantoperè nos etsi immeritis amasti, vt non semel sed septies sanguinē tuū pretiosum pro nobis affatim effunderes. In horto Gessemani anxietus ad patrem orans sudore sanguineo perflus, angore nimio fuisti confectus. In domo Pilati immanissimè flagellatus, riuuli cruoris tui atriu irrigarūt. Spinea corona caput tuum vulnerauit, vnde sanguis faciem tuam sole pulchriorem cruebatur. Deinde clauis ferreis pedes tui, manusque cōfossæ sanguinem nobis tuum dedisti, nec gutatim sed torrētis in morè defluebat cruor ille. Quid plura? Tam fuit sponsus amātissimus noster Christus Iesus, sanguinisq; sui magnificus largitor, vt post mortē lācea vulneratus de corde suo sanguinem nobis exhibuerit, dicēte beato iōāne: Vnus militum, lancea latus aperuit, & continuo exiuit sanguis & aqua. Septies passeris occisi sanguine altare Dei in ablutione leprosi aspergebatur, ex edicto legis, & septies sacerdos noster Christus secundum ordinem Melchisedech, pro nostra salute sanguinem effudit, quo peccatorum nostrorum lepræ foedissimè mederetur.

Ecce carissimi princeps Sichem filius regis Emor, qui affectu magno acceatus, vt Dinam filiam Iacob pulcherrimam ducat, circuncisionē spōtè accepit. Anima nostra planè pulchrior sole est, eòquod imagine Dei summi insignita. Hanc sic adamauit filius Dei, vt pro ea sanguinem suum dare non renuerit. O Dina caue, tanto sponso sis indigna, beneficium tibi impensum agnosce, grates benefactori tuo redde, ama toto pectore, eum qui vincē te dilexit. Mira res princeps Sichem, post circuncisionem quam amore Dinæ sustinuit ab Hebræis interfectus est. Ad eundem modum Saluator cuius principatus super humerum eius, à Iudæis crucifixus obijt. Hunc pretiosum cruorem fratres iugiter ob oculos habentes, fortiter certemus, nullatenus hostes timentes. Nempe vt elephantes regis Antiochi fortius pugnant, videntes sanguinem vix & mori, quem eis ostēderūt ad acuedos in prælium, sic martyres, sanguinem Christi contemplantēs, nec tyrannos

Nota.

Matt. 2

S. Basil.

Psal. 37.

Gene. 34

Thren. 1.

Lucæ. 22.

Ioan. 19.

Gene. 43

Figura.

Nota.

1. Mach.

tyrannos truculentos, nec erga stula, aut fartagine timebāt. Confes-
sores sanguinem hunc vix & mori aspicientes, id est Dei & hominis
cuorem agnoscetes, mundum & ea quæ mundi sunt aspernabātur,
& in eremum scalentem fugientes, in cauernis terræ degebant, pœ-
nitentiam austerissimam agentes. Virgines etiam tenelle, suapte natu-
ra fragiles, Christi sanguine roboratæ, carnis effrenes motus vicerūt,
nec non hostes & caruifices triumpharunt. Enimuerò flammeus ille
gladius in manu cherubin positus, vt paradisum custodiat, nec non &
Gene. 3. ille qui in manu Abrahæ sæuebat contra Isaac, iam in ariete Christo
Gene. 22. vulnus infixit, vt nos viuamus, ille soluit quod non rapuerat. Cana-
mus quotidie cum sanctis, qui in cælo canticum illud gratissimum in-
defesse cōcunt, gloriam toto pectore regi nostro Christo Iesu dan-
tes: Redemisti nos domine in sanguine tuo, ex omni tribu & lin-
Apoca. 5. gua, & populo, & natione, & fecisti nos Deo nostro regnū. Vtinam
semper & vbique, verba hæc tum corde, tum ore personantes gratias
exhiberemus Saluatori nostro. Qui nō in sanguine alieno, hircorum,
aut vitulorum, sed in sanguine suo redemit nos beneficis dñs. Sangu-
ne agni primogenita Hebræorum liberatur in Aegypto ne angelus
domini noceat, nos autem sanguine agni Dei Christi eripimur, & re-
S. Basil. gnum sanctum efficimur Deo. Sanguis ille typum habebat sanguinis
Saluatoris nostri, vt sanctus Basilus notat. *li. de Spiritu sancto. c. 14.*
multa sese offerebāt de hoc mirabili sanguine Christi quæ lubēs nūc
mitto, vt de sacro nomine ei⁹ Iesu in secūda parte declamationis huius
Gene. 38 aliqua dicere valeam. Vos fratres vt Zaram filius Thamar hoc coc-
cineo filo digitum vestrum alligate, coram vbique habentes hunc ro-
seū cruorem, qui latificare vehemēter potest animas vestras, quauis
calamitate vrgente.

SECUNDA PARS DE- clamationis de ineffabili nomine Iesu.

Tex. Vocatum est nomē eius Iesus, quod vocatū est ab angelo, prius-
quam in vtero conciperetur.

Hic aduertendum quod textus concisus est, nam vbi dictum fue-
rat, vt circuncideretur puer, statim addendum est, circuncisus est. Et
tunc sequitur vocatum est nomen eius Iesus. Hoc benedictū & omni
veneratione dignum nomen, non ab hominibus inuentum est: sed à
summo Deo datum, & per angelum almæ virginis nuntiatum. Voca-
bis

bis nomen eius Iesum ait Gabriel, hic erit magnus, & filius altissimi
vocabitur. Ex his aduertere licet, non ab angelo, sed à Deo qui eum
miserit, hoc sanctum nomen datum esse. Vnde Esaias multis retro die-
bus prophetarat. Ecce nomen domini venit de longinquo. Ac si pa-
tenter dicat. Non humano consilio erit inuentum, sed diuino. Et rur-
sus scriptum est: Vocabitur tibi nomen quod os domini nominauit.
Itaque non Deipara Maria, non Ioseph nutritus eius, sed pater cæle-
stis hoc nomen sacrosanctum imposuit filio suo. Nec absque magno
mysterio & nostra vtilitate, ceu infra, domino opitulante indicabi-
mus. Mira res ante quam esset cōceptus iam nomen habebat, nam Ie-
sus summo Deo nomen inditum est. Dñi est salus ait regalis prophe-
ta, & super populum tuum benedictio tua. Si ergo peculiare est Deo
saluare & salutem populo suo dare, Iesus ipse est, & fons omnium bo-
norum, salutisq̄ author. Vbi obseruandum quod non ex præcepto
nomen dabatur pueris in circuncisione, sed ex cōsuetudine, eò quod
Abraham quando circuncisus fuit nonaginta nouem annos natus, im-
positionis nomen accepit à Deo, vna superaddita litera. Vnde apud
Iudæos hæc consuetudo inoleuit. Hinc factum est vt Salomon te-
nellum & vnigenitum matri suæ appellet, quamuis frater eius vteri-
nus natu maior erat, nam ille ante circūcisionem obiit absque nomi-
ne. Ideò quasi nusquam esset decessit.

Ceterum roget quis, nomen nouum promissum est Messia, Esaias
dicente: Vocabitur tibi nomen nouum, quod os domini nominauit.
Hoc nomen Iesus alijs in veteri testamento fuit impositum, vt Iosue
& Iesu sacerdoti, quomodo ergo Saluator vocatus est Iesus? Hic ad-
uertendum est quod nomen debet proprietati rei respondere. Vnde
scitè Philosophus dixit: Ratio quam significat nomen, est definitio,
quæ designat propriam rei naturā. Nomina singularium hominum
semper imponuntur ab aliqua proprietate eius, cui nomen imponi-
tur. Vel ab euentu & sic Ioseph vocauit primogenitum suum Manaf-
sem dicēs: Oblivisci fecit me Deus omnium laborum meorum. Vel
etiam ex aliqua qualitate nascentis. Sicut vocatus est Esau, id est ru-
beus. Erat quidē rufus & totus in morē pellis hispidus. Aliquādo dan-
tur nomina ex cognatione, sic cognati Ioānis Baptistæ cognomina-
bātur, vt nomen patris Zachariæ daretur ei. Nomina autem quæ diui-
nitus aliquibus imponuntur, semper aliquod gratuitum donum signi-
ficant, illis cælitus datū. Hinc Abrahæ dictū est: Appellaberis Abra-
ham, quia patrem multarum gentium constitui te. Et Matth. 16. di-
citur

S. Tho. Cum est Petro: Tu es Petrus & super hanc Petram ædificabo ecclesiam meam. Quia Christo hoc munus gratiæ collatum erat, vt per ipsum omnes salutem acciperent, eam ob rem iure optimo nomen eius Iesus, id est Saluator, per angelum, non modo matri, sed etiam Ioseph, futuro nutritio datum est. Et quanquam alijs olim impositum fuerit hoc nomen secundum aliquam rationem, factum est, quia temporalē salutem populo Dei attulerunt. Secundum autem rationem vniuersalis salutis hoc nomen Iesus proprium est Christo. Et ideo dicitur nomen nouū ab effectu nouo & inaudito. Imò Iosue qui antea Osee vocabatur, primus fuit qui hoc nomen benedictum habuit. Moses spiritu Dei afflatus, vbi ducem populi eum cōstituit, Iesum ipsum nominauit. Is planè introduxit populū in terrā promissam à Deo, & duodecim tribubus eam diuisit. Ad umbrās Christum Iesum vēturum, qui fideles in cælum duceret, cui omne iudicium datum est à patre, vt singulis det gratiam & gloriam. Testante Apostolo: Vnicuique data est gratia, secundum mensuram donationis Christi. Iosue barbaros profligauit, & expoliavit illos, sic Christus principatus & potestates expolians, traduxit illos confidenter dæmones omnes euincens. Quid multa Iesus filius Iosedech sacerdos ille sanctus fuit, qui templum domini restituit, vt meritò imaginem Christi in se haberet. Cui datum est sacerdotium secundum ordinem Melchisedech. Vt fufius probat Paulus ad Hebræ. 7. Iesus noster non ex lapidibus nec manu factā extruxit ecclesiam, sed proprio sanguine redemit, & illam erexit. Tertius autem Iesus filius Sirach nomen illud sanctissimum assequutus est, vir sui seculi prudentissimus, ita vt renouaret sapiētiam de corde suo. Ecclesi. 50. ille Christi Iesu typum gessit profecto, quis Christo sapientior vnquam fuit? Ipse sapientia patris cælestis est. Prædicamus Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam ait paulus. Ideò præcellentisua doctrina orbem vniuersum illuminauit, & euangelica veritate à cultu pessimo idolorum emundauit. Tres ergo isti eximij viri non immeritò nomen Mesiæ habuere, & personam eius gesserunt, primus Dux fortissimus fuit, secundus sacerdos & summus Pontifex templi restaurator, tertius sapiētissimus scriba. Quæ omnia summo gradu in Christo agglutinata sunt. Ni fallor Deus summus ideo alios voluit ante Christi aduentum hoc benedictum nomen habere, ne versutus Satan agnosceret Mesiā ex nomine. De quarto nil inuenimus nisi quod in agro eius requieuerit arca domini, Philistæis remittētib; eam. Hinc S. Bernardus, Sermo. 3. Cicun.

Circun. Vocatum est nomen eius Iesus, non impositum, nempe hoc ei nomen est ab æterno, à natura propria habet vt sit Saluator, innatum est ei hoc nomen, non inditum ab humana, vel angelica creatura. Sed quid dicimus, quia Esaias ipsum puerum multis nominibus appellandum fore dixit, hoc tamen nomen tacuit? Sanè exultauit egregius propheta vt videret diem hunc, vidit & gauisus, gratulabundusque, laudans Deum ait: Puer natus est nobis & filius datus est nobis & factus est principatus eius super humerū eius. Et vocabitur nomen eius admirabilis, consiliarius, Deus fortis pater futuri seculi, princeps pacis. Magna quidem nomina, sed vbi est nomen quod est super omne nomen? Vbi Iesus, in quo omne genu flectitur? Fortè in ijs omnibus illud inuenimus, sed expressum & quodāmodo effusum. De quo sponsa oleum effusum nomē tuum. Habemus planè ex omnibus ijs appellationibus Iesum. Nec vocari posset nec esse Saluator si fortè quippiam horum defuisset. Admirabilis quidē est in mutatione nostre volūtatis, hoc saluationis nostræ principiū est cum eo donante spernere incipimus quo in pensius antea diligebamus, dolere vnde lætabamur, amplecti quod metuebamus, optare quod contēbamus. Admirabilis planè, qui hæc in nobis operatur mirabilia. Consiliarium se exhibet in electione pœnitentiæ & vitæ ordinatione, ne fortè sit absque scientia zelus, & voluntati bonæ prudentia desit. Alioqui Paulus arguet nos dicens: Zelum, vel æmulationem habent non secundum scientiam. Deus nobis est in peccatorum remissione. Nā ipse ait: Ego dominus qui deleo iniquitates tuas propter me. Fortem cum experiamur oportet in certamine contra hostes nostros. Quique vocem illam intonat: Nolite timere ego vici mūdum. Pater futuri seculi Christus est, qui nobis immortalitatē promisit. Fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum. Per presentis seculi patrem generamur ad mortem, eò quod statutum est hominibus semel mori & post hoc iudiciū. Per Adam cælestem regeneramur ad æternā vitā. Nec hoc satis est nisi princeps pacis sit Iesus, qui patri nos concilet, cui traditurus est regnum, multiplicabitur eius imperium. Vt meritò Saluator mūdi dicatur. Quam salutē hodie operari cœpit sanguinem pro nobis effundens. Ecce opere implet nomen suum sanctum, & quia vocatur Iesus salutem nostram operari nō horruit. Agite fratres & vos implete nomen vestrum magnum, Christiani appellati estis, opera agite vestro nomine digna. Nomen vestrum honorabile & sanctum est, imò vos estis genus electū regale sacerdotium, 1. Petr. 2.

gens sancta, populus acquisitionis. Ne obsecro, degeneres facti mancipia diaboli efficiamini. Nam qui facit peccatum seruus est peccati. Vbi cui dicitur: Nomen habes quod viuas & mortuus es. Hoc nomen, Christianus, nomen vitæ est, nisi fides caritate indigeat, quæ nimirum fides absque operibus viuere nequid. Quin & ipsa fides diu noctu clamat cum Rachele, & ait: Da mihi liberos alioquin moriar. Vbi Diuus Hieronymus, quasi filij nostri opera bona sunt, quæ ex voluntate candida produnt. Vnde in lege maledictus erat qui semen non habebat, quod planè non modo de generatione carnali, sed de spiritali intelligendū est. Huc attinet illud: Ite maledisti in ignem æternum. Esurui & non dedistis mihi manducare, sitiui & non dedistis mihi bibere. Hoc ad hædos steriles dictum est, ad oues verò pias & pietatis operibus deditas contra: Venite benedicti patris mei percipite regnum. Videre est quosdam in ecclesia Dei, aliena rapiētes, diuitias congerentes, thesaurum suum in hac vita momentanea facientes. Hoc cū est Christiana viuere? Nempe tales nomen habent quod viuant, nihilominus mortui sunt. Si frustra nomen gerunt sanctum perperam viuentes. Equidem alma virgo in ea epistola quæ ad sanctum Ignatium misit, sic ait: Mores & vitam voto conformes. Breuis quidem sententia sed profunditate magna, en methodus totius perfectionis nostræ, vita nostra candida sit, & mores conspicui sine tenebra peccati elucescant, ita vt voto sancto quod in baptismo protulimus conformes sint. Saluator noster id nos hodie docet adimplens sacrum suum nomen, sanguinem suum effundens, vt dum Iesus vocatur, Iesus sit opere, non nomine tenus.

Magnum quidem fratres & stupendum mysterium, circunciditur puer, & vocatur Iesus, quid sibi vult ista connexio? Circuncisio nimirum magis saluandi quam Saluatoris esse videtur, & Saluatorem circuncidere decet, quàm circuncidi. Sed agnoscamus mediatorem Dei & hominum, qui ab ipso natiuitatis suæ exordio diuina humanis sociat, imo summis. Mirabile dictu, nascitur ex muliere, sed cui fecunditatis fructus sic accedat vt virginitatis flos nullatenus decidat. Pannis puer inuoluitur, & panni ipsi angelicis laudibus honorantur. Absconditur in præsepio, sed proditur stella radiante de cælo. Sic circuncisio veritatem susceptæ humanitatis probat, & nomen quod est super omne nomen gloriam indicat maiestatis. Circunciditur tanquam verus Abraham filius, & Iesus vocatur tanquam filius Dei. Attendendum autem quod prius ab angelo vocatur Iesus, deinde ab hominibus

minibus, nam idem Saluator, angeli & hominis. Sed angeli ab initio creaturæ Saluator est, hominis autem ab incarnatione. O verbi profunditatem, ecce in ore duorum testium est omne verum, angeli & homines Christum Iesum fatentur mundi Saluatorem, nec est aliud nomen nobis datum, in quo oporteat nos saluos fieri. Nos ergo vt in uacuum non portemus nomen salutis, spiritalem circuncisioem habeamus, superflua quæque refecātes. Habentes alimenta & quibus tegamur, ijs contenti simus. En moralis & fatis frugifera circuncisio, & qui habet duas tunicas det vnā non habenti, & de cibis similiter. Vide tis normam viuendi cælicam, & philosophiam diuinam, vos precor eam pectoribus vestris altius infigite.

Hic animaduertendum, est quod duobus nominibus præci patres Deum optimum vocabant adorabantque, in lege naturæ usque ad Mosē, nā Deum Sadai illum appellabant. Sadai interpretatur sufficiens, vel sufficientia, & quia toto corde eum diligebant, Sadai illum vocabant, in quo omnē sufficientiam habebāt. Quin & ipse est qui dat iumentis escam ipsorum, & pullis coruorum inuocantibus eum, velut psalmographus canit. Itaque omnis creatura ad eum clamat. Sath, Sath, quasi cum apostolo dicens: Omnis sufficientia nostra à Deo est. Hoc nomine Isaac vsus est quando misit Iacob filium suū peregrinari: Benedicat tibi Deus Sadai, & crescere te faciat. At qui tempore Mosi aliud nomē Dei apparuit. Vnde dominus ad eum sic ait: Ego dñs qui apparui Abraham, Isaac, & Iacob in Deo Sadai, & nomen meum Adonai non indicaui eis. Cuius nominis Moses memoriā scripturis suis. Hoc quidem nomen essentiam Dei significat, ideò Hebræi ex septuaginta duobus nominibus Dei, hoc vnum vocabant præcipuè. In lege autem noua vbivmbatica illa euauerūt, & arcana cūcta clarescūt, nam gratia & veritas, per Iesum Christum facta est, nos fideles hoc nomen benedictum Iesum habemus, veneramur, & totis medullis cordis diligimus, dicentes cum Abachuc: Gaudens gaudebo in domino, & exultabo in Deo Iesum eo. Sadai, id est qui sufficiens vel qui sufficientia, nomen Dei est, quoniam solus ipse sibi sufficiens, quia bonorum nostrorum non indiget nos verò vel maximè eo indigemus. In quo viuimus, mouemur & sumus. Adonai, hoc est dominus, vel dominator. Iesus Saluator noster est. Quippe qui cum diues esset nosq; inopes, & miser, inops ipse factus est, vt illius spontanea inopia, nos locupletes ac diuites esse innumeris spiritalibus diuitijs ditati. Dominus ac dominator est omnium

Gene. 27 quamuis inter cunabula vagiat, sanguinem suum, lacrymasque abū-
Nota. dehodie effundat. Eo quod vox Iacob infonet, sub manibus Esau.
 Panni, quibus inuolutus erat Iesus, velut pelliculæ sunt, sub quibus
 latet, filius Dei, postquam verbum caro factū est, & habitauit in no-
 bis. Cui pater cælestis loquitur dicens: Vox quidem vox Iacob est,
 manus manus sunt Esau. Planè in similitudinem carnis peccati ho-
 die apparens, & cruciatum ingētem pro nobis circūcisus sustinēs be-
 nedictionē patris obtinuit nobis qui maledictioni obnoxij eramus,
 necnō & filij iræ iure vocabamur. De rore cæli & de pinguedine ter-
 ræ, nobis datur benedictio, vbi cruore eius irrigamur qui Deus & ho-
Ephe. 1. mo est, Christus Iesus, dicente apostolo. Qui benedixit nos in omni
 benedictione spiritali in cælestibus. Sed in quo nēpe in ipso Christo
Psal. 106 Iesu, Salvatore nostro, qui totius mūdi sal^{us} est, psalmographo astruē-
 te: Misit verbum suum & sanauit eos. Quis obsecro tantum bonum
 misit? Sanè pater cælestis cupiens vulneribus nostris mederi, cicatri-
 ces nostras sanguine sui filij sanare. De quibus ingemiscēs aiebat pro-
Psal. 37. pheta: Computruerunt & corruptæ sunt cicatrices meæ, à facie infi-
 pientiz meæ.

Ceterum volens nunc mitto nomen illud tetragrammaton, id est
 nomen quatuor literarum, quod Hebræi sic scribūt. H, V, H, I. Inef-
 fabile hoc nomē appellant non quod fari nequeat, vt Origenes no-
 tat, sed quod tantoperè illud venerentur, vt nemo nisi sacerdos in be-
 nedictione populi proferre illud audeat. Nec scribere hoc nomen ex-
 tra libros biblicos volebant, coacti aliquando per figuram sic exara-
 bant, . . . si verò aliquando in terram caderet piaculum ducebant.
 Proh nefas quot Christicolæ hodie ore polluto nomen benedictum
 Iesum assumunt peierantes. Faxit Deus optimus, vt tam lethalis
 pestis quamprimum abscedat à fidelium ore. Atqui literæ quibus
 hoc nomen honorificum tetragrammatō scribebatur erāt. Iod, He,
 Vau, He. Sic & græcè, quatuor literis scribitur nomē Dei, Theos, ve-
 rum quod pueri Hebræorum canebant hierosolymis Christum Ie-
 sum laudantes, & Mesiā verum profitētes, ex psalmo desumptum
Psal. 117. erat. Vbi sic habetur: O domine saluū me fac, o domine prosperare,
 benedictus qui venit in nomine domini. Hebraicè habetur. O Icho-
 uah, Saluum me fac. Salvatore mundi Iesum appellabant in quo
 mundi salus sita erat. Adhæc notādum quod nomen illud ineffabile,
Picus. li. vt quidam aiunt, effabile factum est per literam. S. quam Schim He-
 bræi vocāt. In cuius pronuntiatione maxillam in feriolem superiori
 iungimus.

iungimus. Vbi incarnationis mirabile opus ostēditur. Ibidem Deus
 homo factus est, & vocatus Iesus, præterea, Schin, apud Hebræos fi-
 gurā lāpatis habet, quā ob rem incarnationem significat, iuxta illud
 Esaiæ: Et Saluator vt lāpas accendatur. Lāpas Christū denotat, nam
 intus habet lumē diuinitatis, & oleū effusum quod est nomē benedi-
 ctū Iesum. Sic clarescere cœpit nomen Dei, adeò vt demiratus Da-
 uid dicat: Dñe dñs noster quā admirabile est nomen tuum in vni-
 uersa terra. Et ipse dñs ait: A solis ortu vsq; ad occasum magnū est no-
 mē meū in gētibus. Quodq; olim nō contigerat. Sed notus erat Deus
 in Israel dūtaxat, magnūq; nomē eius in Iudæa. Sed iam fas erit de
 mirabili virtute huius sacratissimi nominis Iesu aliqua indagare, quæ
 tum magnum solatium, tum ingens cōmodum afferant mētibus no-
 stris. Quam sit venerādum, & modis omnibus colēdum hoc salutare
 nomē palā facit Apostolus: In nomine Iesu omne genu flectatur, cæ-
 lestium terrestium & infernorum. Ecce triplicē monarchiā nomina-
 uit, cælū & terrā, & infernū, in quibus omnes genu flexi nomen hoc
 sacrū adorāt. Angeli & omnes beati, in cælis, orthodoxi in terra. Iu-
 sti qui in purgatorio poenas luūt, donec purgati ætherea regna possi-
 deāt, cū cū magnificāt Iesum. Quid plura? Dæmones quamuis mis-
 ri, superbi, & procaces in nomine Iesu exhibant ab obsessis per aera
 clamātes. Quid nobis & tibi, fili Dei benedicti, venisti ante tēpustor
 quere nos? Quid ergo mirabilius? Quidve potētius hoc sacro nomi-
 ne? Lāgores quosuis fugat, dæmonia pellit, mortuis vitā præbet, clau-
 dis rectus gressus exhibet. Argētum & aurū nō est mihi, ait Petrus, to-
 tius ecclesie caput, quod autē habeo hoc tibi do. Et cōfestim, claudus
 mēdicās in speciosa porta tēpli exiliēs incolumis factus est, stupenti-
 b^{us} cūctis. Sed quid auri argētiue illi impertiuit? In nomine Iesu surge
 & ambula. Iesu bone & salutis nostræ audissime, qui claudicātes sa-
 nas, tua potenti virtute, precamur supplices, & toto pectore oramus
 cū Dauide: Dirige gressus nostros in semitis tuis, in mādatis tuis san-
 ctis ne forsitā, moueātur, vestigia nostra. Vach demētiā execrādā
 hæreticorū, qui nolūt, flectere genu ad nomē Iesu, ij peiores diabo-
 lo facti cū diabolo cruciābūtur, ni respuerint poenitētiā agētes in
 hac vita, quam dñs eis sua gratuita dignatione impertiat, ne pereant.
 En fons patēs domui Dauid in ablutionē peccatoris & mēstruatę ve-
 lut propheta vaticinatus est. Quē vtiq; limpidissimū fontē, Aposto-
 lus digito suo nobis ostēdēs inquit: Abluti estis, sanctificati estis, iusti-
 ficati estis, in nomine dñi Iesu Christi. O sacrum, o salutiferū & per
 S 3 omnia

- omnia venerandum nomen Iesu Christi, in quo fideles omnes ablu-
ti sanctificati, & iustificati sumus. Equidem in hoc benedicto nomi-
Thren. 4. ne quotquot abluuntur vt de Nazaræis Ieremias ait: Candidores
sunt niue, nitidiores lacte, & ebore antiquo pulchriores. Planè ij
sunt quos in spiritu Ioannes inspexit sequentes agnum statem supra
montem Sion, qui que in frötibus suis, hoc est in anima scriptum ha-
Apoc. 14. bebät nomen hoc faccerinum. Mons Siö Ecclesia Romana sancta
est, in qua Saluatorem expectamus dominum nostrum Iesum Chri-
stum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum cor-
pori claritatis suæ. In hac Sion id est, specula oculis, fidei sacra reue-
lata facie, velamine Mosi deposito, gloriam dñi specularēs, certo
Acto. 4. certius clamamus cum beato Petro: Non est nobis aliud nomen da-
tum sub cælo in quo oporteat nos saluos fieri. Quin & ipse dñs per
Osee. 3. Oseam ait: Nō est Saluator absq; me. Idq; Esaias cōtestatur. Nec Za-
charias hoc filuit, imo voce magna ait: Ecce rex tuus venit tibi iustus
Zacha. 9. & Saluator. Angelus ad pastōres huius Saluatoris meminit. Natus est
Concil. vobis hodie Saluator qui est Christus. Hinc concilij Lugdunensis de
cretū sic habet. Conueniētes in ecclesia, nomen illud quod est super
omne nomē, à quo aliud sub cælo nō est datū hominibus, in quo sal-
uos fieri credētes oporteat. Nomē videlicet Iesu Christi exhibitione
Luce. 10. specialis reuerentiæ attollant. Agite vos carissimi sanctū & terribile
est nomē hoc, suaue iustis horrēdū dæmonijs, vt nūc attigimus. Quā
plenū gaudij & cōsalationis est, nobis, tā vicinū terribile est hostib⁹
nostris. In nomine meo dēmonia eiciēt, serpētes tollēt, ait Saluator.
Idq; quotidie nobis accidit, dū tētatione catimur, dæmō, mūdus, aut
caro nostra infestat, in nomine Iesu clamātes, nihil bella hostilia no-
S. Ber. cēt. Vnde Bernard⁹ Iesus mel in ore, melos in aure, iubilus in corde.
Quid dulci⁹ melle? Salomō ait initiū habet dulcedinis. Sic nomē hoc
fons est, & radix totius suauitatis. In auribus melos suaue est & in cor-
Colo. 3. de alacritas & gaudiū mirabile. Eā ob rē omnia in nomine Iesu Chri-
sti facite, vt pulchrē admonet Apostolus, qui ore & corde Iesum
Christum personabat, que madmodum passim in suis epistolis con-
spicuum est. Nihil aliud magis inculcat quam hoc suauißimum, mel-
litissimumque nomen Iesu Christi.

Nedū Iesus salutare nomē, nobis armatura mirabilis est, qua oēs
infestissimos hostes expugnamus, funditus & prostramus, sed asylū,
Prou. 18. & turris inexpugnabilis cūctis Christi militibus est. Hinc Salomon:
Turris fortissima est nomē dñi, ad ipsam currit iustus & exaltabitur.

Singula

Singula emphasim habēt non vulgarē. Iesus turris est nō quæuis, sed
fortissima, vnde quaq; munita cōtra quā nec technē aut iacula diabo-
li quicquā valēt. Ad hāc confugiūt non oēs, sed iusti apostoli sancti,
martyres dñi, tyrānorum minas spernētes, vulnera & cruciatus perfe-
rētes. Nec nō, & cōfessores, & virgines carnē suā ieiunijs, & vigilijs ca-
stigātes, ad hāc turrim munitissimā cōfugiebāt, fugiūtq; quotidie in
hac calamitosa vitā, degētes, quæ quidē iugis militia est, super terram
teste B. Iob. Et velut septuaginta trāstulerunt, tētatio est vita homi-
nis super terrā. Attēdite fratres nō morosē aut fegniter, orare oportet,
nomēq; Iesu Christi inuocare, sed festināter, eā ob rē sapiēs dixit
ad ipsam currit iustus. Quā primū tētatio pulsat iustus clamat: Deus
Psal. 69. in adiutoriū meū intēde, dñe Iesu ad adiuuādū me festina. Et iterum:
Deus in nomine tuo potētissimo saluū me fac, & in virtute tua libera
Psal. 72. me. Statimq; dñs qui nō dormitabit neq; dormiet respōdebit. Quo-
Psal. 90. niā in me sperauit liberabo eū protegā eū, quoniā cognouit nomen
meū. Discāt hic oēs Christicolæ sedulo se exercere, & nomē Iesu, sæ-
pe sepius inuocare, quo velut in arce fortissima, requiē & pacē ad inue-
nire possint. Quin & vates regius oēs fideles pusillos & magnos com-
monefacit, vt tā mirificū ac præcellētem nomē laudēt: Reges terræ
Psal. 149 & oēs populi, principes & oēs iudices terræ, iuuenes & virgines, senes
cū iunioribus laudēt nomē dñi, quia exaltatū est nomē eius solius. Ec-
ce sanctus propheta oēs excitat fideles, ad honorādum ac laudādum
sanctissimū hoc nomē. Vos fratres habete hoc cōmendatissimū, siue
cubitū eūtes, siue è lecto surgētes, imò & cūcta in nomine Iesu facien-
tes, fieri nō potest, quin felicē finē sortiatur, Christo Iesu contestāte,
ac ore suo sacro pmittēte: Amē dico vobis si qd petieritis patrē in no-
mine meo dabit vobis. Quid obsecro vtilius, aut felicius dici vnquā
potuit? Tātā virtutis hoc salubre nomē est, vt pater cœlestis audiēs
nomē filij sui dilecti, in quo maximē sibi cōplacuit, subinde precāti-
bus magna largiatur dona. Quēadmodum Saluator pollicitus est.

Deniq; cum sponsa decantare nūc lubet: Oleum effusum nomen
tuum. Equidē aptissima cōparatio hæc est. Non modo sponsi oscula
& vbera spōsa desiderat, nam dixerat osculetur me osculo oris sui, quā
meliora sunt vbera tua vino, verū etiā nominis gratiā & virtutē de-
miratur, & cōmendat. Quod quidem tam est odoriferum tam suaue
redolens, tantis & refertum gratijs dulcedinis, vt oleo siue vnguento
præstātissimi odoris possit ac debeat comparari. Olei planè nomine
vnguentum pretiosum intelligitur, vel succus aromaticus, eò quòd

Nota. ferè vngueta omnia ex oleo conficiantur vt prima & præcipua materia. Adiunctis deinde alijs herbarum speciebus aromaticarum, secundū quas variantur vnguenta. Sic aliud vnguentum Nardi, aliud Myrrhae, & ita in alijs speciebus. Quod autem in euangelio vnguētū Magdalene spicatū dicitur, ratio est: quia ex spicis Nardi fiebat, ideo præstantius eo quod ex folijs eiusdem Nardi conficiebatur. Ait ergo sponsa, oleum effusum nomen tuum. Non quidem inclusum, sed effusum. Nam vbi apertum fuerit vasculū & effusum, quod ante latebat vnguentum, tum demum ipsius odoris fragrantia longè lateque spargitur. Sicuti de vngueto Mariæ legimus, quod alabastro fracto, non modo conuiuantes eius odore sunt refecti, sed tota domus impleta est odore vnguenti. Ad hūc modum sponsus Christus Iesus sic nomen suum benedictum per orbem effudit, vt vniuersas mundi partes, omniaque terrarum climata odore gratiæ suæ impleat, vbiq; se laudandum præbens fidelium cordibus, vbiq; omnes fideles suæ dulcedinis gratia abundè reficiens, quem admodum oleum pretiosum effusum, omnes copiosè astantes reficit & oblectat. Ceterum, oleum nō modo illuminat, tenebrasque depellit, sed exhilarat, & membrorum virtutem reparat. Tādē vulneribus adhibetur, vt medicamen salutis sit. Quod verò oleum lætum reddat aspectum peructis, palam *Psal. 103* facit David dicens: Vt exhilaret faciem in oleo, & pannis cor hominis cōfirmet. Cōfortat membra, & athletas robustiores efficit. Hinc legimus, infirmata sunt genua mea à ieiunio, & caro mea immutata *Psal. 108* est propter oleum, siue ab oleo. Et hæc cōsuetudo innoleuit apud antiquos. Ad restituendas vires adhibetur oleū vt patet de captiuis ex *2. Paral. 28.* itinere defatigatis, qui oleo vncti fuere. Quarto notissimū est oleum adhiberi vulneribus. Vnde illud prophetæ: Vulneris, & oliuor, & plaga non sunt ligata, nec curata medicamine, nec fota oleo. Quin & Samaritanus ille euangelicus, vulnera fauciati hominis, oleo vnxit. Iuxta hunc quadruplicem olei vsum atque virtutem, dicimus nomen Iesum multiplicis esse virtutis, effectumq; habere non vnicum. Exhilarat mentis faciem, & magnoperè lætam reddit, tam gratissimi ac iucundissimi nominis memoria. Imò omnem moestitiam longè depellit. Nonne gauisi sunt discipuli viso domino post resurrectionē? Hūc videt mens nostra quoties illius sacerrimi nominis est memor. Ioan. in tentorio materno clausus, oculis suis Iesum non vidit, & nihilo secius exultauit mirum in modum, quem admodum mater eius testata *Lucæ. 1.* est. Ad hæc, omnes interioris animæ vires mirabiliter roborat, ita vt ad omnes

ad omnes functiones suas peragēdas, sufficiat. Etenim lassatis, & defatigatis in via Dei ob virtutis studium, nil potest adhiberi tam efficax ad resumēdas vires, ad percurrēdā viā mādatorum Dei, ad præliā dñi prælia, quam oleū istud nominis Christi Iesu. Atqui quod vulnus tā exiciale, aut quis morbus tā grauis, cui non hoc oleo super fuso faciliè medeatur? Equidē semiuiuos curare valet, & mortuos viuificare potest. Quid quod instar olei illuminat corda obæcata, vt iā agnoscere possint Christū Iesum creatorē ac redēptorē mūdi? Vnde ipse Iesus ait: Ego sum lux mundi. Non vnus ciuitatis aut regionis sed totius mūdi lux Saluator est. Nec vt Manichæus stultè commētus est, soliste qui terrā illuminat Christus est, sed lux hominū appellatur à Ioāne, & sol iustitiæ ab Esaia. Quid obsecro cadelabrū illud in tēplo auro purissimo fabricatū ex præcepto dñi, septēq; lucernas habēs præfignabat, quam nomē hoc iubare ipso lucidius, per quod septem charismatū dona fidelū mētibus dātur? Ideò adolescētulæ dilexerūt te. Animæ fidelīū hæ sunt, quæ in sacro baptisate generātur intra ecclesiā. De quibus Petrus apostolorū princeps. Quasi modo geniti infantes sine dolo lac cōcupiscite vt in eo crescatis. Adolescētulæ itidē sunt qui in pœnitētiæ lauacro abluūtur & à vetustate peccatorum lauātur. Huiuscemodi adolescētulæ vehemēter delectātur fragrantia nominis Iesu, mireq; reficiūtur, ita vt non possint nō diligere sponsū tam beneficū, totum desiderabilē, ac suauissimū vnguētis delibutum. Signāter adolescētulæ, non vetulæ spōsum Christum diligunt, nam si ætate corporis videantur senescere orthodoxi, intus tamē in anima adolescētiam retinēt. Vnde in psalmo legimus: Introibo ad altare Dei, ad Deū qui lætificat iuuetutem meā. Et iterum: Renouabitur vt aquilæ iuuetus tua. In adolēcentularū nomine puritas, & incorruptio insinuat, quippe quæ alienis nō sunt occupatę amoribus, sed Christum solū pura mente cādidoq; corde vt spōsum diligūt. Has admonet Paulus, ne sicut serpēs seduxit Euam astutia sua, sic corrūpātur à simplicitate, quæ est in Christo Iesu. Verus ille serpēs, vt est inuidus, nullū nō monet lapidē vt orthodoxorū mētes corrūpat. Quā ob rē cautè ambulādū est semper. Hinc quotidie videm⁹ in sancta ecclesia vtriusque sexus homines, adhuc in ætate teneriori, quādo maximè videtur eis mundus sapere, in optimo ætatis vigore, odore nominis diuini Iesu allecti quod viriliter mundū, & quicquid in mūdo aridet plausibile contēnunt, totosq; se spōsi nobilissimi obsequijs dedūt tradūtq;. Ij propter eius amorē, cōtra carnē, mundū, &

diabolū, ac satellites eius fortissima praelia, eaq; assidua gerentes.

Sāctus Bernar. spiritu feruidus, doctrinaq; mirabili præditus: eaq; magis cælitus inspirata quā humanitus parta, has adoleſcētulas mētes ipſas cælestes, ac angelorū nouē choros esse asserit. *ser. 19. in canti. Nā quia capaciores integro oleo gaudēt, effuso nō indigēt. Ij vehemēter diligūt Christū Iesum diu noctūq; collaudāt dicētes, Sāctus, Sāctus, Sāctus dñs exercitūū, vt de seraphin, asserit Eſaias. Atq; eo magis laudāt, quo plus amāt. Oleū effusum nomē tuū. Ecce ob bonū odorem vberū intrinsecus perfusorū, ait spōsa, oleū effusum esse nomē Christi Iesu, ac scribēs ipsū odore nomini spōsi tāquā oleo effuso supervbera. Et quicūq; munere gratiæ exterioris perfusum se sentit, quo & ipse alijs refundere possit, etiā huic dicere est, oleū effusum nomen tuū. Sed sanè cauēdū est in his, aut dare quod nobis accepimus, aut quod erogādū accepimus retinere. S. Ber. ser. 18. in canti. Curram⁹ fratres curramus in odorem huius suauissimi vnguētī, & cū adoleſcētibus magnoperē Christū diligamus. Quid captiuus resonat dulcius quā Iesus saluator? Quid gratius laſis, quā requietionis præconiū? Quid egrotis suauis prudēti medico? Quid perditis mellitiūs nomine redemptoris? Ecce quot thesauros habet hoc mirabile nomen Iesus.*

Summa. Post hoc salutiferū nomen currāt vniuersi, nā turris fortissima est, ex qua mille clypei pēdent, omniſq; armatura fortiū in illo reposita est. Antidotum animarū nostrarum efficax Iesus ipse extat. Ipse veritas qui oculorū mētium illuminat, ipse via ducēs nos per tutum iter, ipse Iesus vita est, sine qua mors. Adoleſcētulæ nimium eum diligāt, quæ nimis ab eo dilectæ sunt, ob eius amorē omnia deserētes. Nam paululū postquam hæc visibilia trāſierint, spōsum nobilissimū inueniēt, inuētum, & possidebūt, possidētes eo fruētur perpetim, in gloria. Quam ipse nobis dare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto regnat, in secula seculorum. Amen.

ANNOTATIONES

Appendices.

Annot. 1. **P**rimò notandum quā m se dimiserit filius Dei propter nos. Quiq; cum salus mundi esset, nō horruit medicamen accipere quod ipse priscis patribus dederat, in originalis culpæ medelā. Circūcidi voluit qui agnus Dei est, & peccata totius mundi tollere venerat, & nec vestigium vulneris peccati habens ligaturam vulneris non refugit. Ne posthac superbi filij Adæ tot vulneribus delictorum sauciati erubescant

beſcant vulnerum ligaturam. Quin potius sua piacula per integram exhomologesim facientes, cordis sui vlcera sacerdoti spōte pandant, sanctam abſolutionem accipientes. S. Bernard. sermo. 1. circuncisionis. Hinc temeritas & stultitia hæreticorum apparet, quiq; more peccūdam viuentes, non pudet eos peccati, pudet autem scelera sua nefanda confiteri. Audiant regalē prōphetam ingemiscētem, tam insignem insipientiam: Quoniam tacui inueterauerunt ossa mea. Et iterum: Computruerūt & corruptæ sunt cicatrices meæ à facie insipientiæ meæ. Vbi insipientiam vocauit, non vulnera conscientia detegere in confessione saluari quam Christicolæ tantoperē amant.

Secundò obseruandum, quod octauo die puer Iesus circūcisus est. Vbi, ni fallor, spem cōmendat regni cælestis. Quod videlicet ad primum reflexus dierum circulus præferre quandam coronæ speciem videretur. Hinc est quod octaua potissimū die post solennitates præcipuas celebratur. Et in sermone domini primæ beatitudini copulatur octaua: Beati qui persequutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Quod in prima beatitudine iam iam dictum erat, idq; factum est, vt cælestis regni demum iterata pollicitatio euidenter nobis coronam fabriceret. Sanctus Bernard. sermo. 2. circunci. De qua corona apostolus: De reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi in illa die iustus iudex. Et iterum: Non coronabitur nisi qui legitime certauerit. Omnes in hac vita tāquā in palestra certēt velint nolint, necesse est. Verūtamen quia in certamine plures succūbunt, vltro hostibus suis sese dātes, nō nisi qui viriliter, & infracto animo præliātur hęc immarcescibile cælestis gloriæ coronā accipiūt. Quā obrē scitē corona iustitiæ nuncupatur.

Tertiò, quidem annotatu dignum est, quam optimè congruant sanguinis effusio, & nomē Saluatoris. Nempe hoc precellēs nomen Iesus, qui nos saluare venerat iure hodie sanguinē proprium effudit, quo ministeriū suū incipiat, salutemq; nostrā auspicetur. Venit filius hominis saluare quod perierat, ait ipse dñs. Nec iā quaerere est Christianis, cur Christus voluerit circūcidi nihil horū propter se, sed propter nos ait S. Bernardus sermo. 2. circuncisio. Sanè propter quod natus, ob id circūcisus & passus. Huc pertinet illud Apostoli omnia propter electos. Ecce quam impensius nos dilexit, vt & nos vicissim arētius amoris vinculo ei astringamur. Vtinam à corde nec ab ore verba illa sponsæ recederent: Dilectus meus mihi & ego illi, inter vbera mea commorabitur. Hanc feruentissimam dilectionem ex

Confessio.

Psal. 31.

Psal. 37.

2.

2. Timo. 4.

Matt. 18.

S. Bern.

Cantic. 2.

poscit

poscit hodie, sanguis Christi effusus, vagitus eius, dolor vehemens, illiusque quavis gemma pretiosiores lacrymæ. O infelix peccator contremisce, in sanguis fratris tui Abel clamat ad me de terra, ait cælestis pater. Ne posthac operias sanguinem hunc terra iniqua.

4. **Quartò**, magnoperè aduertendum, quod in hac circuncisione domini, nedum habemus quod admiremur, vt paulò antè attigimus, sed simul quod initemur. Magnum dignationis in ea clarescit beneficium. Saluare nos venit, ita est, & etiam docere, tum verbis, tum & exemplis. Dicente Paulo: Apparuit gratia Dei omnibus hominibus erudiens nos, vt abnegantes, omnem impietatem, & secularia desideria. Sobriè, & iustè, & piè viamus in hoc seculo, expectantes beatam spem & aduentum magni Dei. Non vacat singula explanare, quod facundia non possumus, votis & affectu obsecro exequamur. Gratia Dei, Christus Iesus Deus homo factus est. Nam ipse fons perennis extat, de cuius plenitudine omnes accepimus gratiam, pro gratia. Gratia Dei apparuit, eo quod nulla maior dignatio quam quod filius Dei cinctorio nostræ carnis indutus apparuit. Erudit nos, vt sobriè, quo ad nos. Iustè quo ad proximos, piè quo ad Deum viamus, operaque sancta fidei nostræ adnectamus, vt vt nostræ tempestatis hæretici cæcutientes obganiant, fidei tantum cælum dantes, secularia desideria prauosque adfectus abnegemus extemplo oportet. Sobrietatem iustitiam, & pietatem operari nos docet facerrimus puer Iesus sanguinem pretiosum suum fundens pignus redemptionis nostræ. Verum nisi hoc coccineum filum Raab meretrix in fenestra domus suæ habeat, ipsa peribit. Si autem mens nostra hoc signum mirabile possederit, plane Hierico depopulata, hoc mundo prostrato, nihil mali nobis continget.

5. **Quintò** animaduertendū, quod si pius & misericors dñs ab onere legis antiquæ nos liberare voluit, ita vt si quis circūcidi voluerit, Saluator nil ei proficiat, Apostolo teste. Nihilominus circūcisionē spiritalē nobis præcepit, ita vt superflua quæq; abscindamus. Nec alio spectat quod dñs iussit, oculū eruere, manū aut pedē abscindere, quā do scandalū nobis præbent. Hæc circūcisio nō ea est quæ cultro lapi deo fit, sed spiritu Dei, nec in expoliatione carnis, sed in abscindendis cordis nostri affectibus, vt pulchrè apostolus indicat. Itaque illa euanescente, hæc viguit, illa occidit, hæc viuificat animam. Mira res nihil tam inculcat euāgelium, quam diuitiarū opulētiam, honoris nimietatem, voluptatisq; abundantia refecare. Imo omnis ortho-

xorum

xorum candida vita circūcisio quædam sancta, & spiritualis est. Eodem tendebat veluti sanctus Bernardus perbellè ait, quod in die octauo, Christus circūcisus est. Ser. 3. Circūci. Nam perfectio dierum discretionem præsignat, quippe quæ mater virtutum est, & perfectionis consummatio. Eaque, vt magistra docet ne quid nimis, aut plus fiat. Nam qui nimius est, fructum boni operis abscindit, non circūcidit. Hæc Bernar.

6. **Sextò** denique, hoc nomen sanctum, & omni suauitate plenum IESVS, velut mare est in quod tanquam flumina omnia alia nomina olim Messia data intrant. Nam quod Esaias ait vocabitur nomen eius Emanuel, id est nobiscum Deus. c. 7. & rursum c. 8. voca- S. Tho. 3
men eius accelera, spolia detrahe, festina prædari. Et iterum cap. 9. p. 9. 37.
Vocabitur nomen eius admirabilis consiliarius, Deus, fortis, princeps pacis, Pater futuri seculi. Et denique Zacariæ. 6. Ecce vir cui nomen oriens, in omnibus ijs nominibus Iesus significatur. Ipse est Emanuel, & particeps naturæ nostræ, quia Deus & homo. Ipse spoliator Satanæ à quo nos liberauit. Admirabilis in verbis & miraculis, pax perfecta filiorum Dei, & oriens qui ex patre ab æterno, & in tempore ex virgine matre Maria natus. Vir planè potens opere & sermone, cui occurremus in virum perfectum ipso patrocinate, in die vniuersalis resurrectionis. In cuius nomine etiam probra ipsa, quæ omni felle amariora carni nostræ esse solent dulcescunt. Testante Beato Luca. Ibant apostoli gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt, pro nomine Iesu contumeliam pati. Quid plura mors ipsa quæ terribilissima omnium terribilium est, pro Christo Iesu omni mellita dulcedine dulcior efficitur. Faxit Deus, vt quæ ore loquimur experimento agnoscamus, & Iesu gloria nostra in cælo fruamur.

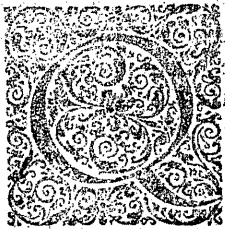
†

IN

IN F E S T O E P I phanix Domini.

DECLAMATIO. XII.

Rom. 13.

VA M sit vera sancti Pauli sententia, fratres, perspicuum est, & in hac letabunda solemnitate magorū ita esse agnoscimus, quod quæ à Deo sunt, ordinata sunt. Hoc sanè sapiētes viros olim non latuit, qui mirum theatri mundi huius ordinem omni librata ratione indagantes, omnia siue cælestia, siue elementaria mirabili ordine, ac diuina sapientia digesta, sole ipso lucidius agnouerunt. Equidem cælorum omnium concentus, temporum tam variaz vicissitudines, fontium & fluiuiorum decursus in mare, vt iterum fluant, prata florigera, & auium vox sonora, quid obsecro carissimi subindicant, nisi potentiam creatricem, bonitatem & sapientiam, summi Dei moderatricem. Qui ergo cuncta in ponderē numero & mensura fecit mundum hunc creādo, is veniens habitu mortalitatis nostræ indutus, in sui manifestatione, ordinē mirum seruauit. Primò pastores vocauit, quippe qui in eadem regione erant custodientes gregem suum & vigilantes. Deinde accersiuit reges Magos, vt cælesti stella ducere regem cælorum quærerent, quærentes inuenirent, inuentum, magna fide, ingentiq; iubilo adorarent. Iuxta vaticinium Esaia dicentis: Ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in splendore ortus tui. Par erat, qui pastores Hebræos vocarat, tanquam primitias iudæorum, vocaret etiam Magos in præfatio gentium, in eum credituram. Sanè velut splendor ortus regis nostri Christus stella illa erat, quam viderunt magi in Oriente quemadmodum ore suo ipsi profitetur. Hoc graphicè depingit nobis hodie Sanctus Matthæus in lectione Euangelica, faxit dominus vt eam explicare valeamus ad gloriam summi regis nati, & animarum nostrarum salutem atque solatium.

Eccle. 1.

Luce. 2.

Esa. 60.

Euangelium

Euangelium sacrum sic habet: Cum natus esset Iesus in diebus Herodis, in Bethleem Iudæ. Ait euangelista. Quod natus est Saluator ibi ne forte quis de alia Bethleem intelligeret quæ est in tribu Zabulon. Iosue. 19. elegit Christus nasci in hac ciuitate parua in qua natus fuit Dauid Rex, non autem voluit in Sion, quæ etiam ciuitas erat Dauid, tanquam ab eo extracta nasci, quippe quæ pars illustrior erat hierosolymæ, vt palam faceret quod vilitates nostras spōtè assumere cupiebat, honores verò mundi per omnia contempnens. At contra, vt probra, flagella & crucem subiret non Bethleem vicum selegit, sed ciuitatem regiam opulentam Hierusalem. Non talis est nostræ carnis genius, sed præpostere agēs, honores, in meditullio mudi captare cupit, conuicia quidem quæ maximè horret saltim intra Iares ostio clauso vult pati. Vbi nostram superbiam, & insignem arrogantiam, Quid superbis terra, & cinis? En dominus omnium & rex regum, seculi gloriam vt lethalem pestem in omnibus fugit. Adhæc par erat, vt vbi natus fuerat Dauid qui Messia typum gesserat, & cui dictum erat, de fructu ventris tui ponam super sedem tuam, quod ad literam de Christo nascituro promissum fuit, ibidem nasceretur Dauid manu fortis prefiguratus, qui gigantem superbum profigeret, Satanam destrueret de cuius imperio nos omnes liberaret. Virum secundum cor Dei Dauid in Bethleem nasci oportebat, de quo pater cælestis, tum in baptismo, tum in mirabili transfiguratione clamauit: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Ecce quare in Bethleem Iudæ Saluator natus est. Sequitur. In diebus Herodis regis. Tacuit Cæsarem Augustum, eo quod Magorum aduētus, non à Cæsare sed ab Herode pendebat, erat quippe annus. 42. Imperij Augusti, Herodis Aſcalonitæ: 34. Vel circiter. Hic ab alijs vocatur magnus. Diserte quidem Magos eos vocat, vt compendio tam patriam ex qua venerant, quam etiam eorum sapientiam ostendat Matthæus. Magus Persica dictio est, non Latina, Græca aut Hebræa. Vt enim Græci Philosophum, Latini sapientem, indigymnosophistam, hunc perse magum appellat, vnde perspicuum est, hos Persas fuisse. Id lucidius apparet cum Euangelista ait: Ab Oriente venerunt. Sanè Persia in Oriente sita est, nedum respectu Hierusalem, sed vniuersæ terræ habitabilis. Nec frustra ter in hoc euangelio orientalis regio vocatur. Præterea rex Herodes nominatur qui dum eius erat, & ex matre Arabæ, vt intelligamus tempus messia adesse. Defecerant reges iam de tribu Iuda, dicente Iacob: Non auferetur sceptrū de Iuda, nec dux de femore

Euange-
lium.
Matt. 2.
Nota.

Psal. 109

Matt. 16.

Gene. 49

femore

femore eius donec veniat qui mittendus est, ipse est expectatio gentium. Ab oriente venerunt, de terra longinqua, theophilato authore, ut confundant Iudæos, qui Christum negantes, messiam tandiu desideratum crucifixerunt. Nec absre magi ab oriente venerunt, ortum solem iusti requirentes, eum de quo legitur: Ecce vir cui nomen est oriens. Itaque non solum voluit nasci sed agnosci, non tantum ad terras descendere, sed inotescere. Sanctus Bernardus. ser. 1. Epiphaniae. Ab oriente venerunt, nam sicut ab aquilone dimanat omne malum, ut in Ieremia legimus, Satana excitante ferè omne piaculum, sic ab oriente oritur omne bonum, fides quidem magorum, quæ velut initium & præfagium fuit fidei nostræ. Atqui admiratione utitur Matthæus. Ecce, inquit, magi ab oriente venerunt. Sanè vnum potissimum miraculum ex omnibus quæ Saluator in hoc mûdo patrauit hoc est.

Miror quidem latronem in cruce confitentem Christum Iesum regem. Stupeo Centurionem digito illum filium Dei indicantem, videntur tamen portenta quæ in cælo & in terra tunc fiebant, saxa ipsa scindere atq; commolire poterant. En miraculis tot commoti, Christum Iesum verum regem & messiam agnoscere potuerunt. At magi viri sapientes, tam subito regna sua relinquere, per regiones ignotas, haud sine capitis periculo, novum regem inquirere, eumque voce publicæ nuntiare, procidentes pannis involutum adorare, præcellētissimum miraculum est. Vnde meritò clamat euāgelista: Ecce magi ab oriente venerunt. Anima duertendum est (ut pauperes solatium habeant, diuites & potentes timeant) quod pastores quos angelus vocavit, non longè sed prope erant, in eadem regione habitâtes. Eam ob rem eadem nocte & festinâtes venerunt, ut refert Lucas, & puerum Iesum adorarunt, absque Herodis turbatione & versutia. O felix qui pauper spiritu est, qui honorem mundi non affectat, qui denique in corpore non quasi in domo sed veluti in tabernaculo habitat, ad hodie num dimensum quod satis est summit. Is in eadem regione cum Christo Iesu degit, & facile ad eum peruenire potest, viam mandatorum eius percurrens cum propheta. At contra qui locupletes sunt, quiq; carnis curam agunt, eburneis & mollibus lectis utuntur, mensam operam possident, ij velut à longè venire videntur, & ab oriente iter suum arripiunt. Ceterum quoniam per pauci potentes Christo Iesu inferuiunt, eique famulantur iuxta illud: Principes tui infideles, socij furum. Ob id velut stupefactus clamat Matthæus: Ecce magi ab oriente venerunt. Alludit ad hoc, quæstio illa. Nunquid aliquis ex

Zacha. 6.

Nota.

Lucæ. 2.

Psal. 118.

Esaï. 1.

prin-

principibus credidit in eum? Perinde dicant. Multi ex vulgo rudi crediderunt in Christum, quorum vox erat. Propheta magnus surrexit in nobis, & quia dominus visitavit plebem suam. At contra, de principibus sacerdotum, & pharisæorum non ita scriptum est.

Verum si quis roget, quorsum Matthæus non reges eos appellat, cum vere Esaïas & David eos sic vocent: Ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in splendore ortus tui. Et in psalmo: Reges Tharsis & insulæ munera offerent, reges Arabum & Sabba dono adducent. Vnde benemerito sancta ecclesia reges illos vocat, & sanctus Athanasius Tertulianus. lib. 3. Contra Martionem, diuus Augustinus. ser. Epiphaniae & alij doctores. Quandoquidem, plus laudis eis dedit sapientes illos appellans. Nam reges ut assolet potentia fulgent, non æquè sapientia pollent. Maius utique est testimonium, maiorisque momenti habetur à sapientibus, quam à regibus ignorantia affectis. Adhæc par erat, ut sapientes & magi qui olim restiterunt Moysi in Aegypto, procumbentes coram puero Iesu, qui patris sapientia est, eum adorarent, & tanquam dominum dominantium haberent. Perfecto nihil illustrius sapientia diuinitus data, sapientia terrena, & diabolica dæmones efficit, & superbos homines reddit. Ita ut dicentes se esse sapientes stulti fiant. Sapientia sanctorum candidos facit sapientes ut in hisce magis cernimus. Quid quod dominus non venerat ministrari sed ministrare, ideo in principio sui regni noluit eos vocari reges, sed magos & sapientes. Cui sententiæ concinit illud: Nec vocemini magistri, vnus est magister vester Christus. Et rursus: Regnum meum non est de hoc mundo, tametsi data est mihi omnis potestas in cælo & in terra. Hastenus carissimi audistis quomodo regnâte impio Herode saluator natus sit & vbi, nam in Bethleem Iuda, quippe quæ panis domus interpretatur, inibi ortus est panis viuus qui descendit de cælo, & dat vitam mundo. Tunc magi ab Oriente venerunt, viri apprimè docti, & reges potentes. Iam fas erit videre quo venerunt.

Nempe Hierosolymam adeunt, quam intrantes, statim clamant: Vbi est qui natus est rex Iudæorum?

Hierusalem adeuntes, stella eos deseruit, nam ut Bernardo teste, manifeste datur intelligi, quoniam humanum flagitantes consilium, diuinum amiserit ducatum, & conuersos ad terrenum documētum, signam cælestem eos deseruit. Vnde relicto Herode cōtinuo apparuit eis cælestis stella. Optimum hoc est documētum fratres, ne quis

Esaï. 60.

Psal. 71.

S. Aug.

Nota.

Apoc. 19.

Matt. 20.

Ioan. 6.

Tex.

S. Bern.

ser. 2. epi.

T creaturæ

- creaturæ subsidium quærat, creatore ipso relicto. Ne forte dñs con-
 queſtus rursus de nobis dicat: Duo mala fecit populus meus me dere
Iere. 2. liquerūt fontē aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ
 non valent cōtinere aquas. En malum illud duplex in quouis pecca-
 to mortali, videlicet auersio à Deo, quæ est formalis ratio peccati, &
 conuersio ad creaturam, quod materiale illius theologi vocant. Fons
 aquæ viuæ limpidissimus oīni dulcedine plenus Deus optimus est,
Psal. 30. cuius suauitas immēsa. De qua regalis propheta: Quā magna est mul-
 tudo dulcedinis tuæ domine, quam absconditi timentibus te. Ma-
Eccle. 24 gna nimis est quia infinita summi numinis suauitas. Quo pertinet il-
 lud: Spiritus meus super mel dulcis, & hereditas mea super mel & fa-
 uum. Verum balbutiens est omnis lingua, nec stillam huius suauita-
 tis valet narrare. Vos carissimi omni animi contentione laborate, vt
 mens vestra degustare valeat quod verbū nullatenus explanare po-
Psal. 33. test. Vnde psaltes ait: Gustate & videte, quoniam suauis est dominus.
S. Aug. Vbi Sanctus Augustinus. Gustate, vt videre possitis mirabilem dul-
 cedinem Dei optimi. Nonne gustauit qui in monte dixit: Domine
 bonum est nos hic esse? Ecce guttula huius suauitatis oceanō ipso
 maior, & potētior est quippe quæ animā inebriat, omnium visibilū
 bonorum obliuionem adducit. Infelix qui fontem hūc derelinquit,
 & cisternas dissipatas toto labore fodit. Quid obsecro falaces diui-
 tiæ, quas sic Saluator merito appellauit? Quid honores mundi, & car-
 nis pestilētes voluptates, quā quæ dā lutulētæ cisternæ, & putei vilissi-
 mo limo pleni sunt? Rimarū plenas hæc cisternas fore quis dubitat,
Sap. 5. vbi nec per horam, aquas continere valeant? Transierūt omnia sicut
 vmbra, & sicut nuntius præcurrens, aiunt qui in inferno pœnas con-
 meritas luunt. Cæterum, iam ad literalem sensum huius euāgelici lo-
 ci propius accedamus. Profecto, alto Dei consilio actum est, vt stella
 iuxta Hierusalem radios suos contineret, & absconderet. Erat sanè
 Hierosolymis, sidus quodam lucidius stella illa. Fulgentissimum au-
 strum, aut solem dico Micheæ prophetiam, quam scribæ recitulerunt
 Herodi. Quandoquidem propheta siue scriptura sacra præstantior
 est, quauis reuelatione. Vnde beatus Petrus, narrās mirabilem Chri-
2. Petr. 1. sti Iesu transfigurationem sic ait. Quam vocem de cælo allatam au-
 diuimus, cum esse inus cum illo in mōte sancto. Sed habemus fir-
 miorē propheticum sermonem. Cui benefactis attendentes tanquam
 lucerne ardenti in loco caliginoso. Ecce exacte narrās visionem & re-
Psal. 2. uelationem illam magnam, firmiorem vocat prophetiam David di-
 centis.

cētis: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Vt ergo reuelatio per stel-
 lam facta de rege Christo Iesu nato, roboraretur sermone propheti-
 co, ideo conueniens fuit imo satis frugiferum, quod cælica luce defi-
 ciente, ciuitatem regiam magi intrarēt de Messia interrogātes. Hinc
 vaticinatus est Esaias. De Sion exhibit lex & verbum domini de Hie- **Esai. 2.**
 rusalem. Hoc verbum sanè propheta Micheæ erat, quæ in hierosoly-
 ma inuenta est. Quid quod velut dormiētes sacerdotes & scribæ ster-
 tebant, quos excitare isthic voluit saluator, vocibus Magorum, qui
 cum Esaiā clamarūt. Surge illuminare Hierusalem quia venit lumen **Esai. 60.**
 tuum, & gloria domini super te orta est. Poterat stella illa ducere vi-
 ros sanctos ad Bethleem vsque, sine versuti regis Herodis turbatione,
 veruntamen Christus Iesus sic disposuit, vt tot scaturirent bona ex **Nota.**
 ingressu Magorum in hāc ciuitatem. Ad hæc quemadmodum Deus
 optimus angelos inferiores per superiores illustrat, & mundum per
 angelos inferiores disponit, corpora per animas viuificat, ita voluit
 Deus populos per doctores, & sacerdotes gubernare. S. Diony. ca.
 8. de cælesti hierar. Huc attinet illud Saluatoris: Super cathedram
 Moyſi sederant pharisei & scribæ. Quæ dicunt vobis facite. Secun- **Matt. 23**
 dum opera eorum nolite facere. Et iterum: Qui vos audit me audit,
 qui vos spernit, me spernit. Nec alio tendebat quod dominus non in **Matt. 21.**
 sedit a sine, nisi vestimentis Apostolorum ornate. Nam interuētū &
 doctorum doctrinis interiectis, super animas nostras lubens sedet &
 quiescit Saluator. Ad eandem imaginem, Magos voluit doceri Chri-
 stus, per sacerdotes & doctores. Quod nimirum Heretici superbi & **Cōtra hæ-**
 stulti Satane cōsilium sectantes vehementer horrēt, nolentes per sum **reticos.**
 mum Pontificem, & sanctam Ecclesiam Romanam scire, quæ suis
 animabus maximè expediunt. Quiq; temere illud Iob dicere audēt: **Iob. 21.**
 Recede à nobis sciētiam viarum tuarū scire nōllumus. Eam ob rem
 inficitia iniqua laborantes misere pereūt. At Magi quanquam fulgo-
 re sideris cælitus illuminati non paruipendunt scire à doctoribus le-
 gis, & si improbis, vbi inuenire queāt Christum Regem natū. Quem
 tam ingenti affectu adorare cupiebant.

Vbi est, aiunt, qui natus est Rex Iudæorū? Vidimus enim stellam **Text.**
 eius in Oriente & venimus adorare eum.

Magna quidem quæstio, & à seculo nō audita, inquirere de Mes-
 sia nato, quem vaticinia prophetarum nasciturum decantabant.
 En fratres mei lapis paruus abscissus sine manibus, Christus Iesus ex
 virgine gloriosa natus, breui admodum creuit in montem magnum,

Nota. ita ut à magis conspectus in Oriente existentibus eum querant lapis inquam est qui magnes dicitur nō modo pastores qui erāt prope sed magos qui in regione longinqua, velut porcos pascētes, idola portenta adorabāt, ad se traxit. Petra autē erat Christus ait Apostolus, nēpe is lapis est, quem dominus misit in fundamentis Sion, lapidem probatum per circumcisionem, pretiosum, quia Deus omnipotēs, à Deo electum ait Petrus, ab hominibus reprobatum, à superbis contēptus est Iesus ab humilibus vnice dilectus, quiq; norunt quam sit honore dignus lapis hic, etsi paruul⁹ videatur exterius. O Iesu bone toto corde precamur trahe nos post te, tua mirabili virtute corda nostra ferrea ad te conueite, ita ut pastorum ac Magorum exemplo excitati diuitias omnes, scepra, & mundi honores post habētes, te regē nostrum quæramus, te fidei brachijs amplectamur, adoremus & vnice diligamus, vitāq; comute, cū sponsa clamemus: Indica mihi, vbi pascas, vbi cubes in meridie? Indica mihi obsecro te ipsum, quem tantopere diligit anima mea. Nēpe nisi mihi tu ipse indicaueris, subinde vagari incipiā, & gregū vestigia secutus infelicitate peribo. En charissimi quænam cura & sollicitudo orthodoxis sit, sanè ineffese diu noctūque quærere Iesum, in iustitia & sanctitate veritatis. In spiritu & veritate quæramus eum & inueniemus illū, prope est dominus omnibus inuocantibus eum, omnibus inuocantibus eum in veritate: non in vmbriticis & in volucris legis veteris quæ euanuerunt, lege euangelica aduētate. Non in fūco hypocritarum, & subdola inquisitione, sicuti versutus rex Herodes Iesum quærebat ut occideret, sed in veritate, in humilitate, paupertate, & patiētia, quæque aduersa, nedū infracta sed alacri animo sustinētes. Quæramus Iesum salutē vnica nostram in Bethleem, in humili loco iacētem, in cruce moriētem, nā vtrobiq; summa est deiectio, ut tandem huius vitæ stadio finito, videāmus in cælo, ad dexterā patris regnātem. Mira res quo desiderio interrogāt.

Text. Vbi est qui natus est rex Iudæorū. Vbi S. Aug. annūtiāt & interrogāt, credūt, & quærun. Equidē mysteriū magnū asserētes, Messiam non nasciturum sed natum incūctanter profitentur. De loco vero dubitantes inquirūt, existimātes omnibus hierosolymitis id palam esse, cum nihil minus Hebræi desides scirēt, quā quod Messias esset apud eos natus. O rerum varietatem mirabilem, Deus cuius sedis in cælo, vt propheta canit, in tēplo deaurato sedebat super Cherubin, qui in loco auro & bysso fulgēti inueniebatur, nunc in terra, in stabulo vili quæritur, & tanquam rex adoratur, tum à pastoribus, tum à regibus

bus, tum deniq; ab angelis. Dicente Paulo. Et cum introducit primo genitum in orbem terrarum ad angelos ait, & adorēt eum omnes angeli. Cur ita? Equidem olim præstabat Deus tēporaria bona legem seruantibus, aurum, honorem cæterasq; delicias. At rex Iudæorū non, utpote omnipotēs, nō delegit nasci nisi in paupertate & calore, quiq; regnū cæleste suis electis venit largiri. Agite iam vos fratres si rex nouus nobis placet, placeant etiam solum quod sibi ipse delegit oportet. Ipso acclamante, beati pauperes spiritu, quoniā ipsorum est regnū cælorū. At contra. Vch vobis diuitibus qui habetis vestram consolationem. Ceterum regem appellant eum non puerū, eò quòd gentes Christum Iesum honorificantes hunc titulum regalem ei dederunt. Vnde Pilatus clamauit, impudens Hebræos redarguens. Regem vestrum crucifigam? Perinde dicat. Miror quod adeo stultis sitis, quod insipienter sic petatis, Christum Iesum regem vestrū, tam probrosa nece volētes occidere. Et iterum, ecce rex vester. Quasi patienter dicat. Quamuis flagellatus, vepribus coronatus à plāta pedis ad verticem vsque sauciatus, velitis nolitis rex est, & vester est. Quid plura? Ipsis Iudæis renitentibus, causa ipsius scripta fuit, & in crucis summitate adfixa. Iesus Nazarenus rex Iudæorū. Idq; triplici lingua exaratum erat, videlicet Hebraica, Græca, & Latina, quo cūctis gentibus palam foret, Christum Iesum Regē fore Iudæorū in lege promissum. Mirares exteri regem profitentur Christum & honore obsecuntur, Iudæi quibus promissus, & ex quibus natus fuerat, eum abnegātes dicunt: Non habemus regem nisi Cæsarem. Ecce in propria venit, & sui eum non receperunt. Magis audentes illum quærun, & toto pectore diligentes eum adorant, Hebræi cum nefario Harode perturbantur. O execrabilem ingratitude, diris plectendam supplicijs. Sed iam penitus titulum tanti honoris consideremus, quem magi Christo exhibent. Sane rex Iudæorum absolute Deus est. Sic enim ipsi iactabant dicentes: Deus autem rex noster ante secula operatus est salutē in medio terræ, & rursus. Eih Siō exultēt in rege suo. Id est in Deo suo, gaudeant, & letentur. Idq; Zacharias tonat. Ecce rex tuus venit tibi, ipse pauper. Si ergo regem natum Iudæorum fatentur Deum hominem, factum asserunt. Sanè alij reges nec nascuntur reges, nec moriuntur reges. Quando moriuntur reges nō sunt. At Christus sicut natus est rex, sic mortuus est rex, quod regalis titulus in cruce subindicabat. Quin & perpetuum regnū Christi Iesu, spinea corona auspiciatur, quæ velut clavis fixa mansit, aliorum regū diademata

nonita, sed vehemens aer mortis illa rapit. Quod sole lucidius apparet in Alexandro Rege in cuius conspectu, sicut in sacra pagina
1. Mac. 1. legimus, idque de Romanorum Imperatoribus & Israel Regibus fuisse nemo est qui ambigat. Saluator vero ait. Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum eius, predicans preceptum eius. A quo constitutus? Quandoquidem a patre caelesti, & ideo regni eius non erit finis, ut angelus pollicitus est facerrimae virgini. Vbi notandum quomodo iam nascentis exordium appateat ecclesiae, nam gentes Iudaeis predicant Christum regem natum, quem ipsi ignorabant, iam venisse, unde in excusabiles facti, maius illos expectat iudicium. Sed quid ni in cunabulis vagientem ignorent, quando miracula patriatē & verba vitae aeternae predicantē agnoscere nolluerunt? Si ad eos non venissem & opera in eis non fecissem, quae nemo alius fecit peccatū non haberent. Nunc autē excusationē non habēt de peccato suo, ait dñs. Sed iam magi, ne quis putaret haec omnia cōmenta, aut somnia esse, eosque delusos fore, testimoniū mirabile sui aduentus proferunt.
Ioan. 15. Vidimus enim stellam eius in Oriete, & venimus adorare eum.
Text. Multi multa de hac stella dicunt, quippe quae contra fidē non militant. A Iherosolymis uenit quod angelus qui pastoribus apparuit, & de Messia nato eis nūtiavit, ipse magis in figura sideris fulgentissimi uisus fuit, & in luce illa insolita natiuitatē noui regis didicerūt. Unde sanctus Leo ait. Tribus Magis in regione Orientis stella apparuit nouae claritatis, quae illustrior ceteris, pulchriorque sideribus, in se inuentium oculos animosque commouit. Ne profectim aduerteretur non esse ociosum, quod tam insolentē uidebatur. Nec desunt qui dicant, Spiritū sanctum, qui in baptismo Christi in colūbe specie apparuit fuisse, qui in stella illa docuit Magos de Natiuitate Christi. Probabilius autem est, ut ait S. Thomas. 3. p. q. 36. art. 7. quod illa stella de nouo fuit creta, non in caelo sed in aere uicinis terris, quae secundum uoluntatem Christi Iesu mouebatur. Hinc Diuus Augustinus contra Faustum. Non ex illis erat stellis quae ab initio creatae sunt, sed in nouo uirginis partu nouum sidus apparuit. Ita que, ut quondam auspicio diuino gestum est ut columna nubis duceret populum domini per desertum, sic stella illa iter ostendebat Magis donec in Bethleem uenientes regem caelorum adorarent. Quam fuerit mirabilis ac praefulgens vel ex eo apparet ut notat S. Chrysost. quod non solum in nocte, sed etiam in meridie illuminabat, hoc sane ceteris astris nec lunae ipsi peculiare est. Quod autem tēpore breui terdecim dierum iter expleuerint,

rint, partim agilitate dromedariorū, partim regis nati singulari patrocinio perspicuum est, quia in Bethleē Saluatorē cum matre eius benedicta inuenerunt. Quod nimirum non euenisset, si post annū uenirent. Testate Luca, quod post praesentationem in templo reuersi sunt in Galileam in ciuitatem Nazareth S. Tho. 3. p. q. 36. art. 6. Mitto nunc an magi fuerint ex prosapia Balaā, qui uaticinatus est Christum nasciturū, dicens: Orietur stella ex Iacob, & consurget virga de Israel, & percutiet reges Moab. Potuerūt quidē esse ex semine Iob, qui fuit uir sanctus inter orientales, & mira prophetauit de Christo uetero. Credo autē quod uidebitur me uiuit, & in nouissima die resurrexerit, & in carne me uidebo saluatorē meū. Quod uerū habetur est, eos ex Oriete uenisse, ut Matthaeus refert, & hoc satis est ad ueritatē historię. Quorsum tāti laboris iter acceperint, pro palare non pauēt. Venimus adorare eū. En quomodo diuinā uocis oraculo edocti, intellexerunt Christū dominū ab omnibus, etiā regibus esse adorandum. Mira res & satis miranda, quam audacter fides perfecta loquitur, nec uidet Christū regē caeli & iam parati sunt pro illius amore & honore mori. Non uenimus eū uidere, sed adorare. Sanē uiginti quinque reges in Israel fuere, regnaruntque annis ferē quingētis: Verum unum tantum quae sitū uenit Regina Sabba, & muneribus prosequuta est, non autē eum adorauit. At quādo eum inuisit famosus erat, quoquo uersus sapientia, diuitijs, & gloria. Unde scriptura testatur. Venit regina Sabba uidere Salomonē. Itaque quaestioibus propositis & extralim passa, reuersa est dicens: Vicisti famā uirtutibus tuis. In puero Iesu nihil externū est reperire, non aulam regalem, non diuitias aut gloriā, non denique eloquentiam quanquam plus Salomon sit, & patris caelestis sapientia. Nihilominus aiunt, uenimus adorare eū. Anima duerite fratres quā sit operibus plena fides, non sat fuit regibus ijs credere nisi operibus sanctis fidem suā confirmarēt. Uenerunt sanē longinquo labores itineris excelso animo obeuntes. Nec uacui deuenere sed munera Christo Iesu in paupertate sua obtulerunt. Obmutescāt improbi haeretici, palmā dūtaxat fidei dātes, quippe quae Iacobo testate, si operibus careat mortua est. Tātū abest ut uitā aeternam praestare possit, quādo ipsa uitā non habeat, nisi opere nādata Dei adimpleat. Rursus consideratione dignū est, quod nil de muneribus tantur, sed de adoratione tantū, ut nos doceant opera nostra bona ab impiorū oculis celare, dicēte domino: Nesciat manus tua sinistra, quid faciat dextera tua. Nempe prudentissimē, munera quae attulerant.

abscondunt ne regis versuti Herodis auaritiam excitarēt. Huc pertinet illud sancti Gregorij: Deprædari desiderat qui thesaurum publicè portat. Imò rex Ezechias, alioqui vir bonus, per prophetam redargutus est, quod Babylonij thesauros suos ostenderit, & ob id illos amisit. Pudet me planè carissimè hæc dicere, nihilominus tacere non queo, proh dolor magi alienigenæ tantum itineris, tantum & laboris sunt adorti, vt Christum Iesum videant adorentq; ad vnus stellæ intuitum, nos verò quos Christus Iesus illuminat, & in sacra Eucharistia nos expectat, haud pedè mouemus. Illos stella illa in media hyme calefacere potuit, nos Christus sol iustitiæ non calefacit, nobiscum semper manens. Erubescet Sidon ait mare. Gentes quæ idolis seruiabant, & Deum optimum ignorabant, velut mare feruens erant quod quiescere nō potest, & hoc mare nobis ait erubescet, o Christiane. Ad hæc videte quam sit verum quod dominus ait in parabola illa: Homo quidem inuento thesauro in agro non quieuit sed abiit, & vendidit vniuersa quæ habuit, & emit agrum illum. Equidem caritas si est magna operatur. Quod perspicuum est in ijs regibus, qui statim vbi agnouerunt per stellam, quiescere non potuerunt, quominus regna, diuitias, vxores & filios reliquerint, vt thesaurum in agro absconditum possiderent. Si quidem peculiare est caritati, non quætere quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi, & quæ proximo proficua sunt. Miror hominem ethnicum, alioqui sapiētē, de homine probò ita dixisse.

Cicero. Vir bonus ille est qui omnibus, vt potest prodest, nemini autem nocet. Nihil egregius hac sentētia. Vir quidem probus est, qui de omnibus studet bene mereri, nulli tamen iacturam, damnum ve infert. Nō ab similes fuerunt magi sancti, qui Hebræis, & nobis orthodoxis magnum fidei suæ exemplum exhibuerunt. Imò eorum solertia & ingens cura, ac improbus labor, quotidie desidiam & somnolentiam nostram, in obsequio regis nostri Christi Iesu vehementer taxat. Hic magnoperè est notanda pietas horum virorum, venimus adorare eū aiunt. Quibus verbis suam insignē pietatem in Christum depromūt.

S. Augu. Pietas propriè Dei cultus est, quam Græci eusebiam appellāt. **S. August.** li. 10. de ciuitate. Non tauros arietes offerre Christo nato volūt, sed seipos dare moliūtur, scientes illud prophetæ verissimū esse: Non in sacrificijs tuis arguam te, holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper. Sacrificiū laudis honorificabit me, & illic iter quo ostendam illi salutare Dei. Immola Deo sacrificium laudis, & redde altissimo vota tua. Hoc plane magi spiritu Dei afflati fecerunt adorantes

rantes regem cælorū, & virtutē pietatis exercētes, quæ profectò præcellētissima omnium virtutū est. Quāuis post Deū homo pietatem debeat præstare parentibus. **S. Tho.** 2. 2. q. 101. art. 1. Quid ergo ex hoc tam fauultissimo tamq; lætissimo nūtio fuerit obortū hierosolymis, nunc Matthæus recēset. Audiēs autē Herodes turbatus est, & omnis hierosolyma cum illo. Meritò rex alienigena natione idumeus, infu-
S. Tho. 2. 2. q. 101. art. 1.
Tex.
per & tyrannus Herodes timet, nato Messia pacis principe, metuebat quidem ne expelleretur regno, quod possidebat Romanorum auxilio. **Esai.** suspicabatur, Christum Iesum temporaliter regnaturum, quippe qui cæleste regnum venerat hominibus impēdere, non temporarium imperium accipere, Vnde sacra canit ecclesia. Herodes impiè quid times, haud arripit mortalia regna qui lubēs dat cælestia. Præua quidem eius conscientia ipsum conturbat. Nam scriptum est, non est pax impijs dicit dominus. At contra, qui legem Dei im-
Esai. 48.
Psal. 118.
plent & piè viuere pro sua virili conantur, pace mirabili fruuntur. Ad eò vt nihil sit tam austerum, quod valeat ipsos turbare. Pax multa diligentibus legem tuā, & non est illis scādalum. Verbum hoc, multa, magnam euphasim habet. Ita vt Daniel in laeu leonis, tres pueri in medio fornacis ardentis, beatus Petrus duabus vinculis catenis, tan sint peccati animi, vt tyranni ipsi & carnifices stupefacti, mirabilem eorum tranquillitatem & tolerantiam insignem intuētes, Christum Iesum verū Deum ac mundi dominatorem profiterentur. Hinc Nabucodonosor Babylonis rex, videns Daniele inter leones incolumē
Danic. 14
exclamauit. Magnus Deus Danielis, faciens mirabilia in cælo & in terra. Magna ergo pax sed quibus? Sanè diligentibus legem dñi, nec illis poterit vsquam esse scādalu. Eo quod scriptum est, non contristabit iustum, quicquid ei acciderit. Nescio quo auersos nos dicendi vis rapuit, quāquam hæc prorsus aliena nō sint ab instituto. Par erit iam vt eo redeamus vnde non nihil digressi sumus. Quādoquidē conscientia praua, quēquam cōturbet necesse est, quā ob rem impius rex magorum audiēs vocem stupet, & contremiscit. Nec miremini fratres si turbatur mundus, vbi nomen Christi Iesu insonat. Turbatur suapte natura latro, nominato iudice. Expauescit phreneticus coram medico, quia stultitia laborat. Ad eundem modum Herodes & cōplices eius, turbati sunt iudice ipso aduētante. Verum enim non decipiuntur, nam Christi vita mūdi mors est, & mundi amatorū nex. Timeat vetus homo oportet, quoniam videt vitā cælestem venire. Herodes typum gerebat gētium, sacerdotes, & scribæ præsignabant Iudæorū
Concilia
lio.
T 5 populū.

populum. Omnes ergo paueant, quia nec philosophia Græcorum, *Hebr. 10.* nec lex Hebræorū quæquam ad perfectum adduxit. Imò omnia sub *Rom. 11.* peccato erant cōclusa quando. Saluator venit in mundum. Sanè fortis ille armatus Satanas, prope modum oēs possidebat, cum ergo *Luce. 11.* iectat fortiorem pro foribus esse, turbatur valde, captiuosq; suos turbare nititur. Præterea si altius rem indagare placet, Herodis & hierosolymæ turbatio; præfagium totius mundi erat cōmotionis futuræ, *Aggei. 2.* quæ ex euangelij prædicatione oborta fuit. Vnde in Aggeo sic habetur: Adhuc modicum, & ego cōmouebo cælos & terram, & mare, & aridam. Et venit statim desideratus cūctis gentibus. Et in *Psal. 96.* Aluxerunt fulgura eius orbi terræ, vidit & cōmota est terra fulgura Dei miracula Christi & apostolorum sunt; nec non & uerba eorum flammantia, quæ quidem illustrant credentes, impios vehementer terrent. Quid plura turbatur etiam hodie. Herodes dum prædicator interrogat, dic mihi fidelis, ubi est Christus Iesus rex tuus. Vbi posuisti cum quem pro vilivoluptate, pro paruo quæstu, ut alter Iudas vendidisti? Vtinam tanta esset in vobis turbatio ut sicutu magnò cum peccatrice Magdalena, & cum Dauide clamantēs & pectora percutientes veniam postularētis dicentes: Misere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam.

Sed quorsum omnis hierosolyma turbatur rege suo nato tandiu desiderato? Sanè hoc per hyperbolem intelligo. Sub impio rege, ut plurimum pars impia est. Vnde scriptum inuenimus: Secundum iudicem populi, sic & ministri eius, & qualis rector ciuitatis tales inhabitantes in ea. Dubio procul fratres, quales fuerint in vnaquaque domo parentes, tales & filij, & quales domini tales & serui. Periuasum mihi habeo, quam multos esse hierosolymæ, qui audito hoc iucundissimi nuntio lætitiæ magna exhilarati valde gauisi sunt, dicēte propheta: Lux orta est iusto, & rectis corde lætitiæ. Nihilominus Sacerdotes & Scribæ, qui emerant officia ab Herode, cum ipso perturbantur & pauent nihil de æternis bonis cogitantes, temporaria bona amittere metuebant. Vel, ut quidam aiunt, dolo hoc fecerunt Iudæi assentationis causa. Sed quonam pacto gaudeant de aduentu Messia, cui legatos miserūt dicentes, nolumus hunc regnare super nos? Quin & Pilato dixerunt: Non habemus regē nisi Cæsarem. O rerum vices in diuersum inutatas, Salomonis vultū omnis terra desiderabat, qui tamen populum flagellis cæsum expilauit, Iesus pax nostra qui pro populo positurus erat dorsum ad flagella, ad crucē, & probra, quam

primum auditur natus, hierosolyma turbatur. O nationem prauam ac perfidam, simul & stupidam, quæ in tanta, tam mirabili re nihil gaudij ostendit. Oportebat quidem vos, o Iudæi agnoscere quantum vobis sit additum lucri, quantum dignitatis aduenerit populo vestro, dum Persarum reges Christi ortus ab Oriente traxit. At illi desides & ostrearum more, nihil aliud quam timorem indicant, nec dant operam ut quod factum est, ceu pastores videre queant. En philistim improbi in castra arca domini veniente, expauescunt, ingemiscētes. Ecce superbus Rex Saul audita electione David ex ore prophetæ, vehementer turbatur. Sic truculentus Herodes scandescit, & pauet *1. Rezo.* regis Christi Iesu natiuitatem audiens. Exclamat S. Doct. August. Quid erit tribunal iudicantis, quando superbos reges cuna terreat infantis? O vos reges intelligite erudimini qui iudicatis terram, seruite domino in timore, & exultate ei cum tremore. Ecce rex regum *Psal. 2.* Saluator venit; per quem ipsi regnatis, caute ne quando irascatur & animaduertat in vos, ut in hunc tyrannum Herodem animaduertit, gehennali poena eum plectens. Sed de ijs in regali institutione tractauimus fufius, per triplicem tractatum. Quam fuerit seuerus Herodes in Hebræos, plures ex illis occidens, testatur Iosephus latius. Quam ob rem ipse meritò turbabatur, suspicās Iudæos *Ioseph. 11.* rursus in iudias in eum moliri, ut regno eijceretur. O execranda lues, *14. c. 14.* pessima que pestis ambitio, tu Ioseph virum sanctum vendidisti, tu tot millia puerorum innocentum occidisti, tu denique Christum Iesum *Ambitio* *pessima.* sunt totius mundi authorem, cruci adegisti. Quid ergo agat iniqua cōscientia, quæ semper timida est, & quam penitus nescit iudicium videamus.

Congregans omnes Principes Sacerdotum & Scribas, sciscitabatur ab eis ubi Christus nasceretur.

Non interrogat yefanus hostis ubi natus est, sed ubi nasceretur, nam sacerdotes & scribæ statim dixissent, nescimus. Verum, si ut pastores ipsi vigilarent super gregem suum, animarum salutem perquiretes, & in excubijs semper vigilarent, non sua lucra exquirerent, angelus eis nuntiaret locum regis nati. Scribæ legis doctores erant & super cathedrā Moyfi, ut sacerdotes sedebat populum docentes, ut saluator author est. Vel ideo scribæ dicti sunt, ceu Diuus Augustinus refert, quia ipsi tantum, libellū repudij dabant, ut in lege sancitum erat. Mira res Herodes quamuis ethnicus sacris literis candidatos viros accersit, a quibus cōsiliū accipiat. O si Reges Catholici, saltem in grauius

Matt. 19.

uibus

uibus negotijs solerter id agerent consilia sapientium requirentes. Vti nam principes non proprium consilium sectantur, sed auscultant scriptis diuinis, ex quibus vel maxime vis gubernationis recte patet.

Pror. 11. Ibi multa salus, vbi multa consilia, dixit quidam Rex Israel. Et iterum: *Eccle. 32.* Fili sine consilio nihil facias, & post factum non poenitebis. Vti lissima quidem exhortatio hæc, & in omnis omnibus seruanda, potissimum à regibus & prælatis. Mira res Moyses cui Deus loquebatur tanquam amico, audiens consilium Ietro sacerdotis idolorum

Exod. 18. Madiam, subinde acqueuit, & opere impleuit, eligens decanos & centuriones, qui causas populi audirent. O peruersa & detestanda superbia eorum, qui aliena consilia vilipendunt. Sub hæc, regum consiliarij non adeo adhaereant his quæ Bartolus, aut Baldus decreuerunt, quin potius quia Christiani sunt, ex diuinis pendeant oraculis. Sed quid obsecro prodest orthodoxis sapientes viros congregare ac sciscitari an sit fraus aut vsura, si postquam rescuerint veritatem statim abijciunt. *Nota.* Hi Herodi similes sunt qui agnita veritate peior factus est. Congregant viros doctos in suæ damnationis cumulum, dicente Pe-

2. Petr. 2. tro: Melius fuerat illis non agnoscere viam Dei, quam post agnitionem retrorsum conuerti. Quid autem Rabini responderint nunc sequitur.

Text. At illi dixerunt ei, in Bethleë Iudæ. Sic enim scriptum est per prophetam: Et tu Bethleem terra Iudæ, nequaquam minima es in principibus Iudæ. Ex te enim exiit Dux qui reget populum meum Israel. Multa variarunt, quæ in prophetia Micheæ non sunt, ea plane sic habet: *Mich. 5.* Tu Bethleem ephrata, minimus es, vt sis in millibus Iudæ. Ex te mihi exiit, qui sit dominator in Israel. Et egressus eius à principio, à diebus æternitatis. His verbis retunditur stultitia Iudæorum, eo quod nec de Dauide, nec de aliquo alio hoc oraculum verum est, nisi de Christo. Is solus à principio Deus est, cuius egressus à patre in diebus æternitatis Arrianorum commentum renincitur, quia verbum Dei semper fuit. Aeternum planè est, quod nūquam non fuit. Vnde beatus Ioannes: In principio erat verbum, & verbū erat apud Deū, & Deus erat verbum. Ceterum perperam fecerunt Rabini sacramentum hoc propalando homini ethnico. Dederunt sanè sanctum cani quod dñs vetat. Præterea diuinitatem Christi nati tacuerunt, quæ si Herodes sciisset forsitam mutasset sententiam & contra Iesum insidias ne moliretur, nec tot in infantes occideret. Sed sibi iacturam non paruum ip-

Ioan. 1. si fecerunt, nā proculdubio filios eorū interfecit qui in terra Iudæ et in fini-

in finibus eius educabantur. Ad hæc, o quam antiquum est malū hoc, *Nota.* quod reges non integrā audiant veritatē. De sola humanitate Christi responderunt Herodi, quod verò ad eius diuinitatē attinebat tacuerunt. Sic eum deceperunt, & seipfos deluserunt. Veraces ad se, mendaces contra se vocat illos Diu. Aug. nunc obseruandum maxime existimo, triplex esse hominum genus in ecclesia qui Christū quæ-
S. Augu. runt. Alij vt eum interficiant, vt Herodes. De quibus Apostolus: Rursus in semetipsis Christum crucifigentes. In quouis scelere, Christus contemnitur, comprehenditur & occiditur. Vixit autem in me
Galat. 2. Christus ait Paulus, ob peccatum mortale vita illa gratiæ moritur, & ideò crucifixor est peccator. Alij Christum vt scribæ & sacerdotes, et hūc inuenire optant scriptum, seu pictum, non viuum. Et ij sunt
Prædica- concionatores, & literati, qui studio magno libros euoluunt, non vt sibi profint, sed populo, quibus dicet iudex rectus: Amen dico vobis
tores. nescio vos. Quamuis in nomine meo prophetaſtis, & dæmonia eieciſtis non à peccatis abstinuistis, ideò nescio vos. Sanè vt Vrias regales
Matt. 5. literas hi portant, magno suo malo. Qui fecerit, ait dominus, & docuerit hic magnus vocabitur in regno cælorū. Non quasi aerem verberans, sed castigo corpus meū & in seruitutem redigo, inquit Apostolus. Cur ita? Ne cū alijs prædicauerim, ipse reprobus efficiar. Audiāt hæc præcones verbi Dei, te timeāt, ne, quod absit, de vnoquoque illorum locum habeat, quod insultantes Pharisei dixerunt Christo: Alios saluos fecit seipsum non potuit saluum facere. Denique quidam quærentes Christum Iesum fide & spe & caritate roborati adorare eum cupiunt, & ideò inueniunt illum, voti sui compotes effecti. De
Nota. quibus propheta: Hæc est generatio quæretium dominū, quæ retū faciē Dei Iacob. O felices qui quærent Christū bis, fide & operibus sanctis, vt Magi quæserunt. Planè videbūt faciē eius intuetes eum, sicuti est, in sua maiestate & gloria. Non vacat adamusim prophetiam Micheæ quam narrauimus explanare, hoc vnum velim vos annotare. Quod in parua Bethleë natus est rex Israel Christus, minima es tu Bethleë, & magna Hierusalem ipsa gloriosior, quia in te natus minimus ac paruus ille, qui magnus est, & magnitudinis eius non est
Psal. 44. finis. Itaque Micheas vocat hanc ciuitatem minimam, & ita verū est. Ipsa est minima & non minima, nam præcellētior comprobatur quavis opulentissima ciuitate. Sic in ea natus est ille de quo Esaias: Paruu
Esai. 9. lus datus est nobis, & filius natus est nobis, nihilominus, magnus est & imperium habet. Ideo principatus eius super humerū eius. Mini-

mus Christus est. Quia vermis & non homo, opprobrium hominum & abiectionis plebis. Minimus & valde humilis quoniam venit non ministrari, sed ministrare, quia nouissimus virorum tunc infirmitate. Tamē magnus quoniam constitutus rex à Deo super Sion montē sanctum, vt in psalmo legimus. Imò est super omnem principatum, & potestatem & virtutem, cui denique pater dedit nomen super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genu flectatur, tam in celo quam in terra. Quod autem iste tam magnus natus sit in minima ciuitate Bethleem, id mysterij habet, quod filius eam deligere solet animam, in qua nascatur, quæ in suis oculis minima est, nihil sapit quod altum sit. Quippe quæ cum propheta dicere queat: Ludam & vilior fiam ante eum qui elegit me. Et ero humilis in oculis meis. Et iterum: Domine non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei. In hac Bethleem minima, hoc est in anima humili felicius nascitur Christus quam in illa ciuitate parua. Imò ex illa exijt regere Israel, ex anima non exhibit vnquam, sed permanebit in æternum, iuxta promissionem illam.

Ioan. 14. Ad eum veniemus & mansionem apud eum faciemus. Quas ob res hanc Saluator præcipue commendauit dicens: Discite à me quia mitis sum & humilis corde. Nempe humilitas potissima virtus appellatur, eò quòd per eam magnum nostræ salutis impedimentum remouetur. Id est superbia iniqua labefactatur, quæ sanè omnibus operibus bonis infidiat, vt pereant, diuo Augustino teste. Vide sanct. Tom. 2. 2. questio. 151. artic. 5. ad. 4. Mitto nunc quod propheta dixit: Ex te exiet qui regat populum meum. Vbi nomen tanti regis? Sanè maior est omni laude, cur quæris nomen meum, quia mirabile: Omni rege & imperatore Christus maior est. Quin & rex regum & dñs dominantium appellatur, veluti scriptura in femore, & vestimento eius cõtestatur: Egressus eius à diebus æternitatis. Alludit ad illud: In splendoribus sanctorum ex vtero ante luciferum genui te. Id est pater genui te verbum suum ex omnibus perfectionibus suis. Omnia quæ habet pater mea sunt. Quæ quidem perfectiones quamuis in Deo vna perfectio sit vt est vna essentia, in angelis & sanctis variè sunt. Dies ille æternitatis, vnus dies est. Ideò pater ait: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Atque, cum pater continenter generat filium, dies vna æterna plures dies dicuntur. Sed nunc quo se vertat turbulentus & veritus Herodes audiamus.

Text. Tunc Herodes vocatis Magis, diligenter didicit ab eis tempus stellæ quæ apparuit eis. Videte fratres technas & anfractus filij diaboli, de

li, de tẽpore sideris interrogat, vt Christi Iesu nati ætatem cõestare valeat, & sic facilius inuenire illū queat, non vt seruiat ei, aut adoret sed vt occidat. O infelix homo, ne dicam immanissima bellua, quid frustra tot insidias paras aduersus dominū Christū? Scriptū est: Non est prudentia non est consilium contra dominū. Diligenter interrogat, nam filij huius seculi prudentiores sunt filijs lucis in generatione sua. Erubescamus oportet videntes pigritiā nostrā in obsequio Dei, & sedulitatem iniquorum in suis prauis desiderijs implendis. Pedes eorum ad malum currunt, nos autem gradu testudineo incedimus in via Dei, corporis nostri mole prægrauati. De tempore apparitionis stellæ, extat varia doctorum sententia. Alij putant mox nato puero apparuisse, alij vt Chrysostomus, biennio ante eius gloriosam natiuitatē, sed quæ ex sacra scriptura non cõstat, relinquatur cuius sua opinio.

Text. Exacta ergo diligentiā, edoctus de tẽpore stellæ rex impius, dixit magis: Ite & interrogate de puero. Et cū inueneritis renūtiatē mihi, vt & ego veniens adorem eum.

Vbi S. August. Impius rex deuotionē fingebat, & gladium acuebat. Sub melota dentes lupi habebat. Ecce versipellis Saul, sanctum Dauid insectatur exploratores suos mittens. Satanus ore vtriusque loquebatur. Veruntamen oportebat impleri scripturā. Non coques hoc dū in lacte matris suæ. Vnde Leo papa. Ante cõdēdum est etiam gelium, ante patranda miracula, instituentia sacramenta, prædicandum regnum cœlorū. Ite ait in Bethleem & interrogate de puero, inuidēs ei, non regem sed puerum nominat. O summi Dei prouidentiam, cur Herodes in magos debacchatus non irruit, & eos apprehendens interfecit: Sanè Herodē sua vana spes fefellit, expectabat eos reuersuros, at dominus alto suo consilio longe aliter præordinauit. Quādo quidem fallacem animū. Herodes pãdit sequens factum, interfecit plures infantes vt vnū Christū occidat. Magi cū audissent regē abierunt. Iam duplici testimonio reborati iter arripuerunt, stellæ apparitione, & prophetæ Micheæ vaticinio fulti, vt in ore duorum vel trium sit omne verum, gaudentes in Bethleem pergunt. Vas fratres notate, de fidiam Hebræoium, fontem omnium gratiarum mirabile veluti digito ostendunt peregrinis. ipsi verò siti pereunt. Equidem litera occidit illos, spiritus autem Magos viuificauit. Sex miliaribus ab Hierusalē, ciuitas Bethleē distat, sacerdotes & scribæ autem, nec pedē mouēt, vt regem suum natum videant, & vidētes vna cū his sanctis regibus adorēt. Ceterū Magis ab cūtibz cæleste sidus sese manifestauit.

Ecce

Text. Ecce stella quam viderant in oriente, antecedebat eos, relicto He-
S. Bern. rode, dimissa ciuitate Hierusalem, quippe quæ etsi visio pacis inter
ser. 3. epi. pretetur, turbata est cum impio suo rege. Infelix nimium ciuitas in
 qua Herodes tyrannus regnat. Quique interfector est paruulorum,
 ne religio initiata crescat infantes occidit. Vos carissimi pueros Ba-
 bylonis ad Petram qui Christus est allidite ne grâdescât, & animam
Psal. 136 perimant. Beatus qui tenebit & allidit paruulos suos ad Petram ait
 propheta. Cogitationes prauæ extinguendæ sunt quam occissimè, co-
 gitatus sancti & mundi nutriendi. Si ergo cæleste sidus cum magis in-
 tueri cupitis Herodem relinquitte, nam eo dimisso stellam viderunt
Text. reges. Ecce stella quam viderant in oriente antecedebat eos. Vsq̄
 dum veniens staret supra vbi irat puer. Videte quã perfecta sint sum-
 mi Dei opera, stella quæ eos ab oriente duxit, quasi filës donec sacra
 scriptura loqueretur, exeuntibus regibus, rursus apparuit eos non de-
 ferens, donec ostēderet domum in qua saluator erat. Tacita loqueba-
 tur dicens: En locus vbi rex Iudæorum iacet, introite in conspectu
Fides sa- eius in cōfessione & procubentes eū adorate. Nōne sacra fides stella
cr. 1. cælica est, quæ nos non deseret, donec videamus Christū Iesum ad
 dexterā patris regnantē? Vos sequimini eā, etsi Hærodes impius ob-
 sistat, et toto nisu reluctetur. Sanè post exhalatā animā veniet quod
 perfectū est, euacuato quod ex parte est. Imò nūc vidētes Christū
 in speculo & enigmatē, postea ipsum videbimus facie ad faciē. Quod
 lucidius Iōānes expressit. Cū apparuerit, videbimus eū sicuti est, in
 sua maiestate et essentia. Quātum lætitiæ Magi habuerint iterū suā
 stellam aspicientes recēset nūc Matthæus.

Text. Videntes autem stellam gauisi sunt gaudio magno valde.
 Absit à fidelium cordibus ait *S. Greg.* vt quis fatum esse dicat, ne-
 quaquam, fato aliqua reguntur qui nihil est, sed prouidentia diuina
 cuncta gubernātur. Tu autem pater prouidētia tua omnia gubernas,
Sapi. 10. ait Sapiens. Cui sentētiæ alludit Saluator afferens, nec passereulū, ca-
 dere absque voluntate patris. En magnum solatium orthodoxorū,
 qui certo certius sciūt, omnia siue prospera siue aduersa è manu sum-
 mi ac beneficētissimi Dei euenire. Iniqua esset stella quæ ad malum
S. Chryf. impellit hominem. Vt ait Chrysoctomus. Deus autem creator mūdi
 vidit cuncta quæ fecerat & erant bona valde. Huius rei maximum ar-
 gumentum est, quod stella quam viderunt Magi pendebat à virtute
 pueri, non contra, puer à stella pendebat. Quam ob rem non puer ad
 stellam sed è contrario stella ad puerum Iesum venit, ostendens vbi
 esset.

esset. Hanc cum vidissent magi gauisi sunt, quorū gaudium graphicè
 depingit euangelista, quater eos dicens esse lætatos, in visione illa.
 Sat erat dixisse gauisi sunt, quorum tot verbis lætitiā illam enarra-
 uit: Sanè carissimi, tam est excellēs, & sublime cæleste gaudiū, quod *Nota.*
 optimus Deus dilectis, adhuc in lacrymarum valle hac degentibus,
 vt sentiri possit, dici autē nullatenus possit. Quænam lingua narrare,
 aut quibus verbis exprimere quis poterit intraneam lætitiā, vehe-
 mens gaudium, quod Deus, impertire amicis suis solet? R udis est an-
 gelorum facundia, vt spiritus nostrī exultationem pro dignitate ex-
 plicare valeat. Vos suppliciter Deum precātes cum regali propheta *Psal. 50.*
 clamate: Redde mihi lætitiā salutaris, & spiritu principali cōfirma-
 me. Gauisi sunt magi, gaudio magno valde. Nos quidē de re inuen-
 ta plus gaudere solemus, postquam eam amissimus. Sic magi cum ap-
 plicuissent hierosolymam, stellam amittentes non vulgari mœstitia
 sunt affecti. Nunc rursus eam videntes, quasi de re inuenta magna læ-
 titia exhilarati, gaudent vehementer. Vos fratres animaduertite, *Nota.*
 quod nisi tenebrosa Aegypto relicta lux cælestis non eluxit populo
 Dei, nec magi iterum stellā viderūt antequam Herodem impium &
 hierosolymam reliquerint. Vultis & vos cælesti gaudio perfrui, tene-
 bras vitiorum pellite, & confortia praua relinquitte. Vnde dominus: *Esa. 52.*
 Exite de medio Babylonis, mundamini qui fertis vasa domini. Rece-
 dite, exite, recedite inde, pollutum nolite tangere. Aderit profectō
 lux de cælo lætificās corda nostra si gaudia huius mūdi spreuerimus,
 fallaciq̄ue eius lætitiā posthabita, Christum Iesum toto corde qua-
 sifierimus. Memēto vos Carissimi quam sit fugiendum malorum cō-
 fortiū. Petrus primas habēs inter Apostolos, in domo Cayphæ dum *Mat. 26.*
 mori timuit vitam negauit, egressus verò foras pœnitentiā saluber-
 rimam fecit flens amarè. Sequitur.

Et intrantes domum inuenerunt puerū cum Maria matre eius. Et *Text.*
 procidentes adorauerunt eum.

Non plurimum laboro, an domus hæc diuersorium fuit in quo na-
 tus est Christus, sanctus Augustinus & diuus Bernardus diuersorium
 fuisse dicunt, vel saltim domus paupercula erat, quemadmodum san-
 ctus Leo asserit. Vos fratres altius expēdite intra corda vestra. Si sola *S. Leo.*
 stellæ visio tantum gaudium inuexit cordibus regum istorum, vt ga-
 uisi sint gaudio magno valde quātū lætitiæ susceperūt vidētes solem
 iustitiæ Christum, qui creauit sidus illud, cælos & vniuersum orbem
 Vnde *S. Basil.* Cor mihi floridum quid germinat, mens est ala cris.
 V lingua

lingua modica, sermo exilis inest, ad hoc vt tatum gaudiū exprimat. Nemo sit nō lætus, nemo ingratus. S. Basil. ser. epiphaniæ. Procubentes & humi reptantes adorant maiestatem in corpore paruo delitescentē. O mirabile, & stupēdum misterium, nō inuenerūt illum regalifede & purpura fulgētem, non miracula patrātem sed pānis vilibus obuolutū, & in matris gremio accubentem, nihilo secius sapiētes & potētes reges, pedibus pueri Iesu prouoluti, fide integra, spe incōcussa, caritateque flāmigera accensi eū adorant. Ecce fratres lapis paruus absq;

Danic. 2. manibus abscissus de monte pedes statuz percussit, & redacta est in puluerem. Humilitas & caritas Christi tā fuerunt potētes, vt iam Magi obliuiscerent suam dignitatem, nobilitatem, & sapiētiam, quæ per aurū, argētum & æs, statuz præsignabatur sese sic deicerent, vt procidētes, Christū adorarēt. O si nos cōfestim lapis hic percuteret, sanē superbia nostra arrogātia, & supercilia subinde ruerēt, & humiles facti cum Magis procubentes, diu noctuq; Christo Iesu famulatū exhiberemus. V e-

Psal. 94 nite adorem⁹ & procidamus ante Deū, ait propheta. Hinc adoratio *S. Bernardus.* nē magorū demiratus S. Bern. ait. ser. 3. Epipha. Vnde vobis hoc alienigenæ, neq; enim tātam fidē inuenimus in Israel! Sic vos nō offēdit vilis habitatio stabuli, nō pauperies cunæ præsepj? Nō vos pauperis matris præsentia, nō lactētis infantia scādalizat? Cui comparabimus viros istos? Latronis & Cēturij fidē magorū fides excellit, quando ij ante miracula plurima patrata, verū Deū & regē cælōrū profitētur. Nempe quicquid ille sermonibus, hoc adoratione, & muneribus istis confitentur. Mira res, & omni admiratione digna, quā linceos fides sacra habeat oculos, cognoscit Dei filium lactentem, cognoscit in ligno pendentem, cognoscit morientem. Sanctus Bernard. ser. 2. Epiphaniæ. Hāc adorationem humilem sancti in cælo exercēt, ad pedes agni procubentes & coronas suas mittētes, velut gloriam exhibētes Christo Iesu, cuius mira virtute Satanā, mūdum, & carnē vincentes, coronam gloriæ vindicare meruerunt. Vos fratres cū sanctorū, tum magorū, necnō Christi Iesu exemplo, qui in horto super faciē suam procidens orauit, præcations vestras Deo optimo effundite. Ceterum non tatum supplices regem Christū adorarunt, sed munera mystica obtulerunt, iamq; in spiritu audierant illud in lege escriptum:

Nota. Non apparebis in conspectu meo vacuus. Vnde bene subneētur. *Exo. 23.* *Text.* Et aperitis thesauris suis obtulerunt ei munera, aurum tus, & myrrham.

1. Cor. 10. Videtis quidē quomodo captiuātes intellectum suum in obsequiū Christi

Christi, ipsum in cunabulis proni adorarūt. Imò vt apostol⁹ pulchrè *1. Cor. 3* ortatur fideles omneis, cum sapientes ipsi essent, stulti facti sunt, vt sapiētes habeātur. Hac egregia fide moti, thesauros suos aperiuunt, nō in curia regali Herodis, non cōuiujs & ebrietatibus, nō in ludis execrādis, ceu in curijs assolet, sed corā Christo paupere thesauros suos produnt. Horum vestigia carissimi seētates, inopes solemur, pauperibus eleemosinas largiamur abūdē, adhuc Saluator in suis pauperibus inopia ingenti afficitur. Ea propter clamat: Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Et iterū: Quod superest date eleemosinā, & *Matth. 25.* ecce omnia mūda sunt vobis. Adhuc animaduertite filiam Pharaonis, quæ vt in ficella iunca vidit Mosē puerū pulcherrimū, dixit mulieri Hebrææ (erat quippe mater infantis) nutri mihi hunc filium. O *Exod. 2.* admirabile arcanū, Magi nomine gētilitatis, erogāt munera virgini sacre, & aiunt: Nutri nobis hunc puerū, non synagogæ ingrata, quæ suapte malitia eū negabit & occidet, sed nobis gentibus. O beata virgo nutri hūc puerū, nam ipse dixit: Populus quē nō cognoui seruiuit *Psal. 17.* mihi, in auditu auris obediuit mihi. Verū de ijs donis, varia est apud doctores expositio. Mirabile dictu, quod seraphim olim decātabant Deum trinū in personis, in essentia verò vnū profitentes, hoc Magi tribus muneribus fatētur. Sanctus, sanctus, sanctus dñs Deus exercitū, mētes illæ beatæ hoc cōsona canebant voce, at Magi tria donā vni Deo præbēt. Quod aurū regiū sit, indicat statua illa cuius caput erat aureum. Et regi dictū est: Tu es caput huius statuz. Aurum ergo *Dani. 2.* offerūt Christo tanquam regi. Tus verò vt sacerdoti, & Deo. Et hic confunditur Arrius qui soli patri litādum dixit. Myrrha mortalem eum indicat, qua vsus est Nichodemus sepeliens corpus benedictum *Ioan. 19.* Christi. Hic autem succumbit improbus Manicheus, qui dominum nostrum mortuum fuisse negat. Itaq; aurum regnum perpetuū Christi testatur iuxta illud Danielis, potestas eius potestas æterna, & regnum quod non relinquetur. Tus Deum subindicat, quod iuxta legem soli Deo offerebatur. Nam ipse solus habet immortalitatem. *Exo. 22.* Myrrha autem mortem Saluatoris contestatur, quam sponte subiit, vt mortem nostram occideret: vitamq; resurgens ē mortuis repararet. Nos verò orthodoxi in cōspectu regis nostri, nullatenus vacui appareamus fratres. Quin quotidie dona præcellētiora Christo litemus oportet. Quādoquidē fide integra, eū regnātē, vbi fatemur, aurū optimū illi damus. Deū Verū patri æqualē asserētes fore, tus suaue olens præbemus. Vnde sapēs pius corda erigētes cū regali propheta cla-

mare operæ pretiū erit. Tu es rex meus, & Deus meus, qui mādās salu
Pfal. 43. tē Iacob, vel cū S. Thoma, seruido dicam⁹ affectu: Dñs meus & Deus
 meus: Mellita quidē verba hęc & omni suauitate referta, animæ
Ioa. 20. diligenti Christum Iesum. Adhęc myrrham ei offerimus, quoties
 probra, & cruciatus, crucem & mortem illius, in corde versamus,
Canti. 2. cum sp̄ oīa dicentes: Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbe
 ra mea commorabitur. Nimirum animę nostræ vbera intellectus &
 voluntas sunt, inter quę commorari debet Christi Iesu iugis memo
 ria. Dum verò intellectus penitus vitam candidam, mortemque
 Christi contemplatur, voluntas toto hac flāmigerō affectu eum dili
 git tunc vel maximē myrrham offerimus. Sub hęc, aurū tus & myr
 rham offerimus, vbi, fide, spe, & caritate, Christum Iesum laudamus
 eius & paremus mandatis, adamusq; m̄ cūcta seruantes. Imò sub ijs tri
 bus mysticis donis alia munera adūbrata sunt quæ diuus Bernardus
 fermone. 3. Epiphanię, nos pulchrē docet, aurum diuitias huius seculi
 insinuat quod per eius gratiam, nos deuote offerimus, vbi pro
 eius amore totius seculi bona, vt stercora reputantes quæ sunt bo
 na æterna toto pectore amamus. Deinde qui domino opitulāte ter
 rena contemnimus: fas est vt cælestia appetamus flagrantique desi
 derio ea quæramus. Sit turris adoramēta offerimus. *Odoramēta ora*
Apoc. 5. tiones sanctorum sunt, veluti in Apocalypsi legimus: quo pertinet il
Pfal. 140. lud Psalmi: Dirigatur oratio mea sicut incensum in cōspectu tuo. De
 nique myrrham optimā Christo damus si mortificationē eius in cor
Galat. 5. pore nostro circunferētes, vita eius appareat in nobis. Vt Apostolus
 hortatur. Sanē qui sunt Christi carnē suā crucifixerūt cū vicijs & cō
 cupiscētijs. Dubio pcul si oratio vestra hęc duas pēnas habeat, con
 tēptam mūdi & carnis mortificationē, cælos ipsos penetrauit. Vide
2. Ioa. 2. tis fratres, quomodo magi offerētes tria dona, omnia quæ in mundo
 sunt obtulerūt. In mūdo sunt cōcupiscētia carnis, cōcupiscētia ocu
 lorū & superbia vitæ. In quibus deliciæ oēs, diuitiæ, & honores desi
 gnantur. i. myrrha, aurū, & tus. Vel spiritus & anima & corpus, quæ
1. Thes. 5. Apolto⁹ integra inueniri in die dñi Iesum magnoperē desiderat intel
 ligi possunt, id tamē summoperē cauēdum, ne cum impio Cain vilia
 Deo offeramus, sed quæ optima sunt cū iusto Abel, ei qui omnia no
Gene. 4. bis præbuit exhibeamus. Holocausta medullata offerā tibi, cū incen
Pfal. 65. so arietum, regalis propheta dicebat. Non placet Deo holocaustum,
 sine medulla caritatis & spiritus pinguedine. Alioqui non respiciet
 nos nec munera nostra. Magi quidē optima obtulerūt Christo Iesu,
 & ideo

& ideo respexit eos & munera medullata quæ ei dabāt. Quid dixire
 spexit: Imò vt Salomō plus dedit reginē Sabba, quā ab ea acceperat, *3. Re. 10.*
 sic verus Salomon rex æternus Christus longē maiora præstitit Ma
 gis, quam ipsi obtulerunt. Multa dedit Salomō reginē, absq; munere
 regio ait Spiritus sanctus. O quot & quāta charūtinatū dona dñs im
 pertiuit ijs viris heroicis, & hoc absq; munere regio. Regale munus re
 gnum cælorum est, quod nimirū dedit eis, in spe, iuxta illud: Beati in *Pfal.* 118.
 maculati in via, qui ambulant in lege domini. Hinc Saluator suos ele
 ctos tutans, non vult eos Hærodem reuertere.

Responso accepto in somnis ne redirēt ad Hærodem, reuersi sunt *Text.*
 in regionem suam. S. Leo Papa tres eos fuisse dicit, idq; argumento
 est; quod tria corpora sancta ipsorū Colonie visuntur. Cōsentaneum
 rationi est in suis regnis Christum Iesum prædicasse, narrātes omnia
 quæ viderūt, idola omnia delentes Deū optimū adorātes. Angelus *Num.* 12
 in somnis eos monuit, quemadmodū se loqui prophetis Deus ailerit,
 ne iterum impium regem videant. Cui placet hic tropologijs ludere,
 amplissimum, habet cāpum. Alia profectō via nobis redeundum est
 ad patriam, quam ea qua expulsi sumus. Vndē S. Cyprianus. *Serm.* 3. *Cypria.*
 Epipha. adorato dño magi hilares, alio tramite in suā patriam reuer
 tūtur, quia necesse est, vt qui credunt ad iustitiā, ore autē cōfessi sunt
 ad salutem, deinde vias elegant arctiores, & se districtioribus mādatis
 alligēt, quoniam per vias latas descensusq; præcipites ad inerositur,
 per arctas verò & difficiles reditur ad superos, dicēte propheta: Pro
 pter verba labiorū tuorum ego custodiui vias duras. Scopulosæ sunt
 semitæ, sed ad patriam quæ paradus est nos ducunt, non est tutus re
 gressus ad Herodē, nec expedit cum iniquis federa iungere, idē per
 aliā viam reuersi sunt in patriā suā. Iam non est legales & antiquatas
 Hæbræorū cæremonias seruare, sed in spiritu & veritate Deū adora *Ioann.* 4
 re. Alia via nos ecclesiæ sanctę cæremonias seruamus, nō vt paruuli
 lacte egentes, non in timore, sed in spiritu libertatis tanquam viri. Et *1. Cor.* 3.
 de euangelio hætenus.

S E C V N D A P A R S

Declamationis.

Nonnihil morati sumus in sacra euāgelij lectione, fratres, eò quòd
 innumeris scateat mysterijs, nunc obiter tractare institui quo
 modo cum ijs regibus egrediamur, quærentes regem nostrū Iesum,

vt eum totis medullis cordis adoremus. Clamat sponsa & verè ad nos
Cantic. 3. fideles omnes clamat: Egređimini & videte filia Sion, regem Salo-
 monem in diademate suo, quo coronauit eum mater sua, in die despon-
 sationis & lætitiæ cordis eius. Egređimini, o vos legis doctores & sa-
 cerdotes, qui consilium verum ac salubre Magis ab Oriente egredien-
 tibus & Christum Iesum quærentibus datis: egredimini de cauernis
 literæ quam mordicus tenere contenditis magno vestro malo, exite
 de rud. & ignobili vestra intelligentia. Nõne in lege vestra scriptum
 est: Nobis aduenientibus vetera proijcietis. Iam dies desponsationis
 adest, Saluator sponsus pulcherrimus rex regum aduenit, iustitiæ &
 salutis signatur conscriptio, nuptialia sunt instrumeta cõfecta, cruore
 rose sponsi octauo die effuso chirographum delicti quod erat con-
 tra nos deletum est. Libellum repudij Synagogæ datur, & quæ vxor erat
Ephe. 5. odiosa, videlicet gentilitas, ad sponsum suum currit. Quid obsecro, o
 filia Sion rursus vultis rugas contrahere literæ quæ occidit, quas Sal-
 uator mundi explicuit: volamen Mosi deponite posthac, ecce noua
 sunt facta omnia. Nempe nisi egrediamini, vedere non potestis Re-
 gem Salomonein, Christum Iesum diademate coronatum, quo ma-
 ter sancta, mater inmaculata virgo Maria eum coronauit. Verum co-
 rona gloriæ nobis Christicolis est incarnatio, quam vos Hebrei puta-
 tis cõtumeliam: videte coronam victoriæ nostræ, inspicite virtutum
 omnium copiam. Nempe si egredieris, o Synagoga, & regem tuum
 cum Magis adoraueris, nõ vocaberis vltra derelicta, & terra tua non
Isai. 62. vocabitur vltra desolata. Sed nunc desistamus ad eos qui foris sunt ser-
 mones proferre, ad nos fratres nostra se conuertat oratio. Egressus est
 Abraham de terra sua. Deo ipso vocante, & sic cælestia arcana reue-
 lata sunt ei, non in Caldea vbi idola vana colebantur, audi filia, ait do-
 minus, & inclina aurem tuam. Audi vt videas, nam si non obedieris,
Gene. 12. neuiquam videre poteris. Adhæc, obliuiscere populum tuum & do-
 mum patris tui. Non fat est exire de Aegypto si adhuc memoria il-
 lius in te viget, & reuerti ad ollas carniū desideras. Eorū quæ retro
 sunt obliuiscens, ad ea quæ anteriora sunt me ipsum extendo, ait Pau-
Phil. 4. lus. Equidẽ fratres mei si de terra vestra egrediamini, si, vt par est, Ae-
 gypti memoriam non habueritis, concupiscet rex decorem animæ
 vestræ. Nam ipse est Deus noster, qui eo venit, nos vt alter Iacob Ra-
S. Bern. chel dilectam in suã patriam deducat. Hinc beatus Bernardus: Egre-
 dimini filia Sion animæ delicate, egredimini de sensu carnis, ad intel-
 lectum mentis, de seruitute carnalis concupiscentiæ, ad libertatem
 spiritua is

spiritualis intelligentiæ: egredimini de terra vestra & cognatione ve-
 stra, & de domo patris vestri, alioquin non erit vobis tutum videre
 eum Ecclesiastem. Idem enim qui Salomõ, id est, pacificus, in exilio
 est. Ecclesiastes, id est concionator, erit in iudicio. Idida, id est dile-
 ctus domini, in regno cælesti. In hac vita pacificus mansuetus & ama-
 bilis, in iudicio terribilis & iustus, in regno gloriosus & amabilis val-
 de. Egređimini & videte regem Salomonem, nam vbique rex est, *Ioan. 19.*
 quamuis regnum eius non sit de hoc mundo, est tamen in hoc
 mundo. Videte eum in corona paupertatis, in seruo miseriæ. Corona
 uit eum pater gloria & honore vt in Psalmo legimus, coronauit illum *Psal. 8.*
 nouerca Synagoga spinea corona, nam spectata est vinea illa, vt fa-
 ceret vvas, fecit autem spinas. Coronauit eum mater benedicta vir-
 go sancta diademate nostræ carnis. Videte coronam paruuli & vna *Hebr. 2.*
 cum Magis humilitatem eius adorare, quorum fidei deuotio hodie
 vobis proponitur in exemplo. Egređimini & vos filia Sion virtutes
 angelicæ incolæ ciuitatis supernæ. Ecce rex vester sed in corona no-
 stra, in diademate suo quo coronauit eum mater sua, quia nusquam
 angelos apprehendit, sed semen Abrahæ apprehendit. Egređimini
 & videte regem vestrum & nostrum, quia ijs delicijs vsque modo ca-
 ruiſtis, hãc haftenus dulcedinem non gustastis. Habetis sublimitatẽ
 eius, sed humilitatem illius non vidistis. Egređimini oēs & videte re-
 gem vestrum, & adorare eum in præsepio, quem in sinu patris ante
 hac adorastis dicentes: Sanctus, sanctus, sanctus dominus Deus exerci- *Isai. 6.*
 tuum. Sed non est opus illis nostra parenesi, non indigent hominum
 exhortatione, quoniã ipsi sunt qui desiderant in faciẽ eius prospice-
 re, ceu beatus Petrus indicat. Illis enim quanto sublimitas notior, tan-
 to humilitas promptior, pretiosior, ac mirabilior est. Vnde licet no-
 bis maior sit causa lætitiæ, eò quod paruulus natus est nobis & filius
 datus est nobis, tamen ipsi nos præueniunt, ipsi nos exhortantur.
 Rei huius argumẽto est, quod angelus gaudiũ magnum euãgelizauit *Luce. 2.*
 pastoribus, & multitudo cælestis exercitus facta est cū illo, ita vt vno
 ore, dulce melos canerẽt oēs iubilãtes & dicentes: Gloria in altissimis
 Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Vos filie Sion quæ
 in specula sublimi sanctæ ecclesiæ, æterna arcana, & felicia bona lu-
 stratis, vos animæ deuote, quæ fidei puritate, caritatis deuotione, mũ-
 di huius exilium per fastidium, & contemptum, quasi transilientes,
 ad supernam Hierusalem, patriam beatorum iugiter suspirare, men-
 teque & feruido affectu quotidie, imò quauis hora ascendere non
 desinitis.

- definitis. Exite & conuolantes ad puerum Iesum cælorum regē ad o-
Canti. 3. randum properate. Nempe propter vōs rex Salomon ferculum sibi
 fecit cuius media, caritate constravit, quia delicatæ & tenellæ estis,
 volens vos cum ipso morari ac secū vehi, nec non & transferri ab hac
 militante ecclesia, in illam triumphantem Hierusalem. Eo namque
 hæc ecclesia in terra fundata est à sponso, vt electi subuehatur in athe-
 ra, ad quæ nemo peruenire poterit nisi per hanc, ceu ferculū quodam
 siue vehiculo vehatur seu transferatur. Sanè vt extra arcam Noe oēs
 qui erant perierunt. Perinde quot extra sanctam ecclesiam degunt,
 siue ethnici, siue hæretici, miserè in barathrū damnati descendēt. Ne
Iosue. 6. mo in ciuitate illa magna Ierico vixit, nisi Raab & eius familia, Iosue
 duce sic disponente. Et ad eandem imaginem Iesus Saluator noster
 eos duntaxat seruabit incolumes, qui in sacra ecclesia piè sancteque
 vixerunt; Ceteri omnes velut diluuiο magno submersi, vehiculo hoc
 per necessario destituti infelicitè peribunt. Agite ergo vōs filiae Hie-
Psal. 45. rusalem, vacate & videte, quoniam ego sum Deus, ait Saluator, ego
 rex vester qui è cælo veniens ob salutem vestram homo factus sum.
 Vacate, inquam, expurgate corda vestra à quibusuis vitiorum fordi-
 bus, desideria mundana abdicare, vt ad mei cognitionem conscende-
 re possitis. Videtè filia Sion, quæ modo per speculum in ænigmatè
 contemplamini, atq; Deum vestrum videte, nō tam corporis quam
 mentis oculis. Inspicite eum qui tantoperè dilexit vos, vt quasi exta-
 sim passus & suimet oblitus, in diuersorio moratur, & in præsepio
Hebr. 12. arcto flens iacet. Videte magnificum Salomonē, aspiciate authorem
 & consummatorem fidei, ac salutis vestræ, qui vos proprio sanguine
 redemire venit, per quem & pacificabit ea quæ in cælis, & in terris
 sunt. Quodnā diadema est hoc, nisi humana natura quam filius Dei
 assumpsit in vnitatem suppositi? Caput Christi Deus, ait apostolus.
1. Cor. 11. Vbi ergo Deus homo factus est, filius Dei hoc diademate redimitus
 apparuit. Cuius mater, benignitas Dei dici potest, quatenus ab ea pri-
 mariè hoc consilium inuentum est, & opus effectum, vt pro hominū
Eesai. 61. salute filius Dei homo fieret. Huc attinet illud Esaiæ: Gaudens gau-
 debo in domino, & exultauit anima mea in Deo meo. Quia induit
 me vestimentis salutis, & indumento iustitiæ circumdedit me. Quasi
 sponsum decoratum corona, & quasi sponfam ornatam monilibus
 suis. Mirabile dictu, quam lætabundus filius Dei loquitur, videns se
 humanitate nostra vestitum, cupiebat mirum in modum libertatem
 nostram & salutem. Ob id sanè gliscit, videns velut in ianuis redem-
 ptionem

ptionem hominum. Spōsum se vocat corona decoratum. Nam tam
 excellēs tamq; perfectā creata est humanitas eius, vt nihil peccati
 habens honori esset filio Dei eam assumere, non ludibrio. O admira-
 bile arcanum, & omni admiratione dignū, corona ipsa, & sponsa est,
 quæ statim loquitur. Ornauit me monilibus suis. Sanè monialia nati-
 uam habent pulchritudinem, & suapte natura decorem maximum
 ferunt. Sic humanitas Christi ad eō fuit omnigena gratia ornata, vt
 non tantum haberet gratiam singularis personæ, sed eam quæ gratia
 capitis appellatur. De cuius plenitudine omnes accipimus gratiam
 pro gratia. En flos de radice Iesse, ortus sole ipso pulchrior super quē
 requieuit spiritus domini. Spiritus sapiētiae & intellectus, spiritus con-
 filij & fortitudinis. Spiritus scientiæ & pietatis, & repleuit eum spiri-
 tus timoris domini.

Hunc regem nostrum & Saluatorē, carissimī, quæramus cum Ma-
 gis sapientibus egredientes de terra nostra, nec Hei odem subdolum
 turbatum timeamus. Nam si Deus est pro nobis quis contra nos? In-
 fracto ac excelso animo hostium auersa perferamus, eō quod stella
 sacra fidei nostræ dux est, nec deficiet in hac calamitosa via, imò
 hæc est victoria quæ vincit mundum fides nostra. Nedum mūdum
 euincere potest, sed tenebrarum principem Satanam, qui tanquam
 leo rugiens circuit quærens quem deuoret. Insuper carnis tyrannidē
 sola fides quæ per dilectionem operatur funditus euertere valet. Cu-
 ius ducatu iter nostrum agentes ad dexteram, aut sinistram minimè
 declinantes regem nostrum Salomonem inueniemus, inuētum ado-
 rauimus, adorātes toto corde laudabimus. Cui sit gloria & imperiū,
 cum Patre, & Spiritu sancto, per infinita secula. Amen.

A P P E N D I C E S

Annotationes.

P Rincipio annotare lubet, quàm sit Deus optimus verax in pro-
 missionibus suis, quamq; beneficis, volens omnes saluos fieri &
 ad agnitionem sui peruenire, vt pulchrè apostolus asserit. At quia
 Esaias vaticinatus fuerat dicens: Filij tui de longè veniēt, & filia tuæ
 de latere surgent. Hebræi perinde ac filia delicata, tot miraculis pa-
 tratis è Pharaonis imperio erepti, mare rubro diuiso, manna cælesti
 enutriti sunt, & triginta regum victoria parta, terrā promissam lacte
 & melle manantem possederunt. At filij fortitudine magna præditi,
 V 5 Magi

Psal. 118. Magi à longè venerunt, ab Oriente fulgore insoliti fideris illustrati, adorare puerum Iesum cupientes iter suum arripuerunt. Ecce angularis lapis duos parietes in vnitatem fidei condens, tam Hebræorum quam gentium populum accerset. Pacem præbens ijs qui longè, & his qui propè. Nunquid Iudæorum tantum Deus ait apostolus, nonne & gentium? Eam ob rē gratias inexhaustas Christo Iesu agamus, quippe qui sua gratuita dignatione veniēs in mūdū fecit vtraq; vnū.

2. *S. Chryf.* Secundò animaduertendum est, vt perbellè Chrysoftomus ait. Quod non dominus reges hos per prophetam, non per angelum vocat, forsā contempnissent, ob id hæc omnia derelinquēs, per ea illos vocat, quæ familiaria eis consuetudo faciebat, mira quadam dispensatione pietatis ad hominum condescēdens salutem. Vel ob eam rē sic gestum est, quia ij prophetam habuerunt Balaam, ex cuius profapia Magi descenderunt. Cum verò vaticinium de stella Iacob adimpletum essent rati. Nu. 14. Sidus nouum sequuntur, abdicatis regnis & patria, quasi dulcedine inusitati fideris inebriati. Sicq; gratia summi numinis inuisibiliter pectora Magorum illuminauit, vt spiritu

Eze. 1. Dei acti confestim iter acceperint, & tanquam animalia sancta, vbi erat impetus spiritus illuc vitrò gradiēbatur. O nimis felix orthodoxus qui lumine cælico, vt alter Paulus illustratur. Is planè sese dimittens extemplo clamabit: Iesu bone, quid me vis facere? Quod est dictu: Domine ad te confugi, doce me facere voluntatem tuam, quia

Psal. 142. Deus meus es tu. En quod lux illa cælestis operata est in Magis, voluntatem suam abnegantes, Christi Iesu voluntatem scire cupiunt, eamq; exactè adimplere pro sua virili contendunt.

3. Tertiò, notādum vel maximè est, quàm audax sit animosa fides. Alienigenæ erāt Magi & audacter clamāt: Vbi est qui natus est rex Iudæorū? Vbi Fulgētius. Cum Iudæi non simus regem tamē Iudæorum nos querere profitemur. Et neq; Herodē, nec eius filiū Archelaum adorare volumus, sed Christū parū in præsepi, validè autem

S. Fulgē. in cælo regnatem. Eius planè stellā in Oriēte vidimus, & eatenus venimus famulatū tāquā regi nostro exhibere. Verū fortis est vt mors dilectio, ita vt per medias hostiū acies trāseat. Stupenda quidem res, iam opere clamant Magi quod Apostolus postea dixit: Quis nos separabit à caritate Christi? An fames? aut gladius? Aut mors? Scio

Rom. 8. quia nec mors nec vita, nec præsentia, nec futura poterunt nos separare à caritate quæ est in Christo. Væh nobis cuius vecordia tāta est, vt minima occasione oblata, imò nos ipsi occasiones excitamus, qui bus

bus ad malum currētes succumbamus. Scriptura testante: Qui vult discedere ab amico occasione in quærit. Hinc paruus quæstus, minimus honos, exiguaq; oblectatio, sic pusillorum animum allestat, vt Christi Iesu amicitiam pro nihilo pendant. De quibus iure optimo scriptum est: Pro nihilo habuerunt terram desiderabilem. *Psal. 105*

4. Quarto, videre est vulpinam Herodis calliditatem, quàm nihil proficit contra dominum, conuocat scribas & sacerdotes, Magos ipsos diligentissimè interrogat tempus stellæ scire cupiens. O execrādam astutiā, putabat se ad Christū venturum, ipsumq; occisurum. Væ qui profundi estis corde, vt à dño abscondatis cōsiliū. *Esa. 29.* Tales sunt qui in tenebris scelerū suorū gradiētes sanctitatis speciē præ se ferūt, intus aut pleni sunt omni spurcitia & dolo. Proh nefas, quot fideles in ecclesia Herodis nefanda vestigia imitātur. Verba sancta audiētes, etsi credunt, operibus suis fidem suam non testantur. Sacra loca prophanant, temerè patrantes quæ nec in plateis fas erat operari. Tandem adeo procaces sunt & efrontes, vt plam sua scelera subindicent, quo alios pellicere valeant. Ii Herode peiores effecti non clam, sed in meditullio delinquere haud erubescunt. Dominus autem deludet illos. *Prout. 3.* Iuliores, & vt Herodi improbo euenit, sic & eius sequacibus cōtinget, quando laborem & operam perdent, morte aduentante.

5. Quintò, obseruandum, quàm fuerit magi probati in hac via. Sanè apostoli sententiā extat: Omnes qui piè viuere volunt in Christo Iesu persecutiones patientur. Quid est omnes? Equidem Deus flagellat omnem filium quem recipit. Vt mitis sit, & non efferatur vnquam.

Omnis homo quamlibet pius & conspicuus, necesse est vt patiat in hac vita erūnosa tētationē. Vnde admonet sapiēs. Fili accedēs ad feruitutē Dei, sta in iustitia & timore, & prepara animā tuā ad tētationē. *Eccl. 2.* Stare in iustitia fortis athletæ est, succumbere aut fragilis & pusillanimitis. Sic de filijs Ephrē memoriæ proditū est, quia conuersi sunt in die belli terga dantes inimicis: vt vecordes. At magi fide & caritate, ac spe sulti turbationē Herodianā non metuētes, cōstāter in opere suo persistūt, nec frustra laborē susceptū existimāt, quominus vltra procedere velint, donec Christū Iesum inueniāt & adorent. Quo docemur hostiles incursus in via Dei non timere, quin horū virorū exemplo roborati, animo infra cto bona opera cœpta perficere dicēte rege Dauide: Querite dñm & cōfirmamini, querite faciē eius, semper. *Psal. 104.*

6. Sextò mirabile mysterium hoc est, quod Magi procumbētes puerum in vili tugurio pannis inuolutum adorant. Nempc non regem terrenum

terrenum quærebāt sed cælestem, vtpote cui astra celi famulabātur. Eam ob rem nihil scādali passi adorant in carne verbū Dei, in infantia sapientiam æternam, in infirmitate virtutem, in humanitate maiestatem diuinam. Ecce tres viri fortissimi David, qui irrumpentes per inimicorum castra, aquam hauserūt de cisterna Bethleem. Saluator noster aqua viua est, quam si quis biberit non sitiet in æternum. Fons limpidissimus est, omnes sitiētes fatiare cupiēs. Cuius vox sic tonat:

Ioan. 7. Qui sitit veniat ad me & bibat, qui credit in me sicut dicit scriptura, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. O nos felices si de hoc fonte bibentes, fastidio terrena quæque habeamus. Ex hac planè aqua Magi delibantes, confestim thesauros suos aperientes dona regi summo dederunt. Iubilantesque dicebant. Sicut audiuius, sic vidimus in ciuitate Dei nostri. Profectò quemadmodum oraculo diuino nuntiatum fuit illis in Oriente, sic oculis suis viderunt, adorantes puerum Iesum & matrem pijsimā eius laudantes, in cuius manibus dona illa valde pretiosa posuerunt.

7. Septimò, valde obseruandum quibus donis Saluatorem honorificauerunt Magi, aurum, tus, & myrrham offerētes. Vbi Chrysostomus, Magi offerunt munera dignitate Christi cōgrua. Imò à Spiritu sancto docti sapienter Saluatori honorem exhibuerunt, tum corporis submissione, quæ ad latriam expectat, tum etiam donis mysticis quæ sponte ei dederūt. S. Tho. 3. par. q. 36. artic. 8. Ach! Lutherani videte opera, fidei iuncta, nam Magi credentes è longinquo venerunt, ecce opus satis laboriosum. Nedum venerunt, sed adorantes Christum Iesum, munera obtulerūt. Captiuitate iam intellectum vestrum in obsequium inuictæ, veritatis, frustra reluctamini Christo, de quo falso præ ceteris gloriamini. Ille quidem ruiturum in exitum dicit, qui quod audierit non facit. Nos autem, fratres, quotidie tria dona Christo Iesu offeramus. Aurum fides est, sine qua nemo placere Deo potest. Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & quod remunerator est. Spē incensum indicat, cuius odor vīq; adeò fragrat vt cælos penetret. Odor vestimētorum sicut odor turis, ait spōsus ad sponsam. Denique myrrham offeramus, quæ vel maximè vermes conscientiæ extinguit, caritatem habentes. Quippe quæ operit multitudinem peccatorum. Tali bushostijs profectò Deus optemus promeretur.

DO-

DOMINICAE IN-
fra octauas Epiphaniæ
DECLAMATIO. XIII.

Lamat fratres mei & rectè clamat, sapiēs taxās eos qui sapientiam suam occultātes alijs prodesse non incūbunt. Nam sapientia abscondita & thesaurus inuisus quæ vtilitas in vtriusque? Perinde dicat. Nullum emolumentum, nulunque commodum proximis oboritur, si quis literis candidatus fuerit, & alios nō erudiat, & in viam virtutis non ducat. Erit planè sapientia eius vt thesaurus in humo delitescēs, qui nemini frugi est. Quis obsecro carissimi patris æterni sapientia nisi verbū eius est? In eo ceu in arte, pater ipse cōdidit vniuersam mūdi huius machinā, & in hac sapientia cūcta, tū visibilia, tum etiā inuisibilia, digessit, miroq; ordine disposuit. Vnde regalis citharædus tanti arcani minimè ignarus cecinit: Omnia in sapientia fecisti. Quid est omnia? Nēpe quod B. Ioānes lucidius expressit, in exordio sui euangelij dicēs: Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factū est nihil. Ecce verbū & vniigena cælestis patris sapientia eius est; per quā vniuersa sunt cōdita, & subsistunt. Hæc profectò sapientia quæ linguas infantū facit disertas, quæ angelos & homines docet sciētiam, vbi nostrā induit naturā, & sua dignatione verbū caro factū est, sub fragilitate carnis nostræ, sic latuit, sic sese abscondere voluit, vt per omnia fratribus suis assimilatus delitesceret. Vnde iure optimo facer vates Esaias exclamat: Vere tu es Deus absconditus rex noster Saluator. Abscondit se in vtero matris Mariæ virginis, filius Dei fastidia infantia obiens, abscondit se in præsepio quando ab alma parente collocatur, delituit in Aegyptū pergens, deludēs Herodis furens rabiē. Tandē in morte dira, & in cruce, adeò se occultare voluit, vt qui agnus Dei immaculatus erat, cum iniquis & sceleratis reputatus fuerit. Vt ergo sapientia Dei mirabilis, nō veluti thesaurus esset inuisus, quin hominib⁹ fructū exuberātem reddere incipiat, Christus Iesus duodecim annos natus ascendere hierosolimam instituit,

Eccle. 20.

*Psal. 103.
Ioan. 1.*

Esai. 45.

Esai. 53.

tuit, in qua Deipara Maria & viro sancto Ioseph nesciētibz puer benedictus, & totius benedictionis fons in exhaustus mansit, paschatis solēnitatem transacta. Inueniūt deniq; eū parētes eius post triduum in templo, sedētem inter doctores. Quos Iubēs audiēs, quasi sapiētiae suę mirabilis cintillas emittēs, nedū doctoris legis audiebat, sed inter rogabat. Hęc cōpendio sunt, quæ nobis sacra lectio recensuit, modo summi numinis suffragio freti, expositionem eius aggrediamur.

*Euangeli-
um.*

Quū factus esset Iesus annorū duodecim ascēdētibus illis hierosolymā, secūdū consuetudinē diei festi. Cōsummatisq; diebus, quū rediret, remāsit puer Iesus in Hierusalē. Et nō cognouerunt parētes eius.

Quā fuerint legis obseruatores sanctus vir Ioseph, & spōsa sua Deipara Maria, paulo superius hoc eodē capite euāgelista nobis innotuit. Ibāt parētes eius, ait, per oēs annos in Hierusalē, in die solenni paschæ. Hoc est, in Parascēue. Erat sanē præceptum in lege, quod sic habet. Ter in anno apparebit omne masculinum tuum corā dño tuo.

*Exo. 34.
Deut. 16.*

Ascēdebant ergo omnes viri cum in paschate agni, tū etiam in Penthecoste, quādo lex data fuit, tū deniq; in festo tabernaculorum, siue cenophegiæ. Quæ planē festa adeo solēnia erant, vt per hebdomadam integram celebrarentur. Vbi aduertendum quātum oneris

Nota.

lex illa præ se ferebat, quæ nō modo tempus præsignabat, sed locum in colendis festis eius. Omnes viri tenebātur itinerare & cōparere in templo, vt Deum adorarēt & munera offerrent. Nos vero fideles solēnitates nostras celebramus absq; insudatione tēpla plurima habētes, in quibus sacra Deo optimo facimus, longē præstātiora quibusuis sacrificijs & holocaustis Hebræorū, in quibus velut in uoluntate vniciū sacrificium nostrum Christus Iesus adūbrabatur. Equidem vnicum templum in illo regno Hebræorum, vnica columbā in cāticis canticorum miris encomijs sēpius collaudatā præsignabat. Verum dum vnica ecclesiā Romanā dico, o quā beatā, quāq; numerosam societate dico, quæ prophetas, quæ Apostolos, quæ tot martyrorū cōfessorū, ac virginū examina, quæ tot animas Deo maximo caras cōplectitur. Nec potest esse pauper sancta ecclesia, quæ tā diuiti capiti Christo Iesu cōiuncta est. In quo planē habitat plenitudo diuinitatis corpora liter. Hoc est Deus factus homo. Atqui, quem admodū extra vniciū tēplum illud nullū erat sacrificiū, ita extra ecclesiā sacrosanctam nullū est sacramētum, nullaq; fides. En Noe viri iusti arca, extra quam nemo mortē euadit. Vt optimē beatus Petrus asserit. Si ergo turcæ, si

Cantic. 6.

sarraceni, si heretici viuere cupiūt, veniāt ad arcā salutis, intrēt fidem catholicam,

*Ecclesia
sancta.*

Gene. 7.

Gene. 7.

catholicam, tū corde tum etiā ore profitētes, alioqui morte perenni plectētur, & flammis gehēnalibus cruciabuntur perpetim. Ceterum hinc error nostratiū hæreticorū apparet, quiq; festa pro sua virili abrogare & abolere moliūtur. O execrabile, ac de testādam stultitiam, nonne Deus optimus festa seruare præcepit, & lōgē præ alijs diebus? Nempē fratres pascha nostrū immolatus est Christus, idēo impensa 1. Cor. 5. ab illo nobis beneficia festiuis diebus vel maximē ea recolamus, immortales, & innumeras gratias ei agentes non tantum pro omnibus simul sed pro singulis.

Iam verò carissimī Deiparæ Mariæ flagrantissimū affectū in Deū animaduertite, animaduertentes, & vestigia eius pro modulo vestro sectamini. Nullatenus legis præcepto tenebatur ascēdere in Hierusalē in hac pascha quia mulier erat, statutum illud viros duntaxat amplectebatur. Insuper & Christi Iesu legislatoris erat mater & ob id haud obnoxia legi. Nihilofecius tā erat vehemēs eius deuotio, tātoq; summi numinis amore ardebat, vt itinera quāuis lōga nō timeret, quominus vt exēplo foret omnibus, quot annis hierosolymā ascēderet. Vos fratres & si liberi, & nullo mādato Dei astricti bona in laudem Christi, & in ædificationē fratrum vestrorum operamini. Ita vt extra quadragēsimā sanctā, potissimē festiuitatibus magnis aduētantibus, confessionē integrā peccatorū corā cōfessore faciatis obsecro. Sacra eucharistiam, & panem viuum, qui è cælo descēdit Christū Iesum reuerēter accipite. Eleemosinas pauperibus citra extremā inopiā patientibus affatim impēdite. Cum Dauide clamātes: Voluntariē dñe Deus sacrificabo tibi, quoniā bonū est. Sic profectō spontaneē obsequia vestra offerētes, virginis almæ vestigia sectabimini, & vobis in cælo ingētes thesauros comparabitis. Solus itaq; ex præcepto dñi Ioseph adire tenebatur Hierusalē, verūtamen virgo sancta, cū puero Iesu dño nostro ascendit, vt normam viuendi præsentibus, & nobis etiam Christicolis exēplum operādū libēter ea quæ Dei sunt daret. Adhęc Saluator duodenus ascēdit ad solēne festū cū parētibz quāquā dñs & rex angelorū, vt ipse legislator legē adimplēs, doceat homines rebelles mādatis Dei parere. Puer fecerimus, pueros hortatur, vt in tenera sua ætate summo Deo se dicare, ac offerre studeāt. Equidē qui venit oēs saluare, in quauis ætate, oēs erudiuit quomodo mores cōponerēt, & famulatū creatoris suo sapiēter præstaret. Mira res non cōfestim vt ex sacra virgine ortus fuit, in virum perfectum creuit, vt Adā creatus est, cui in Genesi legimus. Factus est homo in animam viuentem,

*Virginis
deuotio.*

*Documē
tum.*

Psal. 52.

Gene. 2.

viuentem, non vtiq; puer sed homo Christus paulatim creuit, quoniam oportebat eum per omnia fratribus assimilari, quo veram humanitatem, & non fictitiam assumpsisse, experimento comprobaret, atq; manichæorū stulta commēta funditus euerteret. Simul & puerorum educationem orthodoxis parētibus indicaret, quæ quidem res non parui momēti in sancta Ecclesia est. Quandoquidem propheta Iael, Deo ipso precipiente canere tuba in Sion suadet, & coadunare coetū, & senes etiā paruulos, vt sedare valeat populus irā Dei. Coadunate senes & paruulos suggestentes vbera. Innocētium vagitus & gemitus, Dei misericordiā conciliat nocētibus & improbis hominibus. Ascēdit ergo puer Iesus in tēplum, vt parētes maximam habeāt curam erga filios & filias, erudiētes illos de ijs quæ Dei sunt. Nō ad spectacula puellas ducāt, nec per plateas circumferant, vbi iuuenes vagātur. Vtinam Dina Iacob filia domi mansisset, & non egressa esset ad vidēdas mulieres regionis Sichē. Nēpe nec ipsa corrupta rediret, nec strages tam ingēs ciuitatis illi subsequuta esset. Cauēat igitur parētes pericula imminētia, quæ circa filios male indolis accidere solēt, audiāt sapiētem eos admonētem: Filij tibi sunt, erudi illos, & curua eos à pueritia sua. Ecce eruditione pueri vel maximè indigēt, ne vt ager incultus sentes, & tribulos vitiorū iuuentus lubrica proferat. Incurua illos à pueritia sua. Nam qui parcat virgæ odit filiū suum. Nō planè pater sed hostis, nō mater sed nouerca est, nisi austeritate debita filios suos corripiat. Virga & correctio ait sapiēs, tribuit sapientiā, puer autē qui dimittitur volūtati suæ, confundet matrē suam. Erudi filium tuū & refrigerabit te, & dabit delicias animæ tuæ. Ecce cōsilia optima quæ maximè expectāt ad puerorū educationē, quippe quæ lōgè præstātiora sunt, quibusuis documētis philosophorū, vtinā adolefcētes omnes ob oculos haberent Iesum filiū Sirach, & cum ipso clamarēt: Quum adhuc iunior sum, priusquam oberrarem, quæ suæ sapientiā, palam in oratione mea, ante tempus postulabam pro illa. Et vsq; in nouissimis perquiram eam. Equidem rectè antequam aberraret petiuit sapientiā, quia in maleuolā animam ipsa, vtpote nobilissimā & mūdissimā nō intrat nec habitat in corpore subdito peccatis. Nimirum lucis ad tenebras nulla est societas, nullumq; cōmercium, Apostolo teste. Agite vos patres, & omni solertia filios vestros in timore Dei educate, ne fortè vobis cōtingat, quod in sacra pagina memoriæ proditum est de Heli qui blandè corrigens filios suos, nihilo meliores facti, miserè in bello interierunt. Et simul pater audito hoc infelice nūtio, de sede cadens,

mior-

mortuus est. Ne ergo Deus optimus animaduertat in vos corripite eos, tum verbis, tum flagellis si opus fuerit. Si percusseris filium tuum virga non morietur ait sapiens. Nempè sensus & cogitatio humani cordis prona sunt ad malum ab adolefcētia sua, nisi doctrina, & virga cohibeantur. Mira quidem est, & omni acceptione digna sententia illa: Adolefcens iuxta viam suam, etiam cum senuerit non recedet ab ea. Nonne cōsuetudo altera est natura, vt Philosophus rectè con- testatur? Vt ergo cum senuerit adolefcēs à virtute, & timore Dei nō recedat, det operam ne malè assuefiat. En documētum salubre quod puer Iesus filius Dei exhibet adolefcētib; sacri baptismatis vnda ablutis, vbi hodie ascendit in templum.

Consummatisq; diebus cum redirent, remāsit puer Iesus in Hierusalem. Videte iam fratres quā fuerint ex omni parte absoluta Dei paræ virginis opera. Expletis diebus septem reueritur in Nazareth, non mediante festo. Equidem vt Dei perfecta sunt opera, ita vt nihil eis desit, sic suo modo virginis alme facinora præclaraque gesta, semper perfecta fuerunt. Vitam eius candidam dum in templo puella degēbat penitius expendite, responsum quod præbuit Gabrieli, tota vestri intellectus indagine cogitate, verba omnia quæ Spiritu sancto dictante, loquuta est, conferte, & palam agnoscetis quā fuerit in omnibus perfecta. Hinc illa elogia in cāticis passim ab spōso prolata sunt: Tota pulchra es amica mea, & macula nō est in te. Nō quidem cōrporis speciē spōsus collaudare solet, nā ipse scit, quod fallax gratia & vana est pulchritudo, mulier autē timēs Deū ipsa laudabitur. Animæ species & venustas ei vehemēter placet. Si ergo virgo Maria tota pulchra est, perfecta sit ex omni parte oportet. Proh dolor quā- tū nos ab hac perfectione absumus, quā in cōnflātes sumus in bonis operibus. Profectō vt filij Israel si aliquando Aegyptum & regē eius Pharaonem relinquinus, subindē in deserto pœnitentiæ positi ingemiscimus ollas carniū concupiscētes. Imò ore improbo quidā aut: Vtinam mortui essemus in Aegypto quādo comedebamus panem in saturitate. O infelices filij vxoris Loth, quæ respiciens retrō in stā- tuā salis conuersa est. Mementote iræ summi Dei, ne fortè in vos animaduertat omnipotens. Nam qui tenēs arātrū in manu & retrorsum cōuertitur, neutiquā aptus est regno Dei. Quas ob res in bono perseverātes animē quiores estote, reginē celive stigia imitātes, quippe quæ nisi cōsummatis diebus, totiusq; paschæ tempore expleto, reuerfa est in domū suam. Causam nos reddere nequimus, cur Saluator reman-

X serit

Gene. 8.
Proh. 22.

Text.

Cantic. 4

Nota.

Gene. 16.

Ioelis. 2.

Gene. 34.

Eccle. 7.

Proh. 29.

Eccle. 51.

Sapien. 1.

1. Reg.

Gene. 37 pareret, & ego quò ibo? Saluator mundi nõ adest, quo ipse me vertam penitus ignoro? Si dederò somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem, donec inueniam locum vbi est dominus. Hæc & multa alia id genus, in gemiscens vir sanctus flens dicebat. At quia alma

Cantic. 3. virgo cum sponsa clamabat: Surgam & circuibo ciuitatem, per vias & plateas quærendo quem diligit anima mea. Quam cum custodes Hierusalem vidissent lacrymantem, suspiriaque iactantem interrogant: Qualis est dilectus tuus, o pulchra inter mulierum? Qualis est dilectus, & quæremus eum tecum? Tunc facerrima virgo: Dilectus meus, candidus & rubicundus, electus ex millibus totus desiderabilis. Equidem candidus erat Iesus, quia candor lucis æternæ speculum sine macula, imago bonitatis illius. Rubicundus in passione, roseo suo sanguine decoratus, speciosus forma præ filiis hominum, in quem desiderant angeli prospicere. Talis est dilectus meus, ait Maria benedicta, & ipse est amicus meus. En fratres quam verum vaticinium Simæonis fuit, vbi iam gladius incipit viscera almæ virginis sciare. Tuam, ait, ipsius animam pertransibit gladius. Id est tuam in et animam gladius cõpansionis pertransibit. Est quidem fœminini generis dictio illa. Ipsius. Verum quia qui sedula inquisitione quaerit inuenit, ideo ait: Paululũ cum petrauissem eos, inueni quẽ diligit anima mea. Inuenit proculdubio sancta mater & Ioseph Iesum in domo patris sui cælestis. Vnde Lucas ait.

Text. Et factum est post triduum inuenerunt eum in templo, sedentem in medio doctorum, audientem illos, & interrogantem eos.

Quanta alacritate, viso Christo, alma Dei genitrix fuerit exhilarata, nemo ex cogitare poterit, tantũ abest vt verbis exprimere quæ audeat. Diligebat utiq; eum filiali amore, quo nulla parẽs filium suum vnicum dilexit vnquã. Amabat insuper Iesum tanquam creatorem mundi. Et ob id moerore nimio affecta noctes ducebat infomnes, donec eum inueniret. Quod si Anna Tobiaẽ mater, tan anxie exibat per vias filium suum quaeritans, & lacrymis irremediabilibus deflens ingemiscibat dicens: Quo te misimus peregrinari fili mi, lumen oculorũ nostrorum, baculum senectutis nostræ, solatium vitæ nostræ: Quid de virgine benedicta existimandum est, quippe quæ vnice Christũ Iesum adamabat: Nunc autem illo adinuento tanto gaudio fuit perfusa, quanta ante hac moestitudine fuerat anxiosa. Vnde cum regali

Psal. 29. propheta decantare potuit: Conuertisti planctum meum in gaudium mihi Iesu amantissime: concidisti faccum meum & circũdedit me lætitia

lætitia. Et iterum cum Iacob inspecto filio suo Christo dicere potuit. *Gene. 46* Ia læta moriar, quia vidi faciem tuam. Ecce quam sit vera sententia illa Tobiaẽ prophetaẽ fratres. Dñe Deus qui post tẽpestatem trãquillum facis, & post lacrymas, & fletũ, exultationẽ inducis. Est planẽ Deus noster pater misericordiarum & Deus totius consolationis, eam ob rem agnoscens figmentum fragilitatemq; nostram, non finit nos diu excrucitari, quo minus, suæ misericordiaẽ viscera nobis ostendat. Ita vt cum Dauide Deum collaudantes dicamus: Secundum multitudinem dolorũ meorum, cõsolationes tuæ lætificauerunt animam meam. Felix, carissimi, & nimium felix, qui Christi Iesu absentiam sic dolore tactus deflet, vt nil solatij in hoc exilio habens, e cælo visitatus ineffabili iubilo raptus, cuncta visibilia, ac fugatia ei amarescunt. Ad hæc quod post triduum tam calamitosum virgo Maria Iesum inuenerit, id sacramenti habet, quod post triduum amarissimæ passionis & mortis Christi, gloriosum & triumphantem eum erat visura. Tunc Deiparæ gaudium plenum fuit filium suum adorans, non morti obnoxium, sed immortalitatis stola vestitum. Vel triduum hoc typum gerit eorum qui poenitentiam veram egerunt, quiq; piacula sua, vt par est, deflẽtes, integram exhomologesim coram sacerdote egerunt, satisfactionemque debitam iam expleuerunt. Horum vox ea est: Viam trium dierum ibimus, vt sacrificemus Deo nostro in deserto, hoc est, in poenitentia sancta, hominum commertia abdicantes, & soli Deo vacantes. Non enim fas est in Aegypto, & sub Pharaonis ditione, Deo optimo sacrificium offerre, quoniam nemo potest duobus dominis seruire. Exeamus ergo in desertum poenitentiaẽ, & tunc gratum erit domino holocaustum nostrum. Alludit ad hoc quod dominus Abraham dixit: Egrederere de terra tua, & de cognatione tua, & veni in terrã quæ ego monstrauero tibi. Faciãq; te in gentem magnam. Sed iam solerter considerãdum est, vbi inuẽtus est puer Iesus, sanctus in templo. Templum quidem viuum, in tẽplo Salomonis reperitur. Hoc dicebat Iesus de templo corporis sui, inquit Diuus Ioan. In domo Dei Saluator inueniri potest non extra. La ecclesia sancta catholica est, quisquis eum videre nititur, siue ethnicus sit, siue hereticus ad ecclesiã Romanã veniat, & Christũ Iesum adinueniet. Ipso dicente: Vobiscũ sum vsq; ad cõsummationem seculi. Itaq; nequaquã in ecclesia malignantium, sed in congregatione sanctorum Saluator est. Illi heu, infelices Antichristũ, nõs verò verũ Christũ filiũ Dei sequimur, toto corde amamus, & reueremur. Ad hæc inter doctores sedet.

- Text.** Videte grauitatem pueri sanctissimi. Duodenus inter grandeuos se det, utpote dominus & rex regum, vel ideo inter sapientes sedet, ut ab ipso edocti sese dimittant & nullatenus vana ostentatione se iactent, quando puer benedictus profunda quæ ignorabant pandit. Erant qui deum in eo oēs thesauri sapientiæ, & sciētiae Dei absconditi. Imò ipse est de quo Iob: Profunda fluuiorum scrutatus est, & abscondita pro duxit in lucem. Audiebat illos & interrogabat. Prius oportet audire alioqui stultitia magna est, deinde interrogare. Qui enim respondet prius quàm audiat, stultū se esse demonstrat. Imò si bis iuuenis interroga tus fuerit, habeat caput suum respōsum, ut sapiens, rectè cōsultat. Idq; omnes S. Iacobus admonet. Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus ad loquēdum, tardus ad iram. Interrogādo docebat eos, quod humilitatis magnū artificium est. Roget quis & dicat, quid respōde bat, aut quid interrogabat: Quandoquidem magnum esset nobis sola ciū, si Euāgelium hoc indicaret. Quod ego existimo, de aduētū Mes sias erat quæstio, quæ aduētasse acutissimis argumentis suadebat, tum ex vaticinio Iacob: Nō auferetur sceptrum de tribu Iuda, nec Dux de femore eius, donec veniat qui mittēdus est. Ipse est expectatio gē tium. Defecerat quidem rex de profapia Dauid, & Archelaus filius Herodis regnabat, & hinc suadebat illis Messiam venisse. Nec non se ptuaginta hebdomadas Danielis recensens, quæ quidem abbreviatæ erant super populum illum, & super urbē sanctam, ut cōsummaretur præuancatio, & finem acciperet peccatum, & educeretur iustitia sempiterna, impleretur visio & prophetia, & vngeretur sanctus sanctorū. Hoc est, Messias promissus. Quæ omnia Daniel ex ore Gabrie lis audiuit, propria manu ipse cōscripsit. Hæc omnia doctores audien tes iure optimo mirabantur. Vnde Lucas inquit.
- Text.** Stupebant oēs qui eum audiebant, super prudētia & respōsis eius. Lucas scitē in hoc capite dixit de Iesu, & erat plenus sapiētia. Vn de cōstat nihil didicisse ab hominib⁹, ut S. Tho. asserit. 3. p. q. 12. ar. 3.
- Nota.** Experiētia autem indies aliqua discerebat; erat quippe in Christo Iesu sciētia quadruplex. Diuina, quia Deus erat: beata, nā anima eius frue batur visione verbi indita quā angeli agnoscūt per species sibi inditas à Deo. Deniq; erat etiā sciētia experimētalis, & per hanc intellectus ab strahēbat à sensibilibus species intelligibiles. Fas nō erat ut tā nobilis potētia esset ociosa. Hinc beatus Paulus. Cum esset filius Dei didicit; ex his quæ passus est obedientiam. Vbi glossa ait, expertus est S. Tho. 3. p. q. 9. artic. 4. nec solū hodie in tēplo, sed postea stupēbant dicētes:
- Vnde

Vnde hic literas scit cum non didicerit. Mirabile dictū, fratres, mi rantur legis doctores audientes Christum, non tamen conuertuntur. Parnirefert ut conciones audientes stupor vos teneat, nisi peccatis posthabitis, in Saluatorem credentes mandata eius seruetis. Stupor, metus, admiratio ue, non saluat sed affectus pius in dominum, & vera pœnitentia Deum infensum placat, & nos ei conciliat. Ecce plūsquā Salomon hic inter rabinos, & magistros sedet, & in referan dis arcanis, nedū æquat, sed mirum in modū vincet & superat. Mira bile dictū tunc Esaię vaticinium impletum agnoscimus, vbi pater de filio suo Christo sic ait: Ecce intelliget seruus meus, & exaltabitur, & eleuabitur, & sublimis erit valde. Sicut stupuerūt super eū multi, sic inglorius erit inter vos aspectus eius, & forma eius inter filios ho minum. Ecce palam indicat ob sapientiam Christi stupēdam multos vertendos esse in stuporem, ipsumque eleuandum. Quiquidem ipse inter eos qui stupebāt sapiētiam eius agnoscetes, ignominia replere tur. Quod gestū legimus eo obeunte in patibulo crucis. Erat quidem docens ut potestatem habens & non sicut Scribæ & Pharisei. Ait Diuus Marcus. Vos carissimi animaduertite obsecro reginam Sabba alioqui sapiētissimam, quomodo stupet corā Salomone, imò coram creatore & domino Salomonis. Non habens vltra spiritum. Verum admiratio doctorum super prudentia & respōsis Iesu longè maior & mirabilior illa fuit, & si hæc, in illa præfigurabatur. Sanctus Chry sostomus inquit. Nullū miraculum fecit Iesus in pueritia sua, hoc tamē prodit Lucas, per quod mirabilis Christus videbatur. Iudæi autē inter alta quæ audiunt, & humilia quæ vident in Iesu, dubia admira tione turbabantur stupentes. Nos verò nihil miramur sed vehemen ter eum laudamus, certò certius sciētes quoniā paruulus natus est no bis, & filius datus est nobis. Nec parentes eius admirati sunt, quū sci rēt eū filiū Dei esse, sed eam ob rem mirabantur vidētes quid nouum antea non auditum. Nec putabant in ætate illa tenera, sapientiam suam ostensurum.

Et dixit mater eius ad illum. Fili quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus & ego dolentes quærebamus te.

Mira res virgo Maria vique adeò humilis, sciens quia vir caput est mulieris, tacente Ioseph viro suo ipsa loquitur prior. Enimvero nostræ sacre fidei vel maximum argumentum hoc est. Ioseph quia nihil habet in puero, nisi quod nutritus eius est, eam ob rem non audet interrogare Iesum. At vera parens quæ opere Spiritus sancti

X 4

Ioan. 2. eum cōcepit, & peperit, ausa est nedū loqui, sed veluti cōquestū ait: Fili quid fecisti sic nobis? At qui in nuptijs vino deficiēte, hac nomen clatura vtitur dicens: Fili vinum non habent. Notādum hic est, quod non tam causam scire cupit, cur remanserit clam, quam affectū piū ostendere nititur, grauēq; moerorem quem passi sunt, triduo illo eum quærētes. Agite nunc dilectissimi, Deipara & Ioseph, qui absq; neglectū præsentiā corporalem tantum Christi Iesu amiserunt dolētes, & moerore afflicti eū quærunt, nos verò qui tot piaculis eū irritauimus, quiq; spiritalem eius præsentiā reliquimus, ridētes & luxui vacantes, inuenire illū putamus: Conuertimini ad me in toto corde vestro, ait, in ieiunio fletu, & planctu. Scindite corda vestra & nō vestimēta vestra. Sic sic dolēs, & flēs quæ fuit eū beata Magdalena, & proinde *Luce. 7.* audire meruit: Remittūtur tibi peccata tua, vade in pace. Sāctus Petrus post trinam negationem egressus foras fleuit amare scelera commissa, & dās pepercit illi. Huc pertinet illud: Beati qui lugēt, quoniā ipsi consolabuntur. At cōtra. Vāh qui nunc ridetis quia flebitis vos. Ceterū quod alma virgo patrem Christi Ioseph vocarit nihil obstat, secūdum vulgi rudis opinionē loquuta est. Pater erat nō generatione, sed cura & educatione. Vnde humilitas Mariæ vehementer *Nota.* splēdet, primò Ioseph nominauit, deinde seipsam indicauit. Vxoribus præbēs exēplum vt viros suos prosequantur reuerētia & honore. Notat Apostolus nec abs re, quod Sara mulier sancta, dūm appellabat virum suum Abraham. Planè quæ secus facit perperam facit, & Christū Iesum in viro suo contemnit. Sed nūc lubet, fratres, sacra virgini responsum dare. Vultis domina angelorum scire, quorsum filius vester hūc laborem vobis dedit? Sanè quia nimis dilecta illius mater estis. Pater ipsum dereliquit, quāquam filius amatissimus erat, in quo semper ipse complacuit. Et ita dereliquit, vt clamaret in cruce. Deus Deus meus quid dereliquisti me? Ille propter peccata mundi passus est & derelictus à patre, vos benedicta mater vt solatio, & exēplo sitis afflictis, derelicta fuistis à filio hoc triduo. Verū si de Tobia *Tobi. 2.* legimus. Hāc tentationem ideò permisit dominus euenire illi, vt posteris daretur exēplum patiētiae eius, sic legimus de sancto Iob. Quā ob rem audita hac calamitate virginis non allerere audebimus, quod non tātum ad illius meritū sic factū est, sed ad nostrū exemplū: Sunt & hodie, quā plurimæ spiritales matres Christi, quæ dulcedinē eius minimè degustātes in oratiōe, cōfessione, & cōmunionē sacra, dolēt flentes, suspiriaque iactantes, quasi suapte defidia, deuotionis mellitam

tam suauitatē amiserint. Quippe quæ matrem Dei aspicientes in hoc triduo, valde roborantur, adeo vt nedum patienter sed ouāter expectent solatium cælicum, eo magis insudantes & orationi inflātes, quo plus differtur sponsi amatissimi præsentiā, qua vehemēter gaudere animæ sanctæ assolēt, oblita pressura præterita propter præsens gaudium. Nonne verba Christi Iesu ea sunt? Iterum videbo vos & gaudebit cor vestrum, & gaudiū vestrum nemo tollet à vobis: Mellita hæc *Ioan. 16.* eloquia nō noueris, sed spiritualibus matribus dicta sunt. Iuxta illud: Quicumque fecerit volūtatē patris mei qui in celis est, ipse meus frater, soror, & mater est. Ecce magna animarum sanctarum dignitas, ingensque honos, quo maior nullus est. Felix anima quæ filij cælestis patris parens est, quæ fide & caritate, eum concepit, & operibus sanctis quotidie illum parit, in corde suo nutrit ac fouet. Nūc benedictæ matri pius filius loquitur, & ait.

Quid est quod me quæratis? Nesciebatis quod in ijs quæ patris mei sunt oportet me esse? Et ipsi non intellexerunt verbum quod loquutus est ad illos. *Text.*

Mecum iam cōsiderate fratres profunditatem verborū Iesu, qua liter matri & vehemēter dilectæ responderit. Quid est quod me quæratis? Perinde dicat, quā ob rem de mea corporali absentia turbati estis? Meminisse oportebat, me vestrū nō dūtaxat esse filiū, sed & patrem habere cælestē, ob id si vobis quandoque morē nō gero, id nō de cōtemptu vestri, sed de patris prouenit cōmissione. Oportet me *Ioan. 18.* operari opera eius qui misit me, suū verbū annūtiare, illud hæcenus velatum detegam & animabus saluandis sponte inferuiam. Hic docet orthodoxos plurifacere quæ spiritalia sunt, quāquā animalis homo cōtrarium ferē faciat. Nā omnes quæ sua sunt quærūt, nō quæ Iesu Christi. Et S. Bernardus flēs ait: Cadit anima & est qui subleuet, perit anima, & nō est qui curet. Proh dolor adeo belluini, & improbi sumus, sic immemores salutis animæ efficimur, vt maior cura sit de pecore si pereat, quam de anima si gratiam Dei amittat. An non hoc est modicę fidei signū? Longè aliter regalis citharæ animarum iacturam sentiebat. Vidi præuaricantes, ait, & tabescebam quia eloquia tua non custodierunt. Dicamus ergo fratres & nos, in ijs quæ patris nostri cælestis sunt, oportet nos esse. Nō in his quæ ad quæstum, aut ad honores vendicandos spectant, futilia quidem sunt hæc, & toto corde spernienda. Hinc optimo consilio nos hortatur dominus dicens, quid prodest homini si totum mundum lucretur, animæ verò

Matth. 6 suę detrimētum patiatur? Aut quā dabit homo cōmutationē pro anima sua? Ecce quā pręferēda est anima omnibus quę sub cęlo sunt. Nos verō sic deliramus vt nec de amissione Chři Iesu doleamus, nec cū dolore eū qui vita & salus nostra est quęramus, omnia sanē relinquēda sunt, quo Saluatorē inuenire possumus, nedū diuitias quas & philosophi dimiserūt, vt expeditius cōtēplationi vacarent, sed ipsos

Matth. 10. parētes, dicente dño: Qui amat patrem aut matrem plusquā me non est me dignus. Vehmēter annotāda sunt verba illa *S. Hiero.* ad Heliodorū. Licet paruulus ex collo pēdeat nepos, licet sparso crine & scisis vestibus, quibus te nutriebat vbera ostēdat mater, licet in limine iaceat pater, per calcatū perge patrē, & ficcis oculis ad vexillū

Lucę. 24. crucis euola. Solū pietatis genus est, in hac re esse crudelē. Quod verō Lucas ait, ipsi non intellexerūt verbum, quod loquutus est ad illos. Non admodum mihi placet sentētia eorū qui dicūt aliam virginitē nescisse, quomodo redimēdum esset genus humanū. Cū id Esaias, & Hieremias aliq; prophetę haud ignorarēt. Si autem apostoli verbum passionis quod dominus eis narrauit non intellexerūt bene quidem, adhuc rudes erant, & infirmi. Nec callebant scripturas, quas eis aperuit Saluator à mortuis resurgens. Plus arridet mihi expositio illa, quę per figuram synedochem, hoc explicat, in qua pars pro toto accipitur. Itaq; solus Ioseph verbum hoc non intellexit, Deipara verō, vt erat sapientissima optimē Chři verba semper intelligebat. Probat hoc quod statim euangelista subnectit, in calce euāgelij: Maria conseruabat omnia verba hęc in corde suo. Nunc sequitur in lectione sacra euāgelij.

Text. Et descendit cum eis & venit Nazareth, & erat subditus illis.

O insignem Chři Iesu benignitatem & humilitatē, vt matrem benedictam consoletur, patris cęlestis opus relinquit. Vel vt melius loquar non reliquit, sed cōmutauit, quo nos erudiat & exēplum obediēdi nobis tribuat. Hic sanē totum me stupor complectitur, nec mirum si homuntio in extasim veniat, cum angeli egregium hoc opus videntes vehementer admirati sese continere non valeant magnificantes, & pro sua virili laudantes Chřistum Iesum, ob eius indulgentissimam caritatem & modestiam. Nempe, qui rex regum est, & dñs dominātium. Qui palmo metitur cęlos, & tribus digitis molē terrę appendit, ad cuius nutum colūnz cęli pauent & contremiscunt, is ipse duodenus pareat libenter virgini sanctę & fabro Ioseph obedientiam pręstat. Quid possit hac superbis homo terra & cinis? Quid vermiculus

miculus humi reptans detestanda arrogancia te extollis? Ecce totius orbis opifex, & mundi modēerator se dimittit, adeo vt suis creaturis morem gerat. Hinc beatus Basilius. Ab ipsa primęua etate patenti *S. Basil.* bus obediens, quemlibet laborem corporeum, humiliter & reuerenter Chřistus sustinuit. Cum essent homines honesti & iusti, ac egeni necessariorum penuriam patientes, teste pręsepi partus venerādī misterio, palam est quod sudores corporeos continuo frequētabant, necessaria vitę sibi quęrentes. Iesus autem obediens illis etiam in sustinēdos labores subiectionē plenariam sustinebat. Ecce fratres quā fuerit obediēs Saluator parētibus suis manibus laborando vt *S. Basil.* lius nūc asseruit. Ad hęc *D. Ambrosius* inquit: Miraris si patri defert qui subditur matri? Non vtique infirmitatis, sed pietatis fuit ista subiectio. Nūquid humano egebat auxilio, vt materno seruiret imperio? Vos carissimi à Chřisto Iesu discite obedire nō modo prępositis, qui *Hebr. 13* curā gerūt, & rationē redituri sunt pro vobis, vt apostolus admonet, sed etiam omnibus quāuis discolis. De hac egregia virtute & quam grata sit Deo optime tractat vberius *S. Basilius. De statu monachali. c. 23.* Res omnium difficilima est seipsum agnoscere, & curare, ob id *Nota.* quod vnusquisq; suapte natura plus æ quo se diligit, idēo in veritatis iudicio fallitur læpē. At ab alio cognosci curariq;, facile est. Hęc in sententia et si non iisdem verbis hic sanctus inibi scribit, meo videri dōgma hoc est aureis literis conscribendum. Vos equidem qui filij estis Iesum ob oculos habentes obedite parētibus in omnibus, ne forte vt filij Heli poenas commeritas luatis. Vel instar Abfalonis pa *1. Reg. 3.* tris sui Dauid infestatoris, quercu suspensi pereatis. Afferam huc exemplum stupendum quod magnus ille prędicator sanctus *Vincentius*, in cōtione huius festi narrat. Adolecens quidam ira succensus, diaboli suggestu excitatus in propriam matrem manus iniecit. Quippe quę piaculum filij sui videns, malum imprecata est ei dicens: Hac in ciuitate valētia, & in hoc loco vbi percussisti me suspēsus ob eas. Mirabile dictu post dies aliquot, inuenis accusatur de homicidio, quod non commiserat. Et tandem suspendendus ducitur & patibulum positum est, vbi matrem ipse percusserat. Ille autem videns quoniam Deus iudex est iustus, clamauit: Auscultate me omnes obsecro. Deus testis est quod hominem hunc non occidi, veruntamen iustē, ac rectē mecum agitur, vt vbi matrē meam percussi, ibidem alto iudicio Dei moriar. Agite adolecentes & exēplum hoc tenaci memoria seruate, vt parētibus in omnibus obediētes, nō Deus animad-

Colo. 3. animaduertat in vos, quē admodum in Absalon & in hūc iuuenē animaduertit. Vos etiā patres ceu Apostolus commonefacit, nolite exacerbare filios vestros, ne animo pufillo fiāt. Sed affectu paterno illos erudiētes corripiētēsq; si opus fuerit in timore dñi eos educate. Animo versantes quā benignē, quanq; misericorditer pater cælestis, suauiter omnia gubernat, et si potenter attingat à fine vsq; ad finē. Ecce exinaniuit se rex gloriæ formā serui accipiens deiciens se magnopere, nedū obediat parētibus, sed vtcruicis patibulū ascēdat, & inter latrones iniquos reputatus sit. Nec venit ministrari, sed ministrare nobis, quo supercilium iam iam abiiciētēs, non modo Deo optimo sed hominibus ob Dei amorē obediamus. Inobediētia ē paradiso eiecit, & humilis obedientia cælo nos prouehere potest. O verbum nunquam satis mirādum, nec verbis vllis explicādum. Erat subditus illis Iesus. Mirabilis dignitas Mariæ & Ioseph, in cuius ditione dñs mundi degebat, sed mirabilior humilitas filij qui formam perfectæ humilitatis nobis Christi colis reliquit. Quasi iā opere dicēs quod sermone Moysi quondam dixit. Inspicē & fac iuxta exēplar, quod tibi in monte monstratum est. Hæc omnia ne memoria effluerent, virgo sancta pectori suo recondebat.

Text. Maria mater eius conseruabat oīa verba hæc, conferēs in corde suo. Seruabat verba hæc. In his, quæ patris mei sunt, oportet me esse, cum ceteris, quæ audierat, tum à Simeone, & Anna in tēplo, à pastoribus & Magis in Bethleem. Et vt diuis munda cuacta ruminans mirabili dulcedine contēplabatur. Et veluti sagacissima architectrix ex vngue vnico, magnitudinē leonis de tribu Iuda quodā modo agnoscebat. Vos videte fratres vbi verba Dei & facta collocāda sint, planē non in aure tātum, sed in corde intra viscera tam excellentem the-

Psal. 118. saurum recondite, dicētes cum propheta: In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccē tibi. Ibi expendite cūcta Saluatoris verba gesta, virginis sacræ vestigia sectātes. Lex illa vetus in lapidibus exarata est, duritiā populi petra illa prælagiens, vt beatus August. notat. Imò dñs ad Moysen: Cerno quod populus hic duræ ceruicis est. At lex noua quæ lex gratiæ & amoris nuncupatur, in tenerinis visceribus cōscribenda est. Quo attinet illud: Dabo legem meam in visceribus eorum, & in cordibus eorum scribam eam. Qualiter autem Iesus indies crescebat nunc Lucas enarrat.

Hiere. 31. *Text.* Et Iesus proficiebat sapiētia & ætate, & gratia, apud Deum & homines.

Nulla.

Nullatenus Lucas immemor est suorum verborum, vt quem paulo superius dixerat plenum sapiētia, nunc dicat proficere sapiētia. Plenus quidem semper fuit habitu sapiētiæ, vt iam tetigimus de qua druplici scientia Christi tractantes, scilicet diuina, beata, prophetica, seu reuelata, per inditas species, & experimētali. Et in hac vltima crescebat. Proficiebat actibus sapiētiæ, procedendo de sapiētibus actibus ad sapiētiores. Proficiebat etiam gratia apud Deum plus meriti acquirēdo. Apud homines, nam apparebat amabilior indies & gratior. Simile habemus quotidie in sole, nēpe dum in Oriente apparet, non æquē autem illuminat terram, donec in altum conscendat. Ad eādem imaginem sol iustitiæ Christus Iesus, qui de seipso dixit: Ego sum lux mundi, quo amplius ætate augebatur, eō magis illuſcebat & sese prodebat. Et sicut sol idē manet in ortu suo & in medio cæli eleuatus, sic Christus sapiētia patris idē in vtero matris, qui & in baptismo, & in cruce pēdens. Itaq; puer Iesus tantum proficiebat experimētali scientia rerum in genere proprio, quæ requirit existentiā & præsentiam cognitorū. Profecit profecit, ea quæ cognoscebat vno modo, cognoscēdo alio modo, nam ad aliqua obiecta aliquando conuertebatur eius sensus, & intellectus, quæ prius non erant sibi præsentia in actuali existētia. Et est aduertendum, quod etsi intellectus noster non intelligit nisi vnum pro nunc, hoc tamen non conuenit ex sua natura sed ex peccato Adæ, teste Augustino. Sed hæc ad scholas attinēt. 3. senten. d. 14. Magister & alij theologi latius pertractant. Vos carissimi videte qualiter proficiatis primo apud Deum, subinde apud homines, non ē contrario. Siquidem quem admodum verbum in carne fatemur passum, etsi sola caro passa est, quoniam caro verbi erat quæ patiebatur, ita proficere ex eo dicitur quod humanitas proficiebat in ipso.

Qui ergo patres sunt, filios suos ducant ad ecclesiam & ad ea quæ Dei sunt eos solerter erudiant, considerantes & Christi Iesu parētes ob oculos habentes, qui ad solennia paschæ ascendentes secum tulerunt Saluatorem duodecim annos natum. Nec statim ab ecclesia recedant, sed persenerantes in oratione persistant, nam cōsummatis diebus festiuitatis, alma virgo reuerſa est in domū suam. Extat egregia illa festētia: Melior est finis orationis quam principium. Quod si contigerit, vt nostrapte natura ad peccatum proni sumus, & Christum reliquerimus, dolentes illum quæramus, nullatenus quiescētes, donec per integram pœnitentiā eum adinueniamus. Quo inuento cum sponsa

Collatio.
Ioann. 8.

Theophi.

Summa.

Eccle. 6.

Cantic. 3. sponsa oportet clamare: Tenui eum nec dimittam, donec introducā eum in domū matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ. Deniq; à Christo Iesu mundi huius creatore obedire discamus, quippe qui cū parentibus descēdit Nazareth, & erat subditus illis. Sic sic petulātia filiorū Adæ retunditur, & eorū superbia labefactatur. O quā magna erat infirmitas, quam ingens arrogantia quæ tam pretioso indigebat medicamine, vtinam humilitatem Christi intuentes, humiles corde efficeremur. Oremus vt descēdat nobiscū, alioqui humilitatem & obedientiam ignorabimus. Magister noster ipse est, eius vestigia libenter sequamur, quo illū in vniuersum imitantes, cum illo in gloria gaudeamus. Quam nobis ipse largiri dignetur. Qui cū patre & spiritu sancto regnat in secula. Amen.

ANNOTATIONES
Appendices.

Annot. 1. **P**rimò notandum est, quā ingenti amore ac zelo Saluator noster hominum salutem optabat, qui duodecim annos pertingens, eo ascendit hierosolymam, vt suam sapientiam patefaceret Rabinis & scribis. Ii quidem neglectui vocantes qui inertix filius est, vt sanctus Bernardus asserit, legentes scripturas minimè intelligebant. *S. Bern.* Vnde Saluator ruditatem illorum redarguens dixit: Scrutamini scripturas quia ipse testimonium perhibent de me. Quid est scrutari, nisi penitus sensum earum haurire, & cortici non inherescere? Litera profectò occidit spiritus autem viuificat, veluti Apostolus ait. Eas ob res Iesus salus nostra, mansit in hierosolyma, & in templo inter doctores sedet, audiens eos, & interrogans de aduentu Messix, tot prophetarum oraculis promissi: Sapientia locum medium tenet, quo commo dius radios sui luminis ad omnem circumferentiam æqualiter diffundat. *Nota.* Hinc ait Iob. cap. 29. Cum sederem quasi rex circumstante exercitu, eram tamen moerentium consolator. Qui me audiebant, expectabant sententiam. Et intēti tacebant ad consilium meū. Verbis meis addere nihil audebant, & super illos stillabat eloquium meum. Nempe ad literam hæc omnia Christo Iesu in tēplo sedenti optimè congruunt. Non autem vacat singula prosequi. Verum quæstiones quas dñs interrogabat, non de relationibus rationis, nec de formalitatibus: non an plures angeli sint eiusdem speciei, vel si Deus est in prædicamento

dicamento erant, aut si diuinæ personæ constituentur per absoluta, vel per relationes. Interrogabat illos ait Lucas, quandoquidem vaticinia de messia recitabat, quo intelligerēt tempus impletum fore. Nec dubito adduxisse in medium Magorum aduentum, quando ante annos duodecim turbatus fuit Hærodes & omnis ciuitas cum illo. At ipsi, vt erant rudes, quamuis mirabantur haud cōuerfi sunt, ita vt eum adorarent tanquam verum Messiam. Ecce Hebræi nullā occasionem habēt causandi, aut se excusandi. Dedit eis pater cælestis doctorem iustitiæ. Ioelis. 2. cui obaudire noluerunt, idcirco perierunt.

Secundò aduertendum, quibus angoribus alma virgo fuit affecta, nedum in diuersorio regem cæli enixa, sed in Aegyptum cum puero Iesu fugiens tyrannidem Hærodis declinans. Nunc verò Hierosolymis filium vnicè dilectum amisit, quem moerore nimio confecta tri duo quæsiuit. Vnde liquet tribulationem non esse fugiendam, sed æquanimitè ferendam, imò votis omnibus appetendam. Huc expectat illud Iob. 6. Hæc mihi sit consolatio, vt affligens me dolore non parcas. Et regius vates huic sententiæ ad stipulatur: Domine proba me & tenta me. *Psal. 25.* Sed hæc precatio non omnium sed perfectorum tantum est. Qualis erat Diuus Augustinus qui toto pectore orabat: Domine, hic vire, hic seca, & nihil mihi parcas, vt in æternum parcas. Nec abs re sanctus Hieronymus in sermone Assumptionis Mariæ, *S. Hiero.* eam martyrem prædicat, quamuis in pace vitam finierit. Vos fratres precor ne posthac animum in tribulationibus, quæ domino volente obueniunt despondeatis. Scientes quod non est malum poenæ quòd Deus nō faciat in ciuitate, imò beatus Iacobus nō frustra ait: *Iaco. 1.* Omne gaudium existimate cum in varias tentationes incideritis. Hoc mirum schema non omnes capiunt, sed admodum pauci.

Tertiò considerandum, quod si filij parentibus obedire debent ex legis edicto, tamē oportet Deo obedire magis quā hominibus. *A. Et. 3.* Quique supremus parens & creator est. Ideo spiritu sancto dictante Iesus digreditur & clam remansit Hierosolymis, vt in operibus quæ erant patris cœlestis se exerceret. Hinc dogma salutare obortum est, vt iuuenes conuolare ad religionem valeant, & ibidem permanere possint quoad vixerint, parētibus ipsis renitētibus. Imò filij sarraceno rū hoc idē queūt, qui liberi sunt, vt sacrū baptisma suscipiāt, & in sancta ecclesia Romana, sanctè & pie degāt. Vnde Saluator cuidā dixit: Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Tu autem vade & annūtia regnū Dei. Et illud qui amat patrē aut matrē plusquā me, non est me *Matt. 10.* dignus.

dignus. Hæc omnia militant cōtra impium Lutherum & complices eius. Faxit Deus qui adhuc viuunt, quamprimum conuertantur, ne peccant, veluti qui in sua cæcitate permanentes perierunt obeuntes. Nos quidem obediamus prælatis, regibus & parentibus, ita ius est, nihilominus pareamus magis Deo, qui nos ex nihilo creauit, redemit, alit, & beat.

4. Quarto, animaduertendū, quod virgo mater non statim Iesum benedictum inuenit, sed post tridū. Alludēs ad illud Ionæ, qui fuit in ventre Ceti, quā figurā sibi Saluator appositisimè adaptauit. Itaq; hoc triduum vbi tanta, tāq; grauiā parentes Christi Iesu passi sunt tormenta, symbolum erat, aut typus suæ sacræ passionis. Cæterum in phalange mundi, & turbatione, rex & princeps pacis non inuenitur, imò factus est in pace locus eius, & habitatio illius in Siō. Nō inter cognatos & notos apparet, nec extra Hierusalem, quippe quæ visio pacis interpretatur. Vnde Paulus clamat: Deus nō est litium, sed pacis. Erubescat iam hæretici & schismatici, luxui & cōtentionibus vacantes, non inueniēt Christum, vt ingenuè fatear, sed antichristū cui suapte voluntate seruiunt. Cæterum inuenerunt eum dolentes, etsi toto corde quaesierimus nos in tribulatione inueniemus illum. Iuxta illud: Ad modicum in pūcto dereliqui te, & in magnis miserationibus congregabo te. Esa. 49.

Nota.

5. Quinto annotatu dignum est, quam mitem & morigerū se ostenderit Christus parētibus suis, nam descēdit cū eis & venit Na Zareth, & erat subditus illis. Nusquā hoc verbū in quatuor euāgelij legi, erat subditus illis. Ecce magna misratio quā per Esaiam promissit animæ afflictæ, & ad modicum derelictæ. Esai. 49. Sanè dominus omnipotens voluntatem timentium se faciet, vt pulchrè asserit David. Vbi sanctus Theodoretus. Deus voluntatem timentium se facit, nam ipsi adhærentes Deo vnus spiritus fiūt cum illo, volentes quæ Deus vult.

Esa. 49.

Ideò dum Deus voluntatem dilectorum suorum facit, suammet voluntatem adimplet. O felices viros, qui ad hanc mirabilem perfectionem summi Dei gratia euecti sunt.

D O

DOMINICAE SE

cundæ post Epiphaniā, Declamatio. XIII.

Mirum est, fratres carissimi, quā luceat sol qui in nubilo carnis nostræ delitescerebat. Filius Dei factus homo propter homines paulatim suæ lucis emittens, pastores illuminauit, nā circūfulsit, eos lux de cælo, Magos stella eius ab oriente perduxit, & in templo presentatus rursus sic effulsit, vt à Simeone agnitus lumē ad reuelationē gentiū appellaretur. Verūtamenē retraxit lumē suū fugiēs in Aegyptū, tyrānidē cruenti regis Herodis deludēs. Iterū .12. annos natus, vt si dius fulgētissimū micare cœpit in medio doctorū sedēs, vnde doctores legis stupēfacti vehementer admirabātur sup prudētia & respōsis eius. Rursus lumē suū abscondit vsq; ad diē ostētionis suæ in baptismo attingēs .30. annos. Vbi vox paterna è cælo personauit: Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene cōplacui. Hinc in desertū abiit, vt ieiunio & orationib; doceret nos improbū Satanā profligare, quippe quē ipse nobis victū reliquit. Vnde rediēs nōnullos selegit discipulos, cū quibus collibuit ei venire ad nuptias, quo ibidem, sol qui erat in nubilo, plus solito eluceret, miraculū magnū patrandū. Quo inspecto discipuli in eū crederēt, palāq; faceret gloriā, & maiestātē suā. En summa euāgelij quod nuperrimè audiuiimus. In quo, ni fallor, aduentus Christi Iesu ad nuptias, nec nō & benedictæ matris eius describitur. Deinde portētū ingēs, quod Saluator operatus est, ac eius effectus adamusim recensetur. Nos gratia Christi Iesu opitulātē explanationem sacri euāgelij aggrediamur.

Nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ. Et erat mater Iesu ibi, vocatus est. Euāgelij.

Mirabile sanè apparet quod Saluator adire voluerit nuptias, vbi tot cibaria, gaudia & voluptates adesse solēt, ita vt, proh dolor, inibi raro Dei fiat mētio. Sic ergo ore suo nos docuit illos beatos fore qui lugēt, imò ipse deplorat ridētes dicēs. Vch vobis qui nūc ridetis, quia lugebitis vos. Verū magnum hic latet mysteriū fratres. Iā multis retro seculis Esaias de Messia pphetat; arūdinē quassatā nō cōfringet, & limū fumigās nō extinguet. Perinde dicat infirma nō cōtinuet, sed potius solidabit. Tepida haud extinguet sed succedet. Volūtas sanè nuptijs interesse, vt sua presentia, pariter & beneficio miraculi, sanctū honoraret matrimonij. Erat quidē solēniā nuptiarū, nō diuitū, sed pauperū, alioqui nō deficeret vinū sed abūdaret. Cana vicus est, vnde, B. Ioānes oriūsus erat, eam ob rē virgo Deipara causa affinitatis

Y ibi

S. An. ibi erat, nā teste B. Augustino spōsus nō alius nisi Ioānes fuit, quem de nuptijs Saluator vocauerat, vt virgini virginē matrē suam cōmēdaret. Quid
 S. Hier. plura? D. Hiero. in eadē sentētia est, in prologo super euāgelium Ioannis.
 ro. Quod verò in Cana Galileæ nuptialia hæc festa facta asserat Ioānes, ideo
 est, quia est Cana Galileæ gentiū in tribu Assær, vbi Nathanael erat natus,
 vt refert S. Hiero. Ad hæc magna laus hæc est matrimonij, quod Deipara
 Maria & Iesus erāt ibi. Quo vel gemino testimonio, Tatianorū versutia eli
 1. Ti. ditur, prohibētium nubere. Ad hæc bāt vt ait Paulus spiritibus erroris. Ius
 179.4. quidē erat vt qui in paradiso inter Euā, & Adam matrimoniū sanctū insti
 tuit, nuptijs interesset vt sacramentū hoc ordinaret. Sanē miraculo illud ce
 lebratū nō fuit, nā ex costa Adæ facta est Euā, nec hoc matrimoniū absq;
 prodigio efficitur. Honorabile cōnubiū & torus immaculatus, ab aposto
 lo, nec abs re appellatur. Notādum quod nō ex luto Euā Deus optimus fe
 cit, sed ex costa Adæ, vt vir intelligat nihil sibi carius, nihilq; agglutinādū
 tenatius vxore. Mira res, cetera sacramēta in terra sunt instituta, matrimo
 niū aut in paradiso amoenissima. Alia ob peccati medelā, hoc innocentiz
 tēpore naturæ cōditæ datū est. Ceterum q̄ sit Deus pacis & vnitatis ama
 tor ex hoc vel maximē agnoscimus. Ex viro vno fabricauit matrē omnīū
 viuētium, quod vinculū nec in auib; aut animātibus inuenimus. Creauit
 Deus optimus simul plura volatilia & iumēta, quid plura? In angelis vicif
 itudo hæc nō reperitur, millia millīū vna creata sunt. Quod autē in Cana,
 Eccles. id est, zelo nuptiæ factæ sunt, zelus discretus præsignatur quo cōiuges vicif
 8. sissim se diligere debent. Est zelus improbus reprehēsiōne dignus, de quo
 Eccle. sapiēs. Non zeles vxorē suam tui. At de vxore scriptum est: Dolor cordis,
 26. & luctus mulier zelotipa. Zelus sanctus & prudentia plenus ille est de quo
 Eph. 5. Apostolus: Viri diligite vxores vestras, sicut Christus ecclesiam. Præcla
 ra similitudo & valde notanda, vtinam vxorati memoriæ eam commen
 darent. Et iterum: Vnusquisque vxorem suam diligat vt seipsum.
 Ceterū nuptiæ hæc alias longē excellētiore adūbrant. Vbi spōsus filius
 Dei, spōsa natura humana sibi assūpta est. Audite vtriusq; vocē, spōsi, scili
 Esa. 61. cet, & spōsæ. Gaudētes gaudebo in dño, & exultabit aīa mea in Deo meo.
 Cur ita? Quia induit me vestimētis salutis, & indumētō iustitiæ circū dedit
 me. Quasi spōsum decoratū corona. Ecce vox spōsi: Et quasi spōsam orna
 uit me in onilib; En vox humanitatis Chrī quā ineffabilib; charismatū do
 nis, verbū Dei ditauit, quę monilia Esaias nūcupauit. Et bene in Cana factę
 Ioan. 3. sūt, hoc est in zelo, nā amore nimio succēsus, pater misit filiū suū in mūdū.
 Dicēte Ioāne: Sic Deus dilexit mūdū vt filiū suū vnigenitū daret. Vt oīs
 qui credit in illū nō pereat, sed habeat vitā æternā. Singula verba magnam
 Eph. 5. emphasim habēt. Quid quod, has nuptias alegoricē S. Paulus explicat de
 Christo

Chro & ecclesia? Sacramētū magnū hoc in Chro dico & in ecclesia. De
 cōnubio priorū parētū erat sermo, nā ex latere Christi Iesu pēdētis in cru
 ce spōsa vnice dilecta Romana ecclesia prodijt. En colūba auolās & exiēs Gene.
 ex latere arcæ Noe, oliuę ramū virētib; folijs ore suo portās. Nā lex clemē
 tię, pietatis, & misericordiæ in lingua ecclesię est. Sēper Deū laudās ac de
 precās, miserere mei Dñe miserere mei. Verū extra ecclesiā hāc, nulla ppi
 tiatio, nullusq; loc; poenitētię adinuenit, imo corū extra arcā Noe perijt,
 colūba verò vnice extētis à Noe suscepta saluatur. Surge ppera amica meā, Cant.
 colūba mea, formosa mea, ait spōsus benignus Christus. Ecce quātopere eā
 diligit, cui blandiētis affectus sic loquitur. Ecce Moses Aethiopiā duxit, Ma
 ria sorore eius murmurāte, quæ alto Dei iudicio cōfestim lepra percussa est.
 Equidē nigredine peccati foedatus erat oīs hō, adeo vt regiū vates diceret:
 Oēs declinauerūt si mul inutiles facti sunt. Quomodo oēs declinarint, ape
 Psalm. ruit B. Paulus, vno verbo: Oēs in Adā peccauerūt, & egēt grā Dei. O sum
 ma & admirāda Dei caritas, Hāc Aethiopiā sic admauit, vt sanguine
 suo mirabili decoraret assumēs eam sibi in spōsam. Hinc Apostolus veluti
 stupefactus clamat: Christus dilexit ecclesiā & tradidit semetipsum p ea,
 vt exhiberet eā spōsam gloriosam, nō habētem maculā nec rugā, nec aliqd
 huiusmodi. Egregia planē sentētia aureis literis cōscribēda, in qua exuberā
 tē filij Dei in nos dilectionē agnoscimus. Abstulit ab ea maculam peccati
 mortalis, & tulit rugā venialis culpæ. Quo dicere potuisset: Nigra sum sed
 formosa filia Hierusalē. Ne obsecro angeli posthac, deformē & scaldā me
 æstimare velitis, nā si meapte natura nigra sum, sponus meus Christus sua
 grā me decorauit, & adeo speciosam fecit, vt sole ipso pulchrior sim. Na
 Iud. 14. zareus ille fortissim; Sāfon me alienigenā Dalidā ita dilexit, vt amore mei
 fuerint vincētus ab inimicis, nedū vincētus, sed flagellatus, spinis acutissimis
 coronatus, & tādē cruci affixus spōte oppetēs mortē, vt mihi æternā prę
 beat vitā. Latissimus nobis patebat hic campus sed lubens superfedeo.

Aliz sunt nuptię quas spōsus Christus cū vnaquaq; anima quotidie cele
 brat. Verba spōsi satis dulcia ea sunt: Spōsabo te mihi in fide, spōsabo te mi
 Osea. hi in iustitia, & iudicio, & in misericordia, & miserationibus, & sciesq; ego
 2. dñs. Singula profectò annotatu digna sunt, non tñ vacat oīa prosequi. Cū
 B. Ioāne nuptias hæc cōludā. Gaudeamus, & exultemus & demus gloriā Apoc.
 Deo quā venerūt nuptiæ agni. Et vxor eius preparauit se. Et datū est ei, vt
 19. induat se bysino splē dido, bysinū iustificationes sanctorū sunt. Sanē hoc
 dictū de triplici cōnubio quod hactenus explanauimus luculēter exponi S. Th.
 poterit, necnō de nuptijs celestibus, vbi sancti spōsi præsentia fruuntur, iu
 4. dist.
 bilo mirabili exultātes. Cuius vox mellita ea est. Ecce spōsus venit exite
 49. ar.
 obuīa ei. Tūc intrabūt cū eo prudētes virgines, stultis foris remanētib; &
 5. q. 3.

clausa erit ianua. Intrauerunt autem S. Matth. cum spōso ad nuptias, quippe quæ
 nō in terra sed in cælo ppetim celebratur. Vbi aliam mater Dei ad dexterā
 filij, filius ad dexterā patris, apostoli & pphetæ, sicut nouelæ oliuarū erūt
 Hest. 1. in circuitu mense dñi. Vbi erit vinū abūdās, vt magnificentia regis regū Chrī
 dignū erit, lōgē melius ac felicius, quā de mēsa regis Assueri legim⁹. Quip
 pe qui ad amauit Hester sup oēs mulieres, & regnare eā fecit, p reginā V
 sti insolēti & rebellī, iussitq; parare magnificū cōuiuū pro nuptijs Hester.
 Quæ oīa in uolucra umbratica erāt nuptias has adūbrantia. Sed iam euāge
 Text. liū psequamur. ¶ Deficiente vino dixit mater ei⁹ ad eū: Fili vinū nō habēt.
 Prouidētia summi Dei factū est vt vinū deficeret, vt sefe filius Dei ma
 nifestaret in hoc stupēdo miraculo. Quāuis argumētū paupertatis, & insi
 gne inopiæ spōsi hoc sit. Nō Saluator mēsis opiparis & splēdidis adesse so
 let, sed ijs cōuiujs interesse gaudet, quæ paupertatē prę se ferūt. Videte aut
 dñs ne grauētur corda uestra in crapula & ebrietate. Cōsiliū egregiū maxi
 mē diuitibus datū. Vtinā ob oculos illud haberent, vt dū uisitat, pauperū
 memores essent. Atqui, mūdī huius gloria & gaudiū huiusmodi est, breui
 admodū deficit. Dicēte Salomone: Extrema gaudij luct⁹ occupat. Quin &
 Prou. 14. vir iustus Lob ait: Gaudiū hypocritæ instar pūcti. Ecce q̄ citissimē vinū defi
 Reg. 2. cit qd̄ pūcto simile dī. In cuius typo Absalō improb⁹ cōuiuū magnū pa
 Job. 1. raut. Amō fratri suo, in quo subdolē ab ipso Absalōne interfectus est. Quid
 multa? In cōuiuio filiorū Lob vinū lætitiæ deficit, nā edentibus & biben
 tibus in dōmo primogeniti, subito vētus irruit & domus corruit, & sic oēs
 oppressi sunt. Fugite obsecro fratres, fugite cōuiuia, vbi tot mala auditis ex
 eis oboriri. Mirā res vinū & mulieres apostatare faciūt sapiētes, vt in sacra
 Eccle. 19. pagina legimus. Exēplo nobis sit Loth, quē planē Sodomitā scelus nō
 vicit: verūtā mē vinū quod immodicē bibit, illū deuicit. Vt scitē asserit D.
 Ambrosius: Roborat totū hoc apostolus dicens: Nolite inebriari vino,
 Gene. 9. in quo est luxuria. Piaculum illud Noe alioqui viri iusti ē memoria non
 effluat, ipse vineā plātavit, & vino eius inebriatus fuit. Vt ergo carissimi vi
 nū illud bibatis cū Christo nouum, in regno patris cælestis, cauete mundi
 mensam adeatis, in qua vinum lætitiæ spiritalis deficit.
 Text. Dixit mater eius ad eū: Videte pietatē Mariæ sanctissimę precibus nul
 latenus adorta rogat benedictū filium, vt opprobrium nubentium affu
 turum tollat. Solo intuitu apprehendit egestatem & subinde precatur
 Christū. Etenim misericordia motā hæc fecit, quippe quæ longē melius,
 Job. 31. quātm Lob dicere poterat: Ab infantia creuit mecū miseratio, & de vtero
 matris meæ egressa est mecū. Vos fratres, vt fratrē necessitate laborare vi
 Ioan. 1. deretis, statim eū subleuātes illius miseremini. Nam si quis viderit fratrē
 suum necesse habere, & clauerit viscera sua, quomodo caritas Dei est in
 illo?

illo? Perinde dicat. Talis crudelis est, & nec Deum nec proximos di
 ligit. Sed quam modestē quamq; sapiēter orauerit virgo Maria iam
 audiamus: Fili, ait, vinū nō habēt. Ecce documētum egregium quod
 pro nostra virili sequi nos oportet, ne forsitan repulsam orātes patia
 mur, dicatq; nobis dominus quod duobus fratribus dixit: Nescitis
 quid petatis. Defectum vini insinuauit duntaxat, modum & tempus
 ad subueniendum, voluntati eius dimisit. Alludit ad illud sororū La
 zari ægrotantis: Ecce quem amas infirmatur. Quandoquidem Deipa
 1041. 11. ra vt piē petiuit, sic & reuerenter orauit, suggerens filio verbis ijs, vt
 misceatur inopiæ nubentium. Aduertendum, quod non loquuta est
 palam sed seorsum adijt filium, non eius potentiam tentans, sed illius
 voluntatem humiliter explorans. Fili vinum non habent ministri,
 vt propinent. Qui ē vestigio respondit.

Quid mihi & tibi est mulier? Nondum venit hora mea.

Nihil austeritatis præ se ferunt verba hæc, imò sponsa in canticis
 de Christo sponso vnicē dilecto ait: Mel & lac sub lingua tua, elo
 quium tuum dulce. Nempe verba Christi Iesu paruulos, vt lac, enu
 triūt, & perfectis dulcedinē præstāt ineffabilem, dicente Dauid: Quā
 dulcia faucibus meis eloquia tua super mel & fauam. Si vinum deest
 quid ad nos pertinet? Nostra non interest hoc prouidere, qui huc vo
 cati sumus. Sponsus sibi consulat, cuius connubia celebrantur. Ta
 ceantiam hæretici & blasphemia eorum faceffat. Non negauit suam
 matrē fore Iesus, sed more scripturarū mulierē appellauit. Sic voca
 ta est Eua statim vt Deus eā creauit. Nec est nomē corruptionis sed
 Gene. 26. fexus. Eō q̄ Eua adhuc virgo mulier vocata est. Mira res ter in hoc
 Euangelio beatus Ioannes vocat Mariam matrem Christi, & ipsa
 bis eum vocat filium, quo euentius hæreticorum scelus appareat.
 Nondum venit hora mea. Hoc est non penitus vinum deficit, vt ege
 statem suam agnoscentes miraculum plaris faciāt. Notandum quod
 omnia operatur dñs, sed opportunē. Oculi omnium in te sperāt dñe
 Psal. & tu das escam illis in tēpore opportuno. Aperis tu manum tuam, &
 implem omne animal benedictione. Vos fratres præposterē ne festi
 netis, sed si moram fecerit expectate eum. Expectauit patienter sacra
 mater, festinauit vt nos doceat, lōganimes esse in spe. Mirabile dictū
 33. annis Christus Iesus expectauit, vt adimpleretur desiderium, quo
 ætuitabat nos redimere. Desiderio desiderauit hoc pascha manducare
 vobiscum antequam patiar. Verum anima illa benedicta, subinde vt
 vidit Deum in vtero sacrosancto Mariæ, desiderio magno concupi
 uit nos

uit nos eripere de ore cruentissimi draconis Satanæ. Huc attinet verba illa satis notanda: Baptismo habeo baptizari, quomodo coarctor donec perficiatur. Quid ergo mirum si nostra desideria, quamlibet sancta differatur? Concessit quod efflagitabat pia mater, sed suo tempore, videlicet quâdo prorsus vinû deficeret. Sic nō panem cælicum dedit populo suo in deserto, nisi deficiente farina, quam de Aegypto secū adduxerāt. Nec in deserto bis miracula dignatus est operari paucis panibus: tot hominum millia satians, nisi non habētibus ipsis quid māducarent. Ceterū astrologi nil possunt hic cauillari, quāuis Christus dicat, nondum venit ora mea. Dominus erat temporis, qui creauit solem & lunam & stellas, posuitque eas, in signa, & tempora. Homo creatus est rectus & in manū sua relictus, vt sacra testatur scriptura. Et ideò stelle inclinare possunt, cogere voluntatem nulla tenus valent. Vnde astrologorum princeps dixit: Vir sapiens dominabitur astris. Idq; sanctus Augustinus asserit. lib. 5. de ciuitate. cap. 6. & Diuus Basiliius, congreg. 6. in exhameron. Imò omnes doctores sancti vehementer taxant curiositatem eorum, qui horas, dies ve frustra obseruant. De quibus regalis citharæodus: Odisti omnes obseruantes vanitates superuacue. Ecce quam abhorreat Deus optimus superstitiosos homines. Horam suam vocauit Saluator tempus commodius & vtilius miraculo. Vel sic tropologicè. Est hora summi Dei, & est hora nostra, quippe quæ ob id nostra vocatur quia ea perperā vitimur mala patrâtes. Quò attinet illud Saluatoris: Hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum. Persequentibus se hoc dixit, vt libertatem & breuitatem impiorum describeret. Horarium est, imò momentaneum est quod delectat impios, æternum quod cruciabit illos. Ecce infelix hora peccatorum, qui quādiu vixerint mala efficere valent. Hora Dei ea est, qua miseretur nostri, lubensque peccata dimittit. Non ergo venit eius hora nisi nostra deficiat. Si vero peccata dimittimus, poenitentiam agentes, tunc hora Dei adest, & ipse vinum suæ gratiæ suę impartit. Deficiente tamen peccato quod fel draconum est. Fel draconum vinum eorum ait Moses. O nimium desiderata summi Dei hora, de qua scriptum est: In quocunque die ingemuerit peccator, omnium iniquitatum quas operatus est, non recordabor amplius. Nedum parcere nobis spondit, sed quod plus admirationis habet, nec rationem aut memoriam nostrorū scelerum, poenitētia peracta, se habiturum pollicetur. Sequitur.

Text. Dixit mater eius ministris, quodcunque dixerit vobis facite.

Ecce

Ecce quam erat virgo sancta ardētī, ac sagaci ingenio, verum responsio illa Christi Iesu subobscura erat, & non nihil austeritatis habere videbatur, at matri quamprimum ille concessit, quod tam piè, tãque prudenter, ac supliciter postularat, quod sanè eam minime lauit. Quinimo confidētiam magnam habēs, ministros accerfet: & ne rebelles sint suadet, sed omnia quæ iusserit Saluator efficiant, quāuis difficilia appareant. Idque nobis consulit virgo sancta dicēs: Omnia quæ vobis præceperit filius meus Iesus, facite. Morigeros vos exhibeatis oportet, quotquot sacri baptismatis vnda abluti estis. Nec fat est fidem integrā habere, sed ea quæ fides orthodoxa docet opere impleatis oportet. Iuxta illud: Vos amici mei estis, si feceritis quæ ego præcipio vobis. Et iterū beatus Iacobus: Qui peccauerit in vno factus est omnium reus. Omnia ergo quæ vobis fidelibus præceperit dominus facite. Nec ore tenus id dicatis, vt quondam populus ille dixit Mosi: Omnia quæcunq; præcepit nobis Deus, faciemus. At ipsi vt procces, nihil minus fecerūt, sed ad idola vana currētes, Deum verum & omnipotentem spreuerunt. En quomodo altius pietissima parens verba filij sui intellexit. Quæ etsi foris terrorem quēdam ostēdebant, intus autem dulcedine mirabili manabant. Non cunctabunda remanet, sed magnam spem ex verbis illis cōcipit, tum de pietate, tū etiam de potentia Christi, egregia excogitans. Timebatq; ne ministrorum infirma fides obstaret, quominus cōiuiuo subueniretur. Sed quī fieri potest, vt Saluator non audiat vocem tantæ matris, cū teste Dauide, voces cornuorū audiat inuocātium eū? Vos fratres Mariā inuocate, & toto pectore eā laudate, cui Saluator melius quā Salomon matri suæ promisit dicēs: Mater pete à me quoduis nō enim fas est vt auertā faciē meā. Certo certius sciētes, quā precationes suæ sanctissimæ matris hilari fronte ipse suscipiet. Sicut scriptū est: Oculi dñi super iustos & aures eius ad preces eorū. Hinc alma Dei genitrix fiducialiter accessit rogās filiū, & in cunctāter suasit ministris parere illius præceptis.

Erāt autē lapideæ hydriæ sex positiæ, secundum purificationem Iudæorum. Capiētes singulæ metretas binas vel ternas. Dicit eis Iesus, Implete hydrias aqua.

Quod tam exactè numerum hydriarū, nec non et mēsuram illarū Ioannes describat, mysterio non caret, vt tangit beatus Chrysostr. Quidam ad sex ætates mundi referūt, incipiētes ab Adā vsq; ad Christū, & pulchrè quidē. Diuus Bernardus primā hydriam castitatem, secundam abstinentiam, tertiam laborem, contra torpem dicit:

Y 4 quartam

Nota.

Ioann.

Psal. 146.

3. Reg.

Psal.

Text.

S. Chryf.

quartā vigiliam & meditationē iugē: quintā silētium, sextā spiritalē disciplinā, fore asseruit. Quæ omnia nedū monachis sed cūctis fidelibus valdē proficua sunt. Iubet implere illas aqua, nolēs creare vinū illud ex nihilo, quod erat maius miraculū, sed quod euidentius & probabilius esset. Eā ob rē aquā sua mirabilī virtute vertit in vinū. Sanē aqua insipida lex illa vetus erat, ideo vt S. Petrus iugū illā appellat; quod nec ipse aut patres prisci portare potuerūt. At Christus Iesus aquā illā frigidā in vinū suauē cōuertens clamat: Tollite iugū meum super vos & dicitis à me quia mitis sum & humilis corde. Iugū enim meū suauē est, & onus meū leuē. Vel si placet, vertit Saluator noster aquā in vinū quotidie, vbi post tēpestatē in trāquillum facit, & post fletū & lacrymas, exultationē inducit; quē admodum propheta Tobias contestatur. O vos carissimī in tribulatione, ne despondeatis animū obsecro, nā si impletæ aqua fuerint hydræ, id est, corda nostra afflictionibus abūdauerint, Saluator aquā hāc in vinū lætitiæ suæ mirabili virtute cōuertet. Audite Dauidem quid loquatur: Cōuertisti plāctum meū in gaudiū mihi; cōcidisti faccum meū & circū dediti me lætitia. Et rursus: Secundum multitudinem dolorū in corde meo, consolationes tuæ lætificauerūt animā meam. Cui sententiæ consonat Apostolus. Sicut abūdant passiones Christi in nobis, ita per Christū abundat cōsolatio. O mirabile orthodoxorum solamen quātum aquæ tribulationis fuerit in nobis, tātundem erit vini, exultationis & gaudij. Quis obsecro non infra cō animo aduersa post hac nō sustineat? Aut quis cum Be. Iob non ardētibus votis orēt: Dñe hæc mihi sit cōsolatio vt affligens me dolore non parcas? Sequitur.

Text. Haurite nunc & ferte Architriclino, & tulerunt.

Architriclinus præpositus erat mēstræ, ordinans tā sēsiones quam fercula. Ecce cur reges & magnates Christum habere voluit in ecclesia, nēpe opera Dei enarrent oportet, glorificēt mundi conditorem.

Psal. Narrabo, ait rex Dauid, omnia mirabilia opera tua. Ideo vt gustauit hoc vinum velut stupefactus vocat spōsum & ait: Omnis homo primo bonū vinum ponit, & cū inebriati fuerint, id quod deterius est. Tu autē teruastī bonū vinum vsq; huc? Sanē ignorabat rei gestæ mysteriū, eas ob res sic loquebatur: Vos fratres diaboli & mundi cōiuiua animaduertite in quibus voluptas iniqua apponitur, vt inebriati cōiuiuæ, quod deterius est bibant, mortē videlicet sempiternā. Nam stipendia peccati mors. Sic Eux, & Adæ contigit, vt in Genesi legimus, sic vnusquisq; peccator decipitur, calicē Babylonis aureum ve-

neno

neno lethali plenū accipiens. Heu quia ex illo biberunt omnes gentes & inebriatæ sunt. Apoc. 18.

Nesciebat Architriclinus vnde esset vinum illud optimum, ministri autem sciebant.

Sat est fratres vt ministri, & prælati, ac prædicatores mysteria Dei, & ea quæ sunt fidei sciant. Vos nolite sapere plusquā oportet sapere, sed sapere ad sobrietatē alioqui in præcipitia hæreticorū irruētis peribitis. Memores estote dñi præcipiētis, quod Leuitæ à Sacerdotibus vala acciperēt non nuda, sed velaminibus obuoluta. Hoc facite & viuetis, quæ subtiliora sunt ministris ecclesiæ relinquit.

Hoc fecit initium signorum Iesus in Cana Galilææ & manifestauit gloriam suam.

Primum miraculum hoc fuit, quia in pueritia portenta nulla voluit facere, ne præstigia putarētur, vt S. Chrysostomus asserit. Ostendit gloriā suā quia Deus latebat in carne. Mira res, sola volūate absq; verbis hoc miraculum operatus est. Iuxta illud: Omnia quæ cūq; voluit fecit Deus, in cælo, & in terra, & in omnibus abyssis. Fructus ingens ex miraculo obortus iam describitur. Crediderunt in eum discipuli eius. Hoc est, adaucta fuit eorum fides, signo hoc tam insolito factō. Nos verò fratres ardentissimis votis Christum Iesum precemur, vt in ijs nuptijs, sanctæ ecclesiæ vbi vinum suæ gratiæ abundat, veluti inebriati vino illo quod germinat virgines, mūdum & ea, quæ mūdi sunt, prorsus spernentes, quæ æterna sunt bona duntaxat afficemur. Toto corde diligentes illa mordicus teneamus, ipso opitulante; qui cum Patre & Spiritu sancto viuūt & regnat per secula. Amen.

ANNOTATIONES Appendices.

Primò, in ijs nuptijs vel maximè splēdet Saluatoris nostri humilitas, quippe qui accersitus nullatenus renuit sed ad nuptialia festa venit. Nempē qui dignatus est seruus fieri cum in forma Dei esset, is nuptijs interesse voluit: tum primò, vt Ioānem à fluctuaga matrimonio tempēstate eriperet, vt iam meminimus ex sententia Dni Augustini, & beati Hieronymi, quibus cōsentit. S. Tho. 2. 2. q. 186. art. 4. Ad primum. Tum etiam vt deitatem suam ostenderet in miraculo illo patrato. Necnon vt Tatianorum errorem euerteret, quippe qui nuptias prohibebant.

Y 5 Secundò,

2. Secūdo, quod Ioānes nomen sanctū virginis taceat non Mariā eā vocās sed matrē Iesu, ob id hoc fecit quia ex alijs euāgelistarū verbis illud benedictū nomē perspicuū erat. Volēs ergo funditus euertere Manicheorū blasphemīā, s̄p̄s̄p̄ius in hoc euāgelio hac nomēclatura vtitur appellās eam matrē Iesu. Nampe in auribus Deiparæ virginis, nil suauius resonat, hoc mirabili nomine. Nos ergo corde & ore eam laudantes, & vbiq; & semper inuocātes summi Dei parētem vocemus oportet, cū Elisābeth dicētes: Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fruct⁹ vētris tui. Vnde hoc mihi, vt mater dñi mei veniat ad me? Equidē hac dignitate nil in cælo aut in terra præcellētius est.
3. Tertio, mirabile est, quod virgo Maria orauit filiū quem antea mirabilia facere non viderat. Vbi D. Chrysof. ait. Planē alma Dei mater in corde suo, mirifica quæ super puerū Iesum facta erant ob oculos habebat. Imò luce teste, cōseruabat cuncta illa conferēs in corde suo. Nec oblita erat paranymphi Gabrielis verbi: Ecce concipies in vtero & paries, & vocabitur altissimi filius. Adhuc ipse reuelauit matri vt miraculum peteret, alioqui nō ita deprecaretur eū. Verum Petrus nūquam diceret claudo in speciosa porta tēpli sedēti, quod autē habeo hoc tibi do, in nomine Iesu Christi Nazareni surge & ambula, nisi reuelatione sibi facta. Hinc est quod Baptista nullū signū fecit. Quoniam Deus optimus nunquam illi reuelarat, vt illud postularēt.
4. Quartò aduertendum, quod Architrclinus non abs re demiratur, vino illo degustato, nā vinum illud ex aqua factū, excelebat bonitate, & suauitate, quoduis aliud per naturam generatū. Talia itaq; sunt Christi Iesu miracula, vt multo ijs quæ fiunt per naturā speciosiora fiant. S. Tho. 3. p. q. 43. art. 3. vnde iure optimo scriptum est: Dei perfecta sunt opera. Si ergo quis roget, cur nunc cœpit miracula facere? ratio est quia in ætate perfecta oportebat docere, & suā cælestem doctrinam miraculis confirmare. S. Tho. 3. p. q. 43. arti. 3.
5. Quintò aduertendum, quam fuerit ingēns fructus, qui ex hoc miraculo pronatus est, nam crediderunt in illū discipuli eius. Hoc est tanquam verum Deum existimarunt, qui potens erat elemēta mutare. Prius credebant in eum non tamen æquē perfectius. S. Thom. 3. p. quæst. 43. artic. 3. vel vt alijs placet, discipuli nuncupantur qui futuri erant, & non tantum qui eum comitabātur ante miraculum factum. Ex quorum sententia est, S. August. libr. de consen. euangelist. Imò alij asserunt quosdam in spectro miraculo, confestim in Christum Iesum credidisse, eumq; subinde esse sequutos.

DOMI-

DOMINICAE TER tiæ post Epiphaniam:

DECLAMATIO. XV.

Vam grauis erat hominis infirmitas, quam & periculosus morbus Adæ & filiorū eius, vox illa vatis sacerrimi palam facit, quam ingemiscēs ipse emittit: Miserere mei *Psal.* dñe, inquit, quoniā infirmus sum. Sana me domine, quoniam conturbata sunt ossa mea. Equidem super terram qui mederetur nostræ infirmitati nemo erat. Quamobrem regalis propheta obnixè precabatur, vt descenderet de cælo filius Dei. Misericordiā implorādo miserum se profitetur. Ideò toto nisu clamat: Miserere mei. Incolumitatē magnoperè appetit, quare orat: Sana me dñe. Deniq; infirmitatem indicās, addidit, cōturbata sunt ossa mea, nam peccati lues virtutes animæ confundit, easq; conturbare solet. At misertus dñs infirmitatibus nostris, ex alto venit, vt oēs morbos à nobis depellat, integram incolumitatem exhibeat. Beato Augustino dicente: *S. Aug.* Magnus medicus venit è cælo, quia magnus egrotus iacebat in terra. Nec abs re Saluator noster sese medicum appellauit. Non est opus valentibus medicus, sed male habentibus. Is autem descendens de mōte nedum leprosum orātem sanauit, sed cēturionis seruum spōtè curauit. Hæc sunt duo egregia opera quæ nobis S. Matthæus in lectione Euangelij graphicè narrauit. Nos ea penitius inspiciamus summi numinis ope adiuuante. Euangelium sanctum sic habet.

Descendēte Iesu de monte sequutæ sunt eū turbæ multæ. *Matt. 8. Euange-*
Signanter euāgelista ostendit quando caterua magna populorū, *lium.*
Saluatoris vestigia sequuta est, nimirū cum ipse descendisset de montis acumine. Ascēderat paulisper in mōtem semotus à turba, cōsummatam legis perfectionē docturus, ideò rude vulgus mole peccatorū grauatum sequi nullatenus poterat. Quis ascendet in mōtem dñi, ait propheta, aut quis stabit in loco sancto eius? Ipse verò statim respondit. Innocēs manibus & mūdo corde, qui nō accepit in vanū animā *Psal. 23.*
suam,

suam, nec iuravit in dolo proximo suo. Ecce quomodo montem dñi ascendere neutiquam omnibus datum est, sed eis qui candidam ac perfectā habēt vitam, A postolorum instar. Quippe qui ex ore magistri sedentes dogmata præcellentia audierunt. Fas tamē nō est quis desperet, sed cū ipōsā toto ore affectu: Domine trahe me post te & curremus, in odorē vnguētorum tuorum. Expectet peccator donec dominus descendat, ipse iustitiæ suæ fastigiū inclinabit, & infirmitatibus nostris sese accommodabit, vt potē misericors & benignus. Vi di afflictionē populi mei & descēdi vt liberarem eos. Sanē si in sublimi sua equitate persisteret omnes infelices in barathrū dilaberemur, dicente propheta. Si iniquitates obseruaueris domine, quis sustinebit? Mirabile dictū! Moses quidem vt populum idolatriæ scelere infectum plecteret, descendente eo de monte legis tabulæ confractæ sunt, quanquam digito Dei conscriptæ. Ad eundem modum Saluator noster Moses præfiguratus, vt nobis delicta cōdonaret duritiē legis fregit, in seipso peccata nostra vindicans, quo cunctis peccatoribus pareat. Non enim habemus pōtificem qui non possit cōpati infirmitatibus nostris, tentatum autem per omnia, pro similitudine absque peccato. Fas non erat vt in lege sancitum est, vt agnus qui Deo offerebatur maculam vel minimam haberet, alioqui redemptoris functione minimē fungeretur. Hinc neminem ad se veniētem reijcit, sed lubens vlnis extentis amplexatur. Quid quod mons ille, de quo ad literā descēdit, aliū motem adūbrabat cuius sublimitas infinita est. Exiuit à patre & venit in mundum, & cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, sed semetipsum exinanivit formam serui accipiēs. O mirabilem & non satis laudādam summū Dei in nos caritatem. Is qui dominus erat, serui formam induit factus homo propter hominum salutem. Et qui diues egenus efficitur, vt opes spirituales nobis pauperibus suppeditaret. Denique filius Dei descendit ad terram, vt nos suis humeris prouheret in æthera. Ecce descendit in humilitatem carnis nostræ, qui Deus vltionum appellabatur olim, eō quod in peccatores animaduertēs, eos de terra debebat, nūc aqua, nunc igne sulphureo illos enecans. Quin & terra ipsa dehiscente rebelles homines perimebat. Mira res fratres eo descendit filius Dei altissimi, vt inter iniquos reputatus omnia traheret ad se, quod in monte alto sedens non fecerat. Iamq; totus orbis crucem adorat, crucifixum Christum Iesum verum Deū & redemptorem profitetur, tyrannus se uientibus, & demonijs ipsis vlulantibus. Si ergo prædicator zelo

Cantic.

Exod. 3.

20.

Hebr. 4.

Ioan. 12.

zelo caritatis accensus prodesse cupit populo, se dimittat descēdens de monte superbiæ, vbi nec ros gratiæ, nec pluuia misericordiæ Dei descendit. Sic turbas allecabit, vt doctrinam sanctam toto corde diligant; opereque mandata Christi Iesu impleant. Summa: Sanē Saluator malorum omnium fontem & radicem sciens fuisse superbiā Adæ, humiliavit se, vt nos cælestem viam doceat esse humilitatem, scientes illud Iacobi dogma verax: Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Nepē vt filius Dei in sua maiestate permāsit, nec homo factus descendit ad nos, notus erat Deus in Israel duntaxat, modo vbiq; terrarum magnum est nomen eius. Quid plura? Nedum homines qui incolumes erant, sed infirmi & leprosi ad eū veniebant recuperandæ sanitatis causā, vt sequentia indicant.

Iacobi.

Et ecce leprosus veniens ad eum, adorabat eum dicēs: Domine si vis potes me mundare.

Lucas dicit hunc hominem plenum lepra, Marcus autem asserit quod genuflexus orabat, quia humilitas, in oratione per necessaria est. Dicente Dauide: Respexit in orationē humiliū, & nō spreuit preces eorum. Quod videre est in Publicano orante ac dicēte: Deus propitius esto mihi peccatori. Quiq; iustificatus descendit de templo, vt Saluator noster cōtestatur. Rursus sapiēs ait: Oratio homiliātis se nubes penetrat. Et donec appropinquet non cōsolabitur, & nō discedet donec altissimus aspiciat. Singula annotatu digna sunt, vt orationē plurifficiamus. At qui leprosus hic imaginem gerit cuiusvis peccatoris. Est quidem peccatum lepra foediſsima totam animam inficiens, ita vt horreant angeli eam inspicere. Qui de lege huius infirmitatis quam multa scire cupit, legat capit. 13. & 14. Leuitici. Alia est lepra in cute dum quis in peccatum dilapsus, non tenaciter hæret, imò si aliquis eum reprehendat, è vestigio surgit. In carne viua lepra inuenitur, quando altius peccat penetrauit, ita vt anima misera placeat sibi in scelere. Vnde sapiens: Qui latantur cum malefacerint, & exultant in rebus pessimis. In felices dixerim eos, qui eo stultitię deuenerūt, & diaboli similes facti sunt. Est lepra in cicatrice, vbi peccator vt canis ad vomitum reddit: Putruerunt cicatrices meæ à facie insipientiæ meæ, aiebat Dauid. Quando quidem qui scelera sua cōtegit, nec per sanctam confessionem referat, is insipiens est, & ob hoc cicatrices eius computrescunt. In capite lepra est, dum quis contra Christi fidem delinquit. Ipse est caput nostrum, nosque membra eius. In caluitio, cū quis superbit de paupertate, vel aliquo de opere bono.

Lucæ. 5.

Psalm. 101.

Lucæ.

Eccli. 35.

Psalm.

bono. In vestibus reperitur, vbi aliquis caeremonias sacrosanctæ ec-
Leui. 14. clefiæ temerè contemnit. Emundatio leprosi multa continebat. Duo
 passeris offeriebantur cum ligno cedrino, hyfopo, vermiculo, & in
Eesai. 1. vase fictili, alter illorū immolabatur super aquas viuētes. Quæ omnia
 mysterijs scatēt. Videte leprosum ab Esaia exacte depictum. Omne
 caput languidum, & omne cor mcerens. A planta pedis vsq; ad ver-
 ticem, non est in eo sanitas. O irremediabile malum, nisi pius medi-
Iere. 2. cus descēderet ad nos. Qui planè multis retro seculis pollicitus est di-
 cēs: Obducam cicatricem tuam, à vulneribus tuis sanabo te. Quibus
 medicamētis bone Deus id facies? Ego sum passer solitarius in tecto,
 & homo factus sanguine meo rorabo leprosum, cum ligno cedrino
 sanctæ crucis, & hyfopo humilitatis, & insuper super aquas viuentes
 hoc fiet, nam è latere meo exibat sanguis & aqua. Vas fictile corpus
 meum sacrum est. Ecce emundatio leprosi quam illa præsignabat.
 Quid fratres mei dicā, quotidie, in sacrosancto altari fit Saluator no-
 ster sacerdos & hostia, cuius sanguine benedicto tingimur, quem ibi
 communicantes bibimus, & perfectè sanamur. Nam optimè ac scitè
Hebr. 9. Apostolus dixit, sine sanguinis effusione, nō fit remissio, nec sine san-
 guinis Christi Iesu intinctione quis ad perfectum adductus est. Quip-
 pe quæ perfectio signatur quoniam in lege dictum est: Intingatur le-
 prosus septies. Cū ergo hoc pretioso sanguine peccator aspersus fue-
 rit liber euadet, & conuolare poterit in desertum. O rem mirabilem,
 in agrū mittitur, vt vltro deserat quæ in hoc labili mūdo sunt, iamq;
 conuersatio eius fit tātum in cælis. Tunc lauet vestimenta sua, opera-
 tiones omnes purificans. Pilos radat, superflua quæque rescindat. Sic
 dignus erit ingredi in castra, hoc est in consortium sanctorum. Quid
 multis immoror carissimi? Tam ingens fuit pietissimi nostri medici
 caritas, vt ipse fieret leprosus in corpore, quo nostræ mentis lepram
Iob. 1. emūdaret. Ecce verus ac figuratus Iob, in sterquilinio montis Calua-
 riæ iacet, vlcere pessimo fauciatus. Vos autem si amici eius estis, quo-
 tidie inuisere eum satagite, laudantes & candido pectore amātes re-
Eesai. 53. gem vestrum, qui tātoperè dilexit vos. Vidimus eum ait Esaia, non
 habētem speciem & decorem, nec reputauimus eum. Extimauimus
 illum quasi leprosum, & percussum à Deo. Felix qui in passione
 Christi se abluuit sæpissimè, & velut alter Naamam in hoc Iordane
 limpidissimo, suorum scelerum lepram lauat. Is sanè sole ipso splen-
 didior euadet, longè melius quam ille. Hactenus de lepra nostra au-
 distis, nunc obsecro leprosum orantem audite.

Domine

Domine si vis potes me mundare. Equidem oratio hæc breuis ad- *Text.*
 modum est, sed fidelis valde, & nihil hæsitās petitio, literis aureis in-
 scribenda, & cordi nostro absque obliuione gessanda. Pronus in ter-
 ra precatur Christum Iesum, vtpote regem regum & dominum do-
 minātium, veluti cum Abraham dicēs: Loquar ad dominum meum,
 cum sim puluis & cinis. Ad hæc, potentiam Saluatoris profitetur, & *Gene. 18.*
 volūtatem illius humiliter explorat. Vbi diuus Hieronymus inquit:
 Qui voluntatem rogat, de virtute non dubitat. Non vt improbi He- *S. Hiero.*
 brai ait: Quomodo potest Deus parare nobis mēsam in deserto: Quā
 ob rē cū adhuc escæ erant in ore ipforum, ira Dei descēdit super eos,
 eò quòd blasphemi erant. Licet fratres, de voluntate Dei dubitare,
 an velit nos sanare necne, quia fortè nobis nō expedit: de potētia ve-
 ro eius non ita, quia infinita est. Dicente Hester regina: Domine *Hest. 13.*
 in ditione tua cuncta sunt posita, & non est qui possit voluntati
 tuæ resistere. Nempe ipse cuncta creauit quæ cæli ambitu continen-
 tur, & ob hanc causam omnia ei obediunt. Nonne quotidie orantes
 Christo doctore dicimus, fiat voluntas tua? Imò Saluator morte eius *Matt. 26*
 imminente patrem cælestem obnixè orabat. Non mea voluntas sed
 tua fiat. Equidem petitio in voluntatem rogati relata nullas patitur
 calumnias, & quauis reprehensione caret, & cunctis licita est. Vos
 verò carissimi normam hanc orantes vbique obseruate si vultis im-
 petrare quod rectè affectatis. Deo totum cōmittamus oportet, quiq;
 vt beneficus pater est, ita quod magis nobis expedit efficiet. Cuius
 voluntas bona est, beneplacens, & perfectā. Itē, vt Paulus testa-
 tur, Dei summi voluntas est sanctificatio nostra. Neque fas est de bo-
 nis spiritalibus dubitare, quia ipse benedixit nos in omni benedi-
 ctione spiritali in cælestibus in Christo. De ijs enim quæ temporaria
 sunt, quibus bene, & malè vti possumus lōgè aliud est iudicandum.
 Sub hæc, nec modum, nec tempus Deo imponamus quando nobis
 subueniat. Dicēte Iudith, & sacerdotes obiurgante: Qui estis vos qui *Iudith. 6*
 tentatis Deū, & terminū ei imponitis? Equidē puer à patre caro ali-
 quid petēs, nihil dubitat, & tamē ipsius volūtati omnia cōmittit lu-
 benter. Ad eandē imaginē nos oportet facere, maximè quia sic rudes *Rom. 8.*
 & inscij sumus, vt quid orem⁹ nescimus. A deamus cū fidutia magna
 ad Christum, per quem pater influit omnia nobis elargiri, & acce-
 dētes dicamus: Dñe si vis potes me mūdare. Quis potest facere mudū
 de imūdo cōceptū semine? Sanè nemo angelorū hominūve, sed tu
 qui solus es? Tu in quā, abluere me vales, idē; si feceris, super niuē de- *Iob. 9.*
 albabor.

albabor. Verum Saluator nedum corpora sanare venerat, sed animas primo, sanauit utiq; corpora ut homines agnoscerēt filium Dei fore, à quo omnis salus, tum animæ, tum corporis expetenda sit. At Christus Iesus cor contritum & humiliatum nequiquam despiciens, misertus leprosi, statim respondit, volo, ideò sequitur.

Text. Extendens manum suam tetigit eum dicens: Volo, mundare. Et confestim mundata est lepra eius.

Mira res qui solo verbo, inò voluntate tantum sanare eum poterat, extendit manum suam & illum tangit. Nempe sese legislatorem subindicat, quando tangit. Cautum fuerat in lege Mosi ne quis leprosum tangeret, & hoc ob periculum imminens, ne lepra tangentē inficeret. At cum nihil periculi hic instabat, quamuis Christus videatur

contra legem tetigisse, non autem contra legis intentionem. Imò Helias mortuum puerum tetigit, & Eliseus idem fecit, ad suscitandum, ideò legis fractores non extiterunt. S. Tho. 1. 2. q. 13. ar. 2. Volo ait Iesus, ut mundus sis, ab hac lepra. Tu dixisti, si vis, ecce volo. Dixisti potes, en dico mundare. Non repulit a grotum nec execratur faciatur, sed solatur eum, ac illi salutem præstat. Quandoquidem Eliseus propheta magnus, nec inspicere Naamã leprã audebat, eò quòd feruus erat. At contra Christus dñs omnipotens aspicit leprosum libenter, & tetigit misericorditer. Volo, mūdare. Magnã fiduciam in me habuisti, magna promeruisti, magnam tibi impendam misericordiam. Fiat tibi sicut vis. O verbum faustissimum omni alacritate plenum, volo. Verbum intimis præcordijs recondendum, in quibus

uis peccatis, calamitatibus ve sumus. Vult nos præcellentissimus medicus mundare, & profus abluere, quippe qui ad eò nos dilexit ut lauaret nos in sanguine suo. Concordat huic sententiæ illud Dauid: Clamauit ad me, & ego exaudiam eum, cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum. Ostendit ac promittit se auxiliaturum ne quis despondeat animum, utinam ut Paulus orat probaremus, quæ sit voluntas Dei, in omnibus tam aduersis quam prosperis. Est haud dubiè bona beneplacens & perfecta. Bona planè ijs qui viã Dei gradi incipiunt. Beneplacēs illis qui proficiētes appellatur, perfecta autē omnibus qui perfectionis metã attigerūt. At qui quã sit efficax, quataq; virtutē Christi Iesu volūtas habeat ostēdūt sequētia: Et sanata est statim lepra eius. Non planè minoris virtutis erat caro Chri, sed lōgè amplioris, quã aqua Jordanis, in qua iubente Eliseo Naamã lepra defecit. Corp⁹ illud sacrosanctū ceu diuinitatis organum

Apoc. Vult nos præcellentissimus medicus mundare, & profus abluere, quippe qui ad eò nos dilexit ut lauaret nos in sanguine suo. Concordat huic sententiæ illud Dauid: Clamauit ad me, & ego exaudiam eum, cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum. Ostendit ac promittit se auxiliaturum ne quis despondeat animum, utinam ut Paulus orat probaremus, quæ sit voluntas Dei, in omnibus tam aduersis quam prosperis. Est haud dubiè bona beneplacens & perfecta. Bona planè ijs qui viã Dei gradi incipiunt. Beneplacēs illis qui proficiētes appellatur, perfecta autē omnibus qui perfectionis metã attigerūt. At qui quã sit efficax, quataq; virtutē Christi Iesu volūtas habeat ostēdūt sequētia: Et sanata est statim lepra eius. Non planè minoris virtutis erat caro Chri, sed lōgè amplioris, quã aqua Jordanis, in qua iubente Eliseo Naamã lepra defecit. Corp⁹ illud sacrosanctū ceu diuinitatis organum

Psal. 90. Clamauit ad me, & ego exaudiam eum, cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum. Ostendit ac promittit se auxiliaturum ne quis despondeat animum, utinam ut Paulus orat probaremus, quæ sit voluntas Dei, in omnibus tam aduersis quam prosperis. Est haud dubiè bona beneplacens & perfecta. Bona planè ijs qui viã Dei gradi incipiunt. Beneplacēs illis qui proficiētes appellatur, perfecta autē omnibus qui perfectionis metã attigerūt. At qui quã sit efficax, quataq; virtutē Christi Iesu volūtas habeat ostēdūt sequētia: Et sanata est statim lepra eius. Non planè minoris virtutis erat caro Chri, sed lōgè amplioris, quã aqua Jordanis, in qua iubente Eliseo Naamã lepra defecit. Corp⁹ illud sacrosanctū ceu diuinitatis organum

Rom. 12. Est haud dubiè bona beneplacens & perfecta. Bona planè ijs qui viã Dei gradi incipiunt. Beneplacēs illis qui proficiētes appellatur, perfecta autē omnibus qui perfectionis metã attigerūt. At qui quã sit efficax, quataq; virtutē Christi Iesu volūtas habeat ostēdūt sequētia: Et sanata est statim lepra eius. Non planè minoris virtutis erat caro Chri, sed lōgè amplioris, quã aqua Jordanis, in qua iubente Eliseo Naamã lepra defecit. Corp⁹ illud sacrosanctū ceu diuinitatis organum

Et sanata est statim lepra eius. Non planè minoris virtutis erat caro Chri, sed lōgè amplioris, quã aqua Jordanis, in qua iubente Eliseo Naamã lepra defecit. Corp⁹ illud sacrosanctū ceu diuinitatis organum

organū, magnam præ se ferebat virtutem, ideò extēplò lurida illa lepra euauit. O mutatio non cuiusuis, sed dexteræ excelisæ. Felix qui orando Dei volūtatē conciliat, & felix æger, quem Deus saluum esse iubet. Clamemus fratres ut à lepra spiritali mūdetur, & suppliciter cum Hieremia dicamus: Sana me dñe & sanabor, saluū me fac & saluus ero. Quid obsecro manus Dei in sacra pagina quam eius potētiam præsignat? Vnde Dauid ait: Super iram inimicorū meorum, extendisti manum tuam. Et iterum: Emitte manum tuam de alto, eripere me de aquis multis, & de manu filiorum alienorum. Hac manu potenti tangimur quoties praua cordium desideria, impiosq; affectus mutari sentimus, quum timore perculsi, in obsequium Dei excitamur. Iuxta illud canticorum: Misit dilectus manum suam per foramen, & ad tactum eius intumuit venter meus. Alia trãslatio habet, timuit venter meus. Ceterum vbi sanitatem leproso oranti est largitus, statim dominus dogmata salubria dedit.

Vide nemini dixeris sed vade & ostende te sacerdoti, & offert munustum, quod præcepit Moses, in testimonium illis.

Honorem defert sacerdotio legis, breui admodum perituræ, ut de ducatur cum honore ad tumultum synagoga, ceu beatus Augustinus inquit. Nec vult legem aboleri donec ipse in cruce clamet, consummatum est. Munus tuum offert ait, quod in lege sancitū est. Sanè confessionis sacræ in hoc inuolucro typus latebat. Verum si quis cōtritione duntaxat à quouis peccato sit mundus, tempore ab ecclesia instituto, tenetur adire cōfessorem, cui omnia sua peccata propalare debet. Ratio est, quia in contritione vera confessionis votum latet, alioqui non esset contritio. Vade peccator ostēde te sacerdoti, ne tui ipsius vnquam sis iudex, sed à confessore accipe sententiã absolutio nis. Nēpe ut resedit iuuenis ille à Christo suscitatus in ciuitate Naim, subinde cœpit loqui. Vt Lucas recēset. Quia & S. David clamat: Cōfitebor aduersum me iniustitiam meam dño, & tu remisisti iniquitatem peccati mei. Profectò non homini delicta tua detegis in confessione illa, sed domino, qui sacramentum hoc instituit, vbi Apostolis dixit: Accipite Spiritum sanctum, quorum remisistis peccata remittuntur eis. Frustranea quidem foret hæc eximia dignitas sacerdotum, quibus data est hæc potestas nisi orthodoxi astringerentur scelera sua confiteri. Faceat hæreticorum hæresis diabolis suggestu excitata, ad animarum iacturam & præcipitium. Vos Christicolæ fideles ite libenter, & frequenter conscientiam eliminātes, & delicta vestra

Marc. 1. confitentes omnia sacerdotibus ostēdite, quemadmodum Saluator præcipit. Quod verò eum iussit tacere, ipse autē, Diuo Marco teste, cœpit rem hanc diffamare, mysterio non caret. Idemq; de duobus, *Matt. 9.* cæcis, Matthæus asserit, nullatenus ij rebelles fuere Christi mādato, sed magnum Saluatori famulatum præstiterunt. Nonne præcepit Abrahæ trucidare vnicum filium, & tandem nihil mali sustinuit? Af *Gene. 22.* factum planè quærebat ibi non opus. Vt pulchrè ait Ambros. Ita hos filere iussit, nō quod sic fieri oportebat, sed vt gratia vim, & fidei magnum impetum in eis ostenderet. Verum tacere Dei beneficia quāuis adiurati minimè quibant, dicente angelo Raphaelè Tobix. Opera *Tobi. 12.* Dei reuelare honorificū est. Volut insuper humilitatis magister nobis exemplum dare, nedum opera bona patramus, hominum laudē venari nitamur. Quin, vt ipsemet nos edocuit, vt manus sinistra nesciat quid dextera operetur. Sequitur secundum miraculum in Capharnaum factum.

Text. Cum introisset Capharnaum, accessit ad eum Cēturio, rogans eū & dicens: Domine puer meus iacet in domo mea paralyticus, & male torquetur. Et ait illi Iesus: Ego veniam & curabo eum.

Siquidem fratres singula sacri Euangelij prosequi non valemus, esset nimis longū adamulim cuncta explicare, quam ob rem secundum hoc portentum, succincto sermone percurram.

Postquam dominus dimisit leprosum emundatum cui præcepit suum munus offerre sacerdoti, iuxta legis edictum, in testimoniū sacerdotibus, qui liuore inuidiæ tacti calumniabantur Christū, ceu legis contemptorē. Insuper & videntes ipsum incolumen, & suæ lepræ expertem, crederent mirabilibus Saluatoris, ac subinde eū ardentissimis votis magnificarent. Nunc aliud prodigium nobis enarrat Diuus Matthæus, & vt ingenuè fatear duplex miraculum ob oculos nostros ponit, alterum præcellentius quod factum est in anima ethnici centurionis, alterū verò in seruo eius qui paralytici malè vexabatur. Sanè rē hanc mirabilem referens vehementer stupeo, cupiens effari quod in re tam seriā sentio, veruntamen vel balbutientium more nō nulla dicā. Primò nihil ambiguitatis aut cōtrouersiæ habet cū Matthæo, quod Lucas asserit, videlicet cēturiōnē ad Iesum venisse. Nēpe à vero nō abhorret, seniores Iudæos primitus misisse, vt refert Matthæus, deinde crescente periculo serui vehemēter dilecti, per se accessisse. Vel si malumus, ipse propior erat Christo credēs, quā quos miserat, cū maior sit fidei accessus quam corporis. Adhæc vera est sententia

tentia philosophi, quod per amicos facimus, per nos ipsos facere dicimur. Is ergo ait: Domine puer meus iacet in domo paralyticus. Alludit hæc oratio humilis & prudēs, ad illud fororum Lazari. Ecce quē amas infirmatur. Vbi mira modestia splendet, voluntati domini relinquens, quid opus factū sit. Quod nuperrimè in oratione leprosi filius tractauimus. Sed iam magnates documēta hinc salutaria hauriāt. Centurio infidelis diligebat seruum hunc, & ob id salutem eius quæritat, in domo sua retinet infirmum, & non in hospitali reiecit illum. Est tibi seruus fidelis, sit tibi quasi anima tua, quasi fratrem eum tracta. *Eccle. 33.* Quæ utiq; verba annotatū dignissima sunt. Tanquam animā tuam dilige illum, & veluti fratrem ipsum habeas oportet. Idq; Apostolus vel maximè Epheseis commendat: Considerātes, ait, quoniam & *Eph. 6.* si domini sint, vnus tamen dominus est in cælo vtriusq; tam domini *Colo. 3.* quā mancipij rex omnipotens. Proh nefas, sunt nonnulli adeo immanes, & feri, vt maiorem habeant curam de equis suis, quam de seruis ægrotantibus. Hoccine est fidelitatis insigne? Apostoli doctrinā audite fulguris instar habentis: Qui suorum & maximè domesticorum curam non habet, fidem negauit & est infideli deterior. Induite vos, fratres, viscera misericordiæ, bene mereri de omnibus studentes, maximè de seruis vestris, dogma ab hoc ethnico Centurione saltim accipientes. Sed quid dominus responderit iam audiamus.

Ait illi Iesus: Ego veniens curabo eum. Anima duertendum quam sit propensus Saluator ad miserēdum, statim pollicetur non aliū mittere, sed ipso progrediēte, ægrotum inuisere ac sanare. Non propheta *4. Reg.* Elifeus id fecit, quin primo misit discipulum suū Giezi cum baculo suo, vt suscitaret puerum filium viduæ. At mundi opifex & angelorum imperator, quod verbo duntaxat patrare valebat, quod & tandem effecit, vt Matthæus recenset, id sua gratuita dignatione promittit facere domum Cēturionis adeundo. Notā dum quod regulo Christi Iesu aduētum deposcētī, dictū est: Vade filius tuus viuit, nolēs domū eius intrare, quoniā exiguā fidē habebat: Cēturioni Romano viro diuinitatē Christi ore & corde profitētī dicitur: Ego veniēs curabo eum. Mirabile quidē dictū, idolatræ hominis lares nō horret, sed spōte ire in domū eius promittit, quod lex vetabat Hebræis, nā qui per fidem in corde ducis huius iam habitabat, inuisam illius domū haud habebat. Templum Dei estis ait Apostolus, & Spiritus sanctus habitat in vobis. Hoc est, per fidem & caritatē Deus optimus mentes vestras inhabitare dignatur. Ibat Iesus cum senioribus Hebræis, vt

inquit Lucas. Et cum non lōgè esset à domo, sciens Centurio aduentum Iesu exiit, vt ego reor, & ipse respōdit: Domine nō sum dignus vt intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus, addidit S. Lucas. Propter quod non sum dignum arbitratus, vt venirem ad te. Ecce oratio valde humilis & ingenti fide freta. Quā vt Hierony. & alij doctores astruunt, Christi Iesu diuinitatē proficitur homo ille. Palam hic ostendit quod in psalmo legimus. Ipse dixit & facta sunt, ipse mandauit & creata sunt. Et rursus: Verbo cæli firmati sunt, & spiritus oris eius omnis virtus eorum. En qui domum illius nō intrauit mētem eius possedit, & fide caritate, & spe, ornauit. Dico Christum habitare in cordibus vestris per fidem.

Ephē. 3. Mira res, rationibus hoc suadere contendit Centurio. Habeo, inquit, sub me milites, & cum sim homo tātum, præceptis meis extemplo parent, si ergo commilitones mei mihi obediunt, qui non nihil iuris habeo, quāto magis tibi præcipienti morbus pueri mei parebit, qui Deus est, & vitæ ac mortis habes imperium? Quasi cum sapiente loquutus est. Nec herba neq; malagma sanauit eos, sed tuus domine sermo, qui sanat omnia. Tu es domine, qui vitæ & mortis habes potestatem, & ducis, vsque ad mortem & reducis.

Text. Audiens Iesus miratus est, & sequentibus se dixit: Amen dico vobis non inueni tantam fidem in Israel.

Non vos moueat carissimi quod Saluator miratur, eò quod non ex ignorantia, sed ex rei magnitudine apprehensa, hæc admiratio oborta fuit. Vnde Origenes. Attēde obsecro, quantum, & quale sit quod filius Dei, sapientia patris cælestis admiratur. Planè aurum, opes, principatus, & regna, velut vmbra in conspectu eius sunt, & nihil horum admiratur, sed tantum fidem magnificat, quæ per dilectionem operatur. Quoniam pacto Saluator experimētali sciētia indies crescebat, & secūdum hanc admirari poterat, vberius tractauimus infra octauas Epiphaniæ, super verbo illo Lucæ, Iesus autem proficiebat sapientia & ætate. Ideò lubens nūc sileo. Quod autē tātā fidem afferuit in Israel non inuenisse, quasi exprobrans Hebræorum incredulitatem dixit: Martha & soror eius dixerunt: Domine si fuisses hic frater noster non esset mortuus. Nichodemus alioqui vir sapiēs, Christo respōdit. Quomodo possunt hæc fieri? Hic autē alienigena altius illis de Christo credidit, sub velamine carnis latitantem diuinitatem proficiens. Miror non modo hunc Centurionem, sed alios in quibus fides sacra apparuit. Cetero qui erat iuxta crucē, domini, videns.

IOAN. 11.

IOAN. 3.

videns quod voce magna Saluator obiit, exclamauit dicens: verè fili- *Lucæ. 33.*
lius Dei erat iste. Quibus verbis, vel maxime sacerdotum & pharisæo- *Acto. 10.*
rum cateruam reprehendit. Alius Centurio à beato Petro adductus *Act. 17*
fuit, vt in actis Apostolorum legimus. Denique Centurio erat qui *Lucæ. 1*
Paulum tutatus est, & piè illum tractauit. Vnde in veritate comperi-
mus, quod non est acceptio personarum apud dominum. Notādum
quod Israel appellauit dominus rude vulgus, & sapiētes ac doctores
legis, qui eum persequebantur. Non enim fides Centurionis maior,
aut æquè perfecta fuit, vt Deiparæ virginis, de qua Elisabeth. Beata
quæ credidisti quoniam perficientur in te, quæ dicta sunt tibi à domi-
no. Hinc diuus Hiero. Non Saluator loquitur de patriarchis retro se
culis, non de regina cælorum Maria, nec de Baptista, sed de ijs qui
dum prædicare ac miracula patrare coepit, cōuersi sunt. Vociferātes
dicebant plerique, propheta magnus surrexit in nobis, non autem fi-
lium Dei eū fore credebāt. Quin & Apostoli ipsi relicto eo in manus
inimicorum fugerūt. Vel dicendum quod verbum hoc hiperbolem
sapit, cui alludit illud: Veniebat ad Ioannem baptizātē in Iordane
omnis Hierosolyma & Iudæa. Perspicuum est quod multi Hieroso-
lymis manebāt, qui ad baptisma Ioānis nō confluebāt. Miratur Sal-
uator fidem magnam in alienigena, vt nos admirari doceat. Miratur
Christus vt homo fidē Centurionis, quā ipse vt Deus in corde eius in-
sculpsit. Dicente Paulo, fides donum Dei est.

Amen dico vobis quia multi ab oriente & ab occidente veniet & *Text.*
recūbent cum Abraham, Isaac & Iacob in regno cælorū. Fili autem
regni eiiciētur in tenebras exteriores. Ibi erit fletus & stridor dētū.

Comminatur Iudæis in quibus aliquando regnabat Deus. Ii ob *Acto. 3.*
insignē ingratitude repulsi sunt, & euāgelium ad gētes migravit, vt
Apostolus palam illis innuit. Sed quorū dixit: Pauci sunt electi &
nunc ait multi venient? Origenes. Ex singulis nationibus pauci erūt
selecti, simul autē adnumerati, erunt multi. Vidi turbā magnā quā
dinumerare nemo poterat, ex omnibus gētibus, & tribus stātes an-
te thronū, ait beatus Ioannes. Huc pertinet illud Esai. 2. Veniēt gētes
multæ & dicēt: venite ascendamus ad mōtem domini & ad domum
Dei Iacob. Et docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis eius.
Et Zacharias decem viros dicit vêturos, qui apprehēdant fimbriam *Zacha. 3.*
Iudæi, dicentes: Ibimus vobiscum. Audiuimus, quoniam dominus
vobiscū est. Vnde S. Hierony. quas Esaias septē mulieres vocauit &
Ioānes septē ecclesias, hic decē homines appellat, qui apprehendent
Z 3 fimbria

fimbria Christi Iesu. Tenebræ exteriores gehēna vocatur, eò quòd tenebrosa sit quāuis igrine succensa. Tantum illa habebit lucis, quantum fat sit, ad vidēda quæ sunt afflictiva. S. Tho. 4. d. 44. q. 3. ar. 2. Hinc regalis propheta infernum graphicè depingens ait: Ignis sulphur & spiritus procellarum, pars calicis eorum. Ignis namque sulphureus tritus ac turbidus est. Ibi que flentes ululabunt manducantes linguas suas præ dolore, vt in Apocalypsi legimus: Strident dentibus, tum ad uersus Deum iudicem æquissimum, tum contra se irascentes seiplos dilacerātes, ac sibi maledicētes. O miserabilem ac infelicem sortem cum improbis dæmonijs flammis sempiternis cruciari. At cōtra electi Dei recumbent quiescentes, & epulantes in mensa opipara Christi Iesu, cuius vox ea est: Ego dispono vobis sicut pater disposuit mihi regnum, vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo. O felices conuiuas regis regum Christi, vbi exultatio magna, lætitia iugis, vitæ æternitas adsunt. Nihil nos fratres reuocet, aut detineat, quo minus ad hoc regale cōuiuium perueniamus. Inibi conuiuæ inebriantur ab vbertate domus Dei, & torrente voluptatis dominus potabit eos, teste Dauid.

Psal.

Lucæ. 22.

Psal.

Text.

Matt. 21.

Denique Christus dominus se vertens ad Centurionem ait: Vade & sicut credidisti fiat tibi. Et sanatus est puer in illa hora.

O ineffabilem fidei nostræ fructum & energiam, vt credidisti me Deum esse, & solo verbo cuncta operari, sic tibi fiat. Credamus fratres in Christum, & eū totis medullis cordis diligamus, vt secundum fidem nostrā omniū charismatū dona nobis impertiat. Nobis planè dictum est quicquid orantes petitis credite & accipietis. Ecce quam forti vinculo fides sancta Deū astringit homini, vt negare nequeat, quod constās fides, caritate roborata, efflagitarit. Oremus carissimi cum leproso Christum Iesum inuocantes, precemur eundem Centurionis fidem & caritatem quam in seruum suum exercuit sectantes, quo audire mereamur: Fiat vobis, vt credidistis. En vobis exhibeo quod toto petebatis pectore, incolumitatem corporis & mentis, vt roborati dono gratiæ post exhalatam animam vitam habeatis

æternam. Hanc sua dignatione ipse nobis præstare dignetur. Qui cum Patre, & Spiritu sancto, regnat per secula. Amen.

A P.

APPENDICES ANNOTATIONES QUÆDAM.

Primò, Saluator noster descēdens de mōte euangelici pastoris & prædicatoris typum adūbrat, quiq; vt apostolus cōmonefacit, ne dū sapiētibus, verū etiam insipiētibus debitor est. 1. Cor. 2. Is sanè sic sapientiā loquitur inter perfectos, vt lac nō subtrahat, ijs qui ceu infirmi, forti ac solido pabulo vt nequeūt quēadmodum veritatis prædicator docet. 1. Cor. 3. Ascēdat ergo, & descēdat par est. Ascēdat fidei sacræ mysteria, & sacræ paginæ arcana explicans, descendat autem infirmis rudibus cōdescēdens, ad eorum captū sese submittat. Ita q; non sufficit ascendere nisi sciat descēdere. Sed quādo vt angeli in sca la Iacob legimus prælatus, seu cōcionator ascendere, aut descendere debeat, hic labor hic opus est, nisi spiritu edoctus fuerit & orationi in stauerit. Vos fratres ascendentes in montem contemplationis mentote quia scriptum est: Vnicuique mandauit Deus de proximo suo. Hinc sancta animalia modo in altum eleuata volabant, modo descendendo per humum gradiebantur. Eze. 1.

Secundò, orationis virtus quam sit magna perspicuum est cunctis, vbi leprosus orans, quod efflagitauit à Christo Iesu obtinuit. Imò redemptor noster tam est propensus ad miserēdum, vt confestim oratione expleta, manum suam benedictam extenderit, infirmum tangens, & simul illum emūdans. Vnde perbellè in canticis dictum est: Manus eius tornatiles, aureæ plenę hyacintis. Hoc est, facili cōtactu, hac & illac mouētur, vt in pila notum est. Mira res latro semel orauit in cruce dicens: Domine memento mei dum veneris in regnum tuum. Et subinde dominus respondit: Amen dico tibi hodie mecum eris in paradiso. En quanta agilitas, in manibus Christi sit ad miserendum. At qui manus illius aureę sunt. Aurum quidem diuinitatem præsignat, nam est cunctis metallis præcellentius. Manus ergo Saluatoris diuinæ sunt, potentes & gemmis omnibus meliores. Nec vacuæ esse possunt, sed hyacintis plenę & innumeras virtutes hominibus impēdunt. Bone Deus, quot infirmos, quot mortuos, quot à demone vexatos homines sanauit. Ecce in hoc euāgelio duos hyacintos largitus est Christus, alterū leproso, alterū seruo cēturionis. Imò animas horū fide illuminauit, & caritate succēdens, spe magna roborauit.

Tertiò, humilis cōfessio quātū habet cōmodi hinc colligere licet, leprosus in oratione quā protulit se immūdū proficitur, deinde volū

Z 4 tati

tati Saluatoris suam incolumitatem cōmisit. Id quod maximè Christo placuit, & ob hanc causam cōfestim illum sanauit. Vbi dogma fideles habemus, satis frugiferū, vt nos agnoscentes proclui genu Christi Iesum oremus, cū propheta dicētes: Misere mei dñe quoniā in firmus sum. Sana me dñe quoniam cōturbata sunt ossa mea, Et cum Hieremia, se penumero orare oportet: Sana me dñe & sanabor saluū me fac, & saluus ero. Ad eundem modum leprofus hic orationem effudit & exaudita est oratio eius.

Psal.

4.

Quarto, centurionis fides vehementer laudatur à Christo eò quòd caritate fulta erat. Hæreticorum commenta hoc ariete labefactantur, nam credēs, serui sui salutem magno labore, anxie quæsiuit, tum per alios accedens ad Iesum, tum denique per seipsum, vt latius in euangelio expendimus. O extremam eorum insaniam, qui cum plures virtutes in centurione hoc agnoscant, videlicet, fidem caritatem, & spem, humilitatem, & misericordiam, quam habuit erga seruum suum, tantum fidem extollunt, & eam duntaxat iactant, quum Diuus Iacobus clamat: Fides sine operibus mortua est. Quid dicam, nisi quia cæcauit eos malitia eorum.

5.

Quinto, quamuis calorum multifariè in sacra scriptura fumatur, nunc pro Christo, iuxta illud Appropinquauit in vos regnum Dei, id est, statim veniet ad vos Messias. Nunc vero pro sacra scriptura, vnde legis peritis dictū est, auferetur à nobis regnū Dei & dabitur genti facienti fructus eius, nunc pro Ecclesia militante, quare sagenæ missæ in mare similem fore dixit Saluator. Impræsentiarum quidem Ecclesiam triumphātem intelligimus, vbi est beatitudo sanctorum. S. Tho. 4. distin. 49. quæstio. 1. articu. 2. Et quamuis cœli nihil conferant ad beatitudinem, quæ in visione, & fruitione Dei sita est, secundum quandam decentiam & decorem in cœlo

Lucæ.

1. Mac. 23

Empyreo locum beatorum est Sanct. Thom.

secunda, secundæ. quæst. 4. art. 7. Idq;

S. Augustinus asserit. Ser-

mo. Domini. in

monte.

DOMI-

D O M I N I C A E

Quartæ post Epiphaniam.

DECLAMATIO. XVI.

QVAM sit fidelis pater ille misericordiarum Christus Iesus, ne in tribulatione succumbamus, quataq; sit illi cura, dum calamitatibus varijs in hac labili & fluctuaga vita catimur, palam ostendit Apostolus dicens: Fidelis est Deus, qui non permittet vos tentari, vltra id quod potestis sustinere. Sed faciet cum tentatione prouētum. Ecce fidelem amicum vocat eum qui solus potens, solusq; pius omnium nostrum parēs est, vt fiduciam nostram in ipso collocātes dicamus: Tu es dñe spes mea. Et benemeritò è vestigio subnectitur: Altissimum posuisti refugium tuū. Is planè vt est suapte natura misericors, nihil laboris euenire nobis finit, quod vires nostras excellat, si tamen orationi instemus, quare roborati & prorsus freti, ex quauis tentatione quamlibet immani, plurimum frugis hauriemus. Quod quidem sacra euangelij lectio nobis elegāter patefacit, in qua veluti in speculo, tū sanctę ecclesię labores, tum etiā Christi Iesu potentiā magnā, dilucidè inspicere possumus. Nunc tota animi attētionē, fratres, audite, quomodo Saluator mundi electos suos examinat, & qualiter sua clementia mirabili, ex maris sua tempestate potēter liberat. Historia ergo Euangelica talis est.

Psal.

Ascendente Iesu in nauiculam, sequenti sunt eum discipuli eius. Et Euangelibus. Matthæi. 8. & Marci. 4. & Lucæ. 8.

Mirum videtur quod maris creator, nauigio mare ipsum transire velit, cum olim populo suo in diuisiones aquarū mare Rubrum ipse diuiserit. Veruntamen sic fieri oportebat, vt pulchrè Diuus Augustinus ait, ne dum omnia mirabiliter Christus faceret auferret quod mirabiliter fecit. Expediēbat maximè, vt te hominem indicaret ne Manichæorū versutia ansam assumeret, quippe quæ veram carnem filium

S. Augu.

Z 5

Dei

Dei accepisse temerè negauit. Vt homo famescit, sitit, & alia id genus mala pro nobis obire dignatus est. Ideò tanquam verus homo nauim ascendit, in cuius puppi vt homo dormit, post laborem indigena quiete. Itaque Christus nò indigebat nauì, sed nauis indigebat Christo, qui vt est omnium patrator, sic & omnia sua potenti virtute regit, & moderatur. Argumento rei huius nobis sit, quod remigantibus discipulis nocte quadam, quibus erat ventus contrarius, ad eos venit ambulans super mare, perinde ac si solidam humum calcaret. Ceterum magistrum discipuli nequaquam deserunt, sed vestigia eius sequuntur. Felices dixerim Christicolas qui magno Saluatoris amore accensi, non probra, aut inopiam, non denique salutis aut mortis pericula timent: quo minus Christo Iesu adhæ-

Nota. reant, eius & mandata ad amussim seruent. Cum Apostolo acclamantes: Quis nos separabit à caritate Christi? An fames? An nuditas? An gladius? Scio quia nec mors nec vita poterit nos separare à caritate Dei, quæ est in Christo. En fratres quod in canticis legimus. Fortis est vt mors dilectio, dura velut infernus æmulatio. Lam pades eius lampades ignis atque flammaram. A quæ multæ nò potuerunt extinguere caritatem. Sanè singula emphasin habent, & ad notationem sunt dignissima. Quæ omnia potissimè discipulis Christi congruunt, quem per aridam & mare semper sequuti sunt. Equidem multi dominum comitantur in terra, vbi nullum imminet periculum, vbi honore homines eos prosequuntur, diuitiæ affluunt & omnia tēporaria arridēt. Verūtamen vsq; ad tumētes maris fluctus, vbi naufragiū paupertatis, & vitæ dispēdiū adest, statim Christū relinquunt. Verum multitudo magna Christum sequebatur in terra, nunc ipso ascendente in nauim, duntaxat Apostoli cum ipso condescenderunt. Summa. In mēsa omnes aiunt, etiā si oportuerit me mori tecū nò te negabo. Nihilofetius, Christo Iesu cōprehensio omnes fugerūt eo relicto. Extat ergo vera illa sentētia: Est amicus mensæ, & in tribulatione non permanebit. Nos Christum fratres sequamur ad carceres vsque ad vincula & gladium, nedum mortem plus æquo timeamus, vitam veram abnegemus, vt Petro neganti contingit.

Rom. 8. Non inficior eorum sententiam admodum veram & pulchram fore: qui hanc nauiculam militantem ecclesiam esse dicunt. Verum sacrosancta ecclesia est, quæ in arca Noæ præfiguratur, in qua quotquot diluuiio instante vixerunt, per ipsam euaserunt. Et si beato Petro, vt par est, credimus, arca illa imaginem Christi ecclesiæ gerebat,

1. Petr. 3. extra

extra quā nemo vitam æternam adipisci potest. Nauclerus sapiētissimus huius nauiculæ Christus Iesus est: arbor in medio erecta crux benedicta, vela quæ panduntur caritas, fides, & spes. Vetus vehemēs spūs sancti afflatus: quo impellēte, nec scopulos pertimescimus, nec fluctus persecutionū aliquid mali nobis nauigantibus in hoc mari magno, inferre poterūt. Sæuiant tyāni, equor ipse intumescat, insurgāt Turcæ & sarraceni, hæretici leonis instar rugiāt nauicula Christi ad optatū portū, cūctis aduersantibus deueniet. Dicēte Christo Iesu, & pollicēte: Portæ inferi nò præualebūt aduersus ecclesiā meā. A stipulatur huic sentētiæ Apostolus dicēs: Si Deus est pro nobis quis cōtra nos? Ecce auxilio Dei roborati, nihil est in toto mūdi ambitu, quod timeamus. Ceterū quoniā oēs qui piè viuere volūt in Christo Iesu, persecutiones necessum est patiatur, & dñs clamat: In mundo pressurā habebitis, in me autē pacē. Et iterū: Si me persecuti sunt & vos persequētur, eā ob rē operæpretiū erit, vt in omnibus scuto fidei nos muniamus. Iuxta illud: In omnibus accipiētes scutum fidei, in quo positis omnia tela ignea nequississimi extinguere. Aduertendū, quod tentationes Satanae, nedum tela sunt sed ignea, eò quod maxime orthodoxos infestat, vt carnis oblectamenta sequantur, more iumentorum viuētes, idque Christus vel maxime horret.

Ceterum nauis hic, ni fallor, vita Christiana est, in qua sola Christus rex gloriæ cōquiescit & dormit, Vt enim nauis hæreticorum & infidelium aula est antichristi, & diaboli, nam ipse est rex super filios superbiæ, ita orthodoxorum vita, lectulus Salomonis est in quo Saluator requiescit. Vnde spōsa inuitās filium Dei, vt veniret, & factus homo, homines è faucibus draconis erueret ait: Lectulus noster floridus. Nempè vita Christiana adeò florifera est, vt rosarum in morem, cogitatus, verba, & opera, mirabilem fragrantiam emittāt, angelis & hominibus, nec non & Deo optimo bene olētem. Enimuerò veluti nauis, constricta est vita Christiana, dño contestante: Arcta est via quæ ducit ad beatitudinem. Sed pro dolor pauci inueniunt eam. Enimuerò arctitudo vitæ Christianæ in principio nostræ conuersionis nonnulla est, at verò in fine nimis lata regali propheta dicente: Omnis consummationis vidi finem latum mandatum tuum nimis. Hanc quippe viam pauci inueniunt, eò quod spaciola est via quæ ducit ad barathrum, in qua, quam multi ambulant, honores, opes, carnis lenocinia affectantes. Adhæc quemadmodum nauis infernè stricta est, supernè verò lata, sic electi Dei quæ temporaria sunt tantum-

Ecclesia
sancta.

Matt. 6

Vita Chri
stiana.

Canti.

Matth. 7

Psal.

tantummodo tangētes, cum Apostolo aiunt: Habentes alimenta & quibus tegamur ijs contēti sumus. Imò cum eodem corde & ore clamant: Omnia arbitratus sum, vt stercora, vt Christum lucrificiam.

Ezech. 1. Eam ob rem, de rotis animalium sanctorū legimus, quod sursum eleuabantur. Nam rota in puncto terram tangit, ceu Diuus Grego. pulchrè adnotat. Sic iusti in hac vita, pauperes spiritu sunt, tantūmodo vitæ animalcula accipientes, sine quibus viuere nequeunt. Superna verò & quæ vera sunt bona candido diligunt corde, quæ sursum sunt quærentes non quæ super terram.

Colo. 3. Factus est motus magnus in mari. Anima duertē dum, quod is qui dormiebat Christus, ipse mare cōturbabat. Ipse, inquam, dormiebat & vigilabat, corpore dormit, diuinitate vigilat. Cuius verba ea sunt:

Cantic. Ego dormio & cor meum vigilat, imò anima eius beata, verbo diuino fruens vigilabat: Ecce non dormitabit neq; dormiet qui custodit Israel, multis retro seculis vaticinatus est Dauid. Vultis videre fratres hæc omnia verissima esse, prophetā ipsum audite: Tu conturbas profundum maris, motum autem eius tu mitigas. Ecce qui terminū posuit mari, & dixit hucusq; venies, ibi confringes impetus tuos, vt

Iob. testatur Iob, is ipse vtique; profundū eius cōmouit, ita vt operietur nauis fluctibus. Quorsum tendat tēpestas hæc, quam concitauit Christus nemo tam est rudis qui ambigat. Equidē explorare voluit discipulorum fidem, esset perfecta necne. Ad eādem imaginē Deus olim probauit Abraham, dum in monte vnicum filium ei præcepit occidere, & sic adamans ille probatus est indomabilisq; inuentus, & in

Gene. 22 gne patientiæ cunctis mortalibus factus. Probatus est & vir rectus Iob multimodis tusionū ictibus, & calamitatibus afflictus. Imò, vt sapiens asserit, probauit tāquam aurum in fornace electos suos dñs, & quasi holocausti hostiā accepit illos, & inuenit eos dignos se. Pulcherrima cōparatio hæc est. Fornax tribulatio aut tentatio est, aurū vir iustus. In igne autē palea fumat, & in cinerē redigitur, aurum ve-

Iacobi. 1. rō scoriam si quam habebat amittit. Hinc Diuus Iacobus: Beatus vir qui suffert tētationem, quoniam cū probatus fuerit accipiet coronā vitæ, quā repromisit Deus diligētibus se. Audistis coronā gloriæ paratam nō omnibus, sed legitimè in agone certātibus, quos Deus optimus vnicè amat. Estote ergo animæ quiores in tribulationibus carissimi, temporarium, imò quod cruciat momentaneum est, æternū autem quod delectat in cælo, beato Augustino teste. Nec absimile est illud Petri: Modicum nunc si contristari oportet, in varijs tentationibus,

nibus, vt probatio fidei vestræ multo pretiosior sit auro quod per ignem probatur. Attendite obsecro carissimi vel vnum tantum verbū illud: Modicum nunc. Sanè quod fragilitas carnis nostrę multum vocat, exiguum & modicū omni librata ratione est. Vnde diuus Augustinus: Nō est magnum in labore, quod tempore breue est. Qui fieri potest vt magnum sit, quod vexat aos, cū vita nostra vapor sit ad modicum parēs? Oremus igitur iam oportet fratres, & cum Dauide precemur: Proba me dñe & tēta me, vte renes meos & cor meū. Perinde dicat: Tui amoris igne cor meū succende & roborā, roboratum ac fretū, probare, & tētare nō desinas. Adhæc in mari discipulos probat vbi tētatio periculosior, sic vt de humano præsidio nulla sit spes, & ad solius Dei potētiam sit fugiē dum. Sic Petrū Apostolū in mari probauit, quando fluctibus propemodum immersus clamabat, dñe saluum me fac. Ad eundem modum Ionam prophetam olim probat in mari, sunt quidē magna pericula in eo. Vnde scriptū est, qui nauigant mare, enarrāt pericula eius. Ecce quam ob causam in mari eos tentauit, nempe vt neminem haberent cōsolatorem nisi magistrum, ad quem fugientes liberati statim verum animarum Saluatorem, & dominum omnium agnoscerent, quod rei exitus nobis ostēdit. Hoc vnum vos latere nolo fratres, quod Hebræi absque nauigio mare rubrum per terram gradientes transierunt, idque de Iordane actum legimus, eò quòd terra fluens lacte & melle populo illi rudi promissa est. Hinc dominus ait: Si volueritis & audieritis me, bona terræ comedetis. Nos verò quibus passim regnum cælorū promittitur, altiorem cursum habemus, super vndas maris seculi huius ambulātes, nauicula vitæ Christianæ euecti. Cum Apostolo dicentes, & hilari facie decantantes: Conuersatio nostra in cælis est. Mitto lubens quod nauis illa, in quam Saluator cum discipulis suis ascendit vna erat. Nam vna est vita Christiana, vbi vna fides vnum baptisma, vnus Deus, & pater omnium. Hæc nauis vsque in finem seculi fluctibus plerisq; cutitur, & calamitatibus innumeris concutitur, verū tamen nō est quod timeamus Christo Iesu afferente: Vobiscū sum, vsque ad consummationem seculi. De nauicula multa attulimus hætenus, de somno vel obiter nunc tractemus aliqua.

Ipse verò dormiebat. Marcus addit, in pupi super ceruicā. Ceruicā ceruicæ nomen fortitur quia in eo caput reclinatur. Theophilatus verò lignū quoddā esse dicit, à nautis sic appellatum. Et iure optimo Saluator noster super lignū in nauicula dormit, qui in ligno sanctæ crucis

*Iacob. 4.**Psal.**Eccli. 43.**Nota.**Eesai. 1.**Matt. 28.**Nota.*

et crucis somnum mortis ut mortem nostram perimeret erat suscepturus. In quo somno, longe melius quam in Adā gestum legimus, de latere Christi dormientis Euam pulcherrimam spōsam eius ecclesiam exisse. Sacramentum magnum hoc, ait Apostolus, de creatione Euxæ differens, sed ubi magnū? Sanè nec ipse siluit, in Christo autē dico, & in ecclesia. Vñ qui dormitis in lectis eburneis, & lasciuitis in stratis vestris, ait dominus. Ecce Saluator mundi lassum caput suū reclinat super ceruicall ligneam blandimentum omne spernens, ne vos secundum carnem viuentes, bysso & purpura induentes pereatis. Ad hæc in puppi gubernaculū nauis est, idē somnus Christi prælatorū dormitionē signat. Quibus dormientibus motus magnus in mari cōsurgit. Verum ex somnolentia pastorum, hæreses pullulāt, infidelium bella cōsurgūt, similtates & dissidia in ecclesia oboriūtur. Imò pleaque mala id genus in ecclesia sancta enascuntur, ob ignauiam, & torporem, necnon & absentiam quorundam prælatorum. Non alio tendebat somnus ille Ionæ in profundo nauis dormientis, vnde tēpe fœua in mari facta est. Timeant prælati Cetus eos deuoret, nam deuorabit illos semel, nec euomet vnquam. Atqui dormit Christus in vita Christiana quando scelera nostra videns, quasi dormiēs dissimulat. Vox eius est, factus sum sicut homo nō audiēs, & nō habēs in ore suo redargutiones. Et rursus in Esaia scriptum est: Tacui, semper filii, patiens fui. Ut parturiēs loquar. Etenim tacet quādiu peccator viuit, ad poenitētiā eum allecētās. Loquetur parturiētis instar in morte, vel iudicio extremo dicēs: Ite maledicti in ignē æternū. Sed iā nos summoperē caueamus Christus dormiat in corde nostro, nā dormit tepidis, vigilat autem feruidis. Spiritu feruentes, ait Apostolus, dño seruiētes. Hos vnice diligit Deus qui que ignis consumens est, tepidos inuisos habet, ad eō ut nauseare eum faciant: Quia tepidus es, inci piā te euomere ex ore meo. Vel si placet de somno cōtemplationis hoc exponamus. Dormit Saluator in nauicula cordis nostri, dū nos ipsi ut altera Maria Magdalena cōtēplationi vacamus. Iuxta illud: Vacate & videte quoniā ego sum Deus. Videre est monachorū cū eos silentio ac solitudini deditos, in mundo crucifixos, quorum vita tam est ex omni parte perfecta ut nihil eis desit. Quos graphicē delineans Apostolus ait: Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo, hæc omnia eō tendunt ut Christus in eis quiescat. Dormit ergo Christus in suis electis, quoniā eos dormire facit, qui vtrūq; hominē sic mortificāt, ut dormire illos dicatis. O felices viros, qui

Prælati.

Ionæ.

Psal. 37.

Esaie. 41

Apoc. 3.
Nota.

Religiosi.

qui hac tranquillitate gaudent, hoc faulstissimo somno soporati, nondum mortui mundo, sed consepulti sunt iam cum Christo. Quid ergo pastores tepidi, tempore tentationis agere debeant nunc audiamus.

Accesserunt ad eum discipuli eius dicentes: Dñe salua nos, perimus. *Text.*

Quam sit audax oratio nūc animaduertite, quippe quæ cælorum regem & dñm dominantium excitare audeat. Exurge dñe quare obdormis, exurge ne repellas in finem, clamabat quondam Dauid, pro cellis tentationum afflicus. Ecce vnice solatiū in quauis anxietate orationē arripiamus, quæ rhōphea bis acuta est, visibilia & inuisibilia bella euincens. Vnde gratias inexhaustas Deo agere debemus, qui armaturam hanc nobis dedit. Hinc propheta gaudenter dicebat: Benedictus dominus, qui non amouit orationem suam, & misericordiam suam à me. Orationi misericordiam Dei adiungit, quia oratio vel maximè misericordiam Dei peccatori conciliauit. Quod perspicuum est, tum in Dauide, Achab, Ezechia, latrone sancto, tum etiam in publicano alijsque innumeris, qui orantes suorum delictorum remissionem acceperunt, insuper & omnium charismatum donis decorati, amici Dei facti sunt. Accesserunt ad Christum discipuli afflictione instante. O nimium felix tribulatio, quæ nos ad Iesum mittit: Ad dominū cum tribularet clamaui, & exaudiuit me, aiebat vir sanctus Dauid. Iesu bone hominumque audivissime obsecramus tuam indulgentissimam caritatem, trahere nos post te, aduersa quæque mitte in nos tepidos & ignauos, hic cura, hic seca, hic vire, & nil nobis parcas, ut in æternum parcas, veluti orabat Diuus Augustinus. Ingrediatur putredo in ossibus nostris, subter nos scateat, ut ascendamus ad populum accinctum nostrum, & requiescamus in pulchritudine pacis, in requie opulenta, quæ in cælis sita est. Accedamus fratres quamprimum, sed ad Christum Iesum qui solus potens, solus pius parens, & de filiis suis benemereri studet. Accedentesque cum discipulis toto pectore clamemus.

Psalm.
Oratio.

Psalm.

S. Augu.

Domine salua nos, perimus. Marcus sic habet. Præceptor non ad te pertinet, quod perimus? Sanè purum hominem alioqui sanctū ad huc credebant esse, ob id tutos se non putant, nisi illo vigilante. Miror tamen qui fieri posset, ut salutem ab eo peterēt, & ipso præsentem perire timebant? Equidem perturbatione tacti, rem minus considerabant? Nos ergo fratres, suscitemus dominū quasi dormientem dum infidelium diram superbiam aduersus orthodoxos seruientem agnos-

Text.

Marc. 4.

scimus,

scimus, dum tot hæreticorum phalanges insurgere quotidie cernimus, tum apud Germanos, tum etiam apud Anglicos. Ingemiscamus habenas lacrymis dantes, vociferemur dicentes: Domine salua nos perimus. Tribulatio proximat, non est qui adiuuet, precamur ne à nobis discedas. Respice vineam istam quam plantauit dextera tua & perface eam. Vulpes paruule nullum non mouent lapidem, vt eam demoliantur exterminentq; Salua domine, tuere nos, qui salus es omnium credentium & sperantium in te. Oratio planè carissimi, cum sit vna omnia potest. Hæc Holophernem cruentum, per manum foeminae sanctæ Iudith prostrauit. Ea est quæ Abimelech superbiâ insignem deuicit, vbi orante Mose in monte, manibus eleuatis in cælum, populus Israel triumphauit. Oratio tandem vt in sacra pagina memoriarum proditum est, triginta vnum reges deuicit, quibus profligatis populus domini terram fluentem lacte & melle, tantoperè desideratam possedit. Notandum quod discipuli hac oratione quid temporale petierunt, nam vita mortalis temporaria, & vt melius dicam, horaria, siue momentanea est. Vnde dogma nobis datur, vt temporalia ipsi petamus non absolute, sed moderamine quodam eo quod illis male vti possimus. At, quæ spiritualia sunt, & malum euentum habere ne queunt, vt virtutes gratia & beatitudo, hæc votis omnibus absque vlla conditione expetenda sunt. Vbi Diuus Augustinus. Hoc licet orare, quod licet desiderare, & quia temporalia licet desiderare, non quidem principaliter, vt in eis finem colloceamus, ideo ea petere Deus ipse non vetat. Quin Saluator nos orare docuit: Panem nostrum quotidianum, da nobis hodie. S. Thom. 2. 2. q. 83. arti. 6. Effet quidem satius vt sancti orare consueuerunt, nihil curæ habere de cibo, salute, & vita, sed ea quæ spiritualia sunt postulare. Vnde regalis propheta dicebat: Ostende faciem tuam & salui erimus. Et rursus: Deduc me in via mandatorum tuorum, quia ipsam volui. Non hoc dixerim vt Deum quis tentare temerè audeat, nam Apostolus manibus suis laborabat, quo victum haberet, manus meæ ait, ministrauerunt mihi, & ijs qui mecum erant. Sed anxiam curam tollendam esse dñs admonet vbi ait: Nolite solliciti esse dicentes, quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur. Sed primum querite regnum Dei & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. Verum est quod Socrates discipulos suos instituens, à Deo Optimo docuit nil determinate petere, sed vt daret bona. Ratio, quia ipse solus sciret, quid unicuique proficuum foret. Quæ quidem sententia, partim vera est, & in rebus temporarijs

porarijs, vt tetigimus, quibus male vti solent nonnulli, locum habet. Et de oratione sit latis.

Dixit eis Iesus: Quid timidi estis modicæ fidei? Tunc surgens imperauit ventis & mari, & facta est tranquillitas magna. Text.

Iuxta Lucam habetur: Vbi est fides vestra? Secundum Marcum, Lucæ. 5. nōdum habetis fidem? Sanè hoc vel maximè Christo Iesu placet, vt ingentem fidem, magnam spem flamigeramq; charitatem in ipsum hebeamus, nihil pertimescamus, quâquam plurima tētionū fluenta inundent. Hinc ad Abraham ait: Noli timere ego protector tuus sum, & merces magna tua nimis. O præclarum verbum pectori nostro semper, vbiq; gestandum. Noli timere, ego protector tuus sum. Esai. 43. Et iterum: Noli timere Iacob, quia redemi te, & vocavi te nomine tuo. Meus es tu. Quum pertransieris per aquas tecum ero, & flumina non operient te. Cum ambulaueris in igne non cōbureris, & flamma non ardebit in te, quia ego dñs Deus tuus. Timorē posthac abijciamus, fratres, ne timidi simus amplius, tot promissa ex ore dñi profecta audientes, ne forte cōqueratur Saluator & dicat: Quid timidi estis modicæ fidei? Quis obsecro vobis nocebit si boni æmulatores fueritis? Quid expauescitis, cum Christo Iesu nauigantes & pelagus mundi huius transeuntes? Vocem imperterriti militis iam audite obsecro: Si Deus est pro nobis, quis contra nos? Et alius gigas fortissimus ait: Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo. Dominus mihi adiutor & ego despiciam inimicos meos. Cæterum qualiter modicæ fidei erant discipuli, qui sic orant, salua nos perimus? Chryostomus ait. Verum si magnam fidem habuissent, ipsi in nomine Iesu imperarēt mari & ventis, & statim sedarētur. Rursus nisi paruum haberent fidem, neutiquam cum excitassent, quasi vigilas posset, quod non dormiēs poterat. In quo eos fefellit sua cogitatio. Nunc mirabilem potestatem Matthæus pulchrè describit. 1. Petr. 3. Rom. 8. Psal. 88. S. Chryf.

Surgens imperauit ventis & mari, & facta est tranquillitas magna. Text.

Mirabili ordine, stupendoq; artificio, cuncta operatus est Christus, primò increpauit discipulos arguens eos pusillæ fidei, quæ quidem causa fuit tempestatis instantis. Petro namq; dubitante & ventum validum timete, coepit mergi quem orantem Saluator manu sua potenti eripuit dicens: Modicæ fidei, quare dubitasti? Videte quam optimè scriptum sit: Hæc est victoria quæ vincit mundum fides nostra. Adhæc imperauit ventis & mari nam ipse est qui terminum ei præfixit, & posuit veles & ostia. Vt in Iob legimus: Ipse, inquam, Iob. 38.

est de quo David: Tu dñaris potestati maris. Quod nemini regum cōcessum est vnquā. Principes possident terræ climata, dominātur hominibus, elationes maris haud sedare queūt. Sed altius rē hāc repeta-
 mus. Vēti ecclesiā sanctā conturbātes, vel tyrāni sunt, qui tot marty-
 restrucidātes, nauim Christi perdere satagebāt. Aut hāretici impro-
 bi sunt, qui per quatuor bestias illas quas Daniel intuebatur supra mā-
 re inuicē pugnātes præsīgnātur. Superbia ab oriēte perflat, & a diffi-
 cat turrim Babel. Auaritia ab occidēte, qua inundāte refrigescit cari-
 tas multorū. Saluatore teste: A meridie procella luxuriæ oritur, nun-
 quam dicēs sufficit. Ab Aquilone discordia efflat, quæ idolū zeli in
 Ezechiele appellatur. His quatuor ventis quatuor præsīdēt bestię &
 nauim sanctę ecclesię demergere conātur. At Christus Iesus, vt olim
 de Pharaone populū suū in manu valida eduxit, ita nūc a quibusuis
 procellis nos tutatur, & protegit. Modo ipsum precantes, orationiq;
 pro nostra viridi instātes simus. Iuxta illud: Rogate quæ ad pacē sunt
 Hierusalem. Et saluator ait. Rogate dominum messis, vt mittat ope-
 rarios in messem suam. Vnde sancti doctores pulchre colligūt, præ-
 destinationem iuari precibus nostris. Surgens dominus miserebitur
 ecclesię suæ, stabit & spiritus procellæ, silebunt fluctus tempe-
 statis, fiet quæ tranquillitas magna in ecclesia sanctā. Quid plura? In-
 quouis nostrum quotidie tempestas tentationis insurgit, & tum su-
 perbiæ, tum iræ, tum deniq; carnis motus magnus sit, quem placare
 solus Christus Iesus potest. Nonne caro concupiscit aduersus Spiri-
 tum, & spiritus aduersus carnem? En Cain pessimus insectatur iu-
 stum Abel, & liuore inuidiæ accensus, eum exterminare molitur.
 Ismael improbus aduersatur Isaac, qui secundum spiritum natus est.
 Et Esau technas tendit contra Iacob mansuetum & pium. Obnixē
 eam ob rem orandum est, vt saluator imperet ventis & mari, ne for-
 sitan pereamus in tētatione succūbentes. Nec alio tēdit dogma illud
 salubre: Orate & vigilate, ne intretis in tētationem. Sanē tētationi
 succūbere, in eam intrare est. Cū Dauidē vtq; in defesse clamemus:
 Dñe non me demergat tēpestas aquæ, neq; absorbeat super me pu-
 teus os suū. Eripe me de luto, vt nō infingar. Id est, de lutulētis cogita-
 tionibus gratia tua liberet me, nā scio & optimē scio, quia nemo po-
 test esse cōtinens, nisi tu des. Tunc erit trāquillitas nō quænis sed ma-
 gna, quæ cōtingere nō solet, nisi post tribulationē & magnā tēpesta-
 tē. Cū lapidibus regionū pactū tuū, & bestię terre pacificę erūt tibi,
 ait Iob. Lapidēs regiōis sancti sunt gloriosi, quos si reuerēter inuoca-
 uerimus,

Danie. 7.

Prou. 30

Eze. 8.

Lucæ.

Nota.

Gen. 4.

Psal. 68.

Iob.

uerimus, belluinæ cogitationes, nihil nocere nobis poterūt. Pacificę
 erūt, non emortuæ, nā quādiu caro viuit nemo quālibet senex, pror-
 sus sibi fidat oportet. Senes vtq; Susanæ persecutores erāt, nihilomi-
 nus ignis prauæ cōcupiscētiæ in eis exardescebat. Idq; de rege Salo-
 mone memoriæ proditū esse nemo est qui ambigat. Felices qui tran-
 quillitate, summi numinis virtute facta gaudent decātare valent:
 Trāsuimus per ignē & aquā & induxisti nos in refrigeriū. Et cū vir-
 gine benedicta Sara dicunt: Hoc pro certo habet omnis qui colit te,
 quod vita eius si in probatiōe sit coronabitur, etsi in corruptione fue-
 rit, ad misericordiā tuā venire licebit. Nō enim delectaris in perditio-
 nibus nostris. Quia post tēpestatem trāquillū facis, & post lacryma-
 tionē & fletū, exultationē infundis. Nihil est in hac oratione, fratres,
 quod nō magnum solatiū nobis afferat, imò in veteri testamento, &
 in nouo, huius orationis veritas patescit. Potissimē erga discipulos ve-
 hemēter afflictos hoc ipsum actitatū inspiciamus, quippe qui post tē-
 pestatē magnā, tranquillitatēq; magnā viderūt Christo Iesu imperā-
 te mari & vētis, vtpote maris & totius orbis creatore. Cui omnia iure
 parent, & ad nutū quātotius obediūt. Vñ tamē peccatori renitēti,
 qui solus rebellis est, & volūtatem Dei optimi pro nihil pendit. Ma-
 re & elemēta sensus expertia creatori suo obtemperāt, homo autem
 rationis capax reluctatur voluntati diuinæ. O dementiam execran-
 dam, o stulciam insignem! Si ego dominus, vbi est timor meus? Si
 ego, inquit, pater, vbi est amor meus? Miraculi fructus ingens nunc
 ob oculos nostros ponitur.

Dani.

Psal.

Tobi.

Malac. 1.

Text.

Porro homines mirati sunt dicētes: Qualis est hic, quia vēti & ma-
 re obediunt ei.

Iure optimo stupent, repente tranquillitatem intuētes mare, non
 sensum, vt suapte natura solet quiescere. At homines nauis appellan-
 tur, nam ob honorem apostoli, vel discipuli dicti sunt, qui comitabā-
 tur Christum. Origenes autem ait, nihil vetat, quominus homines di-
 scipuli nuncupentur, quoniam potentiam non nouerant Saluatoris.
 Idem beatus Hieronymus asserit. Quin & hęc admiratio vtroque
 amplectitur, tam discipulos, quam nautas. Benemeritō mirati sunt
 omnes. Eo quod non precibus, vt olim Helias, & Elifeus aquas Ior-
 danis diuiserunt. Non virga percutiens veluti Moses mare rubrum
 scidit, sed solo iussu suo, pontum sedauit, & ventum silere fecit. Itaq;
 vt dormitio eum hominē fore indicauit, ita maris tranquillitas Deū,
 ac creatorem mundi iannuit.

Exo. 8.

Pfal. tur quamplurimos, iuxta illud: Multæ tribulationes iustorum. Veruntamen sicut propheta addidit, de omnibus ijs liberabit eos dominus. Notandum, ab omnibus, quia fieri non potest ut deserat diligentes se. At contra, infideles & improbi hæretici, extra nauim Christi, nedum pericula, sed naufragium miserum patiuntur, & demersi detruduntur in barathrum nunquam inde exituri. Vbi profectò cum Satana vapulabunt, plagis multis, committas poenas luentes, eò quòd Christum Iesum relinquerunt, sponfamque eius sacrosanctam Romanam ecclesiam deserentes.

5. Quintò, hoc loco discamus, quam pius & misericors sit Saluator noster, orantibus discipulis surrexit confestim & consolatus est eos, tristitia & timore affectos. Quippe qui ut imperauit, ventis & mari, tranquilla facta sunt omnia. At qui, nauis & siperenè procellis sæuientibus operiebatur, haud submersa est. Vbi pollicitatio illa nimis splendat. Portæ inferi, non preualebunt aduersus ecclesiam meam. *Matt. 16.* Quin, & quo magis persequuntur, eo magis floret, dum opprimitur crescit, dum contemnitur proficit, dum læditur vincit, ut perpulchrè asserit diuus Hylarius, lib. 7. de Trinit. Idque de populo Israelitico legitimus, qui à Pharaone tyrano oppressus fuit valde, nihilosecius, quo plus labore & flagellis eum cruentus rex affligebat, eò amplius crescebat. Vnde mirabilior apparebat summi numinis potentia.

6. Sextò, tadem hæc historia cõmonefacit nos ne spem abijciamus, sed cum viro sancto Iob dicamus. Etiam si occiderit me, in ipso sperabo. Sic discipuli confidentes ad Iesum acceperunt eius præsidium inuocantes. Ad eandem imaginem fideles omnes quibusuis calamitatibus vallati, ad Iesum pietissimū accurrant, quiq; solus salus & vita est, omnium venientium ad se. Exemplo nobis sit rex ille Iosaphat, qui in angustia constitutus sic orabat. Cum ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui ut oculos nostros ad te dirigamus. Ita decet nos orationi instare & indefessè orare, donec

Saluator noster subueniat, dabitque quod flagitamus, si eius gloriæ & salutis nostræ profuturum fuerit.

DOMI-

D O M I N I C A E
Quintæ post Epiphaniam.

DECLAMATIO. XVII.

QVANTA sit diaboli versutia, carissimi, quantaque hominum ignauia, sanctus Petrus paucis verbis palam facit. Sobrii estote, inquit, & vigilate, quia aduersarius vester diabolus, tanquam leo rugiens, circuit querens quem deuoret. Cui resistite fortes in fide. En arma insuperabilia aduersus hostiles incurfus Satanæ, sobrietas & vigilantia, quibus abiectis, Eua in paradiso statim occubuit. Sanè nisi vetitum fructum degustasset, nullatenus subdulus hostis eam profligasset. Obdormire ipsa coepit ubi ambigere, de præcepto domini ausa est, dicens. Ne fortè moriamur. Idque magno suo & nostro malo. At Adam mādatum Dei contēnens, & vxori placere decernens, somno indulsit, quo dormiente inimicus homo diabolus superfeminauit suum pessimum semen. Ne ergo leo hic nequam, nobis nocere valeat & ne quod absit, quam fidelem deglutiat, Saluator mūdi hac parabola nos docet quāta nobis sit opus vigilantia. Dormiētibus truculentus inimicus vena sua infundit, non vigilantibus. Quippe qui operibus sanctis, assiduisque orationibus instant. Ait ergo Euangelista Mattheus.

Dixit Iesus discipulis suis parabolam hanc: Simile factum est regnum cælorum homini, qui feminauit bonum semen in agro suo. Cum autem dormirent homines, venit inimicus eius & super seminavit zizania in medio tritici, & abiit Matthæ. 13.

In parabolis sæpe loquebatur Christus turbis, nā teste Diuo Hieronymo. Palestinis talis erat loquēdi modus. Adhæc Dauid de Messia vaticinatus fuerat dicens: In parabolis operia os meū, loquar profitiones ab initio. Mattheus hanc rationē adducēs sic habet. Sine parabolis nō loquebatur eis, ut adimpelleretur quod dictū est per prophetā: Aperiam in parabolis os meum, & eructabo abscondita à cõstitutione

mundi. Vbi mysteria redemptionis nostræ abscondita vocantur, quæ tantum reuelata sunt prophetis. Vnde velamen vsq; adhuc positum est, super cor Hebræorum, vt ait Apostolus, si ergo cõuerfi fuerint ad Christum, subinde auferretur velamen. Nos verò orthodoxi felices in quos fines seculorũ deuenerũt, iam iam reuelata facie imaginem & arcana Dei, optime specularantes, in eadem imaginem transformamur, à claritate in claritatem tãquam à domini spiritu. Quam ob rem nobis datum est nosse mysterium regni Dei, superbis verò in parabolis, vt audietes non intelligant, veluti Saluator ore suo benedictio loquutus est. Orantibus Apostolis, Christum hanc parabolam explanauit ad amussim, vos fratres attendite, quam breui verbo eam expediuit. Et dissece nobis dñe parabolam zizaniorum agri aiunt, qui respondens ait: Qui seminat bonum semen est filius hominis. Ager autem est mũdus. Bonum verò semen, hi sunt filij regni. Zizania autem filij nequam. Inimicus autem qui seminauit ea diabolus est. Messis verò consummatio seculi. Messores autem angeli sunt. Zizania igni comburentur, & iusti tunc fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. Qui habet aures audiendi audiat. Ecce exacta & præclara expositio quam magister summus nobis reliquit. Opera pretium erit, non nihil iustis hæc explicare. Scriptum quippe est: Verba sapientum ornant scientiam. Et iterum: Qui me elucidant vitam æternam habebunt. En brauiũ mirabile doctoribus summi numinis ore promissum. Regnum celorum nõ habitatio beatorum hic appellatur, equidem ibi nec dæmon, ex quo cecidit vt fulgur, quicquam potest, nec scandala inibi oriuntur vlla. Quin summa pax, ingensque tranquillitas inuenitur, dicente Dauide: Qui posuit fines tuos pacem, & adipe frumenti satiatur te. Felix ciuitas quæ pacis antemuralia habet, quæ fruitione diuina gaudet, & satiatur. Vtinam nos inopes inter tot bella gradientes, vel de micis, quæ cadunt ex illa regali & opipara mensa edemus. Regnũ celorũ ecclesia sancta Romana est, in qua triticum, optimum, & zizania iniqua adinueniuntur immista. Idque alto Dei iudicio factum est. Nam ideò impius viuunt vt conuertatur, aut ideò viuunt, vt per eum bonus exerceatur, beato Augustino teste. Vera quidem illa sententia est: Stultus seruiet sapienti. Quod in Cain pessimo, & in fratribus Ioseph, nec nõ & in Saule iniquo palã est. Impij obsequium magnũ præstãt iustis viris, imò Herodes cruentus, nunquam æquè beatis paruulis profuisset obsequio, sicut p̄fuit odio. Vos obsecro fratres, vt æquanimiter inimicorũ mala sustineatis, certo certius

scientes

scientes quoniam stultus velit nolit, seruit sapienti. Huc pertinet illud Pauli: Diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum. At contra iniquis omnia vertuntur in dispendium. Honor, opes, salus, & vita, & quæ Deus optimus ad pœnitentiam eis erogat, in eorum iacturam cooperantur. Quid plura? Ex patris sceleribus non vulgare fructum electi Dei hauriunt. Equidem cautiores resurgunt deinde, & fragilitatem suam agnoscẽtes clamant: Bonum mihi quia humiliasti me, vt discam iustificationes tuas. Ecce quid subest causæ, vt in ecclesia rex omnipotens Christus, procaces & impios homines viuere sinat. Mira res, peccata ipsa electis Dei sunt frugi, tantum ab est vt peccatores damnatum aliquod eis inferant. Zizania ergo oportet esse inter triticum, ad seculi finem vsque.

Ceterum Saluator noster est, qui optimum seminat semen, cuius dogmata tam sunt electa & sancta, vt nihil lolij habeant, ipso dicente: Verba quæ ego loquor spiritus & vita sunt. Perinde dicat, ea quæ sunt spiritualia præ se ferunt, & vitam æternam pollicentur illa obseruantibus. Huc attinet illud beati Petri: Quo ibimus, verba vitæ æternæ habes? Ex hoc semine optimo, tot iusti oboriuntur, & in ecclesia omnes fideles enascuntur, imitantes Christum seminatore per omnia, mundi luxum calcantes, & carnis lenocinia profus spernentes. Vnde orabat propheta: Incola ego sum in terra, non abscondas à me mandata tua. Hoc est, quoniam in hoc exilio dego, vbi tot sunt peccatorũ tenebræ, vt possim bonũ semẽ esse, mãdata tua mihi ostẽde. O miram Dei in nos pietatem, filius Dei altissimi huc venit, vt filios regni regeneraret, quiq; antea Adæ filij & semen nequam erant, imò filij iræ nascebantur, vt Paulus admonet. Voluntariæ genuit nos verbo veritatis, ait Iacobus. Hinc palam est, Adam filios iræ genuisse, Christus autem filios Dei nos effecit. Vt enim ager in cultas spinas & tribulos generat, etsi quas herbas profert, pabula iumentorum sunt, & frustraneæ. Sic nisi sator Christus adsit homines alioqui sapientes, vt fuere philosophi, non nisi arbuta & herbe innanes sunt. De quibus Esaias ait: Venti peccatrici, semini nequam, filijs sceleratis, dereliquerunt dominum. At qui de filijs regni inquit Petrus: Generati estis non ex semine corruptibili, sed incorruptibili, per verbum Dei, permanẽtis in æternũ. Hos planè Saluator seminat in hoc mundo, quando per verbum vocat in fidem. Mirabile dictũ, fratres quam sit potẽs semen hoc Dei, de quo in psalmo: Potens in terra erit semen eius. En filios Dei ad eò potẽtes vocauit fore in hac vita, vt

Aa 5 cum

cum. A postolo clamare audeant: Omnia possum in eo qui me confortat. Eodem attinet sententia illa beati Ioannis quippe quæ non nihil habet difficultatis. Omnis qui ex Deo est non peccat, quia semē Dei

1. Ioan. 3. manet in illo. Ac si patenter dicat. Qui verbum Dei in corde retinet, in peccato non permanebit vsque in finem. Cur ita? Quoniam resipiscet & poenitentiam tandem aget, quamquam vt fragilis labatur. Ad hæc versipellis & astutus dæmon tam est inuidus & fallax, vt videns à Christo bonum triticum seminatum in agro mundi nihil, intentatum relinquit, quo superfeminet zizanium suum iniquum. Is inimicus Dei vocatur, quia superbia eius ipsum excæcauit, & ob id è cælo eiectus in lacum sulphureū, flammis exurit. Inimicus hominis est

Gen. 3. ad exordis mundi, quare homicida vocatur. Quin & dominus ei dixit. Inimicitias ponam inter te & mulierum, inter semē tuum & semē illius, ipsa conteret caput tuum. En bellum iuge quod gerit contra filios Dei diabolus, rugiens velut leo, quæritanque, nullum non mouens lapidē, vt habeat quem deuoret. Quique nil potest contra nos, nisi somno ingrauescente. Ideò dictum est, dum dormirent homines. O execrandam hominum pigritiam, o vehementer detestandam eorum inertiam, dæmonis technæ, & anfractus nihil aduersus nos valent, nisi somno indulgeamus. Iacobi dogma audite. Resi-

Iacobi. 4. stite diabolo, & fugiet à vobis. Nōne vecors & fragilis est hostis, qui confestim, vt ei resistitur, fugam capit, & terga vertit? Verum drachonis fortitudo somnolentia misera hominum est, dormiunt homines quando ab animarum custodia torpescunt. Hinc diuus Augustinus. Dormiunt homines cum negligenter prepositi ecclesiæ nō attendunt

Canti. super grege suo. Quorum vox ea est: Possuerunt me custodem in vineis, vineam meam non custodiui. Beati qui vt pastores Bethleem vigilant super gregem suum, hosce planè lux de cælo circumfulget, & angelum Dei nuntium loquētem audient. Ii rationem optimam reddent, principi pastorum Christo Iesu aduētanti, & in iudicio ouium suarum rationem deposcenti. Sed pro dolor non solum pastores quidam dormiūt, vt diabolus hæreses seminet quæ plurimas, scœleraq; innumera planctet, sed nos peccati somno dediti aditum diabolo paramus, stertimus torpore iniquo pigritates. Alioqui A postolus non diceret: Surge qui dormis, resurge à mortuis, & illuminabit te Christi

Eph. 5. Ecce lethalis somnus peccati, qui animam enecat, quem vocauit dormientem euestigio mortuum appellauit. Et iterum: Omnes filij lucis estis, & filij Dei. Non sumus noctis neque tenebrarum, igitur

non

non dormiamus, sicut cæteri, sed vigilemus & sobrij simus. Agite iā **1. Thes. 5.** fratres hora est iam nos de somno surgere, abijciamus ergo opera tenebrarum, in quibus ante hæc dormitabamus, & induamur quamprimum arma lucis, gratia Dei & virtutum omnium, quippe quæ sole ipso clariores sunt & candidiores. Vbi maximè obseruandum quod zizanium non apparuit, nisi iam accrescens, & fructum proferens. Nam praua vtique dogmata & iniqua desideria, non nisi ex fructibus eorum dignoscuntur. Sanè omnes hæretici, veluti diabolus eorum pater, transfigurant se in angelum lucis. Dicentes verbum **1. Cor. 12.** Dei, euangelium Christi, quum nihil minus prædicent quam Christum Iesum. Imò sub ovina pelle, vt optimè Saluator admonet, lupi rapaces delitescunt. Hinc dominus, ex fructibus eorum agnoscat eos. Qui nam fructus? Planè carnis versutæ peccata quorum seminator inimicus homo dæmon est. Hinc iniuidiæ, similtates, seetæ, voluptates cædes, & alia id genus mala enascuntur. Vnde Ioannes absolute ait: Qui facit peccatum ex diabolo est, quoniam **1. Ioan. 3.** ab initio diabolus peccat. Ecce quam adamusim sementa dogmatum diiudicare licebit, oremus dominum supplices, ne nobis vt Ionæ contigat in profundo nauis obdormire, maris procellis sæuientibus. Nam sunt quidam adeò improbi vt cum in profundum mariorum venerint contemnant. Quos Salomon suspirijs extremis deplorat Platoris sententia notanda est. Principes qui noctu vigilant hostibus sunt formidabiles, suis ciuibus vehementer amabiles. Verum sententia hæc homine sapiente est digna.

Accedentes autem serui patrifamilias dixerunt ei. Domine vis **Text.** imus & colligimus ea? Et ait non, ne fortè colligentes zizania, eradicetis simul cum eis & triticum.

Serui domini zelo magno accensi angeli sunt, vt Saluator noster nobis exposuit. Quibus facile erat omnes sarracenos, turcas & hæreticos interimere. Imò vnus eorum tantum in exercitu senacherith nocte vna magnam stragem fecit, 180. millia hominum occidens. **Psalm.** runtamen misericors & miserator dominus longanimis & multum misericors, non statim vlciscitur, sed lentè agit, nolens aliquos perire, sed omnes ad poenitentiam reuerti, vt diuus Petrus testatur. Non sunt peccata Amorreorū adimpleta, dixit olim Deus. Vel angelici viri hi sunt, qui tot mala in mundo aspectantes flēt ingemif. etes gloriam Dei zelates. Talis erat Moyses q vidēs peccata populi tabulas digito **Exod. 32.** Dei

Dei scriptas fregit, & se de libro vitæ deleri petiuit, ne ira Dei populum vastaret. Talis & Phinees vidēs Israelitam cū Madianitide scortari, eos pugione confodit. Et placatus est dñs. Talis deniq; David, cuius verba sunt: Vidi præuaricātes & tabescebam quia eloquia tua non custodierunt. Et rursus: Defectio tenuit me, pro peccatoribus de relinquētibus legem tuam. O quā indigemus hodie viris his zelo Dei succēsis, qui vt alter Helias clamēt: Zelo zelatus sum pro domo Dei, qui Baal sacerdotes impios occidat. Mira res! Deus optimus scit cur impij prosperentur & viuant, eam ob rem iubet eos dimittere, vsque ad tempus præstitutum. Vbi vel maximē eius bonitas effulget.

Text. Sinite ait vtraque crescere, vsque ad messem.

Mirabili Dei prouidentia id actum est, nam ipse solus scit qui sunt eius, quidam lolium vidētur secundum præsentem iustitiam, sunt autē triticum in prædestinatione æterna. Hoc in Paulo perspicuū est qui persequebatur ecclesiam Christi: in Cypriano & B. Augustino, quos Deus tati fecit, vt nedū ad se vocaret, sed columnas in tēplo suo effecerit. Nolite ante tempus iudicare, fratres, donec veniat dñs. Sed cum tremore & timore vestrā operamini salutē. Iudas in apostolatu triticum fore videbatur, & tādē in zizania versus perijt. Latro sceleribus plenus in crucē pendēs zizanium apparebat igni comburendum, sed dignatione Dei post exhalatam animam statim, in paradiso cum Christo fuit. Ecce iudicia Dei abyssus multa. Est & alia ratio cur impij viuant, quam superius tetigimus, nempe vt per illos pij viri exerceātur, & coronentur. Vnde Paulus: Quomodo tūc, is qui secundum carnem erat, persequebatur eum qui secundum spiritum, ita & nunc. Videte quam succintē & luculēter in Ismaelæ & Isaac, lolium & triticum, probos & impios homines delineauit.

Text. Tunc dicam messoribus, colligite primum zizania, & alligate ea in manipulos ad comburendum,

Messores, vt iam diximus, angeli sunt. De quibus Saluator: Exhibēt angeli, & separabunt malos de medio iustorum, & mittent eos in caminū ignis, ibi erit fletus & stridor dētium. Notandum quod non solum diabolus laborat, vt opera mala faciamus, sed dum suadere non hoc valet, saltem opera recta, praua studet intentione foedare. Itaque cauti simus tot periculis circumuallati, alioqui, lolium erimus, quod messoribus in fasciculos colligent ad comburendum. Notandum quod falsō hæretici autumat dicentes Christum zizania relinquere iussit, ergo pseudopropheta non sunt comburendi. Sanē angeli vtantur omnes

omnes malos perdere, non autem iudex interficere hæreticum. Neque enim sine causa, gladium portat, ad vindictam malefactorum ad laudem verō bonorum. Iterum angelis prohibetur colligere improbos quando erradicandus est bonus. At vbi bonus non erradicatur hæreticus comburatur oportet. Sublato enim Loth de medio Sodomorum angeli homines pessimos ignibus tradant. Verum si in lege veteri filium iactantem maledictā in parentes Deus præcepit lapidare, quāto magis hæreticus qui blasphemare aduersus Deum audet, est occidendus. Notandum quidem, quod dum Christus Iesus in hac vita nos plecit velut igne nos probat. Iuxta illud: Igne me examina st, & non est inuenta in me iniquitas. At vbi zizania colligere iubet & in fasciculos congregat iudex in caminum ignis, tunc grauissima, & perpetua ira Dei infligitur impijs. Quando quidem ibi erit fletus & stridor dētium, transibunt enim ab aquis niuum ad calorem nimum, teste Iob. Erīt pœnitentia, sed frustranea quia serotina. Pœnitentiam agentes ait sapiens, & præ angustia spiritus gementes. Quid plura? Manducabūt linguas suas præ dolore, ceu in Apocalypsi scriptum est. Hæc omnia propter nos fratres scripta sunt, vt labores non fugiamus, quos Christus nobis immittit. Sciētes, quoniam horrendū est incidere in manus Dei viuētis. Quin si patientia adsit, quod momentaneum est, & leue tribulationis nostræ, supra mundum in sublimitate æternū gloriæ pondus operatur in nobis. Sanē singula verba magnam emphasim habent, vos in corde vestro ea expēdit, pœnitius considerantes, qualiter ab hoc momento calamitoso pendeat beatitudo æterna. Colligent itaque zizania in fasciculos, hoc est, perpetuis vinculis perditionis constringentur, & in ignem mittentur. Dicente Diuo Ioāne: Descendit ignis de caelo, & deuorauit eos. Et diabolus qui seducebat eos, missus est in stagnum ignis & sulphuris. Vbi bestia & pseudopropheta cruciabuntur die ac nocte, in secula seculorum. Fas est vt cum diabolo pœnas luant, qui diaboli scelera imitantes, spontē Christum Iesum reliquerūt. Ius inquam, erit, vt qui diaboli furorem & procacitatem sectati sunt, ad mortem vsq; mala patrant, cum diabolo perpetim pœnas dent commeritas. Nonne duodecim ego vos elegi, & vnus ex vobis diabolus est? Ait dominus, de improbo Iuda loquens. Peccator quidem vocatur, qui labitur, quia fragilis, nihilominus resurgit & pœnitet. Qui verō vitā omnem in delicto transigit, is diabolus est.

Nolim vos latere fratres, quod donec Messis veniat inter zizania viuē-

Rom. 13.

Gene. 18.

Psal.

Iob.

Sapi. 5.

Apo. 16.

Apo. 20.

- Canti.* viuendum est. Imò sponsus in canticis lilium inter spinas vocat sponsam suam, quæ hæc Romana Ecclesia est, vel quælibet anima sancta. O flos delicate & candens lilium, ait Bernardus, vide quomodo caute ambules, inter sentes. Verum inter scorpiones viuimus, quos caute re iubemur, non occidere, nisi iudicis autoritas adsit. Aduertendum quod lilium vnum est, spinæ quidem multæ. Vix tercentum erant in exercitu Gedæonis, vbi primo triginta millia Hebræorum numerata sunt. Relictus sum solus aiebat Helias flens, cum malorum cunctos inspexisset. 3. Reg. 19. Atqui ne inter zizania viuere ægrè feramus, memores simus, quod aliquando, & nos zizanium fuimus. Ne abominaberis Aegyptium, ait dominus, quia tu aliquando in Aegypto fuisti. Eratis aliquando tenebræ, inquit Apostolus, nunc autem, lux in domino. Et rursum: Hæc enim fuistis, sed abluti estis, sanctificati & iustificati: & translati de morte ad vitam. Non quidem est triticum qui non zizania tolerat, sed lolium. Audite vocem veri frumenti. Cum iis qui oderunt pacem eram pacificus. Veniet dies illa domini, & tunc zizania euellentur in fasciculos alligabuntur, vt quos si milis culpa inquinauit, par pœna cõstringat. Si autè quis roget, quorsum Esaias ait, congregabuntur in cõgregatione vnus fascis in lacum? Sanctus Hieronymus ait: In vno eodem manentes loco, diuersa tamen supplicia habebunt. Gehenna vna est non tamen cunctos vna eadem pœna plectit. Nam in cælo mansiones multæ sunt paratæ iustis. Infelices eos dixerim qui in sceleribus suis permanserint, nam vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur vnquã: ipsi tamen morietur, nam fiet illis mors sine morte, finis sine fine, quia mors viuunt, & finis incipit. Quis nisi demens hæc audiens non obstupescit? Quis posthac in peccato persistere audebit? Stipè dia peccati mors est: at mori cum Satana quis vult? Si verò quis diligit vitam, & dies cupit videre bonos, prohibeat linguam suam à malo, & labia sua ne loquantur dolum. Inquirat pacem & persequatur eam quemadmodum regalis propheta cõmonescit. Enimvero si in hac laboriosa vita, nihil dulcius ipsa vita, quantò suauior, hæc mellitior erit cælestis & beata vita? Vbi profectò fames nõ infestat, aut sitis, dolor non cruciat, mortis timor non attingit, vbi denique nihil malum, sed omne bonum inuenitur. Dicente domino Moyfi: Ego ostendam tibi omne bonum. Et Dauid: satiabor dum apparuerit gloria tua. De ijs qui Deo famulatum & iuge obsequium offerunt, ait nunc pater familias, mesforibus.

Triticum

Triticum autem congregate in horreum meum. *Text.*
 Ecce quam sit varia ratio zizaniorum & tritici. Illi colliguntur violenter, quia non vltro moriuntur. Dicente domino de auaro diuite: Hac nocte repotent animam tuam à te. Quæ congregasti cuius erunt? Imò ligatis manibus & pedibus mittentur in tenebras exteriores. Quorum typum ille gerebat qui vestem nuptialem non habuit, in nuptijs filii regis. Iusti autem viri qui nomenclaturam tritici habent, congregantur, eò quod sponte obeant, & optimo Deo gratias agant, quando seculum hoc calamitosum deserunt. Quin cum Apostolo sæpenumero orantes aiunt: Desiderium habens dissolui & esse cum Christo. Rursum cum Dauid, diu noctuque precantur: Domine deduc de carcere animam meam, vt consistatur nomini tuo. Sed heu, quam pauci corde & ore, orationes hæc proferunt. Etenim perfectorum hæc precatio sancta est.

Congregate triticum in horreum meum ait.

Electos in hac vita bene trituros, & à paleis separatos in cælestes mansiones fert. Et quoniam hic pacem & vnitatem dilexerunt, ibi perpetuo caritate Deo vniuntur. Hi sunt de quibus in psalmo: Euntes ibant & flebant mittentes femina sua, id est opera bona patrantis & ob eam rem, venientes venient cum exultatione, portantes manipulos suos, nam opera illorum bona sequuntur eos. O quanto gaudio perfuerunt, qua lætitia potientur, verbum illud mellitum audientes: Intrate in gaudium domini vestri. Et iterum: Venite benedicti patris mei percipite regnum, quod paratum est vobis à patre meo. Huius gaudij mirabilis non oblitus Esaias ait: Lætabuntur coram te sicut lætântur in messe, sicut exultant victores capta præda: quando diuidunt spolia. Accommodæ similitudines hæc sunt. Nam agricolæ tempore messis laborum omnium obliuiscuntur, frustum vberimum sudoris sui coram videtes. Idque milites victoria parata faciunt iubilantes, & mirum in modum exultantes de triumpho hostium adepti. Ad eadem imaginem viri sancti ineffabili exhilarantur gaudio, laborum omnium immemores, videntes Deum facie ad faciem. Lætitia sempiterna super capita eorum, gaudium & exultationem obtinebunt. Et hic notandum quod ille plus gaudij habebit in cælo, qui plus caritatis habuit in terra. Nam gaudium caritatis effectus est. Quam ob rem Apostolus, inter fructus spiritus gaudium adnumerat. Fructus autè spiritus est pax, gaudium. S. The. 2. 2. q. 28. ar. 4. Itaque nec est virtus Theologica, nec moralis, sed actus vel effectus caritatis. *Psalm.* *Text.* *Psalm.* *Matt. 25.* *Esai.* *Gald. 5.*

Quest. ritatis. Ceterum quid de paleis erit, quæ eadem radice fulejuntur cum tritico? Nam omnes orthodoxi eandem fidem habent, siue probi sint siue improbi. Hæretici & infideles non cōmunicāt nobiscum in radice, fidē vtique non habent, sine qua impossibile est placere Deo. Ioannes Baptista hanc obiectionem soluat. Cuius ventilabrū in manu sua. Et purgabit aream suam, triticum in horreum suum congregabit, paleas autem comburet igni inextinguibili. Ecce quid fiet de orthodoxis qui etsi fidem habeant, fidei sanctæ opera non habent, vt paleæ in ignem mittentur & ardent, cum infidelibus & hæreticis qui zizania fuerunt. Nemo ergo sibi blandiatur dicens credo; Dæmones credunt ait Iacobus & contremiscūt. Ostēde igitur fidem tuam ex operibus, si triticum Christi esse cupis, & in horreum, hoc est in regnum Dei congregaberis, & non cum paleis in gehenna ardebis. Mirabile dictu fratres, in regno illo cælesti, fulgebunt iusti sicut sol ait dominus. Nempe vt sol irradiabunt, quoniam nihil tenebrosum in eis erit, sed lucidum & fulgētissimum. Et qui in hoc exilio oppressi & vexati a malis fuerant, & veluti tenebrosa nube calamitatis obducti debebant, tunc vt sol qui prius & in nubilo irradiantes coruscabūt. Huc pertinet illud Ioannis: Carissimi filij Dei sumus sed nōdum apparuit quid erimus. Hoc est, pauperes & despecti sumus, vt purgamēta mundi huius facti. At cum rex noster Christus apparuerit, in extremo iudicio, similes ei erimus, solis instar fulgētes, & videbimus eum sicuti est. In maiestate sua & gloria eum intuebimur. Vos fratres date operam obsecro, vt seminētis non in carne ex qua corruptio oritur, qui in illa seminauerit palea erit. In spiritu seminātes de spiritu metetis vitam æternā, vt pulchre Paulus nos hortatur, & ratio ipsa subindicat.

Summa. Satis supraq; de parabola zizaniorum diximus, post hac astutias Satanæ intelligite qui molitur inter doctrinam sanctam superseminare sua zizania praua, & sectas varias, dogmata lethalia, tāquam inimicus fraudulentus spargere nititur. Eam ob rem cauete, sciētes quoniam liliū inter spinas sancta Romana ecclesia est. Nec oportet dormire vbi leo rugiens diabolus non dormitat, deuorare cupiēs animas fidelium. Quod si vos Saluator ab hac peste liberauit, ita vt fidem integram habeatis, satagite per bona opera certam facere vocationem vestrē. Ad hæc, improbos homines in spiritu lenitatis corripite, vsq; ad messem expectātes. Eo quod Deus scit qui sint eius, & quādo qui vt zizanium reputabatur electum triticum Christi erit. Idq; in Paulo videre est, quippe qui ex lupo agnus, & ex persecutore doctor egregius

egregius gentium factus est. Scitote carissimi quōd in horreum Christi congregati gaudebitis gaudio magno, exultantes toto pectore laudabitis regem gloriæ Christum Iesum. Cui sit honor & gloria, cum Patre & Spiritu sancto, Amen.

Primò notandum, quò tendat hæc parabola zizaniorum, planè scopus eius est, quam sit atrox quāq; furibunda rabies diaboli contra homines palam facere. Quippe qui vt est vafer technas & anfractus suos parat, quo inter pios homines impios & scelestos immisceat. Quos diaboli proceres Saluator appellat. Sic iniquus hostis perimere probos viros nititur à mūdi exordio. Vnde Cain surrexit in Abel fratrem suum quem dolo occidit. Ismael aduersus Isaac, qui natus erat ex Spiritu, vt Apostolus narrat. Esau cōtra Iacob, Saul rex superbus malignatus est aduersum David mala multa. Vnde oportet quidem, duos seminatos agnoscere, alterum optimū qui seminat filios Dei, & hic Christus Iesus est, quiq; eo venit vt potestatem nobis præberet filios altissimi fieri, credētes in eum, eiusq; mandata adimplentes. Alter vero seminator diabolus est, qui seminat filios perditionis, quos zizania in medio tritici Saluator vocat. De quibus ipse pharisaïs & legis peritis dixit: Vos ex patre diabolo estis. Et vnde tam pessimi patris filij fiant statim aperuit: Voluntatem eius vultis adimplere. Itaq; non natura, sed vestrapte malitia tam iniqui parentis soboles estis, ipse homicida est ab initio interficiens primos parentes in paradiso, & voseius vestigia sectantes me occidere conamini, ideo ex diabolo nati versutiam illius imitamini. Quamobrem nisi pœnitentiam egeritis, cum illo peribitis in tartaro ardētes nunquam exituri. Ecce quātū interest, quis nos seminet Christus, an diabolus: filij diaboli surgent in supplicium perpetuum, filij Christi in vitam æternam.

Secundò, quā sit fragilis dæmō eiusq; potētia infirma, vel ex hoc perspicuum est, quod nihil hominibus mali inferre valet, nisi ipsi dormierint, & se in spiritualibus signauerint. Itaq; eius fortitudo & victoria contra nos, nostra inertia & ignauia est. Alioqui Saluator non diceret: Dum dormitēt homines, venit inimicus & superseminauit zizania in medio tritici, & abiit. Aduertendum quod tam sunt propēsi homines ad malum, tamq; solliciti in sceleribus patrandis, vt diabolo abeunte, & semel prauo consilio suo iacto, ipsi perperam agant. Zizanium autē quod seminat vel sectę aut hereses sunt, quas eius suggestu oriri, heu hoc in nostro seculo videmus. Rursus zizania & scandala quæq; in ecclesia oborta, per improbos homines fore nō dubitamus,

Bb domino

Matth. 18. dominotestante. Necesse est vt veniât scandala. Vt tamen illi per quem scandalum venit. Quæ omnia versutus hostis operatur nocte veniens, quando stertūt homines somnolenti, verbum Dei & sacro sancta sacramenta, & eorum vsum contēnentes. Quippe quæ, salutaria dona & antidota animarum sunt. Quæ innumera mala vel maxime truculentus dæmon patrare potest, dum pastores, & concionatores, ac confessores non inuigilant, vtinam in Germania, & in Angliâ omnes scubias agerent, nec vt canes muti forēt, non volentes latrare. *Esaï. 56.* faxit Christus Iesus vt in Hispania nostra, nihil tale contingat, vbi domino opitulante fides viget, & dogmata sancta à cunctis propinātur prædicatoribus. Per omnia benedictus Deus.

3. Tertiò, tota animi contentione eo laborandum est, vt vigilēs nos feminator zizaniorum Satanas inueniat, qui ad eò vecors comprobatur vt scriptum sit: Resistite diabolo & fugiet à vobis. Non ob id hoc dictum est, vt nostris viribus tantum fidamus, dicēte Iob: Non est potestas super terram quæ comparetur ei. Opus quidem habemus summi numinis gratia sine qua tanquam puluis ante faciem venti sumus. *10an.* Huc attinet illud, sine me nihil potestis facere. Imò gratia Christi sublata iustitiæ nostræ ceu pannus mestruate sunt. Adhæc ne quis labatur misere, amplectendum est dogma illud Saluatoris: Attēdite à falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vĕstimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces, à fructibus eorum cognoscetis eos. *Matth. 7.* & rursus. *1. Ioannis. 4.* Nolite credere omni spiritui, sed probate an ex Deo sint. Id quæ apostolus suadet: Obseruate eos qui dissensiones feminant. Ecce quàm nos oporteat vigilare, ne quod dñs auertat labamur, ob oculos semper habētes illud Apostoli: Qui stat videat ne cadat. O quos nostra hac tempestate, vt stella in celo fulgentes vidimus, qui ruentes confestim perierunt. Nos ergo summo perē caueamus ne superbia inflati à fide decidamus vnquam.

4. Quarto quauis dñs dicat in parabola, finite vtraq; crescere vsque ad messem, hoc est, vsq; ad mundi finē, non ideo vetat quò minus improbi pœnis cōmeritis plectantur, dicēte dño alibi: Qui gladio occiderit gladio peribit. *Matth. 26.* Quāto magis occifores animarum occidendi sunt? Lex diuina sic disponit, quæ sic habet. Propheta, aut fīctōr somniorum interficietur, quia loquutus est, vt vos auerteret à domino Deo vestro. Quod quidē sic mādaturum erat, vt nec filio, nec fratri nec amico esset parcendum. Et rursus in *Exodo. 22.* Non patieris maleficos viuere. Id quæ in *Zacharia* legimus. *c. 13.* Concilia san-

cta

cta et sanctiones ecclesiæ id ipsum sanxerunt. Eam ob rem hereticus ferendus non est, imò priuatim aut publicè puniendus vt vel emendatus pœnitentiam subeat, vel si pertinax fuerit, extremo plectatur supplicio, veluti diuus Augustinus docet epistola ad Parmenianum: *S. Aug.* Planè tempore Theodosij imperatoris serio mādato Donatistæ coacti sunt, vt nollentes ad fidem sanctam reuerti per verbum Dei, pœnis debitis cruciarentur. *S. Augustinus epist. 50. ad Bonifacium.* Et ad *Vincentium epist. 48.*

Quintò, quam sit pius parens Christus Iesus patienter agens erga improbos, potissimè in hac parabola palā apparet. En gemina dulcedo in eius pectore lucet. longanimitas in expectādo vsque ad messem, id est vsque ad seculi finem. Subinde agilitas in donando, iuxta illud: In quacunq; die ingemuerit peccator, omnium iniquitatū quas operatus est non recordabor amplius. Quin & ipse sua nimia caritate rogat eos qui temerè & stultè in eum peccauerunt, stans ad ostium & pulsans, summo perē affectās in corde nostro habitare & coenare. O stupendam & modis omnibus laudibus euehendam Christi Iesu pietatem. Eodem pertinet illud *Esaïæ*: Expectat vos Deus, vt misereatur vestri, & exaltetur in vobis. En longanimitas ingens quā exeret Deus in nos. Vt misereatur nobis expectat, non vt diris cruciatus puniat. Patienter utiq; agit, vt à somno peccati surgētes salutem consequamur, & qui zizania erant triticum fiant: & per pœnitētiā salutarem filij Dei effecti non in ignem mittantur, veluti de zizanijs dictum, & de palleis eandem radicem fidei cum tritico habentibus.

Sextò aduertendum, quanti Saluator mundi electos suos faciat. Quippe qui & si in hac vita inglorij, & spreti in oculis hominum appareant, planè coram rege regum Christo magno habentur honore. *1. Reg. 2.* Iuxta illud: Honorificantes me honorificabo: qui contemnunt me erunt ignobiles. *1. Reg. 2.* Et Saluator ore suo sacro inquit: Quicumq; honorauerit me coram hominibus, honorificabo & ego eum coram patre meo. Ecce merces magna quam Christus suis athleticis pollicetur. Et hoc est horreum in quod congregare præcipit angelis triticum suum. Quo ænigmate nos docet, regnum celorum ceu horreum fore, vbi omnes sancti cum angelis gaudent, Christum Iesum faciem ad faciem videntes, indefessè eum collaudantes.

INFESTO SAN

cti Illefonfi Archiepisco
pi Toletani.

DECLAMATIO. XVIII.

Miles strenuus Paulus fratres carissimi, qui tot victorias de infestissimis inimicis magno labore captarat, pluresque triumphos domino opitulante sibi vendicarat, volens nos paratos reddere ad hostilia bella, & inopinatos Satanæ incurfus, Românis scribens fit ait: Abijciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis. Sic ut in die honeste ambulemus. Præmiserat paulo ante rationem non paruipendendam. Hoc scientes, quia hora est nos iam de somno surgere. Nunc propior est nostra salus quam cum credidimus. Nox præcessit, dies autem appropinquavit. Perinde dicat: Tempus illud lapsus est, quando gentes ambulabant in tenebris, & sedebant in umbra mortis, idola muta, quæ nimirum dæmonia sunt adorantes, ut vates facerrimus Esaias prophetarat. Fasnō est posthac somno indulgere, & in utrâque aurē dormire. Hora felix adest, ut iam Hebræi qui velamine Mosi obūbratam tenebāt euangelicam veritatem: surgant, cælica luce aduentante, & illucente euangelio. Lex quidem per Mosē balbum, data est, gratia & veritas per Christum Iesum facta est. Lex illa umbram habebat futurorum non autem imaginē rerum. Propior planē nūc salus animarum nostrarum est, quam olim. Tunc præcipi patres Christum credebāt & amabant venturum, nūc verbum caro factum est, & habitavit in nobis. Dies autem appropinquavit, soli iustitiæ ortus est, qui umbraticas legis antiquæ cæremonias, suo fulgore & mirabili luce effugavit, erroresque totius mundi interemit. Eam ob rem operā tenebrarum, quæ sunt opera carnis, adeo conspicua ac manifesta, ut nemo rationis cōpos, ea ignorare queat, projiciamus confessim oportet. Tenebrarum opera sanē sunt, quæ operatores suos in exteriores baratri tenebras eijciunt.

eijciunt. Quibus depositis subinde induamur arma lucis. Sic ut in die honeste ambulemus. Vnde Diuus August. in Psalmum. 76. in comparatione infidelium, nos in die sumus, sed iste dies vitæ fidelium nō sufficit, hic quavis dies sit, tentatio est vita humana super terram. Itaque dies quem habemus, nox est in comparatione angelorum. Habebunt fideles illum diem, cum erunt æquales angelis, quod illis in resurrectione promissum est. Ob id armis lucis indigemus, operibus sanctis vel maxime opus habentes ne forsam cum inimicis manus conferentes succumbamus. Ad hanc luctam quotidianā, rex noster Christus Iesus nos hortatur, in euangelio quod nuper nobis lectū est. Sint lumbi vestri præcincti, habentes lucernas in manibus vestris, ait. Nos viribus nostris diffisi, summi numinis confisi, explanationem sacri euangelij aggrediamur, quo in secunda parte declamationis, nonnulla de beato Illefonso, deque eius mira sanctitate, & ardenti affectu, in Deiparam gloriosam virginem dicamus. Euāgelium igitur sic habet.

Sint lūbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris.

Sanē in sacra scriptura præcinctio, signum est militis ad prælium parati. Vnde in Genesi legimus Gad accinctus præliabitur. Hoc est præparatus & expeditus procedet ad hostes debellandos. Huc pertinet illud. 4. Reg. 3. Moabitæ videntes quod tres reges descenderent, ut pugnarent aduersus eos, conuocauerunt omnes qui accincti erant balthæo desuper. Ecce quomodo præcinctio symbolum erat militis ad bellandum destinati. Saluator mundi præcipiens suis fidelibus quod lumbos accingant, eos vult paratos & expeditos ad prælium, ne fortē hostes spiritales qui excubias agūt, ut nos interficiant imparatos inueniant. Nonne vita hæc militia est super terram? vel ut septuaginta dicunt. Tentatio est vita hominis super terram? Si ergo vita ipsa mortalis iugis militia est, quam vigilantes, quaque accinctos ad præliandum nos oportet esse? Equidem balthæus quo Christi milites & tirones, accincti præliantur fides ipsa est. Non quavis sed quæ gra phice depingit Paulus, quippe quæ per caritatē operatur. Hæc sanē veluti cinctoriū vestē colligit ne humū verrat, hæc superflua quæque abscindit, tam in victu quam in vestitu. Imō fides caritati coniuncta inopes solatur, pauperes subleuat, & cū sibi parca sit, proximis admodū liberalis & pia semper fore cōprobat. Hæc sanē puella illa, quæ vestē reginæ Hester eleuabat erat, ne terram tangeret. O mirabilem sacre fidei virtutē, qua roborati, eorūque retro sunt obliuiscetes ad ea quæ anteriora, quæ cælestia & æterna sunt bona nos ipsos exten-

Bb 3 dimus,

dimus, toto animi conatu, totoq; nisu, eò contendētes, vt spreteis perituri bonis, gaudia ætherea capessere valeamus. Vox fidei sanctæ ea est: Habentes alimenta & quibus tegamur, ijs contenti sumus. Et rursus: Qui habēt diuitias tāquam non habētes sint, qui gaudēt tanquam non gaudētes. Et qui vtuntur hoc mūdo tāquam non vtātur. Sanē orthodoxus qui fide hac accinctus & roboratus est, non in corpore est velut in doimo, sed vt in tabernaculo. Nō in terra thesauros cōdit sed in cælo: vbi nec tinea est nec ærugo, nec fures illos rapere possunt. Tantū in zona gestat, quātum ad dimēsum hodiernū satis est. Nō habēs ciuitatē manētem in hoc seculo nequā, sed tota animi intētionē, eo cōtendit vt cælestē Hierusalē, quæ māter nostra est, ac perinde libera, possideat perpetim. Is deniq; nō dormit aut dormitat vnquam, sed cū propheta clamat: Vigilauī & factus sum sicut passer solitarius in tecto, terrena cōcūlcans & cælestia flagrāti desiderio appetēs, diu noctuq; in procinctu habēs arma, aduersus hostiū impugnationes inopinatosq; incursum. Quid quod zona illa aurea qua ad māmillas accinctus erat angelus qui Ioāni apparuit, hāc fidē caritate fultā præfignat: & bene auro similis fides sancta est, ob splendorem mirabilē quē habet: pulcherrimā efficiēs animam, ita vt sese continere non valēs spōsus eam vidēs clamet: Surge propera amica mea, colūba mea, formosa mea & veni. Sed proh dolor quā multi fideles peccato feruētēs, quāuis aurū fidei possideāt auri fulgorē & pulchritudinē, haud habēt. Caritas sanē, q̄ppe quę omniū virtutū forma est & decor, peccato mortali aduētante perit. Eā ob rē anima quæ sole pulchrior ac splēdidior erat, obscura & fœdissima manet. Propheta dicēte: Denigrata est facies eorū sup carbones. Et in threnis legim⁹: Quomodo obscuratum est aurū, mutatusq; est color eius optimus? ecce contra hæreticorū venenata dogmata, efficax argumētum. Equidē post piaculū patratam fides manet quanuis mortua, nā aurū adhuc extat, color eius optimus deficit, caritate deficiēte. Alioqui, quicūq; esset mortali noxę obnoxius, infidelis maneret. Quod fieri non potest, quū fides integrā maneat, & iisdē articulis assentiat. Felix & nimium felix carissimī christicola, de quo verē dici potest. Erit iustitia cingulū eius, & fides cinctoriū renū eius. Encomia quidē sunt Mesię si literam inspiciamus, qui iustitia accinctus in mūdo apparuit, omniā legis mādata adimplens, iuxta illud: Non veni soluere legem sed adimplere. Qui etiam minister circūcisionis, à Paulo appellatur. Is planē fidelitatem in omnibus seruauit dicens: Ego honorifico patrem meum, & vos

& vōs in honoraſtis me. Saluator noster fidem non habuit sed visio- *Scotus. 3.*
nem beatificam, qua anima eius benedicta fruebatur ab instanti suæ *d. 18.*
cōceptionis. Quæ quidē visio fidei nostræ merces est magna, Diuo
Augustino testāte: Visio est tota merces. Et rursus dñs: Hæc est vita
æterna vt cognoscāt te Deum verū. Nos autē iustitiæ cingulū haben
tes mādati Dei obediāmus, & fidē integrā seruātes cinctoriū renū
mordicus teneamus. Nec mysterio vacat, quod dñs Moisi præcepit:
Cinges baltheo Aaron. Ecce fides sine qua nemo placere Deo po
test, de qua Saluator nunc ait: Sint lumbi vestri præcincti. *Exod. 19*
Figura.

Et quia sat non est fidem dūtātaxat habere nisi fidei quis opera ha
beat, statim dñs subnequit: Et lucernæ ardētes in manibus vestris. Ve
rumenimvero, si fidelis in veritate lūbos suos succinxit, quēadmodū
Apostolus hortatur, quæ quidē veritas ipsa fides est, quæ primæ veri
tati innititur, quā ob rem ei nullatenus potest subesse falsum, par erit
vt lucernas in manibus suis habeat. Hoc est, qui fidem sinceram pro
fitetur, operibus sanctis illā se habere ostendat. Nonne opera bona
fidei orthodoxę protestationes quædā sunt? Dicēte B. Iacobi: Ostē
de mihi fidē tuā ex operibus. Vnde perspicuū est, nō solum pro fidei *Iacobi. 2.*
defensione mortē subire martyriū esse, sed pro quolibet actu iustitiæ
pati necem rationē martyrij habere. Ratio est quā iam attigimus, nā
opera sancta protestationes fidei sunt. Huc spectat illud: Beati qui
persequutionē patiūtur propter iustitiā, quoniā ipsorum est regnum
cælōrū. Sanē S. Ioannes Baptista, non decollatus est, quia noluit ido
lis litare, nec quod Christi Iesu fidē abnegare renuit, sed pro veritate *Matt. 5.*
tuēda passus est & martyrij palmā obtinuit, & in sancta Ecclesia, ceu
martyr verus colitur. S. Tho. 2. 2. q. 124. ar. 5. hæc fidei sacræ protesta
tiones dñs iure optimo lucernas ardētes vocat. Quod lucidius ipse no
bis ostēdit. Math. 5. Sic luceat lux vestra corā hominibus, vt videant
opera vestra bona, & glorificent patrē vestrū qui in cælis est. En sco
pus in quē tēdere debēt orthodoxorū orationes, eleemosinę ieiunia,
& alia id genus. Nēpē nō vt popularē aurā q̄s ad ipiscatur, nec vt ho
minū laudē aucupetur, sed in gloriā summi numinis oīa referat opor
tet. Alioquin frustra cōsumpsit laborē & operas. Super ijs verbis Di
uus Grego. sic ait: Lucernas quippe ardētes in manibus tenemus, cū
per bona opera proximis nostris exēpla mōstramus. Lūbos verò præ
cingimus, cū carnis luxuriā per cōtinētiā coarctamus. Quid plura
fratres? vt facis portitor sibi viā indicat & alijs, sic bonū opus, partim
operatur fructū exuberātē, partim etiā proximis iter rectū parat, ne
Bb 4 gradientes

S. Cyril. gradientes in via Dei impingant, & tenebras patientur, vt pulchrè refert beatus Cyrilus. Atqui Diuus Gregorius exponens illud Iob. 31. Si vidi solem cum fulgeret. li. Mora. 22. c. 6. Sol quippe in fulgore est bonum opus in manifestatione. Scriptum est: Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra, & glorificent patrem vestrum qui in cælis est. Et rursum: Sint lumbi vestri præcincti lucernæ ardentes in manibus vestris. Quod enim hoc loco fulgente sole, id in euangelio lucernis ardentibus designatur. Bonum quidem opus cum in medio perfidorum lucet, lucerna ardet in nocte, cum vero in ecclesia respundet ardet in die. Bonum opus si adhuc tale est, quod soli mali mirantur, lucerna in nocte est, si vero ita proficit vt mirari à bonis & perfectioribus possit nimirum sol est. Adhæc bonum opus cum per ætiam vitam corporis lucet, quasi lucernæ more, lumen ex terra respundet. Cum verò per solam virtutem mentis in contemplatione attollitur, quasi more solis de cælo lux veniens videtur. Ex quibus verbis profectò excellentiam boni operis intelligere possumus, quod aliquando non modo vt lucerna, sed vt sol miro radio longe lateque perlustrat.

S. Greg. in homil. Anima duertendum quod succinctioni lumborum, lucernam ardentem annectit, quo perspicuum sit, quod nec castitas magna est sine bono operæ, nec bonum opus aliquid est sine castitate. Sicut Beatus Gregorius pulchrè asserit. Quantum ad parabolam spectat, nocturnum tēpus describitur quo expectatur dominus reuerfus à nuptijs. Ideo lucernæ accensæ requiruntur, ne fortè in tenebris offendantur adueniente domino. Lucernæ autem partes cognoscitiuæ sunt, quæ tunc accenduntur, quum claritate fulgent scientiæ, eorum quæ attinent ad salutem. Sed quia de hac lumborum succinctione, & lucernarum possessione in secunda parte fusius tractauimus, euangelij contextum lubet prosequi.

Text. Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando reuertatur à nuptijs.

Asto. 1. Pulcherrima & accommodatissima cōparatio. Dñs qui venturus est, quiq; ascēdens in cælū, nuptias celebravit, tot millia sanctorum secum vehens, ascendensque in altum captiuā ducens captiuitatem, rex regum & dñs dominātium Christus esse ostenditur. Is in die iudicij cū omnibus angelis suis veniet, angelis ipsis in iucū dissimilia eius. Ascēsiōe dicētib; viri Galilæi quid statis aspiciētes in cælum? Hic Iesus qui assumptus est à vobis in cælū, sic veniet quens admodū vidi-

distis eum euntē in cælum. At qui, cupiens nos saluare, & non iudicare, qui minime letatur in perditione & morte hominum, imò ingemiscens ait. Heu quia consolabor de hostibus meis, eas obres vt parens beneficentissimus ait. Parati estote, & ne utiquam dormientes ac desides sitis, sed quemadmodum serui fideles inuigilant, dum redeuntē regem, aut dñm suum expectant celebratis nuptijs. Ecce quam gaudent, quāq; gratanter, nos decet expectare Saluatoris nostri aduentum: vnde beatus Ioannes commonefaciens nos, & ad hoc ingēs gaudium imitans omnes electos clamat: Alleluia, gaudeamus & exultemus & demus gloriam Deo. Cur ita iubilandum? Quia venerunt nuptiæ agni, & vxor eius præparauit se. Mira res, quod in hac vita calamitosa, in hac lacrymarum valle, vt eam propheta merito vocauit, quoniam à lacrymis vitam hanc auspicamur, & antequā terram teramus lacrymis eam rigamus, Alleluia decantare, exultare, & gaudere nos iubet Ioannes. Quandoquidem magna & mirabilis est lætitia spiritalis, quæ etiam in hoc mortali corpore, in hoc carneo ergastulo, in quo anima peregrinatur, eam valet lætificare. Spe gaudentes ait Apostolus. Qua quidem spe: num honoris mundi nequam? aut diuitiarū quas vt idola muta homo insipiēs adorare, & toto cordis affectu adamare solet? absit. Gaudium hypochritæ ad instar pucti est teste Iob. Spe gaudeat orthodoxi Christum Iesum expectantes quando venturus est, siue in extremo iudicio, quando corpore suo induti iubare ipso splendidiore erunt, iuxta illud. Fulgebunt iusti sicut Sol in regno patris eorum. Siue in die mortis quādo corporis exuijs positus, anima euolabit ad cælum, & regem cælorum Christum in maiestate sua & gloria facie ad faciem videbunt. Nuptiæ agni venerunt, quādo verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Vbi filius Dei tanquam sponsus humanitatem sibi adiungit, & tanquam sponsa ornavit monilibus, ac indumētis omniū charismatū decorauit. Vxor eius quæ sancta Ecclesia est, vel quilibet fidelis anima appellatur, quā tāto opere spōsus hic cælestis adamauit, vt demiratus Apostolus dicat. Christus dilexit ecclesiā, & tradidit semetipsum pro ea. Vt exhiberet sibi sponsam gloriosam non habentem maculam nec rugam, neq; aliquid huiusmodi. O mirabilem & stupēdam Christi Iesu erga nos caritatem, non aurum, non argentum, aut lapides, vernantesq; gemmas pro nobis impendit, sed seipsum tradidit in manus inimicorum suorū suo sanguine decorauit genas animarum nostrarū. Peccata nostra strā deleuit, foedissimā nostram lepram abstulit, ne post hac sit in Ec-

clesia macula culpæ, nec ruga legis antiquatæ. Nā vetera transferūt,
& ecce noua facta sunt omnia. Vnde S. Aug. Nouus homo veniēs in
mūdum, noua præcepta, noua q; sacramenta dedit mūdo. Vxor eius
præparauit se. Alioqui magna foret spōræ ingratitude, nisi se ornaret
virtute omnigena, nisi fide integra, spe firma, caritateq; flammigera
sele cōponeret. Præparauit enim se, nā vt fortis illa mulier tot enco-
mijis a Salomone decātata, accinxit fortitudine lūbos suos, & roborauit
brachiū suum. Cingulo castitatis & munditiæ lūbos succinxit, in
quibus illusiones Satanæ vigere solēt. Quoniā lumbi mei impleti sunt
illusionibus nō est sanitas in carne mea, ingemiscens dicebat David:
Et alibi: Insuper vsq; ad noctē increpuerūt me renes mei. Quænam
hæc nox fratres nisi senectus ipsa, in qua oculi caligātur, & vita mor-
talis ceu nox cæca efficitur? Nemo sibi fidat quādiū caro viuit, nā Sa-
lomō in senecta sua misere dilapsus, mulierculas alienigenas amauit,
eis & lucos construxit. Vasa luxuriæ lumbi sunt, nisi munditiæ zona
cōstringātur, ideō fortitudine fidei, & amoris Dei virago spōsa Chri-
sti succincta dicitur. Nēc alio tendebat quod de Helia propheta ma-
gno legimus, erat quippe zona pellicea cinctus. Corrigea quidem ex
animali mortuo fit. Eodē attinet quod Ioānes Baptista virgo, sanctifi-
catus ante quā natus præcinctus erat instar Helix, in cuius virtute &
spiritu venit, Gabriele teste. Mira res, satifq; miranda, non nisi accin-
cti poterāt Hebræi agnum illum typicum edere. Quo fideles discāt,
quāta puritate & cordis mūditiā, ad sacrū altare venire debeant, vt
Christū Iesum agnum Dei, qui tollit peccata mūdi digne māducare
queāt. Rationi cōsentaneum est, vt qui pane angelorum victitāt, an-
gelorum etiam cādorem & mūditiā habeāt. Rursus, spōsa Christi
præparare se studeat lucernas gestās in manibus suis, quæ vt nuperri-
me diximus sancta & cādida opera sunt. Sic sanē cū Paulo dicere po-
terimus: Saluatorem expectamus dñs nostrū Iesum Christū qui re-
formabit corpus humilitatis nostræ, cōfiguratum corpori claritatis
suz. Et iterū expectātes beatā spem, & aduētum gloriæ magni Dei.
Nec fatis est lampades habere in manibus, nisi ardeant igne caritatis.
Opera quauis suapte natura bona sint, vt orare ieiunare, elemosi-
nas pauperibus erogare, nisi lamine gratiæ accensæ fuerit Christo Ie-
su non placent. Quam ob rem virgines stultæ, lapades extinctas por-
tantes, etsi ad ostium clamarunt dicētes: Domine, Domine, aperi no-
bis, nihilominus terrificum & instar fulguris habens verbum, a spon-
so audierunt: Non noui vos. Ceterum virgines prudentes quæ lampades

des ardentes habuerunt, intrauerunt cum illo ad nuptias. Felix ani-
ma quæ vita comite sponsum expectat, diu noctuque vigilans cum
propheta ait: Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine, expe-
ctabam eum qui saluum me fecit à pusillanimitate spiritus & tem-
pestate. Qui nos à quauis tempestate & anxietate spiritus quoti-
die liberat rex noster Christus Iesus est. Iesus Saluator seu salus
interpretatur, veluti angelus beato Ioseph nuntiauit. Vocabis, in-
quit, nomen eius Iesum, ipse saluum faciet populum suum à pecca-
tiseorum. Quo enim tendat admonitio hæc, videlicet vt vigilent, &
parati sint fideles expectantes dominum suum iam palam ostendit
dominus.

Vt cum pulsauerit confestim aperiant ei.

Veniet dominus tempore præstituto, vt nunc meminibus, redde
vnicuiq; iuxta opera sua, quod sanctus Gregorius de extremo intelli-
git iudicio. Pulsat verò per ægritudinis molestiam mortem vicinam
designans. Cui sanē confestim aperimus si hunc cum amore suscipi-
mus. Vnde aperire iudici pulsanti non vult, qui exire de corpore ve-
hementer trepidat. Qui autem Deo opitulante, de sua spe & opera-
tione securus est, pulsanti cōfestim aperit, quoniā de gloria retributio-
nis hilarescit. Huc pertinet illud Iob: Qui expectant mortē & non ve-
nit, quasi effodiētes thesaurum exultāt cum inuenerint sepulchrum.
O mirabilem virorum fortitudinem, qui semper & vbique, mor-
tem expectantes, nihil cogitant, loquuntur, faciuntve, nisi omni
librataratione, iuxta illud: Memorare nouissima tua, & in æternum
non peccabis. Equidem obliuio mortis iniquitatum seminarium
est. Hæc est vera philosophia, ait Plato, continua meditatio mor-
tis. Et alius sapiens absque Christo, non a bsimilem sententiam pro-
tulit: Memento quod mors in omni loco te expectat, itaque tu in
omni loco eam expecta. Quid pulchrius, aut quid cōducibilius obli-
uioz nostræ conditioni dici potuit? Viri iusti mortem affectant,
eamque desiderant sciētes thesaurum suum situm esse in sepulchro.
Ideo nulla eis inopinata contingit mors. Imò si iustus præoccupatus
fuerit morte, in refrigerio erit, vt in sacra pagina legimus. Nec
fieri potest nunquam, vt mala sit mors quamlibet subita fuerit,
quàm bona vita præcessit, Diuo Augustino contestante. At qua
fronte vocamus mortem improuisam, quæ se quotidie omnibus
sensibus ingerit? Ab infantia nostra quid aliud vidimus, & au-
diuimus, nisi gemitus morientium? Quid aspicimus quam efferri
funera?

Psal. 54.

Matt. 2.

Text.

Iob. 3

Plato
Seneca.

Nota.

Mors. funera? quæ monumenta & defunctorum titulos? quod si nos leuiter tangunt aliena, quoties nobis propius mors vellicataurem, funeribus parentum, affinium, & amicorum, quos mutua caritas nobis artius adglutinat? Imò pulsatur dominus mille modis & ait: Ego sto ad ostium & pulso, Si quis aperuerit mihi intrabo ad eum, & coenabo cum eo & ipse mecum. En rex noster & angelorum imperator ad ostium cordis stat, & sanctis inspirationibus pulsatur, nos verò pigri ob surdescimus in lectulo peccati iacentes? Quis inquam nostrum, qui non aliquando in aliquod discrimen adductus est, vel tempestate, vel ruina vel morbo? Quid quod quoties nominatur homo, mortis ad monemur, quia mortalis est? Videtis fratres quanta cura fit Christo ut cum pulsauerit ei aperiamus sponte. Imò multis parabolis & exemplis inculcat nobis aduentum suum, quatenus ad omne momentum simus parati. Noe, Loth, & eorum quos ruina turris in siloa inopinantes oppressit, addens subinde minas horrendas, ac dicens. Amen dico vobis nisi poenitentiam egeritis, omnes simul peribitis. Atque non se mel sed sepe in clamat: **Vigilate quia nescitis diem neque horam.** Ecce nulla mors venit nobis improvisa. Si tamen venit, hoc est, improvidis, ut melius loquar, surdis, cæcis, ac stupidis. **Qui nec dominum pulsantem & clamantem audiunt, nec quod sese oculis ingerit videt, nec quod vndiq; pungit sentiunt.** Nec refert quod dominus loquitur de supremo die mundi, profectò cuique supremus vitæ dies, supremus mundi dies quodammodo est. **Quid multa à vt torpore post hac pellamus & semper vigilemus, nunc beare pollicetur, eos qui vigilantes fuerint.**

Text. Beati serui illi, quos quum venerit dominus, inuenerit vigilantes.

Gregor. Nisse. Quo ad parabolam & literalem sensum dictum est, de aduentu domini tam ad mortem cuiusvis hominis, in qua particulare fit iudiciũ, quàm de aduentu iudicis æquissimi Christi Iesu in extremo die, in quo vniuersale & stupendum iudicium celebrabitur. Ceterum Gregorius Nissenus explanans hunc locum inquit. Vigilat quidem qui ad aspectum veri luminis oculos tenet apertos, qui seruat operando quod credit, qui tandem à se torporis & negligentiae tenebras depellit. Propter hanc vigiliam obseruandam, supra dominus monuit, ut sint lumbi præcincti & lucernæ ardentes in manibus. Lumen enim positum coram, pellit oculorum somnolentiã. Lumbi etiã cingulo præstricti, reddunt corpus insuscceptibile somni. Siquidẽ qui præcinctus est castitate, & fide, puraq; conscientia illustratus, perseverat in somno. Hosce vigilantes seruos

fratres

fratres mei domino veniente, promulgabit felices, idè ait: Beati serui illi quos cum venerit dominus inuenerit vigilantes. Ij (ni fallor) cum regali vate clamitant: Deus Deus meus ad te de luce vigilo. De luce sanè vigilat, qui gratia summi Dei illustratus, quæ æterna sunt bona contemplari non desinit. Qui toto pectore aspirat, ut Dei legem opere compleat, imò iustus quilibet; cor suum tradidit ad vigilandum diluculo, ad dominum qui fecit illum, & in conspectu altissimi deprecabitur. O beatum virum, qui in effese orationi instat, in conspectu summi Dei astat, nam talis diluculo surgit, ut dulce manna in agro colligat, omni nectareo cibo suauius. Neimpè ante solis ortum præceperat dñs, ut populus in rus exiret, alioqui cæleste pabulum colligere haud poterant. Vbi somnolentiam & pigritiam nostram in ijs qui Dei sunt vehementer Deus taxat. Vox illa obsecro aures nostras excitet, quæ nihil dulcius audiri potest: **Beatus qui vigilat ad fores meas quotidie, & obseruat ad postes ostij mei.** Quotidie vigilandum est, ne labamur, & ad postes summi numinis pulsare nos oportet, ut inopia nostræ subueniat, suam exuberantem misericordiam nobis impertiens. Ipso dicente, ut fidentius accedamus: **Petite & accipietis, quærite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis.** Verum nisi segnès & stupidi simus, spiritum bonum dabit nobis suppliciter precantibus, eò quòd pater beneficentissimus est; num qui abundè sanguinem suum pretiosum pro salute nostra fudit, gratiam suam denegabit? Imò dedit nobis vitam suam in cruce pendens, tantum abest, ut viscera misericordiae suæ claudat. **Vigilantibus ad fores Christi Iesu, & vulnera eius medullitus contemplantibus quotidie, loquitur Apostolus ne quando obdormiant in morte: Euigilate iusti & nolite peccare.** Videte quomodo vigilantiam comitatur candida vita. Vigilare nos oportet primo, ne peccemus, delicti somno oppressi. De quo infelici somno Apostolus pertractans inquit: **Surge qui dormis, resurge à mortuis & illuminabit te Christus.** En somnus lethalis animam occidens. Resurge à mortuis ait, inter quos ut cadaver foetidum iaces. O execrandam, hominum somnolentiam & desidiam insignem, tot monitiones, & sacrae scripturae exhortationes nõ sufficiunt, quo minus suæ salutis obliti quam multi, in sceleribus suis obdormiãt. Mirabile dictu, sicut fuit in diebus Noe, ita erit aduentus filij hominis. Erant homines comedentes & bibentes, & nuptui tradentes, usque ad eum diem, quo intrauit Noe in arcam, & non cognouerunt donec venit, diluuiam, & tulit omnes, sic erit aduentus filij hominis. Quæ verba non vulgarem emphasim

Eccli. 39.

Figura.
Exod. 16.

Prou. 8.

Matth. 7.

2. Cor. 15.

Matth. 24.

emphasim habent. Verum natura humana vel maximè hanc duplicem cupiditatē habet. Alteram edēdi, vt indiuiduū seruetur. Alterā nubēdi, vt species non pereat. Si ergo qui totos huic curę se dederunt, quam dñs naturę nostrę inseuit damnantur, qui se totos tradiderunt superbix, auaritię, & alijs vitijs tradiderūt, quę diabolus seminauit, quanto amplius cruciabuntur? ne obsecro grauentur corda nostra in crapula, & ebrietate, sed animos erectos habeamus, & suspensos, in ea quę cęlestia sunt. In palestra laboramus agonizantes, fas non est dormire, nec commuere, alioqui in bello occumbentes peribimus. Ceterum si vigilantes in mandatis Dei adimplendis permanerimus beati erimus. Rationem autem huus beatitudinis futurę subindicans ait.

Text. Amen dico vobis, quod præcinget se, & faciet eos discumbere, & transiens ministrabit illis.

En fratres quo honore prosequitur Christus rex noster, suos fideles. Ipse præparabit se, & in conuiuio cęlesti quod finem non habebit, illos vt dominos discumbere faciet. Et tanquam transiens de mensa ad mensam, ne quid deficiat, eis ministrabit pabulum mellis.

Nota. O miram Saluatoris caritatem erga nos, o stupendam humilitatem, non sat fuerat in hac vita mortali electis suis ministrare, imò & eorum pedes abluere, nisi in cęlo perpetim eis ministraret, fatietatem glorię eis impendens? huc attinet quod se aliquando exemplar humilitatis ostendens dixit: Sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & dare animam suam redemptionem pro multis. Ministrum nostrum lubens se præbuit, quo nos alliciat & trahat ad se, ita vt totos nos ei exhibeamus deuouamusque. Sicut scriptum est: In funiculis Adam traham eos

Matt. 20 in vinculis caritatis. Sanè veluti funiculi qui facile frangi possunt, temporaria beneficia sunt, vt salus, diuitię, honor, vita, & alia id genus. Spiritualia autem dona vinculis æreis fortiora sunt, quippe quę fusus Saluator nobis præbuit. Fides, spes, caritas, quid aliud quam vincula sunt fortissima? Ijs catenis nos alligare conatur dominus, ne posthac licentiosius operemur quę lex sancta vetat. Quin Christi Iesu sanguis, mors, & opera egregia quę patrauit, vincula plusquam ærea sunt, quibus electi Dei allecti iugum Saluatoris suę tollunt super se, non sibi viuentes, sed ei qui pro eis mortuus est, velut Sanctus Paulus hortatur. Ijs ministrabit dominus qui in hac vita ministrari illius fuerunt. Et accinctus transiet, quoniam ipsi succincti

succincti castitatis cingulo vixerunt. Vnde Diuus Gregorius: Præcinget se dominus ad retributionem seipsum præparans. Et illos faciet discumbere, in æterna quiete refoueri. Transiens ministrabit illis, eos fatians luminis sui claritate & gloria, dum eos extollit forma humanitatis suę, ad contemplationem diuinitatis. Vel transiens ministrabit sanctis in cęlo, quia omnes beat, tamē nullus, nec oēs valent diuinitatem Christi comprehendere, vtpote infinitam. Vere vt flumen magnum, lacus omnes quos in littore inuenit replet, nihilosecius impetu miro semper decurrit, ita in beatitudine fluminis impetus; Deus optimus, omnes choros angelorum, omnesque prophetas, apostolos, martyres, confessores ac virgines letificat; beat, ac fatiat, tamen solus ipse Deus se comprehendit. Satiabor, ait. citharæus regalis, dum apparuerit gloria tua. Et in alio psalmo: Inebriabuntur ab vbertate domus tuę, & torrente voluptatis tuę, potabis eos domine. Hic pro dolor charissimi non torrente nectare dulcedinis Dei, satiamur, sed veluti gutta, vel stillicidio roratur, quandiu peregrinamur à Domino. Hinc legimus: Gustate & videte quoniam suavis est Dominus. Et in Epistola sancti Petri: Si tamen gustatis, quoniam suavis est dominus. Bis se succinxit Saluator, vt ministraret nobis in cęlo. Primò quando cum in forma Dei esset exinaniuit semetipsum formam serui accipiens. Secundò, quando tertiã die resurgēs diabolum subegit & inferos spoliavit. Tunc succinctorio immortalitatis cinxit se. De quo Dauid: Dominus regnavit decorem indutus est, indutus est dominus fortitudine, & præcinxit se. Tunc data est illi omnis potestas in cęlo & in terra. Ecce cœna indeficiens in qua vt in mēsa Ioseph omnes miro ordine, pro suo merito collocabuntur. En mensa opipara regis Assueri, vbi vinum abundans, vt magnificentia regis dignum erit. Ibi sanctus quisque ingredietur ad diuinitatis contemplationem & egredietur ad humanitatis Christi gloriam specularandam, & pasca inueniet. Ibidem sedebit populus Dei in pulcritudine pacis in re quie opulenta, vt dominus pollicetur in Esaia. Vtinam nos huius conuiuij desiderio rapti cum sponsa vbique & semper clamitaremus: Indica mihi pulcherrime sponse, vbi pasca, vbi cubes in meridie. Nempe in monte pingui cęlesti, & in meridie miro solis radio fulgurante, quando non in ænigmate aut in speculo videbimus Deum, non in fide sed in specie, videbimus eum sicuti est. Sunt tamen qui transitum Christi dicant ascensum, de vita actiua ad contemplatiuam. Dominus, sapiens, bonus, potens, vltra quam dici potest

semper

S. Greg.

Collatio.

Psal. 16.

Psal. 33.

Phili. 2.

Psal. 29.

Gene. 43.

Ioan. 14.

Canti. 1.

S. Diony.
h. de mist.
Theolo. semper trāsit, omnem humanū intellectum excedens. Hoc est Theologiae negative opus, de quo sanctus Dionysius librum egregium edidit. Et in epistola ad Titum condiscipulum elegātissime de Theologia mysticā scripsit. Non quod rudi plebi hęc sint propinanda, sed coram religiosis vel monialibus appositissime possunt captari. Sequitur in euangelio.

Text. Et si venerit in secunda vigilia, & si in tertia vigilia venerit, & ita inuenerit beati serui illi.

Per has vigilias doctores varias ætates hominis intelligunt, ita vt prima vigilia sit iuuentus, secunda perfecta viri ætas, tertia senectus. Nil ergo reffert vt in hac vel illa vigilia, seu ætate veniat dominus exigere rationē, modo homines vigilantes sint & parati ad mortem vel extremum iudicium. Apud Marcum dominus quatuor vigiliarum meminit, hic trium duntaxat. Ratio quia prima vigilia iudem ætatem indicat, vbi parum rationis lucet. Hic etiam de quarta nil loquitur, quoniam ætas decrepita ad delirium tendens penē omni virtute destituitur, quāuis nulla pœnitentia fera est, quæ non ficta sed vera comprobatur. Pauendum tamen vehementer est, illud sancti

S. Augu. Augustini: Si quando in extremo mortis pœnitentiam egisti, pœnitentiam tibi do, securitatem non do. Et hoc est quod vulgo dicitur. Dubitat Augustinus: Nemo tamen desperare debeat, eò quòd mutus est dominus ad ignoscendum, pius & misericors & præstabilis super malitia. Sanè vt illi qui mœnia ciuitatis custodiunt incerti sunt,

Ioelis. i. qua hora hostes in eos irruant, sic Saluator incertam nobis innuit sui aduentus horam. Ob id nos vigiles efficere studens. Nouit dominus lubricum fragilitatis humanæ ad peccandum, sed quoniam bonus est, ait diuus Cyrillus, desperare non sinit, magisque miseretur, &

Collatio. dat nobis locum pœnitentiæ ac tempus. Qui ergo fratres in prima vigilia dormiuit, vigilet in secunda: qui vero in secunda, ne despondeat animum, in tertia saltem respiscat. Qui denique nec in tertia vigilauit, in quarta surgat, & illuminauit eum Christus lux vera, quæ illuminaat omnem hominem veniētem in hunc mūdum. Theophilus quidem has vigilias esse dicit labores imminētes quæ soporem & de fidiam inferunt hominibus, si verò in somnes reperti fuerint & oraerint: Domine ne obsecro inducas nos in tentationem, sed libera nos à malo, clamauerint, dominus exaudiet eos, & beati erunt, sanè tempus calamitosum animabus lentis ac pigris somnū lethale adducere solet. Iuxta illud: Vigilate & orate, ne in tretis in p̄tationem. Proculdubio

Theophi. bio si orationi instarent Apostoli, non Christo relicto fugam caperent plus æquo timentes. Idque nobis quotidie contingit, dum tentatio vehementer infestat. Nunc magister optimus huic parabola: aliam subnectit, vt magis periculum nostrum ex somnolentia obortum agnoscamus.

Illud autem scitote, quoniam si sciret paterfamilias, qua hora fur veniret vigilaret vtique, & non sineret perfodi domum suam. Describitur perfossa domus à fure, quæ perfossa non esset, si paterfamilias horam sciret furis venientis. Itaque incommodum ex non vigilantia ortum est. Exteriora damna ad medium deducuntur, per hanc similitudinem, ad mentis nostræ disidiam excutiēdam. Notandum quod furi aduētus Domini comparatur & quidem recte, qui ex inopinato euenire solet. Vnde Apostolus ait: Dies domini sicut fur, in nocte ita veniet. Sanè sicut fur ingrediens, nō quæ parui existimantur, sed quæ pretiosa sunt aufert, sic mors, non aurum, argentum ve, non domum aut agros, quæ minima sunt, & hæ redibus remanēt, sed quæ maximè commoda sunt tollit. Quæ nam sunt hęc? Planè tempus pœnitendi, vitam, sacramentorum vsum. Quibus alia si comparantur, arena exigua reputabūtur. Hęc omnia inimica mors ab homine improbo aufert, quoniam in somno peccati dormiētem inuenit. Iacel mulier erat suapte natura fragilis, nihilominus Sisaram dormiētem duce regis Iabim clauo confodit. Ad eundem modum mors, peccatorem interficit, in scelere suo torpentē. At virum iustum non ita enecat sed vehemēter eum solatur obdormire eum faciēs. Vnde Salmon ait: O mors! bonum est iudicium tuum homini indigenti, & qui minoratur viribus, defecto ætate, & cui de omnibus cura est, & in Apocalypsi: Iam dicit spiritus, vt requiescāt à laboribus suis. Opera enim illorum sequuntur eos. En requies maxima iustorum, in morte ipsa sita est. Nonne Lazarus verè mortuus erat, quādo Saluator dixit: Lazarus amicus noster dormit? Veruntamen dormientem dixit eum, eò quòd amicus erat. Ad eò iustis sua uis est mors, vt iure optimo eos obdormire dicamus, mortali hac vita finita. Sed quid de improbis dicemus? O mors, quam amara est memoria tua homini habenti pacem, in substantijs suis, viro quieto, & cui viæ directæ sunt in omnibus. Singula annotatione digna sunt. Nos verò prosequamur euangelium: Nesciente patrefamilias fur domum perfodit, vt Gregorius ait, quia dum à sui custodia spiritus dormit, improuisa mors veniens carnis nostræ habitaculum irrupit. Furi autem resisteret si vigilaret, quia

Text.

1. Thesa. 5

Nota.

Eccle. 41

Apo. 14.

Eccle. 41.

S. Greg.

Cc quia

Canti. 5. quia aduentus iudicis qui occultè animam capit, præcauens ei pœnitendo occurreret, ne impœnitens periret. Felix & nimium felix, carissimi, qui cum sponsa clamat: Ego dormio & cor meum vigilat. Is quidem ingemiscens, aduentum Saluatoris diu noctuq; precatur dicens: Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est. Et iterum: Desiderium habes dissolui, & esse cum Christo. Compediti hominis vox hæc est, qui vinculis corporis captius detinetur. Viri autem sanguinum non dimidiabunt dies suos. Eo quod nunquam vivere incipiunt, sed somno mortis consopiti exanimis iacent. Peccatoris querimonia illa est: Dum adhuc ordire succidit me. Quoniam prohi dolor de mentibus, nihilq; vfitatus, vt quotidie experimento agnoscimus. Finem sacri euangelij iam audiamus qui adhuc nos excitare contendit.

Text. Et vos estote parati, quia qua hora non putatis, filius hominis veniet.

Hic scopus est, quo tot parabolæ à Christo Iesu adductæ tēdunt, suadere nobis vehementer laborans, vt vigilemus, animæq; oculos nunquam in tenebris viciorum occludamus. Alioqui mors furis instat quæq; pretiosa sunt, vt nunc tetigimus, nobis renitentibus auferret. His verbis Saluator palam facit, quod non diabolus nomine furis hic intelligitur, sed seipsum indicat venturum vt fur. Vnde in Apocalypsi ait: Si non vigilaueris, veniam ad te sicut fur. Nec abs re hoc nomen sibi vendicat propter impios, ad quos non diu sed noctu venit semper. Hinc de diuite illo auaro legimus: Stultè hac nocte repente animam tuam à te. Quæ congregati cuius erunt? Pij autem hominibus nequam Christus Iesus, tanquam fur venit. Apostolo dicente: Vos non estis in tenebris, vt dies illa tanquam fur vos comprehendat: Sunt utiq; impij in tenebris delictorum, idcirco Christus notu ad eos venit, iudex austerus. Huc pertinet illud: Cum sancto, factus eris, & cum peruerso peruertèris. Id est, vt peruersus à peruerso iudicabèris, pœnas cõmeritas illi præbens. Et hic literalis sensus est huius loci, a plerisq; non intellectus. Ad hæc fur non venit nisi vt furètur & mactet, & perdat. Et ad eandem imaginem, Saluator contra impios non veniet nisi eos donis omnibus spoliètur, occidatq;. Vnde ipse clamat: Eum timete qui postquam occiderit, potest animam mittere in gehēnam ignis. O satis infelilem eum, qui in furem huac incidit, horrendum est deuenire in manus Dei viuentis ait Apostolus: Melius erat ei si natus non fuisset, vt de pessimo Iuda dñs asseruit.

Thren. 2. Planè talis cum Hieremia gemibundus clamabit: Factus est mihi quasi

quasi inimicus, & quasi hostis. Imò vt acerrimus hostis. Et iterum: Virus infidians factus est mihi, leo in absconditis. Mirabile dictu! ne vt fur ad nos veniat tot parabolis, & suasionibus vtitur, nullum non mouens lapidem, vt paratos dum inuisere voluerit dignosq; se inueniat. Quam ob rem ait: Estote parati, quoniam qua hora non putatis filius hominis veniet. Haud dubio Saluator vèturus est, sed quemadmodum non eadem hora operarios conduxit ad vineam excolendam, sic non eadem ætate omnes vocabit ad rationem exigendam de vita sua. Et in hoc velmaximè eius prouidètia modis omnibus est adoranda atque colenda. Numerus mensium hominis (Iob testante) apud ipsum summum numen est. Nos interim excutiamus consciētias nostras integram exhomologesim peccatorum nostrorum ante Christi vicarium faciētes, vt dum venerit Saluator confestim ei aperiamus. Idquæ si fecerimus beati erimus. Huiusq; de euangelica lectione satis, nūc ad secūdā partem declamationis accedamus.

SECUNDA PARS
Declamationis.

Sint lumbi vestri præcincti & lucernæ ardētes in manibus vestris. Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum quādo reuertatur à nuptijs. Iam paulò superius super his verbis, quod dominus donauit, pro modulo nostro expendimus, nonnulla ex doctrina sanctorum enarrātes, nunc vero singula verba adamussim explicantes sancti Illefonsi vel aliquas egregias virtutes, recēsemus. Vbi principio animaduertendum est quam sit Saluator mundi puritatis amator, nec abs re quum ex virgine matre purissimā nasci dignatus est. Quin & in Esaiā scriptum est: Omne vestimētum mistum sanguine erit in combustionem, & in cibum ignis. Quid obsecro fratres mei est corpus hoc terreum quod gestamus, quam spiritus nostri tegumētū: anima imagine summi Dei insignita, statim, vt à Deo optimo creatur, corpori infunditur, & veluti gladius in fragili vagina absconditus seruatur: sic illa corpore circumdata, opifice summo sic disponente, homo factus est, corpore & spiritu constans. Hoc vestimentum sanguine miscent homines qui iumentorum more carnis suæ lenocinia sectātur, voluptatibus exécrādis se tradūt, suæ nobilitatis & dignitatis obliui. Ob eas res in cõbustionē erāt & in cibū ignis. Mirabile dictu! Pentapolis igne sulphureo cõbusta fuit, non ob hāc causam nisi

quia spurcitijs nefandis Sodomitæ & Gomorrhitæ vacabāt. At qui
Gene. 8. cæcitate magna miseri ciues percussi sunt, adeo, vt nec ostium inue-
 nire possent, & calamitatem illam effugerent. Quid de cataclismo
 ingenti cuius inundatione omnes homines submersi sunt, præter eos
 qui in arca Noe euaserunt. Nam tunc temporis omnis caro corrupe-
 rat viam suam. Obseruandum magnoperè est, quam sit ingens scelus
 luxuria, cuius prima filia cæcitas nūcupatur. Venerea voluptas ma-
 ximè rationis lumen extinguit, quòd videre est in Sansone, Dauide
 & Salomone. Proh dolor, Salomon rex eò cæcitatatis deuenit, vt tem-
 pla idolis construeret, mutaque idola adoraret, muliercularum alic-
 nigenarum amore deceptus. Hinc bene scriptum est: Fornicatio, &
Osea. 4. viuum, & ebrietas auferunt cor. Quin & in libro de re militari legi-
 mus: Minus mortem metuit, qui minus deliciarum nouit. Et Aristo-
Vegetius
Ethi. 6. teles ait: Intemperantia maxime corrumpit prudentiam. Affectus
 huius filia, videlicet cæcitatatis, quam multæ sunt. Inconsideratio, præ-
 cipitatio, inconstantia, amor sui, odium Dei, affectus huius seculi, de-
 speratio. Sanctus Gregorius, lib. 2. Mora. cap. 39. & lib. 31. Morali. O
 pestilentem colluuiem vitiorum, infelix qui lumbos præcinctos nō
1. Cor. 6. habet, qui que mancipium execrandæ luxuriæ est. Hinc clamat &
 pulchrè clamat Apostolus: Nō estis vestri, empti enim estis precio
 magno, glorificate, & portate Deum in corpore vestro. O vos caris-
 simi, mementote sermonis huius, & nullatenus memoria vestra exci-
 dat: Nō estis vestri: vliet Satan, obganiat mundus, titillet misera
 caro, vna sit omnibus tentationibus responsio, Christi Iesu sum. Ille
 me ex nihilo creauit, cruore suo roseo redemit, ille lauacro baptisma-
 tis cãdidiorem niue me effecit. Totius illius sum, qui tot charismatū
 dona lubens mihi impendit, inò totum seipsum mihi tribuit. Amo-
 re mei in Patibulo crucis obiēs. Dominus qui gubernat suos ad vtili-
Li. de de-
cem cordi-
bus. tatem eorum non suam, hoc præcepit, ne per illecebras, & illicitas vo-
 luptates corruat templum eius, ait Diuus Augustinus. Nescitis, in-
 quit Paulus, quoniam corpora vestra templum sunt Spiritus sancti?
 Si quis ergo violauerit tēplum Dei disperdet illum dominus. Aequū
 erit ergo, glorificemus & portemus Deum in corpore nostro, & tan-
 ti regis vehiculum candidum & mundum simus. Ipso dicente: Beati
Matth. 5. mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Quandoquidem pecca-
 ta carnis etsi maxima non sint, ratione culpæ, nam spiritualia delicta
 grauiora habētur, nihilominus per carnis luxuriam magis homo sub-
 ditur diabolo. Quia difficilius est vincere vehementiam huius passio-
 nis,

nis, S. Tho. 2. 2. q. 154. arti. 3. Hinc B. August. lib. de Agone Christiana- S. Tho.
 no. Inter omnia Christianorum certamina, duriora sunt prælia car-
 nis. Atqui domino suffragante & eius gratia nos roborāte. Cum Da-
 uide & non temere, dicere possumus: In Deo meo transgrediar mu-
 rum. Et iterum cum Apostolo: Omnia possum in eo qui me confor-
 tat. Benedictio illa cælitus data nobis in hoc agone certantibus ve-
 niet, qua femur nostrum marcescet, perinde vt olim Iacob luctanti *Gene. 23.*
 contigit. O triumphum gloriosum, & victoriam admirabilem, o læti-
 tiam inenarrabilem, athletæ Christi Iesu, quando per eius gratiã ad-
 huc immortalī corpore degēs spiritus imperat carni, parta hac victo-
 ria gaudens, ita vt cū propheta decantet: Cor meū & caro mea exul- *Psal. 83.*
 tauerunt in Deum viuum. Nespè vt improbus delitijs carnis inten-
 dens, caro sit, iuxta illud: Non permanebit spiritus meus in homine,
 quia caro est, ad eundem modum, vir spiritalibus deditus, spiritus ef-
 ficitur quodammodo. Alioqui Apostolus non diceret: Qui adhæret
 Deo vnus spiritus est.

Quisquis ergo metam tantę perfectionis vult attingere, & acumē
 tam excelsi montis conscendere, lumbos suos accingat vt vir. Quem *Iob. 38.*
 admodum dñs præcepit Iob. Et cum hoc viro recto ac timente Deū
 dicat: Pepigi foedus cum oculis meis, ne quisquã cogitarē de virgine. *Iob. 31.*
 Vbi sanctus Gregorius pleraq; annotatu digna tractat, lib. 21. Mora.
 c. 31. Anima nostra spiritus est, ac perinde inuisibilis, egreditur tamen
 per hos sensus quasi per portas quasdam, per easque omnia respicit
 & respiciendo concupiscit. Vnde sanctificatus propheta Hieremias *Iere. 9.*
 ait: Intrauit mors per fenestras nostras, ingressa est domos nostras.
 Tunc mors per fenestras corporis nostri ingreditur, quando per sen-
 sus concupiscentia veniens intrat habitaculum mentis. At contra
 iusti vt nubes volant & quasi columbæ ad fenestras suas ascendunt.
 Esaiã contestante. Non iustos foris rapit concupiscentia, sed impios, *Esaiã. 60.*
 qui incautè exterius respiciunt. Quod videre est in Dauide inspicien-
 te Bersabe: de Sansone, qui malo suo magno vidit Dalidam, deque
 Salomone, vt paulò antè diximus. Foedus hoc sanctū, quod cum ocu- *Nota.*
 lis nostris facere nos decet est, ne prius incautè videamus, qđ postea
 concupiscamus. Caro ipsa vt est terrea deorsum trahit, quod in Eua
 & Adam perspicuum est. Vidit mulier pomum quod esset pulchrū,
 & suaue ad vescendum, eatenus accepit illud & comedit. Ecce intue-
 ri non licet, quod non decet appetere. Ne ergo quæ lubrica sunt in
 cogitatione versemus, prouidendum est, ne temere quæ prohibita
 sunt

sunt inspiciamus. O nos miseros qui adeò nobis ipsis fidimus, si mater nostra Eua quæ in peccato concepta non fuerat, per oculos ad mortem deuenit, quanto moderamine visum custodire nos oportet, **Thren. 3.** qui filij iræ nascimur, & ad peccatum propensi sumus? Oculus meus deprecatus est animam meam, ait propheta concupiscendo visibilia, inuisibiles virtutes peccator amittit. Nihil tibi fidus, inquit, **S. Hiero.** uis Hieronymus, quia nec sanctior es Dauide, nec fortior Sansone, nec sapietior Salomone, quiq; misere prolapsi sunt. Pepigi fœdus cū oculis meis ne quicquā cogitarē de virgine. Ecce vir sanctus quā succinctos habebat lūbos, qui nō actionē tantū sed cogitationē prauam extinguebat. Sciebat planē, & eū nō latebat, Christū Iesum vēturū, **Matt. 5.** qui præcepta daret excellentiora, quam erant legis veteris. In lege scriptum est, ait Saluator, non adulterabis. Ego autem dico vobis, omnis qui viderit mulierem ad cōcupiscendam eam, iam mechatus est eam in corde suo. En fratres, quo modo etiam in lege naturæ sacrum euangelium illucebat. Iob qui legem scriptam nō nouit euāgelium **Exod. 20.** seruabit, cauens ne saltim cogitatione immūda peccaret. Itaq; Moses luxuriæ perpetrata damnabat, Christus luxuriæ cogitata vehementer taxat. Huc consonat illud Petri: Propter quod succincti lumbos mentis vestræ, sobriij perfectē, sperate in eam quæ offertur **1. Petr. 1.** vobis gratiam. Sanē vt lumbos succingere est luxuriam ab effectu refrenare, ita lumbos mentis accingere, est à cogitatione praua abstinere. O misterium inenodabile, o arcanum stupendum. Ioānes videt **Apo. 1.** angelum zona aurea succinctum ad mammillas. Quia in testamēto nouo munditia etiam cordis præcipitur. Et quam bene zona aurea pectus astringit, nam qui cælestis patriæ ciuis est non timore supplicij, sed caritatis amore immundiciam deferit. Callidus hostis Satanas cum ab effectu operis expellitur, secreta polluere cogitatione vehementer molitur. Quam ob rem Deus optimus maledicens illi **Gene. 3.** dixit: Supra pectus tuum gradieris. En inimicus versutus pectorē & ventre repit. Ventre repit in eis qui opere luxuriam explet, pectore verē in illis qui cogitatione tātum polluit, quia operē non valuit. Vt ergo serpētem venenosum superemus, lūbos accingamus, & disciplinam etiam in cogitatione teneamus: Fugite fornicationē admonet **Apostolus:** Fugite vt Ioseph in Aegypto reliquet pallium in manibus iniquæ Aegyptiacæ, ne relinqueret ornamentum castitatis. Ceterum lucernas ardentesteneamus fratres. Hoc est, opera non queuis, sed igne caritatis flammata habeamus. Nō ob aliam causam, inquit,

inquit, sanctus Basilius interrogatiōe. 268. Filios lucis fideles **Apostolus** 1. **Thesa. 5.** appellat, nisi quia diei, & lucis opera faciunt, impi vero tenebrarū filij, in tenebris ambulant, & luce in exosam habent. Nonne in lege sancitū est, nequis appareat vacuus in conspectu Dei: Siquidē Deus **Exod. 20.** optimus egēs nō est imo Sadai ab antiquis patribus vocatus est, nā Sadai teste Hieronymo, sibi sufficiens, interpretatur. Vnde rex magnus **Psal. 15.** Dauid: Dixi dño Deus meus es tu, quoniā bonorū meorum non indiges, verū quisquis egēs est, ex omni parte, nō dñs & potens est. Ergo opera nostra vult altissimus nō vt ipse eis egeat, sed nos. **Thesaurizate** vobis, ait, thesauros in cælo. Perinde dicat, nō mihi q nullius egeo, **Matt. 6.** sed vobis thesauros bonorum operū in cælo recōditis. Et si iubeo nequis appareat in conspectu meo vacuus ad subleuandam indigentiam vestram hoc præcipio, ne innanes & vacui sitis, sed gratia mea **S. Bern.** pleni diuites efficiamini. Vnde sanctus Bernardus. Sermone. 2. purificationis Deiparæ Mariæ. Ipsa opera nostra in feruore agenda sunt, & in desiderio cordis, vt sint lucernæ ardentes in manibus nostris. Alioquin timēdum est, ne fortē tepidos nos euomere incipiat qui in **Luc. 12.** euangelio loquitur: Ignem veni mittere in terram, quid volo nisi vt ardeat? Hic planē sacer & benedictus ignis est, quem pater sanctificauit & misit in mundum. Habet etiam aduersarius noster, vt potē **peruersus,** diuinorum operum emulatur ignem suum. Ignem concupiscentiæ carnalis, ignem inuidiæ, & ambitionis, quem Saluator venit non in nobis accendere sed extinguere. Nonne versutus demon hoc igne combusit oues Iob? Sic hodie oues Christi Iesu igne iniquo comburere molitur, ne vitam æternam possideant. Denique si quis hoc igne alieno ac pessimo temere sacrificium offerre Deo contendat, etiam si patrem Aaron habeat, morietur in iniquitate sua, quē **admodum** duo filij Aaron perierunt. Ceterum in manibus opera, fide & caritate accensa portare est non procrastinare, sed quodcūque poterit manus nostra instāter operari, velut ecclesiasticus docet: **Ve** **Esa. 28.** illis qui dicunt, manda remāda, expectare expecta, modicum ibi modicum ibi. Ij veluti coruus cantans in fenestra clamant: Cras, cras, & nunquam venit illud cras. Satius esset & salubrius eis, columbinam vocem emittere & cū propheta ingemiscere, corde & ore clamare: **Miserere** mei Deus secundum magnam misericordiam tuam. **Audi-** **Psal. 50.** rent subinde profectō mellitam illam vocem è cælo allatam: Dominus transtulit peccata vestra à vobis nequaquam moriemini. Cum ergo arguantur ociositatis illi quos nemo cōduxit, fideles qui cōducti **Cc 4** sunt,

sunt, si occiōsi inuenti fuerint quid supplicij merentur? Nemo, nō scit
Iacobi. 2. fidem sine operibus, vt lucerna absque igne mortuam esse. Nō igitur
 alienis manibus confidamus opera quæ ipsi vita comite operari va-
 lemus. Ante mortem operemur bonum ad omnes, maximè ad do-
 mesticos fidei. Ne fortè vbi hæredibus relinquimus eroganda in pau-
 peres aut debitoribus persoluenda, ipsiq; desides fuerint, de illorum
Iob. 19. pigritia conquerentes dicamus cum beato Iob, quare persequimini
 me sicut Deus, & carnib⁹ meis saturamini? Velut carnibus defuncto-
 rum saturantur, qui eorum bona retinent, nec debita proximis, per-
 soluent. Et quidem ij vt Deus mortuum persequuntur. Nam Deus iu-
 ste punit delinquentes. Sic quodammodo heredes obliuiofi, dum fi-
Nota. nunt animas affinium vel parentum in purgatorio flammis cruciari,
 tâquam Deus illos persequuntur. Neque impune hoc agunt, sed du-
 rissimum iudicium fiet illis, qui mortuorum legata non pro sua virili
 implent. Vos carissimi si hoc periculū euadere vultis, quamprimum
 lucernas in manibus vestris habete. Placabo eū muneribus qui præ-
Gene. 32. cedunt, aiebat sanctus vir Iacob, iram fratris sui Esau sedare cupiens.
 Et ita factum est, vterq; ad amplexus currens, amici facti sunt. Prouo-
Figura. cauimus Deū nostrū, irritauimus sæpissime fratrem nostrum Christū,
 ideō munera præcedant, orationes, eleemosinæ ac ieiunia, anteire de-
 bēt quibus iudex placatus, nō vt par erat animaduertat in nos, quin
 potius miserationes suas nobis affatim impertiat. Stupenda quidē res
Iudith. 7 Gedeon dux fortissimus, non vtiq; armis ferreis selectos illos trecen-
 tos viros armauit, sed tubis lâpadibus, & lagenis muniuit, nā sicut scri-
 ptū est: Accensas lâpades miserunt intra lagūculas, & tubas in dex-
 tra, lagenas in sinistra tenuerūt. Et ad hostes suos cominus veniētes,
 cecinerunt tubis, cōfregerūt lagūculas lâpadefq; apparuerunt. Ideō
 actū est, vt hinc tubarū sonitu, illinc lâpadarū corruscatione territi
 hostes, in fugam sunt conuersi. Ridicula hæc profectò fuerāt, si terri-
Nota. bilia hostibus non fuissent. Quis obsecro tali artificio vsus est in bel-
 lo vnquam? aut quis contra arma veniēs arma deseruit? Dauid quon-
 dā & si arma Saulis regis deposuit, nihilominus in funda & lapide gi-
 gante mōstrosū prostrauit. At victoria ipsa testante didicimus, ne
 parua hæc quæ facta sunt, existimemus. Gedeō typū gessit Saluato-
Psal. 23. ris nostri, qui eo venit in mūdum, vt Madianitas, id est, demones euin-
 cat. De quo scriptū est: Attollite portas principes vestras, & eleuami-
 ni portæ æternales, & introibit rex gloriæ. Quis est iste rex gloriæ,
 aiunt, ipsi tenebrarum principes? Dñs fortis & potens, dñs potens in
 prælio.

prælio. Et rursus ipse dñs ait. Nunc iudicium est mūdi, nunc princeps
 inūdi huius eijcietur foras. Et Esaias hoc bellum graphicè describēs, **Esai. 9.**
 inquit. Iugū oneris eius, & virgā humeri eius, & sceptrū exactoris su-
 perasti, sicut in die Madiam. Sanè exactor callidus Satanas idola La-
 bam non inuenit apud nostrū Iacob, quia peccatū non fecit, nec do-
 lus inuentus est in ore eius. Sic iugū & virgam eius confregit, & sce-
 ptrū regni illius abstulit, ligatū in barathrū mittēs, vt in Apocalypfi
 Ioānes asserit. Sed quomodo rex noster Christus vicit? Sanè sicut in
 die Madiā, ait propheta, vno verbo victoriā illā enarrās. Contra hos
 Gedeō cum trecētis viris pergit ad præliū. Cētenarius numerus per-
 fectionē signat, sic fideles per cognitionē perfectā Trinitatis, hostes
 suos prosternūt. Et obseruādum est vt pulchrè S. Gregorius notat. li.
 31. Mora. c. 33. quod numerus tercētenarius in litera, Thau, cōtinetur,
 quæ figurā Crucis habet. Vnde non immerito cum trecētis viris Ge-
Luce. 9. deonē sequentibus, illi designati sunt quibus dictū est: Siquis vult ve-
 nire post me abneget semetipsum, & tollat crucem suā & sequatur
 me. Qui sequētes dñm tanto verus crucem tollunt, quanto acrius se
 edomāt, & erga proximos suos caritatis cōpassione cruciātur. Hinc
 per Ezechielem dicitur: Signa Thau super frōtes virorū gementium **Ezech. 9**
 & dolētium. Erecto genu bibamus de aquis doctrinæ rectitudinē
 operum seruātes, ne reprobati simus, ceu illi qui genuflexi biberūt.
 Sic tubis crepātibus, fidei sacrae mysteria, tū corde, tū ore ipsi cōfite-
 tes, lagenisq; fractis, id est, corporib⁹ per pœnitētiā cōfractis, triū-
 phū capessere poterimus, in omnibus Christi Iesu vestigia sequētes.
 quiq; in cruce lagenā suā fregit, & tūc ignis diuinitatis, & caritatis er-
 ga nos ingēs effulfit, tuba etiam cecinit dicēs: Pater ignosce illis, quia
 nesciūt quid faciūt. Ecce qualiter martyres, confessores, & virgines
 spiritales hostes superarūt, fidei & castitatis cingulo accincti, & lucer-
 nas habētes in manib⁹ suis. De hoc triūpho Gedeonis. quē de Madi-
 nitis obtinuit, B. Aug. tractat. feria. 2. domi. 2. post Dñicam passionis. **S. Augu.**
 Sanè lagenā suam frangens Apostolus dicebat: Castigo corpus meū
 & in seruitutē redigo, ne cum alijs prædicauerim, ipse reprobus effi-
 ciar. Quæ planè sententia maximè terret nos. Sequitur nunc.

Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum quando
 reuertatur à nuptijs. Non Saluator noster sic in cælū ascendit vt obli-
 uiscatur spōsæ suæ ecclesiæ, iterū veniā ad vos, inquit, & assumā vos
 ad meipsum. Imò vt optimè Apostolus asserit sacramētum magnū,
 hoc est, in Christo autem dico & in ecclesia. Sponsus ipse ad dexte-
Ioan. 14.

ram patris sedēs, ob oculos semper habet ecclesiā sanctam Romanā, quā sanguine suo mortē appetēs acquisiuit. In manibus descripsi te ait spōsus. Sanē plagatus surrexit ē sepulchro, nedū in pedibus manibusvè, sed in latere vulnus seruauit. Quo certiores simus, quod si mater aliquādo oblita fuerit infantē suū, ipse tū vnice nos diligēs, nostri memor semper erit. Vnde D. Basilius, lib. de Virginitate. Neq; ideo descēdit Christus, vt inherēdo spōsā remaneret in terris, sed vt eā assumēs atq; in meliora cōmutans, ē terris ad cælos, & ad regna eterna veheret. Verū quia adhuc sponsa in exilio degit, donec spōsus suam Rachel ducat in cælū, Christum expectare oportet, donec in morte vnuscuiusq; aut in extremo iudicio appareat. Quod vero de illo die certi non simus, neque quisquam citra reuelationem finem suum sciat, indulgentissimam Christi Iesu erga nos indicat caritatem. Latet vltimus dies, ait sanctus Augustinus, vt obseruentur omnes dies. Et Gregorius. Horam vltimam dominus idcirco nobis voluit esse ignotam, vt qui illam præuidere nō possumus, ad illam sine intermissione præparemur. Perbellē dictum est. Etenim cum videamus intolerabilem diuitum ac malorum violētiam, quid obsecro facerent si scirent se diuitius victuros? Adhæc infirmi vt sunt plerique mortales si certo scirēt se peruenturos ad senectutē, huc prorogarent exaltioris vitę studiū. Rursus, si certum haberēt pauculos dies superesse, nimium tristes & anxij viuerent, & ad plures reipublice actiones frugiferas redderentur segniores. Nunc hoc temperamento vsa est supremi numinis prouidentia, vt cunctis hominibus adeo mors sit certa, vt singuli non minus sciant se morituros, quam sciūt natos esse. Itaque nec infimi, neque summi possint sibi vana spe blandiri. Denique dies mortis adeo incertus est, vt propheta suppliciter oraret: Domine notum fac mihi finem meum, & numerus dierum meorum, quis est, vt sciam quid desit mihi. Hinc fit vt impij minus legant bonos, & boni sic abstineant à malis operibus, quasi sint postri die morituri, sic incumbant bonis actionibus, quasi diu victuri. Vnde Saluator inquit. Vigilate itaque quia nescitis diem neque horam. Quæ omnia si properius consideremus, in beato Illefonso apprimè completa inueniemus.

S. Illefon
suica. Illefonus præsul sanctissimus totius Hispaniæ decus, virtutumq; omnium specimen, adeo fide & castitate accinctus fuit, vt non modo ab opere sed à cogitatione immunda vehementer abstinuit. Sanē virginitatis candorem quoad vixit seruauit. De hac angelica virtute

Diuis

Diuis Augustinus, lib. de virginitate, sic ait. Virginitas est continentia, qua integritas carnis, ipsi creatori animæ, & carnis vouetur, cōsecratur, seruatur. Nomen quidem virginitatis à virore sumptum videtur, & sicut illud dicitur virens & in suo virore persistens, quod non ex superabundantia caloris adustionem est expertum, etiam ita virginitas hoc importat quod persona cui inest, immunis sit concupiscentiæ adustione. Quæ esse videtur in consummatione maxime delectationis corporalis, qualis est venereorum delectatio. S. Tho. 2.2. quæst. 152. artic. 1. Vnde Sanctus Ambrosius, lib. de virgi. Castitas virginalis est expers contagionis integritas. Hæc sanē mirabilis virtus adeo humanas excellit vires, vt de illa præceptum institutum non sit à Deo. Hinc Apostolus ad Corinthos: De virginibus præceptum habeo consilium autem do. Neque fas est cum improbo Iouinianō coniugalem castitatem æquare virginitati. Saluator noster virginem matrem delegit, & ipse virginitatem seruauit, vt dogma illud iniquum destrueret, veluti sacer doctor Hieronymus contra illum hæreticum differte arguit. Ecce diuis Illefonus pudicitiam virginalē seruans, instar angeli, qui Ioāni loquebatur, zona aurea ad mām millas succinxit se. Nec hoc cogitatione duntaxat fecit, sed religionis voto sese astrinxit, quod excellentius, & longè Deo gratius est. Audierat vir sanctus illud Christi Iesu factum dogma: Beati qui se castrauerunt propter regnum cælorum. Legerat quippe in Esaiā de Eunuchis, quibus Deus optimus pollicetur dare nomen excelsum in domo sua, hoc est in ecclesia, tum militanti, tum etiam triumphanti. Non dicat Eunuchus, ecce ego lignum aridum. Quia hæc dicit dominus Eunuchis: Qui custodierint Sabbata mea, & elegerint quæ ego volui, & tenuerint foedus meum: dabo eis in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius à filijs & filiabus. Nomen sempiternum dabo eis quod non peribit. En merces magna quam Deus dabit ijs qui amore Christi Iesu lenocinia carnis & voluptates, etiā licitas spreuerūt. Imò vt erat literis apprimè eruditus optimè sciebat, quod virgines sequuntur agnū quocunq; ierit, quicq; soli continere valent cæcum illud & melos angelicum; gloriam Christo Iesu dantes pro hoc præcellenti munere sibi impensio. Erat sanē diuis Illefonus affatim diues & archidiaconatus apicem iam attigerat, quam dignitatē à B. Eugenio archiepiscopo Toletano, ob raras & eximias suas virtutes acceperat. Spiritu autem Dei afflatus intra se expēdere cepit, quot præcipitia in seculo, quotque pericula, in labili hoc mūdo exundant.

S. Augu
i. Cor. 7.
Apoc. 1.
Matt. 19
Esai. 56.
Apo. 14.
S. Thom.
2.2. q. 152.
ar. 5.

exundant. Et cum Psalmographo ingemiscēs ait: Ab altitudine diei timebo. Honor & excelsa dignitas mundi periculosa est valde, & S. Bern. ob id valde timenda. Dicente diuo Bernardo: Humilitas honorata rara. Idque experimento compertum est, in Adamo protoplasto, Psal. 48. De quo in psalmo legimus: Homo cum in honore esset non intellexit. Comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Nonne honor aliquādo, vt vinum inebriare solet homines turgidos, & superciliosos? Hoc mero primus parens madefactus ē sublimi illo S. Ambr. statu innocentiae dilapsus, heu iumentis stupidis similis euasit. Vnde sanctus Ambrosius perpulchrē ait: Peius est comparari quam nasci. Res quidem magnoperē tremenda, Saul primus Israel Rex, ex thro no regali præcipitatus perijt. Ozias lepra infectus fuit, eò quòd sacerdotis ministerio fungi, temere tentauit Achab, impia Iezabele vxore sua infidante, idolis litauit. Quid pluribus immoror? Dauid Rex adulterium & homicidium patrauit, & oues patris sui pascens in eremo, spiritu Dei plenus, Psalmos creatori suo concinebat. Iis & plerisque periculis agnitis, omniq̄ librata ratione pensitatis, sanctus vir Illefonus ad sanctam religionem conuolauit. Cum propheta regio cantans: Ecce elongaui fugiens & mansi in solitudine. Elongauit se vir sanctus ab hoc seculo nequam, retia eius deludens, & vt alter Sanson fortissimus vincula eius dirupit. Mansit in solitudine religionis Deo optimo vacans. Vbi arctissimam vitam agens, spiritu feruens, dño toto nisu seruebat. Stupebant monachi sanctimoniam eius aspectantes, pietatem, tolerantiam, & omnigenam virtutem in ipso contemplantes. Quam ob rem miriphicē Christum Iesum toto pectore laudabant in famulo suo Illefonso. In quo potissimē ea virtus emicabat, quæ ceteras decorat virtutes, nā se adeò dimittebat, vt omnium fratrum seruus videretur. Illud pectori suo inscriptum gestans quod Apostolus omnibus Christicolis suadet, in humilitate superiores inuicē arbitrātes. Quod secerrimum dogma vtinā oēs cordi infixū haberemus. Planē poterit aliquid boni quis putare in proximo esse, quod ipse non habet, ex quo potest ei se subijcere per humilitatem. Vt pulchrē, inquit, S. Tho. 2. 2. q. 11. art. 3. Quid dicam de hoc viro egregio postquā abbas monasterij S. Damiani factus est meritis optimis eius, id exigētibus: Equidē, vt stella matutina in medio nebulæ luxit, iuuenis sub educatione sanctissimi viri Isidori Hispalesis Episcopi. A quo, cū scientiā, tū mores optimos didicit: Fulsit vt luna perfecta, monachali veste indutus in signe totius religionis præ se ferēs. Tandem

Tandem beato Eugenio mortuo, qui tunc sedem Tolētanam possidebat, Illefonus, quāquam inuitus, factus est Archiepiscopus. Et tunc refulgere coepit vt sol in templo Dei. Quis obsecro acie irreuerberata iubar hoc fulgentissimum, mirificosque eius radios intueri poterit? Nempe vt pastor optimus oues suas solebat seruari, populo verbi Dei eas pascere, pauperes alebat, afflictos mirum in modum solabatur, vinctos in ergastulo inuisebat, cuncta pietatis opera exercens. Eaque non toruo vultu, non ex tristitia & necessità te, sed ouanter operabatur, gnarus dicti Apostoli dicentis: Hilarem datorem diligit Deus.

Mirabile dictu, quo exardescerebat zelō, vt gregē sibi cōmissum lupi rapaces nullatenus inuaderent, neve vlla hæreseos lues eum tangeret. Vnde cum ex Galiarum partibus duo illi homines verfuti, Pelagius & Tendius, Hispaniam applicuissent, ore reprobo afferentes, almam Dei genitricem, post partum virginem haud mansisse, sic pestilens illud dogma pullulauit, quod breui admodum, totam ferē nostram Hispaniam infecit. Et sanctus Illefonus propugnator strenuus, integritatis Deiparæ Mariæ zelator, sic in hæreticos truculentos surrexit, vt domino opitulante, illis effugatis, hæresim hanc extinxit, famam, & honorem sacerrimæ virginis instaurauit. De qua victoria per Christum Iesum & Christiferæ meritis parta, in declamatione pro festo expectationis vberius tractauimus. Ideo nunc breuiter causa superfedeamus. Hinc profecto alma Dei mater, vtpote beneficientissima parens, afferens de cælestibus thesauris munus mirabile, casula Illefonsum induit, qua solennia sacra solus ipse celebraret. Hanc vestem pretiosam, omni regali purpura, aureoque ornamento splendidiorem, præful sanctissimus populo ostēdit, qua inspecta omnes miro iubilo gaudentes, gratias ingentes Christo Iesu, ac almæ virgini egerunt. Seruauit ipse venerabiliter hoc donum, tāquam pignus alterius vestimenti gloriæ quod spe inconcussa ipse accipere expectabat. Ecce fratres mei exemplar viuudum ac præclarum ob oculos nostros habemus, Illefonsum præfulem sanctissimum, qui castitatis cinctorio lumbos suos accinxit; virgo à Deo electus permā sit. Is lucernas ardentēs in manibus suis tenuit præclara opera, candidamq; vitam agēs, expectās dominum Iesum animarū nostrarū sponsum, quando à nuptijs reuertatur. Quo pulsante, iubens ipse illi apperuit confestim. Imò latitanti ingenti affectus, & exhilaratus sponsum vocē audiuit. Eugē serue bone, in modico fidelis, intra in gaudium domini

Nota.

Virgo
Maria.

IN FESTO S. ILLEFONSI

domini tui. O nos beatos si tanti viri vestigia pro modulo nostro, se-
stemur, si pietatem & sanctitatem illius imitemur, si eo contenda-
mus, vt cum illo lætemur, lætitia inenarrabili, quam Christus Iesus
electis suis dabit in æterna gloria. Hanc Saluator noster nobis digne-
tur impendere. Cui cum patre & Spiritu sancto, sit honor & impe-
rium per cuncta secula. Amen.

DECEM ET OCTO

Declamationum de Aduentu

Domini nostri Iesu Christi

finis.

AD LECTOREM.

Mentum est, domino Iesu patrocinate, candidè lector, ad
optatum finem harum declamationum, pro aduētu mi-
rabili regis nostri Christi. Proinde gratias inexhaustas
agimus omnipotenti Deo, à quo omne datum optimum,
& omne donū perfectū dimanat. Fax ipse, vt lucubrationes nostræ
aliquid vtilitatis afferat orthodoxis, quippe quos Christus salus no-
stra suo pretioso sanguine emit. Dabimusque operam posthac,
summi nūminis gratuita dignatione cooperante, vt

Quadragesimales alias Declamationes

quamprimum prodeant in

lucem.

T A B V L A

huius libri.

DOMINICA prima Aduentus duplicem continet
declamationem. Altera est super illo verbo: Dicitur fi-
lia Sion, Ecce rex tuus venit tibi mansuetus. Altera ve-
ro de iudicio extremo vberius disserit iuxta euangeliū
Lucæ: Erunt signa in sole & luna. &c. per iohannem. Eol. 3. & 24.

In

T A B V L A.

In secūda dominica, tertia declamatio adamussim hodiernum euan- gelium explicat.	46	3.
In tertia dñica declamatio quarta, totū euangeliū explanat.	59	4.
In quarta vero dominica quinta declamatio sacram. euāgelij lectio- nem exponit.	70	5.
In vigilia Natiuitatis Domini, sexta declamatio euangelium totum tractat.	78	6.
Natiuitatis domini nostri Iesu Christi duas habet declamationes. In prima exponitur euangelium Ioannis: In principio erat verbum. Et est septima in ordine.	89	7.
In secunda declamatione aliud euāgelium declaratur, quod est bea- ti Luca: Exijt edictum à Cæsare Augusto, &c.	100	8.
Nona declamatio beati Ioannis euangelistæ egregia privilegia iux- ta euangeliū diei subindicat.	114	9.
Decima pro dominica infra octauas natiuitatis domini.	125	10.
Vndecima declamatio, de mellito nomine Iesu, necnon de eius cir- cuncisione latius enarrat.	130	11.
Duodecima autem de adoratione Magorū & muneribus quæ Chri- sto obtulerunt, secundum euangeliū diei tractat.	143	12.
Decimatertia pro dominica infra octauas Epiphaniæ, in qua euan- geliū sancti Luca exponitur: Remāsit puer Iesus in Hierusalē.	159	13.
Decima quarta pro dominica secūda post Epiphaniā. In qua poni- tur euangeliū: Nuptiæ factæ sunt in Chana Galileæ. Ioā. 2.	169	14.
Decima quinta pro tertia dominica post Epiphaniā. In qua legitur euangeliū: Quum descendisset Iesus de monte. Matt. 8.	174	15.
Decima sexta, pro dominica quarta post Epiphaniā, ponitur euan- geliū: Ascendente Iesu in nauiculam. Matthæ. 8.	181	16.
Decima septima, pro dominica quinta post Epiphaniā cantatur euangeliū de zizanijs. Matthæ. 13.	188	17.
Decima octaua, pro festo sancti Illefonsi Archiepiscopi Toletani. Ponitur euangeliū: Sint lumbi vestri præcincti. Lucæ. 12.	194	18.

Laudetur Christus in æternum.

omni A. 2002. 1. 2012. 1.

SALMANTICAE.

Excudebat,

Petrus Lassus. Anno,

M. D. LXXVI.